

Praxis Avrea Qvotidianarvm Rervm Ecclesiastici Fori

In qua Variæ Iuridicæ Resolutiones ex approbatis traditionibus Doctorum, atque diuersorum Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, Decisionibus, excerptæ, continentur; Opvs Qvatvor Partibvs Distinctvm

Continens Tertiam, & Quartam Partem: Quibus, hac nostra editione ab innumeris mendis repurgata ...

Riccio, Giovanni Luigi

Venetiis, M.DC.LXXIV.

Ioan. Aloysii Riccii Viri Patricij Neapolitani, Et Episcopi Vici Eqvensis. Praxis Rervm Qvotidianarvm Ecclesiastici Fori. Tomvs Qvartvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98599](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98599)

IOAN. ALOYSII RICCHII

Viri Patricij Neapolitani,

ET EPISCOPI VICI EQVENSIS.

PRAXIS RERVM QVOTIDIANARVM

ECCLESIASTICI FORI.

T O M V S Q V A R T V S .

PRAXIS ATTENTATORVM.

RESOLVT. PRIMA.

- 1 Innouatum appellatione pendente dicitur attentatum.
- 2 Appellatio, appellantis statum constituit, & indicatum suspendit, n. 4. & vide num. 5.
- 3 Attentata sunt reuocanda, & postea in causa procedi debet.
- 6 Fructus, damna, & expensæ ex causa attentatorum reuocantur reuocanda.

Attentatum quando dicatur, ad affectum vt illo non reuocato, in causa principali procedi non debeat.

ATTENTARE secundum omnium sententiam nil aliud dicitur nisi innouare appellatione pendente toto tit. nil innouari cum alijs notatis per Lancell. in special. tractat. de attentatis. Verum Beninten. in decis. Bonon. 41. censuit duo requiri, vt attentatum dicatur; pendencia, scilicet appellationis, & innouatio. Vnde

attentata sine lite non dari, dixit Cassad. decis. 6. n. 2. super Reg. Cancell. Palcot. decis. 22. Rot. diuers. p. 1. decis. 1. n. 2. ob id data litis essentia, nil appellatione pend. quod tertio obstat, innouandum fore sancitum est toto tit. nihil innou. appell. pend. ff. & C. nilque lit. pend. nouare intelligitur, ne sua interim possessor possessione priuatur, res litigiosa alienatur, aut priuilegium impetretur, Archid. in Clem. cum lite n. 2. vt lite pend. Dec. in c. cum teneamur nu. 2. de appell. Innoc. in cap. ex parte de rescrip. & in cap. vt nostrum num. 4. de appell. Matthes. notab. 28. quamuis, vt ibi Decius subdit, aliquis interdum appellatione pend. fructibus priuatur, quod procedit tam si appellationi fuerit delatum, quam non Lancell. de attent. appell. pend. cap. 12. num. 100.

- 2 Quia appellatio, appellantis statum constituit Rot. coram Orano in vna Vrgelensis Beneficij 17. Decembris 1593. Nam per appellationem indicatum suspenditur, stante dubio euentu confirmandi, vel infirmandi sententiam latam, ideo hac pendente, discussione securus sub legis Clypeo appellans, per Iudicem ad quem fieri debet.
- 3 Vnde merito nisi illis in primis, & ante omnia purgatis, ad vltiora in causa, vel causis procedi, etiam in negotio principali non potest, vt patet ex decis. Put. 51. lib. 3. Attentare, enim delictum est, & in malam partem sonat Bellam. decis. 18. Idcirco, aut ante, aut post sententiam quicquid attentando commissum fuit, tolli debet Cassad. decis. 3. n. 1. de restit. spol.

Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

- 4 Quia si appellatio indicatum suspendit, omne post eam factum nullum redditur Abb. in rubr. de appell. num. 1. in c. si a Iudice, & cap. non solum de appell. 6. cap. super questione in fin. de offi. deleg. Quod etiam ampliatur, si fuerit factum post Iudicis recusationem dummodo iuridicum, vt ibid. Abb. Et non solum veniunt reuocanda, sed etiam fructus, damna, & expensæ refarcienda Caus. dec. 11. num. 65. idque declarare procedere, quando attentatur in eadem causa, in qua lata fuit sententia, secus si fuerit in causa diuersa Lancell. in tract. de attent. appell. pend. p. 2. c. 12. lim. 2. in princ. & sunt magis priuilegiata materia interdicti. Vnde vi, & remedijs capituli reintegranda; sed præmissa intellige in negotijs beneficialibus ad effectum procedendi sine collatione tituli Bellam. decis. 294.

RESOLVT. II.

- 1 Appellari nequit autem diffinitiuam, nisi appelletur ab interlocutoria inducente grauamen irreparabile n. 2. vel si cui difficultate reparari posset n. 3. vel non ex toto n. 4.
- 5 Appellatio conceditur, vbi grauamen irreparabile parti succedere potest.

Attentata an dicantur, innouata post appellationem interpositam ab interlocutoria continente grauamen cum difficultate reparabile.

- 1 Quamuis regulariter appellari non possit ante diffinitiuam, nec talis appellatio, causet attentata, ante sententiam, ff. de appell. recipiend. l. 2. C. quorum appell. non recipiantur l. 2. C. de Episc. audiend. c. non solum in principio, vbi gloss. verb. diffinitiuam de appell. in 6. ac disponitur in Conc. Trid. c. 20. sess. 24. de reformat. & in regula 36. Cancellaria, latè tradit Franchus in c. super eo n. 6. de appell. & plenius Lancell. de attent. 2. par. c. 12. limit. 1. n. 1. & 10. Attamen quando appellatio interponitur ab interlocutoria continente grauamen irreparabile, proculdubio est supersedendum a Iudice a quo, alias essent attentata omnia per eum postmodum gesta l. 2. ff. de appell. recipiend. gloss. in Cle. 1. verbo ipso iure de hæreticis, Rota in notis, & ibi addition. decis. 58. de appell. prout idem esset si tale posset reparari, sed magna cum difficultate, aut partis præiudicio Bart. in l. 1. §. quæsitum sub n. 6. in fin. ff. de appell. Fely. in c. accepimus sub n. 5. de fide instrument. Duen. reg. 52. limit. 10. vt similiter, quoties grauamen potest per diffinitiuam reparari, sed non ex toto, quia tunc quoque datur appellatio, Fely. in c. cum super sub n. 17. de sentent. & re iudic. Surdus decis. 36. n. 14. quos cum alijs refert, & sequitur Nouar. in suo Iur. Pontific. nouo conclus. 1. num. 19. de appellat. necnon quando articulus interlocutoria esset præ-

C c iudi-

judicialis negotio principalis, intra vtile 39. vbi notat Bart. ff. de minor, Bald. in l. arbitrio num. 6. ff. qui satis dare cog. Fely. in cap. cum causam num. 6. vers. limita quarto, de sentent. & re iudic. Magon. in decif. Lucenf. 23. num. 6. Bald. in l. final. sub nu. 5. vers. secundus est actus, C. de relat. vbi idem dicit quando interlocutoria ingerit difficultatem circa causae decisionem, sequitur Lopez in l. 3. titul. 18. libro 4. recopilat. Hispaniae ad fin.

Quorum omnium ratio traditur ex eo quia appellatio nunquam est deneganda, vbiunque grauamen irreparabile parti succedere potest ex sententia interlocutoria, itaut per diffinitiuam reparari nequeat, iuxta terminos text. in l. 1. §. quæ situm ff. de appellat. & iuxta tradita per Beroum in conf. 110. volum. 3. & alios, de quibus apud Nouarium citat. conclus. 1. num. 22. vers. & tandem de appellat. vbi alia habes quoque in hac materia cumulat, luculenter, vt solet ipse Author.

RESOLVT. III.

- 1 Collationes, & prouisiones beneficiorum sunt actus extrajudiciales, nec sunt de processu, nec ad processum pertinent num. 2.
- 3 Comparatio coram Ordinario, cum imploratione sui officij pro obtinenda collatione beneficij, non operatur quod beneficium sit litigiosum.
- 4 Collationes, quæ sunt à Papa fiunt extrajudicialiter.
- 5 Appellatio non suspendit collationem, & traditionem possessionis beneficij, nec id operatur appellatio extrajudicialis, num. 6.
- 7 Actus extrajudicialis nunquam trahit in rem indicatam, nec rumpit præscriptionem num. 8.
- 9 Collator potest conferre extra proprium territorium, vbi proceditur extrajudicialiter.

Attentata an dicatur possessio beneficij capta post appellationem à collatione eiusdem Beneficij.

- 1 Regulariter collationes, & prouisiones beneficiorum sunt actus extrajudiciales cap. concertationi 8. de appellat. lib. 6. vbi notat Gemin. numero 3. & Franchus num. 3. ac ceteri scribentes, Imola in cap. final. de præsumption. num. 13. Abb. etiam num. 13. post principium Fely. num. 22. & 23. & 27. Lambertin. de iurepatr. lib. 2. par. 2. quæst. 2. principali artic. 3. num. 3. 7. & 8. & artic. 9. num. 2. per totum dictum articulum.
- 2 Hinc collationes, & prouisiones non sunt de processu, nec pertinent ad processum; Rota, iuncta additione, Palaz. decif. 3. Butrius in cap. cum M. Ferrariensis sub num. 58. ad medium, vers. Ideo si quis petit confirmationem, de constit. Firmian. in suo reperiitorio verbo appellatione pendente in 1. vers. ad medium incipiente item verum in his, quæ pertinent ad processum, Lancellot. de attent. 2. par. cap. 12. limit. 5. num. 1. 2. & 3.
- 3 Vnde Bald. voluit in auth. litigiosa Cod. de litigios. quod si quis comparet coram Ordinario, & implorat eius officium pro obtinenda collatione alicuius beneficij, non propterea dicitur beneficium litigiosum; & subdit hoc esse necesse sciri in Palatio Apostolico, cuius dictum fuit à Rota Canonizatum, in vna Calaguritana beneficij 5. Maij 1600. coram Seraphino, & in vna Calaguritana 28. Octobris 1601. coram Lancell. & facit consilium Nanarri 3. de præbendis, vbi quod collationes, quæ fiunt à Papa fiunt extrajudicialiter, & quod Datarius non est Iudex impetrantium beneficia, licet summarie, & extrajudicialiter soleat informari de prouidendorum qualitatibus, & de summo iuris impetrationum, super quo

solet remittere alicui Rotæ Auditori rem extrajudicialiter inspicendam.

- 5 Et ex his dicebami in casu mihi proposito nullam appellationem ex aduerso interpositam suspendere collationem, ac possessionis traditionem, inducendum sic text. in cap. constitutus, il 2. in ordine 46. ad finem de appellat. vbi notat Abb. num. 6. 14. & 15. Imola num. 6. & 13. Butrius num. 9. 10. & 11. Franch. numero 8. & 9. & Decius num. final. Lambertinus de iurepatr. lib. 2. par. 2. quæst. 11. artic. 5. numer. 2. Lancell. de attent. 2. par. cap. 12. limit. 5. num. 4. & 5. & limit. 49. num. 6. & 7. & limit. 49. num. 5. iuxta quorum sententiam fuit resolutum in vna Zamoren. beneficij die 10. Iunij 1575. coram Corta, & in alia causa Calaguritana 7. Maij 1574. coram Illust. Blanch. & in vna Compostellana Parochialis 9. Novembris 1592. coram R. P. Pegna, & coram eodem in vna Calaguritana de Oliauari 22. Martij 1604. & generaliter nulla appellatio extrajudicialis suspendit executionem, nec causat attentata c. cum inter de elect. Rota decif. 4. num. 1. & per totam de appellat. in nou. Franchus in cap. bene si numero 29. cum seq. de appellat. Vestrus in praxi lib. 8. cap. penult. num. 9. Conarr. in practeis quæstionibus cap. 24. num. 5. plenissime declarat Lancell. de attent. 2. par. cap. 12. limit. 3. n. 1. & per totam. Et ista est vna differentia inter appellationem extrajudicialem, & iudicalem ex quatuordecim differentiis assignatis per Abb. in d. c. bene si, à num. 7. vsque ad num. 10. similiter actus extrajudiciales nunquam transeunt in rem indicatam ex quo deficit iudicium, & sententia; Imola in cap. final. num. 5. & 12. de præsumpt. Abb. in cap. 1. sub num. 13. post princ. de his, quæ fiunt à maiori parte cap. idem Abb. in d. cap. final. sub num. 15. post princ. & Fely. sub num. 33. ante fin. de præsumpt. prout etiam per actus extrajudiciales non dicitur his introducta, vt notant Doctores in c. fin. de elect. in 6. Lamber. de iurepatr. lib. 2. par. 2. quæst. 2. princip. art. 3. n. 3. & per totum, & art. 6. n. 3. Lancell. de attent. 2. par. cap. 4. in præfatione num. 275. in nouiori impressione, post alios, quos ipse allegat: nec extrajudicialis actus, vel declaratio interruptit præscriptionem regulæ de triennali Put. decif. 174. num. 4. lib. 3. neque vllam aliam præscriptionem interruptit denunciatio, aut protestatio extrajudicialis, alienam, ff. pro tempore, cap. nihil de præscript. vbi latè Felinus num. 5. in cap. illud sub num. 17. vers. 15. conclusio, eodem tit. de præscript. Bald. in tract. de præscript. 3. par. 6. par. princip. quæst. 4. num. 18. & 19. cum seq. multis modis declarat; Et etiam quando proceditur extrajudicialiter, collator potest conferre extra proprium territorium c. post electionem de concess. præbend. cum adductis per Gonzalez in regul. 8. Cancellar. de mensibus, & alternat. glof. 62. ex n. 2.

RESOLVT. IV.

- 1 Actus vbi fiunt per modum continuationis, non dicitur attentari.
 - 2 Continuans non dicitur spoliare etiam post inhibitionem n. 3. etiam si continuatio non fieret ab eadem persona n. 4. & amplia vt n. 5. & declara vt n. 6.
 - 7 Clausula constitui apposta super re litigiosa, non facit esse locum dispositioni l. quoties C. de rei vendicat.
- Attentare an dicatur qui continuat possessionem quæ haberetur per clausulam constitui possessorij, vel requiratur vera, & actualis possessio.

- 1 Communiter est receptum à Doctoribus, quod vbi actus fiunt per modum continuationis, non dicitur

RESOLVT. V.

citur innouari, ita ut continuans non attentet; iuxta gl. Magistrale in cap. non solum de appellat. in 6. & in Clemen. 2. vt lit. pend. pro qua decidit Rot. in antiq. decif. 10. de appellat. Bellamer, decif. 701. Bald. decif. 447. Capyc. decif. 72. sub n. 2. Natta consilio 606. Menoch. de recuper. possels. remed. 17. n. 49. quæst. 17. vbi alios adducit concordantes, & qui continuat non spoliatur, Rota decif. 11. de restitut. spoliatur, in nou. Dec. consilio 460. n. 70. lib. 3. In tantum quod non solum continuatio non est attentata, sed imò prohibitio, vel impedimentum, ne possit quis suam possessionem continuare, esset attentatum, vt not. gl. in d. c. non solum, & Butr. in d. c. cum M. Ferrariensis sub n. 58. de constit. Paris. consilio vlt. lib. 4. n. 14. Bertrand. consil. 51. n. 3. Berous consilio 119. n. 2. & 10. lib. 3. etiam si vltus possessionis esset principaliter contra ius in iudicium deductus Franchus per illum tex. in c. significante in 4. not. & melius ibi in gl. 1. n. 9. de appellat. & post eum Gabriel. conclus. 6. n. 9. de acquirenda possels. & tradit post Cardin. in Clementin. 2. in 2. opposit. de appellat. & gl. in c. non solum de appellat. in 6. & Imola in c. bonæ eodem tituli in c. venerabilis de censibus, Ruin. consilio 47. num. 3. lib. 4. Dec. consilio 97. lib. 1. prout etiam nec attentare diceretur, qui continuat post inhibitionem, vt probatur in cap. 1. extra vt lite pendente Neuzan. consilio 82. n. 35. Mandos. super regul.

4 Cancell. de subrogand. collig. quæst. 8. num. 5. Et licet huiusmodi continuatio non fieret ab eadem persona, adhuc non diceretur attentari, ita quod hæres vniuersalis potest possessionem bonorum defuncti absque vicio attentatorum apprehendere ad text. in auth. nunc si hæres, & ibi Bald. col. 1. C. de litig.

Verum deueniendo ad punctum principalem, qui mihi occurrit consulendus resoluendum est supradictam conclusionem habere locum non solum, quando sumus in continuatione veræ possessionis, & sic actualis, sed etiam si essemus in continuatione, quæ haberetur per clausulam (constituti possessorij) vt colligitur ex notatis per Paris. consilio 172. sub num. 14. lib. 4. & voluit Neuzan. consilio 82. num. 15. 27. & 35.

6 Quamuis in alia facti specie mihi pariter transmissa, id resurgendum putavi affirmans, non esse verum, nec procedere posse, quando lis esset super validitate, seu invaliditate contractus, in quo fuerit tale constitutum appositum, quoniam hac lite pendente, & post inhibitionem in ea factam in vim allegati constituti possessionem continuare quis prohibetur, ita ut continuando incidat in crimen attentatorum, iuxta Rotæ decision. in recollet. per Cottam decision. 168. quæ suadet, & confirmatur per aliam eiusdem Rotæ decisionem in vna Fulginat. bonor. & spolijs attentati coram Verallio 11. Februarij 1558. in qua, cum dubitaretur, an donatarius, & qui commissæ causæ super validitate donationis, & lata sententia in eius fauorem, & interposita per eius aduersarium appellatio, ne possessionem est ingressus, diceretur attentasse, & ad excusandam attentatam allegaretur, quod ipse vigore clausulæ constituti, per quam, & civilem, & naturalem habebat possessionem, ingrediendo, videretur potius continuasse, quam de nouo acquisuisse. Domini tamen dixerunt quod ex quo commissio erat super validitate donationis, talis possessio fuit attentata per consil. Socin. 78. num. 7. ad fin. versic. confirmatur ista opinio libr. 3. Quod etiam firmarunt Domini in eadem, eodem proponente sub die 20. Iunij 1558. & est Miscell. decision. 168. incip. coram eodem in Fulginat. bonorum, ad quod facit quod post Afflicti. ponit Gabriel. lib. 3. de emption. & vendit. conclus. 2. num. 25. quod clausula constituti appositæ super re litigiosa, non facit esse locum dispositioni. l. quoties. C. de rei vendic. de quo vide pariter Martam in suo clausulario in clausula constituti.

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

- 1 Reuocatio attentatorum non fit post conclusum in causa, sed contrarium tenet. Auctor num. 2.
- 3 Si eodem die, quo est ferenda sententia super negotio principali, præsentetur commissio specialis super attentatis, quid agendum?

Attentatorum Reuocatio, an peti possit post conclusum in causa.

- 1 **F**uit quandoque resolutum non posse peti attentatorum reuocationem post conclusum in causa, vt probat Rota in decif. 57. vt lite pendente in nouis, & in decif. 26. de appell. in antiquis, quibus concordat decifio Afflicti 352.
- 2 Verum ego contrariam sententiam tanquam probabilem, & de iure veriore hic sequendam duxi, quam communis auctorum schola approbat, & præsertim illam sequutus fuit Vital. in tractatu de clausula nil nouari lite pendente sub n. 15. versic. in quantum dicit, tenuit Imola in cap. 1. ad med. extra, vt lite pendente eandem sequutus est Franch. in cap. dicti il 3. num. 4. versic. & intellige prædicta de appell. & ex recentioribus eandem similiter sequuti sunt Vant. in tractatu de nullitate tituli, quibus modis null. propo. poss. n. 3. & Vestr. in praxi Romanæ Cur. lib. 8. cap. 4. nu. 14. & ibidem Granat. apud cum n. 4. quam etiam tenuit Guid. Pap. in consil. 205. circa processum colum. 8. sub num. 22. vers. 2. quia, & post aliquos ex præallegatis Afinius in sua praxi Iudic. §. 23. cap. 12. per totum, vbi in id citat etiam Marant. Capyc. & Manfred. eandem conclusionem tenentes, & etiam Mandos. in tract. commissio. in 14. formula commissio. attent. in verbo in primis, & ante omnia quæst. 2. ad med. & ex recentioribus Lancellot. Corrad. de prætor. §. 2. de off. prætor. in caus. ciuil. in ca. de appell. vers. subdit etiam sub num. 24. post Franch. in cap. non solum n. 6. de appellat. in 6. & Henric. in consil. 52. in casu num. 5. lib. 2. & etiam Card. Alban. in lucubratis ad Bart. in l. 1. num. 2. ff. nil nouari appellat. pend. Pro qua regula non parum facit, quod dixit alias Rota in vna Casaraugustana Archipresbiteratus coram Oradino sub die 27. Nouembris 1556. quod si eodem die, quo erat ferenda sententia super negotio principali, & sic postquam fuerat conclusum in causa, præsentetur commissio specialis super attentatis, & per agentem ad illorum reuocationem fuerit in actis facta protestatio, quod nihil fiat in negotio principali, nisi prius purgatis attentatis, iuxta formam commissio. & Iudex nullo etiam assignato termino ad docendum, de attentatis de quibus tamen nihil in actis apparebat, tulerit sententiam in negotio principali; talis sententia fuerit pro valida à Rota reputata.

RESOLVT. VI.

- 1 Possessio lite pendente capta de beneficio patronatus dicitur attentata, & ampli, vt num. 2. 4. 5. & declara, vt num. 6. 7. 8.
- 3 Legatus non potest se intromittere in beneficijs litigiosis.

An, & quando possessio beneficii patronati capta lite pendente per præsentatum dicitur attentata.

- 1 **D**e capiente lite pendente possessionem beneficii ad quod fuerit per patronum præsetatus dicendum est quod regulariter talis possessio debet censeri attentata, & hodie videtur expeditum, cum fuerit id pluries per Rotam tentum, vt est decif. in Recollet. Guidobon. 104. sub rubrica vt lite pendente prout

Cc 2 in vna

in vna Neapolitana Cappellania coram Oradino de mense 12. Decembris 1562. in qua fuit dictum, quod si lis inter duos presentatos sit instructa, & feratur sententia pro vno, & ille instituat, & possessionem capiat; Rota habuit talem possessionem pro attentata, idque in alijs causis quoque fuisse tentum, & in alia Toletana Cappellania coram eodem 9. Iulij 1564. & in alia Compottell. de Barone coram Chifan. 16. Februarij 1554. & etiam in similibus terminis pro attentatis fuit etiam tentum in alia Lucana parochialis Campagnoli coram Binario 8. Iunij 1571. & nouissime in vna Calaguritana beneficij Sanctorum Iacobi, & Andree coram Blanchetto 7. Maij 1574.

Quæ principalis conclusio adeo est vera, vt pluribus quoque modis ampliari possit.

Primo, vt huiusmodi possessio censetur attentata non solum si fuerit capta vigore institutionis per ordinarium de presentato facta, verum etiam si fuerit capta vigore litterarum super noua prouisione per presentatum obtenta expeditarum, vt fuit alias dictum in vna Valentina Sancti Iacobi coram Vectano 7. Maij 1554. item si possessio capta fuisset vigore institutionis factæ a Legato de lateris lite coram Ordinario pendente, quia diceretur attentata, ex quo Legatus non potest se intromittere de beneficijs litigiosis quorum prouisio soli Papæ referuatur cap. 2. vt lite pend. in sexto, vt est decif. Achil. sub die 16. Februarii 1554. incip. Fuit dubium an lis inter duos, &c. & alias sæpius determinauit Rota.

Secundo, vt procedat etiam si Ordinarius immitteret in possessionem superlitem, quem loco defuncti subrogauerat, quia talis immisio, & possessionis adeptio fuit alias reputata inualida, & attentata, & apud Rotam esse sequestrandam in vna Polnanien. Parochialis coram Serafino 14. Ianuarii 1572. quamuis id credendum sit provenisse potius ex eo, quia Ordinarius prætermissa præsentatione patroni, ad subrogationem superlitis deuenerat, quam ex litis pendencia.

Tertio, vt procedat non solum si sit lis inter presentatos, verum etiam si lis esset inter ipsos patronos; & ideo si presentatus lite inter patronos pendente, fuerit a Nuncio Sedis Apostolicæ institutus, & illius vigore possessionem capiat; talis possessio censetur attentata, vt inclinauerunt Domini in vna Tuden. parochialis de Tabuchia coram Grato 29. Nouembris 1567. vel etiam si lis esset inter vnum ex patronis, & vnum ex presentatis, iuxta aliam eiusdem Rotæ decisionem, secundum quam semel consultus respondi in vna Nolana.

Benè verum supra enarrata regula cessabit primo, quoties quis esset presentatus a patrono, qui esset in quasi possessione presentandi, quia cum tunc, præsupposita quasi possessione, patronus licite præsentet, & suam possessionem continuet, consequenter videtur etiam cessare consideratio attentatorum ex vulgari illa propositione, quod continuans non attentet iuxta dicta in alia resolutione.

Item non procedit quando presentatus, & institutus ab Ordinario immitteretur in possessionem ab eodem Ordinario coram quo lis pendebat, quia tunc non diceretur attentata possessio, prout esset si fuisset immisus ab alio Iudice, vt alias allegabatur in terminis, & dabatur per informantes in dicta Actoria parochialis Sancti Augustini coram Sarmiento 16. Decembris 1563. super allegata decif. Achil. sub die 16. Februarii 1554. quæ incipit fuit dubium; in qua postquam ille annotauit quod Domini omnes dixerunt per litem inter presentatos quis eorum esset institutus coram Ordinario introductam beneficium fuisse effectum litigiosum, & cap. primum, vt lit. pend. in 6. habere locum etiam in duobus presentatis, &

possessionem ab instituto captam esse attentatam; subdiderunt formaliter, & hæc procedunt quando possessio capta fuit vigore prouisionis alterius, quam Ordinarii, coram quo lis pendebat; sed quando possessio esset vigore institutionis Iudicis, coram quo litigabatur; fuit dictum quod secus esset, vnde Domini ibi clarè hanc limitationem sentiunt.

Et neque prælibata conclusio habebit locum, quando inter presentatos non fuisset lis contestata, & propterea non diceretur attentata possessio capta per institutum, postquam ipse, & alius ab alijs patronis presentatus coram Ordinario comparuissent, & quilibet institutionem de se fieri petiisset, & etiam Iura, hoc est, instrumenta suarum presentationum produxissent; dummodò litem alias non fuissent contestati, vt fuit dictum in vna Calaguritana beneficii, in qua tale factum præsupponebatur coram A. Augustino 25. Ianuarii 1554.

RESOLVT. VII.

1. *Referuatio quàm sit fortis, & an annullat titulum beneficii in contrarium collati, & an possessionem, num. 2.*

Conclusio illa, quod qui continuat, non attentat, an locum habeat in eo, qui possidet beneficium referuatum.

IN casu mihi occurrenti dicebam pro affirmatiua; & ratio est quia referuatio est ita fortis, & potens, quod sit gladio aucipiti penetrabilior, & eius decretum omnia interiora afficit, ac adstringit. Eneas de Falconibus in tractatu de referuationibus qu. 4. principali effectu primo sub n. 1. vers. & propter hoc dixit. Nec non tam malignæ naturæ est, quod quidquid inuenit in oppositum destruat, ac secum ducat Gomezius de recuperanda possess. remed. 16. num. 444.

Vnde referuatio non solum annullat titulum beneficii in contrarium collati; sed etiam possessionem, ita vt talis possessor non possit iuari ex aliquo remedio possessorio retinendæ nec recuperandæ, vel alias. Nam talis possessio caret omni effectu, & est sine vilo iuris adminiculo, Rota decif. 3. per totam de restit. spoliat. in nouis, & decif. 2. eod. tit. in antiq. & decif. 11. & 12. de causa possell. & proprietatis. in antiq. & decif. 5. num. 3. vt lite pend. in antiq. Bellam. decif. 535. quæ incipit in possessorio, Lapis allegat. 29. num. 1. & allegat. 51. num. 9. Felyn. in cap. in nostra. 12. de rescript. Eneas de Falconibus in quest. 4. principali effectu 11. & 47. Rebuff. in praxi tit. de referuat. tam generalis, quam speciali n. 4. Castad. decif. 1. n. 3. & decif. 2. per totam de restit. spol. & decif. 7. num. 3. & decif. 11. num. 5. super regulis Gomez in d. reg. de annali quest. 23. & in regula de triennali quest. 49. Mandos. in regula 1. quest. 3. per totam, & alios plures adducens Menoc. de recuper. remed. 16. quest. 35. num. 443. cum seq. vique ad n. 457. Ferret. conf. 3. num. 18. & consil. 6. num. 18. & consil. 6. n. 11. & consil. 21. n. 4. Simonet. de referu. quest. 40. & 48. Mohed. decif. 15. num. 1. de causa possell. & decif. 13. num. 2. de restit. spoliat. Veral. decif. 325. par. 1. num. 2. & decif. 345. num. 5. par. 3. Lancell. de attentatis par. 3. cap. 24. quest. 9. num. 1. cum seq. Pur. decif. 190. in vna Eugubina nu. 5. & decif. seq. lib. 3. Gabr. tit. de restit. spoliat. conclus. 5. num. 43. cum pluribus sequentibus.

Et in terminis regulæ octauæ Cancellariæ est decif. Castad. 1. de restit. spoliat. n. 1. & per totam. Item decif. Rotæ 510. num. 5. lib. 3. par. 3. diuersor. Pureus decif. 197. die 13. num. 3. lib. 3. & fuit etiam decifum in vna Crotonien. Decanatus 20. Maii 1587. coram Orano, & in alia Regien. Canonicatus 17. Nouemb. 1595. coram Illustriss. Card. Pamphilio.

PRAXIS

PRAXIS ACTORVM TRANSPORTATIONIS
a Iudice a quo ad quem faciendæ.

RESOLVT. VIII.

- 1 Acta sunt transportanda per appellan-tem.
- 2 Clausula quam, & quas quid operetur.
- 3 Appellatio dicitur nullam nisi fuerint transportata Acta.

Appellatio an censetur nulla ob non transporta-
tionem Actorum.

- 1 Appellans a Iudice a quo ad Iudicem ad quem de-
bet transportare acta primæ instantiæ, & Iudex
ad quem nisi illis visis nequit procedere ad absolutio-
nem, vel condemnationem, ita Sacrum Concilium
Tridentinum sess. 13. cap. 3. de reformat. vnde non
vitari sententiam quoties absque tali transportatio-
ne sententia iustificatur decreuit Rota in Romana
de Pinis Lunæ 27. Ianuarij 1614. coram Damasceno
in Recollect. per Farinac. decif. 561. num. 12. par. 1.
to. 2. quod procedit quamuis in commissione appel-
lationis addit clausula, quam, & quas: quæ licet ope-
retur quod non procedente appellatione, vel de ea
non confitio possit procedi: prout in prima iuxta Ro-
tæ decif. in Placentina aquarum 8. Martij 1596. coram
Illustissim. Cardinali Arigonio in Calaguritana spo-
lij 1591. coram Illustissimo Cardinali Seraphino, ta-
men post Concilium signatura, & Rota intellexere
ne aliquid operetur nisi transportato processu in causis
appellationum, vel ab eis dependentium, vt dixit in
Vicentina Cantoriæ 10. Iunij 1602. coram R.P. Cor-
duba, Marefcot. variat. resolut. lib. 2. cap. 43. num. 5.
vbi allegat Rot. in Valentina Parochialis 13. Ianuarij
1586. coram Illustissimo Cardinali Blanchetto, vbi
etiam fuit resolutum hoc esse verum quamuis appel-
lans declaret se nolle vt processu facto coram primo
Iudice Nouar. in suo iure Pontificio nouo conclus. 5.
de Actis primæ instantiæ, vbi in terminis ad casum
propositum dicit quod si quis appellauerit, & acta ad
Iudicem appellationis non transtulerit: talis appella-
tio dicitur nulla iuxta communem Doctorum sen-
tentiam de qua gl. Bar. Iaf. & Dec. in l. 2. C. de edend.
ille num. 1. & 2. ille num. 15. Felyn. in cap. Ecclesia
Sanctæ Mariæ sub num. 6. de constitut. & ita decreuit
Rota in causa Placentina vsurarum sub die 23. Iunij
1586. coram R. P. Orano, & in alia Salutorum ma-
trimonij sub die primo Februarij 1588. coram Illust.
Cardinali Blanchetto, cuius dicti ratio est, quia
videtur contra casum legis, & quia sine actis non po-
tuit cuncta rimari, vt apud Rot. in Placentina admi-
nistratum coram Illustissimo Cardinali Lancellot.
& alias sæpius quam nullitate minimè excusari præ-
sumptione boni iuris asseuerauerit Soccin. iun. conf.
80. num. 3. lib. 2. et si parte opponente Iudicem de illa
prius cognoscere debere pluries resoluit Rota, & præ-
sertim in Veneta illegitimitatis 26. Februarij 1597.
coram R. P. Penia in Verubana spoij 5. Maij 1586. co-
ram Illustis. Cardinali Plato Put. dec. 72. n. 3. lib. 3.
illamq; non solere sanari a signatura testantur Van-
tius de nullit. ex defectu iurisdic. & Mand. num. 6. &
Staphileus de litteris inst. vers. in primis igitur: quam-
uis actorum transportatione, omiffam non vitare,
sententiam quoties absque tali transportatione sen-
tentia iustificatur decreuerit Rota in Romana de
Penis Lunæ 27. Ianuarij 1614. coram R. P. Damasce-
no, vt testatur Nouarius loco antecitato.

RESOLVT. IX.

- 1 Acta integrè sunt asportanda, aliàs sententia est nulla
Aloys. Rcc. Praxis. Pars IV.

num. 2. & appellatio dicitur deserta num. 3. quod an
sit verum semper vide num. 4.

An dispositio Concilij mandans posse Iudicem ad
quem actis non transportatis procedere ad ex-
peditonem causæ locum habeat si acta
fuerint transportata verum
non integra.

- 1 Respondi multoties interrogatus, quod cum effe-
ctu ista acta debent integrè produci nam pro-
ductio non releuat nisi integrè facta fuerit, cupien-
tes de elect. in 6. Vant. de nullit. in tit. a quo, & qui-
bus mod. num. 21. Rota in Placentina Caltri 4. Iulij
1601. coram Illustissimo Cardin. Mellino bonæ me-
moriz, ita vt in tali casu sententiam esse nullam, dicat
Cauale. decif. 11. num. 13. par. 2. adeò quod appel-
lationem esse desertam si integer nō exhibeatur pro-
cessus coram Iudice ad quem sentit Afflicti. in conslit.
Regni appellationum tempor. num. 6. & post eum
Bongior. in fragm. ad Rit. Sicil. 183. Giurb. decif. 29.
per tot. qui plures Doctorum sententias cumulat se-
quendo tamē opinionem Muscat. in praxi Sac. Con-
cil. in tit. de appellat. par. 1. gl. prosequendum n.
57. & sequent. vbi distinguit, quod aut appellans ma-
litia eiusque culpa dimmutam processus copiam præ-
sentat, & eadem tergiversatione ductus intra præ-
scriptum quadraginta dierum terminum nec defici-
tem illius partem adimplet, & appellatio tunc erit
deserta ne ex solo dolo commodum consequatur ex
Ruin. conf. 40. n. 7. vol. 5. aut culpa, & defectu actua-
rij integer ab appellante coram Iudice ad quem non
fuit exhibitus processus, & tunc deserta non erit ap-
pellatio, cum minimè nocere debeat appellanti cul-
pa, & defectus, siue dolo actuarij nisi de concordia
ipsius appellantis, vel de eius mandato id actum fuis-
set Nauarius in suo opere iuris Pontificij noui concl.
1. num. 9. de actis primæ instantiæ.

RESOLVT. X.

- 1 Acta in dubio censentur integrè transportata.
- 2 Dicens acta non esse integra debet probare.
- 3 Allegans aliquid debet probare, & quare n. 4.
- 5 Paria sunt nihil allegare, & allegatum non probare.
- 6 Agens vti procurator debet probare mandatum.
- 7 Privilegiatæ personæ debet se probare tales, quales faciunt.

Acta non esse integrè transportata alleganti, an in-
cumbat onus probandi.

- 1 Cvm in dubio præsumatur acta integrè fuisse trā-
sportata Crauet. de antiquit. tempor. par. 2. n.
55. cum aliis nouissimè recollectis per Nouarium cō-
cluf. 1. num. 9. de Actis primæ instantiæ. Ideò dicen-
dum est alleganti processum, siue acta non esse inte-
gra incumbere onus probandi, vt determinauit Rota
in vna Segonalien. Siluæ 24. Maij 1577. coram R. P. D.
Cotta, & in alia Calaguritana beneficii de Narnia
13. Ianuarij coram R. P. D. Corduba, & in Algaren.
dismembrationis 4. Decembris 1617. coram R. P. D.
Remboldo, & alias, vt apud Ludouif. decif. 59. Gail.
obseruat. 134. n. 14. in fine Menoch. conf. 9. n. 203.
Scaccia in tract. de appell. q. 20. n. 15. & 17.
- 3 Quia in iure est satis notum, vt allegans, & dicens
aliquid id probare debeat l. actor C. de probat. gl. in
Clem. vnic. de re lit. in integr. latè Cacher. decif. 79.
num. 41. vnde alleganti consuetudinem, veneram
cōiunctionem, dolum, errorem iuris, illegitimitatem,
impedimentum, metum, solutionem, tempus, subiti-
tutionem, & alia similia incumbit onus probandi, vt
plenissimè apud Mascard. in suo tract. de probat. con-
cluf.

- 4 cluf. 78. to. 1. vbi plura cumulat, quæ hic deferre, possent, sola enim allegatio absque probatione non sufficit, ita quod allegare nihil, & allegatum non probare paria sunt Roland. conf. 35. num. 10. lib. 1. Card. Tusc. conclus. 117. num. 19. lit. A. hinc agens vt procurator debet probare mandatum, & agens vt hæres talem se probare debet, & allegans seruitutem, illam probare debet, vt copiose probauit Nouar. in praxi election. & variat. fori q. 19. sect. 1. in secunda impressione Neapolitana, vbi latissimè varijs medijs fundauit, quod tales non sint, debent illi probare se tales, quales esse faciunt.

RESOLVT. XI.

- 1 Creditur Aduario attestanti de Actorum transportatione, & vide num. 2. Sed an credatur Iudici id attestanti num. 3.
4 Deponentibus circa eorum officium creditur.
5 Creditur Notario in his, quæ spectant ad eius officium.

Aduario an credatur, si dicat transportata esse omnia Acta, & alia non extare.

- 1 **N**Otario attestanti de integra transportatione, siue non extare alia acta creditur, vt pluries tenuit Rota, & præcisè in vna Bracaren. Parochialis 29. Ianuarij 1610. coram Illust. & Reuerendis. Card. Sacrat. & alias, vt apud Farin. post secundum librum Consiliorum decis. 144. n. 5. Imò sufficere quod Notarius attestetur simpliciter, quod fideliter extraxit dixit eadem Rota in d. Bracaren. Parochialis, vbi allegatur alia decisio per prius facta coram R. P. D. Litta.
3 Declara tamen non credi assertioni Iudicis, qui testatur non extare alia acta, vel esse integra, cum id spectet ad officium Aduarii, & non Iudicis, vt dixit Rota in Algaren. dismembrationis 5. Iunij 1617. coram R. P. D. Remboldo, vbi amplius quod præsumptio pro integritate processus procedit, quando acta fuerunt à Notario Aduario tradita, secus si ab alio, qui non esset Aduarius, aut successor in officio, quia in tali casu non præsumeretur integra, prout ego pluries consultus à varijs Regni Præsulibus voce, & scriptis consului, creditur enim solum depositioni illorum deponentium circa eorum officium, & non alijs argum. I. si quis decurio C. de falsis Bart. in l. si libera- rius col. 1. de reg. iure Ruin. conf. 159. col. 7. numero 16. libro 3. quos allegat Nouarius in sua praxi election. & variat. fori quæst. 20. num. 6. sect. 1. in secunda impressione Neap. dum probat esse credendum Notario in illis, quæ pertinent ad eorum officium, vt latius apud eum.

RESOLVT. XII.

- 1 Acta realiter sunt producenda coram Iudice ad quem, nec sufficit verbaliter num. 2.
3 Citanda est pars in productione Actorum.
4 Productio Actorum, quando præsumatur realis, & num. 5. & 6.

An sit factum menti Concilij si acta fuerint tantum verbaliter transportata, non autem realiter.

- 1 **I**sta acta realiter esse producenda neque sufficere, productionem verbalem tenet Rot. diuers. 445. n. 1. par. 1. Gratian. lib. 1. disceptat. forens. cap. 121. num. 32. & quod quado iura sunt tantum verbaliter, & non realiter producta illa non debeant transportari censuit Rota in causa Peforaten. fideicommissi 15. Iunij 1608. coram Illustrissimo Cardinali Lan-

- celloro, & in Placentina deuolutionis 10. Maij 1602. coram R. P. Penia, vbi alia decisiones allegantur: nec ad effectum productionis realis sufficit, quod ista deponantur penes Actuarium nisi etiam petatur vt registrentur, & pars citetur ad dicendum contra Rota in Mediolanen. decimarum 27. Maij 1616. coram R. P. Coccino hodie Decano, & Domino meo obseruandissimo, refert Nouarius conclus. 1. de Actis primæ instantiæ annuens num. 13. quod præsumitur realis huiusmodi Actorum productio quado est verbum, tenoris, & c. ex Rota in Ferrariens. bonorum 9. Maij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Lancelot. & in Vrbeuetana fideicom. 16. Nouembris 1619. coram R. P. D. meo Coccino Decano, vt etiam realis præsumitur stantibus verbis Iudicis actis omnibus visis, eadem Rota in Pistorien. beneficij 13. Ianuarij 1617. coram R. P. Buratto, vbi pariter quod ex motibus factis per Iudicem colligitur iura fuisse coram eo realiter producta, & ab eo lecta, prout similiter productio Actorum censetur realis stantibus verbis facto produxit, vel animo retrahendi eadem Rota in allegata Vrbeuetana fideicom. coram D. Cocco, vbi adhuc fuit consideratum, quod quando legitur in actis aliquem producere instrumentum incipiens sic, & finiens sic, tunc talis productio censetur verbalis, & non realis, quod adeo non solum produci debeat acta primæ instantiæ, sed pariter instrumenta producta in prima instantia, siue in primitiuo processu quem debet exhibere coram Iudice appellationis, ita quod si illa non produxit, sed tantum processum præsentauit causa efficitur deserta Nouarius d. concl. 1. n. 18. de Actis primæ instantiæ apud quem hanc materiam satis sepius declarata habes, & ideo amplius non me extendo.

PRAXIS CEDVLONVM.

RESOLVT. XIII.

- 1 Expediit Republicæ excommunicatos publicare.
2 Cedulae assignantur, vt excommunicatus possit euitari, & vt ceteri teneantur, num. 3.

Cedulae quare contra excommunicatos assignantur.

- 1 **P**RO responsione sufficit dicere quod ratio quare cedulae à Iudicibus Ecclesiasticis assignantur contra excommunicatos, illa est, quia expediit Reipub. publicare excommunicatos, Ancharanus in Clement. 1. de poenis, & vt ab alijs Christianis euitari possint tanquam segregati à fidelium consortio, ad effectum, vt illi videntes se ab alijs vitari eorum confusionem respicientes erubescant, & conuertantur cap. 1. de except. in 6. Clem. 1. de poen. vbi id notat Anchar. numero 15. & sequitur Gennen. intra praxi Curie Archiepisc. Neap. cap. 23. num. 1.
2 Et quod cedulae assignantur non solum vt excommunicatus conuertatur, sed vt alii ipsum euitent donec fuerit absolutus percipitur ex cap. cura 11. quæst. 3. & scribit Vgolin. in tract. de censur. tabul. 1. cap. 21. §. 2.
3 Ultra quod cedulae assignantur, vt alii terreantur, quia excommunicatio dicitur medicinalis non solum propter excommunicatum, vt conuertatur, sed vt alii de communitate terreantur Couar. plenè in cap. Alma mater de sentent. excomm. in 6.

RESOLVT. XIV.

- 1 Casus legis vbi habetur, sufficit eiusdem allegatio.
2 Bulla Pij IV. mandat, ne cedulae assignantur cum pistoris demonum.

Cedu-

Cedulones an possint affigi cum figuris demonum.

- 1 **I**lud non est insistendum pro resolutione huius articuli, nam dum calum legis expressum habemus sufficit illum allegare, leg. Ancilla Cod. de furt. Bulla siquidem Pij IV. incipit inter in specie mandat ne cedulones affigantur cum demonum picturis, unde faciendū est conclusio cedulones contra excommunicatos non posse affigi cum huiusmodi picturis, prout ita in terminis notavit Episcopus Minorensis in sua praxi Episcopali in verbo cedulones par. 2. pag. mihi 19.

Vnde dum semel fuisset consultus respondi cuidam Reuerendissimo CoEpiscopo non potuisse cedulones affigere cum talibus picturis demonum, & me consulente ita fuisse seruatum deinde audiui, purabat siquidem ille Dominus cum similibus picturis in cedulionibus homines terrere.

RESOLVT. XV.

- 1 **D**eclaratus excommunicatus ob non solutionem pensionis satisfaci si mittat literas cambij.
- 2 **L**iteræ cambij habent vim solutionis.
- 3 **E**xcommunicatus pro fructibus non liquidatis, offerens se paratum satisfacere non potest publicari.

Cedulones an possint affigi contra excommunicatum ob non solutionem pensionis, si pensionarius offert mittere literas cambij.

- 1 **V**icumque pensionarius est excommunicatus ob non solutionem pensionis, contra eum instatur affigi cedulones, si ille offerat mittere literas cambij pro satisfactione, cedulones non sunt affigendi, nam videtur tunc satisfacere suo debito, quia declaratus excommunicatus ob non solutionem pensionis satisfaci si mittat literas cambij Henricus in sua summa in tit. de excommunicat. c. 28. §. 2. litteras Nouarius forens. q. 33. p. 1. vbi assignat rationem, quia litteræ cambij habent vim solutionis, Rot. in vna causa Bononiensis. legationis 8. Maij coram Puteo, vbi fuit dictū litteras cambij inducere delegationem, & liberationem, vt dixit idem Nouar. in prag. Regni r. n. 17. sub rubr. de litteris cambij, qui allegat Puteum decis. 124. li. 3.
- 3 **F**acit nam excommunicatus pro fructibus non liquidatis, vel alia in certa quantitate comparens, & offerens se paratum satisfacere non potest publicari, Achil. de Graf. decis. 1. de sentent. excommunicat.

RESOLVT. XVI.

- 1 **E**xcommunicatio affert mala.
- 2 **T**emerarij non solent statim absolui in Curia Archiepiscopali Neapolitana.
- 3 **D**eclaratio nihil noui inducit.
- 4 **N**otoria efficiunt res per sententiam.

Cedulones an possint affigi contra excommunicatos si compareant, & petant absolui.

- 1 **P**luries accidit in varijs Tribunalibus Ecclesiasticis dubitari, si dum mandatur affigi cedulones comparet excommunicatus petendo absolutionem debeant per hoc Superiores remouere manus ab ipsorum cedulorum affixione, & consultus ego dicebam, quod vbi comparet excommunicatus cum satisfactione, & tunc bene non debent cedulones affigi, cum sufficiat offerre satisfactionem, & illam in simul dare, vnde statim est absolendus propter mala, quæ affert excommunicatio, vt dixit gloss. in c. qua fronte

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

de appellat. nam frustra affigeretur si statim absolutio sequi deberet licet Curia Archiepiscopalis Neapolitana pluries seruauerit contra aliquos temerarios cedulones affigere quousque satisfecissent, & esset absoluti, vt ipsi magis confunderentur abstinere in futurum, & alij terrentur, vt testatur Geuuen. in praxi eiusdem Curie cap. 23. vbi dicit pro tali obseruantia facere text. in Clement. 1. §. & quia de penis in qua mandatur publicari excommunicatos donec satisfecerint. Et ibi addit. Card. Zabarell. & absoluantur, quia ad officium Prælati spectat excommunicatos denunciare, & colque vitari facere, donec satisfecerint Abbas in cap. ea noscitur notab. 2. de sentent. excom.

- 3 **T**anto fortius, quia ex publicatione non fit aliquod præiudicium excommunicato, cum declaratio nihil noui inducat cap. pastoralis §. verum de appell. l. heredes palam ff. de testam. per sententiam si quidem res est effecta notoria cap. cum olim de verb. signific. Butr. in cap. vltra, de cohabit. clericor. & mulier. & talis affixio prodest Republicæ ergo fieri debet ex regula quod tibi non nocet, & alteri prodest fieri potest, & debet l. 1. §. denique ff. de aqua pluuiæ arcend. quod & considerat Nouarius lib. 1. quart. forens. cap. 2. circa finem in secunda impressione.

Verum hanc secundam opinionem seruabis in casibus exemplaribus, & magni momenti ad aliorum terrorem, primam autem in alijs casibus ordinarijs.

RESOLVT. XVII.

- 1 **Q**ui terminus soleat concedi per Curias Ecclesiasticas declaratis excommunicatis ad procurandam absolutionem à Romana Curia.
- 2 **C**edulones reassignantur, vbi intra terminum datum non presentatur absolutio.

Cedulones affigi contra declaratos excommunicatos absoluedos a Papa quando remouendi sint.

- 1 **P**assim seruatur in Curijs, & Tribunalibus Ecclesiasticis quod vbi aliquis incidit in casum censuræ, quæ est reueruata Summo Pontifici, taliter quod est absoluedus a Papa si post declarationem factam à Iudice Ecclesiastico declaratus excommunicatus humiliter petat remoueri cedulones solet ei concedi terminus vnus, vel duorum mensium, & facit iuxta qualitatem ad procurandam absolutionem a Rom. Curia, & interim remouerentur cedulones, dummodo domi se contineat & præstita cautione, quod termino elapsio nisi in effectum præsentetur absolutio iterum, & de nouo assignantur cedulones sicque non semel remouendo annis elapsis me practicasse vti generalem Vicarium in Curia Archiepiscopali inclitæ, & nobilissimæ Ciuitatis Neapolis, & alias vidisse practitari, de cuius etiam Curie stylo testatur quoque Geuuen. in sua praxi eiusdem Curie c. 23. num. 10.

Et cum casus accidisset in mea Curia Episcopali Vicari Equensi semel, atque iterum iuxta supradictā praxim obseruari mandauimus, sicque pluries consultus respondi in varijs quippe casibus, & in specie dum essem requisitus ab Illust. Archiepiscopo Ciuitatis Consentianæ.

RESOLVT. XVIII.

- 1 **A**ctus factus pendente tempore ad appellandum dicitur attentatus.
- 2 **E**xcommunicatus potest appellare, sed non per hoc cedulones non assignantur, & quare num. 3.
- 4 **A**ppellatio à sententia excommunicationis non impedit executionem.
- 5 **C**edulones affigi possunt pendente appellatione.

Cc 4

Cedu-

Cedulones an statim affigi possint post laram excommunicationem, vel terminus decem dierum concessus ad appellandum expectari debeat.

Primo intuitu videbatur pro negatiua concludendum ex quo affixio cedulorum statim lata excommunicatione fuisse attentata non expectato tempore ad appellandum concessio dicto iure: & non dubitatur quin actus factus pendente tempore dato ad appellandum sit attentatus, cap. non solum de appell. in 6. Mohed. decis. 150. num. 2. Guid. Pap. decis. 104. & inde sequestranda Calder. conf. 1. vt lite pendente. Anton. Aug. in epit. tit. de sequestr. ex officio §. 3. & 6. Verall. decis. 157. par. 3. Pat. decis. 414. lib. 3. & fuit sapē resolutum in Rota.

2 Contrariam tamen sententiam veriore ac iuri consonam semper existimauimus ac in quam pluribus causis ita cōsului: & ratio est, quia licet excommunicatus possit appellare tamen non per hoc non potest impediri denunciatio per cedulones, quia illa ceduloni affixio nihil aliud est, quam illius sententię manifestatio, siue potius executionis promulgatio, & non executio, quia excommunicatio fertur secum executionem, c. pastoralis, §. verum de sentent. excommuni. glof. in c. non solum in ver. innouata de appell. lib. 6. glof. in c. venerabilibus §. potio in ver. appellatum de sentent. excomm. lib. 6. Couar. pract. quæst. cap. 23. num. 3. ver. illud. Marant. in sua praxi 6. par. tit. de appellat. n. 177. ratio rationis est, quia appellatio a sentent. excommunicationis non impedit illius executionē, nec minus ceduloni affixionem impedire debet. Secundō, si Iudex vellet declarare aliquem incurrisse sententiam excommunicationis, illum citaret ad dicendum causam quare non debet declarari excommunicatus, tunc illo non comparente Iudex debet expectare decem dies: ratio est, quia a declaratoria potest appellari antequā feratur sententia declaratoria, & affixio cedulorum, & illa appellatio impediret sententiam declaratoriam, si appellaretur ante, sed non post declaratoriam Pely. in c. cum non ab homine col. fi. de Iudic. Tertio quando essemus in notorijs, vt in percussione publica Clerici, vel notorio adulterio, & similibus licet quis appellaret a declaratoria non tamen propter hoc deberet impediri exequutio, & ceduloni affixio, c. peruenit illi de appellat. Abb. in Clem. 2. n. 6. pen. & hoc etiam sentit Couar. in c. Alma mater, 1. par. §. 2. n. 9. de sentent. excommuni. in 6. quia sic videtur seruare Curia Roman. nam Auditor Camera eadem die publicauit excommunicationē, & affixit cedulonem in acie Campi flore recitat Verall. decis. 324. par. 1. in qua etiam habetur vniuersitatem posse excommunicari, quod etiam sentit Nauar. multis in locis, & præcisē conf. 18. & de sententia excommuni.

Taliter quod ex supradictis venit concludendū, vt cedulones affigi possint etiam pendente appellatione, nam non est prohibitū in iure, quod si quis fuerit excommunicatus poterit quoque, & talis insuper denunciari etiam pendente appellatione, c. pastoralis, §. verum de sentent. excommuni. & probat Guttier. Canon. quæst. lib. 1. c. 1. num. 36. Alterius in tract. de censur. disputat. 6. lib. 1. cap. 2. vers. 2. confirmatur tomo 1. quoniam ex cedulorum affixione non amplius ligatur excommunicatus quam antea erat, quia nihil noui adducit, & hanc eandem opinionem sequutus est Campanil. in suo diuersorio iuris Canonici rubr. 11. c. 15. a num. 40. cum seq. per hæc verba.

Quin & tanta fulcitur veritate ista conclusio ita cōstituta, vt si a tali sententia, vel speciatim, vel generaliter pronunciantem aliquem excommunicatum appelleretur nihilominus prædicta excommunicatio trahat secum executionem prædictam, cum appellare

a sententia excommunicationis, non nisi quo ad effectum deuolutiuum liceat, non suspensiuum idque deducitur a parte ex eodem §. fin. & cap. is cui §. fin. de sententia excommuni. in sexto; ita quod & illa non obstantē procedi posset ad denunciationem additur in eodem §. scilicet ad denunciationem faciendam ad finem, vt videtur ab illis, quod ex subsequentijs verbis illiusmet, §. citra dubium disponitur, & probat Guttier. canonic. quæst. lib. 1. cap. 1. num. 36. nec non Marius Alterius in tract. de censur. disp. 6. lib. 1. c. 2. vers. 2. confirmatur to. 1. qui præterea late enarrat modos omnes quibus tum antiquitus, tum nostris temporibus consueuerit fieri eiusmodi publicatio in disp. 5. l. 3. c. 3. verus modus, & ordo seruandus; quoniam verō subiicitur in eod. illo §. ratio ob qua spreata appellatione progredi ad nunciationem ipsam licet, & ea est quod eius vigore non amplius ligatur excommunicatus quam ante erat, ex ea infer Nauar. in c. cum contingat, remed. 6. n. 7. de rescript. dari aliquos casus in quibus subsequenti denunciatione sit excommunicatio validior, & difficilius auferri potest; exemplificat in terminis c. tua nos, de sentent. excomm. quin, & generalius loquens vigente temporibus nostris constitutione ad euitanda scandala, cuius intuitum excommunicationem accipere quoad sequentem denunciationem maiorem vigorem affirmat, ideo procedi ad denunciationem, haud posse nisi antea cognitum fuerit de iustitia excommunicationis arbitratur, tamen in hoc casu, iam dictæ constitutionis, Suarez tom. 5. de cens. disput. 2. sect. 15. sub n. 22. citatusq; Alterius adducto cap. 3. vers. quæ doctrina, & optimè qualem ob rationem illam omnino validam, quod denunciatio nullam maiorem vim tribuit ipsi excommunicationi, eaque non aliud tunc fortitur effectum aduersus excommunicatum quod antea habebat, sed operatur dumtaxat, vt fideles teneantur illum vitare ad quem effectum idem ipse §. fin. mandat procedi non obstantē appellatione ad denunciationem, ergo non secus ac tunc minime impedimento erat appellatio quin denunciatio fieret, vt ille viraretur, ita nec hodie in alijs tamen casibus probabilem esse Nauar. sententiam non negat præcatus Alterius.

RESOLVT. XIX.

- 1 Citatio personalis requiritur ad excommunicandum, & quid si citandus dolo latitat, & num. 2.
- 2 Citatio facta domi quando valeat remissine.
- 4 Excommunicatus citatur ad videndum affigi cedulones.

In affixione cedulorum an sit necessaria citatio partis.

Regulariter ad excommunicandum requiritur citatio personalis, Innoc. communiter receptus in c. fin. de eo qui mittitur in possessionem Pely. in c. cum sit Romana de appellationibus. Couar. latissime in c. Alma mater, 1. p. §. 9. de sentent. excommuni. Sayr. in Theaur. casuum conscientie l. 2. c. 3. per totum, Crescent. in decis. 18. de sentent. & re iudic. qui limitat si excommunicatus dolo latitaret quo casu sufficit ad domum illum citare, vt per Seraphin. in decis. 1285. & Rota in decis. 90. par. 1. in recentioribus conferunt latius notata per Nouarium in comment. ad pragmat. Regni 3. sub Rubric. de citationibus, vbi tractat quando citatio facta domi sufficiat, & plures casus decisos recollegit apud eum videndos.

4 In Curijs autem Ecclesiasticis solet praticari, vt in affixione cedulorum non citetur pars, sed in Curia Archiepisc. Neapolitana expediuntur quam sapē citationes aduersus excommunicatos, ad videndum se excommunicari, & affigi cedulones.

RE:

RESOLVT. XX.

- 1 Delictum, & damnum presumitur factum ab eo qui habet interesse.
- 2 Laceratio instrumenti à quo presumatur facta, & à quo falsificatio num. 3.
- 4 Offensio presumitur facta litiganti ex causa litis.

Amotio, siue laceratio Cedulorum à quoniam in dubio presumatur facta.

- D**um ad instantiam Reuerendi D. Lucae de Duce Parochi Casalib. Boneae meae Ciuitatis Vici Equensis essent expediti quidam Cedulones, & deinde nocte superueniente reperirentur amoti, dicebat, & instabat Reuerendus Fisci promotor, meq. Episcopalis Curiae esse declarandos excommunicatos omnes illos, qui sentiebant commodum ex illa amotione, quae quidem instantia poterat muni ex ratione, quia presumendum est delictum factum, aut damnum datum ab eo, qui habet interesse, & commodum sentit, absq. alia probatione. Bart. in l. fin. n. 5. de quaest. Menoch. de recuper. pols. rem. 2. n. 56. Lancell. de attent. p. 1. q. 1. n. 71. Pro ut dicimus de laceratione instrumenti appellationis ad quam verificandam non requiritur alia probatio, cum presumatur illius subtractio ad instantiam partis contrariae, quae commodum sentiebat. Rot. coram R. P. D. Orano, Placet. fructuum, 28. Iunij 1591. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. in proem. §. 7. n. 161. Idem de molestia illata per familiam, quae imputatur Domino in illis casibus, in quibus ipse commodum sentiret. Rom. & Iaf. in l. de pupillo §. si quis ipsi praetori de non. oper. nunc. Surd. de aliment. tit. 9. q. 26. n. 18. ubi addit simile de poena infligenda ob aquam inuentam in alicuius prato, presumitur enim ab eo ducta contra edicta prohibitoria, ex quo versa est in eius utilitatem Alber. in l. 1. §. si quis ita in suo ff. ne quid in loco publ. & de falsificante instrumentum cum etiam in eo presumendum sit hoc factum fuisse ab illo, cuius utilitatem concernit Curt. sen. consil. 55. in fi. cum declarationibus de quibus per Bart. in l. ultim. n. 5. ff. de quaest. Bald. in l. 2. n. 22. C. de fide instrum.

- 4 Et facit quod in dubio presumitur offensio facta litiganti ex causa litis, Rota diuers. decis. 639. par. 1. Adeo quod ut sit locus Bullae Alexandrinae non incumberet offenso probare, quod offensio fuerit ex dicta causa litis facta Mandos. consil. 61. dub. 1.
- Vnde in dubio ex supradictis posset concludi amotionem, & lacerationem cedulorum praesumi factam de mandato saltem ipsorum excommunicatorum, qui in illis erant descripti.

RESOLVT. XXI.

- 1 Cedulones amoueri non possunt absque licentia Superioris Ecclesiastici.
- 2 Utilitas publica est cunctis rebus praefenda.
- 3 Casus publicae utilitatis censetur exceptus.
- 4 Publica utilitas est superior omnibus privilegijs, sed non debet officere potestati Clauum num. 5.
- 6 Fautor Ecclesiae praeponderat fauori Ciuitatis.

Cedulones an possint amoueri sub praetextu publicae utilitatis absque licentia Superioris.

- 1 Tanta est reuerentia, quae debet haberi Ceduloni- bus affixis contra declaratos excommunicatos, ut illi sub praetextu publicae utilitatis amoueri nequeant, nisi Superioris Ordinarij praecedat licentia, nam quamuis posset ex affixione cedulorum oriri aliquis rumor, tamen id autoritate propria effici non potest, sed Superior consuli debet, qui statim iuxta fa-

cti qualitatem, & casus necessitatem opportuna remedia quaerere solet, prout ad prudentissimos Viros, & Praelatos S. R. E. spectat.

- 2 Nec quicquam obstat, quod utilitati publicae semper est subueniendum, & occurrendum, cum illa cunctis rebus sit praeposenda, ut probauit Nouarius lib. 1. quaest. forens. quaest. 35. a. n. 7. cum seq. ubi etiam.
- 3 quod in quocumque privilegio censetur exceptus casus publicae utilitatis ad text. in l. iubemus C. de sacrosanct. Eccles. l. 1. C. ut nemi. lic. l. nullus C. de Curs. public. cum vulgo dicatur, cum ut omnes sciant: Et vulgo dici solet, causam publicae utilitatis, & necessitatis Superiorem esse omnibus immunitatum privilegijs, ad quod facit egregium Imperatoris Anastasij rescriptum in l. vnica, C. ut nemi. lic. in empr. specier. se. excus. lib. 10. ubi Imperator sic ait: Quoties vrgente necessitate comparationes frumenti, vel ordei, aliarumq. specierum, quibuslibet Prouincijs indicuntur, nulli penitus possidentium sese sub cuiuscumque privilegij occasione excusandi tribui facultatem censemus, quod idem repetit Imperator Aurelianus in l. 1. C. de quibus muner. liceat se excus. eod. lib. & hanc conclusionem probat Alber. in 1. par. Statut. quaest. 28. Misinger. obseru. 70. centur. 4. Decian. 51. vol. 3.
- 5 Nam respondetur publicam utilitatem non debere officere potestati clauum D. Petri, & publicam utilitatem debere cessare, ubi Ecclesiae iurisdictionis vertitur praedictum, cum fauor Ecclesiae praeponderet fauori Ciuitatis, & Vniuersitatis Azeued. in lib. 9. Recopilat. l. 2. tit. 13. n. 5. Escobar de ratiocin. administ. cap. 39. n. 13. quos allegat idem Nouarius d. quaest. forens. 35. num. 15. lib. 1.

RESOLVT. XXII.

- 1 Affectus non punitur effectu non sequuto, etiam in atrocissimis num. 2.
- 3 Percutere tentans Clericum, & illum cum effectu non percutiens non incidit in canonem.

Cedulones amouere tentans, & illos in effectu non amouens an in excommunicationis labem incidat.

- 1 Dixi consultas quod tentans lacerare, & amouere cedulones, si cu effectu illos non amouerit, quod non erit excommunicatus, motus nam de generali consuetudine totius Italiae non punitur affectus non sequuto effectu, nisi poena extraordinaria, seu arbitraria, etiam in atrocissimis, ut post alios dixerunt Thesaur. dec. 243. Honded. consil. 106. n. 54. & consil. 108. l. 1. ubi de crimine laesa maiestatis, Ceual. Comm. contra Comm. q. 540. & q. 901. n. 48. qui loquitur in asassinio, Tiraq. de poen. legum, casu 38. Bertaz. consil. 58. n. 5. Farin. post infinitos in pract. crimin. q. 17. n. 48. & 49. ubi etiam de quocumque atrocissimo delicto, etiam qualificato. Bursat. consil. 94. n. 31. Rimin. consil. 560. Ludouic. decis. Lucensi 15. n. 25. cum seq. qui ait hanc esse communem opinionem, & ita ipsum multoties indicasse, & iudicatum vidisse. Roger. consil. 31. num. 13. & 14. Marfil. consil. 105. n. 2. 20. 41. & 44. ubi etiam si ad actum proximum deuentum fuerit. Clar. in §. asassinum vers. scias, & in §. fin. q. 92. vers. scias tamen, subdens diuerso modo practicum vidisse, & sic iudicis arbitrio relinquendum attenta qualitate facti, & personarum, eorumq. circumstantijs, ad not. per Couar. in clemen. si furiosi, in initio, q. 9. Matth. Brun. consil. 94. n. 51. ubi ait quod non debet torqueri, Mascard. de probat. conclus. 138. n. 2. & 8. Cacher. decis. 19. Menoch. d. casu 360. n. 39. §. si qui licet prius teneat, quod in asassinio quando deuentum fuit ad actum proximum, puniatur poena ordinaria, postea vero n. 92. tenet generaliter

raliter contrarium stante dicta consuetudine, Gramma. decis. 2. n. 25. dicens, quod per triginta annos in Magna Cur. Vicaria semper ita practicum vidit, & decis. 74. n. 15. & melius Constitutione Terminum vita, & ita respondisse Presidenti Columna, refert post Dyn. & Angel. quos allegat in l. item apud labeonem de iniur. Lauret. de Pinu. conf. 170. n. 8. 9. & 10. Turret. conf. 9. n. 5. q. 66. & 67. lib. 1. Gomez de homicid. c. 3. n. 11. addens, ita vidisse servatum, & practicum. Gregor. Lop. gl. 8. lib. 2. tit. 3. par. 7. qui intelligendus est, quando deuentum est ad actum proximum cum assassini exemplum afferat super illa lege pertractante quando ad actum proximum deuentum est, licet effectus sequutus non fuerit Roger. conf. 31. n. 14. vers. 3. moueor Decian. confil. 115. n. 14. lib. 3. Carroc. decis. 39. n. 10. vers. tercio Gabriel. conf. 170. in princip. & post alios Ceual. Comm. contra Comm. d. q. 40. n. 9. & seq. post plures per eum relatos q. 901. n. 44. subdens hanc esse communem opinionem, quam etiam sequuti fuerunt Cacher. decis. 10. & Guttier. lib. 3. pract. qu. 7. num. 71. vbi ait, quod licet de iuris rigore contraria opinio sit verior, tamen aequitate considerata quam Iudex praeculis habere debet, & communi totius mundi consuetudine delinquens solo affectu etiam in atrocissimis extraordinarie punitur Iudicis arbitrio Guttier. pract. q. lib. 3. cap. 7. num. 28. Nouarius in pragm. Regni 1. sub rubrica de ictu scopitae, vbi alia cumulat ibi videnda.

Et facit pro comprobatione, nam videmus, quod tentans percutere Clericum, & illum in effectu non percussens non incidit in Canonem si quis suadente diabolo, vt post ceterum DD. latius prosequitur Grass. in suo tract. de effectu clericatus effectu. 9. num.,

RESOLVT. XXIII.

- 1 Lacerans minimam partem cedulorum incidit in excommunicationem.
- 2 De ministris non est curandum.
- 3 Chirurgus, qui vigore statuti tenetur facere relationem excusatur, vbi vulnus est modicum.
- 4 Apices iuris non attenduntur in his, quae animae fauorem concernunt.
- 5 Odiosa fauore Animae sunt amplianda.
- 6 Vbi sumus in casu dubio, quisque debet credere se irregularitatem contraxisse.

Lacerans minimam partem Cedulonis, an in censuras incidat.

- 1 Ad deo stricte procedendum est in hac materia, amotionis cedulorum ob reuerentiam debitam Sanctae Matri Ecclesiae, vt quandoq; consultus fuerim in opinione, quod lacerans minimam partem similium cedulorum affixorum contra declaratos excommunicatos incidat in censuras, ac si totum lacerasset, quamuis regulariter in iure videamus, quod de minimis non sit curandum, vulgata l. scio, ff. de integr. restit. cum plenissime consideratis per eundem D.
- 3 Nouarium lib. 1. quaest. forens. c. 54. vbi dicit decisum Chirurgum Barbitonforem qui vigore statuti tenetur facere relationem de vulneribus Curiae excusari, si non fecerit relationem de vulnere modico, quod etiam ante eum prosequutus erat Leon. in dec. Valentia 113. num. 16. Ex latius dictis per Tiraq. in suo speciali tract. de Iudic. in rebus exiguis, vbi quam plura cumulantur hic congruentia.

Cuius principalis opinionis ratio reddi potest illa inter alias, nam dum agitur de rebus spectantibus ad animae salutem, & Ecclesiae fauorem apices iuris non sunt attendendi, secundum Archidiaconum communiter receptum quem sequitur Iacobin. de S. Georgio in l.

alienum C. de procurat. Et ideo retinenda est illa opinio quae animae salutem prospicere potest, vnde semper consulerem in huiusmodi casus, quod absolutionem petat ille qui taliter delinquit amouendo, & lacerando etiam minimam partem Cedulonis, si id tamen faciat ex malo animo, nec se debet considerare in supradicta regula iuris quod minima non debent esse in consideratione, quia omnes apices iuris in foro animae eiciuntur ex mirabili Matris Ecclesiae prudentia, & propudencia, taliter quod vbi agitur de periculo animae videmus, quod excommunicatus semper auditur agendo, Imol. & Pely. in c. significauerunt de except. vnde merito fauore animae odiosa esse extendenda, & amplianda dixit Bart. in Auth. Sacramenta paberi. C. si aduers. vendit. Alex. conf. 225. vol. 1. Ripa resp. 4. n. 17. quos refert, & sequitur Nouarius in suo opusculo noui iuris Canonici conclus. 1. sub rubrica de Abortu numer. 11. vbi etiam affirmavit, quod vbi sumus in casu dubio quisque debet credere se contraxisse irregularitatem, & hoc in foro conscientiae, quia dubius in foro conscientiae debet eligere tutiorem partem. Nauar. confil. 4. & 8. de voto.

RESOLVT. XXIV.

- 1 Ira dicitur iusta causa poenam temperandi.
- 2 Motus primi non sunt in hominum potestate.
- 3 Homicidium commissum a marito in personam uxoris, an censetur factum ex iusta causa.

Remouens Cedulonem affixum contra declaratos excommunicatos si id egerit calore iracundiae, an incidat in excommunicationem.

- 1 Certum est in iure, quod ira dicitur iusta causa poenam temperandi ad text. in l. lex Iulia, §. si. ff. ad leg. Iul. repetund. vbi optime Alex. in l. additionibus ad Bart. omnino videndus, Tiraq. de poen. temper. 1. causa, praecise, num. 10. & 15. Clar. q. 60. vers. est etiam, Boss. in tit. de homicid. n. 60. & post plures Farinac. in pract. crim. q. 91. num. 1. & conf. 97. in lata addit. lit. A. cum quibus etiam Carpan. lib. 3. in Confit. Mediol. 790. & seq. fol. mihi 55. post Thesaur. decis. 178. vbi variis rationibus, & auctoritatibus exornant, & praecipue, quia iram continere, plus est, quam miracula facere, & quia primi motus non sunt in hominum potestate; adeo quod exiens in ira reputatur insanus, & positus in breui furore, praesumitur dolum, & animam deliberate occidere perneceesse non habere; Bene verum est, quod secundum eos ita vt excusatus debet professi ex iusta causa, secus si ex iniuria, vt tradit Clar. in loco citato, Farinac. n. 38. & 39. & q. 107. num. 460. Thesaur. d. dec. 178. n. 5. Sese decis. Aragon. 10. n. 24. & 25. Additionator ad Bertazol. conf. 135. lit.
- 3 Beataque Iudicis arbitrio remissam esse, perpena facti, & personarum qualitate ex verbis Aristot. expressè firmat Thesaur. d. dec. 178. num. 5. in tantum quod in homicidio commissio per maritum in personam uxoris, videtur iustam fuisse causam iracundiae, ex sola prohibitione, per eum facta ne uxoris coniuncti, ob furti suspicionem accederent ad domum eius habitationis, adnotata per Tiraquell. de legib. connubial. gl. 1. n. 7. cum plurib. seq. vbi tam de Iure Diuino, quam Natura, quam etiam omnium gentium, ostendit obedientiam debitam per uxorem marito, & subiectionem vxoris erga virum, eiusque potestatem.

Hac licet sint vera, tamen vbi casus euenit tutius erit petere absolutionem ab excommunicatione, quia supradicta non habent locum, quoad effectum cuiusdam incursum censuræ.

RESOLVT. XXV.

- 1 Appellatio ante impletam conditionem suspendit executionem, & quando secus num. 3.
- 2 Excommunicatio redditur nulla si post appellationem fuerit lata.

Cedulones an affigi possint pendente appellatione ab excommunicatione lata sub conditione ante conditionis purificationem.

- 1 IN casu mihi occurrenti cuiusdam causæ à Sede Apostolica delegatæ censui minimè esse affigendos cedulones, & affixos remouendos esse, prout in factò mandauit remoueri ex eo quia appellatio ante impletam conditionem suspendit executionem c. praterea c. licet c. venerabilibus §. sed si ex causa de sentent. excom. lib. 6. Mar. Alter. de censur. disput. 5. lib. 3. c. 1. lit. C. ver. in causa excommunicationis, Guttier. Canoniar. quest. c. 4. Addit ad constit. March. lib. 6. c. 7. in verb. Canon. cap. 3. Farin. in pract. crimin. quest. 101. num. 70. ratio est quia ante euentum conditionis non iniecit suas vires hinc est vt si post appellationem feratur excommunicatio erit nulla cap. per tuas de sent. excom. Auill. de censur. 2. par. c. 5. disput. 5. conclusio 3. & ver. 1. vbi infert ad alia Mar. Alter. vbi sup. donec enim dies, vel conditio veniat, excommunicatio lata non censetur vnde ante conditionis euentum appellans, ante sententiam latam appellare censetur, & proinde excommunicatio hæc nulla omninò erit, vt habetur in c. praterea 2. & ibi gl. in verb. impedire: id quod locum etiam habet, etiam si post decem dies appelleretur, vt communis opinio tenet Dec. in d. cap. praterea 2. n. 5. & Præpos. nu. 4. de appellat. Marian. Socin. in cap. sacro. num. 128. de sentent. excom.
- 3 Ex quo inferitur, quod si appelleretur post euentum conditionis, tunc cedulones affigi possunt, & ratio est, quia cum sententia iam sit purificata, & traxerit secum executionem, appellatio talis nò habet effectum suspensiuum, sed simpliciter deuolutiuum, ex Mariano, Socino in cap. sacro. n. 125. & 126. sicut etiam sententia excommunicationis purè, & simpliciter lata trahit secum executionem, nec suspenditur per sequentem appellationem, vt in c. pastoralis. §. verum de appellat. vnde appellatio hoc casu operatur solum effectum deuolutiuum, vt latius tradit Marian. Socin. in d. c. sacro. n. 68. & sequent. de sent. excom.

RESOLVT. XXVI.

- 1 Cedulones affigi non possunt aduersus excommunicatum post appellationem interpositam, & amplia, vt num. 3. & 5.
- 4 Itineris arreptio ad superiorem habet vim appellationis.

Cedulones an affigi possint vbi excommunicatio lata esset post appellationem.

- 1 NEc pariter affigi possunt Cedulones contra excommunicatum, vbi eius excommunicatio lata est post appellationem, vt probatur in cap. cum contingat, & ibi Panorm. num. 2. de offic. de leg. & c. per tuas, & ibi gl. in verbo in quibus casibus, & ibi Panorm. n. 3. de sent. excom. & in cap. solet, & ibi gl. in verbo erroris, & cap. venerabilibus §. sed si ex causa de sent. excom. lib. 6. & gl. in cap. præsentis in verbo ad cautelam de sent. excom. lib. 6. Gemin. in c. si à Iudice num. 3. & Philip. Franc. & communiter Doctores de appellat. lib. 6. quod amplia multis modis.
- 2 Et primò non solum per expressam appellationem, sed etiam si intendens appellare se supposuit protectioni Superioris ante latam excommunicationem

quò casu perinde est, ac si antea appellasset ex quò de mente constat vt habetur in cap. ad audientiam de appell. & hoc tenent Hostiens. Zabarell. Io. And. in c. 1. de appell. lib. 6. quos refert, & sequitur Marian. Socin. in cap. sacro, num. 59. ver. si intendens appellare sentent. excommun. & Summa Astensis lib. 7. tit. 8. casu 11. Palud. 4. dist. 18. quest. 1. art. 4. conclus. 2. Tabien. verb. excom. 2. §. 10. casu.

- 3 Secundo si iter arreptum ad Papam fuerit c. cum olim de dolo, & contumac. & c. dilecti filij 2. & ibi gl. in verbo factò prouocare, Panorm. n. 5. de appell. Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 4. conclus. 2. Tabien. vbi supra quibus in locis habetur quod arreptio itineris ad superiorem habet locum, & vim appellationis cum plus sit aliquid explicare factò, quam verbo, vt pluribus docet gl. in d. cap. dilecti filij.
- 5 Tertiò in eo qui submisit se protectioni alterius, aut iter arripuit ad alium superiorem, citrà Papam puta ad Archiepiscopum, & licet gl. in c. dilecti filij secundo in verbo factò procurare de appell. hoc neget, verius tamen sentire dico Panorm. in c. ad audientiam num. 4. & in d. c. dilecti filij 2. in verbo factò procurare de appell. & eandem rationem esse in alio Iudice ad quem fit appellatio, quæ in Papa, & citat Hostiens. & gl. in cap. 1. de appellat. lib. 6. quod indubitatum esse putat si ad eatur Superior qui poterat adiri per viam querelæ, & hoc siue iter arripatur à Iudice procedente iudicialiter, siue extra iudicium, tunc enim itineris arreptio ad eum, vim appellationis habet.

RESOLVT. XXVII.

- 2 Appellatio à declaratoria non suspendit, quando factum est notorium, sed declarata, vt num. 2. & 3.

Cedulones an affigi possint pendente appellatione à declaratoria excommunicationis continente factum notorium.

- 1 IN hoc casu affigi possunt Cedulones, & ratio est, quia quando factum est notorium appellatio à declaratoria non suspendit, vt ex Auctor. Imol. Ant. Abb. & aliorum in §. verum inquit Genues. in praxi Cur. Archiep. cap. 22. num. 2. in ver. sed si factum est notorium, & Alter. de censur. cap. 3. disput. 5. fol. 318. in ver. nisi notoriè constet de contrario.
- 2 Declara, & intellige de notorio quod est inculabile, & nulla tergiversatione celari posset, vt in puncto Alter. in dicto loco in ver. & an ex causa percussit quæ ipsum excusat fol. 318. Suarez de censuris disp. 3. sect. 15. fol. 52. in ver. quod intelligo si ita constaret.
- 3 Declara secundo, quod licet à notorio non detur appellatio cap. cum sit de appell. tamen à sententia declarante factum esse notorium, datur appellatio Franch. in cap. peruenit num. 3. & 14. de appell. Pelyn. in d. ca. cum non ab homine num. 12. Miscell. tract. de concord. gl. concord. 6. Fallen. 2. num. 18. tom. 18. fol. 101. Lancellot. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. limit. 9. princip. in fin. num. 13. fol. 366. Gratian. discept. forens. cap. 444. num. 29. & 30. vol. 3. vbi refert Bald. & Dec. Scac. de appellat. quest. 17. limit. 22. num. 37. ver. confirmatur, quarto, & in num. 38. vbi inquit, quod declaratoria super incursum fertur super re de præterito in qua facilius potest errari, & ideo non appellatur à notorio, sed à declaratoria notorij, & in num. 40. inquit hanc opinionem communiter ab omnibus teneri, &c.

RESOLVT. XXVIII.

- 1 Beneficiis priuari non potest remouens Cedulones, in quibus ipse denunciatus reperiatur.

2 Pana

2 *Pœna priuationis beneficiorum contra Clericum remouentem Cedulones non reperitur in iure sancita.*

Clericus qui Cedulones quibus denunciabatur excommunicatus lacerauit, an beneficijs priuetur.

- 1 **I**N faci contingentia dum essem consultus à quodam Reuerendissimo Prælati qui intendebat priuare beneficijs quemdam Clericum qui lacerauerat quosdam cedulones, quibus ipsemet denunciabatur excommunicatus, dixi quod non solum ille ipso iure priuatus beneficijs non ueniebat, sed nec etiam ueniebat priuandus, prout ita tenuit Rota Romana intollen. Monasterij Sancti Mansueti 16. Maij 1597. coram R. P. D. Penia quam refert, & sequitur Marefcot. var. resolut. lib. 2. cap. 35. num. 42. ubi quod talis pœna ob simile delictum de iure sancita non reperitur iuxta gloss. communiter receptam in cap. fin. ubi Abb. & alij de iure patronat. Dec. in cap. 2. num. 3. de rescrip. Tiraquell. in l. si vnquam in verbo reuertatur nu. 248. C. de reuoc. donation.

PRAXIS ELECTIONIS.

RESOLVT. XXIX.

- 1 *Forma electionis, de qua in cap. quia propter de elect. est de assensu, aliter corrumpit electio, num. 3.*
- 2 *Forma præcisè seruari debet, & ubi mutatur forma, res dicitur diuersa.*
- 4 *Consuetudo non derogat formæ cap. quia propter.*
- 5 *Consuetudo contra Canones, ut inducatur, quæ concurrere debeant.*
- 6 *Consuetudo tollitur ex decreto irritanti.*
- 7 *Lex irritans facit personam incapacem, quando circa eam versatur.*
- 8 *Consuetudo non potest tollere incapacitatem.*
- 9 *Electio Regularium est facienda, iuxta formam cap. quia propter, & ideo secundum illam eligendi sunt Abbates num. 10.*
- 11 *Dispositio Concilij Tridentini sess. 25. de Regular. cap. 6. non derogat dispositioni cap. quia propter.*
- 12 *Tres scrutatores de Collegio debent interuenire in electione per scrutinium.*

Forma electionis de qua in cap. quia propter de elect. an sit præcisè seruanda, non obstante contraria consuetudine Religionis.

- 1 **S**Tat in viridi obseruantia, & fuit pluries à Romana Rota canonizatum, ut Forma electionis, de qua in capitul. quia propter de electione, præcisè sit seruanda, ut resolutum fuit in vna Treueren. Abbatiz S. Maximi, Mercurij 20. Nouembris 1614. coram Illustriss. D. meo Coccino Decano, ubi quod talis forma est præcisè seruanda cum in dicto textu sit Decretum irritans, ibi (Electio aliter facta non ualeat), quæ uerba dictum Decretum important l. non dubium C. de legib. l. stipulatio ff. de verb. oblig. Alex. conf. 41. num. 13. & seq. lib. 5. Roman. conf. 332. num. 12. Salas de legib. quæst. 96. tract. 14. disp. 16. sect. 1. n. 29. & ita in proprijs terminis electionis dixerunt in d. cap. quia propter Compstellan. num. 20. Ioan. Andr. num. 37.
- 2 Innocent. num. 6. & alij: Forma enim præcisè est seruanda, & ad vnguem in executionem ponenda, ut actus reddatur validus Nouarius forens. q. 7. r. à num. 2. cum seq. lib. 1. ubi num. 20. docet, quod forma substantiali mutata res dicitur diuersa, & non eadem.
- 3 Hinc ubi electio est facta non seruata dicta forma text. in c. quia propter, statim efficitur, & reputatur

nulla, Suarez de Relig. tract. 3. lib. 2. c. 12. n. 9. eadem Rota in vna Monasterij Iung 5. Iulij 1621. coram eodem D. Coccino ex gl. in clem. 1. in verbo Inhibentes de iur. patronat. ubi si detur certa forma habenti facultatem eligendi cum decreto irritanti, nisi seruetur illa forma, electio ipso iure est nulla, quia duo sunt, quæ canonizant electionem, nempe substantia contentus, & substantia formæ, à quibus recedi non potest, ut post Bald. notat Boer. decis. 1. num. 70. ita ut si recedatur, electio ipso iure sit nulla, Bal. conf. 318. n. 2. lib. 3. cum forma à lege introducta mutari nequeat Nouarius forens. q. 55. num. 15. lib. 1. & in terminis nostris Sanchez in summa lib. 2. cap. 38. num. 83. Quæ adeo sunt veras, ut nec contraria consuetudo obstat, quia forma electionis est seruanda non obstante alia consuetudine, quæ dictam formam tollere non potest, nec est obseruanda, quia contraveniret dispositioni huius text. qui cum sit lex Papæ, non potest abrogari saltem absque illius scientia, ut egregiè probat Driedon. de libert. Christiana lib. 1. cap. 2. in fin. Valq. in S. Thom. 1. 2. q. 97. & ibi Petr. de Lorca in tit. de legibus disput. 29. in princ. nam ad inducendam consuetudinem contra Canones, requiritur scientia, & expressus consensus Papæ etiam quantumcumque temporis spatium illa fuerit seruata, Archid. in c. cum de beneficio n. 2. circa med. vers. nam, & ibi notat de præbend. lib. 6. ubi Io. And. post princ. Gemin. num. 6. & Franch. n. 3. & 4. S. Antonin. in Summ. par. 1. tit. 16. cap. vnic. §. 2. ante fin. vers. dicitur autem Ioannes Salas de leg. disp. 19. n. 62. in fine, sequitur Rota apud Verall. dec. 204. n. 3. par. 3. Rota in Romana concordia S. Petri 12. Februarij 1610. coram Cauallero; Ratio est, quia Summus Pontifex non habet potestatem à Populo, sed immediate à Deo, & ideo non est populus, qui induxit consuetudinem contra canones, sed autoritas Papæ permittentis Abb. in c. fin. n. 8. in fine de consuetud. Salas de legibus q. 97. tract. 14. disput. 19. sect. 16. nu. 59. vers. hæc sententia, quod in lege ciuili secus est nam, lex ciuilis tendit ad bonum publicum, & in utilitatem priuatorum, unde si populus uult sibi præiudicium inferre, Principes ab eodem populo potestatem habentes non curant, l. de quib. vers. nam cum ipse ff. de legib. S. Tho. 1. 2. q. 47. art. 3. in resp. ad 3. Abb. in c. fin. n. 9. de consuetud. Driedon. d. tract. de libertate Christiana ca. 11. ante fin. ut bene considerat Rota coram D. Coccino in d. Treueren. Abbatiz 2. vers. secundo; quæ eò magis de plano procedunt cum text. in d. cap. quia propter habeat decretum irritans, quod tollit omnem consuetudinem in contrarium, ut in puncto huius text. dicit Boer. dec. 1. num. 49. & 50. & hoc est regulare in omni lege, & Canone habente decretum irritans, c. quod super his in fine de consang. & affinit. cap. super eò in princip. de cognat. spirit. Couar. de sponsal. par. 2. c. 6. §. 10. num. 18. cum seq. Driedon. de libertate Christiana lib. 1. cap. 16. col. ult. vers. & hic iam consideranda: & confirmatur, quia lex irritans facit personam incapacem quando circa illam versatur, & consuetudo non potest tollere incapacitatem, Dec. in c. nouit. de iudic. num. 84. Felyn. & Cranet. quos allegat Soar. de legibus lib. 7. cap. 19. n. 13. in fine, & iuxta hæc sapientia à diuersis Superioribus Regularibus consultus respondi, dicendo quod text. ille est obseruandus ad vnguem etiam à Regularibus, quia electio Regularium Prælatorum facienda est, iuxta formam dicti text. ut ibidem notat gloss. & Abb. n. 7. Rot. in nouis d. decis. 5. de elect. Franc. Marc. decis. 992. ubi quod procedit in electione Abbatum, quod etiam post alios tenuerunt Cosm. in pragmat. Sanctio. tit. de electione in verbo Abbatis, Lopez in l. 19. in verbo Obispo tit. 5. par. 1. Lorich. in Thesaur. vtriusque Theologia in verbo electio Cano. de election. §. & hoc

11 Rota in dicta Treueren. Abbatiz in princip. ubi etiam quod

quod dispositio Concilij Tridentini sess. 25. de Regular. c. 6. non derogat dispositioni d. text. in c. quia propter, ut etiam ait Rodriq. in Summa tit. de elect. c. 1. n. 2. & 3. quia ille adhuc est in obseruantia, Episcopus Minoris. in verbo Abbatissa, versic. ad sextum par. 2. Azor. insit. Moral. par. 1. lib. 13. cap. 10. quest. 2.

- 12 Vnde dicebam alias electionem factam per scrutinium, inualidam esse, dum plures scrutatores ultra numerum trium, de quo in dicto cap. adhibiti erant iuxta communem Doctorum sententiam, de qua ibi scribentes, & per Bertrand. consil. 187. Franc. Marc. decif. 1201. Rodriq. quest. regul. 51. art. 2. tom. 2. Summis in verbo electio Azor. insit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 14. quest. 11. quorum aliqui non erant de collegio, & certum est requiri ad huiusmodi electionem, ut dicti scrutatores sint de collegio, ut patet in dicto text. ibi de collegio, ubi notant Doct. Roman. consil. 312. num. 12. Goffred. in Summa de elect. num. 7. Hostiens. in Summa eod. tit. §. qualiter facienda, & alij supra citati.

RESOLVT. XXX.

- 1 Electio in qua Præfides Capituli mandat scrutatoribus, ne recipiant suffragia pro aliqua persona, est nulla.
2 Refertur ad id declaratio sacre Congregationis Illustrissimorum Cardinalium.

Electio an sit nulla ubi Præfides Capituli, siue alius superior mandat scrutatoribus, ne recipiant suffragia pro aliqua persona.

1 FVi in opinione, dum casus accidisset, & fuisset consultus electionem factam in quodam Monasterio esse nullam, stante quod Præfides Capituli preceperat scrutatoribus ne recipere suffragia pro quodam fratre, prout ita determinauit sacra Illustrissimorum Cardinalium Concilij Interpretum Congregatio per hæc verba.

Quæritur an in electione Superiorum Regularium Præfides Capituli possit præcipere scrutatoribus sub præcepto sanctæ obedientiæ, & pœna excommunicationis latæ sententiæ ne recipiant suffragia oretenus tradi solita pro aliquibus, ultra certum numerum electioni insufficientem, sed eo completo dicant Electoribus ad aures, (ut seruari dicitur) ut dent alijs eorum vota, & an electio hoc modo celebrata sit valida.

- 2 Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum hanc eligendi rationem, quæ libertati electionis, ac naturali consensui aduersatur, omnino improbat, censuitque electiones hæcenus celebratas, si scrutatores præcepto superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint, pro Canonicis non haberi S. Cardinalis Salsana, Prosper Fagnanus.

PRAXIS BVLLÆ CLEMENTIS VIII.

Circa Nullitates proponendas in Iudicio.

RESOLVT. XXXI.

- 1 Dispositio Bullæ.
2 Lites quot mala secum habeant.

Bulla Clementis VIII. quid disponat.

- 1 Anticissimus Papa olim Clemens VIII. sanctæ, ac piæ disposuit ad euitandum litis anfractus: iuxta terminos textus in Clement. dispensiosam de iudic. & ut imponatur finis litibus, quemadmodum notatur in cap. finem litibus de dolo, & contumacia, ut tres tantummodo exceptiones nullitatis in iudicio proponi possint, scilicet citationis, mandati, & tandem nullitatis ex defectu iurisdictionis.
2 Lites enim multa mala operantur, paupertatem, gignunt, odia secum portant, dissensiones adducunt, ut latius per Calam de modo articulandi, & probandi gl. 1. & per scribentes in pragmatica Regni, Odia litium de compromissis; vnde occasione istorum dubitabimus de infra scriptis. Et primo circa exceptionem nullitatis ex defectu citationis, quæritur.

RESOLVT. XXXII.

- 1 Citatio ad sententiam est necessaria, & est facienda nominativum num. 2. Et debet esse personalis num. 3. & 4. alijs non valet etiam si esset in fauorem non citati numer. 7.
5 Citatio circumducta quid operetur.
6 Citatio ad sententiam debet esse vna peremptoria, vel triplex.
7 Index ubi mutatur, noua requiritur citatio.
9 Nullitas proveniens ex defectu citationis dicitur insanabilis.

An omisso citationis ad sententiam, vitiet sententiam, & qualiter debeat esse talis citatio.

1 Regulam constituo, quod citatio ad sententiam est necessaria, & amissio illius inducit nullitatem sententiæ ipso iure text. in clem. sæpe §. sententia verò de verbor. signific. l. de vnoquoque ff. de re iudic. l. 1. §. cum de edicto, ff. quæ sententia sine appell. rescin. cap. consuluit de offic. delegati, l. quinta in principio tit. 22. par. 3. Rota decif. 17. num. 2. de sent. & re iudic. & decif. 361. n. 2. par. 1. diuersorum, Vantius de nullit. tit. de nullit. ex defectu citationis n. 56. Capi. decif. 1. ex n. 35. Azebedus in l. fin. tit. 17. lib. 4. recopil. ex n. 39. vique ad n. 52. Grafs. decif. 11. num. 2. de re iudic. Decius consil. 603. num. 11. Diaz in regula 773.

2 Et valeat dicta citatio ad effectum, de quo supra, debet exprimere nominativum quod sit ad sententiam diffinitivam audiendam, non autem sufficiat citatio generalis ad causam, vel ad audiendam voluntatem Iudicis glossa verbo ad in dicta clement. sæpe §. sententia verò de verborum significatione, vnus Cardinalis sub num. 9. notabili 16. & cæteris Felynus in cap. consuluit num. 16. de officio deleg. Alexand. consil. 115. num. 5. lib. 5. Lopez in l. 5. gloss. verbo Emplazar tit. 22. par. 3. Rota decif. 17. num. 1. de sent. & re iud. in nou. Vantius tit. de nullit. ex defectu citationis num. 56. & fuit resolutum in vna Mediolanen. decimarum 27. Ianuarij 1595. coram Orano.

3 Et etiam requiritur, quod citatio ad sententiam debeat esse personalis, non autem sufficiat fieri ad domum, nisi quando prius præcesserat citatio personalis in principio causæ, & postea in personam citari non potuit, quia aut citandus latitabat, aut citatio esset difficilis, quia citanda esset mulier, aut alia difficultas aderat clem. causam quæ de dolo, & contum. Put. decif. 279. quæ incipit in vna Romana lib. 2. & decif. 33. & 283. lib. 3. Verall. decif. 117. num. 1. & per totam par. 1. & decif. 322. & 334. ibid. & decif. 119. part. 3. Achill.

Achil. de Grassis decif. 17. de dolo, & contumacia, Caesar de Grassis decif. 7. num. 1. & 2. de sententia, & re iudic. Crescentius decif. 18. eodem tit. Mohe-
danus decif. final. de dolo, & contumacia, & decif. 18. eodem tit. & decif. 7. ut lite pend. Vantius de
nullit. ex defectu citationis num. 82. 83. & 84. Vestrus
in praxi iuncta additione lib. 5. cap. 13. num. 2. & 11.
Rota decif. 5. & ibi additionator. de rescript. in nou.
& decif. 36. numero 8. & 9. de procurator. in nou. &
decif. 8. & 20. de dolo, & contumacia in antiquis,
Castadores decif. 12. num. final. de rescriptis. Verall.
decif. 111. & 114. par. 1. Nicellus de concordia glof-
farum concordia 52. num. 225. & 226. apud quos le-
tor de hac materia ad futuritatem reperire poterit,
4 & in curia semper seruatur rigorose, quod citatio
ad sententiam fit personalis, nisi ex vrgentissima
causa, & tunc fieri solet ad domum, & in acie Campi
floræ per diligentiam a duobus Curforibus factam,
ut notum est.
5 Et etiam, neq; releuat citatio personalis ad senten-
tiam facta, si tamen remansit circūducta per nō com-
partitionem citantis l. & post edictum §. quod si is fit.
de iudic. cap. cum speciali, vbi Innoc. n. 5. Franch. n.
47. & ceteri de appellat. Caesar de Grassis decif. 11. n.
2. de sentent. & re iudic. Roman. conf. 454. n. 13. Ti-
raq. de retract. lignag. §. 15. glof. 2. sub num. 9. vers. &
idem cum pars aduersa, Cappell. Tholos. decif. 14. n.
2. Achil. decif. 13. de dolo, & contum. vel si maneat
d. citatio circūducta ex eo quod fuit facta ad certum
diem, seu tempus & intra illum, vel illud pronunciata
sententia non fuerit, nam si lapsu illo tempore pro-
nunciatur, erit sententia nulla ex defectu citationis,
Gabriel lib. 7. tit. de citat. conclus. 1. num. 113. &
num. 437. cum seq. vbi post plures quos allegat hinc
inde concludit, quod si in die immediatē sequenti In-
dex pronunciauerit, sustinebitur talis sententia.
6 Nec est necesse, quod citatio hæc ad sententiam fit
vna peremptoria, vel triplex citatio, Feij. in cap. con-
sultum num. 8. de offic. deleg. vbi late hanc declarat
materiam pluribus limitationibus ornando.
7 Et huiusmodi sententia est nulla ex defectu citatio-
nis, non tantum si sit pronunciata contra non citatum,
sed etiam si sit in eius fauorem lata Glof. & Bart. in l.
si furioso n. 2. ff. de re iudic. vbi communiter omnes,
Verall. decif. 140. par. 3. late Vantius de nullit. ex
8 defectu citationis num. 10. Gabriel dict. conclus. 1.
num. 66. de citat. affirmans num. 114. quod quamuis
semel facta fuerit citatio ad sententiam, si postea
remoueatur ille Index, & alius subrogetur, pronun-
ciari non posset, nisi de nouo coram illo fiat alia cita-
tio ex Glof. in l. consentaneum in verbo a quo C. quo-
modo, & quando Iudic. & ibi Bart. num. 11. num 7.
& Salyc. num. 9.
Imò non valet sententia sine citatione ad illam pro-
lata Bal. in l. 1. n. 8. C. quomodo, & quādo Index Cald.
conf. 8. n. 1. in fin. de re iudic. Dec. conf. 603. viso pun-
cto num. 12. Alex. conf. 235. ponderatis his n. 12. &
facit decisio Put. 24. num. 1. lib. 3. copiose Gabriel in
tit. de citat. conclus. 1. num. 197. cum seq.
9 Hinc est, quod nullus proueniens ex defectu talis
citationis ad sententiam, sit insanabilis etiam per
commissionem, seu rescriptum Papæ, quando om-
nino deficit citatio ad sententiam Caesar de Grassis
decif. 11. num. 9. de sententia, & re iudic. Gomez.
in compendio signaturæ numero 68. & 69. cum alijs
Ferret. conf. 209. num. 9. lib. 1.
Et etiam si simpliciter, & de plano, & sola veritate
inspecta procedatur, ut in d. Clem. sapē de verb. fi-
gnific. Put. in trac. de sindicatu verbo sententia cap.
2. num. 12. cum alijs Acebed. in l. 10. num. 43. & 44.
tit. 17. lib. 4. recopilat. & Nouar. in pragmat. Regni. 1.
sub rubr. de citation.

RESOLVT. XXXIII.

- 1 Citatio vtriusque partis requiritur ad sententiam, sed
declara. ut num. 2.
- 3 Appellans extraiudicialiter, per ipsam appellationem se
ipsum citat.

An dispositio huius Bullæ intret si vtraque pars non fue-
rit citata ad audiendam sententiam.

- 1 **P**ro affirmatiua opinione transibam in facto in-
calu mihi proposito eo quia vtraque pars est ci-
tanda ad sententiam audiendam, nec sufficit alteram
esse citatam Abbas, & Lopus in Clem. sapē num. 12.
de verb. signific. licet ibi dicat Bonifacius Vitalinus
sub num. 43. quod stylus, est, quod vbi pars aduersa
ad hoc licet aliquid cautelosi faciant quod etiam ad
idem assignetur terminus ipsi parti instanti, prout
est glof. in l. 2. in fin. magnæ Glof. Cod. quomodo,
& quando Iud. & Index si vellet ex suo officio dare
sententiam, partibus non instantibus, & eas facere
citari, satis rigorose procederet, & forsan iniuste
hætenus Vitalinus.
2 Addo ego, quod non est necessario citatio facien-
da vtrique parti, quando citatio non fit ex mero Iu-
dicis officio, nam eo ipso, quod vna pars citat alter-
am, a fortiori, & seipsam citare censetur Put. decif.
517. incipit in vna Salamantina num. 7. lib. 2. dicit,
3 quod appellans extraiudicialiter, per ipsam appella-
tionem seipsum citat. Clem. causam que de election.
Bellamer. decif. 749. Achil. de Grassis decif. 14. num.
2. de appellat. sicut, & committens causam, ac ob-
tinens decretum citationis contra aduersarium, in-
continenti seipsum citat, & quo ad eum ex illo tem-
pore dicitur se pendere, licet non quod ad aduersa-
rium, donec citationis instrumentum sit illi intima-
tum Rota decif. 6. ut lit. pend. in nouis. Pureus decif.
427. lib. 1. & 481. lib. 2. & 362. in fine lib. 3. Castador.
decif. 6. num. 3. & 4. super regulis Rota decif. 1. num.
4. par. 2. diuersorum cum alijs.

RESOLVT. XXXIV.

- 1 Citatio ad sententiam est necessario personaliter facien-
da.
- 2 Citatio ad sententiam est sufficiens domi, si citandus non
reperitur.
- 3 Domus citandi qua dicatur.
- 4 Citatio an fieri possit si scitur quem esse absentem.

An si citatio fuerit facta domi, subintret dispositio
huius Bullæ ad effectum dicendi de nullitate.

- 1 **R**egulariter citatio ad sententiam, ut fit valida,
debet esse personalis, non autem sufficit fieri ad
domum, nisi quando prius præcesserit citatio perso-
nalis in principio causæ, & postea in personam ci-
tari non potuit, quia aut citandus latitabat, aut ci-
tatio esset difficilis, quia citanda esset mulier, aut alia
difficultas aderat cap. cum causam, que de dolo, &
contumacia, Put. decif. 279. incipit in vna Romana
lib. 2. & decif. 33. & 283. lib. 3. Verallus decif. 117.
num. 1. & per totum par. 1. & decif. 332. & 334. ibid.
& decif. 119. par. 3. Achilles de Grassis decif. 17. de
dolo, & contumacia Caesar de Grassis decif. 7. num.
1. & 2. de sentent. & re iudic. Crescentius decif. 18.
eodem tit. Mohegan. decif. fin. de dolo, & contum.
& decif. 18. eodem tit. & decif. 7. ut lit. pend. Van-
tius de nullit. ex defectu citationis num. 82. 83. 84.
Vestrus in praxi iuncta additione lib. 5. cap. 13. num.
2. & Rota decif. 5. & ibi additionator de rescript. in
nou. & decif. 36. num. 8. & 9. de procurator. in nou.
& decif.

& decif. 8. & 20. de dolo, & contum. in antiquis Cafador. decif. 12. num. fin. de refcript. Verall. decif. 111. & 114. par. 1. Nicellus de concordia glossarum concordia 52. num. 225. & 226.

- 2 Verum ego putarem, quod si citandus non reperitur posset fieri citatio domi solitæ habitationis ex decif. 48. in nouis, & 396. in antiquis, Abbas in cap. caulam col. 2. verif. sed dubium num. 6. ibi & suadet æquitas de dolo, & contum. Fely. in cap. ad petitionem col. fin. verif. & alia dicta de accus. Decius conf. 461. num. 25. latius Nouarius in pragmatica 1. sub rubrica de citat. & quando permittitur de iure fieri
- 3 citationem domi, intelligitur de domo quando inhabitat tempore citationis Romana conf. 454. num. 7. & 8. Card. in conf. 113. num. 3. & 4. Cuman. conf. 146. in primo dubio, Corne. conf. 52. num. 7. lib. 4. interpretans hæc verba solitæ habitationis, & ista est communis opinio, vt attestatur Tiraquell. de vtroque retr. tit. 1. §. 9. glof. 2. num. 27. & Imol. conf. 105. col. 1. dicit, quod ista citatio domi fieri non potest, quando scitur quem esse extra ciuitatem in certo loco; quia tunc debet ibi citari personaliter: secus est, si esset vagabundus, quia tunc sufficeret citatio eo modo, quo dicit Bart. in leg. 4. ait prætor, ff. de damn. infect. alijs sent. extra lata cum dicta citatione est nulla, & ita reperio fuisse tentum in vna Romana bonorum de Zambecarijs coram Oradino die 3. Novembris 1554.

RESOLVT. XXXV.

- 1 Citatio quare sit necessaria.
- 2 Citatio est de iure naturalis.
- 3 Citatio non potest tolli per Principem.
- 4 Citatio est de iure diuino.
- 5 Citationis defectus non inducit perpetuationem Iudicis, nec interruptu præscriptionem.

De ratione, cur Bulla Clementis admittit nullitatem ex defectu citationis,

- 1 **R**atio provenit ex eo, nam citatio est adeo necessaria quod ea omiffa ipso iure redditur quilibet actus nullus l. de vnoquoque ff. de re iudic. Clem. pastoralis eodem tit. vt ea deficiente non sustinetur processus, nec sententia, vt per Innoc. in cap. præfenti n. 4. de refcript. & in cap. quarrelam n. 2. de procur. l. si cum a nullo, ff. de re iudic. l. cum bonus ff. de iud. col. c. vt debitus de appell. Bal. in marg. ad Innoc. in verbo citatio prima; ea etenim de causa de iure naturali esse fertur, quia vera species defensionis per eam incitatur, vt in ius vocatus iura sua deducere, & tueri valeat, ac animus Iudicis ex partium assertione melius instruat, & apertius merita causæ pendatur; & ideo non erit omittenda Bal. in l. cum fratrem numero 8. Cod. de his qui, vt indignis, & in leg. 1. colum. 2. verficul. sed hic quaritur Cod. quomodo, & quando iud. & adeo efficax est talis nullitas, quod neque per Principem, vel Statutum, aut quamvis aliam constitutionem tolli possit, neque decerni, quod absque illa sententia feratur Ioan. de Amic. in c. quoniam perniciosum col. 1. de vfur. Soc. conf. 266. a num. 45. vique ad 52. vol. 2. Bal. in l. 1. de off. deleg. Fely. in cap. ex parte, il 2. num. 10. de off. deleg. Ancharan. conf. 211. a num. 2. ad fin. Franc. in cap. cum dilectus q. 52. limit. 3. num. 138. de appell. & etiam locum habet in Principis sententia lata absque citatione, vt eodem modo nulla sit, Cafadorus decif. 8. num. 6. de refcript. cap. 1. vbi Abb. num. 4. de causa pos. & prop. Fely. in cap. quæ in Ecclesiarum num. 76. verif. limit. 5. de constit. Marfil. sing. 55. citatio; quod tamen secundum Abb. loc. cit. intellige de potestate or-

dinaria, & iuridica, non de absoluta, seu illius plenitudine Viui. in lib. com. opin. in verbo sententia non proferri numero 6. Soc. in tract. citat. in 7. art. princip. Iafon in l. nec quicquam num. 29. ff. de off. procons. & leg. c. Deus omnipotens 2. q. 1. Marfil. in d. l. de vnoquoque num. 13. Gabriel com. opin. in tit. de citat. conclus. 5. num. 5. & seq. & numero 13. ratio vrget, quia cum citatio sit fundamentum iudicii quando eam negat, consequenter defensionem negare videtur, eo quia ignorans, nec comparere, nec se tueri valet Specul. in titulo de citat. princ. Abb. & Doct. in cap. quoniam contra, in verb. citans de, probat. Bartol. in l. prolata, ff. de sent. & interl. omn. iud. & in l. vt vim ff. de iust. & iure, Clem. pastoralis §. ceterum de re iudic. Alex. conf. 5. num. 2. vol. 2. Pariter quod illa sit de iure diuino, patet ex Genes. cap. 3. Vbi Deus Omnipotens, cui omnia secreta clara & manifesta sunt, qui summa est iustitia, noluit Adam condemnare, nisi vocatione præcedente, quæ similis citationi perhibetur (Adam, Adam, vbi es.) Ipso tunc ad auram post meridiem deambulante, vt per Soc. in tract. citat. art. 2. Bart. in tract. ad reprim. in verbo, & in figura iudicii num. 20. Curt. sen. conf. 94. num. 9. Noluit quoque Deus Sodoma, vel Gomorra subuersionem terminare, nisi prius de per se eas inquireret, vt habet in text. in cap. Deus Omnipotens 2. quæst. 1. cap. quarto 6. quæst. 1. cap. summo opere 11. quæst. 3. cap. Henrichus de penit. dist. 5. cap. cum ex literis de restit. in integr. quamvis talis citatio, vel intimatio, vt admodum generalis, vaga, & incerta, nullius momenti sit Bart. in l. demonstratio numero 12. ff. de condit. & demonstr. Bald. in leg. hac consultißima colum. 2. verfic. item verbi obscuritas Cod. qui test. fac. pos. & nisi citatio actum præcedat, eius præposterior illam reddit nullum Fely. in cap. quoniam frequenter numero 4. vt lite non contest. Bald. in leg. non dubium §. opus Cod. de legib. Alexand. consilio 36. num. 10. vol. 2. Ideo male Iudices facere asserit Vant. in titulo de nullit. ex defectu process. fanan. ord. iud. num. 32. quando antequam processus, & merita causæ cognoscant, seu discutiant, pronuntiant, prout in cedula; nam ab isto actu se abstinere deberent, quia vt num. 33. subdit præcipitanter procedunt: Vnde si Deus (cuius præcepta, & vestigia sequi tenemur) ita fecit; non ne eius moueri exemplo debemus ad non pronuntiandam, seu partibus colligantibus præiudicium inferendum absque citatione, & causæ cognitione? Data igitur citationis nullitate, ultra quod vt dixi nullum iudicium, & processum reddit, litis pendentiam non tollit, neque perpetuationem iurisdictionis inducit, neque præscriptionem interruptit Decius confil. 461. num. 28. Archid. in cap. non ita in princ. 2. quæst. 6. Castr. in leg. 1. §. 1. ff. de fer. glossa 2. in cap. vt debitor de appell. Vant. de nullit. ex defectu citat. num. 24. Verall. decif. 182. num. 3. par. 3. immo si pars citetur ad audiendam voluntatem, & sententia feratur sub illa citatione, nulla erit, Vant. loco citato numero 13. Canon. in cap. In nomine Domini de test. cum alijs modernioribus, quos sciens omitto.

RESOLVT. XXXVI.

- 1 Nullitas ex defectu mandati, quando dicatur.
- 2 Habilitas personæ est inspicienda à Iudice in principio Iudicii.
- 3 Nullitas ex defectu mandati impedit executionem trium conformium.

De

De secunda specie nullitatis, quæ per Bullam Clementis opponi permittitur, quæ est defectus Mandati.

- A**lia, & secunda conceditur exceptio nullitatis proveniens ex defectu mandati, quæ locum habet, vel quando cum falso procuratore iudicium tractatur, vel cum non habente mandatum, siue quatenus habeat limitatum, & restrictum, seu invalidum, & insufficiens Bart. & Doct. in l. licet C. de procur. Abb. in cap. 1. a num. 1. usque ad num. 5. & in cap. in nostra num. 2. eodem tit. forma autem mandati est ad vnguem servanda, & omnis recessus ab eo, siue in rem, siue in personam, siue in tempus vitiat gesta l. diligenter ff. mandati, Abb. in cap. Pisanis num. 5. de re lit. spol. Paris. conf. 46. num. 41. & seq. vol. 1. nam consensus citra limites ipsius nil operari potest Roman. conf. 291. Dec. in cap. venerabilis sub num. 26. vers. voluntas de except. & in l. 1. num. 11. C. de edend. & in conf. 460. num. 2. Roman. conf. 29. n. 4.
2. Vnde bonus Iudex prius de personæ habilitate querere debet, antequam in causa procedere incipiat, & pariter in iudicio summarissimo: ob id, quando videt processus, aduertat, an fuerit actum cum principali, vel idoneo procuratore, ut per Vant. de nullit. tit. de inhab. ex defectu Mand. n. 3. & ex offic. etiam id facere debet, ut ibidem Vant. n. 66.
3. Quæ nullitas pariter adeo potens est, ut trium sententiarum conformi executionem retardare sufficiat Alex. conf. 77. num. 8. vol. 2. Marfil. singul. 10. Anchar. in Clem. de re iudic. Gemin. conf. 24. col. 5. Bald. in l. generali ter col. 1. Cod. de Episc. & Cleric. Roman. conf. 42. num. 2. & conf. 115. num. 4. Glof. in princ. Clem. vnica in verbo non obstant. de sequest. poss. & fruct. vnde si tollantur aliæ nullitates, ista minimè sublata erit censenda, nisi specificè dicatur, ut latè Couar. pract. q. cap. 25. num. 4. limitans ibidè tunc trium conformium executionem omnimodè impediri ex hac nullitate, quando mandato omnino procurator caruit.

RESOLVT. XXXVII.

1. Nullitas ex defectu mandati reuocati obstat, declarata ut num. 2.
2. Mandatum non habere, vel illud reuocatum habere parificatur.
4. Sententia lata cum asserto procuratore non confitit de mandato, si tamen post sententiam de illo constabit, valebit sententia.

An dispositio Bullæ, circa hoc caput locum sibi vendicet, si mandatum fuerit reuocatum.

1. Dicebam in contingentia facti dispositionem Bullæ Clementis locum sibi vendicare in eo, qui habuit mandatum, sed postea fuit reuocatum, iuxta terminos textus in cap. ex parte Decani de rescriptis, paria enim sunt nullum habere mandatum, vel habere, sed reuocatum cap. mandato, & capitul. ex insinuatione de procurator. Rota decisio. 4. par. 2. diuersorum.
3. Quod intellige, si ad eius notitiam reuocatio deuenit, & aduersarij, quæ notificatio necessaria est, & formiter facienda, siue ante, siue post contestatam litem, ut per Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. inhab. seu mand. num. 61. ob id, si deinde agat, insanabiliter nullum reddit iudicium, ut dixit textus in cap. in nostra de procur. & in d. l. licet God. eodem tit. ac etiam nullam sententiam cap. ex insinuatione de procur. & plus est mandatum reuocatum fuisse, quam ab initio non habuisse mandatum; ratio vrget,

quia iste procurator ex hoc capite egit contra voluntatem domini sui principalis cap. ex parte: & ibi glof. in verbo mandatum de rescriptis. neque nullitas dicta, relictis expensis tollitur; Staphil. de lite iust. in cap. postremo num. 8. Sed quando sententia lata fuit cum procuratore asserto, non confitit de mandato, si tamen post sententiam de illo constabit, sustinebitur sententia Cresc. in decis. 1. num. 4. de sententia, & re iudic. quod non credo verum quando præcesserit protestatio neminem audiri, nisi confitit de legitimo mandato; adeo quod per ratificationem, gesta conuallidari nequeant: & quod si parte opponente de mandato lata sit; imò quod postea mandato exhibito, & probato omnia gesta fuerint, tenuit Rota Veneris 30. Maji 1597. coram Litta in illa præsentatum mercium, iuxta dicta per Bald. in l. 1. in 2. lect. num. 3. ff. de procur. & conf. 122. numero 1. libro 3. Alex. conf. 146. circa fin. vol. 5. Crauet. conf. 118. etiam si post sententiam producatur Guid. Papæ decis. 208. & Rota idem tenuit in illa Romana Secretarius 20. Nouembris 1592. coram Eminentissimo Domino meo Card. Mellino bona memoria, & in illa de Ardonibus coram eodem 10. Decembris 1594.

RESOLVT. XXXVIII.

1. Bulla Clem. VII. habet locum in mandato nullo.
2. Quod nullum est, nullum producit effectum.
3. Effectus principaliter attenditur.
4. Beneficium absque effectu, estimatur.

An dispositio Bullæ de qua supra locum habeat existente mandato, verum nullo.

1. Respondeo affirmatiuè per textus in l. quoties ff. qui satis dare cogantur, ubi paria sunt aliquid non esse, & inutiliter esse, Nouarius qui ad alia de more infert. libro 1. quæst. forens. cap. 167. a num. 6.
2. cum seq. & quod nullum est, nullum producit effectum cap. quod nullum de reg. iur. sicut a simili, paria sunt prouisionem Apostolicam non habere, & illam sine effectu habere Ias. plura adducens in leg. fin. numero 3. ff. de officio eius cui est mandat. iurisdic. Murconius consil. 16. numero 41. Surdus consilio 3. numero 29. vol. 1. cumulat plura in proposito Iason in l. quoties numero 3. & 4. ff. qui satis dare cogantur; & effectus veritatis, non autem nomen confideratur; sicut pietas non consistit in nomine pietatis; sed in substantia veritatis Lapus allegat. 95. numero 4.
3. Effectus enim principaliter semper attenditur, l. 2. C. de alim. pupill. præst. lege cum seruis, ff. de verbo oblig. Puteus decis. 100. numero 7. & decisione 252. numero 8. & 9. libro 2. hinc dixit Bal. in rubrica ff. de rerum diuisione sub numero 32. ad medium, quod probatio ab effectu est optima, & sententia probatio, nam querere rationem, ubi habemus effectum, & sensum, est infirmitas intellectus: vnde Rebuffus in compendio alienat. rerum Ecclesiæ, numero 34. in fine, dixit, quod iura nolunt nisi effectum ad finem, & al. legat. lege 1. §. vnde ff. de noui operis nunciat. & quælibet res debet estimari, & considerari secundum suum effectum, Rota decis. 33. numero 14. de præbend. in antiquis cap. 2. de commodato cap. cum dilect. de causa possels. idemque est actum esse nullum, vel non effectum, Aymon. conf. 10. numer. 5. Achilles de Grassis decis. 5. de præscriptionibus, sicut dicimus a simili, quod parum interest collationem Apostolicam habere, nisi illa suum debitum fortietur effectum, ac executioni demandetur, glof. in rubrica C. de except. rei indicatæ l. 2. §. præterea post originem, ff. de origine iuris cap. 3. §. præterea, de elect. libro 6. cap. vnico, §. & quoniam de statu regularium eodem

eodem lib. 6. & tandem facit, quod paria sunt non habere beneficium Ecclesiasticum, vel inutiliter obtinere, puta absque fructibus; unde quando ex beneficio non percipiuntur fructus, non dicitur propriè beneficium, sed beneficium sine effectu, & ventosum, ac fictum, inutile, ac nullius momenti, & cui nomen beneficii non quadrat, vt plenè tradit Gomez. in reg. de annali q. 47. ex num. 2. vsque ad n. 5. vbi alia plura in proposito adducit, & Gonzales in gl. 34. n. 12. plura adducit Euerard. in loco ab effectu per totum, & vide quod scripsit Gonzales de effectuatione collationum in gl. 45. §. 3. & in proprijs nostris terminis de insufficienti mandato, voluit Vantius de nullit. ex defectu mandati num. 74. allegans Baldum, & Doctores in d. l. licet. C. de procurat. & Abb. in cap. constitutus eod. tit. latè Marchesanus de commissionibus p. 2. c. 1.

RESOLVT. XXXIX.

- 1 Dispositio text. in cap. si de vno procur. in 6.
- 2 Procurator dicitur constitutus in solidum quando in mandato apponitur clausula similis clausule in solidum.
- 3 Constitutio procuratorum per verbum vtrumque assimilatur verbo in solidum.
- 4 Constitutio procuratorum per verbum quemlibet eorum, æquiparatur clausule in solidum.

Dispositio Bullæ an locum habeat, vbi comparet in iudicio vnus ex procuratoribus in solidum constitutis.

IN casu mihi proposito respondi terminos Bullæ non subintrare per text. in cap. si duo de procurat. in 6. vbi si plures procuratores sint dicit simpliciter, vnus nihil potest sine alio: secus si darentur in solidum, quia hoc importat illa clausula in solidum, idest, quod quisque habeat solidam potestatem, & quod quisque possit facere id, quod posset Dominus ex se, quatenus tamen se extendit mandatum, prout declarat Abb. in cap. penult. in 3. notab. n. 3. de procurat. & est verior opinio, quicquid Oldrad. Prosdocius. & Zannetius. contrarium senserint, vt per Bald. & alios in l. si pluribus de procur. Butr. in cap. inter dilectos col. antepen. de fid. instrumen. quod refert, & sequitur Alex. consil. 124. viso processu causæ column. 2. in princ. n. 4. lib. 7. vbi ampliat procedere non solum in procuratores, sed in arbitris, notariis, & similibus, idem Alex. consil. 92. videretur prima consideratione num. 6. per tot. lib. 7. concludunt omnes in d. cap. si duo de procurat. in 6. vbi Butrius num. 1. æquiparat tales procuratores pluribus arbitris, & Iudicibus cap. 2. de arbit. cap. prudentiam de offic. delegat. sequitur Ancharan. in dict. cap. si duo in 2. notabil. num. 1.

Præterea idem dicendum est, quando adesset clausula similis clausulæ in solidum; sufficiunt enim verba æquipollentia, vt quis dicatur constitutus procurator ex pluribus in solidum, & possit solus exercere, prout dicimus de duobus reis, & similibus, vt per Bart. in auth. hoc ita opposit. 5. num. 1. & q. 5. n. 2. C. de duobus reis, & ibi Salyc. qu. 1. Aret. in l. 1. col. 3. ff. eodem, Bertaz. claus. 39. glof. 7. n. 4. Domin. in cap. si duo col. 2. in princ. n. 7. vers. quando procedat de procur. in 6. & ibi etiam Ioan. Andr. in princip. Mascard. conclus. 1308. n. 4. lib. 3.

Quare vbi quis plures constituit procuratores, & non dixit in solidum, sed addidit illa verba promittēs habere ratum quicquid ab eis, vel ab aliquo eorum, gestum fuerit; tunc omnes intelliguntur in solidum constituti, quia satis apertè constituens hoc declarauit per verba æquipollentia clausulæ in solidum, Put. decif. 98. lib. 3. quam sequitur Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 17. n. 7. vers. 5. casus, quibus

Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

adde Mandos. ad Lap. allegat. 22. in verbo in solidum col. 1. in fin. vers. rursus quæro, & col. 2. ante med. vers. pro opinione affirmatiua, vbi quod ita obtinuit in Rota, 30. Ianuarij, & 8. Februarij 1548. coram Puteo in causa Ciuitat. præstimonij, cuius decisionis fit mentio per Achill. decif. 62. alijs prima de procurat. quāvis huiusmodi clausula promittens habere ratum, &c. esset posita in parte executiua, quæ licet tunc non ampliet Clement. 1. in fin. de præbend. tamen in hoc casu non dicitur extensio, aut ampliatio, sed declaratio, & intentionis demonstratio, quæ permittitur etiam in executiuis, Iason in l. qui Romæ, §. duo fratres col. antepen. in princ. num. 73. vers. item nec etiam inter scientes de verb. oblig. cum alijs per Mandos. in specie ad Lap. alleg. 22. in verbo in solidum in fin.

Et etiam idem est si constituat quis duos procuratores, & vtrumque ipsorum; nam censentur constituti ambo in solidum, quia illa dictio vtrumque accipitur diuifim, & cuilibet distribuit officium in solidum, vt concludit in puncto Bald. in l. si ita 14. in vit. notab. de iniust. rupt. & irrit. fact. testam. & ibi Imol. in fin. idem Bal. in l. si apud 17. C. de appell. & in l. pluribus. ad med. vers. nec admittitur ad agendum de procur. sequitur Rebuff. in l. rectè dicimus 25. in fin. vers. item fuerint instituti de verb. signif. per text. in l. creditor, §. duo, ff. mandat. & in l. pluribus de leg. 2. quidquid alias ista dictio accipitur collectiue, & vnum, & alterum requirit gl. in §. ne autem in verb. si quis autem auth. de iudic. & in l. si duas in verb. vtrumque de excusat. tutor. Doctor. in l. cum quidam C. de impub. & alij subtit. & in l. qui duos de rebus dub. cum in casu nostro aliud sit, ne illa verba reddantur superflua contra l. si quando de leg. 1. prout notat in terminis Imol. in d. l. si ita in fine de iniust. test. & ista est verior opinio quidquid Bald. in l. fin. §. ipsum autem filium n. 2. C. de bon. quæ libert. videatur in specie procuratorum cum clausula vtrumque aliud sentire, quem non esse approbandum dicit Franch. in cap. si duo col. 1. in fin. n. 3. Mascardus conclus. 1308. n. 6. sicut etiam si dicti fuisset in constitutione plurium procuratorum, & quemlibet eorum, ista enim dictio quilibet est distributiua, quæ actum vnicuique in solidum tribuit Butr. consil. 29. visis punctis, & quæstis n. 2. Bart. in l. non distinguemus, §. cum in plures de recept. arbitr. & in l. hoc art. 29. n. 3. vers. oppono, & videtur ff. de heredib. instituend. Paris. consil. 49. lib. 2. n. 4. Socci. consil. 50. viso instrumento emphyteusis n. 1. lib. 1. & notat in specie Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 17. num. 6. vbi allegat Bisign. decif. 7. de procur. in antiquior. quod etiam prius voluit Prob. ad Monach. in cap. si duo num. 5. de procur. in 6. Nam idem est dicere (quolibet, & in solidum) Alex. consil. 92. n. 4. col. 1. post med. iur. quod autem iud sit verum lib. 7. & consil. 134. videretur n. 1. lib. 5. Rebuff. in l. creditorum 11. col. 1. ad med. de verb. signific. prout quoque esset in similibus verbis denotantibus diuisionem, & actum vnicuique in solidum tribuentibus, de quibus per Bart. & alios in l. hoc articulo de hered. instituend. & quando dictum esset alterum ipsorum procuratorem constituo, significaret vnum ex duobus, Rebuff. in l. ostentum col. vit. in princ. de verb. signif. Aret. in l. 3. §. vbi duo n. 13. & ibi Roncagallus de duobus reis Doct. in l. si ex toto ff. de deleg. 1.

RESOLVT. XL.

- 1 Nullitas ex defectu Iurisdictionis vitiat sententiam, ampliatur n. 4.
- 2 Sententia nulla ex defectu Iurisdictionis, non validatur partium consensu.
- 3 Statutum tollens nullitates, excludit nullitatem ex defectu iurisdictionis.

Dd Dc

De tertia specie nullitatis, quæ est ex defectu iurisdictionis.

- 1** De nullitate autem ex defectu iurisdictionis; (quæ secundum Legistas incipit post litem contestatam, & secundum Canonistas perpetuatur Innoc. in c. ex relato n. 1. & in cap. super questionum n. 2. de offic. deleg.) seu incompetentiæ Iudicis titulum expressum habemus C. fin non comp. Iud. per totum, in l. 1. & in l. si de proprietate, & in l. fin. vbi Bart. Castr. & Salyc.
- 2** immò quod plus est, sententia dictam nullitatem, pariens, non potest conuallidari, neque de partium consensu Doct. in l. si extraneum, ff. de appell. & in l. priuatorum ff. de iurisd. omn. Iud. quia illa erit sententia lata per priuatam personam, de quo vide omnino Causalc. dec. 25. n. 5. 17. 20. 21. 27. & seq. Quamuis Bart. & glos. in l. vnica, C. qui pro sua iurisd. contrarium asserant; & licet per Statutum tollatur, quòd de nullitate dici possit, tamen illa quæ ex defectu iurisdictionis prouenit, non tollitur, de quo latè Put. decis. 174. p. 2. Decius conf. 8. n. 7. glos. fin. in c. 1. de seq. poss. & fruct. vbi Doct. Bald. conf. 248. lib. 4. Alex. conf. 77. volum. 2. Imol. in coll. com. opin. lib. 4. conclus. 24. cum multis ampliacionibus, & limitationibus late allegans; Pariter si statutum, sicut Romæ est, prohibeat, quòd post annum agi de nullitate nequeat, non tollit, vt præmissum est, quin de proueniente ex defectu iurisdictionis non valeat excipi. Achil. dec. 51. eodem tit. Franc. in cap. significauerunt n. 12. de except. & in c. ex parte n. 7. de const. Castr. conf. 288. vol. 1. Calcan. cōf. 16. quauis statutum prohibens directè de nullitate, dici prohibeat, pariter, ne de illa replicatio obici valeat, vt idem Achil. decis. 7. eod. tit. & quando principaliter super replicacione excipiendo, nullitas intenteretur, vide Put. dec. 301. lib. 2. neq; etiã principaliter, si adefset defectus iurisdictionis, vt ibid. decis. 8. quòd ampliatur procedere, tam in nullitate sententia interloctoria, quàm diffinitiuæ, & in omni foro, vt ibi Achil. decis. 9. 10. & seq. de const. limita tamen dictū Statutum, ita de nullitate dici prohibens, eam non excludere, quæ spoliū admixtum habeat, de quo statuto Soc. conf. 121. n. 3. & conf. 150. n. 21. vol. 1. latè Casar de Grassis videndus decis. 1. de const. loquuntur: unde si Auditor Cameræ non extensa obligatione camerale, executiuè illius vigore procedat, omnia nullitatis vitio ex defectu iurisdictionis subiacebunt Gallef. ad oblig. in for. Cam. p. 3. q. 5. sub rubr. de process. & ita alias Rota censuit primò coram S. D. N. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore in illa Rom. Palatij Campi Flore; 8. Octob. 1588. ac in illa Rom. Palatij Campi Flore; & non solum per Statutum, verum neq; per quamuis aliam constitutionem de nullitate dici prohibentem præfens nullitas, vt dixi, tollitur Roman. conf. 115. n. 4. in fin. Sarn. in compendio vtriusq. signat. & super reg. Cancell. n. 24. tantumque hanc ex defectu iurisdictionis nullitatem ius abhorret, & priuilegiata inuenitur, quòd non obstante re iudicata, quæ liti finem imponit, de illa obici poterit decisio. 97. n. 3. p. 3. At si processus validus alias fuerit, licet sententia nulla ex eisdè actis, Iudex alterius instantia dummodò iurisdictione habeat, illam cōfirmare valebit, Bart. in d. l. si expressum, n. 17. ff. de appell. Bellam. dec. 340. sed si Iudex ille, maxime si delegatus fuerit, laudandus erit, qui, ad hoc vt eius gesta teneant, suam vult iurisdictionem rimari, Innoc. in c. venerabilis n. 5. de censib. de nullitatibus, & expensis colligantes, ac eorum conscientia grauando inuoluant; Sed si contingat, quòd commissiōe porrecta pro sanatione præfate nullitatis ex defectu iurisdictionis prouenientis supplicetur, dummodò ante latam sententiam, poterit denuò rescribi, iurisdictionem Iudici tribuendo, vt per glos. in l. 1. in verbo si à iurisdictione, vbi Bart. n. 4. C. qui pro sua iurisd.

risd. Corset. in repert. ad lect. Abb. in verbo Index incompetens 9. limit. at quando præfata nullitas ex iurisdictionis defectu oriens, altiore requirit indaginem, non attenditur Verall. dec. 156. n. 3. p. 3. Card. in clement. vnica, §. fin. de seq. poss. & propr. secundum distinctionem, Bart. in l. 1. n. 4. C. vbi de cri. agi oportet. Si verò aderit defectus iurisdictionis Iudicis, & litē pendente iurisdicção superueniat ex causa de nouo emergente, nullo modo gesta confirmantur, quia non fuit legitimum initium iudicij, l. momentanea C. qui legit. person. stan. in iudic. sed superueniente iurisdictione ex causa de præterito ex nunc, non ex tunc; confirmatur iurisdicção, l. obseruare §. fin. ff. qui pro sua iurisd. Bart. in l. 1. n. 4. C. eod. tit.

PRAXIS ELECTIONIS.

Quia ex errore hæc materia non fuit adaptata suo loco in titulo de electione supra fol. 18. necessarium fuit hunc eundem titulum denuò hic reportare.

RESOLVT. XII.

- 1 Electio celebrata non seruata forma text. in cap. quia propter reiterari potest.
- 2 Ius propter sententiam priuationis, quæ posset subsequi, non debet amitti.
- 3 Eligentes absque forma cap. quia propter non sunt priuati ipso iure.

An electio celebrata contra formam cap. quia propter de elect. possit reiterari ab eisdem Electoribus.

- 1** Respondeo electionem celebratam non seruata forma cap. quia propter de elect. posse reiterari ab eisdem Electoribus ante latam Iudicis sententiã, & ratio videtur esse, quia ipsi non sunt ipso iure priuati, sed priuandis gl. in cap. 1. & ibi sequuntur omnes Anchar. consil. 145. numer. 3. Rot. decis. 8. numer. 2.
- 2** par. 1. in recent. non enim tenetur quis amittere Ius suum propter sententiam priuationis quæ possit fieri in futurum, nam Ius non absque causa prohibuit istos esse ipso iure priuatos, sed priuandos; Ergo autoritate Iuris possunt interim vti autoritate sua, ita tradunt post Innoc. Panorm. d. cap. quia propter §. nisi num. 4. Rom. conf. 483. num. 9. Castr. conf. 347. num. 1. Menoch. conf. 67. num. 30. Tiraqu. in l. si vniquam, verb. reuertantur C. de reuoc. donat. Card. Tulc. conclus. 76. num. 5. lit. E.
- 3** Quod autem Electores ob contrauentionem dicti cap. quia propter non sint ipso iure priuati, sed priuandi solummodò, tenent Innoc. & Panorm. in cap. 2. de postul. prælat. gl. in cap. Cumana de elect. quodque etiam patet ex verbis text. (ea vi eligendi potestate, priuentur) quæ verba cum sint futuri temporis, sui natura non significant priuationem ipso iure, sed per sententiam gl. in cap. quicumque verb. innodentur de hæret. in 6. latè Tiraqu. d. l. si vniquam verb. reuertatur num. 39. C. de reuoc. donat. Menoch. conf. 67. num. 29. Suar. tom. 5. disp. 40. sect. 8. n. 2.

RESOLVT. XLII.

- 1 Votum est exprimendum in ipso scrutinio, non ante.
- 2 Dispositio text. in cap. quia propter §. illud de elect. explicatur.
- 3 Procurator quomodo potest institui, vt exprimat votum.
- 4 Procurator pro exprimendo voto, debet esse saltem constitutus in Ordine sacro Subdiaconatus.
- 5 Procurator constitutus ab absente, non potest duas personas eligere.

eligere, vnum nomine absentis, alterum vero nomine proprio.

6 Procurator quando sit reuocatus.

An absens habens vocem actiuam valeat exprimere suum votum per litteras, & procuratores instituere qui eius nomine votum in electione ferant.

DVa sunt partes difficultatis propositae. Prima resoluitur per text. expressum in cap. si quis iusto §. fin. de elect. in 6. & tenent communiter Doctores. & ratio expressè adducitur in eodem textu, quia scilicet votum non est exprimendum ante scrutinium, sed in ipso scrutinio, secretè & singillatim tantummodo; quare ratio cum fundetur in dispositione textus in cap. quia propter de elect. per consequens actus contrarius est ipso iure nullus, nec consuetudo contraria aliquid iuuat propter decretum irritas ibi appositum iuxta, tradita per nos sup. qu. præc.

2 Secunda tollitur per text. in c. quia propter §. illud de elect. vbi elector absens si velit potest committere vni de ipso collegio, vel pluribus in solidum dummodo tamen iusto sit detentus impedimento, super quo si opus fuerit fidem faciat proprio iuramento, (Dicitur de collegio) quia si de collegio nemo velit assumere vices eiusdem absentis, ipso nolente Capitulo, non licet extraneum deputare, cap. si quis iusto §. absens quoque, vbi Io. Andr. & Butr. n. 4. de elect. in 6. & hanc assertionem sic explanatam fulcunt gl. Innoc. Anchar. & Panorm. in c. quia propter de elect. Franc. in c. constitutus de appell. Ang. tit. de elect. n. 5. Lambert. de iur. patr. l. 2. p. 3. q. 2. Azor. p. 2. lib. 6. c. 14. q. 7.

Ex quauis posset argui absentem non valere exprimere votum suum per litteras, per rationem adductam in text. in d. §. absens quoque; quia votum non est exprimendum ante scrutinium, sed in ipso scrutinio; Tamen responderi potest iuxta glossam in d. c. si quis iusto verb. exprimendum, quam post Anchar. conf. 78. sub n. 2. vers. sed his non obstat, approbat Rota in vna Vallefoletana præheminentiarum 23. Ianuar. 1604. coram Pamphilio, quod Elector absens instituendo procuratorem, non exprimit votum suum, sed mandatum dat de voto exprimendo. Vnde illud mandatum certè non augebit numerum suffragiorum, si illud idem non fuerit expressum a procuratore in actu scrutinij. Aliud enim est dicere Eligo talem, & aliud est dicere Do mandatum Titio de tali eligendo, nam illud primum fieri debet in scrutinio secretò, & singillatim, sed hoc secundum potest fieri ante scrutinium.

4 Huiusmodi tamen conclusio nonnullis modis venit declaranda, & primo, vt procurator sit constitutus saltem in ordine subdiaconatus, vt colligitur ex cap. cum ex eo §. in Ecclesijs, de elect. in 6. & clement. vt ij de erat. & qual. & Conc. Trid. sess. 22. c. 4. de reform. iuxta tradita per Azor. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 7. licet ab hac declaratione, nonnullæ excipiantur religiones, apud quas sicut Clerici nondum sacris initiati, & laici ex consuetudine, Statuto, seu privilegio valent interesse electionibus, vt bene aduertunt Doctores, ita à maiori possunt procuratores instituere.

5 Declaratur secundo, vt non possit prædictus procurator de collegio constitutus ab absente simpliciter, vnum eligere suo nomine, & alium procuratorio, sed tenetur ad eum accedere nomine illius, ad quem adstringitur nomine proprio d. c. si quis iusto §. porro.

6 Tandem intelligas præfatam conclusionem, vt si prius moriatur Dominus quam electio perfecta sit, procurator sit reuocatus ob mortem constituentis, quamuis si Capitulum ipsius Domini mortem ignoret, & eius procurator eligat, teneat electio Innoc. in dicto cap. quapropter, & Franc. dicto c. si quis iusto.

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

RESOLVT. XLIII.

- 1 Excommunicatio minor priuat electione passiuam, non autem actiuam.
- 2 Excommunicati tolerati, & non tolerati ab Ecclesia, qui dicantur.
- 3 Electio facta de excommunicatis, siue toleratis, siue non, est ipso iure nulla, etiam ignoranter n. 4.
- 5 Eligentes scienter excommunicatum quam penam incurrant.
- 6 Excommunicati non tolerati eligere nequeunt.
- 7 Excommunicati tolerati admittuntur etiam scienter ad eligendum.
- 8 Suspendus ab officio, caret vtraque voce, limit. n. 9.
- 9 Suspendus simpliciter priuatur voce actiuam, & passiuam.
- 10 Suspendus à beneficio, quando possit eligi ad nouum beneficium, & quando possit eugere.
- 11 Suspendus ab ordine caret voce passiuam, & non actiuam.
- 12 Suspendus suspensione minori caret solam voce actiuam non autem passiuam.
- 13 Interdicti an gaudeant voce actiuam, & passiuam.

Qui priuentur voce actiuam tantum, & non passiuam, & qui vtraque.

Constitutio nonnulla capita pro explicatione prædicti quaesiti, quorum primum est, excommunicatum excommunicatione minori priuari electione passiuam non autem actiuam, ita expressè habetur in cap. si celebrat de cleric. excommunic. ministr. ratio est prout ibidem innuitur, quia cum huiusmodi excommunicatus omnium sacramentorum perceptione priuatus existat, per consequens etiam prohibetur exercitium, & ocluditur aditus ei ad ordines Ecclesiasticos, quos postulat dignitas, ad quam eligitur, & ad corroboracionem adducitur text. in cap. illa quotidiana de election. vbi electio alias canonica confirmatur, licet quidam eligentium essent minori excommunicatione ligati.

Secundum caput est, an maiori excommunicatione excommunicatus priuetur voce actiuam, & passiuam, & pro faciliore huius dubij resolutione respondeo excommunicatos esse in duplici differentia; nam aliqui dicuntur tolerati ab Ecclesia, alij vero non tolerati, vt notant communiter Doctores, & nouiter Alter. de censur. tomo 1. lib. 2. disp. 5. cap. 2. col. 5. Bonac. de censur. disput. 2. qu. 2. punct. 1. §. 1. n. 2.

Non tolerati primò censentur illi, qui sunt publicè, & nominatim excommunicati, ac denunciati. Non tolerati existimantur illi, quos adeò notoriè constituit incurrisse sententiam laram à canone pro sacrilega manuum iniectione in Clericum, vt nulla tergiversatione possit celari. In alijs vero casibus extra hos duos, excommunicati dicuntur tolerati ab Ecclesia, ita vt non teneamur à communione illorum, abstinere nos, vel eos euitare in Sacramentorum receptione, vel administratione, vel in alijs rebus externis, & hoc possumus fauore extraneis, ad euitanda scandala, Nauarr. cap. 27. num. 35. Gutierrez qq. can. cap. 1. num. 1. & Auil. de censur. part. 2. cap. 6. disput. 2. dub. 1.

Præmissa hac distinctione, dico primò electionem factam de excommunicatis, siue toleratis, siue non, esse ipso iure nullam, cap. constitutus, vbi Panorm. de appellat. cap. postulasti de cleric. excommun. ministr. qui licet loquatur de collatione, tamen extenditur ad electionem, vt ibi Rebuff. num. 85. docens Iura loquentia de collatione, habere locum etiam in electione, Lambert. de iure patron. lib. 2. part. 1. quest. 9. art. 10. num. 1. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 1. Nauarr. cap. 27. num. 21. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 15. num. 8. §. 2. Valsq. de excom. dub. 6.

D d 2 vbi

- vbi plures cumulat, & refert decif. Rot. 363. in qua declaratum fuit, hoc procedere tam de excommunicato a iure, quam ab homine, quod etiam procedit quauis excommunicatio inuincibiliter ignoretur ab ipso excommunicato, & ab electoribus, Auil. de censur. p. 2. c. 6. disp. 5. dub. 2. concl. 1. nam licet ignorantia inuincibilis excuset a culpa, & aliquando etiam a pena, non tamen facit actum validum, quem irritauit Ecclesia, nec reddit capacem, quem Ecclesia reddit incapacem. Si verò non ignoretur ab Electoribus excommunicatus non toleratus, & tamen ab eis scienter eligatur, tunc ipsi elector. primo a peccato non excusantur. Secundo incurrunt penam irrogatam eligentibus indignum, iuxta Panorm. in d. cap. postulasti de cler. excom. ministr. Tercio tandem ab electione actiua sunt repellendi, donec super hoc veniam consequi mereantur in hoc in quo praesumpserint delinquere.
- 6 Dico secundo excommunicatos non toleratos, nec solos, nec cum alijs eligere posse, quod si secus attentatum fuerit, ipsa electio est inanis, & nulla si scienter admittantur ad eligendum d. c. constitutus, vbi Franc. tradunt Innoc. & Panorm. in cap. 2. de postul. praelat. Guttier. can. qq. lib. 1. cap. 28. n. 3. Suar. tom. 5. disp. 14. sect. 2. n. 17. & 18. qui licet videatur firmare n. 16. talem electionem non esse dicendam nullam; attamen dicit in praxi esse seruandum contrarium propter c. fin. & propter communem Canonistarum Sayr. vbi supra c. 6. n. 4. & 5. Auil. vbi supra conclus. 3. dub. 1. Alter. de censur. tom. 1. lib. 2. disp. 5. c. 2. §. tertio dicunt.
- 7 Si verò excommunicati fuerint tolerati, tunc possunt eligere siue solum, siue cum alijs, qui etiam si scienter eum admittant, non solum valida erit electio; sed etiam nihil in eo peccabunt, quidquid contrarium senserit Mil. in eius repertor. verb. excommunicatus potest aliquid agere, & in hoc conueniunt omnes. Tertium affertur caput suspensos quo casu priuari voce actiua, & passiva in Capitulo, & in hoc animaduertas benigne Lector supradictum caput plures in se continere diuisiones; nam suspensus ab officio absolute siue a Canone, siue ab homine, nec eligi, nec eligere potest, Sayr. de censur. lib. 1. c. 5. n. 6. Azor. p. 2. lib. 6. cap. 14. qu. 8. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. cap. 4. ratio autem est, quia sub nomine officij comprehenditur omne exercitium clericale, seu Ecclesiasticum, sed vox est vnum ex Ecclesiasticis exercitijs secundum Panorm. in cap. cum super num. 4. de confess. Ergo suspensus ab officio per consequens etiam a voce suspensus est, ita Sayr. vbi supra num. 12. Nisi vox competere ratione beneficii cum enim suspensio ab officio nullo modo suspendat a beneficio, ut late per Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 51. num. 12. Garz. vbi supra num. 58. Alter. tom. 2. disp. 4. cap. 3. vers. secunda conclusio, & disp. 17. cap. 1. §. quærit secundò, & tandem tenet communior opinio: consequenter euenit si vox alicui competere ratione beneficii, vocem habere in electionibus quamuis ab officio sit suspensus.
- 9 Altera diuisio erit suspensum simpliciter, siue a Iure, siue ab homine priuari vtraque voce cap. cum inter R. §. fin. de electione. Innoc. in cap. cum dilectus num. 4. Panorm. num. 18. & Bald. num. 13. quos sequitur Rota decif. 860. num. 6. coram Seraphino; ratioque est, quia sic suspensus intelligitur, & ab officio, & a beneficio suspensus, si nec ex verbis, nec ex intentione Iudicis colligatur limitatio Sayr. de censur. lib. 4. cap. 4. n. 2. Rot. decif. 870. coram Seraphino.
- 10 Tertia affertur diuisio suspensum a beneficio non posse eligi ad nouum beneficium quando suspensio fertur a Iure pro crimine, vel offensa non concernente certum beneficium, vel particularem Ecclesiam, quia talis suspensio est vniuersalis, & indistincte respicit omnem locum; secus verò si crimen est specia-

le respectu particularis Ecclesiae, vel beneficii; nam tunc in illa Ecclesia non potest obtinere aliud beneficium. In alijs verò Ecclesijs non prohibetur. Alter. tom. 2. disp. 5. cap. 5. §. quantum spectat, exemplum ponit Panorm. in cap. cum in cunctis §. clerici sanè num. 1. de elect. At verò suspensus a beneficio non impeditur quo minus eligere possit, ut expresse docent gloss. in cap. cum Vintonien. verb. admirat de elect. vbi etiam Panorm. num. 10. Alter. tom. 2. disp. 5. cap. 2. col. pen. §. respondeo suspensum Suar. tom. 5. disput. 25. num. 34. quod procedit respectu vocis, seu electionis quæ aliunde competit, secus autem si competere ei ratione illius beneficii a quo est suspensus Nauarr. cap. 27. n. 163. vers. 6.

- 11 Apponitur in medio alia diuisio suspensum ab ordine non posse eligi, non tamen suspensum a Iure eligendi, quia eligere ad Iurisdictionem spectat, licet enim non sit propria Iurisdicatio, est tamen administratio quædam, quæ non competit ratione ordinis, sed beneficii vel dignitatis, seu ex alia simili causa, ita Suar. tom. 5. disp. 26. num. 5. & Alter. loc. cit.
- 12 Adducitur etiam diuisio, suspensum minori suspensione gaudere voce actiua, non autem passiva Panorm. in cap. Apostolicæ num. 2. cap. cum dilectus num. 2. vbi supra, & Azor. vbi supra, & facit a simili quod diximus de excommunicatione minori excommunicato, teste Lambert. de Iur. patr. lib. 2. par. 1. q. 9. art. 2.
- 13 Quartum, & vltimum caput est interdictos non solum excludi a voce actiua, Hostiens. in summ. tit. de elect. §. quis potest eligere vers. sed breuiter dico Manual. praelat. tom. 2. q. 23. artic. 8. sed etiam a passiva iuxta Ang. tit. de elect. n. 23. Azor. q. 9.

RESOLVT. XLIV.

- 1 Electio cassatur propter duplicem defectum.
- 2 Reiectus ab electione vitio persona est ineligibilis vbi que, secus si vitio forma.

An semel reiectus ab electione sit ineligibilis.

- 1 Regula statuitur pro fundamento articuli electionem irritari duplici, ex causa, vel defectus, videlicet, quando in electione non fuit seruata forma canonica Capituli, quia propter de elect. de qua supra diximus, vel defectus personæ, ut puta si opponatur contra electum crimen, vel aliquis defectus natalium, vel quod est corpore vitiatum, debilitatus, excommunicatus, & similia pariter supradicta.
- 2 Reiectus ergo ab electione vitio personæ ita non potest eligi, ut ineligibilis sit non solum in eadem, sed in alia qualibet Ecclesia. Si verò non vitio personæ, est secus dicendum, talis enim irritatio non poterit impedire eius promotionem, etiam in eadem, nedum in alia Ecclesia, cap. super eo, vbi Io. Andr. Innoc. & Panorm. de elect. Felyn. in cap. super his col. 4. de accusat. Cuch. in sit. maior. lib. 4. tit. de elect. n. 149. & Manual. praelat. tom. 2. q. 23. art. 11. conclus. 5. ratioque diuersitatis est, quia vitium concernens personam, si gillat, & notat eam, ac sequitur sicut lepra leprosum, cap. citò turpem 1. 9. 1. vbi verò electio vitatur ex defectu non respiciente personam electi, tunc ex eo non leditur fama, & opinio, cap. considerauimus cum ibi notatis per Panorm. n. 5.

RESOLVT. XLV.

- 1 Electio non vocatis absentibus, ad eorum petitionem potest annullari.
- 2 Absentium vocatio est de iustitia non autem de substantia electionis.

3 Absens

- 3 Absens contemptus contradicere potest infra tempus quod antecedit confirmationem limita num. 4. & 5.
6 Contemptus allegat contemptum.

An in electione sint vocandi absentes, ita ut ipsi non vocatis electio sit nulla.

- 1 R Espondeo electionem factam modo supradicto non esse ipso iure nullam, sed si non vocati ipsorum contemptum prosequantur, possunt electionem irritare, secus autem si illam bene habeant, & non in contemptum, vel electionem faciant ratam, quod sicut vbi Imol. n. 5. de elect. Archid. & Anchar. in c. cum Ecclesijs de preben. in 6. Lambert. de Iurepat. par. 2. q. 2. art. 8. n. 15. Tusch. lit. C. conclus. 967. & conclus. 36. lit. 2. A. Vocatio enim absentium est de iustitia electionis non autem de substantia Panorm. in c. quia propter de elect. quem refert Marta. in suis ff. nouissimis tit. de elect. c. 29. & c. 45. post Menoch. conf. 67. n. 31. & ratio est, quia si esset de substantia, non posset ratificare electionem ipse elector absens contemptus, cum non posset quis renunciare favori publico, cap. si diligenti de foro compet. Farin. qui plures cumulat. de carcer. & carcerat. qu. 27. n. 84.
3 Hoc autem intelligendum esse puto duobus modis. Primo si absens contemptus contradicat electioni facta infra tempus antecedens confirmationem, iuxta cap. fin. de elect. in 6. Cuch. in lit. maior. lib. 4. tit. de elect. n. 51. addit. ad Panorm. in cap. in Genesi n. 10. secus vero si post dictum tempus contradiceret, nisi constaret contemptum ignorasse celebrationem electionis, & confirmationis, iuxta cap. fin. qui matrim. accus. poss. & per Doctores loc. prox. citat. vel si celebratio actus de quo agitur re vera non sit electio, sed prouisio, tunc enim etiam post confirmationem auditur, quia qui prouident, eligunt, & confirmant vnico actus, gloss. in c. 1. verb. prouisionem de elect. in 6.
6 Secundo modo intelligitur, ut solum contemptus possit allegare contemptum ad effectum, de quo supra: Vnde nec Iudex, nec alij de capitulo ipso contempto tacente poterunt contemptum allegare, ut electio retractetur Panorm. d. cap. in Genesi n. 10. de elect. & ratio est, quia cum hoc casu agatur de favore priuato non autem publico, non potest Iudex supplere ex officio suo, ut probatur in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damno infecto.
Imò non potest Capitulum condere Statutum inducens nullitatem electionis propter defectum aliquorum non vocatorum, qui erant vocandi, & ita decidit Rot. in vna Tolertana Canonica. 18. Maij 1584. coram Clemente VIII. olim sanctissimo.

RESOLVT. XLVI.

- 1 Electio facta inhabilibus non vocatis, tenet.
2 Electio facta inhabilibus non vocatis, an teneat si non constet notoriè de inhabilitate, & quid si dubie n. 3.

An electio, & alia gesta in Capitulo teneant si inhabiles non vocentur.

- 1 Innoc. Anchar. & Panorm. in cap. 2. de postul. Prælat. affirmant electionem, ac alia facta in Capitulo valida censi si inhabiles non vocentur, & hanc esse communem opinionem Summistarum testantur Tabien. tit. de elect. n. 5. & Siluest. cod. tit. qu. 5. n. 6. qui subdunt procedere; licet non sit discussum an priuati existant, sed sufficere posse conuinci; Tamen Rodriq. tom. 1. qu. 51. art. 12. inquit totum contrarium, non posse a Iudice priuari dictos Religiosos, abique eo quod prius citentur, & ipsis detur copia eorum, quæ contra ipsos sunt obiecta per text. in cap. Deus omnium Aloys. Rice. Praxis Pars IV.

nipotens 2. qu. 1. vbi delicta sunt prius cognoscenda ne forte falsis tumoribus, aut declarationibus innocens condemnatur, ac etiam per text. in cap. porro de diuort. & cap. 1. de caus. poss. & propriet. vbi Summus Pontifex non permittit aliquem condemnari sine eo, quod prius audiat.

Tu autem concordando supradictas opiniones resolues priorem procedere quoties delictum est manifestum, ut nulla tergiversatione possit celari, quia tunc Iudex nullum ordinem iudicarium tenetur seruare, in condemnando reo, exemplo D. Pauli ad Corinthios, qui non seruato ordine iudicario absentem illum notorium incestuosum Satanæ tradidit per excommunicationis sententiam cap. de manifesta, & c. ad nostram de iure iur. Spec. in tit. de accus. §. 1. n. 17. Clar. lib. 5. §. fin. q. 8. in princip. Nauar. de restit. lib. 3. n. 192. Less. de iustit. lib. 2. c. 29. n. 100. Vnde non solum electio tenet si tales non vocentur, sed etiam si vocentur, & postea non expectentur, cum inter vbi Panorm. n. 11. de elect. Verum si delicti notorietas non est talis, ut sit inexcusabilis, sed saltem est dubium, an aliqua defensio competat reo; hoc notorium non est sufficiens, ut absque citatione possit procedi ad condemnationem, ita voluit Rota decis. 393. n. 10. & 11. coram Seraphino, quia re vera est citandus, & audiendus. Si vero adhuc res dubia pendeat; tunc posset admitti cum protestatione se non intelligere communicare ei ius eligendi, & velle eiusdem vocem nemini dare suffragium, vel afferre nocumentum. Panorm. & But. in c. Cumana de elect. Biaz. de elect. p. 1. c. 9. n. 5.

RESOLVT. XLVII.

- 1 Prouinciales, & custodes renunciando voci actiue ex officio eis competenti peccant.
2 Prelati conuentuales, & discreti non possunt renunciare voci actiue absque labe peccati.
3 Priuatus renunciare potest voci suæ, limita num. 4. 5.
6 Renunciatio qualiter fieri debet.

An renuncians voci actiue peccet mortaliter.

- Non est respondendum generaliter argumento præposito, nam nonnulli electionibus actiue intersunt iure regulari, ut sunt apud Minores S. Francisci Prouinciales, & Custodes in elect. Generalis, qui ex vi regulæ eundem Generalem tenentur eligere, & supradicti nullatenus possunt renunciare voci actiue, & renunciando lethaliter peccant; ratioque videtur esse, quia statutis pro bono publico principaliter factis renunciari non potest Panorm. in cap. in Genesi n. 10. de elect. latè Farin. de carcer. & carcer. q. 27. n. 84. Aliqui etiam conueniunt actiue ad electionem ex officio publico, ut sunt Guardiani, Priores, Abbates, & discreti in electionibus Capituli Prouincialis, & hi nequeunt renunciare cum tale ius ei suffragetur non in fauorem proprium, sed in fauorem officij, sicuti non potest Clericus renunciare ijs que concernunt priuilegium clericale, iuxta not. in c. si diligenti, cap. significasti de foro compet. c. si contingit de sent. excomm. Rot. dec. 269. in fin. p. 2. in recent. & dec. 441. n. 8. coram Gregorio XV. olim Sanctiss. Alij vltimò intersunt ratione iuris priuati, id est specialis fraternitatis, ut sunt fratres in electione discreti localis, & hoc casu possunt huiusmodi iuri renunciare, quia quilibet potest renunciare proprio favori, l. si quis in conscribendo C. de pact. cap. cum accessisset de conslit. cap. ad Apostolicam de reg. Card. Tusch. conclus. 170. per totam lit. R. & Rot. decis. 265. n. 3. par. 1. in recent. nisi ex tali renunciatione vltimo loco narrata fama renunciantis non leue detrimentum pateretur, & hoc est certum apud omnes; Vel illa renunciatio cederet in

Dd 3 5 damnum

- 5 damnum religionis, provinciar, aut Monasterij de cuius electione ageretur, ita Panorm. dicto cap. quia, propter num. quarto de elect. nam dicta renuntiatio cederet in detrimentum religionis firmiter etiam Tabien. tit. de elect. n. 12. Manual. prelat. tom. 2. q. 23. art. 6. conclus. 5. & Rodriq. tom. 2. q. 53. art. 10.
- 6 Pro Coronide verò non desinas animaduertere in casu occurrenti curare, vt huiusmodi renunciatio fiat expresse, & in loco patenti, vel in scriptis per litetas, ad præcidendam viam innumerabilibus controuersis, & litibus, quæ ex natura renunciantis possent oriri: ipsa enim est stricti Iuris, & debet intelligi vt quæto minus dicatur renunciatum, quatenus tamen verba patiuntur, ita vt minus renuncianti noceat quàm sit possibile, Dec. conf. 379. n. 4. Soccin. sen. conf. 33. n. 10. lib. 3. Burlat. conf. 397. n. 44. Rot. decif. 669. in fin. & decif. 782. n. 4. & 5. par. 2. in recent. multos Doctores cumulans, & sic etiam fuit decifum in vna Bon. hered. de armis lunæ 12. Decembris 1622. coram Merlino. Nec renunciatio trahitur ad ea, quæ expressa, & significata non sunt, nisi adsint coniectura admodum vrgentes, Rot. dec. 471. num. 5. par. 1. iunct. decif. 383. num. 3. par. 2. in recent. & decif. 43. num. 5. coram Domino meo Coccino. Vnde in dubio non præsumitur quis renunciare Iuri suo, & omnis interpretatio admittenda est, vt talis præsumptio excludatur, Dec. conf. 308. num. 8. Tiraquell. de retract. lignag. §. 36. glof. 2. n. 59. Rot. decif. 636. nu. 6. par. 1. in recent. nec renunciatio inducitur per verba vrbauitatis, vt dictum fuit in Rota dicta decif. 636.

RESOLVT. XLVIII.

- 1 Dispositio text. in cap. publicato de elect.
- 2 Compromissarij, seu scrutatores reuelantes suffragium peccant, & electio est nulla.
- 3 Electio non tenet si vota publicantur ante, vel post scrutinium, vt num. 4. & 5.
- 6 Suffragia publicata in actu scrutinij annullant electionem.

An votum in electione datum reuocari possit per eundem votantem, & an possit vnquam manifestari.

- 1 **R**esolutio primæ difficultatis pendet à dispositione text. in cap. publicato de elect. vbi publicato scrutinio electores nequeunt variare, & per consequens à contrario sensu recedere possunt à prima nominatione ante publicationem scrutinij, & in alium consentire, Anchar. in cap. perpetuò de elect. in 6. Syluest. tit. de elect. q. 7. & communiter omnes Doctores; ratioque videtur esse, quia statim quòd scrutinium est publicatum, Electores sunt functi officio eorum.
- 2 Quòd ad alterius difficultatis resolutionem distinguo, quòd si agitur de compromissarijs, seu scrutatoribus, nullatenus possit suffragium manifestari, tùm quia adest secretum de re graui cuius proditor mortalis culpæ labe innodatur, vt esse communem opinionem testatur, Bonac. de contract. qu. 2. punct. vnic. num. 3. tum etiam, quia compromissarij, seu scrutatores conuincuntur violare præceptum, Conc. Trid. sess. 25. cap. 6. de regul. vbi inuolabiliter mandat nomina singulorum eligentium numquam publicari, quare non solum peccant mortaliter, sed electio est nulla, vt in terminis sentit Nauarr. consil. 2. n. 4. de elect.
- 3 Aut verò quæritur quid dicendum, si elector votum suum electoribus aperiret ante vel post scrutinium, vel in ipso actu scrutinij, & firmandum est, quòd ante vel post scrutinium nullo modo licet publicare cui suum votum dederint, & sic respondisse Sac. Congreg. testatur Garz. de benefic. p. 5. c. 4. n. 197. quod procedit nõ

4 solum si omnes palam suffragia præstent, sed etiam si vnus tantum, vbi supra numer. 184. quem sequutus fuit Rota in vna Trineten. Abbatia 20. Nomencl. coram Domino meo Coccino Decano; ratioque esse videtur, quia cum decretum irritans appositum in cap. quia propter de elect. inducat formam, & forma sit indiuidua; sequitur electionem esse nullam, etiam si vnus solummodò palam suffragetur.

5 Imò, quod plus est, ad effectum irritandi electionem in casu, de quo agimus non esse necesse, vt præfatus elector suffragetur palam cunctis audientibus, sed sufficere si vnus solummodò, vel aliqui quod non sint scrutatores audiant, si viua voce dantur suffragia, & sic in terminis procedere. decif. Rotæ loci cit. firmat Garz. vbi supra num. 191.

6 Si autem in ipso actu scrutinij manifestatio suffragij sit ab electore publicè, ita vt ab alijs vltra scrutatores audiatur, tunc electio sic celebrata non tenet secundum Nauarr. lib. 1. conf. 9. n. 3. de elect. Rodriq. tom. 2. qu. 51. art. 9. Manual. prelat. tom. 2. q. 23. artic. 19. & Elector sic publicans priuandus est eligendi potestate pro illa vice: de benefic. p. 5. cap. 4. num. 195. nisi ignorantia probabili excusaretur.

RESOLVT. XLIX.

- 1 Libertas requiritur in electione.
- 2 Electio actiua an possit restringi ad certum numerum personarum.
- 3 Electio passiva an possit restringi ad certum numerum.
- 4 Consuetudo vel statutum an operetur, vt Electores compellantur ad eligendum certum numerum.

Qualis coactio, seu restrictio libertatis vitiet electionem ad intellectum text. in cap. cum terra de elect.

1 **E**x text. in cap. cum terra de elect. sumitur regula electionem esse in libertate eligentium, cap. cum dilectus de consuet. in fin. ibi liberam habent; etiam si esset consuetudo in contrarium d. cap. cum terra. Vnde si facultas eligendi, ita restringatur, vt certum genus personarum, imò vna persona eligi non possit, non dicitur libera electio, nec solum, imò ff. de opr. leg. Gonzal. super reg. 8. Cancell. glof. 53. num. 25. & Rot. decif. 6. par. 1. in recent. quod præcipue habebit locum in electione actiua pertinente ad totam Congregationem, vel Capitulum, quia non potest restringi talis electio ad certum genus personarum illius Congregationis, alias electio est nulla; cum enim Capitulum, seu Congregatio habeatur pro vniua personarum, l. mortuo ff. de fideiuss. hoc esset scindere in partes vnā eandemque personam, vt post Lap. Clem. plures num. 4. in fin. Card. in §. quibus num. 3. qu. 3. de iure patr. Lambert. de iure patr. lib. 2. par. 2. qu. 3. art. 6. in fine, declarauit Rota in vna Vallesoletana, præhennentiarum 29. Martij 1604. coram Pamphilio.

3 Quòd verò ad electionem passiuam: Si electores metu cadente in virum constantem Statuto, vel approbata consuetudine compellantur ad eligendū ex certo genere personarum, valet electio; & ratio est, quia non admittit omnino libertas eligendi Panorm. cap. licet n. 12. de elect. Calder. c. cum in iure n. 9. de elect. Anchar. d. c. cum terra n. 2. Biar. in direct. elect. par. 1. cap. 6. Cuch. in lit. matrim. lib. 4. tit. de elect. n. 106. Alter. de censur. tom. 2. de susp. disput. 13. c. 5. §. post penam impositam Tusc. conclus. 61. lit. E. & Nauarr. lib. 1. conf. 7. de constit. qui n. 2. bene subiungit posse, profecto eligi alium extra dictū genus personarum, vbi intra illud non reperiretur dignus, quia nunquam eligendus est indignus D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. per text. in l. honor §. gerenderis ff. de mun. & honor. Bal. consil. 318.

318. lib. 3. Tusc. conclus. 73. num. 4. litt. E. & eligere indignum est contra Ius diuinum naturale, & Pontificum teste Salon. 2. q. 63. art. 2. controu. 3.

4 Si autem electores compellerentur statuto, vel consuetudine eligere aliquem certum numerum, ita ut penes Capitulum non resideret potestas eligendi, sed penderet ex voluntate tertij, talis electio, utique erit ipso Iure nulla, illudque statutum, & consuetudo sunt nulla d. cap. cum terra latè Paris. de resignat. benefic. lib. 13. q. 2. num. 15. Idemque esset, si metu cadente in constantem virum Electores compellerentur c. vbi periculum §. ceterum de elect. in 6. glof. 4. in capit. bonæ verbo metuebant de elect. Alex. conf. 98. num. 5. Rebuff. constit. Gallia tom. 2. tit. de resciss. contract. art. vnico. gl. 22. num. 6. Gurtier. conf. 16. nu. 11. vt refert Bertacch. in suo repertorio verb. electio qualiter verif. 35. Nau. conf. 5. num. 1. de elect. Sanch. de matrimon. lib. 4. disp. 1. num. 18. Suar. tom. 5. disp. 3. sect. 3. nu. 14. Alter. de censur. vbi supra, & tenuit Rota loc. cit. coram Pamphilio de anno 1604. Et non solum habet si bi locum si coactio fiat ad vnum determinatum, vel ad duos ob verba text. d. cap. cum terra ibi (duas personas) sed etiam si coactio fiat ad tres vel quatuor certas, & determinatas Roderic. tom. 2. q. 52. art. 11. Manual. prelat. tom. 2. q. 23. conclus. 3.

RESOLVT. L.

- 1 Subornationis genus quod duplex.
- 2 Subornatio vel bona, vel mala.
- 3 Subornatores quando peccant, vel non.
- 4 Subornantium poena quoniam sit.

Ex qua subornatione vitietur electio, & de poena subornantium.

1 **S**ubornationis genus duplex in Iure reperitur, nempe bona, & mala, vt inquit Nauar. conf. 20. n. 8. de sent. excom. quem sequitur Rodriq. to. 2. qu. 56. art. 1. nam illa, quæ in aliquis animus inducitur verum in bonum finem, est bona illa verò qua consilium fallum in malum finem, utique est mala, atque adeo diabolica, & ex qua multa sequuntur inconuenientia, quæ recenset idem Nauar. coment. 3. de regul.

2 Malum autem genus subornationis, aliquando fit verbis, aliquando verò muneribus id est quando dantur munera electoribus, vt eorum beneuolentia, & gratia aucupetur ad effectum consequendi ipsorum suffragia; & de hoc genere subornationis potest intelligi illud Exodi 23. (nec accipies munera, quæ etiā excæcant prudentes, & subuertunt verba iustorum) dictumque genus dicitur minus propriè simonia, vt patet ex Rodriq. tom. 3. q. 63. art. 4. & apparet ex Bulla Clem. VIII. de largit. mun. Suadere igitur electoribus virtutes veras quibus eligendi ornantur, & vitia, nota quibus notantur, vt dignus digno, & indignus indigno, & dignior minus digno præferatur, est sanctū Nau. d. conf. 20. & e contra suadere virtutes falsas, & dissuadere vitia nota, vel donis subuere mentes electorum, quo indignus digno, minus dignus digniori antepontatur est impium, & inde vitiat electio.

4 Ex præmentionata etiam Bulla colligitur poena subornantium, vt in §. 22. cuius tenorem placuit nobis hic inferere (vt omnis officiorum ambitus occasio præcludatur, caueant omnes a directa, vel indirecta, vocum, seu suffragiorum procuratione, tam pro ipsis, quam pro alijs, tum in capitulis locorum, tum in cæteris, præsertim generalibus Capitulis, aut Congregationibus, seu alibi: Quicumque secus fecerint, præter alias poenas, & censuras hæcenus contra huiusmodi ambientes inflictas, quas in suo robore permanere volumus; in poenas priuationis officiorum, quæ obti-

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

nent eò ipso incidant, & ad futurā quæcumque pariter inhabiles habeantur super quo cum eis dispensari a nemine possit, nisi a nobis, vel a successoribus nostris, & pro qualitate culparum grauius etiam plebiantur. Porro supradictas omnes poenas ad complices, & simpliciter scientes, & non reuelantes extendimus.

Cum autem dicta constitutionis decretum fuerit confirmatum a sacra Congregatione die 21. Septembris anno 1624. ex motu Sanctissimi Domini Nostri Urbani VIII. non restat aliquid dubitandum.

RESOLVT. LI.

- 1 Confirmatio electionis est de substantia.
- 2 Electio confirmanda est a Superiore, eoque recusante cogi potest.
- 3 Confirmatio immediatè spectat ad Superiorem.
- 4 Forma confirmationis, quæ sit.
- 5 Electus est examinandus a confirmatore.
- 6 Electio non est nulla, cassata confirmatione.

Confirmatio electionis an sit necessaria: & ad quem pertineat confirmatio electionis, & an annullata confirmatione efficiatur nulla electio canonice facta?

1 **D**etribus hic quæro; quo ad primum respondeo confirmationem electionis esse necessariam non solum ex parte electi, sed etiam ex parte confirmatoris c. fin. de elect. in 6. c. postquā eod. tit. Rot. dec. 240. n. 12. coram Sanctiss. Gregor. XV. & allegans aduersus hoc contrarium, non esse audiendum tenet glof. in c. vnico verif. nam confirmatio de postul. prelat. in 6. imò

2 si ipse Superior, ad quem spectat (vt infra dicemus) nollet confirmare, potest compelli per eius superiorem, vel ei præfigi terminus cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet, superior Iure deuoluto hoc faciet glof. in rubr. de postul. prelat. Panorm. in c. cum nullus c. pastoralis de Iur. repar. licet enim ad conferendum, & eligendum sit tempus a Iure præfixum, tamen ad confirmandum non reperitur tempus præfixum a Iure, ita Panorm. in c. postquam in fin. de elect. & ideo oportet, vt modo explicato procedatur, cum confirmatio electionis regulatur sicut appellatio, quæ deuoluitur ab inferiore ad superiorem Rot. dec. 615. n. 3. quæ est apud Seraph. p. 1.

3 Quo ad secundum, sentio confirmationem electionis spectare immediatè ad superiorem electi, vt rectè annotauit Panorm. in c. Monachi §. prioratus n. 10. de stat. monach. per cap. cum ad Monasterium §. nec alicui eod. tit. Cuch. in tit. maior. lib. 4. tit. de confirm. & confirm. potest. n. 1. nisi aliter Iure speciali, vel consuetudine cautum sit secundum Franch. March. dec. 930. par. 1. Vnde electiones exemptorum, qui immediatè subsunt Papæ confirmantur ab ipso Summo Pontifice, vel a Legato de latere si reperiatur in ea prouincia, cap. si Abbatem de elect. in 6.

4 Et ad effectum huius secundi capituli est sciendum non esse a Iure præscriptam formā confirmationis, sed sufficere aliquod sine dictū, siue factum, quo superior declarat voluntatem suam confirmando, Oldrad. cōf. 146. n. 6. vt erit installatio, siue intronizatio, & huiusmodi Rota decif. 16. de concess. preben. in nou. & dec. 261. n. 3. coram Card. Mant. Et munus confirmatoris est diligenter examinare electum, & processum electionis, etiam si nihil obijceretur electo, c. cum nobis c. venerabilem de elect. clem. exiui §. demum de verb. signif. aliās confirmatio viribus non subsistit c. nihil est de elect. c. fin. eod. in 6. Azor. p. 2. lib. 6. cap. 16. qu. 6.

Ad tertium etiam quæsitum venio. Præsupposito quod confirmatio cassatur, vel cassa nunciatur, vt pura

D d 4 quia

quia fuerit facta pendente appellatione ad Apostolicam Sedem, & propterea ipse qui confirmavit non habuerit potestatem confirmandi. An in huiusmodi contingetia annulletur quoque electio alterius canonice facta. Dicas pro parte negativa per text. in cap. si confirmationem de elect. in 6. censuit Rota decisio, 1274. num. 2. apud Seraphin. ex eo quod electio, & confirmatio sunt actus diuersi, & a diuersis procedentes cap. fin. de translat. Episc. Et ideo non sequitur, quod secundo amoto, amotus sit quoque primus, quia sunt secreta, idest separata, & secretorum, idest separatim separata debet esse ratio, l. si maritus C. de donat. inter vir. & vxor. l. de bonis in princ. ff. ad Carbon. nec vtile per inutile vitari debet vulg. c. vtile de reg. iur. in 6.

RESOLVT. LII.

- 1 Dispositio text. in cap. vt circa de elect. in 6. est seruanda etiam a procuratore num. 4.
- 2 Forma prestandi iuramentum prescripta in c. vt circa, est obseruanda.
- 3 Forma d. cap. est seruanda ab eo, qui contra certam personam ne ab alijs eligatur antequam fiat electio appellauerit ad sedem Apostolicam.
- 5 Appellatio, vel exceptio nullitatis electionis infra quod tempus opponi debet.

Exceptio nullitatis electionis quomodo opponatur, & infra quod tempus.

- 1 **D**Væ sunt partes huius articuli, quarum altera resoluitur per text. in cap. vt circa de elect. in 6. ubi appellantes contra electiones, omnia quæ obijcere intendunt contra personam vel formam, tenentur exprimere, & iurare quod illa credunt vera esse, & ea se posse probare: super non expressis, ipsi, vel adherentes eis non audientur, nisi de nouo emergant, vel perueniant, vel superueniat probandi facultas, super quo iurare debebunt. Vnde id quod dicitur de prestando iuramento; ibi est prescripta forma, ad vniuersum seruanda, cum ad sedem Apostolicam appellatur vt non sit super obiectis, vel expressis huiusmodi audiendus quis; & si hoc modo iurauerit, videlicet, quod illa, quæ in sua appellatione expressebat, vel ea quæ de ipsis deberent, sufficere vera esse credebatur, & se posse probare, cum non simpliciter (vt ex prædicto textu tenetur) iurauerit, sed indeterminate, & disiunctiue, cap. is qui contra de elect. in 6. Quod etiam procedit, etiam si qui contra certam, & nominatam personam, ne ab alijs eligatur ad Sedem Apostolicam antequam fiat electio duxerit appellandum; debet enim per omnia in appellando seruare formam dicti decreti, ac si electione iam facta eum contingeret appellare; alioquin non obseruans, poenæ constitutionis eiusdem se nouerit subiacere d. cap. qui contra. Illudque pariter habet locum nedom in ipso appellante, sed etiam in ipso procuratore ad appellandum ab electione dato, ita vt non alias censetur idoneus, si omnia quæ in formam, vel in personam intendit opponere, & propter quæ appellare destinat singulariter, & clare sint expressa in instrumento procuratorio; & nisi habeant speciale mandatum ad iurandum corporaliter in eorum animas, quorum procuratores existunt, quod ipsi credunt expressa vera esse, & se posse probare c. procurator de elect. in 6. Imò appellans non est post modum audiendus in prosecutione negotij, si criminum, vel defectuum exppositorum debitas circumstantias omisit exprimere, etiam si postea iuramento affirmet ipsas criminum circumstantias, earum probationes ad se non peruenisse Clem. constitutionem de elect. in 6.

5 Ad alteram partem argumenti deueniendo respondet cum text. in cap. cupientes de elect. in 6. vt tam opponens, quam opposites si duo tantum, vel si plures, duo ad minus ex ipsis oppositis expensis ipsorum opponentium proprijs cum actis, & munitis plenè instructi compareant coram Summo Pontifice infra idem tempus, infra quod electi ab ipsa sancta Sede confirmandi venire obstringuntur, vt vel negotium plenarie instrui, vel Sedes eadem valeat per ipsos informari, an Ecclesiarum utilitate perpensa, & alijs inspectis circumstantijs super habendis aliquibus probationibus, seu quibuscumque alijs sit alibi facienda commissio, vel an equitate suadente partes potius apud Sedem ipsam in probationibus & alijs sint arctanda dict. cap. cupientes §. si verò ubi glof. verb. compareant.

Quare tempus, quod præfigitur electis, infra quod tenentur opposites se præsentare conspectui Apostolico est, vt infra mensem vnum ad Sedem Apostolicam iter arripiant, post quod alterum quoque spatium conceditur ex itineris longinquitate moderandum ad effectum se præsentandi: Post quod iterum dantur viginti dies, vt in eis, vel personaliter compareant, vel si impediti, quo minus comparere possint, proponant impedimenti causam, ad quam probandam permittuntur alij quindecim dies. Et si admittatur, procuratorem postea sufficienter instructum mittet, nisi cessaret ipsa causa, quia tunc accedere ipsimet personaliter tenerentur. Alias ipsi opposites (quo ad se) priuantur a prosecutione totius processus, & alijs poenis contentis in dict. cap. cupientes.

RESOLVT. LIII.

- 1 Regularis non potest amoueri a dignitate per suum superiorem absque iusta causa.
- 2 Priuatio tituli imponitur solum in casibus a iure expressis.
- 3 Electiua beneficia, ac dignitates, quæ dicantur.
- 4 Regulares possunt amoueri a dignitatibus, & beneficijs manualibus absque causa.
- 5 Beneficia manualia, quæ dicantur.

An regulares electi, & confirmati ad dignitates, & prælaturas, possint ad libitum suorum Superiorum ab eis amoueri absque causa.

- 1 **V**T veritas eluceat istius articuli, distinguo quod vel agitur de beneficijs, seu dignitatibus electionis: Et dico nullum beneficiatum, siue Prælatum regularem possidentem beneficium siue dignitatem regularem electionem posse ab ea amoueri absque rationabili, & iusta causa, cap. Monachi in fine de statu Monach. vbi glof. verb. non mutantur, cap. nullum potestatem 18. quæst. 2. Azor. par. 2. lib. 3. cap. 26. quæst. 15. & communiter Doct. teste Rota dec. 772. num. 3. par. 1. diuersi. & ratio est, quia quamuis religiosi quid proprium habere nequeant; attamen Superiores religionum, qui ius amouendi habere prætendunt, censentur prohiberi a Summo Pontifice per d. cap. Monachi, vt non possint amoueri nisi ex iusta, & rationabili causa: Et licet poena priuationis tituli numquam veniat imponenda, nisi in casibus in iure expressis, cap. satis peruersum est distinction. 56. Crescent. decisio. 9. num. 1. de probat. Verall. dec. 98. n. 3. par. 3. Rota dec. 28. n. 6. apud Seraph. & in vna Alten. fructuum 17 Martij 1613. coram Manzano; Attamen Prælati, & beneficiati regulares de facili, & ex leuioribus causis possunt amoueri a suis prælaturis, etiam electiuis, cap. per tuas in fine de simon. c. qualiter, & quando in fine de accusat.

3 Pro

3. Pro intellectu verò supradictorum est sciendum, quòd beneficia, praelatura, & dignitates electivae appellantur perpetua Panormit. d. cap. Monachi, de stat. Monach. Sylva de benefic. par. 3. quæst. 68. num. 2. Castador. decif. 4. num. 3. & Rota, decif. 296. num. 7. coram Coccino Domino meo observandissimo; ratio est, quia generaliter perpetua censentur, quæ adimi nequeunt, nisi certis de causis a iure concessis, glof. in Clem. quia regulares de supplend. neglig. præl. & in Clem. & si principalis verb. electio de rescript. sed electiva sunt huiusmodi dict. cap. Monachi in fine, ergo.
4. Vel sumus in casu praelaturarum, dignitatum, & beneficiorum manualium, & tunc Superiores possunt amovere beneficiatos, siue Praelatos manuales de suis beneficijs, seu dignitatibus manualibus quomodo-cumque, & qualitercumque ipsis placuerit, etiam sine causa, nec ipsi Praelati manuales possunt conqueri contra Superiores cap. cum ad Monasterium, §. tales in fine iuncta glof. verb. perpetuo de stat. Monachi, ita voluerunt Sylva de benefic. par. 3. quæst. 68. in fine, Rota decif. 6. de restitution. spoliat. in novis, & decif. 1. versicul. nec servamus eodem titulo in antiquis, & decif. 778. numero 1. diuers. vbi refertur sic resolutum in vna Burgenf. amotionis Magistri Cappellæ, 11. Decembris 1591. coram Cardinali Blancherto.
5. Dicuntur manualia beneficia, & dignitates cetera omnia beneficia regularia præter supradicta Clem. 2. vbi glof. verb. per electionem de rescript. Bellamer. decif. 203. Rota decif. 772. num. 1. par. 1. diuers. & decif. 20. num. 4. par. 1. in recent. nisi aliud cautum esset ex statuto, privilegio, vel consuetudine, secundum tradita per Gonzal. sup. reg. 8. Lancellot. glof. §. §. 6. num. 8. & 59.

RESOLVT. LIV.

1. Inhabilitas resultat ex simonia.
2. Electio facta per simoniam est ipso iure nulla, & ampliatur num. 3. & 4.

Electio Regularium per simoniam facta, an sit nulla ipso iure.

1. IN facti contingentia præmittendam simoniam, siue conventionalem, siue realem repellere simoniam ab affectatione beneficii nondum obtenti, & reddere inhabilem non solum ad illud, ad quod facta fuerit conventio; verum etiam ad alia obtinenda. Diaz. in direct. elect. par. 2. cap. 28. Castador. decif. 5. de constitut. Sarnen. de triennali quæst. 12. in fine. Zerol. in Praxi Episcopali par. 1. verb. simonia, §. 9. Nauar. in repetit. cap. finali num. 28. de simonia, & in cap. si quando de exception. cap. 4. de rescript. & cap. 23. num. 103. & in varijs Consil. de simon. Gonzal. loc. sup. cit. num. 70. Rota decif. 83. libro 1. & decif. 145. & 150. lib. 3. diuersorum.
- Et ad casum suprapositum dixi pariter omnem electionem siue provisionem, nominationem, institutionem, vel collationem, qua quis ad beneficium Ecclesiasticum per simoniam realem assumitur, esse ipso iure nullam, & inanem, & per consequens huiusmodi sic simoniace prouisum, seu electum priuari ipso iure beneficijs; itaut impetrari possint, etiam absque alia declaratione, quæ post impetrationem fieri posset extranag. cum detestabile de simonia extranag. Mart. V. quæ incipit multa in Concil. Constant. scilicet 43. & alia extranag. eiusdem Pontificis cuius initium damnabile, Azor. par. 3. cap. 20. quæst. 8. & ita cum eodem hanc assertionem sultinent Fely. & alij in cap. infinuatum num. 5. & in cap. de simo-

niacè num. 6. de simonia, Rebuff. in praxi titulo de simonia in resign. num. 7. 8. & seq. Marefcot. libro 2. variar. resol. cap. 35. num. 11. & seq. Suarez cap. 57. num. 22. & est communissima sententia.

Ampliatur tamen supradicta conclusio pluribus modis, &c.

2. Primo dictam assertionem sibi vindicare locum, tam in simoniaco occulto, quam notorio, vt aperte habetur ex littera d. extranag. cum detestabile ibi tam manifestum, quam occultum; & confirmat Rebuff. num. 12. Sylva de benefic. par. 3. q. 2. num. 58. Suarez cap. 57. n. 27. & Marefcot. n. 12.

Ampliatur secundo, vt d. assertio procedat etiam si simonia commissa fuisset cum vno solo ex multis electoribus, quorum maior pars alias eundem quoque elegisset d. nobis, vbi Panorm. num. 2. de simon. & in c. cum super num. 4. de confess. Rota decif. 516. num. 1. coram Eminentiſſimo Card. Seraph. & Nauarr. multis allegatis cap. 25. num. 113. qui merito addit secus esse dicendum, in foro conscientie, concordat Garci. de benefic. d. cap. 1. num. 10.

4. Ampliatur tertio eandem assertionem procedere, etiam si simonia commissa fuisset cum electoribus, vt hucusque dictum est ignorante electo d. c. nobis de simonia Suarez cap. 57. n. 35. & seq. vbi de communi, Lessius de iusti. lib. 2. cap. 35. num. 142. Rota in vna Massanen. Cappellan. coram Vortia, & decif. 191. num. 5. p. 1. diuers. quas refert, cum multis alijs, Garzias n. 6. & nedum procedit, vt dictum est, sed etiam si simonia commissa fuisset cum amico, seu Consiliario electorum, vel alicuius electoris ignorantibus, & electo, & electoribus, Summa Corona par. 3. tract. de simonia num. 3. & Garzias n. 9. vbi quoque addit hæc omnia veritatem habere, licet electores alias essent, vel fuissent electuri eundem si etiam moti fuerunt consilio, & intercessione illius ex glof. & Fely. in d. cap. nobis in fine.

RESOLVT. LV.

1. Electus prohibetur administrare pendente exceptione contra electionem si nondum inciperit administrare; declara, vt n. 3.
2. Iurisdictio delegati re integra expirat morte delegantis.

An pendente exceptione contra electionem electi sollemniter factam, possit interim electus exercere.

Posset, & solet aliquando dubitari in præſenti materia electionis, si facta rite electione, contingat quòd cõtra illam opponatur exceptiones, an interim possit electus exercere officij; & resolutio huius quæſtionis negativa erit, quòd electus dum pendet dictæ exceptiones, nec officij exercere valeat, nec possit instrumentum subire, quouſq; ad finem determinetur cõtrouersia, ex doctrina Speculat. lib. 4. tit. de exceptio. §. nunc dicendum n. 16. vbi format hanc quæſtionem, quòd si Titius fuit electus in potestatem cuiusdam Castri, & quidam se huic electioni opponunt, dicentes eam non valere, pendente lite non debet exercere officium, si non inchoauit exercere l. qui status, §. de re milit. secus verò si inchoauit, l. §. penult. ff. nihil in nou. appellat. pendente. l. reus §. 1. ff. de muner. & honor. Roman. singul. 438. & Paris. de Iudic. Pap. accusat. fol. 47. & ratio rationis potest esse, nam res non est integra, argum. cap. licet, cap. gratum, & cap. relatum de offic. deleg. vbi Iurisdictio delegati morte delegantis expirat si res non erit integra.

3. Tu autem animaduertas, quòd dicta exceptio debeat esse talis, quòd necessario inferat delictum, & non possit aliud importare, nec sufficit quòd prima facie sonet in delictum, tradit Innocent. in capitul. super

Super his de accusat. quia quilibet præsuntur idoneus ad officia, & beneficia, glos. est optima in cap. bonæ memoriæ de elect. verb. per rerum naturam; & semper electus præsuntur bonus, & dignus, & electus contemplatione meritorum, c. miramur 61. dist. vbi notat gl. verb. pro laboribus, quod eo ipso quod quis est electus præsuntur esse melior alijs, & ad id iura allegat, est etiam textus in cap. cum in cunctis de electione, cap. cum in iuventute de præsumpt. & qui dicit contrarium, legitimè probare debet, cap. vnico de scrutin. cap. final. de præsumpt. cum alijs de quibus per Mascard. conclus. 592. & 878. lib. 2. & faciunt adducta per Franc. decif. 8. vbi Nouarius cum additione pulchra cumulat.

RESOLVT. LVI.

1 Maior etate præsertur in prerogatiua sedendi ei, qui primò fuerit adeptus possessionem officij.

An in electionibus sit præsertendus maior etate in prerogatiua sedendi alteri, qui primò fuerit adeptus possessionem officij.

Est adeo versata apud homines materia ista electionis, quod ex ea multa quippè dubia oriri solent: & inter alia, posset queri an ex duobus officialibus, maior etate sit præsertendus in prerogatiua sedendi alteri, qui primò fuit adeptus possessionem officij, ad quod responderem si de hoc fuisset interrogatus, esse præsertendum maiorem etate, ex quo in honoribus, Officijs, & Magistratibus, seniores iunioribus semper sunt præsertendi, & qui originem §. Præses ff. de mun. & honor. 2. C. de primicer. lib. 12. l. sancimus C. de consul. eod. lib. 12. cap. fin. vlt. 75. dist. & Ecclesiast. 22. ibi (loquere maior natu, decet enim, &c.) & Numeror. vbi Moyses insu Domini septuaginta viros ex omni populo seniores delegit, qui secum regerent, iudicaretque populum. Et facit illud Job. cap. 12. (in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia,) & ibidem cap. 32. annorum multitudo docet sapientiam, & Ecclesiast. c. 15. quàm speciosis veteranis sapientia, & gloriosus intellectus: Vnde Bald. in l. 1. col. 4. vers. sed pœnè robustus C. vnde vi, inquit vires pollere in iuuenibus, & prudentiam in senioribus, vt hæc, & multa alia cumulat Tiraquell. in tract. de primogen. in præfat. a num. 89. Din. Hieronymus ad Neaportianum de vita Clericorum: omnes, inquit pœnè virtutes corporis mutantur in senibus, & crescente sola sapientia, decrescunt cætera virtutes, & paulò post, senectus etate fit doctior, processu temporis sapientia, & facit etiam illud Seneca lib. de virtutibus cap. 1. (Prudens fallere non vult, falli non potest.)

Et quamuis in contrarium posset adduci text. in l. 1. ff. de alb. scrib. & l. 1. C. de consul. lib. 12. & in c. statumimus de maior. & obed. ex quibus colligitur, quod ille, qui primò fuit adeptus locum præferri debeat in loco, & in prerogatiua sedendi tamquam dignior, & antiquior; Et antiquior non dicitur etate, sed gradu, & dignitate, vt notat glos. in c. fin. de consuetud. in 6. & dato etiam quod posterior in gradu esset ditior, vel nobilior, ista qualitates non tollunt prerogatiuam temporis, vt notanter tradit Innoc. d. cap. statumimus, & Gamm. decif. 1. n. 5.

Tamen responderi potest, quod solummodò procedit, quando manus, quod explicandum est commodius per Iuniores tractari potest, quia fortè magis constant robore viribusque corporis, quam animi, id enim magis assumendi sunt iuniores, quam seniores, vt notatur in l. cū quid ff. si cert. petat. & ibi Aret. & Salyc. Florian. in l. fin. in fine, ff. de fide instrum. ar-

gum. l. præcipimus, ff. de adilit. & dicto l. ob carmen §. fin. ff. de test. In alijs autem muneribus, quæ constitunt in animo, consilio, & prudentia, seniores sunt præferendi iunioribus ex tex. in l. si qua C. de iudicis.

PRAXIS ETATIS.

RESOLVT. LVII.

- 1 Generales, & Prouinciales, cæterique iurisdictione, quasi Episcopali gaudentes triginta annorum etatem habere debent.
- 2 Aetas ad Prioratum, & Guardianatum quæ requiratur, & quæ ad definitorium n. 3.
- 4 Declaratio Sacre Congregationis reportatur.

Quæ etas requiratur in promouendis ad dignitates, & personatus regulares?

EX Miranda in Manual. prælat. tom. 2. qu. 3. art. 1. conclus. 2. & Azor. par. 2. lib. 6. c. 5. quæst. 1. percipitur Generales, Prouinciales, cæterosque iurisdictione quasi Episcopali gaudentes debere esse maiores triginta annis, ita vt trigessimum annum exegerint, prout de assumendis ad Episcopalem Cathedram decernitur in cap. quicumque, & cap. Episcopus dist. 77. cap. cum in cunctis de electione, Concil. Trident. sess. 7. cap. 1. & sess. 24. cap. 12. de reformat. & in constitutione Gregor. XV. de forma faciendi processus super promouendis ad Ecclesias Cathedralis, quæ incipit onus Apostolicæ seruitutis.

2 Ad Prioratum verò, Præposituram, Rectoratum, Guardianatum, & alias dignitates, quibus animarum cura subest, non posse promoueri, nisi qui vigessimum quintum suæ etatis annum saltem attigerit, id est incæperit, d. c. cum in cunctis, §. inferiora; cap. licet canon de elect. in 6. Concilium Tridentinum d. cap. 12. Panorm. in cap. super inordinata num. 9. de præbend. Nauarr. lib. 1. consil. 4. tit. de etate, & qualitate, Rodriq. tom. 1. qu. 15. art. 2. & Garz. de benef. par. 7. cap. 4. num. 41.

3 Ad definitorium verò, cæteraque dignitates, & personatus, quibus nulla animarum cura competit, non posse minores 22. suæ etatis anno assumi, habemus ex Concilio Tridentino d. cap. 12. Et licet Henricus lib. 14. cap. 8. §. 10. in fin. in glos. lit. X. & Emmanuel Sæ verbo beneficium num. 31. afferant prædictum vigessimum secundum annum requiri incæptum, non expletum: Tamen tenendum est illa Concilij verba, viginti duobus annis, non minores ascendantur innuere viginti duos annos debere esse completos, prout ita eademmet verba declarauit Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij interpretum, vt infra. Congregatio Concilij censuit requiri etatem viginti duorum annorum completam A. Card. Carafa, Intus Episcopo Abulensi, Illustrissime, & Reuerendissime Domine vt frater, dubitationi amplitudinis tuæ nomine præposita super etate, quæ per Concilium Trident. cap. 12. §. ad cæteras autem dignitates, & c. sess. 24. de reformatione requiritur in ijs, qui dignitates, vel personatus, quibus animarum cura nulla subest obtinere volunt; Congregatio Illustrissimorum Patrum eiusdem Concilij Interpretum, ita respondendum duxit, nempe decretum illud esse intelligendum de anno vigesimo secundo completo, quod reliquum est, Deum amplitudini tuæ propitium in omnibus precamur. Romæ die 24. Septembris 1593. amplitudinis tuæ Illustrissime, ac Reuerendissime vti frater studiosissimus Hieronymus Card. Matthæus.

RESOLVT. LVIII.

- 1 Aetas quatuordecim annorum requiritur ad obtinendum Canoniatum in Ecclesia collegiata.
- 2 Declaratio Sac. Congreg. ad id adducitur.
- 3 Episcopus dispensat quo ad Canoniatum in collegiata cum illegitimo.
- 4 Portio dimidia dicitur de inferioribus beneficijs Ecclesiae.

De Aetate requisita ad obtinendum Canoniatum in Ecclesijs collegiatis.

Dicebam in casu occurrenti sufficere aetatem quatuordecim annorum ad obtinendum Canoniatum in Ecclesijs collegiatis, nec esse necessariam aetatem requisitam in Canonicijs Cathedralium, prout ita in terminis Eminentissimorum Cardinalium Congregatio censuit declarando cap. 12. sessione 24. de reformatione per haec verba. *Huiusmodi Concilium innovauit super aetate promouendorum ad Canonicijs Collegiarum Ecclesiarum, & iterum in hoc Capitulo. Quo ad aetatem illius, qui promouendus est ad Canoniatum Ecclesiae Collegiatae nihil disponitur.* Sicut nequidie requiritur maior aetas 14. annorum ad obtinendam dimidiam portionem in Ecclesia Cathedrali, nec tales dimidia portiones Ecclesiarum Cathedralium habent annexum Ordinem sacrum, vt pariter praedicta Sacra Congregatio censuit dicens. *Licet portiones habere debent annexum ordinem sacrum dimidia tamen portiones huic ordini non sunt subiectae.* Item quo ad dimidias portiones non requiritur aetas requisita ad Ordinem sacrum.

Et iuxta supradictam principalem opinionem sentiunt Galet. in Margarit. cas. conscientia, in verb. Canonicius il 3. Pafeg. in praxi Episcopali. par. 2. cap. 5. num. 21. & alij apud Nouarium in opere noui Iuris Pontificij conclus. 3. sub num. 6. de Aetate.

Ratio est praedictorum ex eo quia ante Concilium Trident. sola aetas 14. annorum, imo septem dumtaxat sufficiebat inspecto iure communi ad Canoniatum collegiatum, vel dimidias portiones Ecclesiae Cathedralis cap. ex eo ibi in pupillari aetate existens de electione lib. 6. Abbas in cap. praeterea num. 5. & 6. de aetate, & qualitate, Rota decis. 1. de aetate, & qualitate in antiquis, Mandos. in regula 18. de aetate pro Canonicijs quast. 1. num. 3. neque etiam requirebatur alius ordo, nisi sola confusa, Abbas, vbi supra dicto num. 5. in fine. Mandosius de quast. 18. a num. 4. Boerius decis. 171. in principio.

Sed Concilium Trident. postea in cap. 6. sess. 23. disponit, quod nullus ante decimumquartum beneficium possit obtinere, & sufficit quod attingat istum annum 14. vt etiam censuit Sacra Congregatio Concilij & postea in cap. 12. sess. 24. de reform. vers. neminem dicit. Neminem deinceps dignitatem ad Canoniatum, aut portionem recipiant nisi qui ordine sacro sit initiatus quem illa dignitas, praebenda, aut portio requirit, aut in tali aetate, vt infra tempus a iure, & ab hac sancta Synodo statutum initiari valeat; in omnibus vero Ecclesijs Cathedralibus, omnes Canonici, ac portiones habeant annexum ordinem presbyterij, Diaconatus, vel Subdiaconatus, &c.

Cum ergo Concilium Tridentin. non disponat aliquid de Canonicijs Ecclesiarum collegiarum, nec minus de dimidijs portionibus Ecclesiarum Cathedralium, sed solum de Canonicijs, & portionibus Cathedralium, & portionum appellationes dimidiae portiones non comprehendantur, maxime in materia correctoria iuris communis, & stricta cap. cui de non sacerdotali 27. vers. similiter de praebendis lib. 6. ideo nec Canoniatum collegiatum, nec dimidia portio

in Cathedrali non habent Ordinem sacrum annexum, nec requirunt maiorem aetatem 14. annorum; Ac praeterea potest Episcopus dispensare cum illegitimo, vt possit obtinere canoniatum, in collegiata. Rota adiuncta addit. Papazon. in decis. 1. n. 15. de filijs presbyterorum in nouis post Staphilaeum ibidem allegatum; Necnon ad obtinendam dimidiam portionem in Cathedrali, cum dimidia portio sit ex inferioribus beneficijs Ecclesiae Cathedralis, vt fuit resolutum in vna Ciuitaten. dimidia portio 28. Martij 1536. coram Aragon. Gomez. in tract. de expectatiuis num. 98. Parisius de resignat. lib. 2. q. 1. n. 117.

RESOLVT. LIX.

- 1 Aetas septem annorum requiritur in sponsalibus, & debet esse complet. 1. num. 2. nisi parum deficiat, n. 4.
- 3 Differentia inter aetatem requisitam ad matrimonium, & ad sponsalia reponitur.
- 5 Modica non sunt habenda in consideratione.

An si vnus dies deficiat in aetate septennali necessaria in sponsalibus annullentur ipsa sponsalia.

In sponsalibus contrahendis aetatem septem annorum requiri probatur in c. ad dissoluendum de desponsat. impub. cap. vnico, eodem tit. in 6. text. in leg. sponsalibus, ff. de despons. S. Thomas 4. dist. 27. qu. 2. & in addit. 3. par. qu. 43. art. 2. Angel. num. 5. Sylu. q. 2. Armill. num. 4. Couar. de sponsal. 1. par. cap. 2. num. 2. Flores Theol. qu. in 4. dist. 27. art. 4. & omnes, quod septennium requiritur, vt sit completum S. Thomas relatus, & secutus a Syluestro supracit. & alij, Couar. super num. 2. ex cap. litteras, & cap. sequ. de despons. impub. Gomez. in element. 2. ff. de aetate, nisi qualis, & malicia suppleat aetatem hanc septem annorum, vt apud Couar. de sponsal. dicto cap. 2. S. Thomas 4. dist. 27. qu. 2. art. 2. Bald. consil. 44. vol. 4. Sot. dist. 27. qu. 2. art. 2. conclus. 1. Syluest. in Summa, in verbo sponsalia qu. 2. & differentia est inter aetatem requisitam inter sponsalia & matrimonium; nam in sponsalibus requiritur eadem aetas in vtroque contrahentium, scilicet septennium, in matrimonio vero diuersa requiritur in vnoquoque, in viro scilicet annorum aetas 14. in femina vero 12. vt ex S. Thom. & multis tradit Syluester verbo sponsalia q. 2. §. tertium, Nauar. cum communi in Manual. cap. 22. num. 29. Sot. 4. dist. 27. qu. 2. art. 2. ad secundum; licet sponsalia inualida propter defectum aetatis conualescent, & sint valida adueniente septennio per tacitum contrahentium consensum ad sponsalia deductum, vt probat gloss. vbi Abb. & doctores in cap. litteras de desponsat. impub. & probat tex. secundum Abb. ibi cap. duo pueri eodem tit. & in cap. vnico eodem tit. in 6. Couar. lib. 1. de sponsal. 1. par. cap. 2. num. 2.

Deueniendo ad casum propositum respondeo, quod si non sit septennium completum, sed parum deficiat, in omni materia parum pro nihilo reputari, vt in auditione Missae, recitatione horarum, furto, ieiunio, & alijs poteris exemplificare, quae propter paruum quantitatem mortalia non dicuntur vt resoluunt Nauar. in Manuali cap. 1. num. 4.

Et quamuis Abb. strictè loquatur dicens, quod si vnus dies tantum deficiat, sponsalia erunt nulla, contraria tamen opinio est communis, quam tenet S. Th. relatus, & secutus a Syluestro supra Sot. 4. dist. 27. qu. 2. art. 2. cum multis alijs ibidem relatis, imò quod si deficeret vna hebdomada, & aliquid amplius, erunt valida, imò in rigore, ait S. Thomas, valere quamuis contrahantur in medio septimi anni, quod tamen postea arbitrio boni viri relinquit iudicandum.

Cuius opinionis ratio redditur illa, quia vt est vulgatum

gatum apud omnes modica non sunt habenda in consideratione, nec nocere possunt, ut probat Nouarius forens. qu. 37. & qu. 54. lib. 1. ubi plura cumulat, quæ pro corroboracione huius conclusionis adaptari possent.

RESOLVT. LX.

- 1 Proferi intendens in aliqua Religione debet habere decimum sextum annum, & quid in puellis num. 2.
- 3 Puella 12. annorum ubi ingressa est Monasterium, eiusdem sponsus per quod tempus tenetur expectare.
- 4 Professio facta in decimo sexto anno valet, quamvis statuto caneatur, ut in decimo octavo illa emittatur.

Ætas decimifexti anni an sufficiat ad profitendum in Religione, in qua viget statutum, ut illa emittatur in decimo octavo, itaut professio facta in tali tempore non sit inualida.

- 1 **D**E iure clarum est ætatem decimi sexti anni completi requiri ad hoc, ut quis in religione proficere valeat, alias professio antea facta ipso iure est nulla, ita Sacrum Concilium Trident. sess. 25. de Regular. cap. 15. quod procedit etiam in puellis proficere volentibus, quia illæ non admittuntur ante decimum sextum annum, ut asserit decisum Armendariz in addit. ad recopilat. leg. Nauar. lib. 2. tit. 18. l. 7. de religionibus num. 41. ubi num. 43. dicit nec esse dispensandum, ut puella, quæ duodecimum annum compleuerit possit habitum in Monasterio suscipere, firmans pariter num. 42. a sacra Congregatione eminentissimorum Cardinalium responsum fuisse de anno 1580. quod si puella duodecim annorum matrimonio coniuncta, & religionem ingressa sit, cogendum esse sponsum per quatuor annos expectare usque dum illa profiteatur. Sed deueniendo ad casum propositum respondi validam fuisse professionem aduersus prohibitionem.
- 4 Statuti non annullantis, suæ irritantis iam factam, motus ex doctrina Mirand. in suo Manual. Prælator. par. 1. q. 24. art. 2. conclus. 2. iuxta quam ita fuisse decisum ex Armendariz in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib. 7. de religionibus num. 14. affirmat Nouarius in iur. Pontif. nouo conclus. 9. sub num. 9. tit. de ætate, ubi testatur sic ipsum consuluisse in quodam facto sibi proposito à nonnullis fratribus S. Francisci de Paula, & alia in hac materia vtiliter colligit, ut apud eum.

RESOLVT. LXI.

- 1 Eligenda in Abbatissam quam ætatem habere debeat.
- 2 Episcopus prohibetur dispensare circa ætatem Abbatissæ.
- 3 Monialis alterius Monasterii quando eligatur in Abbatissam Episcopus prohibetur dispensare circa ætatem Abbatissæ.

Ætas necessaria in illa, quæ est eligenda Abbatissa, an possit per Episcopum coarctari.

VT scitis inter cætera, quæ sunt necessaria pro validitate electionis Abbatissæ in Monialium Monasterio, illud quoque requiritur, quod eligenda sit in ætate quadraginta annorum, vel saltem triginta, si primæ ætatis in Monasterio, in quo electio facienda est non reperiatur moniales secundum Conc. Trid. sess. 25. cap. 7. de reform. regular.

- 2 Verum ubi in Monasterio, in quo esset facienda electio non reperiretur monialis huius qualitatis, in tali casu debet eligi monialis alterius Monasterii eiusdem Ordinis, prout nouissime scribit Nouarius in suo iure Pontificio nouo tit. de elect. conclus. 2. num.

1. pag. 196. col. 2. ubi tradit quoque, quod si hoc pariter incommo- dum superiori, qui electioni præest videbitur, ex ijs quæ in eodem Monasterio annum trigessimum exce-derint, & quinque saltem annis post professionem vixerint, loci Ordinarius, vel alio legitimo Superiore consentiente, eligi poterit ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 7. de reformat. Regular. de quo vide Thesaur. Fori Eccles. c. 16. num. 45. par. 2. ubi declarationem eminentissimorum sacre Congregationis Cardinalium reportat, & ita passim seruatur in Monasterijs Ciuitatum Regni, & huius nostræ Incl. tæ Urbis Neapolis.

- 3 Notabis tamen, ut circa supradictam ætatem nequeat Episcopus dispensare, ut decisum tradunt Garzia de benefic. par. 7. cap. 4. n. 71. Armendariz in addit. ad recopilat. leg. Nauar. lib. 1. tit. de ætate n. 19. quos refert, & sequitur Nouarius in suo opere noui iuris Pontificij conclus. 1. num. 2. sub rubrica de ætate.

RESOLVT. LXII.

- 1 Aetas ad beneficia curata quænam requiratur.
- 2 Episcopus non dispensat contra Concilium, nec cum patiente defectum ætatis num. 5.
- 3 Constitutio Episcopi non tollit constitutionem Pape.
- 4 Inferior non potest dispensare in banno à se publicato, & à Superiore confirmato.

Ætas ad beneficia curata, an possit coarctari per Episcopum.

Cum nemo ad dignitates, quibus cura animarum subest promoueri possit, nisi qui saltem vigesimum quintum ætatis annum attingit, & hoc vigore sacri Concilij Tridentini sess. 24. cap. 12. versic. Nemo igitur de reformat. Ideo consultus quandoque dixi talem ætatem non potuisse coarctari per Episcopum loci Ordinarium ex illa iuris conclusionem, quod Episcopus, vel Legatus non possunt dispensare Concilium, ut probat gloss. in cap. dilectus il. de præbend. in verbo cum se facultas gl. & ibi Doct. in cap. cum dilectus in verbo ætate de elect. Anan. in cap. cum in Diocesi de vsur. Botheus in tract. de Synodo Episcopi art. 1. conclus. 3. num. 6. Duen. regul. 248. ubi dicit id non posse fieri, nisi de mandato Pape expresso, & speciali, quia tunc valeret eius dispensatio, vel constitutio, etiam si esset contra Concilium. Pro quo facit, quod notabiliter tradit Antonius de Butrio in cap. penult. de filijs præbiterorum lib. 60. ubi dicit, quod illud quod Legatus de Latere ex speciali commissione Pape facit, non tam factum Legati, quam Pape dicitur: secus si ex generali. Pro qua opinione est gloss. in cap. literis. io gloss. 11. in fine de rescriptis facit text. in c. si Apostolica de præbend. lib. 6. quod ita tenent Doctores in cap. quod translationem de offic. Legati.

- 3 Et facit ad propositum decisio Trinisani 42. lib. 2. ubi concludit Constitutionem Episcopi non tollere constitutionem Pontificis, vel alicuius Concilij à Summo Pontifice approbati, quibus iungenda sunt & alia media, quæ recollegit Nouarius forens. quest. 124. lib. 4. ubi voluit inferiorem non posse dispensare in banno à se publicato, & à Superiore confirmato.
- 5 Item confert, quod notant Io. Andr. & Petrus de Anchar. in cap. 1. de ætate, & qual. lib. 6. & ibi, & in cap. licet canon. de elect. lib. 6. ubi volunt, quod Episcopus etiam ex magna, necessaria, & vtili causa, & etiam cum causæ cognitione non dispensat cum patiente defectum ætatis in dignitatibus curatis propter Concilium generale, cap. cum in cunctis, in §. inferiora de elect. cum qua opinione transit Philipp. Franc. in d. cap. 1. de ætate, & qualitate, & licet pro opinione

opinio Archidiaconi multa possent adduci, quæ ipse ponit in dicto cap. licet canon. & cum eo sit Hostiens. in cap. cum dilectus, de electio. tamen contra Archidiacon. est communis opinio secundum Domin. de sancto Geminian. in dicto cap. licet canon. num. 7. in finalibus verbis. Eandem opinionem contra Archidiacon. tenent Ioann. Monachus in cap. cupientes. in num. 124. de elect. lib. 6. & hanc opinionem tenent communiter Doct. in dicto cap. cum dilectus de electio.

PRAXIS INSORDESCENTIE

Mensalis in excommunicatione.

RESOLVT. LXIII.

- 1 InforDESCENS in excommunicatione per annum est suspensus de hæresi.
- 2 InforDESCENS in excommunicatione per mensem puni-
tur, & qua pena, num. 4.
- 3 Pæna quæ exigitur ab excommunicatis applicatur locis
pijs.
- 5 Apices iuris non attenduntur ubi agitur de favore Ani-
ma.
- 6 Leges pœnales, quæ concernunt favorem animæ sunt
ampliandæ.
- 7 Excommunicati participant cum diabolo, & sunt eius-
dem membra.

InforDESCENS per Mensem in excommunicatione, quali-
ter puniri possit.

DE InforDESCENTIA per Annum latè tractatum fuit in tertia parte huius Praxis Fori Ecclesiastici, in titulo particulari, hic autem nonnulla de InforDESCENTIA per mensem tangere intendo, si quidem excommunicatus non est solum suspectus de fide si in excommunicatione perseveret ultra annum, ut cautum est per Sac. Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 3. sed etiam ante annum potest temporaliter puniri, quando excommunicationem contemnere appareat, Couarr. in cap. Alma mater §. 7. in 1. par. relectionis de sent. excomm. in 6. post Felyn. & Anan. in cap. postulat de homicidio, quos refert, & sequitur Genuens. in Praxi Curia Archiepisc. cap. 7. affirmans num. 2. valere statutum Episcopi, quod excommunicatus perseverans in excommunicatione quolibet mense aliquid soluat ex Hostiens. in cap. ad aures de simonia, cuius opinioni communiter ibidem adhaerent Doct. ut scribit Felyn. in cap. irrefragabili, §. ceterum de officio ordinarii Roman. singul. 359.

Quæ quidem Constitutio viget in hac Ciuitate Neapolis, nam per Curiam Archiepiscopalem solet contra excommunicatum decerni, ut perseverans in excommunicatione per mensis spatium soluere debeat carolenos duos, taliter quod ob contumaciam contractam solet aliquando impediri absolutio non soluta dicta pœna, quæ applicatur locis pijs, licet pluries de honestate solet impertiri absolutio, & imponi excommunicato, ut soluat aliquid alicui Ecclesiæ, vel hospitali, & pio loco.

Et in eadem Curia Archiepiscopali praticatur, quod quando aliquis excommunicatur, antequam absolutio ei impertiatur, solet eidem fieri præceptum cum idonea cautione, quod contineat se domi, nec cum alijs familiaritatem habeat quousque fuerit absolutus taliter quod in casu contrauentionis instante Fisico pœna imposita exigitur.

Quæ praxis in maxima Matris Ecclesiæ pietate videtur esse fundata, ad hoc ut excommunicatus videntur se a commercio fidelium segregatum quam ci-

tius resipiscat, & à tam pessimo malo resurgat, & ad eandem Matrem Ecclesiā reuertatur, omnibus enim medijs Superiores Ecclesiastici uti debent tanquam Pastores, ut quis errans ad suum ouile redeat, & in hoc casu omnes apices Iuris sunt prætermittendi dum agitur de favore animæ iuxta ea quæ tradit Tiraquell. in tract. de priuilegijs, pæ cause priuileg. 164. & post eum Ceual. quæst. commun. contra commun. q. 71. quos refert, & sequitur Nouarius in suo vtili tract. de priuilegijs miserabilium personarum priuileg. 23. num. 6. ubi idem rationabiliter firmat leges pœnales, quæ subditorum anime consulunt fauorabiles esse censendas, & extendi debere ex Couarr. de sponsal. par. 2. cap. 6. num. 12. Sanchez de matrim. lib. 1. disput. 39. num. 5. Unde per modum prouisionis ad finem retrahendi subditos à malo licet Prælati aliquibus uti remedijs extraordinarijs, cum ad salutem animarum illa præcipue tendant; non debent enim permittere Superiores, ut Christiani mediante excommunicatione, participant cum diabolo in incendio ignis æterni, ut per Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 41. num. 3. & sequ. Quid enim est aliud excommunicatus, nisi membrum diaboli extra Ecclesiam deiectus, ut ex cap. omnis Christianus 11. qu. 3. & cap. multi 2. quæst. 1. firmat Nouarius de elect. Fori quæst. 33. num. 2. sect. 2. in antiqua impress. vnde omnia remedia Ecclesiasticis pro hoc damno reparando debent concedi, nec est disputandum de eorum potestate in similibus.

RESOLVT. LXIV.

- 1 Tempora non coniunguntur in materia excommunicationis.
- 2 Tempora non coniunguntur in emphyteusi ad finem priuationis.
- 3 In panis tempora non vniuntur.

Pœna solita imponi contra inforDESCENTEM in excommunicatione per mensem, an habeat locum quoties mensis non est constitutus.

PRAXIS ista Curiarum Ecclesiasticarum, & præcipue Tribunalis Curia Archiepiscopalis Neapolis in imponendo pœnam supradictam contra inforDESCENTES per mensem in excommunicatione, ut quæ citius resurgant, & Ecclesiam amplectantur, tunc viget ubi per mensem continuatum quis inforDESCIT in excommunicatione, taliter quod debet esse continuatus, nec sufficeret si quis steterit semel per quindecim dies in excommunicatione, & postea obtenta absolutione cum reincidencia post absolutionem steter per alios dies quindecim.

Cuius resolutionis ratio est euidens, nam in hac materia tempora minimè coniunguntur, Io. Andr. in cap. cum contumacia, & ibi Archidiacon. & Gemin. n. 10. & Franc. num. 2. de hæret. in 6. Rebuff. in cap. postulat. num. 252. de cler. excom. ministrant. Serafin. decis. 1285. num. 5. Rota in vna Segobien. InforDESCENTIA 5. Iunij 1598. coram R. P. Alexandrino, & alijs in Olcen. Archidiaconatus Veneris 16. Maji 1603. coram Eminentissimo Cardinali Lancelloto Juniore, quæ est registrata post secundum lib. Consiliorum Farinacc. decis. 196. n. 5.

Facit pro corroboratione, quia simile videmus in emphyteusi, in qua ad effectum priuationis ob non solutionem canonis in tempore factam tempora non coniunguntur Socin. sen. conf. 118. n. 6. & seq. lib.

Item, quia id est regulare in quacumque pœna, ut tempora non coniungantur, ut per Nauarr. conf. 34. n. 2. & conf. 36. n. 1. in fin. de Regular.

R E-

RESOLVT. LXV.

- 1 Contemnere excommunicationem non dicitur omnis, qui illi non obedit.
- 2 Contemptus excommunicationis ex coniecturis probatur.
- 3 Quanam requirantur, ut quis per infordeſcentiam per mensem in excommunicatione poſſit puniri, & n. 4.
- 5 Perſeuerare in excommunicatione quando quis non dicitur, & n. 7. & 9.
- 6 Eccleſia non indicat de occultis.
- 8 Impedimentum æquiparatur impoſſibilitati.

Infordeſcens per mensem in excommunicatione, ut puniri poſſit, An requiratur perſeuerantia cum animi pertinacia.

- N**Otatu dignum eſt, & aduertere cuilibet conuenit, quod non omnis qui non obedit ſententiæ excommunicationis dicitur per hoc illam ſpernere, ut docet Dominicus in cap. de libello 20. diſt. quem refert, & ſequitur Genuenſ. in praxi cur. Archiep. cap. 7. ſub n. 4. ubi quod contemptus ex coniecturis percipi poſſe ex Felyn. in c. ſi quis de maiorit. & obed.
- Vnde ut ad articuli reſolutionem deueniamus; ad finem, ut infordeſcens per mensem poſſit puniri ſolita poena requiritur quod ſit perſeuerantia cum animi pertinacia, quæ includat cõtemptum clauium ad textum in cap. bonæ de etat. & qual. cap. cum contumacia de hæret. in 6. Cardin. in cap. ctm excommunicamus, §. qui autem in fine de hæretic. Signorell. conſil. 33. num. 10. Socin. in cap. ſacris num. 491. de ſent. excomm. Rota in Oſcen. Archidiaconatus 4. Maij 1607. coram Eminentiffimo, & Reuerendiſſimo Domino Cardinali Pamphilio meo Domino obſeruandiſſimo, ut in recollet. per Farinac. deciſ. 132. num. 7. par. 1. in nouiſſ. impreſſ.
- Hinc inoleuit praxis, quod ad effectum docendi de infordeſcentia opus eſt docere in primis excommunicatum habuiſſe notitiam excommunicationis, aliàs abſque notitia non poſſe dari contumacia; & per cõſequens non poſſe dari contemptus, ut voluit Rota, in alia Oſcen. Archidiaconatus 11. Iunij 1693. coram Eminentiffimo Cardinali Lancelloto impreſſ. apud ſecundum lib. Farinac. deciſ. 181. num. 2. ubi recenſetur praxis probandi notitiam ad effectum infordeſcentiæ.

Item inferitur, quod is qui intra mensem inſtetit pro abſolutione non poſſe dici, quod perſeuerauerit in excommunicatione per mensem Rebuſſ. in c. poſtulaſtis num. 256. de cleric. excomm. miniſtrant. Franc. Gemin. & Io. Andr. in cap. cum contumacia de hæret. in 6.

Vnde Rota voluit non poſſe dici perſeueraffe in excommunicatione cum qui petijt abſolutionem, & obtinuit ſupplicationem ſignari quamuis deinde eam non expedierit, ut in Oſcen. Archidiaconatus 16. Maij 1603. coram Eminentiffimo Cardinali Lancelloto, ubi excommunicatus obtinuerat ſignari ſupplicationem ſuper abſolutione, ſed eam poſtea non recuperauerat ab officio componendarum, ſufficit enim petere abſolutionem ad hoc ne dicatur contemnere excommunicationem, Hoſtienſ. in cap. grauem de poenis. Ancharan. ibidem num. 1. Card. num. 1. Butr. num. 5. Abb. num. 3. quod procedit etiam ſi eam non expedierit ex ſimplici mutatione voluntatis, quia ſemper verum erit quod pro eo tempore quo petijt non poſſe dici perſeueraffe in excommunicatione, ex quo ceſſauit contumacia, & contemptus ſine quibus non datur infordeſcentia, Rota in diſta Oſcen. coram D. Cardinali Lancelloto in fine. Et habet locum etiam ſi poſt petitam abſolutionem excommu-

natus fecerit alios actus illicitos, & damnoſos, nam iſti operantur, ut de nouo dicatur excommunicatus non autem, quod tollatur actus præcedens petita abſolutionis etiam ſi fuerit ſimulatè petita, nam niſi hoc euidenter, & neceſſariò probetur ſufficit actus exterior petita abſolutionis ab habente poteſtatem eam concedendi Rota loco citato, & hoc quia Eccleſia non indicat de occultis, ſed ſolum Deus ſcrutator eſt cordium cap. vnico, ubi Eccleſiaſt. beneficium ſine dimittit. confer. & quia paria ſunt poenitere, & habere ſigna contritionis, ut notat Genuenſ. in cap. ſuper num. 20. de hæretic. lib. 6. & demum prædicta extra vllam controuerſiam procedunt in caſu in quo abſolutio non fuit expedita ex aliquo impedimento voluti, quia propter paupertatem non poſuit ſoluere componendam, vel ob aliam ſimilem cauſam, nam propter impotentiam eſſet excuſandus, Oldradus conſil. 277. Signorell. conſil. 33. num. 1. ſentit Cardin. in cap. excommunic. §. qui autem ad finem de hæreticis quos in hac ſpecie probat Rota loco cit. n. 4.

- Et ex his etiam venit dicendum quod non poſſe dici contraxiſſe infordeſcentiam cum qui aliquo impedimento impeditus non poſuit comparere, Ghirlandus in tract. de hæretic. qu. 12. poſt num. 4. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crim. canon. c. 116. num. 12. verſe. Imò, & quod exiſtimo, Couarr. in diſto cap. Alma Mater par. 1. §. 7. num. 11. verſ. deinde apparet: ſi quidem ſtante impedimento ceſſat præſumptio cõtemptus cum is dicatur contemnere qui ſpernit poteſtatem Iudicis, aut legis quod ſi ex aliqua cauſa etiam iniuſta non obtemperat, non dicitur contemnere: Gloſ. in cap. Metropolitanum 2. queſt. 7. Calder. conſil. 4. de ſent. excomm. latè Couarr. in c. Alma mater par. 1. §. 7. num. 6. de ſent. excomm. plenè Decian. conſil. 14. lib. 3. impedimentum enim æquiparatur impoſſibilitati, Nouarius forenſ. qu. 40. num. 14. lib. 1. & impeditus legitime excuſatur, nec incidit in poenam, ut probat idem forenſ. q. 69. n. 18. eod. lib. 1.
- Et hinc nõ poſſe dici perſeueraffe in excommunicatione, & conſequenter contraxiſſe infordeſcentiam cum qui fecit diligentias pro obtinenda abſolutione, nec obtinere poſuit, quia diligentia obtinendi abſolutionem contemptum excludit cap. paſtoralis, §. verum, ubi gloſ. de appell. Cap. poli. cautel. 96. lib. 3.

RESOLVT. LXVI.

- 1 Mensis infordeſcentiæ currit à die declarationis, & quando ſecus, num. 3.
- 2 Contumacia timor, & clauium contemptus incipit à declaratione.
- 4 Notorium releuat ab onere probandi.
- 5 Exceptiones notoriæ non cenſentur reiectæ per ſtatutum.

Infordeſcentia menſalis, an incipiat à die incurſæ excommunicationis, vel à die declarationis.

ESt animaduertendum ſummopere, quod tunc excommunicatus poſſe dici infordeſcere per mensem in excommunicatione, quoties fuerit declaratus excommunicatus ab homine in caſu quo excommunicatio ipſo iure incurritur, non præcedente autem ſententiæ excommunicationis, vel excommunicationis declaratione in caſu prædicto non poſſe condemnari.

- 1 Taliter quod mensis perſiſtentiae in excommunicatione incipit currere non à die incurſæ excommunicationis, ſed à die declarationis, ſeu ab illo tempore in quo expreſſè nominatim fuit declaratus excommunicatus, prout & ita ſeruatur in Curijs Eccleſiaſticis.

ſticis, & remiſſor practiciari in curia Archiepiſcopali Neapolitana.

Cuius conſuſionis, & practice ratio eſt clara, quia tunc incipit contumacia timor, ſeu clauum contempnus, vt late hanc probat ſententiam Alber. in rubr. de benef. q. 13. num. 35.

- 3 Declarat tamen idem hanc prædictam opinionem non habere locum quoties quis eſt notoriè excommunicatus, quia tunc dicit ipſe quod annus incipit currere à notorietate excommunicationis abſque alia declaratoria, quando de tali notorietate euidenter, & realiter conſtat ea forſitan ratione, quia ratione
- 4 notorij multa concedantur, quæ aliàs denegantur, & idè illud releuare ab onere probandi latius probat Maſcard. de probat. conſul. 1108. & notorium non ſubiaceat regulis iuris, Nouarius in tract. de elect. fori quaſt. 19. num. 20. ſect. 1. in vltima impreſſione Neapolitana, vbi allegat Pariſ. conſil. 1. num. 37. volum. 1. Burſatt. conſ. 225. num. 12. lib. 2. Rimin. lun. conſ. 16. num. 29. vol. 4. quos allegauit etiam Graſſ. in tract. de except. cap. 5. num. 3. vbi ſcribit ſtatutum reiſciens omnes exceptiones non cenſeri rejicere notorias, & manifeſtas ex Abb. conſil. 4. lib. 1. Dec. conſil. 49. num. 2. & Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 48. num. 2.

RESOLVT. LXVII.

- 1 Menſum computatio fit, prout ipſi menſes collocantur.
- 2 Menſis appellatio vbi fit intelligitur de triginta diebus.
- 3 Menſes duo conceſſi in edicto adlito ſexaginta dierum ſunt.
- 4 Quod tempus detur ad inuentarium inchoandum, & ad illud perſciendum.
- 5 L. quinquaginta ſ. de excuſ. tut. declaratur.
- 6 Menſis cum fit mentio in dubio relatione ad principium menſis habita, de quo menſe intelligatur.
- 7 Menſis vtilis quis nam ſit.

Menſis quot diebus conſtare debeat, vt infordeſcentia menſalis in excommunicatione dari legitime poſſit.

- 1 Menſum computatio fieri debet, prout ipſi menſes collocantur, & iacent per totum circulum anni, ſive quilibet menſis habeat 30. dies, ſive plus, ſive minus gloſ. verbo menſem in cap. quam ſit 6. de elect. lib. 6. gloſ. fin. in l. 2. ff. de diuerſis, & temporalibus præſcriptionibus Cardin. in clem. 1. §. ſecus num. 2. de præb. & clem. cauſam quæ num. 13. de elect. Rebuff. in concordata in rubr. de collationibus, §. præfati ordinarij in gloſſa verbo ſequentibus menſibus, Dec. in l. vbi lex num. 1. Cagnol. ibi num. 2. de regulis iuris, Ruin. conſil. 61. num. 37. lib. 3. Alexander in l. de diuiſione num. 4. ff. ſolut. matrim. Staphil. de litteris gratiæ, tit. de vi, & poteſtate clauſularum, §. 3. principaliter num. 2.

- 2 Quamuis alias abſolutè fiat mentio menſis intelligatur de menſe triginta dierum, quia tot diebus Luna in coitu Solis remoratur ad ſuas vices redit curſumque conſecit text. in l. final. §. ſin autem dubius iuncto §. ſimili modo, & §. donec tamen, C. de iure deliberandi, l. ſi venditor, ff. de ædilitio ædicto, l. ædiles aiunt, §. eod. tit. l. vbi lex 101. ff. de regul. iur. Alex. conſ. 114. viſa ſcriptur. numer. 13. lib. 5. Soccin. in reg. 260. per totam, Gomez. in §. rurlus num. 35. inſtit. de actionib. Dec. num. 2. Cagnol. num. 1. in d. l. vbi lex. Tiraque. de vtroque retractu §. 1. gloſ. 11. num. 1. & 9. Puteus decil. 442. vacauit num. 5. & per totam lib. 2.

Sed quia Bald. in cap. licet de ſupplend. negligen-

tia Prælat. & Signorol. conſ. 38. diuerſas Doct. in hoc articulo reportant opiniones, idè pro vera reſolutione nonnullos caluſ conſtituere cenſui.

- 3 Quorum primus eſt, cum in iure eſt, vel ex verbis, aut ex mente expreſſum de quo menſe agatur, & in tali caſu cum in claris verſemur nulla cadit dubitatio, Soccin. in cap. ſacro num. 240. de ſentent. excomm. de quo habemus exemplum in ædilitio ædicto quo iudicium redhibitorium intra duos menſes conceditur l. ſi venditor ff. de ædilitio ædicto, quos duos menſes eſſe dies ſexaginta oſtendit Iuriſconſultus in l. ædiles aiunt in princip. ff. eodem tit. & datur aliud exemplum in l. vlt. §. ſimilitudo, & in §. donec tamen C. de iure deliber. quo loco ſtatuit Iuſtinianus tempus menſis ad inuentarium inchoandum qui ſanè menſes 30. dierum pro ſingulis erunt, vt ipſemet Imper. oſtendit in illa ipſa l. vlt. §. ſin autem dubius eſt.

- 5 Alius eſt caſus cum in dubijs verſamur, & menſis ſimpliciter, ac abſolutè fit mentio non habita relatione ad principium, vel finem ipſius menſis, vt aliqua iuris loca aliquando annotauimus, in l. quinquaginta, ff. de excuſ. tut. alterum in l. pen. C. de fideiuſſ. & in cap. 1. quo tempore miles in vſib. feud. vbi Bald. hoc in caſu intelligunt noſtri Interpretes menſem eſſe dierum triginta tantum hanc probauit opin. Gemin. in cap. quam ſit in verbo menſe de elect. in 6. Bal. in leg. eos, §. ſin autem propè §. C. de app. & clarius in cap. licet, vbi Butr. de ſuppl. negl. Prælat. Alex. conſ. 114. num. 12. lib. 5. Soc. tract. fall. reg. 260. Dec. in leg. vbi lex num. 2. verſ. 2. conſul. de regul. iur. & ibi Cagnol. num. 1. Gomez. §. rurlus num. 35. Inſtit. de Ac. Alc. in l. cum biſſextus in fin. de verb. ſign. ſolet ad feri d. l. vlt. §. 1. cum §. ſin autem dubius, C. de iure deliber. qui tamen non in caſu dubio, ſed in claro loquitur.

- 6 Alius eſt caſus cum ſumus in dubio, ſed menſis fit mentio habita relatione ad principium illius menſis in quo actus fit, vt ſi die 13. Auguſti, qui menſis vnum, & triginta habet detur dilatio per menſem qua die illa ſumat initium finiatur die 13. Septemb. atque ita is menſis erit dierum triginta vnus ex quo Auguſtus triginta vnum habet ſi verò dilatio ſumit initium a die 25. Septemb. finem recipiet die 23. Octobr. & ita menſis erit 30. dierum cum Septemb. habeat ſolum. dies 30. hanc opinionem probauit gloſ. in c. quam ſit de elect. in 6. quam crebrius ſequuti ſunt interpretes noſtri, ita Io. Andr. quem refert Marian. Socc. ſen. in cap. ſacro num. 248. de ſent. excomm. qui teſtatur hic eſſe commun. opin. Bar. in l. cum biſſextus, vbi Alciat. de verb. ſign. Bal. & Imol. in l. de diuiſione, vbi etiam Alex. num. 4. communem hanc eſſe teſtatur, ff. ſolut. matrim. Idem Alex. in l. vlt. in princip. num. 6. in fine, C. de iure deliber. & conſ. 42. num. 4. lib. 3. Curt. ſen. in tract. de Iurepatronat. in verb. honorificum, num. 6. Socc. ſen. conſ. 99. col. 1. lib. 3. & in tract. fallent. reg. 260. fallen. 2. & Ruin. quia in indiuiduo eiſdem caſus conſuluit cum Socc. relato conſil. 61. n. 37. lib. 5. Decius l. vbi lex num. 1. de regul. iur. & ibi Cagnol. num. 2. Staphil. tract. de litteris gratiæ, & iuſtitiz, in tit. de vi, & effectu clauſularum in verb. ſucceſſiue num. 14. quidem eſſe ait de menſe dato ad acceptandum ſic, & nouem Sanchez in tract. de matrim. lib. 2. diſput. 22. qu. 4. num. 15. qui declarat quomodo dies computentur præſertim anno biſſextili: adducuntur ex cap. licet de ſuppl. neglig. prælat. quod non explicat, de quo menſe intelligatur quæctue diebus cõſtet minus ad rem conſert l. 2. ff. de diuerſis, & tempor. præſcript. in quo de menſe ne verbum quidem text. autem l. 2. §. 1. C. de tempor. appell. vt iam retulimus in caſu claro loquitur rectius; itaque probari videtur in l. vbi lex ff. de reg. iur. quamquam Bald. in l. eos, §. ſin autem, C. de tempor. appell. & Dec. in d. l. vbi dixit

erit non ex iure, sed ex benignitate potius procedere quemadmodum in fauorabilibus intellexit Alciat. in d. l. cum bis sextus.

- 7 Alius est casus, & vltimus cum de mense vtili agitur hoc est sublati ferijs quo in casu docuit Dec. in d. l. vbi lex, & ibi Cagnol. n. 1. post Alexand. conf. 114. num. 12. lib. 5. mensem esse dierum triginta qui quidem Alex. adducit Bald. Auctor. in dict. l. eos. §. fin. autem. C. de appellat.

PRAXIS EXAMINIS,

& Examinatorum.

RESOLVT. LXVIII.

- 1 *Opinio Innocentij circa scientiam promouendi ad beneficium simplex.*
- 2 *Officium examinatoris est bene cuncta rimari.*
- 3 *Aequitas praefertur rigori.*
- 4 *Proximo est opitulandum absque detrimento. Ad officium non est assumendus, qui illud exercere laudabiliter non potest.*
- 5 *Ordinatus sacris ordinibus praesumitur habilis ad beneficia simplicia.*

Approbatus ad ordines maiores, an sit examinandus, si fuit eidem de nouo collatum beneficium.

- 1 Innocentius in c. cum in cunctis num. 1. Hostiens. num. 15. ad finem. Ioannes Andreas num. 12. Butr. num. 11. Abb. d. num. 4. Bonifacius, Vitalinus, in clem. num. 46. de aetate, & qualitate tenent remittendum esse arbitrio Iudicis, quae scientia requiritur in beneficijs simplicibus.

Qui quidem Iudex dicitur superior, vel a superiore destinatus, qui solet vocari examinatus, cuius officium est cuncta bene rimari; habere oculos ad regiones, ad personarum qualitates, & similia, quae possunt alterare, minuire iudicium, & arbitrium Iudicis, & boni viri, & in dubio semper ad mitiorem partem inclinare, aequitas enim praefertur rigori, maxime quando ex aequitate euatur reprobatio, quae solet inducere turpitudinem, sapit inquam odiositatem reprobatio, & ideo restringi debet charitatiuo tamen modo ad possibile, vt melius potest, absque tamen animae periculo, quia non est honestum, nec licet ap. 4 probare vnum, qui non meretur, & est indignus approbatione, debemus enim proximo opitulari sine damno animae nostrae, & ad euitandum vnum malum non debemus aliud forsitan peius committere, nemo inquam est assumendus ad officium, & munus quod laudabiliter, & recte iuxta humanas vires gerere non potest alias eligens peccaret, iuxta illud, mala electio est in culpa, nisi tamen cessaret dolus ex parte approbantis, puta, quia ipse iudicaret ipsum habilem, quia tunc cum deficiat dolus, definit quoque & culpa, nec potest considerari crimen, & consequenter cessat quoque poena, quae solet sequi suos auctores dolosos.

Quibus sic praemissis, & suppositis deneniendo ad resolutionem articuli, qui fuit quandoque in varijs factis & contingentijs propositus, & praecipue dum casus accidisset in Ciuitate Nolae affirmit, quod ipso, quod aliquis est admissus, & ordinatus sacris Ordinibus, praesumitur habilis, & idoneus ad beneficia simplicia, ita vt nouo examine opus non sit cap. accipimus 13. de aetate, & qualitate ibi; Quos a te vel praedecessoribus tuis ordinatus fuisse constaret; eo praesertim, quod ad obtinendum beneficium debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti, & notat ibi Hostiens. num. 12. Io. Andr. num. 13. Butr. num. 8. 12. Abb. n. 3.

& 6. idem Abb. in cap. fin. num. 5. de praesumptionibus, & Felynus ibi num. 1. in fine, Lambertinus de Iurepatr. lib. 2. par. 1. quaest. 10. art. 2. num. 5. Rebuff. in praxi titul. de rescript. in forma communi pauperum num. 11. Boerius decis. 149. num. 16. Verallus decis. 367. par. 2. per totam Rota decis. 16. num. 1. par. 2. diuersorum; Neque Concilium Trident. sess. 14. cap. 3. de reformat. aliquid disposuit, vt censuit Sacra Congregatio super illius Canonis declaratione, dum dixit (Episcopus non potest examinare promotos a suo antecessore, nisi post promotionem aliqua noua causa superuenerit, vt in cap. accepimus de aetate, & qualitate) & iterum Congregatio censuit non comprehendere examinatos, & promotos ad sacros Ordines a praedecessoribus Episcopi, nisi noua causa post promotionem superuenerit.

RESOLVT. LXIX.

- 1 *Idoneus quisque praesumitur ad beneficium, licet idoneitas sit probanda num. 3.*
- 2 *Notorie literatus non examinatur.*

An notorie literatus, seu idoneus examinari debeat in allocutione beneficij.

1 Regulariter in dubio vnusquisque praesumitur idoneus ad beneficium obtinendum, cap. finali de praesumptionibus, vbi post omnes late Felynus a n. 1. vers. in textu ibi praesumitur idoneus cum numeris sequentibus, Lambertin. de Iurepatr. lib. 2. par. 1. quaest. 10. art. 2. a num. 1. & per totum, Alciat. de praesumptionibus regula 3. praesumptione 3. Mascard. de probationibus conclus. 878. idoneus quis praesumatur in dubio per totam illam quaestionem, Parisius de resignatione lib. 10. quaest. 3. a num. 54. vsque ad finem, Menochius de praesumptionibus lib. 6. praesumptione 291. per totum, vbi multipliciter distinguunt, & declarant: Verum sunt qui tenent notorium literatum, non esse examinandum per text. in cap. qui Episcopus iuncta gl. 2. 23. dist. cap. nullus 24. dist. & ibi gloss. vnica, Felinus post alios in cap. finali num. 28. pluram, cumulans de praesumptionibus, Dec. per text. ibi in cap. constitutus 46. num. 3. notab. 4. de appellat. in lib. 2. par. 1. quaest. final. art. 3. num. 1. Lopez in leg. 15. tit. 16. partica prima in gloss. 1. late per Mandosium in regula 24. de male promotis quaest. 3. num. 4. verum in contrarium in casu mihi propositio censui; nam licet vnusquisque praesumatur habilis ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, tamen praesens idoneitas est probanda, siue sit extrinseca, siue intrinseca, nam ex quo aliquis petit sibi conferri beneficium, tenetur se esse idoneum ostendere, ita vt non sufficiat in hoc casu praesumptio naturae, vt per Gomez. post alios in tractatu de expectatiuis num. 79. verbi. nec sufficit in hoc casu praesumptio naturae, & num. 80. ideoque in Curia vulgarissima praxis est, vt prouisus per obitum, vel alio quouis modo, postquam supplicatio est signata in forma gratiosa, antequam mittatur ad regitrum, & sit locus litterarum expeditioni, examinantur summarie testes super idoneitate, scilicet vita, & moribus, natalibus, & aetate, & deinde subsequuta approbatione quod ad scientiam relaxatur supplicatio, & registratur, & fit expeditio litterarum: Si vero prouisio fit in forma dignum, hoc est quod Papa non confert beneficium, sed committit Ordinario facultatem conferendi expeditis litteris in forma dignum, & presentatis coram Iudice Commissario illarum executorum, similiter coram illo recipitur informatio de vita, & moribus, & alijs supradictis, & testes desuper examinantur, & sic narratiua litterarum verificatur, ac deniq.

deniq; beneficium illi confertur, præsertim si agatur de præiudicio tertij, veluti de excludendo aliquo intruso in beneficium, vt tradit Abb. in c. cum in iure sub nu. 2. verfic. item cum agitur de offic. delegati, Fely. in dict. cap. fin. de præsumptionibus nu. 12. verfic. fallit primo Mascard. de probat. d. conclus. 878. nu. 5. quando autem quis possidet beneficium, & vti reus cõuenitur, ac molestatur, non solum non tenetur probare idoneitatem suam intrinsecam, nec extrinsecam, sed neque narratiuam suæ gratiæ Apostolicæ verificare tenetur, nam commodum possessionis hunc effectum producit, vt per text. in §. commodum instituit. de interd. tradunt Mohedan. decis. 7. de præsumptionibus, & decis. 20. & 24. de præbendis, Puteus decis. 24. nu. 14. & decis. 330. lib. 1. & decis. 198. ante num. 1. & decis. 443. nu. 1. & 2. lib. 2. Achilles de Grassis decis. 2. & decis. 17. de probationibus vide in proposito plenissime per Mascardum de probationibus conclus. 1200. per totam.

RESOLVT. LXX.

- 1 Doctoratus, seu approbatus vltius approbari, & examinari non debet, & de ratione num. 2. & 3.
- 4 Vniuersitates iniuria afficerentur, si ab eis examinati, non examini subicerentur.
- 5 Approbatus ad beneficium simplex curatum, vel cum dignitate non est iterum examinandus pro alio simili.
- 6 Doctoratus à Comite Palatino, an præferatur alteri in publico gymnasio creato, & quid de doctorato in iure canonico tantum, & in vtroque nu. 7. & quid de Theologo, vel magis literato.
- 9 Licentiatu vii fide doctoratus non præfertur verè graduato.

Graduati, seu doctorati in aliqua scientia, an debeant examinari si præsententur ad aliquod Impatronatus.

Videtur negatiuè resolendum ex doctrina Bartoli in l. 2. ff. de accusat. tutor. vbi semel approbatus, amplius examinari non debet, allegat text. in cap. certum de regulis iuris in 6. vbi id, quod est certum, vltius certiorari non debet, & denunciatio alia denunciatio fieri non debet, l. qui ergo §. denunciasse, ff. ad l. Iuliam de adulterijs, nec præfens in iudicio est citandus, cum per eius præsentiam præsumatur habuisse notitiam eius, quod agitur Iaffred. dec. 370.

Et in graduatis, quod excusentur ab examine, ex quo iam sunt examinati, & approbati ab Vniuersitatibus ne fiat iniuria ipsis Vniuersitatibus, tradit Rebuff. in praxi titulo de rescripto in forma pauperum pro graduatis nu. 3. & 4. & de priuilegijs Scholarium priuilegio 86. per totum.

Præterea in Curia seruari videmus, quod semel examinatus, & approbatus ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile; idem est si semel sit approbatus ad Canonicatum, vel dignitatem in Collegiata, nam non amplius examinatur ad similem Canonicatum, vel dignitatem in alia Collegiata; similiter semel approbatus ad Curatum, vel Canonicatum, vel dignitatem in Cathedrali, non vltra examinatur ad simile, vel similem.

Intellige hanc conclusionem procedere vbiunque graduati sint idonei, & sciant se exercere in officio, & dignitate, in qua graduantur, cum iura loquentia de personis loquantur de idoneis ad text. in l. graduatum in princ. ff. de muneribus, & honor. glof. in l. 1. c. de Sacrosanct. Eccles. & ita in terminis aduertit Alphons. Sot. in regula Cancellariæ nu. 6. vbi propterea infert, quod si Doctor concurrat creatus à Comite Palati-

Aloj. Ricc. Prax. Pars IV.

no, non debet præferri Doctori, vel Scholari in publico Gymnasio, & Vniuersitate creato, iuxta ea, quæ probauit Noarius forens. quæst. 147. lib. 1. Prout etiã si concurrant doctoratus in iure Canonico tantum, & doctoratus in vtroque iure, vel iure Canonico, & in Theologia, præferri debet iste tanquam magis graduatus; sic etiam si concurrat magis literatus; & licet licet ius in favorabilibus habeatur pro Doctore, Felin. in c. Clericis de iudic. Gabriel. concl. 1. de maior. & obed. Tamen non per hoc erit præferendus Doctor, qui rei veritate est graduatus, & non fictè, prout licentiatu ex plenè congestis per nos in praxi resol. 667. par. 2. à nu. 3. cum seqq. Vnde magis literatum præferendum esse determinauit Rota apud Farin. decis. 677. in nouissimis, & maiori habilitate præditum, veluti prudentia integritate, & maioritate; dicit eadem Rota apud eundem decis. 678.

RESOLVT. LXXI.

- 1 Sacerdos etiam regularis, vt regularium confessiones audire valeat, quæ requirantur.
- 2 Approbatio Episcopi an requiratur, quod in scriptis interueniat.
- 3 Regulares semel approbati ad audiendam confessionem possunt iterum examinari à successore Episcopo, & refertur decisio, num. 4.
- 5 Prelatus successor semel approbatus, non idoneos repreniendo reicere potest, existente tamen causa, illaque cognita, & refertur decisio Congregationis nu. 6.
- 7 Approbatus ab vno Episcopo non censetur approbatus in diocesi aliorum.

Regulares semel ab Episcopis examinati ad audiendas confessiones, an & quando iterum examinari possint.

Regulariter nullus Sacerdos, etiam regularis, potest Confessiones secularium etiam Sacerdoti audire, nec ad id idoneus reputatur, nisi aut parochiale beneficium habeat, vel ab Episcopis per examen idoneus iudicetur, ita Sac. Concil. Trident. sess. 23. c. 15. adeo, quod vt Sacerdos validè administret poenitentia Sacramentum laicis, aut Clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente subditos, quam approbationem necesse est fieri ab Episcopo illius loci, in quo exercetur Sacramentum poenitentia, vt constat ex Nauar. in manuali c. 27. n. 766. Vgolin. de potest. Episc. c. 7. §. 2. nu. 8. Gutierrez. canon. quæst. lib. 1. c. 27. n. 6. Gambacurta de casibus referu. c. 2. n. 30. quæ approbatio nõ est necesse, vt fiat in scriptis, sed sufficit, quod voce habeatur, nam scriptura non est de necessitate gratiæ, & ita tutantur Reginald. in praxi fori poenitential. lib. 1. num. 198. & Grassi. decis. aur. c. 13. nu. 5. par. 1. lib. 1. quibus prædictis suppositis; Respondi in casu occurrenti regulares semel ab Episcopo examinatos ad audiendam Christi fidelium confessionem, non posse iterum examinari ex Bulla Pij V. incip. Romani Pontificis edita de anno 1571. innouando Bullam Leon. X. incip. dum intra mensis arcana, vbi tamen mandauit eos, qui semel ab Episcopis in Ciuitatibus, & diocesis suis præuio examine approbati fuerint, ab iisdem iterum examinari non posse, licet à successoribus pro maiori conscientia quiete examinari de nouo possint; & adeo vera est supradicta Bullæ dispositio, vt illam non fuisse reuocant per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Trident. factam, reperio declarasse Sacram Congregationem, vt infra, Congregatio Concilij censuit regulares ad audiendas in Ciuitate, & diocesi secularium confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos

Ec ab eo

ab eodem Episcopo non esse examinandos: Caterum à successore posse vtiq; examinari iuxta constitut. Pij V. datam 8. idus Augusti Pontificatus sui anno sexto, quæ à fel. record. Gregorij XIII. non est reuocata per reductionem privilegiorum regularium ad terminos Concilij Trid. limita supradictam principalem conclusionem posse successorem in Episcopatu aduocare etiã generatim singulos ad examen approbatos, quamuis simpliciter, & non idoneos repertos reijcere, prout etiã affirmarunt. Mirand. in suo manual. prælat. quæst. 45. art. 7. concl. vnica to. 1. Nouarius concl. 2. nu. 3. de confessione, vbi intelligit id existente causa, illaque cognita, & probata, nominatimque facta, ita vt neque generalis sufficiens sit reuocatio, pro qua opinione adducit declarationem Sacre Congregationis, cuius tenor est; Cum Sacre Congregationi Cardinalium negotijs Episcoporum, & regularium propositorum innotuerit confessarios regulares grauius conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, locorumque ordinariis ab audiendis confessionibus quauis de causa discriminatim suspendantur, preterea sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis confessiones audiendi facultas adimatur: Illustissimi eiusdem Sacre Congregationis Patres rati vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnæque animarum pernicietate contingant, re mature perpensa, ad omnem scandali materiam submouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, ac decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos confessarios approbandi ius spectat, confessarios regulares aliis ab ipsis libere approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere post hac minime licere, nisi ex noua causa, eaq; ad confessiones ipsas pertinentes, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum: statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnus conuentus regularibus confessariis eadem Sacra Congregatio in consulta nullo pacto adimere posse, quod quidem decretum, vt iidem Illustissimi Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inuolabiliter iubent obseruari. Romæ 20. Nouembris 1615. A. Mar. Epif. Hostiens. Card. Gallus V. Theatin. Secret.

Limita 2. Religiosos approbatos ab vno Episcopo, non propterea censi approbatos in diocesi aliorum Episcoporum, Megal. par. 1. institut. confess. lib. 1. cap. 15. sub nu. 2. Molfes. in summa tract. 7. de penit. ca. 14. num. 67. tom. 1. quos adducit Nouarius cit. conclus. 2. num. 2. verbo qui ad probandum vtantur sequenti Sacre Congregationis declaratione. Congregatio Concilij respondit approbatum ab alio, quam à Valentino Episcopo in diocesi Valentina, non censi approbatum ab ordinario, ita quod regulares semel ab aliquo Antistite approbatos, extra eius diocesim non posse audire peccata concludit cum Syluest. in summa in verbo confessus l. 1. §. 14. Nauar. in manual. cap. 27. nu. 266. vers. 6. Vinald. in Candelab. aur. par. 2. tit. de absolut. nu. 50. Benenent. de penitent. cap. 16. q. 3. dub. 2. Miranda in manual. prælat. quæst. 45. art. 8. conclus. vnica.

RESOLVT. LXXII.

- 1 Approbatus semel, est examinandus, si examen fuerit assignatum pro forma.
- 2 Examen requiritur in concursu Parochialium etiam in Vicario Archidiacono, vel qualibet persona eminenti num. 3.
- 4 Examen requiritur in petente reintegratione beneficii.
- 5 Felinus memoratur in materia examinis.
- 6 Forma omitti non potest.

An quando examen requiritur pro forma, semel examinatus, vel notorie literatus, debeat iterum examinari.

- 1 Semel approbatus examinari debet, quando examen est pro forma assignatum, nam tunc nullatenus omitti potest alias actus corruerent, quamuis promotus sit persona nota pro valde literata, benemerita, & famosa, Lambert. de iure patron. lib. 2. parte 1. quæst. 11. artic. 3. numer. 1. post princip. & numer. 2. Dec. consil. 90. num. 6. & consil. 262. num. 4. Patil. consil. 12. numer. 47. Tusc. de visit. lib. 2. cap. 5. num. 10. Mandos. super reg. can. 24. quæst. 3. numer. 8. Rebuff. de privileg. scholar. priuileg. 86. versic. ego verò contrarium seruari; vbi dicit, quod in vniuersitatibus, in quibus requiritur pro forma examen ad obtinendum gradum, quod omitti non potest, quamuis examinatus sit notorie doctus; quo fit, vt in terminis Concilij Trid. sect. 24. de reform. c. 18. de prouisione Parochialium, cum ibi requiratur pro forma examen per concursum necessario fieri, vt sæpe censuit Sac. Congreg. Concil. dicens, Doctores, siue licentiatos in Theologia, siue iure Canon. & in publica Vniuersitate graduatos, non excusatur ab examine quādo petijt prouideri de aliqua Ecclesia parochiali. Prout etiam, nec excusatur Vicarius Episcopalis, nec Archidiaconus, vel penitentiarius, nec aliqua persona eminentis quantumcumque, idonea, & in dignitate ecclesiastica constituta, vt etiã declarauit eadem sacra interpetrum Congregatio iuxta adducta per Paris. de resignat. lib. 8. quæst. 9. nu. 83. vsque ad 62. cum seqq. Et ita pariter fuit resolutum, sæpe in Rota, & signanter in vna Calaguritana beneficii de Ornillos 12. Octobris 1587. coram Pamphilio, quod capitis beneficiari de beneficio simplici paritroniali, debet examinari pro obtinenda reintegratione eiusdem beneficii, ex quo examen requiritur pro forma; præsertim stante constitutione, & proprio motu Sixti V. sub data 24. Septembris anni 1586. super modo conferendi beneficia illius diocesis Calaguritana; licet hodie per nouam constitutionem Sanctissimi D. N. Clementis VIII. emanatam sub die 28. Aprilis 1596. pro reintegratione non requiratur ita exactus, & rigorosum examen per cōcursum, sed sufficit simplex examē & approbatio ordinarij: Hinc est, quod licet quando Felinus fuit nominatus ad Auditoratum Sacre Rotæ, ægrè ferret quod deberet examinari, ex quo erat fama super altera notus, & qui iura canonica tanto tempore legerat; tamen cum primum sciuisset examen requiri pro forma, illi libenter se subiecit, vt per Mandos. in d. regula 24. q. 1. §. 3. nu. 12. forma enim omitti non potest, quia alias actus efficitur vitiosus, & corruit ex latè adductis per Nouarium li. 1. quæst. forens. cap. 71.

RESOLVT. LXXIII.

- 1 Examen pro forma requiritur in eo, qui per longum tempus intermisit studia, & de ratione.
- 2 Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio.
- 3 Sacerdos indigne promotus ad ordines sacros potest repelli à Parochiali cura.
- 4 Sacerdos & si approbatus ad curam animarum à predecessore Episcopo, potest à successore examinari.
- 5 Et quid eo non reperto idoneo.
- 6 In beneficio simplici qualificato, cum dignitate, &c. requiritur examen.
- 7 Idoneus ad sacros ordines quando censeatur absque examine idoneus ad beneficium simplex.

Qui casus reperiantur, in quibus absque examine non admittendus est quis ad beneficium Ecclesiasticum.

- I**N nonnullis casibus admittitur quis ad beneficium Ecclesiasticum absque examine; primum quando superuenit aliqua noua causa, vt puta, quia per longū interuallum fecit intermissione, seu diuersionem a studijs, & de hoc constaret, vel aliud simile accideret; quia tunc etiam si pro forma non requireretur examen, deberet examinari ratione nouae causae, vt insinuant desuper relatae regulae, nam ea, quae de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. l. de aetate §. ex causa ff. de interrogator. actionibus, cap. ceterum, & ibi glos. penultima de iuramento calumniae. Caputaq. decis. 123. num. 6. part. 3. latē Romanus in l. si verō §. de viro n. 83. vbi cumulat 22. casus deniantes a communibus regulis ratione nouitatis superuenientis, ff. soluto matrimonio.

Secundus est, quando constaret, quod talis promotus ad ordines sacros fuit indignè promotus ad eos, Oltrad. conf. 118. circa n. 1. vbi consuluit, quod si Episcopus ordinauit aliquem ad sacerdotium, & admisit eum successiue ad duas parochiales curatas, potest eū repellere quoad tertiam parochialem; si per diligentē inuestigationem reperierit esse indignum, etiam si dicta parochialis tertia nō sit maioris curae, sed aequalis, & minoris; sequuntur Ioan. Andr. Anchar. Butr. & alij relati per Felin. in cap. ex litteris nu. 7. de consil.

Tertius adducitur casus, quando ageretur de administratione Sacramentorum, vel cura animarum exercenda, nam tunc praesbiter curam animarum exercens, vel Sacramenta ministrans, seu exercere, vel ministrare intendens, potest examinari ab Episcopo successore, licet ab antecessore fuerit approbatus, & si minus idoneus repertus fuerit, excludendus est, licet rector non sit, & perpetuum titulum non habeat, & si titulum habuerit, potest suspendi, & coadiutor benemeritis illius expensis apponi, vt disponit Sac. Conc. Trid. sess. 21. c. 3. de reform. & sess. 14. de reform. c. 3.

Quartus affertur, & vltimus casus, quando beneficium simplex esset qualificatum, veluti dignitas sine cura, vel Canonici in Cathedrali, vel collegiata, in quibus requiritur industria, & consilium, nam in hoc casu temperatur dispositio text. in ca. accepimus de aetate, & qualitate. Lambert. de iur. patron. li. 2. p. 1. quæst. 10. artic. 2. versic. tertio adduco. Menoch. praesumpt. 91. numer. 21. de praesumpt. lib. 6. ex quo euenit, vt id, quod inquit Nauarr. in consil. 2. de praeben. quod idoneus reputatus ad sacros ordines, non ideo reputatur idoneus ad beneficium simplex, sed tenetur se iterum examini subijcere, quod est intelligendum quando versaremur in aliquo ex supradictis casibus, nam aliter minus tutus detegeretur.

RESOLVT. LXXIV.

- 1 Dispositio Bullae Sixti V. quod in beneficijs nullus admittatur absque examine.
- 2 Quid in capto beneficiari.

An per Sacrum Concilium Tridentinum sit sublatum illud, quod communiter per Doctores traditur semel examinatum, non esse amplius examinandum.

IN casu mihi occurrenti respondi affirmatiue ex decis. Rotae in vna Calaguritana iuris ascendendi 28. Iulij 1599. coram Illustrissimo Seraphino, cuius tenor est. Domini censuerunt clericos captos beneficiari, comprehendendi sub indulto fel. record. Sixti V. cum enim disponat, vt quotiescumque vocabunt beneficia, integras dimittant. Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

Idia, seu quarta, aut alias quomodolibet nuncupata patrimonialibus, & naturalibus filiis concedi solita, nullus admittatur, & recipiatur, nisi primo examine: haec verba videntur clarissima, nam si pro assentione vnius praemissorum voluit id obseruari, satis clarè etiam videtur voluisse, vt ascendentes eidem examini subijcerentur attenta consuetudine, & statutis Ecclesiarum dioecesis, in quibus introductus est assensus, aliàs dispositio respectu dimidiorum, & integrum beneficiorum remaneret sine effectu, quia semper quarti, aut dimidij praeponderent talia sibi deberi; nec potest dici in singularibus Ecclesijs quibusdam posse beneficia esse aequalia, quia in illis non datur assensus, & vbi ad sunt quarti, & dimidij, necesse est, vt adsint integri beneficiati, nam quartum, & dimidium beneficium dicitur relatione habita ad integrum; & ita etiā Rotā considerauit hoc praedictum inferri per Bullam Sixti in positione causae super validitate indulti 29. Martij 1592. quod etiam confirmatur ex dispositione contenta in noua declaratione, & indultu S. D. N. dum in capitis beneficiari mediante examine excludit cōcursum in assensu. Praeterea verba dictae Bullae videntur clariora, quā vt possint euitari, ibi vt praesentē, & recipiant antiquiorem in ordine, si duo pluresvè reperti fuerint aequè idonei: si verò minus, qui antiquus repertus fuerit magis idoneus, praefertur; Confirmatur etiam ex dispositione Concilij iuxta declarationem Eminentissimorum Cardinalium, mādantis, vt capitis beneficiari, in quolibet assensu denuò examinetur, vt fuit resolutum in vna Calaguritana corā Pamphilio anno 1581. Neque obstat, quod in his non applicetur ratio indulti, quā considerat frequentiam simoniacarum prouisionum, cum in assensu certi sint, illi quibus debetur beneficium, quia ob dispositionis generalitatem, & particulare singulorum beneficiorum qualitates expressionem sumus in casu, in quo lex disponit de ratione, non autem ratio de lege, iuxta doctrinam Baldi, quam refert, & sequitur Corn. consil. 90. nu. 13. lib. 3. neque obstat, quod breue loquatur de filiis patrimonialibus, & naturalibus, quasi verò haec dominatio non conueniat capitis beneficiari, cum nihilominus nō desinant esse filij patrimoniales, cum origo sit immutabilis, la. assumptio, ad Municipal. non obstat praeterea, quod de iure semel examinatus, non est amplius examinandus cap. accepimus de aetate, & qualitate, Relator. decis. 83. Verall. decis. 367. l. 2. quia aliter fuit dispositum nouo iure conciliari, ex eo quod in ascensione quaritur nouus titulus, iuxta consil. Oltradi 18. non obstant statuta, & consuetudines, quia illis fuit derogatum, etiam cum clausula, quorum tenores Felin. in c. postulasti nu. 2. de rescript.

RESOLVT. LXXV.

- 1 Scientia examinandorum Iudicis arbitrio relinquitur, sed contrarium habetur nu. 3.
- 2 Scientia eminens, & mediocris, quae sit.
- 3 Scientia Episcoporum qualis esse debeat.
- 4 Scientia inferiorum Episcoporum iurisdictionem habentium, quae requiritur, & quae dignitatum non habentium iurisdictionem nu. 6.
- 5 Scientia Parochorum quanta attendatur.
- 6 Scientia requisita in obtinentibus beneficia simplicia, quae esse debeat.
- 7 Scientia requiritur talis, vt possint explorari eas, quae incumbunt oneri beneficii.

Examinatores beneficiandorum ecclesiasticorum quantam scientiam in eis requirere debent.

- 1 Videbatur prima facie hoc totum Iudicis arbitrio relinquendum, iuxta doctrinā Innocentij communiter

Ec 2 muniter

munitur receptam in cap. cum in cunctis num. 1. Hostiensis num. 15. ad finem, Ioannes Andreas num. 12. Butr. num. 11. Abb. d. num. 4. Vitalianus in clementina 1. num. 49. de arate, & qualitate Nauarr. in dict. c. si quando exceptione 11. numer. 6. apud quos plura in proposito lector reperire poterit; & qualiter cantor scire debet cantum, & dicunt, quod si addit spes addiscendi in futurum minor scientia sufficit, & Rota decif. 16. nu. 1. par. 2. diuersorum; ac omnes assignant differentiam, scilicet inter scientiam eminentem, mediocrem, & sufficientem; eminens scientia est illa, per quam quis scit difficillimas quaestiones explicare, & definire ex tempore, sine reuolutione librorum, quod nullatenus, aut vix in hac nostra professione contingere poterit; mediocri, qui cum deliberatione, & reuolutione librorum veritatem scit inuenire; sufficientem scientiam habet, qui sibi per se sufficit ad ea, quae sibi imminet expedienda, Innocentius dict. num. 1. Hostiensis vbi supra num. 15. Ioannes Andreas num. 12. Butrius num. 9. 10. & 11. Abb. d. num. 4. Decius num. 13. 14. 15. & 16.

Verum contrarium tenendum est, quoniam iuxta qualitatem beneficiorum, maior, vel minor scientia exigitur; nam in Archiepiscopis, & Episcopis cum sint iudices animarum, debent habere scientiam noui, & veteris testamenti, capite, qui Episcopus 23. distinct. ca. 1. & 2. dist. 62. Nec non debent pollere scientia vtriusque iuris, cum ius dicere, ac iudicare debeant, vt in authentico, vt clerici apud proprios Episcopos, §. 1. collatione 6. gl. in authentico de sanctissimis Episcopis in §. si quis contra verbo Iudicem in fine collatione 9. Maurus Mantuanus in tract. de concilio nu. 100. volum. 2. l. Lupus in l. 7. gloss. 2. tit. 10. partita 4. probat etiam tex. in c. 1. & 2. 39. distinct. vbi dicitur, quod quidam in Episcopum electus, fuit a Beato Gregorio repulsi propter ignorantiam rerum civilium, & secularium, Menoch. vbi supra ex nu. 24. vsq. ad 40.

Præsertim cum non teneantur habere Vicarium, seu officialem secundum veriorum opinionem, quam tenet Rota, vt per Felyn. in c. quoniam n. 5. de officio Ordinarij Puteus decif. 43. nu. 2. & decif. sequenti lib. 1. Mohedanus decif. 4. de officio Vicarij num. 1. Rota dec. 222. n. 5. par. 2. diuersorum, Hoieda de incompatibilitate 2. par. ca. 10. n. 9. Additionator ad Simonet. de reservatione q. 85. n. 11.

Hodie autem circa scientiam Episcoporum per Concil. Trid. ca. 2. sess. 22. disponitur, quod Episcopus tali scientia pollere debeat, vt muneri sibi iniuncti necessitati possit satisfacere, ideoque antea in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut licentiat in Sacra Theologia, aut iure Canonico merito sit promotus, aut publico alicuius Academiae testimonio ad alios docendum ostendatur idoneus Parisius de resignatione lib. 8. q. 5. nu. 5. & per totam, vbi late Menochius dicto casu 425. num. 35.

Ad dignitates vero inferiores in Pontificalibus iurisdictionem habentes, debent etiam habere scientiam Iuris Canonici, nam secundum illud debent iudicare, & visitare cap. 1. de consanguinitate, & affinit. Selua num. 10. Innocentius in cap. cum in cunctis sub nu. 1. de electione, & fol. 66. ibidem num. 4. & propterea a Concilio Trid. sess. 24. ca. 12. de reformat. disponitur, quod Archidiaconi sint Doctores, seu licentiat in Sacra Theologia, vel iure canonico, idemq; magis præcisè disponitur, quoad scolasterias in cap. 18. ad finem vers. de cætero vero officia sess. 23. Menoch. de arbitrijs centuria 5. casu 425. ex num. 40.

Ad alias vero dignitates non habentes iurisdictionem; Canonici cum teneantur dare iudicium, & consilium in capitulo, debent habere mediocrem scientiam Rota dec. 12. de probationibus nu. 4. in antiquis, Menoch. vbi supra a nu. 45. Præsertim cum sint de cor-

pore Episcopi, nam Episcopus est caput, & Canonici membra ca. nouit de his, quæ fiunt a Prælati sine consensu capituli.

Quo ad beneficium verò curatum maior requiritur scientia, quam ad canonicatus, vel alia beneficia simplicia, ex quo cura animarum dicitur ars artium c. penult. de arate, & qualitate, nam cum Parochianos teneantur confiteri, & scire distinguere inter lepram, & lepram, peccatum, & peccatum, & Euangelium, declarare, maior in eius, quam in alijs requiritur scientia Staphileus de literis gratiæ §. sexta forma num. 2. Nauarr. in manuali c. 2. n. 2. & c. 1. §. caueant. n. 19. cum seq. de pœnit. & remissionibus Parisius de resignatione lib. 10. q. 2. n. 27. Concil. Trid. sess. 5. c. 2.

Ad reliqua autem beneficia simplicia sufficit dicere, vt sciant, & possint horas Canonicas, ad quas teneantur Nauarr. de horis canonicis c. 7. nu. 3. Parisius de resignatione lib. 4. quaest. 11. nu. 3. nec non construere, & intelligere, Cardinalis in clementina 1. nu. 1. de concessione præbendæ, Rebuffus in praxi tit. de forma vicariatus Archiepiscopi nu. 87. Gomez. de expectatiuis num. 79. Mascard. conclus. 878. numer. 17. quoad hæc enim beneficia simplicia dixit Innocent. in cap. 1. de summa Trinitate, & fide Catholica nu. 4. quod sufficit clericis pauperibus, quod tantum sciant sicut simplex laicus, vel aliquantulum plus circa sacramenta, circa quæ quotidie versantur, sequitur Baldus ibi rubrica. n. 5. Gomez. de expectatiuis n. 82. Lopez in l. 5. verbo digno titulo, tit. 15. Partita prima ad medium Hostiens. num. 10. Ioan. Andreas num. 9. Butr. num. 7. in c. cum in cunctis de electione, Selua de beneficio 3. par. quaest. 5. num. 12.

Et tandem quilibet debet habere talem scientiam, qua possit explorare ea, quæ incumbunt muneri, & oneri beneficij, quod habet, & secundum dignitatem, statum, & officium, ad quod assumitur, vt in cap. 1. & per totam 23. distinctiōem, Innocent. in d. c. cum in cunctis nu. 1. in princip. de electione Hostiens. num. 8. & 9. Ioan. Andreas num. 9. Butr. nu. 11. Abb. num. 4. vers. quia vt dixi, Decius nu. 16. ibidem Felyn. in cap. per tuas num. 20. de simonia, Nauarrus in cap. si quando exceptione 14. nu. 1. & per totam de re scriptis, Menoch. d. casu 425. ex nu. 47. Nam absurdum est alicui ignorare artem, in qua versatur leg. secunda §. seruis ff. de origine iuris, speculat. tit. de aduocato §. 1. num. 33. leg. si verò 13. §. Index ff. de adulterijs leg. possessio tua Cod. de muneribus patrimoniorum li. 10. cum sit de conuersione coniugatorum, Sarmientus lib. 3. Selectarum ca. 12. Nauarr. in cap. 1. §. Sacerdos num. 1. de pœnitent. distinct. 6. & verendum est aliorum ex manibus querere, quod apud se inueniri debet Innocent. in d. cap. cum in cunctis sub n. 1. post princ. de electione, & Ioan. Andreas num. 9. plura in proposito tradit Gomez. in regula de subrogandis quaest. 7. nu. 9. vers. nam vt dicit tex. & nu. 10.

RESOLVT. LXXVI.

- 1 Bulla Pij V. incip. in conferendis memoratur.
- 2 Forma Bullæ Pij V. requirentis concursum in collatione Parochialium, omitti non potest per Episcopum.
- 3 Examinandi ius competit solis Episcopis, non autem inferioribus.

An ius examinandi, & edicti proponendi solis Episcopis competat.

A Tenta dispositione Bullæ Pij V. incip. in conferendis, aperte constat in vacatione parochialis Ecclesiæ debere fieri concursus iuxta formam Concilij Trid. sess. 24. de reformatione, c. 18. alias collatio erit nulla, & Papæ postea reuertitur, quod adeo verum est,

2. vt huiusmodi forma ab Episcopo omitti neque etiā si vellet parochialem cōferre personē doctā, idoneā, benemeritā, ac quantumcūq; notoriā, Parisius de resignatione benefic. sect. 9. n. 83. lib. 8. Fulcius de visit. lib. 2. cap. 5. num. 10. Garzia de benefic. cap. 2. nu. 102. par. 9. adeo quod prouisus de Parochiali non seruata supradicta forma, non est tutus in foro fori, & conscientiā, vt latē dixi in praxi resolut. 351. numer. 2. part. 2.

3. His suppositis deueniendo ad casum propositum, respondeo huiusmodi ius examinandi, solum Episcopis competere, itaut alij inferiores, ad quos ipsarum Parochialium Ecclesiarum collatio pertineret excludantur, & ita pluries resolutum fuisse per Sacram Cōgregationem, & eius decisionem, & responsa ad verbum recitando, testatur Parisius lib. 8. de resignatione beneficiorum quest. 9. num. 87. limitatur tamen illis, qui omnimodam iurisdictionem Episcopalem habent, nec alicui subderentur, sed immediatē Sedi Apostolicę subiecti essent, ac nullius diocesis censerentur, proprium, & distinctum territorium habentes, cum facultate congregandi Synodum, quam antea etiam coegissent, & in ea Examinatores elegissent, & habetur in Archiepiscop. Bononiens. part. 4. tit. de exam. per concurs. & censuisse Sacram Cōgregationem affirmat in d. quest. 9. Parisius nu. 98. & facit, quod scribit Nouarius in nouo iure suo Pontificio in verbo cōcursus conclus. 3. vbi vitur his verbis videlicet, amplia vt inferiores exempti habentes proprium districtum, & episcopalem iurisdictionem habeant facultatem faciendi concursus, vt affirmat Diaz de Mena var. quest. lib. 3. quest. 24. n. 21. & vt dixi in praxi resolut. 361. part. 1. vbi sic decisum tamen id denegari inferioribus Episcopis habentibus ius conferendi, quod pariter approbarunt Zecch. de republ. Eccl. c. 28. de Parocho nu. 6. & Germon. de indult. Cardin. §. quibusuis in fine.

RESOLVT. LXXVII.

1. Examinatores nihil percipere possūt ratione examinis, nec ante, nec post examen n. 2. & quē sit pōna n. 3.
4. Examinatores nihil percipiunt ratione laboris, vel titulo stipendij, vel alia ratione, secus autē ab Episcopo n. 5.

Examinatores accipiendo, quid modicum ratione examinis Parochialium, an incident in pēnas Sacri Concilij Trident. sess. 24. can. 18.

1. Examinatores non possunt quicquam occasione examinis accipere, alioquin ipso facto priuantur beneficijs antea ritē obtentis, & tenentur illa dimittere, etiam ante sententiam Iudicis declaratoriam criminis, vt apertē constat ex Sacro Concilio Tridentino sess. 24. cap. 18. de reformatione, ibi caueant ne quicquam prorsus occasione huius examinis, nec ante, nec post accipiant; alioquin simonię vitium, tam ipsi, quam alij dantes incurrant, a qua absolui nequeant, nisi dimissis beneficijs, quā quomodocūq; etiā antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.
3. Ex quibus verbis colligitur, primo examinatores beneficiariorum priuari beneficijs antea obtentis, si occasione examinis, siue antea, siue post aliquid accipiant etiam gratis, & liberaliter datum, & ad captandam beneuolentiam, etiam si res modica sit, & leuis momenti; nam Concilium prohibet quicquam prorsus accipi, vt ait Garzia de benefic. par. 9. c. 2. nu. 390., quicquid in contrarium dicat Ledesma in summa 2. par. tractat. 7. cap. 1. conclus. 7. & Zerola in praxi Episcop. verb. parochiā §. 2. dub. 13.

4. Nec examinatores possunt quicquam pro labore, Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

vel titulo stipendij ad sustentationem fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere. Ratio est, tū quia Concilium prohibet quicquam prorsus occasione examinis accipi, vbi notanda est illa loquendo forma, occasione examinis; excludit enim quemlibet titulum, ex quo alias aliquid licitē accipi potuisset; tū quia sic declarauit Sacra Cōgregatio in vna Gerunden. quam refert Garzia par. 8. c. 1. n. 77. & in altera Abulen. apud Garziam par. 5. cap. 7. num. 11. vers. ad 2. & in alia Salernit. apud eundem part. 9. cap. 2. nu. 374. contra Ledesman loco citato, Nauarr. de restitutione lib. 1. c. 2. n. 188. & alios.

5. Addit tamen idem Garzia n. 379. Episcopum posse aliquid de suo pręfatis examinatoribus conferre titulo pręmij, vel stipendij, seu sustentationis, quod mihi improbabile non videtur; quia Concilium loqui non videtur de Episcopo. An autem idem Episcopus, vel eius Vicarius assistendo examini possint aliquid accipere: & ex alibi dictis dico, non posse, tū quia tenetur ex officio, & aliunde habent quo se sustentent, tū quia sicut non possunt sportulas ex prouisionibus accipere, ita neque ob examen, quod est via, medium, & preparatio ad prouisionem beneficij.

PRAXIS POTESTATIS
Episcopi in condendis testamentis ad pias causas
illorum, qui decedunt ab intestato.

RESOLVT. LXXVIII.

1. Testamenta ad pias causas morientium ab intestato, fieri solent per Episcopos, & de ratione nu. 2. etiam quod haberent heredes nu. 5.
3. Constit. Regni incip. Dobana memoratur.
4. Episcopus dicitur protector omnium miserabilium personarum.

Episcopus qualiter disponat ad pias causas de bonis decedentium ab intestato pro eorum anima.

1. In mea Diocesi Vici Equensi. adest immemorabilis consuetudo, quod quando aliqui moriuntur ab intestato Episcopi, qui sunt pro tempore solent facere testamenta ad pias causas pro eorum anima.

Quę quidem consuetudo in hoc Regno Neapolis, est quoq; in pluribus alijs Diocesisibus, taliter quod nisi Episcopus, vel Deputatus ab eo condant testamentum, si mortui ab intestato fuerint, minimē sepeliuntur, vt refert Genuen. in praxi Cur. Archiep. c. 78. vbi dicit aliquos credere huiusmodi consuetudinem a Gallis habuisse originem antequam a Regno expellerentur quandoquidem ab antiquissimo tempore, apud eos talis consuetudo viguit, habetur in tract. Bertrand. Cardinalis altercationum iurisdictionum in articulo laicorum 64. & in responsione Prælatorum, qui tractatus reperitur in fine tractatus de regalib. Regni Franciæ, & quidem talis consuetudo est rationabilis, fundatur enim in refrigerio animarum exstentium in Purgatorio in restitutione forsan male, ablatorum, & in pręsumpta morte testatoris; qui si casum inopinatę mortis pręuidisset aliquid pro sua anima iuxta omnium generalem consuetudinem reliquisset, etiam si extarent heredes, orig. gl. in l. tale pactum ff. de pactis. Cum itaq; sit rationabilis seruanda est, c. fin. de consuetud. cum similibus. Tanto fortius, quia illa tendit ad fauorem animę, cui semper, & vbi que fauere debemus, maximo opere, & pro ea fauorabilem interpretationem capere Mainald. decis. 51. li. 3. quem refert & sequitur Nouarius in suo tract. de priuileg. miserabilium personarum, priuileg. 29. nu. 5.

Ec 3 nam

nam cunctis rebus est anteposenda idem priuileg. 20. num. 8. ex l. sancimus C. de Sacrosanctis Ecclesijs.

Item pro corroboracione huiusmodi consuetudinis adducitur constitutio Regni, incipit. Dohan. in. qua ex presump. morte defuncti mandatur, quod ubi filius alicui succedit ab intestato, tenetur tertiam partem pretij bonorum pro defuncti anima pauperibus dispensare; ergo id quoque licebit Episcopo.

4 Eo maxime, quia Episcopus vocatur protector omnium miserabilium personarum, & debet eis fauere, & subuenire cap. super quibusdam de verborum significatione, Nouarius in dict. tract. de priuileg. miserabilium personarum priuileg. 90. num. 3. asserens priuilegio 48. num. 2. Episcopum dici etiam illorum patrem, Bald. in leg. precibus Cod. de impuberibus, & alijs substitutionibus, scribens pariter Episcopum a lege acquirere nomen heredis, quoties huiusmodi persona miserabilis sunt heredes instituta; pariter, quod illi competat remedium legis final. C. de edicto Diui Adrian. tollendo, sicuti competit patri, quando filius instituitur heres, vt notat Doctor in citat. l. final.

Cumque defunctus dicatur miserabilissima persona, quia omni auxilio est destitutus, vt notabiliter notauit Afflict. in constit. regni instrumentorum robur num. 23. Ideo conueniens est, vt de Episcopi mandato aliquid pro anima defuncti, qui ab intestato decessit, aliquid in pias causas pro remissione peccatorum, & pro male ablatorum forsitan restitutione aliquid erogetur.

5 Vnde rationabiliter indistincte viger praxis, vt Episcopi disponant ad pias causas de bonis decedentium ab intestato pro eorum anima etiam quod habeant heredes, quia non obstat quod talis distributio pro anima possit fieri ab heredibus, dum conuenientius, & certius est illam fieri solere, ab Episcopis, qui sunt Pastores, & Patres animarum, tanto fortius, quia vt experientia docet sapientius videmus heredes obliuisci de animis defunctorum, nec aliquas erogare elemosynas. Et facit, quia per dispositionem textus in c. cum sit de Iudeis videmus Episcopos dispensare male ablata defunctorum, quamuis ad sint heredes.

RESOLVT. LXXIX.

- 1 Testamenta ad pias causas in bonis decedentium ab intestato fiunt ad arbitrium Episcopi, nisi aliter ex consuetudine obseruetur, num. 6.
- 2 Episcopi quid debent attendere in condendis testamentis predictis, & num. 3.
- 4 Auth. hoc nisi C. de solut. gaudere volens, ad quid tenetur.
- 5 Contractus tam inter viuos, quam vltima voluntatis, mediam viam continere debent.
- 7 Consuetudo vincit legem, & venit appellatione Iuris.

Vsq. ad quam quantitatem liceat Episcopis disponere ad pias causas de bonis decedentium ab intestato.

1 **C**um in iure non sit determinata quantitas, vsque ad quam valeat Episcopus disponere pro anima decedentis ab intestato, concludendum est arbitrio eiusdem Episcopi esse remittendum ex regula, eo quia Iudicis arbitrio relinquuntur, quae sub certa regula claudi non possunt, vt post Bald. & Beluif. affirmat Parpal. in l. 1. n. 5. ff. sol. matrim. & post ipsos Menoch. de Arbitrar. Iudic. in prohem. nu. 5. quos omnes refert, & sequitur Nouarius in suo tract. de elect. & variat. fori in praefat. sectionis secundae nu. 4. in vltima impressione Neapolitana, per quam rationem concludit esse remittendum arbitrio Iudicis, quoniam dicantur miserabiles personae.

2 Debent tamen Episcopi Deum ante oculos habere, & sic disponere de quantitate moderata bonorum

defuncti, vt aduertit Genuen. in praxi Cur. Archiep. c. 78. in princip. & post eum Nouarius in d. tract. de electione. fori quaest. 27. n. 9. sect. 2. maxime ubi defunctus habeat filios, & heredes consanguineos quia elemosina quoque est suos adiuvare, & illi praefertendi sunt extraneis, cum teneatur quis diligere suos, eisq. potius subuenire, quam extraneis, vt refert Abb. in c. 1. num. 4. de cohabit. Cleric. & Mulier. S. Th. 2. 2. quaest. 32. art. 9. Siluest. in summa in verbo clementina, Rotas de success. c. 32. num. 5. Rot. decil. 639. nu. 4. par. 1. ubi quod prudenter non facit, qui extraneum consanguineo praefert, charitas igitur in suos debet esse. com acutissimi, & ibi Bald. in 1. notab. C. de fideicommiss.

Vnde ciuili modo debet intelligi huiusmodi potestas data Episcopis a consuetudine disponendi in bonis huiusmodi decedentium ab intestato, taliter quod haberi debet ratio eorum qualitati, & quantitati bonorum, quae relinquunt, & habere statim in manu, itaut non debeant idem iudicium gerere in diuites, quod in paupere, nec id, quod gerunt in paupere, debent agere quoties moriuntur aliqui, qui non sint pauperes, nec diuites, sed comoditatem quamdam habere videntur.

3 Taliter quod Episcopus in huiusmodi casibus debet se gerere tamquam prudens, & pius paterfamilias. Et lenitundinem seruare, & vt bonus vir cuncta rimari.

4 Pro quorum omnium corroboracione confert nam videmus, quod licet, vt debitor possit gaudere beneficio Auth. hoc nisi C. de solut. teneatur bona in electione creditoris ponere, vt in d. Auth. cauetur, & tradit Ripa in l. 2. §. Mutui datio ff. si cer. petatur ad hoc vt possit creditor satisfieri, tamen non per hoc licet eidem creditor rem meliorem capere, sed proportionabilem accipere debet, vt plenissime probat Nouarius in suo tract. de datione insolutorum p. 1. q. 5. ubi auctoritates Doctorum, & rationes adducit sic etiam concludens in filio, qui pro legitima non debet meliora bona eligere, sed congruentia arbitrio boni viri ex Bal. in l. iubemus col. 1. vers. Item fallit in legitima C. ad Trebel. Dec. consil. 236. n. 9. Conarr. in c. Rainald. §. 2. n. 5. de testament.

5 Et facit, quia in omnibus, & sic siue in vltimis voluntatibus, siue in contractibus media via est eligenda, & semper ita promissio de bono, & aequo regulatur, tanquam quod extrema sint vitiosa, vt ex pluribus probat idem Nouarius in tract. de priuileg. miserabil. personar. priuileg. 110. n. 1.

6 Verum si in aliqua dicece si sit determinata quantitas vsque ad quam fiat supradicta dispositio in bonis decedentium ab intestato, tunc iuxta illam licite fieri possit, quia quod in Regione a consuetudine est approbatum exequi debet, consuetudo siquidem loci in omnibus actibus est obseruanda Puteus dec. 176. li. 3.

7 Nouarius in prag. Regni 11. n. 15. sub Rubric. de Administratione. vniuersit. ubi etiam quod consuetudo vincit legem, de quo latius loquitur idem in pragmatic. 2. sub Rubric. de offic. Magistr. Iusti. & plenissime Gabriel conclus. de consuetudin. qui plura infert, & consuetudo venit appellatione iuris Bertazzol. de clausul. glof. 35. n. 2. claus. 4.

RESOLVT. LXXX.

- 1 Testamenta ad pias causas decedentium ab intestato, quauis incapacium testandi condi possunt ab Episcopis.
- 2 Testamenta fieri possunt ab inhabilibus ad pias causas, nisi esset inhabilitas intellectus, vt num. 6.
- 3 Muti, & surdi testari valent ad pias causas.
- 4 Ius naturale, & diuinum attenditur ad pias causas.
- 5 Filius familias testari potest ad pias causas de paculo aduentitio.

An ubi

An vbi moriuntur ab intestato incapaces testandi possit pro eis Episcopus condere Testamentum ad pias causas.

A Deo versari debet fauor circa animas, vt consuetudo huiusmodi, quod Episcopi faciant testamenta ad pias causas pro his, qui decedunt ab intestato extendatur etiam, vbi illi qui moriuntur ab intestato essent incapaces testandi, fauor animarum siquidem vbi versatur, apices iuris sunt omittendi, Nouarius in tract. de priuileg. miserabil. personarum priuileg. 23. num. 6.

Tanto fortius, quia secundum veriore opinionem inhabiles ad testandum regulariter ad pias causas testari possunt, quoniam ad pias causas omnis iuris ciuilibus solemnitas remissa est, atque mera voluntas, de iure gentium spectatur, cap. relatum de testament. Bald. in leg. 2. C. de sacros. Eccles. vbi idem dixit esse de iure ciuili, quia sicut miles liberum in testando habet arbitrium, ita is qui ad pias causas testatur. Item cum de iure ciuili captatoria voluntas non valeat, l. illa institutio ff. de hered. instit. leg. captatoria de legat. 1. etiam in testamento militis leg. captatoris, C. de milit. testam. tamen valet ad pias causas, cap. cum tibi de testamentis, idem de iure ciuili, leg. fideicommissaria libertas in princip. & vers. sed si ff. de fideicommiss. libert. vbi libertas poterit conferri in voluntatem alterius, & tamen libertas est causa pia, Tiracquel. de priuileg. pias causas priuileg. 60. Item quia nemo potest decedere pro parte restatus, & tamen si ad pias causas testetur in aliquibus quoad cetera intestatus decedere potest, vt probat Abb. in cons. 32. n. 2. par. 2. & ad probandam hanc conclusionem inducitur text. leg. 1. C. de sacros. Eccles. habeat vnusquisque disponendi facultatem quomodocumque voluerit, vbi Bart. in repetit. num. 15. dicit istum text. propter sui generalitatem de vnoquoque intelligendum esse etiam si inhabiles de iure existerent, & hunc intellectum probat, quoniam dicta lex condita est, in priuilegium quod restringendum non est, patet, quia non potest, conuenire nisi vltima parti eius rubricæ, non enim prima, quia non tractatur de Ecclesijs, nec secunda, quia non de rebus earum acquisitis ergo tertia, nimirum de priuilegijs scilicet rerum acquirendarum. Item quia lex esse debet de casu dubio, sed restringendo eam esset de indubitabili. Item quia proprietatis vocabuli, vnusquisque est neminem excludere, leg. si creditores, ff. de pactis, leg. si hoc articulo quisque ff. de heredib. instit. Item l. si ibid. n. 13. Addit, quia vbi tractatur de fauore publico, dictio vnusquisque; vel quislibet non restringitur ad habiles tantum, sed de inhabilibus intelligenda est, per text. leg. si quis in graui. §. vtrum verbis quoque; & ibi Bartol. ff. ad Senatusconsultum Syllanianum. Et hanc opinionem Bartoli secutus est Paul. de Castro ibid. qui dixit illam legem sui priuilegia concedere videlicet personis quibuslibet, etiam inhabilibus, etiam persona, cui de iure relinqui possit videlicet Concilio. Item de tempore quando relinquendum sit videlicet de tempore mortis, propter verbum decedens. Item circa formam testamenti in vers. liber fit stylus. Item circa res, quæ relinquuntur, vt in vers. bonorum. Item quia concernit substantiam relicti, videlicet liberum sit arbitrium.

Sed quia Bald. ibid. dicit, lecturam istam non esse veram, & solum Bartolum, eam tenere, & sequitur gl. intelligendo legem de personis habilibus tantum, præsupponit enim Bald. quod antea nihil poterat relinqui Ecclesijs ad leg. 1. ff. de collegijs illicitis, sed cum Constantinus factus fuerit Christianus iussit ædificari Ecclesijs per vniuersum orbem, & postea per hanc legem iussit eisdem Ecclesijs relinqui posse, ergo habilitat ad relinquendum Ecclesijs, ita ut priuilegium.

Aloyj. Ricc. Praxis Pars IV.

fit solum respectu personarum, quibus relinqui possit, sed personarum, quæ disponere debent; & quod Constantinus fuerit primus, qui Ecclesijs ædificari iussit, est text. cap. futuram Ecclesiam 12. qu. 1.

Ideo pro resolutione præsupponendum est dictam legem fuisse conditam sub consulatu Crispi secundi Consulis, & Constantini secundi Consulis sub Anno Christi 322. vt habetur in factis consularibus ante Iudices Codicis, item Constantinum sub dicto Anno non adhuc factum fuisse Christianum, quia hoc eodem Anno, fulgure cælitus emisso illius Palatium Romæ denatatum fuerit, quamobrem Aruspices consuli iussit, & hoc decretum ad Maximum qui erat vrbs præfectus directum fuit sub data 8. Idus Marti Crispo Secundo, & Constantino Secundo Consulibus, & ita sub eodem anno d. l. 1. vt habetur in l. 2. Cod. de paganis in Codice Theodosiano. Item Constantinum circa hæc tempora anni 322. non adhuc fuisse baptizatum, sed desiderasse fieri Christianum, & propterea congregasse Concilium generale Nicenum, vt fidei articuli determinarentur, & per tres annos durauit, & plus, & fuit congregatum ex Episcopis 318. vt probat diffusè Couarr. in lib. 4. variar. resolut. cap. 15. Item Constantinum Anno Christi 326. fuisse baptizatum, atque iussisse ædificari Ecclesijs, ipsumque incepisse ædificare Ecclesiam in Hierusalem, dedicatam Resurrectioni Christi, vt probat Baronius in suis analibus, sub Anno 226. 2. tom. fol. 260.

Vnde ex his apparet error Accursij qui interpretatur de Concilio, idest Monachorum, vel Clericorum, nam hoc fuit Concilium Generale Nicenum congregatum pro firmandis articulis fidei, & magna tunc temporis pecunia necessaria erat pro sustentando Concilio. Idcirco Constantinus illam legem condidit, & priuilegium concessit. Item inferitur errare Baldum dum interpretatur d. l. 1. de Ecclesia eo quia Constantinus iussit ædificari Ecclesijs, allegans d. c. futurum 12. quæst. 1. quia hoc est verum, sed fuit de Anno 321. item arbitror errasse Salic. qui sequutus fuit Bald. in d. l. 1. Ideo intelligendum esse legem illam de personis habilibus, quoniam nulli collegio relinqui poterat, p. d. l. 1. ff. de collegijs illicitis, quia illa lex dicit posse relinqui illi collegio, quod religionis gratia congregatum erat, & per illam legem Bartol. fundat suam opinionem de personis inhabilibus, nam dicit huiusmodi Collegijs relinqui poterat; ergo ne lex sit de indubitabili opus est dicere, vt priuilegium intelligatur respectu personarum inhabilis, non autem respectu loci, cui relinquitur. Item quod d. l. 1. ff. de Collegijs illicitis loquatur de monopolis, quæ faciunt artifices, scripsi in tract. de iurisdictione par. 2. c. 23.

Igitur iudico opinionem Bartoli esse veriore, & quod per d. leg. 1. Cod. de sacros. Eccles. habilitentur etiam personarum inhabiles ad relinquendum Concilio generali, & hunc intellectum probo, quoniam aduenire non poterant heredes institui, leg. 1. C. de hered. instit. neque testamenta facere, leg. 1. §. 2. de legat. 3. leg. quidam ff. de penis; postea per legem Imperatoris Federici dispositum est, posse auth. omnes peregrini C. communia de successione. Sed Constantinus fuit ante Federicum mille annis circa. Quæro igitur, an peregrini rigore dictæ legis testari poterant, & Ecclesijs relinquere? Certè pro affirmatiua, concludendum est, alias sequeretur inconueniens, vt ne ad pias quidem causas disponere potuissent, ergo lex illa de inhabilibus intelligenda est, propterea peregrini ad testandum in ceteris habiles facti sunt, d. auth. omnes peregrini.

Declaratur articulus, vt procedat etiam in muto, & surdo, nam regulariter testamentum nūc factum non valet, l. iubemus, & ibi gloss. & Doct. C. de testam. & probatur in auth. quod sine vers. non igitur C. de test.

Ec 4 & ita

& ita per istum test. tenent Bald. Angel. Fulgos. & Paul. de Castr. in d. l. i. ubemus; & Paul. de Castr. in l. & non ipsa C. de fideicommiss. Angel. in l. in fraudem §. 1. ff. de testam. milit. quoties omnino sunt furdi, & muti, Nouar. de elect. fori quæst. 10. num. 11. sect. 2. in vltima impressione Neapolitana fol. mihi 80. Tamen testamentum ad pias causas nutu factum ab eo valet, gl. in c. cum tibi de testam. Bald. in d. l. 1. col. 2. vers. super quinto C. de Sacros. Eccles. & in l. post diuisionem ff. de iuris. & facti ignorantia, latè Tiraquell. de priuileg. p. 1. causæ priuileg. 8. Item quia ad pias causas attenditur tantum ius naturale, & diuinum, sicut in testamento militis, nec attenditur solemnitas iuris civilis, vt per omnes Doct. in cap. relatum, & cap. cum heres de testamentis, & in d. l. 1. C. de sacros. Eccles. & in l. Lucius ff. de milit. testam. Item de testamento militis, ad testamentum ad pias causas, validum est argumentum, vt firmat Bart. in d. l. 1. q. 8. & 10. §. part. principalis C. de sacros. Eccles. Ancharan. & Imol. in d. cap. cum es, vbi quod sicut miles potest pro parte decedere testatus, & pro parte intestatus, ita testamentum ad pias causas pro parte factum valet; sed testamentum militis nutu factum valet etiam rescriptum in puluere, dummodo per duorum testes probetur, ergo &c.

5 Declaratur similiter, vt antesignata conclusio sit vera, & procedat etiam in filio familias, qui de peculio aduentitio ad pias causas testari potest, nam de peculio castrensi vel quasi nulla dubitatio esse debet. Hæc de profectio cum in illis affirmatiue dispositum sit in hoc negatiue, & de aduentitio in quo dubitatio esse poterat Bartol. in d. l. 1. n. 20. C. de sacros. Eccles. cum ista distinctione resoluit. Aut Pater habet illius vsumfructum, & in Patris præiudicium non potest l. penult. ff. qui testam. fac. poss. quia nunquam priuilegium cum alterius iactura concessum dicitur, l. nec auis. Cod. de emancipat. liber. l. 2. §. merito, ff. ne quid in loco publico, & ita Bartol. Nouarius forens. quæst. 63. num. 7. lib. 1. & ita Bartolus in citata l. 1. limitat illam, vt non procedat quando quis alterius fauore prohibitus est, quia per dictam l. non censetur contra tertium dispensatam. Item quia filius non potest testari etiam Patre consentiente de peculio aduentitio, quia vltima voluntas ex alieno arbitrio pendere non debet, l. illa institutio ff. de hered. instit. cum similibus. Sed huic rationi Bartol. respondet per dict. l. 1. dispensatum esse defectui captatorie voluntatis ita vt ad pias causas valeat dicto cap. cum tibi, de testamentis, & ideo Bart. concludit, quod filius familias de peculio aduentitio cuius Pater habet vsumfructum testari potest si Pater consentiat, & licet Abb. in cap. 1. de testam. num. 10. dicat opinionem Bartoli non esse veram per text. in cap. licet §. final. de sepultur. lib. 6. tamen Bartol. respondet num. 24. in fine, quod ille textus procedit quoad sepulturam, ego dicerem, quod procedit in donatione causa mortis nam dicit circa peculium castrense, vel quasi non potest indicare nisi de patris consensu, & ibi glos. allegat. l. tam is, ff. de donat. caus. mort. Et addit rationem nam filius potest in vita disponere de peculio aduentitio cuius Pater non habet vsumfructum, & illum liberè donare ad eius libitum auth. vt liceat matri, & auie in principio, & ibi Doctor. & alij relati per Crauet. in consil. 92. vbi attestatur esse communem opinionem, sed in dicta l. 1. disponitur vt quicquid inter viuos facere potest etiam in vltima voluntate possit, vt in vers. liber. sit stylus, & liberum arbitrium, & de rebus suis, quæ res durant vsque ad tempus mortis, quare in peculio aduentitio cuius Pater non habet vsumfructum teneo, quod ad pias causas testari possit quid dixerit Couar. in rubr. de testam. in 3. par. n. 9. & de hoc etiam scribit Tiraquell. de priuileg. p. 1. causæ c. 78.

Verum dum hic casus accidisset in mea Diocesi Vici Equensi ego mandauit praticari contrarium, nã licet Deputatus Curie esset renitens ad cõcedendã licentiã sepeliendi illi qui erat mortuus ab intestato stante quod ipse intendebat facere testamentum ad pias causas, porrecto mihi memoriali per patrem defuncti mandauit, quod non molestaretur, sed cadauer sepultura traderetur, hortatus sum tamen patrem vt pro anima filij aliquid pauperibus erogaret, prout eum effectu pius pater egit ad honorem Dei.

Declaro autem, vt supradicta procedant in inhabilibus præterquam ex defectu intellectus, nam furiosus mente captus infans, & pupillus testari non possunt per d. l. 1. C. de sacros. Eccles. in vers. iudicia, & in verbo voluntates, quæ in istis personis non sunt, Item miles, qui tot priuilegia consequutus est ob defectum intellectus testari non potest. Item in Monacho, & ad mortem damnato de quibus Bartol. & Bald. in d. l. 1. C. de sacros. Eccles. & latius per Tiraquell. de priuileg. p. 1. causæ priuileg. 79.

PRAXIS LARGITIONIS
Munerum ad intellectum Bullæ Clementis
VIII. incip. Religiosè.

RESOLVT. LXXXI.

1 Pænæ Religiosorum largitiones munerum facientium,

Quibus pœnis afficiantur Religiosi donationes, seu largitiones munerum facientes.

EX præmentionata Bulla Clement. VIII. colligitur largitiones munerum prohiberi Religiosis sub pœna priuationis dignitatum, graduum, munerum, & officiorum obtentorum, & obtinendorum, voce actiua, & passiuâ, pœna perpetuæ ignominie, & infamie, ipsosque teneri pœna furti, & simonia, ita vt aduersus eos possit benè procedi.

RESOLVT. LXXXII.

1 Verba Bullæ.

2 Declaratoria Iudicis, an requiratur ad incurrendas pœnas contentas in Bulla.

An præpositæ pœnæ ligent absque Iudicis declaratoria.

1 PRO resolutione placuit hic adducere Verba Bullæ ibi. Quod si quis ex supradictis regularibus viri libet sexus, cuiuscumque gradus, ordinis, dignitatis, ac vbi libet locorum existentibus conuinctum cum ceteris, seu diuisim nostrarum huiusmodi prohibitionum, statutorum, ordinationum, iussionum, decretorum, mandatorum transgressor fuerit, statuimus, vt omnibus, & singulis per eum obtentis dignitatibus, gradibus, muneribus, & officiis, eo ipso priuatus, ac ad illa, & alia similia, vel dissimilia in futurum obtinenda inhabilis perpetuò, & incapax, ac perpetua infamia, & ignominia notatus existat, & præterea priuationem vocis actiue, & passiuæ absque villo superioris decreto, aut ministerio ipso facto incurrat, nec non vltra huiusmodi pœnas, etiam tanquam contra furti, & simonia criminum reum, tam per viam denuntiationis, accusationis, aut querelæ, quam etiam ex officio procedi, & inquiri, condignisque supplicis affici debeat.

Quibus suppositis licet aliqui Doctores loquendo de pœnis criminum sentiant non incurri ante sententiam declaratoriam, vt habetur per Sanchez in summa lib. 6. cap. 15. num. 65. Molin. de iust. & iur. disp. 96. & pœnas priuationis dignitatum, officiorum, & gra-

graduum, item vocis actiue, & passiue, infamiae, & ignominiae non incurrunt ante sententiam criminis declaratoriam, & poenam inhabilitatis incurrunt ipso facto, vt inquit Filiuc. tractat. 34. cap. 3. quæst. 11. num. 79.

Iple tamen cenfeo poenas priuatiuas, ad quarum executionem hominis actio requiritur, vt est priuatio dignitatum, & officiorum, non incurrunt ante sententiam criminis declaratoriam; Alias vero poenas priuatiuas, quæ actionem hominis ad sui executionem non requirunt, vt est priuatio vocis actiue, & passiue, incapacitas, & inhabilitas ad officia, & beneficia, incurrunt ante vllam Iudicis sententiam, ita Bonacin. de leg. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 2. n. 9. de contract. & disp. 3. qu. 8. punct. fin. §. 3.

RESOLVT. LXXXIII.

- 1 Verba Bullæ Clem. VIII.
- 2 Abbates Canonicorum regularium, vel fratrum claustralium comprehenduntur in Bulla.
- 3 Canonici Regulares S. Augustini nequeunt munera facere.
- 4 Moniales prohibentur largitiones munerum facere.
- 5 Religiosi existentes extra Monasterium prohibentur donare.

Quibus personis prohibita sit largitio munerum.

- 1 Verba Bullæ ibi. Hac nostra perpetuò valitura constitutione vniuersis, & singulis cuiuscunque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, bona immobilia, & redditus certos ex indultu Apostolico possidentium, vel non possidentium, seu cuiusvis Congregationis, Societatis, & instituti (non tamen militie) regularibus personis vtriuslibet sexus omnem, & quancunque largitionem, & missionem munerum penitus interdiximus; sub qua prohibitionem comprehendimus volumus omnia, & singula capitula, Conuentus, & Congregationes, tam singulorum Monasteriorum, Conuentuum, Prioratuum, Prepositurarum, Præceptoriarum, Domorum, & locorum, quam Prouincialia, aut Generalia cuiuslibet Prouinciæ, siue vniuersi Ordinis, Societatis, aut instituti, eorumque, vel earum Camerarios, Commissarios, & quoscunque Officiales, & singulares personas, ipsos etiam ordinum Congreg. & Societatum huiusmodi Superiores, quascunque dignitates obtinentes, etiam Generales, & Prouinciales, Magistros, Ministros, & quocunque nomine Præfectos, nec non Conuentuum, Monasteriorum, Prioratuum, Prepositurarum, Præceptoriarum, domorum, & locorum, quorumcumque Abbates, Priores, Prepositos, Præceptores, etiam maiores Guardianos, Ministros, Rectores, atque Abbatissas, Priorissas, & alio quoum titulo Præsidentes, tam ipsi regularibus, quam locorum ordinariis, seu quibusvis superioribus subiectis vtriuslibet sexus ad vitam, vel ad tempus deputatos nobis patefaciant illas personas, quæ prohibentur munerum largitiones facere, sed pro maiori explanatione referam casus in quibus personæ comprehenduntur in Bulla præmentionata.
- 2 Primus casus est Abbatibus Canonicorum, regularium, vel Fratrum claustralium, Cisterciensium, qui comprehenduntur in hac Bulla. Idemque dicendum est de Canonicis Regularibus S. Augustini, vel eorum Abbatibus, & Superioribus, quia dicuntur verè religiosi, ita Nauarr. comment. 2. regul. n. 6. & comment. 4. num. 70.
- 4 Secundus casus est in monialibus, quæ vtique comprehenduntur in Bulla præfata Nouarius in tract. de elect. fori quæst. 62. num. 12. sect. 2. in vltima impress. quia loquitur de regularibus vtriusque sexus, quod procedit etiam si donaret bona ab illis acquisita proprio labore, & industria, nam quæ acquirit regularis,

Monasterio acquirit auth. ingressi, C. de sacros. Eccl. Sorb. super declar. d. Bullæ post verbum donare vers. itaque verum, Beia par. 4. casu 32. in fin. inquit posse excusari moniales, quibus ex consuetudine alio vbi recepta victus tantummodo datur, & pro vestitu relinquitur, id omne, quod opera, & industria sua acquirunt, sed ipsæ parcendo proprio vestitu, & suppellectili aliquid subtrahunt, illudque in licitis vlu infumunt, vt puta in elemosynas, & donationes honestas, sed Valer. in differ. vtrius. iur. verb. munera num. 51. & 75. contrarium tenet, ex eo, quod cum hæc bona per religiosum sint acquisita Monasterio, & Religiosus non habeat illorum bonorum administrationem, & facultatem liberam, sed limitatam pro sui sustentatione, & vestitu, non potest ea ad libitum disponere, & alijs pro suo arbitrio conferre, nisi causa approbata fuerit in generali capitulo, aut alia generali Congregatione maturè discussa vt in præfata constitutione dicitur, aut nisi alius occurrat casus in dicta Bulla exceptus.

- 5 Tertius casus est, vt præfata Bulla complectatur moniales, aut religiosos extra Monasterium existentes, & in domibus parentum causa infirmitatis, vel alia de causa commorantes, ratioque videtur esse, quia locus non eximit ab obseruantia regulari, & a constitutionibus Summorum Pontificum, Sorbus verb. donare versic. sed ille personæ, licet Valer. loc. cit. num. 29. contrarium firmet.

RESOLVT. LXXXIV.

- 1 Remuneracionis causa bene potest donari, quia non est propriè donatio num. 2.
- 3 Donatio inter patrem, & filium valet remuneracionis causa.
- 4 Mulier potest donare ex causa remuneracionis.
- 5 Infamatio non requiritur in donatione remuneratoria.
- 6 Donatio remuneratoria renouatur per superuenientiam filiorum.
- 7 Concil. Trid. sess. 25. cap. 16. de Regul. declaratur.

Donari an possit à Religiosis ex causa remuneracionis absque metu poenarum Bullæ Clementis VIII.

- 1 IN varijs casibus, in quibus fui consultus, semper dixi Bullam Clementis VIII. circa largitionem munerum non extendi ad Religiosos donantes causa remuneracionis, vt in terminis concludit Rodriq. q. regul. 47. art. 6. part. 2. & post eum Gratian. forens. discept. lib. 4. cap. 202. num. 5. & recenter Nouarius qu. forens. 53. n. 7. lib. 1. addo etiam pro hac opinione Cened. de paupertate Religiosa dub. 27. Molin. de iustit. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 244.
- 2 Nam in iure non dubitatur donationem remuneratoriam esse potius speciem solutionis debiti, & permutationis, ac tamquam titulum onerosum, vt patet in l. Aquilius Regulus ff. de donat. Ibi, defendi non meram donationem esse, verum officium magistri quadam mercede remuneratum Regulum, & in l. sed & si lege S. consuluit in fine, ibi velut genus quoddam hoc permutationis, ff. de petit. hered. Panorm. in rubric. 10. de donat. Aretin. conf. 17. col. 5. Alex. conf. 217. col. 1. lib. 2. hinc licet donatio inter patrem, & filium non valeat, l. donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & vxor. valet tamen causa remuneracionis Corn. conf. 144. col. 2. lib. 2. Soccin. conf. 66. col. 2. Dec. conf. 626. col. 1. Lup. in rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. col. 1. Masuer. in sua praxi tit. de donat. §. Item hoc, quod dictum est; & mulier prohibita forsitan donare poterit id agere ex causa remuneracionis Castrenf. conf. 172. lib. 2. & donans liceat habeat beneficium ne conueniatur vltra quam facere potest deducto ne egeat, l. inter

1. inter eos §. 15. quoque ff. de re iudic. secus tamen est in donatione remuneratoria, Angel. in l. sed hoc ita ff. de re iudic. Rom. conf. 26. col. 2. Barb. in tract. de præstant. Card. in 3. fit 1. par. col. 6. & donatio remuneratoria non indiget infirmatione, Alber. in leg. si pater §. fin. ff. de donat. Soccin. conf. 65. col. 5. lib. 1. Guid. Pap. decif. 95. nec supervenientia filiorum reuocatur, vt plenè tutatur Tiraquell. in l. si vnquam in verbo donatione largitus num. 12. cum sequ. C. de reuoc. donat. vbi plurima alia pro comprobatione cumulata reperies, quæ pœnes ipsum per te videre poteris quibus iungenda sunt nonissimè adducta per Nouarium d. qu. 53. lib. 1. vbi fundauit opinionem, dispositionem Sacri Concilij Tridentini sess. 25. cap. 16. de Regularibus, non habere locum in donatione remuneratoria.

Et confert, nam prælatus Regularis potest donare causa remunerationis, vt voluit Rota apud Ludouisium decif. 401.

RESOLVT. LXXXV.

1. Nouitij veluti non Religiosi non prohibentur donare.
2. Religiosi habentes beneficium Ecclesiasticum excipiuntur à Bulla.
3. Tertiarij non comprehenduntur in Bulla.
4. Religiosi militares excluduntur à Bulla.
5. Episcopis religiosi permiffum est largiuites facere.

Quibus personis non prohibita sit munerum largitio.

1. Nonnulli sunt quibus donationes fieri permiffum est, & inter alios sunt Nouitij, ea ratione, quia Bulla loquitur de Religiosis, quorum appellatione non veniunt Nouitij, quod ante professionem non appellantur Religiosi, nam soli Religiosi professi professione expressa, vel tacita sunt Religiosi, cap. Religiosis de sent. excomm. in 6. maxime in odiosis, vt pulchrè declarauit Nouarius de elect. fori quæst. 63. à nu. 14. sect. 2. Sanchez in summa tomo 2. lib. 5. cap. 5. num. 12. prout etiam Religiosi habentes beneficium Ecclesiasticum, nam in dicta Bulla prohibentur solum largitiones bonorum pertinentium ad Monasterium, cum in hac Bulla sermo sit de donatione eorum, quæ dispositioni prælatorum, & conuentuum subiecta sunt, & ideo Summus Pontifex ipsorum licentiam, & consensum obtineri mandat, ita Nanarr. comment. 2. de regul. num. 6. Molin. tract. 1. disput. 149. & 276. Sanchez in oper. moral. lib. 6. cap. 6. num. 13. & 14. & alij apud Valer. in differ. vtriusq; Iuris verb. munera.
4. Et sic etiam Tertiarij, vt plurimum in hac Bulla non comprehenduntur, quia non sunt verè, & propriè Religiosi, idemque erit de inferuentibus hospitali, Heremitis, & alijs, qui ad aliquam Religionem approbatam admissi non sunt, etiam si in communi viuunt in loco septo, & claufo; nam illi dicuntur regulares, qui tria vota essentialia in Religione approbata emittunt, & consequenter qui tria vota non emisit, aut illa emisit, sed in Religione non approbata, non comprehenditur in hac Bulla, vt Sorb. loco citato.
4. Nec in dicta Bulla comprehenduntur Religiosi militares, vt equites Sancti Ioannis, Sancti Iacobi, Sancti Stephani Alcantaræ, Calatravæ, & his similes per expressa verba Bullæ ibi (non tamen militæ) Et denique Episcopi Religiosi nullatenus subiiciuntur huic constitutioni, quia largitiones non faciunt ex bonis Monasterij, sed ex redditibus, quorum liberam administrationem habent; nam Episcopus Religiosus liberè potest disponere inter viuos, non solum de fructibus, opera sua, aut aliunde acquisitis, verum etiam de fructibus, & redditibus sui Episcopatus, vel beneficij, vti Episcopus vel beneficiarius sa-

cularis, & sic decidit Rota decif. 215. num. 3. par. 2. in nouiss.

RESOLVT. LXXXVI.

1. Accipiens aliquid à Religioso, tenetur ad restitutionem ante absolutionem.
2. Absolutio huius casus est reservata Sanctissimo.
3. Absolutio collata penitenti ante actualem restitutionem, non valet.
4. Confessarius dans absolutionem ante restitutionem, tenetur ipse ad restitutionem.
5. Accipiens aliquid à Religioso, tenetur ad illius restitutionem absque Iudicis declaratoria.

Recipientes munera à Regularibus, quas pœnas incurrant.

- D**ixi superius, ac enarraui pœnas, quas incurrunt Religiosi largitiones munerum facientes: modo videbimus, quibus pœnis afficiantur recipientes munera à Religiosis; vnde accipiens aliquid à Religioso vtriusque sexus extra casus permiffos supra relatos, tenetur ad restitutionem rei acceptæ, nec absolui potest nondum facta reali restitutione, ita expressè habetur in Bulla ibi (adeo vt restitutione ipsa realiter non facta non possit in foro conscientie absolui.) Et ideo affirmo casum esse reservatum Summo Pontifici ante præstitam satisfactionem ab accipiente; nec valet absolutio collata penitenti ante actualem restitutionem, quia Summus Pontifex iurisdictionem, & facultatem absoluendi adimit, nam illa dictio negatiua, non, præposita verbo, potest, tollit potentiam. Caiet. Suar. & alij, quos referendo sequitur Bonac. de censur. disputat. 1. quæst. 3. punct. 9. num. 3. quod intelligendum puto dummodo penitens moraliter satisfacere possit absque graui damno, & incommodo; præcepta enim Ecclesiæ benignè interpretanda, & explicanda sunt, nec ad impossibile obligationem inducunt, leg. si stipuler ff. de verb. oblig. l. impossibile, ff. de reg. iur. & cap. nemo potest ad impossibile de reg. iur. in 6. quare sequitur, impotentem ad satisfaciendum absolui posse data cautione de restituendo, vide Bonac. loc. cit. à num. 4. vsque ad num. 10. Idemque videretur esse si penitens bona fide absolutionem obtineat illius peccati, quod simul cum alijs confessus fuerit, aut per obliuionem contulerit.
4. Et ideo verum est, non esse impertiendam absolutionem ante restitutionem factam, quod confessarius in pœnam, absoluendo modo prædicto, tenetur ipse ad restitutionem, plures refert Bonac. loc. cit. num. 1. & de restit. disp. 1. quæst. 2. punct. 11. videas ipsum, si sentiat contrarium.
 5. Prout etiam tenetur ad restitutionem accipiens aliquid à Religioso ante Iudicis sententiam, ita Valer. verb. munera num. 103. tum quia nullo iusto titulo rem acceptans retinere potest cum incapax, & inhabilis effectus sit ad rem illam acquirendam; tum etiam, quia licet pœna, quæ ad sui executionem actionem hominis requirit, subeunda non sit ante Iudicis sententiam: Tamen incurrit ante Iudicis sententiam, quoties superior in foro conscientie obligat ad illam subeundam, seu quoties ante illam sententiam, & declarationem Iudicis obligare intendit, & clarè patet ex verbis Bullæ ibi. Quod si vel ab aliquo particulari Religioso, vel à Superiore copiam Generali, Prouinciali, aut alio quocunque officio surgente, aut à Conuentu, Capitulo, vel Congregatione, siue ab vniuerso Ordine, & Religione quicquam receperint, id quod acceperint suum non faciant, verum ipso facto, absque alia monitione, Iudicis decreto, sententia, aut declaratione ad illius restitutionem, omnino in vtroque foro tenentur.

Huius.

Huiusmodi autem restitutionem esse faciendam Monasterio, in quo degit Religiosus, à quo res accepta fuit, seu alteri loco, de cuius bonis res donata fuit expresse sancitur per Bullam in illis verbis. *Hanc autem restitutionem fieri volumus, non priuatim, & Religioso, qui donauit, sed ei Monasterio, domui, vel alteri loco, de cuius bonis facta est largitio, vel si non de eius bonis donatum est, in quo idem Religiosus donans professionem emisit, vel in nomine totius Capituli, Conuentus, aut Congregationis, vel vniuersi Ordinis, seu Religionis donatio facta extiterit, pariter communi mensae, aut massae, cuius nomine donatum fuerit accepta munera restituantur; ita vt nec qui donauit, nec Conuentus, Capitulum, Congregatio, Ordo, aut Religio, cui restitutio facienda est, illam remittere, & iterum ei donare, aut recipientem ab obligatione restituendi eximere, vel vt in pauperes eroget concedere quoquo modo possit.*

RESOLVT. LXXXVII.

- 1 Superiores possunt concedere licentiam donandi valorem decem ducatorum.
- 2 Quantitas donandi remittitur arbitrio Superioris.
- 3 Iudicis arbitrium quando subintrat.

Quanti valoris debeant esse munera, ne sint contra Bullam Clem. VIII.

- 1 Non defuerunt Doctores affirmantes prelatos regulares posse sibi, & suis concedere licentiam donandi vsq; ad quantitatem decem ducatorum pro causa rationabili puta pro cognatorum nuptijs, pro pauperibus, & similibus causis, ita Cordub. in summa quaest. 54. Lopez part. 1. institut. cas. conscient. cap. 152. Fagundez de precept. lib. 8. tractat. 2. cap. 6. num. 12.
- 2 Verum ego tutius censerem, quod dum in hac Bulla non sit determinata quantitas, debeat id remitti arbitrio Superioris, qui ruminatis conditionibus Religiosi donare volentis, & eius, cui fiat munusculum, & cognita causa, ob quam donatio impartitur, & considerata facultate Monasterij, poterit maiorem, vel minorem facultatem dare in quantitate, & qualitate, Suarez de Relig. tom. 3. lib. 8. cap. 15. num. 13. Azor, institut. moral. part. 1. lib. 12. cap. 12. tit. 4. Sanchez in summa tom. 7. cap. 19. n. 42.
- 3 Vbi enim aliquid in statuto, & lege non est determinatum Iudicis arbitrium versari debet, vt percipitur ex Nouario in suo nouo tract. de elect. & variat. fori quaest. 21. sect. 2. in vltima impressione num. 11. vbi quod tunc succedit arbitrio Iudicis, quando à lege, vel consuetudine, aut statuto certam sanctionem, & declarationem non habemus, affirmans ibidem num. 3. arbitrium regulandum esse iuxta qualitatem personarum.

PRAXIS BONORVM
Patrimonialium.

RESOLVT. LXXXVIII.

- 1 Pater cogitur ad praestandum patrimonium filio ordinando, vel vxorem ducere.
- 2 Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale valet.
- 3 Pater diues cogitur subministrare necessaria filio vacare studio, vel intrare volenti Religionem, num. 5.
- 4 Titulus patrimonij quid contineat.
- 5 Patrimonium à patre filio est iterum praestandum, vbi datum perdidit.

Bona patrimonialia semel assignata filio Clerico, an sint iterum danda si prius habita amisit.

Practicatum est quandoq; quod si filius velit promoueri ad sacros Ordines, & pater sit renitens ad constituendum ei patrimonium, tunc potest filius illum cogere iuris remedijs, vt illud assignet, vt in proprijs terminis probarunt Auendan. conf. 17. num. 4. Sanchez de matrim. disputat. 26. sub num. 7. lib. 4. Geneuen. in practicabili Eccles. quaest. 624. quem nouissimè refert, & sequitur Nouarius forens. quaest. 37. lib. 1. num. 1. vbi etiam adducit Crauet. conf. 139. lib. 1.

Qua opinio confirmatur ex eo, quia argumentare licet à patrimonio carnali ad spirituale per cap. inter corporalia de translat. praelat. leg. sancimus, C. de sacros. Eccles. cum alijs adductis per eundem Nouarium forens. quaest. 69. num. 13. lib. 1. sed cum vxorem ducere intendit illum potest cogere, vt sibi constituat donationem propter nuptias in dotis recompensam l. final. C. de dotis promiss. de Benedict. in cap. Raynuntius verbo dotem, quam ei dederat, ergo similiter poterit cogi, vt donationem faciat filio pro Ordinibus suscipiendis, & suo matrimonio spirituali, & dispositio auth. res quae Cod. communia de legat. quod bona subiecta restitutioni non possunt alienari nisi ex causa dotis, habet etiam locum in dote spirituali, vt ibi communiter traditur.

Et facit, quod si pater est diues, & filius velit vacare studio literarum, potest compelli ad ministrandum ei necessaria Archidiacon. in cap. si reliquerit distinct. 30. Lucas de Penna in l. 1. C. qui etate, vel professione se excusant lib. 10. & maior utilitas publica consistit, in factis quam in studio literarum capit. ius autem distinct. 1.

Item consideratur pro corroboratione, quod filio intranti Religionem tenetur Pater aliquid assignare, pro victu suo si Monasterium est inopax, alias secus ex d. l. si quis à liberis de liber. agnoscend.

Similiter iuuatur, quia titulus patrimonij promouendi ad sacros Ordines nihil aliud continet, quam alimenta ne cum dedecore cogatur mendicare cap. Episcopus cap. secundum de praebendis, & certum est, patrem teneri praestare alimenta filio, vt in d. l. si quis à liberis.

Amplia praefatam conclusionem adeo esse veram, quod pater cogatur assignare patrimonium filio Clerico ad sacros Ordines quamuis per prius assignauerit, vbi filius patrimonium perdidit, vt per plura fundamenta doctè quidem affirmat Nouarius d. quaest. forens. 73. num. 4. cum seq. dicens num. 13. iuxta suam opinionem fuisse decisum, declarans id non procedere quando conditio patris esset facta deterior, & contingeret diminutio substantiae illius, quia in tali casu non teneretur iterum patrimonium praestare, prout neque teneri ad redotandam filiam, quae amisit dotem, nisi in quantum adest virtus eiusdem substantiae ex Menoch. conf. 370. lib. 4.

RESOLVT. LXXXIX.

- 1 Alienatio bonorum, ad quae fuit quis ordinatus est prohibita.
- 2 Dicitio nullatenus quid importet.
- 3 Alienationis sub nomine quid contineatur, & an transactio num. 4. Diuissio num. 5. permutatio num. 6. & datio insolutum num. 7.
- 4 Hypothecarum non potest, quod alienari prohibetur.
- 5 Seruitus imponi non potest super bonis, ad quorum titulum fuit quis ordinatus.

Bona

Bona patrimonialia, an sicuti prohibentur alienari, ita etiam nec valeant diuidi, mutari, dari insolutum, & hypothecari.

- 1 **N**on dubitatur, quod bona ad quorum titulum fuit quis ordinatus alienari non possunt absque licentia Episcopi, ut mandat Sacros. Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. de reformat. Ibi atque deinceps sine licentia Episcopali alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possit, quae verba inducunt nullitatem actus ipso iure ob aduerbium illud nullatenus, quod tollit omnem potentiam alienandi, glof. in clem. in verbo nullatenus de sequestrat. possess. Gonzal. in regul. 8. Cancell. glof. vltim. num. 65. Ceual. commun. contra commun. post § 27. n. 10. Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 32. num. 7. Ita ut alienatio patrimonij, aut extinctio pensionis subsequens promotionem ipso iure dicitur inualida Nauarr. c. 17. nu. 2. & 4. & conf. 21. de tempor. ordinat. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. qu. 6. num. 1. & 35.
- 3 Cumque autem alienationis verbum sit nomen generale complectens alienationem quocumque modo factam, l. fin. C. de reb. alien. non alien. cap. nulli licet de reb. Eccles. non alien. idem non solum in effectu clericus illud vendere prohibetur, quia sub tali alienationis verbo omnis actus domini translativus continetur, l. 1. C. de fundo dotal. cum alijs cumulatis per Nouarium in opusculo noui iuris Pontific. conclus. 1. sub rubric. de alienat. rerum Eccles. num. 6. sed etiam nec valet promissio de vendendo tale patrimonium, quia ista promissio alienationis appellatione continetur Bella comb. tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 34. num. 33. tom. 2. Tiraquell. de retract. tit. 2. ad fin. num. 30. Menoch. confil. 1. num. 230. Valasc. decif. 77. num. 7.
- 4 Sic etiam nec transactio super huiusmodi bonis cadere potest ex dictis per Caldas de resol. emphiteuf. cap. 9. num. 36. prout & regulariter nec valet transactio super rebus Ecclesiae nisi interuenientibus solemnitatibus extraneantis ambitione de reb. Eccles. non alienand. Verall. decif. 106. par. 1. & dec. 318. par. 3. Nouarius vbi supra num. 13. qui alios allegat.
- 5 Item super istis bonis patrimonialibus non cadit diuisio, ut per Gam. decif. Lusitan. 300. num. 4. Valasc. decif. 53. num. 4. ea ratione, quia prohibitus vendere censetur prohibitus quoque diuidere Tiraquell. de leg. connubial. glof. 5. n. 216.
- 6 Prout etiam, nec illa permutare potest Rota in re collect. per Farinac. decif. 614. in nouiss. Gonzal. in reg. 8. Cancell. glof. 5. §. 10. num. 35. Gratian. disceptat. forens. lib. 1. cap. 159. num. 3. eadem ratione, quia prohibitus alienare permutare non potest Tiraquell. de retract. ligna. §. 1. glof. 14. num. 30. Pereira de empt. cap. 8. num. 26. & 27.
- 7 Et similiter, nec illa possunt dari insolutum pari quoque ratione Mascard. de probat. conclus. 1142. n. 14. Menoch. de arbitr. iudic. c. 171. n. 51. Guttierrez pract. quaest. lib. 2. qu. 157.
- Vnde in decif. Curiae Archiepiscopalis. 212. part. 2.
- 8 merito firmaui conclusionem talia bona, nec posse hypothecari, nam certum est, ut qui nequit alienare, nec possit hypothecare, seu obligare, l. fin. C. de rebus non alien. Pirell. in l. 1. C. de bon. matern. num. 19. par. 3. Barbof. in l. 1. n. 39. par. 3. ff. solut. matrimon.
- 9 Et hinc etiam aliquando consultus dixi super illis non posse imponi vllam seruitutem, prout in rebus Ecclesiae concludit Nouarius in opusculo noui iur. Pontific. d. conclus. 1. n. 6. de alienat. rer. Eccles. vbi allegat Rebuff. in compend. alienatio num. 4. & 6. in fine Barbof. in l. vlt. fructu, num. 15. cum sequ. ff. solut. matrimon.

Qui quidem Nouarius loco ante citato sub num. 6.

vers. proinde firmat conclusionem, quod prohibitus alienare, actum facere prohibetur, quo legalis saltem bonorum sequatur alienatio ex plurium DD. auctoritate, quos in vnum recollectit, ut apud eum latius videri poterit.

RESOLVT. XC.

- 1 Alienatio patrimonij an valeat, quando ordinatus habet vnde viuere, & num. 3.
- 2 Dicitio aliunde quid importet.
- 4 Lex frustra non loquitur.
- 5 Forma dat esse rei.

Bona patrimonialia an possint alienari, seu renunciari si clericus iam ordinatus habeat aliunde, ex quo viuere possit.

1 **S**unt qui affirmant alienationem, seu renunciationem patrimonij ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus factam absque licentia Episcopi, si tunc habeat beneficium, seu alias vnde commodè viuere possit valere, ita inquam scripserunt Paris. de resignat. benefic. quaest. 6. num. 16. lib. 2. Azor. in instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. quaest. 3. Ceual. commun. quaest. 527. num. 8. Garzia de benefic. part. 2. cap. 5. num. 186.

Nam concilium cap. 2. sect. 21. de reformat. solum statuit, quod deinceps sine licentia Episcopi patrimonium alienari non possit, donec aliunde non habeat vnde viuere, atque adeo cum aliunde non habeat non videtur prohibita talis alienatio, cum dictio illa donec sit restricta temporis habeatque naturam suspensiuam, Bertazzol. de clausul. instrument. clausul. 15. §. 4. Menoch. confil. 151. num. 40. Cassan. in consuetud. Burgund. in rubric. §. 6. num. 8. cessare enim videtur mens Concilij, igitur & quoque eius dispositio, cap. cum cessante de iure patronatus, l. adigere, §. quamuis ff. de iure patronat. nam causam legis condenda, & legislatorum mens semper est attendenda, Nouarius forens. quaest. 144. n. 11. lib. 1.

3 Contrarium tamen in puncto principalis probatur Vgolin. in tract. de potest. Episcopi cap. 26. §. 13. n. 4. Quintan. Ecclesiastic. lib. 3. num. 72. Cened. qu. canonic. 11. n. 9. affirmantes alienationem bonorum patrimonialium non valere nisi praecedente Episcopi licentia, quamuis ordinatus habeat aliunde vbi victum querere possit.

Cum opinio ratio est, quia si huiusmodi ordinatus dum habet victum aliunde possit absque licentia Episcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud posse distrahare nullus esset effectus, illa verba Concilij d. cap. 2. sine licentia Episcopi, imo viderentur quasi frustratoria, quod in iure non conceditur, quia lex nunquam frustra loquitur, nec habet vnam syllabam superfluum, & vacuum, Gonzal. in regul. 8. cancell. glof. 22. num. 5. vbi enim quod superfluum a iure est reprobatur, quia, leges nihil frustra faciunt, l. si ait praetor num. 16. ff. de iur. iurand.

Item facit, quia consensus Episcopi in alienatione dictorum bonorum videtur per Concilium appositus de forma, & ideo ille enitari non potest, quia forma dat esse rei, & ad vnguem est seruanda, nec aliquid ab ea detrahi potest Nouarius, qui alios adducit forens. qu. 71. num. 2. lib. 1. affirmans quaest. 78. eod. lib. formam omnino esse seruandam, & ex illius omissione actum utique reddi nullum, quare merito praxis obseruat, ut interponatur consensus loci ordinarij, prout & ita me accedente vti Vicario Generali in Curia Archiepiscopali fidelissima, & Illustrissima Ciuitatis Neapolis fuit seruatum in duobus casibus, per eandem

dem Curiam confitto, quod nonnulli clerici satis habebant aliunde victum honestum ex causis in supplicationibus porrectis fuit eis concessa licentia alienandi bona patrimonialia, ad quorum titulum fuerant ordinati.

RESOLVT. XCI.

- 1 *Prescriptio, quæ datur in bonis patrimonialibus Clericis, & vide num. 3.*
- 2 *Prescriptio decem, & viginti annorum, est communis Clericis, & Laicis.*
- 3 *Clericus in patrimonio, ad cuius titulum ordinatur gaudet priuilegijs Ecclesiæ concessis.*
- 4 *Prescriptio dicitur prohibita, vbi est prohibita alienatio.*

Bona patrimonialia Clericorum, ad quorum titulum promouentur per quoddam tempus præscribuntur.

1 **I**n bonis Clerici patrimonialibus præscribitur iure communi, nec in his gaudet Clericus præscriptione quadragenaria glossa in cap. possessiones 16. qu. 3. quam dicit singularem Abbas in cap. Sanctorum, de præscriptionibus lib. 6. Francus in cap. Episcopum, num. 6. de præscriptionibus lib. 6. Baldus alios adducens de præscriptionibus in 1. part. quintæ principalis quæst. 5. per totam, & nouissimè Gironde de priuilegijs, & exemptionum explicatione num. 240. & 374.

2 Est enim præscriptio decem, vel viginti annorum communis Clericis, & Laicis. Abb. in cap. quod Clericis column. 7. de præscriptione. Gregor. 1. 18. tit. 29. par. 3. quia Clericus in his bonis censetur, vt Laicus, & iudicantur illa bona, vt bona Laicorum, secundum ea quæ optimè Palat. in repet. cap. per veltras §. 39. num. 11. extra de donat. inter vir. & vxor. vbi allegat cap. dilectus de iure patronatus, Azueo lib. 2. tit. 2. num. 37. & comprobat Valasc. de partitionibus, c. 35. à princip. vbi inquit, quod in bonis patrimonialibus, seu in alijs industria sua, vel labore acquisitis, vel per vltimas voluntates, aut contractus, aut in castris, aut à Principe donatis reputatur Clericus, vt merè Laicus quibus addo Gutierrez lib. 1. canonic. quæst. cap. 34. num. 11. & 12. & pract. quæst. lib. 4. num. 7. cap. 37. & Perez lib. 1. ordinam. tit. 2. in leg. 8. in gloss. concidos clericos, & est gloss. singularis in leg. munerum §. patrimoniorum verbo Pontifex, ff. muner. & honor. ibi quia, vt prædia possideant à lege humana.

3 Quinimò in bonis patrimonialibus quorum titulo Clerici promouentur in ordinibus Couarr. post multos var. lib. 1. cap. 4. num. 4. tenuit nec dari priuilegiū præscriptionis Ecclesijs concessum, quod etiam firmanunt Salzed. in pract. cap. 18. num. 14. & Morla in. emporio iur. part. 1. cit. de legibus quæst. fin. num. 7. qui mouentur ex doctrina glossæ in cap. tuis de præbendis, Francus in capitol. 1. col. 1. in fine præscript. in 6. quia priuilegia non sunt trahenda in consequentiam nisi lex aliqua tribuat ex textu in lius singulare, ff. de legibus glossa in l. bene Azenone in glossa verbo cum enim C. de quadriennali præscript. Barbosa vbi optimè in leg. 1. ff. solut. matrimon. in 1. part. num. 19. Decius consil. 529. num. penult. & consil. 516. num. vlt. & conducunt quæ Guttier. canonic. quæst. dict. cap. 34. a num. 1. lib. 1. & pract. quæst. cap. 37. num. 8.

Sed licet supradicti sint in hac opinione, tamen contrarium est verius prout recenter fundat Nauarr. in sua praxi elect. & variat. fori sect. 2. q. n. in vltima impress. Neapolitana ex dictis per Nauarr. consil. 12. de censibus, vbi subditur Clericum

in patrimonio ad cuius titulum ordinatur gaudere priuilegijs Ecclesiæ concessis, vt etiam tradunt lata in l. si quis à liberis §. solent num. 36. ff. de liber. agnoscend. Episcop. Minoren. in praxi Episcop. in verbo Clericus par. 1. saltem interim, quod non extinguitur per ademptionem beneficij Ecclesiastici, Spin. in specul. testam. gloss. 18. in princip. num. 72. Azueo in l. 1. num. 9. tit. 4. nouæ recopilat. Cened. quæst. canonic. 11. num. 9.

Et facit pro corroboracione, quia dum vigore Concilij Tridentini sess. 2. 1. cap. 2. de reformat. interdicitur alienatio huiusmodi bonorum patrimonialium, ita pariter censendum est esse prohibitam præscriptionem ordinariam.

Tantò fortius, quia prohibita alienatione censetur prohibita præscriptio, gloss. Bar. & alij in l. vbi lex ff. de vscap. gloss. in l. non est incognitum, l. in quibus caus. in integ. restit. l. al. in l. fin. §. fin autem n. 5. C. commun. de legat. latè Couarr. in regul. possessor. par. 3. §. 3. n. 6. Gabriel. conclus. 13. de præscript. & Molin. de primogen. cap. 10. lib. 3. & Pinell. in auth. nisi tricennale C. de bon. matern. num. 30.

RESOLVT. XCII.

- 1 *Clericus in bonis patrimonialibus non gaudet beneficio restitutionis in integrum.*
- 2 *Ecclesiastici quando in bonis patrimonialibus gaudent priuilegijs Ecclesiæ.*

Restitutio in integrum an detur Clerico pro bonis patrimonialibus.

1 **S**unt qui tenent in bonis patrimonialibus Clericos non gaudere priuilegijs Ecclesiæ, nisi tantum in casibus à iure expressis, vt apud Dec. in cap. Episcopus num. 10. de præbend. Panorm. & Felin. in cap. Ecclesiæ S. Mariæ de constitut. cum alijs, quos refert, & sequitur Valquius in tract. de success. creat. lib. 3. §. 22. num. 42. limit. 12.

Vnde Ecclesiasticos in bonis patrimonialibus non restitui in integrum, docet gloss. in clem. 1. in verbo Ecclesiæ, vbi etiam Card. num. 14. de restitut. in integ. Felin. in d. cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de constitut. num. 9. Panormit. in cap. 1. num. 4. de consuet. vbi supradictam glossam mirabilem appellat. Specul. in tit. de in integ. restitut. §. qualiter num. 7.

De quorum opinione datur ratio per Modernum in suo tract. de iurisdic. par. 4. cas. 49. à num. 9. cum seq. quia in hoc casu principaliter considerantur bona Clericorum, & accessorie eorum persona, quo in casu bona non sunt priuilegiata, at secus vbi principaliter consideraretur persona Clericorum, & bona accessorie venirent ad personam, quia tunc Ecclesiastici in bonis patrimonialibus gauderent omnibus priuilegijs, quibus gaudent Ecclesiæ, vt in cap. fin. & ibi gloss. fin. de vit. & honest. cleric. & ideo cum collectæ imponantur principaliter personæ, propterea, Ecclesiastici ab earum solutione sunt exempti, nec ad illas soluendas cogi possunt absque censurarum labe.

RESOLVT. XCIII.

- 1 *Clericus habet beneficium electionis fori, etiam in bonis patrimonialibus num. 2.*
- 3 *Bona patrimonialia dicuntur quadam spirituales mercedes.*
- 4 *Ecclesiæ competit beneficium eligendi forum.*

(643)

An

An pro bonis patrimonialibus, ad quorum titulum fuit quis ordinatus detur electio fori iuxta mentem leg. vnic. C. quando Imper. inter pupill. & vid.

OMnes DD. passim affirmarunt Clerico competere beneficium electionis fori, de quo in l. vnic. C. quando Imperat. inter pupill. & vid. pro bonis Ecclesiasticis litiganti, perhorrescentiamque aduersarij alleganti, vt tradiderunt in cap. cum sit generale de foro competen. & scribit Felyn. in cap. cum Ecclesia S. Mariæ de constitut. col. 4. & in Regno est prouisum per specialem ritum M. C. V. 233.

Sed an id procedat vbi esset lis super bonis patrimonialibus, ad quorum titulum quis ordinatus fuit aliquando dubitatum, & consultus ego affirmatiuam sequutus sum sententiam, prout in proprijs terminis probauit Nouarius forens. quæst. 72. lib. 1. vbi firmavit in specie electionem fori esse concedendam Clerico litiganti pro eius bonis patrimonialibus, ad quorum titulum fuit ordinatus dans nouum intellectum ad dicta Rit. M. C. V. 228. allegat pro sua opinione, Petr. Duard. in explicat. Bullæ Cæne lib. 2. caus. 18. quæst. 5. num. 9. & iterum eandem sententiam sustinet in suo nouissimo tractat. de elect. & variat. fori quæst. sect. 2. in vltima impressione Neapolitana, vbi etiam ad id allegat Vrsil. ad addit. ad Afflict. dec. 257. num. 1.

Quæ opinio fallitur ex illa vulgata conclusione, quod bona patrimonialia gaudent privilegijs bonorum Ecclesiæ, Bald. de pace constant. in verbo Imperialis clementiæ vers. ex his apparet num. 17. Dec. in d. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ col. 9. num. 18. de constitut. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. num. 21. quia talia bona dicuntur quædam præmia, & spirituales mercedes pro seruitijs Ecclesiæ exhibendis, gloss. in cap. Episcopus de præbend. Nauarr. conf. 12. de censibus, certum est Ecclesiæ competere priuilegium istud eligendi forum, Rebuff. in constitut. Galliæ rit. de sentent. prouisional. gloss. fin. num. 5. Andr. de Ifern. in constitut. Regni statuimus num. 3. de offic. Magistr. Iustitiar. Capic. decif. 160. prout & conceditur Clerico agenti pro rebus Ecclesiæ, vt supra firmauimus.

RESOLVT. XCIV.

- 1 Collectari non possunt bona patrimonialia Clericorum.
- 2 Grauantur bona patrimonialia incidunt in excommunicationem Bullæ Cæne.
- 3 Ecclesiastica personæ sunt immunes à collectis.

Bona patrimonialia Clericorum an sint exempta à solutione gabellarum, & collectarum, itaut illas imponentes, vel exigentes incidant in Canonem Bullæ Cæne.

IN decif. Cur. Archiep. 299. par. 2. satis fuit probatum bona patrimonialia Clericorum esse exempta à solutione collectarum, & gabellarum, quod etiam firmiter probant Graf. qui alios adducit concordantes in tract. de effectibus clericat. effect. 3. num. 129. & Macerat. var. resolut. lib. 1. cas. 88. Nouarius forens. quæst. 72. num. 5. lib. 1. vbi testatur sic expediri prouisiones per Regiam cam. Sum. in isto Regno.

Hodie autem restat ampliare eandem conclusionem, adeo esse veram, vt imponentes, & exigentes gabellas, & collectas, & alia similia onera pro bonis patrimonialibus ecclesiasticorum incidant in excommunicationem Bullæ Cæne Domini in canon. 18. ex communi Doct. sententia, quam sequitur Couar. sub pract. quæst. cap. 31. sub num. 9. Azor. institut. moral. lib. 5. part. 1. cap. 12. quæst. 2. Vgolin. in explicat. eius-

dem Bullæ can. 18. §. 3. Tolet. in explicat. eiusdem canonis lib. 1. instruct. Sacerdot. cap. 26. in princip. Sayr. in thesaur. cas. conscient. cap. 22. num. 9. lib. 3. affirmantes ecclesiasticas personas esse immunes à collectis, & alijs similibus oneribus non solum quoad ecclesiasticum, sed etiam quoad patrimonialia eorum bona, atque idem imponentes, & exigentes tales impositiones pro bonis patrimonialibus Clericorum incidunt in excommunicationem dicti canonis, vt per Alter. in explicat. dict. Bullæ can. 18. cap. 2. colum. 2. in fin. & colum. 7. Duard. in eod. loco lib. 2. quæst. 5. quos refert, & sequitur Nouarius lib. 1. forens. quæst. cap. 27. sub num. 5.

P R A X I S M I S S A R V M Iuxta decreta S. D. N. P. Urbani VIII.

R E S O L V T. XCV.

- 1 Suffragium Missæ vbiunque potest celebrari, sed non extra locum à testatore designatum, num. 2.
- 3 Voluntas testatoris loco præcepti est.
- 4 Voluntas defuncti non est mutanda, nisi ex vrgenti causa.

Missarum suffragia an celebrari possint extra locum à defuncto destinatum.

PRO ratione dubitandi videtur id fieri poss. quia diuinum, & sacrosanctum illud Missæ suffragium vbiunque potest celebrari, & vbiue celebratum animabus suffragari, & in æternam pacem, & salutem proficere iuxta illud D. Bernardi libro meditationum relatum in glossa magna post medium in clem. 1. de Reliq. & venerat. sanctorum ibi, vbiunque fueris extra te metipsum ora; si longè fueris ab Oratorio, non queras locum, & ex Diuo Gregor. in moral. animarum verba sunt ipsa desideria, in quibus tanto quis minus clamat, quanto minus desiderat.

Sed hoc non obstante contrariam sententiam amplectendam esse censeo; communis est sententia, & ab omnibus recepta, vt missarum suffragia celebrari non possint extra locum à defuncto electum, & destinatum, vt ex Nauarr. Syluest. & alijs, communem dicit Azor. lib. 10. institut. moral. cap. 24. versic. 8. & sic extat communis praxis, alias enim peccaret mortaliter alibi celebrando Rodriq. in summa cap. 5. num. 6. Homobon. de exam. Eccles. part. 1. cap. 13. quæst. 123. Graffius conf. vnic. n. 15. de patron.

Et eleganter ampliando Nauarrus in manuali cap. 25. num. 134. inquit missarum suffragia non posse extra locum à defuncto destinatum fieri ex eo, quia voluntas testatoris loco præcepti est, ex textu in l. cum proponebatur ff. de legat. 2. Surd. decif. 232. num. 5. & debet seruari quantum potest, l. non aliter, ff. legat. 3. Mantica de coniecturis vlt. volunt. lib. 3. tit. 3. num. 6. Decian. respons. 19. num. 2. vol. 1. etiam contra causam piam, & fauorabilem Mantica lib. 3. tit. 9. num. 11. Imò iacturam dicitur facere testamentis vel in minimo voluntas eius non seruetur, vt inquit eleganter, Bald. in cap. cum accessissent de constitut. quia vltima voluntas non pertinet ad arbitrium alterius, nisi ipsius testantis idem Bald. in l. 1. finalibus verbis C. quæ poenæ nomine, & dicit singularis textus in l. in his, ff. condit. & demonstr. sequentia verba.

In his, quæ extra testamentum incurrunt, possunt res ex bono, & æquo interpretationem capere: ea verò, quæ ex ipso testamento oriuntur, necesse est secundum scripti iuris rationem expediri, & illum interpretatur Sarmiento selet. lib. 1. cap. 8. num. 2. de scriptura ipsius testamentis, quæ legis loco habetur auth. de nuptijs S. disponat

§. disponat collat. 4. Clemen. quia contingit, de religio. domibus, & est textus bene perpenfus in capit. tres quidem de testamentis ibi, *et cuncta secundum voluntatem defuncti sine altercatione construere*, & voluntas defuncti non fuit obseruata in forma specifica prout requiritur auct. de iureiuran. a moriente praestito §. disponat collat. 5. cap. ult. voluntas 13. quaest. 2. plenè habetur in tractat. de paupertate quaest. 9. in 10. speciali a num. 1.

Insuper confert, nam non licet mutare voluntatem defuncti, nisi ex vrgenti causa, vt in l. legatum, ff. vti fructus, leg. legatum, ff. de administrat. rerum ad ciuit. pertinent. leg. final. ff. operibus public. leg. vnica, cap. expens. Lud. lib. 11. vbi enarrantur aliquae causae, ex quibus mutatio permittitur, vt per Bart. in leg. legatum, imola in leg. 2. ff. condit. inst. Plarea in dict. leg. vnica, & hoc etiam procedit accersitis primoribus Ciuitatis, & haeredibus, & his, ad quos pertinet, vt ex alijs Bobadilla in sua politica lib. 3. cap. 5. num. 15. & plures, quos refert, & sequitur Molina de primog. lib. 1. cap. 8. num. 31. Pizel. de rescind. vend. 1. part. cap. 2. n. 8. Menoch. conf. 108. n. 66. lib. 2. Surd. conf. 862. n. 27. Valac. decif. 105. a. n. 28. lib. 2.

RESOLVT. XCVI.

- 1 Vbi appareat de deuotione testatoris in aliquo loco, ibi debet celebrari.
- 2 Legatum praesumitur factum intuitu legatarii.
- 3 Ex translatione facta de vna Ecclesia ad aliam, iura de vna ad alteram transeunt.

An si appareat testatorem non habere deuotionem, vt Missae celebrentur in aliquo Altari, possit vbique celebrari.

1 S testatorem mandet celebrari Missam in tali Altari, seu Cappella ad quam constat habere deuotionem non erit licita loci mutatio, Nauarr. in manual. cap. 25. num. 34. ad finem, vers. facellarij, Medic. in summ. de acquir. & conseruat. rerum domin. part. 3. glos. 2. num. 75. Ceualius quaest. 686. num. 6. vbi plures adducit pro hac opinione.

Licet alias cessante huiusmodi coniectura possit rati in vno loco, quam in alio Missa celebrari cum, vtroque modo satisfiat animae testatoris, cap. multi 4. dist. 10. Lapias allegat. 35. num. 4. Duen. reg. 234. & est decif. Rot. per Eminentissimum Cardin. Seraphin. 9. Octobris 1595. Bergomen. legati, vbi relictum monialibus de fine, vt celebrari faciant singulis diebus in dicta Ecclesia Missas pro remedio animae ipsius testatoris alias legatum deuoluitur si contingat illas transferri ad aliam Ecclesiam non poterunt priuari legato si in Ecclesia ad quam sunt translata Missa celebretur cum eodem modo succurratur testatoris animae in vno loco, quam in alio maxime, quia huiusmodi legata praesumuntur fieri intuitu legatarii, l. patre filium, §. tusculanus de legat. 3. Co-uarr. in cap. requiri dist. 10. de testament. Nouarius de priuileg. miserabil. personar. priuileg. 20. & fauore Sacerdotis, Petrus de Vbald. de canon. port. cap. num. 57. Card. Mantica de coniectur. ult. volunt. lib. 12. tit. 17. & ult. num. 30. Cephal. conf. 216. num. 17. cum sequente lib. 12. & cum fuerit dictum in Ecclesia Monialium talis dicitur ista ad quam fuerunt translatae prout alia Bar. confil. 26. num. 3. lib. 1. vbi de Ecclesia edificanda in domibus testatoris, quae poterit edificari in aedibus permuratis Soccin. iun. conf. 162. num. 22. & 26. lib. 2. & quia facta translatione ab habente potestatem omnia iura pertinentia ad Ecclesiam ea translata spectant ad illam in quam fuit translata capit. & hoc diximus 16. quaest. 7. Ioan.

Andr. in cap. cum persona colum. 2. de priuileg. in 6. Lap. allegat. 68. cum alijs de quibus in dicta decif. Rot. per Card. Seraphin.

RESOLVT. XCVII.

- 1 Missa quando celebranda sit in loco sepulturae.
- 2 Absurdum est vnum habere commodum, & alium incommodum celebretur.
- 3 Legata propter merita relinquuntur.
- 4 Legatum factum Ecclesiae, debetur Parochiae, in qua residet testator.

Vbi testator non designauit locum certum, vbi Missarum suffragia celebranda sint, in quo loco celebrari debeant.

1 I N facti contingentia iudicauit, quod quando testator non designauit locum certum, vbi Missarum, suffragia celebrentur celebranda sint in loco, vbi iussit se sepelli, vt optimè consuluit Abb. videndus conf. 99. num. 4. lib. 2. vers. circa secundum dubium, est enim maxime conueniens, quod vbi sit onus, ibi etiam lucrum collocetur, nam & absurdum videtur alium habere commodum, & alium onus sustinere, legis, qui in potestate, §. vltim. ff. de legat. praestand. leg. 2. §. pro secundo, Cod. caducis tollendis, & laboribus industria, & diligentia frustari maximum absurdum est inquit Decianus responsio 36. numer. 46. lib. 1.

Et faciunt etiam probabiles, & vrgentes coniecturae, quia aequitas suggerit, vt illi Ecclesiae, quae sustinet onus sepulturae testator legare voluerit gratia remunerationis, quia & legata propter merita relinquuntur, leg. nec adiecit, ff. pro socio, & semper in dubio debemus inspicere, quod verisimilius est, vt in regula inspicimus in obscuris de regul. iur. in 6. Menoch. confil. 230. num. 89. & confil. 260. num. 34. & verisimile est imò credibile, quod testator senserit, vt missarum suffragia pro eius anima celebrentur, vbi est eius Cadaver, & quia etiam honestius est, quod ibi praes fundantur, vbi est sepultura ex glosa notabili in capit. grauia 13. quaest. 2. & facit illud Palmista, & sepulcra eorum domus illorum in aeternum.

In Hispania verò aliud in hoc casu stabilitum esse legitur, vt scilicet quando testator extra suam Parochiam sepultus est dimidia pars missarum dicatur in Ecclesia, aut Monasterio, vbi est sepultura, alia verò dimidia dicatur in eius Parochia, quod factum est magno cum iudicio, & ad sedandas discordias, quae quotidie oriebantur, in quo conducunt, quae deducit Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 6. a num. 1. & praefertim, est textus celebris in authent. de Ecclesiasticis titulis, §. si quis autem in nomine Domini collat. 9. & adde aliam legem singularem, in leg. quae conditio, §. cum in testamento, ff. de condit. & demonstrat. vbi firmat Bart. quod relictum factum Ecclesiae aliter non specificatae, nec declaratae intelligitur factum Ecclesiae, cuius Parochianos est ipse testator, & quae eleganter Iaf. in §. ex maleficijs n. 46. insit. actionibus.

RESOLVT. XCVIII.

- 1 Stipendium succedit loco candelarum, & vini.
- 2 Haeres in dubio, quam minus grauatus censetur.
- 3 Onus adiectum legato censetur impositum legatario.
- 4 Legatarius praesumitur magis dilectus, quam haeres in re legata.

An

An Sacerdoti cui à testatore designatus est numerus celebrandarum missarum cum certo stipendio debeant ei dari candelæ, & alia necessaria.

Dicebam in casu proposito minimè eidem Sacerdoti esse danda necessaria ad celebrationem, quia stipendium succedit loco ipsarum, ut probat Bald. conf. 25. vol. 2. & facit, quod voluit Phebus decis. 100. tom. 1. ubi quod Sacerdos suis expensis celebrare debeat, & primo, quia hæres in dubio in minus, quam possibile est semper grauatus censetur, leg. nummis ff. legat. 3. l. si ita scriptum in fine ff. de legat. 2. Coulib. 2. variarum cap. 5. nu. 10.

Secundo, quia onus adiectum legato semper censetur impositum legatario, non verò hæredi leg. codicillis vers. respondi ff. usufructu leg. Peregrin. de fidei commissis art. 12. n. 4. licet regulariter in re legata ille præsumatur magis dilectus, quam hæres, l. si quis eum, & ibi Bal. ff. de condit. & demonstrat. cum alijs, de quibus Nouarius in Tra. de priuilegijs miserabilium personarum priuileg. 100. nu. 8.

Tertio, quia omnis ille, qui propter emolumentum cuiusdam concessionis tenetur aliquid facere suo sumptu tenetur aliud expedire l. suo sumptu ff. de oper. li. Bart. in l. & si non sortem ff. si libertus nu. 34. & ibi Iaf. nu. 32. ff. de condit. indeb. Carroc. de locato titulo de sumptibus in operando à nu. 1. p. 2.

Sed hæc tamen intelligenda sunt, si legatario, aut grauato nihil, aut parum restaret de legato factis his, & similibus expensis, quia licet regulariter transeat onus in legatarium, hoc tamen est nisi illud onus sit ingens, quod extenuet, ex dicta l. qui concubinam §. qui hortos, & ibi gl. magistra. ff. delegat. 3. Garzia de expensis c. 11. n. 6. Craff. commun. §. legatum q. 37. n. 2. Castil. lib. 1. de usufructu c. 56. n. 18. Surd. decis. 28. n. 7. Mantie. de coniecturis vltim. voluntat. tit. 1. nu. 6. lib. 10. & facit l. pro locis, & l. mediterranea, & quæ ibi notantur C. de annon. & tribut. lib. 10. & quæ Auen. dan. in casu simili de exequendis manda. c. 19. nu. 5.

RESOLVT. IC.

- 1 Oratoria publica non eriguntur absque licetia Episcopi.
- 2 Licentia limitata pro erectione oratorij solet dari per Episcopum, ita ut si deinde in illo velit celebrari missa, denovo alia licentia sit petenda.

Missæ an possit celebrari absque licentia in publicis Oratorijs, in quorum erectione interfuit licentia Episcopi.

Quod nulla requiratur licentia percipitur ex Verbal. in decis. Rotæ in verbo Missa ubi potest etiam dici Missa in Oratorijs publicis siue eremitorijs etiam sine licetia Episcopi, ratio est, quia talia oratoria, siue eremitoria publica erigi non possunt sine licetia Episcopi, gloss. 1. in c. Autoritate de priuileg. li. 6. Cepolla cautela 211. & Cardin. confil. 11. & tunc enim eriguntur, data licetia ab Episcopo, ut in tali loco sub inuocatione talis Sancti possit constitui eremitorium, & ibi erigi altare; nõ mirum, ergo si ibidem possit dici Missa sine alia noua licentia. Et pro hac opinione facit, quod notat Panormit. in c. fin. num. 13. de consecrat. Eccles. vel altar. ubi inquit, quod ex quo locus à primordio est deputatus ad diuinas laudes non exigitur alia licentia, & licet ibi Abb. loquatur de Basilicis, siue Ecclesijs nondum consecratis, nec benedictis, tamen idem dicendum est de istis Oratorijs publicis, quippe etiam eriguntur non solum ad orandum tantum, ut priuata Oratoria, sed etiam ad ibi Missas celebrandum, ut constet ex erectione altaris, quod solet semper in talibus Oratorijs erigi. Solent tamen con-

cedi licentiæ limitatæ pro sola ædificatione Oratorij, & tunc requiruntur nouæ licentiæ Episcopi, pro celebratione Missarum, & in illis committitur benedictio ipsius Oratorij iuxta Ritale Romanum.

RESOLVT. C.

- 1 Missa celebratur antiquitus cum sola licentia Episcopi in priuatis Oratorijs, hodie verò requiritur licentia Papæ num. 2.
- 3 Missa non potest celebrari in Oratorijs priuatis absque licentia, & qualiter concedantur ista licentia nu. 4.

Licentia Sum. Pont. celebrandi missas in priuatis Oratorijs, in quibus, & qualiter concedatur.

Pro cognitione veræ praxis animaduertendum est, quod licet de iure antiquo sufficeret ad id sola licentia Episcopi cap. Missarum capit. Clericos de consec. dist. 1. & cap. in his de priuilegijs, ubi Abbas num. 2. dici communem videlicet Episcopum posse in suo Episcopatu concedere licentiam celebrandi extra locum sacrum etiam in priuatis domibus cum altari portatili, ut ita seruari in vniuerso terrarum orbem testatur Clar. lib. 5. q. 79. n. 4. & ita vidi seruari hodie tam post Concil. Trident. solus Papa potest concedere præfatas licentias, & priuilegia, ut bis rescripsit Congregari Concilia, & ita fuit sancitum per Paulum V. bonæ memoriæ, ut per Viuiam. de iur. patronat. par. 1. lib. 3. c. 22. Et vide Nauarr. cap. 25. num. 82. Ratio est, quia per Concil. Trident. sess. 22. cap. de obseruan. in.

3 sacrif. Missæ fuit prohibitum ne vilo modo diceretur Missa in priuatis domibus, & consequenter fuit sublatæ Episcopis facultas dandi licentiam, ut in priuatis oratorijs in priuatis domibus constructis, & multo minus in cameris, & cubiculis alijsq; altaribus priuatis Missæ celebrantur. Est ergo necessarium, ut a Papa qui est supra Concil. prædicta priuilegia, & licentia impetrentur, quod procedit non tantum quoad priuatos, sed etiam quoad quoscumque etiam Principes, & Episcopos, ut rescripsit Congreg. Concil. resp. mihi 925. & 841. cum seq. & de dominis Cardinalibus testatur Nauar. ubi supra; Præfatæ autem licentiæ solent concedi non solum ab ipsomet. Papa per Breue, sed etiam à quibusdam Nuntijs Apostolicis eadem concessio facta fuit aliquando, solent tamen concedi diuersimodè cum quibusdam limitationibus & conditionibus, & ex causa puta ob ætatis, & valetudinis incommoda, ut respons. mihi 112. & ob necessitatem, ut respons. mihi 82. & 392. & aliquando, ut semel tantum in hebdomada dicatur, ut respons. 503. & interdum, ut illis sanis non permittatur ibi audire Missam, ut respons. 356. & ut ab Ordinarijs designentur, & visitentur oratoria in quibus Missa dici debet, & vide ad materiam decis. nostram 78. Cur. Archiep. par. 4.

4

Est etiam aduertendum præfata Priuilegia dupliciter concedi vno modo restricta ad certum oratorij, quæ passim conceduntur alio modo non restricta, sed ut ubique possint celebrare, vel efficere ut celebrentur, quæ solum Cardinalibus, & quibusdam ex magno favore conceduntur teste Nauar. in Man. c. 15. num. 81. & ita huiusmodi priuilegia simul sunt personalia, & localia.

RESOLVT. CI.

- 1 Consecratio Altaris est necessaria.
- 2 Solemnitates, quæ requiruntur in consecratione Altaris.
- 3 Reliquiæ alicuius Sancti sunt reponende in Altari.

Missarum

Missarum celebratio vt Ritè fiat Altare, quibus ceremonijs consecrandum est.

Est animaduertendum pro dicendorum intelligentia non solum in Ecclesijs, & locis Deo sacratis Missæ sacrificium peragendum esse, sed etiam in altari consecrato adeo vt licet Episcopus possit dispensare in primo nõ tamen in secundo; Nec vlla necessitas ad id sufficeret ita Archidia. in c. licet non alij de conse. dist. 1. Nec vquam vidimus Papam in hoc dispensare, & sic magis necessaria est consecratio altaris, quã consecratio Ecclesiæ, vt docet Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 3. quod autem in altari consecrato sit necessario celebranda Missa, probat text. in cap. nullus præbyter, & in c. Concedimus, & in c. Altaria de consecrat. dist. 1. latè Mochar. de sacrific. Missæ c. 11. DD. in c. in his de priuileg. & in c. fin. eodem titul. lib. 6. Abb. in rub. de consecrat. Eccles. vel altar. Nec autem altaria in primitiua Ecclesia erant lignea, vt portari possent propter processiones, sed à tempore Syluestri. Papæ sunt lapidea, siue sint portabilia, siue immobilia, vt docet Palud. in 4. dist. 13. quæst. 2. addens licet altare portatile debeat esse lapideum, tamen altare, super quod ponitur altare portatile non refferre, vtrum sit ligneum, vel lapideum, vtrum mensa ostium, vel fenestra.

Tam vero quibus ceremonijs debeat prædictum altare consecrari, ponit Pontif. Roman. 2. p. c. 3. quas omnes sigillatim explicat Turcrem. dist. c. Altaria, in secundo, & rationale diuin. lib. 1. c. 7. a. n. 3. & Selua de benefic. r. par. in 6. requisito in benefic. & Ecclesia, & inter eas hæc quoque est, vt scilicet reliquæ alicuius Sancti reponantur in altari siue fixo, siue portatili, vt probat text. in cap. placuit de consecrat. Eccles. dist. 1. & in Pontificale tit. de consecrat. altaris portatilis, quod intellige vbi commodè prædictæ reliquæ haberi possunt, vbi autem reliquæ Sanctorum, faciliè haberi non possunt, non est necessarium, vt recondantur, siue in fixo altari, siue in portatili, ita post Soto in dist. 13. quæst. 2. artic. 3. col. 16. aduertit Bultus in lectura dist. c. nullus Præbyter: anno 1592. Salmantice, & summa in Asten. Hugo. apud Angel. & Sylu. licet eidem Synestro non placeat.

RESOLVT. CII.

- 1 Refertur declaratio Sacræ Congregationis circa articulu.
- 2 Cappellania quando non dicitur Sacerdotalis.
- 3 Dicitio (ipse) personalitatem ostendit, & omnes alias excludit num. 4.

Missa an sit celebranda per Cappellanos personaliter, Ita vt ad id cogi possint per Episcopum, vbi in fundatione positum est, quod Cappellani celebrent.

Accidit, quam sæpius fundari Cappellanas, & in illis imponi onus, vt Missæ celebrentur per Cappellanos, quare vbi Cappellani intendant per alios facere celebrare missas Episcopi locorum Ordinarij solent esse renitentes, imò scio aliquos in facto fecisse, præceptum huiusmodi Cappellanis, quod personaliter seruirent, & quia grauati ad me iuxta solitum ad consultationem petendam multi accessere, dicebam Episcopum non potuisse compellere Cappellanos, vt per se ipsos celebrarent, non obstante quod in fundatione esset appositum, quod Cappellani celebrent.

Quæ mea opinio fundabatur in declaratione Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium, cuius tenor est, vt sequitur videlicet.

Episcopus non potest compellere obtinentem Cappellā, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

quod Cappellani celebrent, nam istis oneribus Missarum rectè per substitutum satisfit.

Et eandem opinionem approbarunt Piaseg. in pra. xi episcop. c. 3. art. 5. num. 4. part. 2. & Homobon. in exam. Eccles. par. 1. tract. 4. c. 13. quæst. 122.

Pro qua sententia facit nam Cappellania non dicitur sacerdotalis, nec actus, nec aptitudine, si in fundatione dictum sit Cappellanus debere celebrare missas, de qua materia latè Nouarius quæst. forens. 115. l. 1. cum non sit verisimile, quod in tali casu voluerit se attare magis ad missam vnius, quàm alterius, vt per Lap. allegat. 35. videntur enim tunc illa verba appposita ad demonstrandum onus impositum celebrandi, & non personam celebrantis. Rota in Tiratonen. Cappellaniæ 9. Iunij 1630. coram Reuer. P. D. Sacro, & in Lucana Cappellæ 12. Decembris 1593. coram Eminentissimo Cardinali Pamphilio, & alijs sæpius.

Decleara tamen supradictam opinionem non procedere quoties in fundatione Cappellaniæ esset appositum, quod Cappellani per seipsos celebrent, quia tunc videtur electa industria personæ, & personaliter inferuire tenentur, nec opera substitutorum vti possunt: certum est enim, quod nisi expresse caueatur à testatore, quod Sacerdos per se ipsum hoc agat semper potest per alium celebrare, aliàs secus, vt videri potest apud Gonzal. in Regul. 8. Cancellariæ glou. 8. num. 84.

Vbi enim dictio ipse subintrat, personalitatem denotat, & attendit, Menoch. consil. 390. num. 12. Cened. singul. 22. vbi etiam quod ista dictio est personalissima, ita vt omnes alios excludat. Rota decisio. 519. num. 3. tom. 1. part. 1. quia ad alios referri non potest. Surd. consil. 53. n. 7. quia illa facit semper actum personalem.

RESOLVT. CIII.

- 1 Stipendium Missæ potest taxari per Episcopum. & augeri n. 2. etiam ad valorem illum, pro quo credi potest posse reperiri Sacerdotes num. 4.
- 3 Valor caroleni pro iusto stipendio solet dari de consuetudine.

Missarum stipendia, an Episcopus in sua Diocesi minuire, vel augere possit.

Sæpe sæpius solent locorum Ordinarij augere, vel minuire taxam stipendij missarum, quare Cappellani, vel patroni beneficiorum grauati, solent se cõqueri, ideo vtile est scire si id iure ab Episcopis fieri possit, de quo multoties fui consultus, & semper voce dixi posse Episcopum in sua Diocesi rationabilia, & sufficientia missarum stipendia taxare, vt per Aragon. de iustit. & iure quæst. 85. art. 3. col. 32. vers. dico secundo. Suarez de censur. to. 3. disp. 86. sect. 2. concl. 1. Rodriq. in sua summa par. 1. c. 250. concl. 4.

Quinimò quando missæ concursus ita excedit numerum Sacerdotum, qui inueniri possunt ad suppleendum, potest Episcopus missarum elemosinam augere etiam vique ad duos carolenos, licet quotidiana, & ordinaria pitantia sit vnius caroleni. Megallius consil. cas. conscient. 54. n. 8. qui in consil. 63. circa hanc materiam hæc protulit, quæ sequuntur. Non potest Episcopus sine peccato iniustitiā cõcedere Parochis, alijsque Sacerdotibus, quibuscumque, vt pro missis quotidianis dicendis vltra consuetam elemosynam, quam aliquis fidelis dat aliam cõsimilem elemosynā ab alio fidei recipiant, nam facere nõ potest, vt quod alicui de iustitia ex natura rei est debitum illi non debeat, sed de iustitia Sacerdos, qui pro missa dicenda sufficientē elemosynam accepit, ex natura rei integrā illā portionē satisfactionis, quæ illi vt ministro publico

publico ad applicandum commissa est, applicare tenetur, vt probat Suar. tom. 3. disputat. 86. sect. 1. alioquin mortaliter peccat, & ad restitutionem tenetur, vt dixit Nauar. lib. de restitut. c. 2. num. 263. Cord. qui testat de commun. lib. 1. q. 93. sequitur Rodriq. in p. 1. l. 1. m. 2. c. 250. num. 4. Aragon. de iustit. & iur. quæst. 85. art. 3. colum. 28. versic. dico secundo; ergo sine iustitia statuere non potest Episcopus, vt pro vna missa ab vna, vel diuersis personis, duas iustas elemosynas Sacerdotes recipiant: Etiam illam esse iustam elemosynam cenfeo cum Suar. in dicta disputatione 86. sect. 2. concl. 2. quæ communi consuetudine communiter recepta est, & approbata à viris prudentibus, & Deum timentibus; & communis Italiae nostræ consuetudo à viris prudentibus, & Deum timentibus communiter recepta, & approbata est, vt valor caroleni pro iusto missæ stipendio detur.

Fateor tamen posse Episcopum missarum stipendia augere vsque ad valorem illum, quo probabiliter credi potest, Sacerdotes facile fore inueniendos esse, quod celebrent, potest enim Episcopus in sua Diocesi hoc agere, & rationabili causa, vt affirmat Aragon. vbi supra colum. 32. versic. dico secundo. Suarez in dicta disp. 86. sect. 2. conclus. 1. & sentit Rodriq. in loco supra citato conclus. 4. quam tassam promulgatam, si quis non seruaret, sed minorem elemosynam pro missa dicenda daret, tunc possent Sacerdotes ab eodem, vel à diuersis tot elemosynas pro vna missa accipere, quod ad taxatum stipendium sufficerent, quia tunc, qui minorem elemosynam daret, iniuriam Sacerdoti faceret, à qua se indemnem seruare potest absque iniuria dantis elemosynam, quia lex pro ipso Sacerdote, interpellat, & iure suo vitur, & ita tenet in dicta disput. 86. sect. 4. & faciunt ea, quæ dixit Sot. lib. 9. de iust. quæst. 3. art. 1. circa finem, & in quantum dist. quæst. 2. artic. 1. in fine. Can. lib. 12. de loc. Theologicis cap. 13. ad 10. Ledesm. de Sacros. Eucharist. cap. 18. conclus. 14. Arag. vbi supra colum. 29. versic. his tamen.

RESOLVT. CIV.

- 1 *Voluntas testatoris tanquam Regia est seruanda.*
- 2 *Episcopus quando dispenset circa recitationem Missarum de vno loco ad alium.*
- 3 *Ordinarius potest viuere, diuidere, & de nouo creare beneficia.*

An Episcopus possit dispensare, vt missa commissa à testatore celebrari in certo loco, alibi celebraretur.

Dicit DD. primo loco id minime licere Episcopo, siquidem non posset mutare voluntatem testatoris præcipientis missarum celebrationem in certo loco, & latè traditis per Couar. & alios in c. nos quidem de testamentis, voluntas enim vltima tanquam Regia obseruanda est, l. in conditionibus ff. de conditionibus & demonstrationibus, latissimè Phelus decis. 57. & in decis. 63. Nouarius de privilegijs miserabilium personarum priuileg. 71.

Verum in contingentia facti contrarium consului distinguendo, quod aut adest legitima, & rationabilis causa id concedendi, & poterit dispensare, vt voluit Medina de confession. folio 188. quæst. 14. quem refert, & sequitur Bal. in summa casuum conscientie v. missa q. 33. ratio est secundu n eisdem, quia in institutione missarum attenditur magis fructus anime fundatoris, quam loci veneratio, vt voluit pariter Bald. consil. 23. volum. 1. & Alex. de Neno consil. 27. n. 77. & propterea impedita cappella, vel altari est supplendum alibi circa missarum celebrationem, vide decis. nostram 21. par. 4. Cur. Archiep.

Aut verò nulla subest causa, & licet videretur concludendum pariter posse, siquidem certissimi iuris est Ordinarium posse viuere, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora sui Episcopatus c. sicut venire de excessibus Prælatorum c. primo de rebus Ecclesiæ non alienandis, & potest alia maiora, de quibus Nauar. in consil. 2. eodem titulo, ergo & minora nempe, vt supra, missarum celebrationem in vna Ecclesia præceptam à testatore, ad aliam transferre non est ei illicitum ex causa aliqua iusta, & rationabili, vt in specie notat post alios Bonacin. de Sacramentis disp. 4. quæst. vltima punct. 7. §. 4. nu. 4. vt alios amittam. Nouissimè autem Moneta, de commutatione vltimarum voluntatum quæst. 11. c. 5. n. 394. & c. 10. n. 348. distinguitur an sit simplex cappellania, an vero beneficium, vt per eum.

RESOLVT. CV.

- 1 *Altari seruiens de altari viuere debet.*
- 2 *Cessante causa cessat effectus.*
- 3 *Incomodum cum aliquo comodo est compensandum.*
- 4 *Qualitas dispositionis vbi deficit, cessat dispositio.*
- 5 *Mutatione status mutatur conditio rei.*

An vbi redditus sunt inexigibiles, teneantur Beneficiati missas celebrare.

Multoties occurrit, quod redditus pro destinata celebratione missarum sunt inexigibiles, vnde beneficiati non solent missas celebrare, & in visitatione a locorum Ordinarijs vexantur, & quia pluries circa id à pluribus regionibus, id tanquam tota die contententibus fui consultus, dicebam in fauorem beneficiatorum ex regula, quod qui altari seruit de altari viuere debet, vt vulgo circumferri solet.

Et cessante pitantia data pro missæ celebratione cessare debet, & celebratio tanquam cessante causa, cesset effectus, adigere §. quamuis ff. de iur. patron. maxime quando causa est finalis rei, prout respectu celebrantium non deuotionis gratia, sed sub spe futurae munerationis, Euerard. in topica legali c. 89. quod procedit etiam in foro animæ, Tiraquell. in tract. de cessante causa p. 1. num. 18. sublata inquam causa dicitur sublatus effectus, tutores ff. de administr. tutor. cum illa dicatur principium intentionis. Bal. in l. eam quam cod. 1. Cod. de fideicommissis. dicaturque substantia, glof. in l. iuris gentium §. quod fere ff. de pactis per restitut. ad extrauagant. ambitios. de rebus Ecclesiæ non alien. n. 27. & 28. pag. 94. si enim sciuisent Beneficiati, vel Cappellani redditus fore inexigibiles vti, que non se ingessissent.

Et facit pro comprobatione regulæ, quod incommodum aliquo comodo est compensandum l. 1. §. fin. ff. de aqua pluui. arcend. vt è contra omne incomodum cum suo onere pertransit. leg. cum fisco ff. ad Syllan. & incomoda illum sequi debent, quem & comoda sequuntur. Nouarius forens. quæst. lib. 1. c. 113. n. 7. vnde cum Beneficiatus comodum stipendij sentire non possit, neque ad missæ recitationem tenebitur, in tantum enim videtur grauatus celebrare, in quantum redditus sunt sufficientes, & correspondent, ac secus si fructus sint inexigibiles, quia censendū est Cappellanos non se fuisse obligatos in tali casu, ex regula, quod omnis actus est intelligendus re in eodem statu permanente, Nouarius in praxi elect. & variat. fori quæst. 10. num. 16. lect. 2. antiqua impressione Neapolitana, Marta. de clausul. p. 1. claus. 127. quasi quod qualitas dispositionis vbi deficit, cessat & ipsa dispositio, glof. in l. m. cipia in verbo auocandum C. de seru. fugit. Menoch. de præsumpt. l. 6. quæst. 15. n. 47. mutatione status, mutatur & conditio rei, cū qualitas noua adueniens en-

ti reponat illud in diuersam speciem §. præterea in-
stit. de inutil. stipul. c. cum Marthe §. quæsiuit de ce-
lebrat. missarum.

Quare cōcludendum est obligatum missas recitare
teneri ad celebrandum pro ratha fructuum, quos exi-
gere potest, aduertendum, quod si fortasse redditus
essent exigibiles, sed cum difficultate excusarentur,
quia tenetur facere omne posse, & adhibere possibi-
lem diligentiam pro perceptione, & exactiōe, alias
tenerentur in conscientia celebrare, & si redditus non
habeant, cum supradicta debeant intelligi quando
fructus omnino sunt inexigibiles, & habentur, ac si
non essent in rerum natura.

DECLARATIONES ALIQVÆ SACRÆ
Congregationis S. D. N. Urbani Papæ VIII. au-
thoritate editæ super Decretis eiusdem Con-
gregationis de celebratione Missarum.

Super primo Sacræ Congregationis decreto de cele-
bratione Missarum, quo prohibetur, ne Episcopi
Diocesana Synodo, aut Generales in Capitulis Ge-
neralibus, vel alias quoquomodo reducant onera,
vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Con-
cilium imposita, aut in limine foundationis.

Queritur, quid si legatum sit ita tenete, vt non sit,
qui velit onus illi iniunctum subire, & si recurrendum
sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris,
totum, aut ferè totum insumendum sit pro expensis
ad id necessarijs?

Et quid, si permittatur Episcopo in foundatione, vt
possit huiusmodi onera moderari?

Secundò, super secundo eiusdem Congregationis
decreto, quo cauetur, vt celebrentur tot Missæ, quot
ad rationem tributa eleemosynæ præscriptæ fuerint.

Queritur, an verba illa (præscriptæ fuerint) intelli-
genda sint de præscriptione facta ab offerente, vel ab
Ordinario?

Tertiò, an cum Ordinarius præscripserit eleemo-
synam cōgruam iuxta qualitatem loci, personarum,
ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium
minus congruo, teneantur Missas illis ab offerente
præscriptas celebrare?

Quartò, an Sacerdotes, qui tenentur Missas cele-
brare ratione beneficii, seu Capellæ, legati, aut salarii,
possint etiam manuales eleemosynas, pro Missis
votiui, aut defunctorum, recipere, & vnico Missæ sa-
crificio vtrique oneri satisfacere?

Quintò,posito, quòd Testator relinquat, vt celebrè-
tur pro eius anima centum Missæ, absque vlla præscri-
ptione eleemosynæ: Queritur, an liberum sit heredi-
bus, eleemosynam sibi bene visam præscribere, an
verò eadē eleemosyna præscribenda sit ab Ordinario?

Sextò, super tertio Congregationis decreto, in quo
eadem Congregatio reuocat Priuilegia, quibus indul-
getur, vt certarum missarum, vel anniuersariorum
celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus
plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis
satisfat.

Queritur, an verba (in futurum suscipiendis) intelli-
genda sint de oneribus suscipiendis post Priuilegium?

Septimò, super quarto eiusdem Congregationis
decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui missam susce-
pit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem
Missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta,
celebrandam committat.

Queritur, an permittendum sit Administratoribus
Ecclesiarum, vt retineant aliquam eleemosynarum
portionem pro expensis mantentionis Ecclesiæ, Al-
rarium, inferuentium, paramentorum, luminum,
vini, hostiæ, & similia.

Octauò, an hoc decretum habeat locum in benefi-
cijs, Ricc. Praxis, Pars IV.

cijs, quæ conferuntur in titulum, idest, an Rector be-
neficii, qui potest per alium celebrare, teneatur Sa-
cerdoti celebranti dare stipendium ad rationem redi-
tuum beneficii?

Decimò, an Sacerdotes, quibus aliquandò offertur
eleemosyna maior solita pro celebratione Missæ, de-
beant dare eandem integram eleemosynam ijs, qui-
bus Missas celebrandas committunt: An verò satis
sit, vt dent celebrantibus eleemosynam consuetam?

Vndecimò, super quinto eiusdem Congregationis
decreto, quò inter cætera statuitur in hæc verba (ele-
mosynas verò manuales, & quotidianas pro Missis
celebrandis) ita demum idem accipere possint, si on-
eribus antea impositis, ita satisfecerint, vt noua quæ-
que onera obire valeant; Alioquin omnino abstineant ab
huiusmodi eleemosynis, etiam spontè oblati, in futu-
rum recipiendis, & capsulas auferant, &c.

Queritur, an hoc decretum prohibeat absolutè,
quo minus accipiant nouas eleemosynas ii, qui acce-
ptis non satisfecerunt: & si congruo tempore possint
omnibus satisfacere?

Duodecimò, quid, si offerens eleemosynas, audito
impedimento, consentiat, vt Sacerdos Missam cele-
bret cum primum poterit?

Decimotertiò, an poena interdicti, & aliæ appositæ
in eodem decreto afficiant tam eos, qui accipiunt ele-
mosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos,
qui non auferunt capsulas ab Ecclesijs, vt ibidem præ-
cipitur?

Decimoquartò, an in hoc decreto comprehendā-
tur illæ capsulæ, quæ apponi solent in Ecclesijs in die
commemorationis omnium defunctorum, & vulgò
dicuntur (Casse de Morti)?

Decimoquintò, an Administratores Ecclesiæ ma-
gnæ deuotionis, & concursus possint eleemosynas
pro Missis celebrandis accipere, si iisdem Missis non
nisi post longum tempus satisfacere valeant, ne alias
cultus Ecclesiæ, & deuotio, ac concursus fidelium, vt
aiunt, minuantur?

Decimosexto, quia prohibitio dicti decreti videtur
aliquibus directæ solis Capitulis, Collegijs, Societati-
bus, Congregationibus, necnon omnibus, & singulis
Ecclesijs, & priorum locorum, tam Secularium,
quàm Regularium, Superioribus, de quibus fit expre-
ssa mentio, non autem priuatis Sacerdotibus, qui tamē
comprehendi videntur sub clausula generali (& alijs
ad quos pertinet) supplicatur pro opportuna decla-
ratione?

Decimoseptimò, super septimò eiusdem sacrae
Congregationis decreto, quo cauetur, vt in singulis
Monasterijs Religiosorum præfigatur numerus, qui
ex consuetis redditibus, aut eleemosynis commodè
possit sustentari.

Queritur, an vbi hæc præfixio facta iam fuit in vim
similis decreti san. mem. Pauli V. absque tamen com-
putatione reddituum cuiusque Religiosi, sit denuò fa-
cienda, nec ne?

Decimooctauò, an nouitij, ad habitum Regularem
admissi, possint admitti ad professionem in Monaste-
rijs, in quibus habita, vt suprà præfixione numeri,
commodè ali non possunt?

Decimonono, super vltimo, quo cauetur, vt nullibi
recipiantur conuentus regularium, nisi præter alia ad
id requisita, duodecim saltem fratres in eis degere, &
competenter sustentari valeant, ita vt alioquin sub-
sint iurisdictioni ordinariæ.

Queritur, an hoc decretum, quod videtur editum
in ordine ad celebrationem Missarum recipere, com-
prehendat eas religiones, quæ non consueuerunt one-
ra Missarum recipere, vt sunt Religiones Capuccino-
rum, ac Societatis Iesu?

Vltimò, an idem decretum, vbi disponit, vt nullibi
recipian-

recipiantur Monasteria, nisi &c. habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam est restrictum decretum proximè antecedens, an verò etiam extra Italiam?

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, auctoritate sibi à Sanctiss. D. N. attributa, ad singula dubia superius proposita, ad hunc modum respondit, videlicet.

Ad primum, & si legatum sit adeò tenue, nihilominus, pro reductione oneris, ut supra impositi ab ijs, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam, quæ absque ulla impensa id statuer, quod magis in Domino necesse indicauerit. Veruntamen si in ipsa beneficij erectione expressè cautum fuerit, ut liceat Episcopo iniunctum onus reducere, ac moderari, legem hanc foundationis, quam decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & obseruandam.

Ad secundum, esse intelligenda de præscriptione, facta ab eo, qui elemosynam tribuit, non autem ab Ordinario. Quod si tribuens elemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot missas celebrari debere, quot præscripserit, Ordinarius secundum morem suæ Ciuitatis, vel Prouinciæ.

Ad tertium, teneri.

Ad quartum, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu cappellæ, legati, aut salarij, si elemosynas pro alijs etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.

Ad quintum, censuit, vbi nullam certam elemosynam testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam elemosynam congruam, quæ respondeat oneribus. Missarum celebrandarum, secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ.

Ad sextum, ita esse intelligenda.

Ad septimum, respondit, permittendum non esse, ut Ecclesiæ, ac loca pia, seu illorum administratores, ex elemosynis Missarum celebrandarum vllam, ut cumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in missarum celebratione, nisi cum Ecclesiæ, & loca ipsa alios non habeat redditus, quos in vsum earundem expensarum erogare licitè possint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum missæ sacrificio necessariò sunt subeundæ, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut expensis, quæ super sunt, expensis ut supra deductis, absolute tot missæ celebrentur, quot præscriptè fuerint ab offerentibus elemosynas.

Ad octauum, non habere locum, sed satis esse, ut Rector beneficij, qui potest missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti elemosynam congruam, secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ, nisi in foundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.

Ad decimum, debere absolute integram elemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse.

Ad vndecimum, respondit, non prohibere absolute: Ac propterea, & si oneribus tam susceptis non satisfecerint, posse tamen noua etiam onera suscipere missarum celebrandarum, dummodò infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.

Ad duodecimum, quamuis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens elemosynam pro aliarum missarum celebratione, id sciatur, & consentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, decretum non prohibere, quo minus eo casu elemosyna accipiat pro iisdem missis iuxta benefactoris consensum celebrandis.

Ad decimum tertium, has pœnas non habere locum,

nisi in suscipientibus onera perpetua missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel eius generalis Vicarij, aut Generalis, vel Prouincialis.

Ad decimum quartum, comprehendit.

Ad decimum quintum, non posse, nisi de consensu eorum, qui elemosynas tribuunt, ut supra in responsione ad duodecimum.

Ad decimum sextum, comprehendit etiam priuatos Sacerdotes.

Ad decimum septimum, numeri præfixionem esse iterum faciendam seruata forma vltimi decreti hac de re editi.

Ad decimum octauum, esse admittendos ad professionem, si alias habiles existant, ac deinde in aliquo alio Monasterio eiusdem Religionis esse collocandos, vbi commodè ali possint.

Ad decimum nonum, censuit comprehendere.

Ad vltimum, habere locum etiam extra Italiam.

Cosmus Card. de Torres.

Locus ✠ sigilli.

Prosper Fagnanus S. Congreg. Secret.

PRAXIS EXEMPTIONIS, & exemptorum.

RESOLVT. CVI.

- 1 Qui non habet iurisdictionem, nec destruere institutionem in exemptos, non potest eorum beneficia conferre.
- 2 Beneficia exemptorum, non censentur reservata.
- 3 Quando collator negligens in conferendis est exemptus, potestas conferendi deuoluitur dumtaxat ad Papam.
- 4 Reservatio est odiosa, & non extenditur, nisi ad casus expressos.
- 5 Ante vocationem est prohibita collatio.
- 6 Limitatio ad regulam, illius est destruere, cuius est destruere.

An beneficia exemptorum, vel Episcoporum vacantia, per eorum obitum sint affecta.

Causa huius conclusionis est in beneficijs exemptorum ab Ordinarijs, & soli Sedi Apostolicæ immediate subiectis, quales Episcopi; & tunc est dicendum, quòd quoniam regulariter eius est conferre, & construere, cuius est destruere, & priuare cap. 1. de Capellis Monachorum cap. quod in dubijs de renunciatione; & ideo sicut Ordinarius non habet destructionem, nec iurisdictionem in exemptos; ita nec conferendi potestatem beneficia exemptorum. capit. finali de renunciatione, vbi probatur, quòd non tenet resignatio, seu renunciatio ab exèpto in manibus Ordinarij facta sine licentia Papæ, Rota decif. 4. nu. 2. de renunciatione in antiquioribus Besigneti, & decif. 14. nu. 2. & 3. eodem tit. in antiquis, Aeneas de Falconibus in tractatu de reservatione quæst. 2. principali, sub num. 12. vers. sexta, de beneficijs exemptis. Puteus decif. 420. incip. 12. die Octobris num. 2. lib. 3. Simonet. de reservatione quæst. 46. numer. 5. Cardinalis consil. 112. dubio 5. Paulinus in tract. de officio, & potestate Capituli Sede vacante, 2. par. quæst. 2. sub num. 16. Ferretus consil. 11. num. 1. vol. 1. Parisius de resignatione beneficiorum libr. 7. quæst. 11. numer. 3. qui etiam in lib. 2. quæst. 11. numer. 20. simpliciter dicit, quòd talia beneficia exemptorum sunt reservata, pro quibus etiam facit decif. Cassad. 8. num. 4. de præbendis post Abb. in cap. 2. nu. 7. in fine de concess. præbendis, vbi scripsit, quòd quando collator negligens in conferendo est exemptus, potestas conferendi deuoluitur ad solum

ad solum Papam, cum non superior nequeat supplere negligentiam alterius.

Cæterum in hoc erit subsistendum, quia nullo iure expressum reperio, quod exemptorum beneficia sunt reſeruata ex ſola cauſa exemptionis, nec vidi vnquã, nec audiui tale ius præſcriptum; & cū reſeruatio ſit odioſa, Beſigneti dec. 1. in fin. de præben. Caſſad. decif. 3. n. 5. de reſeruato. nunquam inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, Caſſad. decif. 2. ex num. 9. de reſeruato. Si monet. quaſt. 5. de reſeruato. ex num. 1. ad cap. fin. de renunciat. Decifionibus, & Doctõribus ſuperius allegatis, poteſt reſponderi admittendo; quod Ordinarius nõ poſſit admittere reſignationem exempti à ſua iuriſdictione, & ſi illam non poteſt admittere, nec tale beneficium poterit alteri conferre, cum nondum vacet, & ante vacationem ſit prohibita collatio cap. 2. cum ſimilibus, de conceſſ. præben. li. 6. At vero ubi non requiritur amiſſio reſignationis, ſed ipſo iure vacet beneficium exempti, non miniſterio ipſius Ordinarii, ſed miniſterio legis, vt in caſibus expreſſis in gloſ. 15. Maxime per mortem, quæ & perſonam, & exemptionem, & omnia ſoluit autentico de nuptijs, §. deinceps collat. 4. tunc non videtur, quòd tali caſu Ordinarius ſit ligatus, vt providere non valeat ex eo quòd beneficium ſit reſeruatum, cum expreſſe non reperiatur, vt dixi; & quia data vacatione iam non dicitur eſſe beneficium perſonæ exemptæ, & ideo nulla ex dictis decifionibus, nec alius Doctõr, niſi ſolus Pariſius, dicit beneficium ex ſola exemptionis cauſa eſſe reſeruatum, imò loquuntur in caſu Cappell. PP. cuius beneficia ſunt reſeruata ratione familiaritatis per extraneam ad regimen, & vltra reſervationem perſona erat exempta, & plura vincula concurrebant. Rurſus ſi beneficia exemptorum eſſent reſeruata, ſuperflua eſſet regula quarta Cancellariæ, & aliæ regulæ, & conſtitutiones Papæ reſeruantes beneficia ſub collectõrum, & aliorum Officialium Sedis Apoſtolicæ, cum ipſi ſint omnino exempti etiam ratione ſuorum beneficiorum, vt declararunt Illuſtriſſimi Domini Cardinales eiufdem Concilij Interpretes, dicentes ſic, ſubcollectores, & alij Officiales Sedis Apoſtolicæ minime comprehenduntur, neque quo ad oſtentionem titularum ſub hoc decreto; Nec ſemper ſequitur quòd illius ſit conſtituere, cuius & deſtruere, & e contra; Nam Ordinarius non poteſt conferre beneficium reſeruatum tamen poſtquam fuit à Papa collatum, poteſt ex iuſta cauſa priuare dicto beneficio prouiſum à Sede Apoſtolica, Butrius in c. per tuas de maioritate, & obedientia num. 1. r. & Imola ibidem num. 5. Felyn. ante n. 4. & in eodem n. 4. Capella Tholoſana decif. 293. ubi Stephanus Auſtærius Additionator; Qua propter erit ſuper hoc cogitandum, & conſiderandum an exemptio ſit perſonalis dumtaxat, vel etiam ſit realis, ita vt beneficium ipſum ſit exemptum, & exemptio de tempore collationis adhuc duret, nam tunc Ordinarius conferre nequiret.

RESOLVT. CVII.

- 1 Num ſtatutum Epifcopi liget exemptos delinquentes in loco non exempto.
- 2 Quid dicendum in exemptis ratione delicti.

Exempti delinquentes in loco non exempto, an & quando ligentur ſtatutis Epifcopi.

Dubitatio non ſemel mihi contingit. Num ſtatutum Epifcopi liget exemptos delinquentes in loco non exempto, quem articulum tangit Botreus de Synod. par. 3. art. 2. num. 5. verſ. amplia ſecundo, & dicit, quòd exempti delinquentes in loco non exempto ligantur ſtatutis Epifcopi dummodò in Diœceſi Epifcopi.

Aloyſ. Ricc. Praxis. Pars IV.

copi delinquat, & faciant prohibita per ſtatuta Epifcopi pluribus Doctõr. auctoritatibus firmat, his tamen adiectis limitationibus, vt locum non habeat hujuſmodi conſuſio; quando exemptus eſſet etiam exemptus ratione delicti, ſecundum Gemin. & Franc. in c. 1. §. numquid de priuilegiis in 6. & in c. 2. §. ſtatut. de conſtit. in 6. ac in c. r. de ſtat. regal. lib. vel quando ſtatutũ eſſet contrarium religioni exemptæ Franc. & Gemin. in loco mox citat. qui dicunt ita debere intelligi c. nimis de priuilegiis ſed nedum poteſt Epifcopus procedere contra exemptos circumſcripta tamen conſuetudine immemorabili ad pœnas ſtatutarias; verum etiam ad quacumque pœnas ratione delicti non obſtante priuilegio à delictis eximentes, ad quod vidi præmanibus authenticam declarationem Sacræ Congregationis Conc. Trid. in Alexandrina Iuriſdictione in hæc verba. Die 27. Iunij, & 11. Iulij 1626. Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum conſuiſit Epifcopum Alexandrinum habere iuriſdictionem cognoscendi cauſas criminales delictorum per Abbatem Sancti Petri de Burgolio, & per Canonicos beneficiatos dictæ Eccleſiæ commiſſorum, & committendorum in Diœceſi Alexandrina, non obſtante priuilegio, & exemptione eiufdem Abbatis circumſcripta conſuetudine immemorabili, Coſm. Card. de Torres, &c. verum dictus Abbas, & Canonici, atque beneficiati dictæ Eccleſiæ Sancti Petri habent priuilegium Leonis X. fel. mem. per quod eximuntur à iuriſdictione Epifcopi Alexandria, ac aliorum tam metropolitanorum, quàm Epifcoporum, tam ratione delicti, quàm aliis contrariis, & rei ſitæ, cum derogatione conſtit. Bonif. VIII. quæ eſt in ſexto Decretali, & eſt c. volumus primo de priuilegiis d. lib. 6. & nihilominus emanauit declaratio à ſacra Congregatione, vt ſupra dum controuertetur de iuriſdictione inter R. Ordinarium Alexandrinum, & Abbatem eiufdem Eccleſiæ.

RESOLVT. CVIII.

- 1 An ſtatutum Epifcopi liget non exemptos delinquentes in loco exempto num. 1.
- 2 Subditus Epifcopi non poteſt excipere contra intentionem eius de iure communi, num. 2.
- 3 Intereſt Epifcopi vt malis hominibus ſua diœceſis purgetur, num. 3.
- 4 Cautela contra contrahentes matrimonia clandestina, n. 4.

Non exempti delinquentes in loco exempto, an ligentur ſtatutis Epifcopi.

Queritur an ſtatutum Epifcopi liget non exemptos delinquentes in loco exempto, Petr. de Anchar. in c. à nobis de ſententia excommunicationis, & in repet. c. poſtulaſti quaſt. 4. de foro compet. & alij, quos reſert Bot. de Synodo par. 3. art. 2. concl. 1. verſ. amplia 3. n. 9. dicit quòd perſonæ nõ exemptæ delinquentes in locis diœceſis exemptis, ligantur ſtatutis Epifcopi, quia locus exemptus eſt in Diœceſi, c. cum Epifcopus de offic. ordin. in 6. Eraſm. à Chochier. de iuriſd. ordin. in exemptos par. 4. quaſt. 55. ubi quaſt. 54. hoc dubiũ diſputat, & ſubditus Epifcopi nõ poteſt excipere contra intentionem eius de iure communi fundatâ argum. l. loci §. competit ff. ſi ſer. vendic. item 3 intereſt Epifcopi, vt malis hominibus ſua diœceſis purgetur, quæ tamen propter delicta commiſſa in loco exempto turbaretur; ipſe tamen tenet cum Calder. in c. 2. de conſtit. in 6. quem ibi ſequuntur Ioannes Andreas, Gemin. Franc. & Zabarel. in repet. illius ca. q. 7. & alij, quos ibidem citat, quòd non ligent, quia inquit ſecunda opinio eſt communis, & tenenda, & reſpondet obiectionibus bene hic Butr. n. 30. vnde dat cautelam ad euitandam excommunicationem latam per ſtatuta Epifcopi.

Ff 3 picon-

pi contra contrahentes matrimonia clandestina, vt scilicet volentes contrahere, eant ad aliquem locum exemptum à iurisdictione Episcopis, quamuis non negget, quòd taliter facientes poterunt puniri alia pena, quamuis dubitet de hoc, ita vt veniat in eam sententiam, vt arbitretur ante factum esse excommunicatos, & ligati statuto, nec audet consulere, vt se exponat huiusmodi periculo; post factum verò putat non esse excommunicatos, & suffragari cautelam, quæ tamen inutilis est quoad contrahendum clandestinè stante prohibitione Sacri Concilii Tridentini de reform. matr. cap. 1. sess. 24.

RESOLVT. CIX.

- 1 Licet loca exempta non sint de Diœcesi, sunt tamen in ea, num. 1.
- 2 Exceptio debet esse de regula, num. 2.
- 3 Episcopus habet iurisdictionem contra exemptos in sex casibus, remissus, num. 3.
- 4 Privilegium exemptionis eximit à subiectione, non à situatione, & denominatione, num. 4.
- 5 Locum exemptum constituere Territorium per se, quomodo intelligatur, num. 5.

An locus exemptus dicatur esse in Diœcesi.

Reperiuntur quidem Prælati inferiores exempti à iurisdictione Episcopali, quare fuit dubitatum, si eorum Territorium dicatur esse in Diœcesi, ad quod respondi quòd licet loca exempta non sint de Diœcesi, sunt tamen in Diœcesi, vt patet ex c. 2. de constit. in 6. c. cum Episcopus, & ibi Franc. in 2. not. Gemin. n. 3. de offic. iudic. ordin. eod. lib. Putens dec. 83. lib. 3. & firmavit Rota dec. 207. par. 2. diuers. & plurimis relatis dec. 324. n. 3. par. 1. in recent. & decif. 346. n. 8. coram Illustriss. Domino meo Coccino.

Immo sunt qui tenent locum exemptum esse de Diœcesi, vt Gonzalez glof. 43. n. 187. ad quod probandum allegat textum, in cap. cum Episcopus de off. ordin. lib. 6. dum loquens de Diœcesi excipit locum exemptum cum exceptio debeat esse de reg. l. nam quod siquid §. fin. de pen. legat. notat Bart. in l. quæsitum, §. deniq; ff. de fundo instructo, Decius conf. 656. n. 6. & 7. Callador. decif. 8. n. 5. de concess. præbend.

Ideo Doctores in d. cap. cum Episcopus notant per textum ibi, quòd locus exemptus dicitur de Diœcesi, vt Gemin. n. 3. Franc. n. 2. & ceteri, textus etiam in clement. 2. §. simili modo, vbi notat Card. n. 4. Vital. n. 41. & 42. de privileg. gl. verbo aut earum parte, vers. quid si in aliquo loco Diœcesis suæ tamen exempto, in clement. 1. post princip. vbi Cardin. n. 9. Imola n. 22. Vitalin. n. 26. de foro competen. Abbas in cap. Apost. n. 3. de donat. Petrus Vbaldus in tract. de canonica portione cap. 4. quæst. 6. n. 11. & Rota decif. 205. n. 2. par. 2. diuers. Roland. in d. conf. 33. n. 17. vol. 3.

Et plus habet Episcopus in locum, & personas exemptas suæ Diœcesis, quam in prorsus extraneas text. in cap. 1. de privileg. lib. 6. in princip. vbi notat Ioannes Monachus num. 4. & ceteri Rota decif. 702. n. 4. p. 1. diuers. Ideo Episcopus habet iurisdictionem contra exemptos in sex casibus cumulatis à Petro Andrea Gambaro in tract. de officio Legati lib. 8. tit. de potestate Legati in regulares, atq; exemptos n. 1. & sequentibus; Maxime post Concil. Trident. vt patet in sess. 24. n. 1. & per totam part. 1. diuersorum. Vnde cum locus exemptus sit ex Diœcesi, clarum est, quòd si Episcopus tempore vacationis reperitur in loco exempto suæ Diœcesis, quod dicitur esse, & residere in propria Diœcesi.

Sed adherendo primæ sententiæ, illa ratione comprobatur, quia si loca non essent in Diœcesi, frustra

4 impetraretur privilegium exemptionis, tale autem privilegium solum eximit à subiectione, non verò à situatione, & denominatione, Vital. in clement. 2. n. 44. de privileg. Franc. vbi supra in 2. not. vers. sed aduerte, & Rota d. decif. 325. num. 4. & alia decisiones, quas refert, & sequitur Gonzalez super regulis Cancell. glof. 43. n. 187. & sequentibus.

Neque obstant Doctores, quos cumulat Roland. conf. 13. num. 44. & sequentibus lib. 3. dixisse locum exemptum constituere territorium per se; nam respondeo loqui improprie, & quo ad certos effectus, & per modum æquiparationis, pulchrè Felin. in cap. graue n. 2. in fin. de off. iud. ord. Gonzalez vbi sup. n. 191. & fuit dictum in Rota d. decif. 207. n. 4. par. 2. diuers. & in vna Salamant. iurisdictionis 14. Decemb. 1579. coram Cardinali Seraphino.

RESOLVT. CX.

- 1 Esse territorium separatam, & in territorio alterius, in quid differant.
- 2 Si loca non essent in Diœcesi, frustra impetraretur privilegium exemptionis.
- 3 Prælati exempti possunt ea omnia agere, quæ competunt Episcopo in sua Diœcesi, præter ea, quæ sunt ordinis.

An Prælati exempti possint in sibi subditos quicquid potest Episcopus in suos.

In duplici differentia se habent Prælati iurisdictione quasi Episcopali gaudentes, nam nonnulli eam habent in territorio separato, quod dicitur esse nullius Diœcesis, ita vt nec in Diœcesi, nec de Diœcesi alterius sit, sed est propria Diœcesis per se, respectu cuius ipsi quoque Diœcesani vocantur, Card. in clem. 1. volumus quæst. 4. n. 2. Imola n. 38. & Panormit. n. 15. de for. competen. Sanchez de matrim. lib. 3. disputat. 29. nu. 1. versic. ad primam confirmationem, & lib. 8. disputat. 2. n. 12. & Moneta de commutat. vltim. volunt. cap. 5. n. 443. & seq. vsque ad 455. & Rota decif. 324. num. 1. par. 1. in recent.

Alij verò territorium segregatum non habent, sed sunt in Diœcesi alterius vt exempti; licet enim loca exempta non sint de Diœcesi, sunt tamen in Diœcesi, vt patet ex cap. 2. de constit. in 6. cap. cum Episcopus, & ibi Franc. in 2. not. & Gemin. num. 3. de officio iudic. ordin. eodem lib. Putens decif. 83. lib. 3. & firmavit Rota decif. 207. par. 2. diuers. & plurimis relatis, decif. 324. num. 3. part. 1. in recent. & decif. 346. num. 8. coram Illustrissimo Domino meo Coccino; idemque ratione comprobatur, quia si loca non essent in Diœcesi frustra impetraretur privilegium exemptionis, tale autem privilegium solum eximit à subiectione, non verò à situatione, & denominatione, Vitalian. in clement. 2. num. 44. de privileg. Franc. vbi supra versic. sed aduerte, & Rota dicta decif. 324. numer. 4. & alia decisiones, quas refert, & sequitur Gonzalez super regul. Cancell. glof. 43. numer. 187. & seq.

Neque obstant Doctores, quos cumulat Roland. conf. 13. n. 44. & sequentibus lib. 3. dixisse, locum exemptum constituere territorium per se, nam respondeo illos loqui improprie, & quo ad certos effectus, & per modum æquiparationis, pulchrè Felin. in cap. graue n. 2. in fin. de off. iudicis, ord. Gonzalez vbi sup. num. 191. & fuit dictum in Rota d. decif. 207. n. 4. par. 2. diuers. & in vna Salamantin. iurisdictionis 14. Decembris 1579. coram Cardinali Seraphino.

Hic sic positis, dixi Prælatos exemptos posse ea omnia agere, quæ competunt Episcopo in sua Diœcesi, præter ea, quæ sunt ordinis, glof. in cap. ordinarij, vbi Domin.

Domin. de officio ordin. in 6. Moneta 455. Rota decif. 1386. coram Cardinali Seraphino, & decif. 1057. coram eodem, ubi pro hac conclusione assertur Sacre Congregationis auctoritas, & tandem super §. 1. ad hanc c. 20. sess. 24. de reformatione Concilij Tridentini, ubi decernitur, ut causæ matrimoniales relinquuntur Episcopis tantum, eadem Sacra Congregatio censuit sapè lapsius ac resoluti hoc decretum non se extendere ad Prælatos inferiores, qui nullius Diocesis sunt, item super illam clausulam ibidem Archidiaconum, hoc procedit in Archidiaconis, & Diaconis, qui sunt in Diocesi Episcoporum, non autem in illis, qui nullius Diocesis sunt, & sic voluit Sacra Congregatio.

RESOLVT. CXI.

- 1 Quomodo permittuntur beneficia coram Episcopo ordinario, num. 1.
- 2 Legati à latere solùm conferunt beneficia exempta, & illorum recipiunt renunciationes, & quare, num. 2.

Exempti An valeant per mutare beneficia coram Episcopis locorum Ordinariis.

Circa resolutionem huius articuli, Gamat. in tractatu de permutat. n. 148. transit cum distinct. nempe, quod aut beneficia sunt exempta, & soli Papæ subiecta, quo casu Episcopus non admittet permutationes, quia Papa, dicitur istorum beneficiorum Ordinarius, cap. auctoritate de benefic. in 6. cap. nulla distinct. 93. Abb. in cap. nihil de elect. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 1. q. 4. aut beneficium est exemptum à proprio Episcopo, sed subest proprio Prælato, & hoc casu si proprius Prælatas habet iurisdictionem Episcopalem ex privilegio, vel præscriptione, ipse poterit permutationi auctoritatem præstare, alioqui Papa, vel Legatus auctoritatem præstabit, quippe qui sunt Ordinarii exemptorum, ut dixi. Aut deniq; Ecclesia est exempta à iurisdictione Episcopis, populus verò non æque, & tunc Episcopus recipere poterit renunciationem, & permutationem. Sāmaris sic, & Petr. de Perusio de permut. benef. par. 2. quæst. ult. quod autem dixi de Legato, intellige Legato à latere, nam alij illo inferiores non conferunt beneficia exempta, nec eorum renunciationem recipiunt Doctores in cap. si Abbatem de elect. in 6. per illum textum ibi, & tamen ab alio Parisius tract. de resignat. benefic. lib. 6. quæst. 1. num. vltim. §. ratio est, quia Legatus à latere censetur diocesanus, locorum, & personarum exemptarum, cap. venientes in pr. de verbor. signific. in 6. cap. 1. & cap. quod translationem de offic. Legat. Porro de potestate Legati à latere in tota Prouincia, etiam super exemptos, & an possit adiri per viam quærelæ, vide Gemin. in cap. si Abbatem §. huiusmodi de elect. in 6. & in cap. 1. vbi glof. & DD. versic. sed an Legatos de offic. Leg. in 6.

PRAXIS IUDICVM
Synodaliū.

RESOLVT. CXII.

- 1 Indices synodales quibus debent esse imbuti qualitatibus, num. 1.
- 2 Obtenientes dignitatem præsumuntur habere scientiam necessariam, num. 2.
- 3 Archidiaconi debent esse Doctores, vel licentiati in S. Theologia, vel in iure canonico, num. 3.
- 4 Canonici tantum sufficit mediocri pollere, scientia, n. 4.

Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

Iudices Synodales debent esse in dignitate Ecclesiastica constituti, aut Canonici alicuius Cathedralis.

- 1 D Vbitur quædam qualitates debeant habere Indices Synodales, clarum hoc habemus in Concilio Trid. sess. 25. de reform. cap. 10. nimirum ut eligantur personæ, quæ qualitates habeant iuxta constitutionem sœl. record. Bonifacij VIII. quæ incipit statutum, & est in cap. 11. de rescript. in 6. & nonissimè successit constitutio sœl. record. Gregorij XV. de conseruatoribus, per quas statuitur, ut causæ committantur constitutis in dignitate Ecclesiastica, aut aliis habentibus personatum, aut Canonicatum in cathedralibus, & ratio est, quia obtinentes dignitates præsumuntur habere scientiam Sacrorum Canonum, prout habere debent: Dignitates enim inferiores Pontificalibus iurisdictionem habentes, debent etiam habere scientiam iuris canonici, nam secundum illud debent indicare, & visitare, cap. 1. de consanguinit. & affinitat. Innocent. in cap. cum in cunctis sub num. 1. de electione, & Abbas ibidem num. 4. & propterea à Concilio Trident. sess. 24. cap. 12. de reformatione, disponitur quod Archidiaconi sint Doctores, seu licentiati in Sacra Theologia, vel iure canonico, idemque magis præcisè disponitur quo ad scholasticam in cap. 18. ad finem versic. de cætero vero officia sess. 24. Menoch. de arbitrij centuria quinta, casu 425. ex num. 41.
- 2 At verò aliæ dignitates non habentes iurisdictionem, ut Canonici cum teneantur dare industriam, & consilium in Capitulo, debent habere mediocrem scientiam, Rota decif. 12. de probationibus num. 4. in antiquis, Menoch. vbi supra à n. 46.

RESOLVT. CXIII.

- 1 Vicarius Episcopi est in dignitate.
- 2 Potestas conseruatorum non est ordinis Pontificalis, sed iurisdictionis contentiose.
- 3 Vicarius Episcopi potest etiam esse delegatus Papæ, & quid in Vicario Capituli, vel foraneo.
- 4 Vicarius foraneus potius dicitur obtinere officio, quàm dignitatem.
- 5 Potest Summus Pontifex delegare causam simpliciter Clerico.
- 6 Imperij possunt esse Indices.
- 7 Canonicus regularis non æquè potest esse delegatus Papæ, velut Canonicus secularis.
- 8 Collectores, & subcollectores vti habentes iurisdictionem possunt esse delegati, itemque commendatores, & priores.
- 9 De natura Collegij est, ut ad minus sint tres.

Quæ dicantur personæ in dignitate constitutæ, ut possint constitui Indices Synodales.

R Espondi esse videndum, quibus personis licite possint fieri delegationes Apostolicæ iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini sess. 25. de reform. cap. 10.

- 1 Dicam multa, & primo Vicario Episcopi posse licite delegari, est enim in dignitate glof. in verbo delegatus in clement. 2. de rescript. cum ibi notat Zabarella. & alij, quos cumulat Barbosa de potest. Episcopi allegat. 54. n. 132. prout etiam potest deputari executor mandatorum, & gratiarum Apostolicarum, Rebus. in praxi benefic. rubr. forma nou. priuileg. vers. officialis Episcopi, Sbroz. de offic. Vicarij lib. 2. q. 23. num. 6. sicuti potest esse conseruator, Chochier. de iurisdic. ord. in exemp. par. 1. quæst. 39. num. 4. & Sbroz. qui supra in quæst. 27. num. 4. & seq. lib. 2. de offic. Vicar. de hoc defendit plures ad id emulans ibidem.

Ff 4 iuncta

in dicta glos. in dicta clement. 2. vbi supra; ea ratione, quia Vicarius Episcopi habet dignitatem in Cathedrali, cum non constet, quod illa dignitas sit alterius Ecclesie, quam Cathedralis tamquam profluens iure connexitatis ex dignitate Episcopi arg. cap. translatio de constit. ultra quod potestas conferuatorum non est ordinis Pontificalis, sed iurisdictionis contentioſe, Ioannes de Lignano, quem refert Imola in dicta clement. 2. num. 31. post Ancharan. in contrarium annuit Barboſ. allegat. 106. num. 13. nisi sit ex speciali privilegio, vt Vicarius possit esse conferuator: & in tantum est verum, quò Vicarius Episcopi potest esse delegatus Papæ, aut etiam locum habeat in Vicario Episcopi electi, & confirmati, sed nondum consecrati, glos. in dict. cap. 2. verb. Episcop. de rescript. Pauin. de po. cap. Sed. vac. par. 2. quæst. 10. n. 6. Sbroz. dicta quæst. 23. num. 4. & post illos Barboſa dicta allegat. 54. num. 138. sicut etiam potest esse delegatus Vicarius Capituli, sed Episcopatu vacante, Pauin. dicta quæst. 10. num. 6. & 8. & Barboſa dicta allegat. 54. num. 137. vbi alios, quam multos citat; ista tamen conclusio locum sibi non vendicabit in Vicario foraneo Episcopi nulla alia sibi suffragante dignitate; etenim ratione huiusmodi Vicarius nullam habet dignitatem, Imola, & alii in dicta clement. 2. de rescript. Vantius de nullit. sentent. ex defectu iurisdictionis, deleg. num. 66. & probatur in dicta clement. 2. per glos. in verb. deleg. & ver. foraneo, Sbroz. lib. 2. quæst. 22. num. 13. Barboſa dicta allegat. 54. num. 13. vbi dicit num. 140. quòd Vicarius foraneus potius dicitur obtinere officium, quam dignitatem, & vt latè dixi in praxi for. Eccles. resolut. 577. in prima edit. siue 552. num. 1. in 2. edit. prout minus etiam intrabit ad Vicarium Prælati inferioris, etiam si habeat iurisdictionem, quasi Episcopalem, Sbroz. d. quæst. 23. num. 8. Barboſa d. allegat. 54. num. 141. hoc tamen declarandum est, vt simpliciter, & de iure non cadat delegatio in istis foraneo, & inferiore, sed bene si Papa ex certa scientia illos delegatos faceret, Sbroz. ibidem num. 2. potest enim Summus Pontifex delegare causam simplici Clerico, vt post Alexand. concludit in suis conclus. littera D. conclus. 141. n. 7.

Secundo, Canonicum Ecclesie Cathedralis posse esse delegatum Papæ per cap. statutum iuncta glos. cum ibi not. per scribentes de rescript. in 6. Gonzal. ad regul. 8. cancell. glos. 2. num. 39. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 10. num. 102. neque refert, quòd fortè non sit Doctor, etenim præsumitur habere scientiam, glos. in dicto cap. statutum, prout etiam non refert si sit tantum Theologus, nam quamvis non debeat fieri Vicarius Episcopi, nisi sit doctor in iure canonico ad not. per Sbroz. de offic. Vicar. lib. 1. quæst. 26. num. 13. vbi etiam citat Brun. in conf. 8. qui latè agit de offic. Ass. Vic. nisi sibi assessorem assumat, quia tunc nedum Theologus quinimò quilibet simplex posset constitui Vicarius, nam, & imperiti possunt esse Iudices, Bald. & Salic. in l. pen. in princip. Cod. de Iudic. Felin. in cap. sciscitatus num. 9. de rescript. qui loquitur de Iudice spiritali, at Garzia de benefic. part. 5. cap. 7. num. 17. dicit, quòd Episcopus constituendo Vicarium Theologum, aut alias ineptum grauius peccat, & tenetur ad restitutionem damnorum inde secutorum, cui opinioni assentitur Vgolin. de potest. Episcop. cap. 4. §. 8. num. 3. Segura de aualos in direct. Iudicium Eccles. fori part. 1. cap. 3. nihilominus potest esse delegatus Papæ, sed debet assumere sibi assessorem, sicut debet assumere alius Canonicus, qui non sit Doctor, vbi tamen causa esset rei fori contentioſi, secus si tantum respiceret forum spirituale, quia tunc Theologus non teneretur assumere assessorem; sed quidem teneretur alius Canonicus, qui Theologiam moralem non possideret.

7 De Canonico Regulari Ecclesie Cathedralis, Gratianus in disceptat. forens. cap. 270. num. 6. dicit, quòd non potest esse delegatus Papæ, sicut potest secularis Canonicus, nam inquit talis Canonicus Monachus adhuc dicitur esse sub obedientia; quippe qui Episcopus habet se illis tamquam caput, & Abbatem, quidquid sit quando deputantur per Papam, quia tunc valet delegatio, quia præsumitur facere ex certa scientia. Quid autem de Canonico minore 22. ann. quo cum sit dispensatum per Papam ad obinendum Canonicatum, numquid poterit constitui delegatus cum resolutione in negatiuam, quam post alia scripta inueni, Barboſ. tenere in l. cum prætor, Gratian. dicto cap. 220. num. 7. §. ult. num. 60. ff. de iudic.

8 Tercio collectores, & subcollectores posse esse delegatos Papæ, quia habent dignitatem cum iurisdictione, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. glos. 51. num. 79. vbi etiam dicit, quòd subcollectores debent habere qualitates requisitas per d. cap. statutum 11. de rescript. in 6.

Quarto Commendatarius perpetuum posse esse delegatum Papæ, Gonzalez ad d. regul. 8. glos. §. 8. n. 10. & Rebuff. qui asserit posse delegari causas Commendatario Abbatis, sicut Abbati titulari de pacific. possess. num. 41.

Quinto Priores, & Guardianos Ordinis Mendicantium, dummodò sint Ecclesie conuentualis, non autem claustralis posse deputari in delegatos à Papa per clem. 2. de rescript. iuncta glos. in conferuatores tamen nullatenus illos posse deputari, decilum per Sacr. Congregationem negotijs Episcop. regul. præpositam testatum facit Barboſa de potest. Episcop. allegat. 106. num. 15. vbi de verbo ipsam decil. refert. Porro quæ dicatur Ecclesia conuentualis, explicat glos. in cap. nobis in verbo in conuentuali de iure patronatus, vbi dicit, quòd est, in qua duo, vel tres in Collegio sunt; animaduertendum tamen est, quòd duo tantum faciunt collegium, licet ius collegij possint sublinere, imò & vnus, cap. gratum de postulat. Prælat. nam de natura collegij est, vt ad minus sint tres per l. Neratius ff. de verb. signif. idem annuit glos. in d. cap. nobis.

In conuentuali Canonico aut collegiatæ Ecclesie, quamvis aliqui sit Doctor, si tam aliquam dignitatem, vel personatum non habeat, nullatenus ei poterunt delegari causæ ex vi d. cap. statutum: verum inconsideranda habilitate delegati inspicendum erit tempus datæ commissionis, Gigas de pens. quæst. 22. num. 19. etenim qualitas, quæ requiritur in delegato debet esse de tempore commissionis, Abb. in conf. 93. lib. 2. Tuscus dict. conclus. 145. num. 15. littera D. Paris. de resignat. lib. 4. qu. 1. num. 17. nec obtinebit si fortè tempore præsentationis renunciatio facta sit, quia poterit adhuc procedere, secus verò si tempore commissionis non erat, sed tempore præsentationis erat Canonicus, Tiraquel. in tractat. cessante causa limit. 4. Gonzal. in regul. 8. §. 3. progm. num. 75. Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 27. num. 28.

RESOLVT. CXIV.

- 1 Scriptores Apostolici dicuntur Sanctæ Sedis Notarii, & qualiter Prothonotariatus officium sit dignitas.
- 2 Dignitas transit in eum, in quem transfertur officium.
- 3 Prothonotariatus est dignitas, neque confertur nisi Ecclesiasticis personis.
- 4 Infinitas debet entari, nam & dignitas numerositate vilescit.

An Prothonotarius Apostolicus possit constitui Iudex synodalis.

D Vbitatur an Prothonotarius Apostolicus, qui non sit Canonicus alicuius Cathedralis, nec obtineat aliquam dignitatem, vel personatum in Cathedrali, vel Collegiata possit constitui Iudex Synodalis; ratio dubitationis est, vt subtiliter obseruat Germonius de indult. Card. §. etiam ex eo num. 54. quia Scriptores Apostolici ex privilegio fel. record. Leonis X. & aliorum subsequenter Rom. Pont. inter ceteras prerogativas, & honores illam obtinent, vt omnes, & singuli scriptores huiusmodi tam praesentes, quam futuri sint D. Papae, & Sanctae Sedis Apostolicae Notarii, id quod etiam concessum est militibus Lauretanis per fel. record. Sixtum V. nam eiusmodi militibus, & eorum primogenitis concedit, vt dicantur nobiles, & Aulae Lateranensis Comites; & ex his, Clerici dicantur Prothonotarii Apostolici, Laici vero dicantur milites militiae inauratae. Nihilominus, vt idem Germonius tradit vbi supra num. 46. extinguitur, & finitur illa dignitas Prothonotariatus in persona illius, qui officium Scriptoriae dimisit, & remanet vti priuatus; dignitas vero transit in eum, in quem transferretur officium, nam dignitas Prothonotariatus videtur esse ibi causa consecutiua, atque realis, & sequi suam causam inductiuam, & officium ipsum Doctores in l. fordidum, Cod. de excusat. munerum lib. 10.

Et eo magis, quod dignitas Prothonotariatus extraordinarius conceditur etiam non Doctori, & etiam non existenti in illa dignitate Ecclesiastica; vnde non ita facile potest admitti praesumptio scientiae in Prothonotario, sicuti admittitur in Canonico Cathedralis, quamuis non sit Doctor, vt concludunt omnes scribentes in d. cap. statutum 1. r. de rescript. in 6. nam dignitas Ecclesiastica, & canonicatus non transferretur in eum, qui insignitur dignitate prothonotariatus, hinc exclamat Ant. de Pretis in clypeo, cap. 8. num. 17. quod multi sunt Prothonotarii adeo ignari, qui vix merentur scribere Prothonotariis: nihilominus, ex quo prothonotariatus est dignitas, l. eos C. de excus. munerum lib. 10. ibi Ioann. de Plat. & Rebuff. iuncto Gomez. in proem. reg. Cancell. quaest. 1. & Cassan. in cathal. par. 4. confid. 29. Thes. for. Eccles. de grad. & dignit. cap. 2. num. 34. Granat. ad sim. de reseruat. benefic. quaest. fin. Germ. d. Seriam ex eo num. 86. & sequenti, nec alia persona consueuerunt decorari tali dignitate, nisi ecclesiastica, quod communis practica probat, & etiam colligitur ex praesallegato privilegio fel. record. Sixti V. concessio militibus Lauret. Dicerem proinde prothonotarium Apostolicum, siue sit creatus a Papa, siue sit a Legato Apostolico, quod praestare potest teste Granutio d. quaest. final. polse constitui, & deputari in Iudicem Synodalem tamquam obtinentem Ecclesiasticam dignitatem: me tamen submitto correctio vi Sacrae Congregationis, cuius est hoc decidere. Nec obstat ratio dubitandi adducta de scriptoribus, tum quia eorum officium est vendibile, & per consequens transmissibile, & sic sequeretur magnum absurdum, si dignitas prothonotariatus remaneret etiam post dimissum officium; quippe qui sic possent oriri infiniti Prothonotarii, cum tamen infinitas debeat euitari, l. qui bene, §. fin. & ibi not. ff. de damn. infect. Abb. in cap. 1. num. 4. de priuil. vbi ait dignitatem, quae per se aliqui excellens est, numerositate vilescere.

Hinc etiam ait Germonius in d. §. etiam ex eo num. 70. quod in Italia dignitas doctoratus hodie est contemptibilis, quoniam passim omnes promouentur ad illam, tum quia, vt dictum est prothonotariatus in scriptoribus non stat de per se, sed consecutiue, & ac-

cessorie ad officium scriptoris, ideo sublato officio cessare debet dignitas accessoria, Germonius d. §. etiam ex eo num. 64. ac in Prothonotariis creatis vt supra, quia dignitas huiusmodi stat de per se, ideo videtur, quod possint constitui Iudices Synodales, & ita tenerem donec appareat contraria decisio.

RESOLVT. CXV.

- 1 Prothonotariatus conceditur sub conditione, vt praestetur iuramentum fidelitatis.
- 2 Pretium 100. aureorum erogatur in expeditione litterarum prothonotariatus.
- 3 Granutij lapsus redarguitur.

An possit constitui Iudex Synodalis Prothonotarius Apostolicus ante praestitum iuramentum fidelitatis.

D Vbitatur, quid si Prothonotarius antequam receperit insignia huiusmodi Prothonotariis tradenda, & antequam praestiterit debitum fidelitatis iuramentum, deputaretur in Iudicem Synodalem; an teneret talis deputatio; ratio dubitationis ea potissima est, quia prothonotariatus videtur concessus sub conditione, vt iuramentum praestetur, qua non impleta gratia non videtur dici perfecta, l. necessario §. quod si pendente ff. de peric. & commod. rei vendit. Granut. in quaest. final. ad Simonetam de referu. benefic. num. 5. similem quaest. mouet circa reservationem beneficij, & referens pro affirmatiua decif. 339. Put. lib. 2. ea quippe ratione, quia propter erogatum pretium 100. aur. in expediendis litteris Prothonot. necessarium, praesumptio emanat de eius ordine, & mandato factam esse impetrationem, cuius intererat: nihilominus inclinat in negatiuam per iura, & doctrinas, quas ibi adducit num. 6. & sequi. & in eadem negatiua ait residere, Mandos. in 8. quaest. reg. 1. Cancell. sed ex quo quaestio Granutij erat de defuncto antequam ad ipsum perueniret breue, scrupulus nondum tritus, adhuc non silet quando iam accepit breue, sed neglexit iuramentum praestare; & licet in hoc sit decisio Putei; tamen non video, quod Rota concluderet in affirmatiuam partem ex ratione, quam dicit Granutius loco citato nimirum propter erogatum pretium 100. aureorum, sed quidem ex eo, quia gratia dicitur pura, & perfecta non obstante clausula, *Volumus autem, quod antequam insignia prothonotariatus sumas iuramentum in manibus, &c. praestare*, quia dictum fuit, quod haec verba respiciunt tantum assumptionem insignium, qua etiam assumptio non secuta, gratia est perfecta, huiusmodi enim gratiae solent expediri per Breue sub annulo Piscatoris, quae planè Breuia, simul atque sunt subscripta, & sigillata, gratia est perfecta, Puteus decif. 279. lib. 2. quod autem dictum fuit de impensa 100. aureorum, hoc fuit ad demonstrandum, quod gratia fuerat impetrata de consensu gratiati, licet esset absens, & sic probatur acceptatio: quinimò dictum etiam fuit, quod etiam ante acceptionem inducitur reservatio iuxta decif. 11. de praeb. in nou. & decif. 18. tit. eodem in antiq. Et secundum istam affirmatiuam iudicarem, quidquid dicat Granutius, qui planè videtur errare, dum arguit per text. in cap. si tibi absenti de praebend. in 6. ad gratiam prothonotariatus, si quidem per d. cap. non datur, nisi ius ad rem, vt ipse semet fatetur: per Breue autem, vt dictum est gratia remanet pura, & perfecta; est enim compatibile, quod aliquis habeat gratiam prothonotariatus, nec assumpserit insignia.

R E-

RESOLVT. CXVI.

- 1 In dimittente dignitatem, remanent adhuc illius vestigia.
- 2 Habens dumtaxat honoris vestigia pristinae dignitatis nequit constitui synodalis Index.

An Index Synodalis possit constitui ille, qui dimisit dignitatem.

D Vbitur an ille, qui dimisit aliquam dignitatem, possit nihilominus constitui Index synodalis: ratio dubitationis est valde potissima, quia in dimittente aliquam dignitatem remanent aliqua illius vestigia in memoriam antiquae dignitatis, hoc est nomen, seu honor, & praeratio honoris Ioan. de praer. ad l. 1. & 2. C. de pret. cum alijs citatis per Germon. de indult. §. etiam ex eo num. 74. quae planè vestigia faciunt ipsum honorarium, l. 2. Cod. vt dignit. ord. seru.

Respondendum videtur negatiue, nam quamuis concedatur aliquas reliquias, & honoraria remanere in huiusmodi dimittentibus officium cum dignitate, quod tamen pretio, aut suffragio non fuerunt adepti, quo casu nedum cessaret dignitas cum officio, verum etiam omnes reliquiae, & nulla remanerent vestigia, l. vniuersi, & ibi Bart. Plat. & Rebuff. C. de legat. lib. 10. quam allegat Germon. vbi supra n. 79.

Attamen huiusmodi vestigia conceduntur sine praedictio tertij, & sine aliquo exercitio precedentis dignitatis, nec tales dimittentes, & honoraria habentes praerferuntur vacantibus in eadem dignitate; tamen si praerferantur vacantibus in dignitate inferiori Germon. d. §. etiam ex eo num. 74. & seq. nec huiusmodi vestigia afficiunt, vt in terminis reservationis beneficij decidit Rota coram Oriolen. & est decis. 70. num. 11. par. 1. diuersor. vbi dictum fuit, quod huiusmodi vestigia non sufficiebant ad inducendam reservationem beneficiorum, Germon. d. §. etiam ex eo num. 81. & ex his tenerem non posse deputari in Iudicem Synodalem illum, qui habet dumtaxat vestigia honoraria.

RESOLVT. CXVII.

- 1 Nemo promouendus est ad dignitatem Canonicatus ante vigesimum secundum annum, fallit in Doctoribus.
- 2 Index non potest constitui minor 21. annor.
- 3 Princeps ei, cui magistratum dedit, omnia agere decreuit.

Quae Aetas requiratur in Iudice Synodali.

V Idebatur illam aetatem requiri, quae in Doctore exigitur: nam Concilium Trid. sess. 24. de reformat. cap. 12. vers. ad ceteras, statuit neminem esse promouendum ad dignitates, vel Canonicatus in Cathedralibus, qui constitutus non sit in 22. suae aetatis anno, & nihilominus Doctores possunt fieri, & doctoratus dignitate decorari, vt obseruat Anchar. in proemio sext. num. 5. si sint in aetate 20. annorum per cap. cum vigesimum 41. ff. de off. de legat. & in l. quidam consulebant 57. ff. de re iudic. quoniam, & in aetate 18. annorum per l. 1. §. initium vers. pueritia, ff. de postulando; cum itaque Index non possit constitui minor 21. ann. per textum, & glof. in d. l. quidam, & d. cap. cum vigesimum, quod in eiusdem legis declarationem successit, teste Butrio in cap. fin. de offic. delegati, Doctor verò, vt vidimus possit esse minoris aetatis; sequitur proinde, vt sit incapax deputationis in Synodalem Iudicem. Nec obstat l. cum prator §. non autem vers. natura, iuncta glofa ibi vers. impubes

de iudic. quae annuit, vt quis possit esse Index quamuis sit minor 20. annis: imò, & 18. siquidem intelligenda est quando Princeps faceret Ordinarium, vel Delegatum Butr. vbi supra, nam Princeps ei, cui magistratum dedit omnia agere decreuit, dict. l. quidam 57. de re iudic. Nec etiam releuat, quod valet quando partes scientes eum esse minorem, in illum tamen consentiunt, quod fieri potest in maiori, non autem in minore 18. annis, nam haec ratio non militat in Iudice synodali; quippe qui non deputatur a Principe, neque de consensu partium, & sic non intrat illa dispositio.

PRAXIS COMPOSITIONIS Clericorum.

RESOLVT. CXVIII.

- 1 Pena infligitur iuxta delicti mensuram, & num. 4.
- 2 Lex humana adest supra legem Dei.
- 3 Delinquentes non sunt in pecunia puniendi.
- 5 Compositiones sunt indistinctae a Praelatis, & sic seruatur in Regno num. 10.
- 6 Bona auferens vitam auferre dicitur.
- 7 Auari magis cruciantur in poena pecuniaria, quam in corporali.
- 8 Poena pecuniaria imponi potest ab habente iurisdictionem.

An Episcopus possit suos Clericos delinquentes poena pecuniaria punire.

A D exclusionem impositionis poenae pecuniariae, & sic pro negatiua sententia adducuntur infra scripta.

Primò authoritas Sacrae Scripturae Deuter. 25. vbi poena iuxta delicti mensuram: intelligenda est; pro mensura enim peccati debet esse plagarum modus, vt oculus pro oculo, dens pro dente, manus pro manu, cum de ratione iustitiae debet esse aequalitas, quae omnino in eius exercitio seruanda est. Quare si aliquis homicidij crimen commiserit, non aliter aequè punitur, nisi ipse patiatur idem, quod alteri per iniuriam intulit, sicut docet D. Thom. 2. 2. quest. 68. art. 4. At qui homicidij crimine poena tantum pecuniaria puniretur, non puniretur poena conuenienti, cum poena illa non infligitur iuxta sceleris mensuram, quod proprium est iustitiae punitivae. Hinc Archidiacon. in cap. duo ista 23. qu. 4. verbo cadet, asseuerat non esse valida statuta, vel consuetudines Ciuitatum, in quibus est limitatum quantum debet soluere pro poena homicidij arg. cap. ex parte, de consuet. leg. si vnus §. pacta, ff. de pact. Ad hoc facit, quod talis debet mori, dict. cap. duo ista, & lex humana non est supra legem Dei, sed subius cap. 1. dist. 10. sic etiam tenet Host. & not. extra de consuet. cap. quanto. Hinc etiam Card. in cap. 3. de poenis dicit non licere, & perniciosum esse siue ex lege, aut sententia, vel ex decreto Iudicis indigere, seu exigere poenas pecuniarias pro criminibus tolerandis, ne Praelati potius lucrum proprium, quam criminum venationem venentur (v.g.) imponere annum censum concubinaris, quia eo soluto ipsi criminosi in sceleribus, & peccatis perseuerarent. Ita animaduertit Ioann. Driedo de lib. Christian. pag. 91. refert Couarr. lib. 2. variar. resolut. cap. 4. vers. secundum, num. 8.

Item facit text. in c. vt clericorū, de vita, & honest. cleric. & in cap. irrefragabili §. vlt. de off. ord. per quae iura habetur, quod delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quia personae delinquent, & non pecunia, vt §. oportet, collat. 3. de mandat. Princip. quare poena suos

suos debet sequi Auctores, leg. sancimus, Cod. de penis. Hinc Isidorus; citò violatur auro iustitia, nullamque reus pertimescit penam, quam scit pecunia posse redimere cap. pauper, 1. 1. quæst. 3. & Host. in sum. tit. de offic. ordin. §. quid pertinet, num. 4. dicit, quod delicta debent puniri secundum statuta canonica, & non secundum quantum pecunia.

Præterea, ita etiam præsi Iuriconsulti, ut Doctor. in l. preses, C. de transact. Luc. de Penna, quam optimè in l. 1. C. de defensor. lib. 12. hoc idem affirmat, penas corporales in pecuniarias non posse commutari, mandatur enim Iudicibus regulariter, ut iustitiam faciant; Hinc iurant, noxijs secundum leges inferre supplicia, ideoque non videtur ex hoc eis permissum, ut de penis pro maleficijs debitis componant, quia sicut austeritas in Iudice est detestanda, facit text. in cap. alligant 26. quæst. fin. Sic etiam nimia clementia, leg. respiciendum, ff. de penis, leges enim non in pecuniam, sed in corporibus delinquentes puniunt cum debeant esse criminibus proportionata, ut iuxta culpæ mensuram sit plagarum modus; quia nihil ad perpetranda delicta tantam subministrat confidentiam, ac audaciam, quam facilitas penæ corporalis euadendæ, cap. illud 16. quæst. 1. & hoc præcipue locum habet secundum canones, scilicet, non posse fieri compositionem de iure Pontificio, cum crimen manifestum appareat, vel fama super crimine delinquentem vexet; imo etiam de iure Cæsareo non debet fieri compositio cum hominibus malæ conditionis, & famæ, qui malefactor est personaliter puniendus, ut etiam sanxit cap. Regis Roberti, incip. Ad peruersorum refrenandam audaciam. Item est Pragmatica Caroli Quinti incipiens: Mandamus. Licet hodie aliter res se habeat, qua peruersi officiales (salua pace bonorum) non personam, sed marsupium suspendunt, & ideo delinquentium numerus excrescit, quare Officiales, & Barones se, & eorum animas damnant, ut notat Pugnati. in Pragmatica Regni 4. num. 154. sub tit. de falsis testibus, & per Carauit. tit. 272. num. 8.

Contrarium tamen seruatur in praxi; Nam Prælati faciunt compositiones indistincte, quæ quidam praxis fundatur, nam non negatur posse infligi multam pro delicto, & etiam homicidio ex causa, Gamma. dec. 35. n. 8. Afflict. dec. 1287. Piateg. in praxi p. 2. c. 4. num. 97.

Ita ut debito modo fiat, iuxta personarum, & criminum qualitates, nam per oblationes pecuniarum, atque bonorum, criminosi deterrentur, & coercentur, cap. si nos, 23. quæst. 3. vbi glos. versic. vel pecunia.

Dicitur enim quodammodo vitam auferre qui bona tollit, cap. si quis obiecerit, 1. quæst. 3. Quinimò vbi iusta ratio compositionis poscit, peccat Iudex, cum reo hoc petenti denegat, cap. fraternitatis, 34. dist. & hominem paupertas, & auaritia facit eos magis detertere, cum auari, & pauperes magis cruciantur in pena pecuniaria, quam in corporali, iuxta leg. properandum, vbi scribentes, §. si autem vtrique, Cod. de Iudic. glos. in capit. 1. §. si quis, versic. certum de pact. Nouarius qui plura in hac re colligit de election. fori quæst. 29. section. 2. in vltima impressione.

Item quia habens iurisdictionem potest imponere penam pecuniariam cap. qui Subdiaconum 17. q. 4. Archid. in cap. si nos 27. quæst. 4.

RESOLVT. CXIX.

- 1 Compositiones fiunt tempore Capituli Sede vacante.
- 2 Iurisdicção Episcopi denoluitur ad Capitulum Sede vacante.

- 3 Capitulum Sede vacante representat Episcopum.
- 4 Nuncius Regni Neapolis Sede vacante non applicat penas pecuniarias Camera Apostolicæ.

Capitulum Sede vacante, an possit facere compositiones, & applicare locis pijs, vel Nuncius Apostolicus possit illas applicare Camera Apostolicæ.

Seruatur in Curijs Ecclesiasticis indistincte, quod quando Ecclesia vacat Capitulum Sede vacante, vel eius Vicarius Deputatus soleat pro criminibus dignis compositione facere compositiones, & ita pluries me affidente Vicario capitulari in curia Archiepiscopali Neapolis fuisse practicum reminiscor, sicque ibidem est inueterata consuetudo, cum Episcopi iurisdicção Sede vacante ad Capitulum deuoluitur cap. vnic. & ibi glos. de maiorit. & obedientia in cap. Roman. conf. 506. num. 13. in fine, Federic. de Senis conf. 30. num. 3. Molin. de iust. & iur. tractat. 5. disput. 1. 1. num. 1. 3. & 10. taliter quo sicuti licet Episcopo has compositiones facere, ita etiam nec id poterit denegari Capitulo Sede vacante, quod quousque durat sedes vacans representat Capitulum, & agit, quæ Episcopus facere poterat, Nouarius forensi qu. 103. lib. 1.

Et in eadem Curia Archiepiscopali Neapolitana fuit dictum, quod Sede vacante non potest Illustrissimus Nuncius Apostolicus huius Regni compositiones, & alias penas applicare Camera Apostolicæ, sed illas poterit Vicarius Capitularis statim assignare locis pijs, ut per Genuen. in praxi eiusdem Curia Archiepiscopalis cap. 68. n. 4. & ita tempore meo indistincte seruabantur in dicta Curia Archiepiscopali cum ibidem Capituli Vicarius essem.

RESOLVT. CXX.

- 1 Compositio est faciendæ cum causa.
- 2 Cause compositionis faciendæ, quænam sint, & num. 3. 5. 6. 8. 9. 10.
- 4 Minori delinquenti quæ pena imponatur.
- 7 Temporis lapsus minuit penam.

Causæ iustæ quænam sint, ut Episcopus valeat compositiones facere, & punire Clericos penâ pecuniaria.

Nouarius in suo nouo Commentario ad pragmaticam Regni 89. Capitulum sect. 2. cap. 13. a n. 9. cum pluribus sequentibus, affirmavit compositionem debere fieri cum causa, & causas per plures cumulat ex quibus compositio licite fieri potest, quarum practicabiliore hic adducere deliberaui.

- 1 Prima igitur iusta causa compositionis faciendæ est, vbi Clericus reus esset in senectute constitutus ad textum in cap. tanta 86. distinct.
- 2 Secunda, vbi Clericus esset minor, l. auxilium, ff. de minoribus, minor enim ætas semper opitulatur reo, vnde minori delinquenti pro pena mortis imponitur deportatio, vel relegatio in insulam, vel ad triremes per decennium, ut apud Grammat. dec. 23.
- 3 Tertia est, vbi Clericus esset nobilis, quia ratione nobilitatis pena corporalis posset commutari in pecuniariam, l. sed si vnus, §. quidam ff. de iniurijs, per plus enim operatur nobilitas, de quibus latius est videre penes Tiraq. in particulari tract. de Nobilitate.
- 4 Quarta est tempus, quia illud dicitur iuxta causam faciendi compositionem, l. quærelam, C. de falsis temporis enim lapsus minuit penam, l. si diutino ff. de penis inde homicidium per decennium non punitur ita acriter, Abb. in cap. cum habere de eo qui dux. in matrimonium. quam pollucet, per adult.

8 Quin-

- 8 Quinta causa est, vbi plures sunt delinquentes, & ignoratur quis verè deliquit. c. non potest 23. quæst. 4. c. quociens 1. q. 7. quia ratione incertitudinis potest deueniri ad compositionem.
- 9 Sexta causa est, vbi crimen fuit commissum per simplicitatem cap. ex suarum de fortileg. ob ebrietatem l. omne delictum, §. vnum ff. de re milit. propter iram c. ira 11. quæst. 3. & ob similes causas, quæ iudicio prudentis iudicis reponuntur, qui iuxta falli qualitatem se gerere debet.
- 10 Septima causa erit, vbi Clericus reus non esset solitus delinquere, nam ob delicti singularitatem licet deuenire ad compositionem cap. licet 45. distinct.

RESOLVT. CXXI.

- 1 Compositio est facienda habita remissione partis, & vbi pena pecuniaria magis timetur num. 2.
- 2 Facile deuenitur ad culpas, vbi est venialis gratia.
- 4 Compositio fit gratia correctionis.

Vt Episcopus valeat Clericos delinquentes componere quæ obseruanda sunt.

Aduertendum est pro articuli dilucidatione quod ad finem, vt talis compositio licet fiat plura sunt consideranda, & interuenire debent.

- 1 Et primo vt fiat parte concordata hoc est cum remissione partis, quod etiam procedit in Principe. Et enim licet supremus Princeps, vel eius iura habes possit remittere penas ex aliqua causa l. relegati in fine l. mortis, §. sed enim l. Diuus l. 2. & l. ad bestias ff. de penis notat Pedem. decis. 101. Si tamen hoc faceret absque remissione partis peccaret mortaliter, vt dicit Clarus lib. 3. §. fin. de hoc habetur per D. Thom. 2. 2. quæst. 67. artic. 4. & in 3. par. quæst. 46. art. 7. & latè scribit Nouarius in pragmat. Regni 4. de compositionibus. Thesaur. decis. 21. Caball. resolut. crim. cas. 58. & 157. Cabed. dec. Lusit. 75.
- 2 Secundo requiritur, quod pecuniæ compositio tunc demum fiat quando ea pena magis timetur, quam alia cap. cognouimus 16. quæst. 2. c. quoniam, vt lite non contestata, Abb. in cap. irrefragabili, §. ultimo, vt lite non contestata, quia secundum August. siue plectendo, siue ignoscendo hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur 23. q. 5. ca. prodest, quia semper a principio illa pena imponenda, quæ magis timetur. Hinc diuitibus cum magna cautela, & prudentia illa imponenda est, solet enim præstare delinquendi occasionem maximam, vnde dixit text. in c. pauper 11. q. 3. quod nullam reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat; crescit enim multitudo peccandi, cum redimendi peccati spes datur, & facile itur ad culpas, vbi est venialis ignoscentium gratia, vt scribit Arnobius lib. 7. aduersus gentes.
- 4 Tercio quod fiat gratia correctionis, hoc est pro corrigendis excessibus ex fomite charitatis. Hostiens. in c. vt clericum num. 7. de vit. & honest. cleric. quod tunc dicit ipse præsumam, vbi Iudex ipsam sibi non retinet, nec imburfat, sed pauperibus erogat, & ad pios vsus, quemadmodum tradunt Abb. in c. 2. de success. ab intest. Fely. in dicto cap. irrefragabili §. ceterum. Hinc Guliel. Bened. in 2. part. verbo. An occidere peccatores liceat num. 28. valdè reprobatur compositiones, & dicit quod male faciunt Episcopi, & ceteri Ecclesiæ Prælati, qui omnia delicta conuertunt in pecuniam, propter auaritiam, quia eo casu licet imponant penam pecuniariam, vt non sustineant clericos in delictis, tamen quia hoc faciunt moti ex auaritia, vt possint sibi imburfare non licet. Io. Andr. & Franc. in c. pro humani de homicid. in 6. glofa in c. quoniam vbi Gemin. distinct. 18.

RESOLVT. CXXII.

- 1 Compositio cadit in criminibus leuibus.
- 2 Compositio in quibus delictis denegatur.
- 3 Episcopus non dispensat in delictis ab adulterio supra.
- 4 Pena degradationis quando detur.

An in criminibus grauioribus Episcopus possit clericos componere.

- V**T probat Castrenf. conf. 348. colum. 1. non potest Episcopus, vel eius Vicarius facere compositiones, nisi in criminibus leuibus, vel extraordinariis, in quibus est locus pœnæ extraordinariæ, non autem in criminibus grauioribus, vt in illis in quibus taxata est pena a iure, vel vbi agitur de pena depositionis ab ordine, vel priuationis ab officio Iacob. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 3. Nouarius in nouell. pragmat. 89. c. 13. in principio sectione secunda. Nec etiam quando crimen esset manifestum, vel fama super crimine delinquentem vexaret; Sic nec compositio fieri potest per officiales sæculares super crimine, pro quò venit mors naturalis imponenda, vel ciuilib, vel pena membri obfessionis infligenda, nisi officiales Proregem consulant, & per Collateralem Consilium expediat pro uisio quod componatur, Nouarius in consil. ad pragmat. 89. c. fess. 2. c. 13. & secundum Afflic. in decis. 287. debet esse pars spontè concordata, quia si probaretur remissio partis per vim, & metum, secus esse, vt dicit Iulius Clarus fol. 53. col. 1. fallit tamen in quibusdam casibus, in quibus fieri non posset, vt in crimine hæresis, aut læsæ Maiestatis, vt not. in cap. incipien. Robertus, & in crimine sodomix, & blasphemix, vel nisi esset imponenda pena degradationis clerico, quia tunc non potest commutari in temporalem, Gemin. in d. c. quoniam: & ratio est, quia Iudex non potest commutare pœnam iuris in pecuniariam, nisi sit talis, qui possit super crimine dispensare, vt est gl. not. in c. licet de penis, sed Episcopus in delictis non dispensat ab adulterio supra nisi in casibus in iure expressis capit. at si clerici de Iudic. ideo talem penam commutare non potest in delictis, Geminian. ibi, pena verò degradationis in his casibus debetur, primo in homicida proditorio Sacerdotis cum spoliacione bonorum. Secundo in parricida. Tercio in Ecclesiæ incendiario. Quarto in eo qui spoliavit Ecclesiam rebus deputatis ad seruitium diuini. Quinto in eo, qui ordinauit prodere patriam. Sexto in homicida assassino. Septimo in committente plura delicta atrociora, vt homicidia, latrocinia, falsitates; ita Petr. Anchor. in c. ea quæ de regul. iur. quem sequitur Abb. in c. at si clerici de Iud. Hinc Luc. de Pen. in l. 1. colum. 18. de desertor. lib. 12. dicit quod non est admittenda compositio in posterum de illis, quorum vita probabiliter nullatenus est corrigenda facit text. in cap. prodest 23. quæst. 5. 24. quæst. 1. c. legatur. Sic nec qui beneficium compositionis sibi quadam suppliciosa temeritate nititur, & nec is qui assidue peccat. l. 3. in fine C. de Episcop. audiend. cum nec Deus assidue peccanti de facili misereatur c. draconi sunt in fine dist. 93. vbi glofa dicit assidue, id est iterato, quia vultus iteratum tardius sanatur c. inanis de pœnit. dist. 3.

RESOLVT. CXXIII.

- 1 Compositio facienda est ante sententiam.
- 2 Pontifex, & Rex post sententiam possunt compositiones facere.
- 3 Sententia Vicarii cum clausula salua moderatione, & commutatione Episcopi valet, & ita seruatur Neapolis.

Episco-

Episcopus an possit facere compositionem, & imponere penam pecuniariam post sententiam.

RESOLVT. CXXV.

- 1 Cap. dilectus de offic. ordin. qualiter intelligatur.
- 2 Pena pecuniaria an possit per Episcopum retineri.

Facta compositione de pecunia soluta quid facere debeat Prælati.

Dicit Gnglielm. de Bened. in tertia parte in verbo an occidere peccatores liceat, sub nu. 28. quod vile est post sententiam condemnatoriam personæ recipere pecuniam.

1 Vnde non licet Episcopo compositionem facere, nisi ante sententiam, nam deinde prohibetur, gloss. in l. 1. ff. ad Turpilianum, Graff. conf. 1. nu. 15. de penis, quem refert, & sequitur Nonarius in comentario ad pragmaticam Regni 89. c. sect. 2. c. 13. post enim sententiam compositiones facere non licet, nisi Pontifici, vel Regi, Archidiacono, in cap. Proconf. 22. quæst. 4. & in c. circumsiones 23. q. 5. Lucas de Pen. in l. 1. colum. 11. de desertoribus lib. 12. Imò ampliat Graffius loco citat. non excusare Dominos Coepiscopos reservationem potestatis in sententia sibi faciendi gratiam, & diminuendi penam, nam hoc fieri non posse firmat ex Bald. in l. 1. c. de calumniatoribus.

Sed id non seruatur in Curia Archiepiscopali Neapolis in qua per Dominum Vicariū in sententijs semper solet apponi clausula in fine, salua moderatione, & commutatione Illustissimi Archiepiscopi, quam sententiam valere probat Genuen. in prax. eiusdem Curie c. 48. num. 3. in impressione Roman. ex Bald. in auth. interdicimus, C. de Episcopis, & clericis, & Fely. in c. qualiter, & quando il 2. §. ad corrigendos de accusationibus. Quare ex huiusmodi clausula in sententia Episcopi solent se saluare, & compositiones post sententiam faciunt, licet tutius esset se abstinere.

RESOLVT. CXXIV.

- 1 Episcopus in compositionibus vti paterfamilias se gerere debet.
- 2 Appellatur ab excessiua compositione.
- 3 Compositiones excessiue moderari possunt per Superiores.
- 4 Iudicium debet esse discretum.
- 5 Compositiones indiscriminatim non sunt faciende.

Compositiones excessiue factæ per Episcopum an possint moderari à Metropolitano Archiepiscopo.

Quamuis iuxta quotidianam praxim in iure quoque fundatam, possit Episcopus aliquando componere clericos illique penam pecuniariam imponere.

- 1 Tamen in illa se gerere debet vti paterfamilias, & Pastor bonus, qui suas oues numquam excoiat alias.
- 2 si excederet in componendo, ita vt subditus censere- tur grauatus, in tali casu posset appellari ad Metropolitanum Archiepiscopum, & ad alios Superiores in forma, quibus licebit, compositiones factas moderare, iuxta arbitrium boni viri.
- 3 Compositiones vero excessiue à Superiore moderari possunt, & potest ab eis appellari, vt in proprijs terminis docuit Nouarius in suo comentario ad pragmaticam Regni 89. capitulum sect. 2. c. 13. qui allegat Gizzarellum in decis. 57. vbi deciditur posse appellari, vt reducatur compositio ad iustum arbitrium, quia iudicium in iudicem collatum in faciendis compositionibus debet esse discretum glossa fin. in l. penult. ff. de receptis arbitris.
- 5 Nec compositiones indiscriminatim faciendæ sunt Graff. consil. 1. nu. 27. de penis, vbi dicit, quod diuites magis pecuniaria pena mulctandi sunt, quā alij, vt dixit idem decis. casu conscient. lib. 1. c. 20. num. 29. p. 1.

Hostiens. in tit. de officio Ordinarij, §. pertinet voluit posse Episcopum illam sibi applicare, & ita a multis intelligi text. in c. dilectus eod. titul. & in ca. referente de delictis puerorum, sequitur Afflict. in ca. licet de penis, Archid. in c. qui contra 19. distinct. & Bald. in l. 2. in 2. notab. C. de Episc. & clericis, quæ conclusio secundum Fely. in c. dilectus n. 8. intelligitur, vbi per statutum imponitur pena pecuniaria.

2 Vbi verò pena pecuniaria imponitur per sententiam, quamuis Episcopus possit eam retinere, honestius est, quod pro euitanda suspitione cupiditatis distribuit in pios vsus, vt voluit Abb. in c. de causis de officio delegati, Anan. in c. 1. in princ. de homicidio in 6. Card. in clement. 2. in verb. inquisitoribus in 2. quæst. de hereticis Bal. in rubr. de constitutionibus, col. 3. vers. quero si Episcopus, & ex modernioribus, Foller. in pract. crim. f. 145. Marant. 6. par. c. 1. nu. 62. Couar. li. 2. variar. resolut. c. 9. per totum, Diaz pract. crimin. Canon. c. 134. Syluest. verb. pena §. 6. nu. 21. Nauarr. in manuali c. 23. num. 101. notab. 6. Tabien. in verb. renunciatio n. 5. & Gomez. in tractatu de breuius num. 25. cum alijs de quibus per Zerulam in praxi Episcopali. verb. compositio, & Pialeg. similiter in prax. in tit. de penis pecuniarijs in princ. Quarant. in summa bullarij in verbo pena pecuniaria, vbi multa ad hoc adducit.

RESOLVT. CXXVI.

- 1 Episcopus pauper sibi appropriat compositiones.
- 2 Elemosina quando applicari potest sibi, & quando restituitio num. 3.
- 4 Charitas ordinata incipit à se ipso.

An vbi Episcopus est pauper possit pecuniam ex decreto compositionis prouenientem sibi applicare.

Inter ceteras coartationes ad conclusionem suprapositam illa principalior est, vbi Episcopus esset pauper, & valde indigeret, quia firmant omnes supracitati, posse Episcopum pecuniam prouenientem ex decreto de componendo sibi applicare, & ita determinauit Sacra Congregatio, vt fatetur Nouarius in comment. ad pragmat. 89. capitulum c. 3. num. 53. vbi allegat nos in praxi resolut. 300. part. 1. & Graff. de arbit. confessor. c. 51. nu. 6. lib. 2. & alios vt per eum: quæ opinio fulcitur infra citandis fundamentis.

- 2 Primo, quia obligatus facere elemosinam nomine alterius potest sibi ipsi illam applicare, si est in necessitate, vt latè probat Feli. in c. irrefragabili §. cæterum n. 5. de offic. Ordinarij, Castren. in conf. 291. in princ. Abb. in conf. 34. in fin. Alex. in conf. 27. n. 3. & seq. vol. 1. Calder. conf. 33. de testamentis Minling. cent. 3. obseru. 93. Nauar. in conf. vnico de Mendicantibus valid.
 - 3 Secundo, quia obligatus ad restituendum pauperibus potest sibi retinere, tamquam vnus de pauperibus, idem Calder. in conf. 23. de testamentis, Feli. in confil. 27. nu. 6. & seq. Alciat. in conf. 39. latè Nauarr. in manuali confessorum cap. 17. num. 91. & idem in c. Præbiter 27. not. de penitentia distinct. 3. & in conf. vnico de medicantibus, validis, vbi propria materia.
- Tertio mouentur ex notabili doctrina Card. communiter sequuta in clem. ad nostram in fin. de hereticis, vbi Inquisitores, qui penas pecuniarias non possunt sibi

sibi retinere, sed in pios vsus conuertere permittitur tamen sibi ipsis applicare quando indigent pro necessitate officij, quod dictum valde commendat Cotta in suis notabilibus verbo Inquisitor. Duenas reg. 52. & Felin. supra num. 6. quibus addo text. in cap. non fateatur 66. distinc. & in c. quiescamus 41. dist.

- 4 Monentur quarto ex regula quod prima charitas incipit à propria persona, iuxta regulam traditam in leg. præles C. de seruitutibus, & aqua, cap. nisi specialis de auctoritate, & vlu palij. Surd. in decif. 232. num. 21. vbi ampliant in tantum vt quis ex ordinata charitate magis amet se in vngue pedis, quam aduersarium in vertice capitis, quia quis magis sibi quam alteri prouidere debet. l. si quis à liberis §. si quis ff. de liberis agnoscendis, vnde dolo facere non videtur qui se plus altero diligit, vt pulcrè per Crauet. in conf. 8. nu. 18. & conferunt, quæ pulcrè decedit Maltrill. in decif. 134. part. 2.

Ego tamen licet habeam Ecclesiam in sponfam satis pauperem, non solum mihi huiusmodi compositiones non applico, sed nunquam ad tales compositiones faciendas deuenio, sanius enim videtur delicta alia via castigare: semper enim mundus applicat huiusmodi compositiones cupiditati Episcoporum, illorumque auaritiæ, quæ semper est euitanda, nam hic sumus peregrini, & hospites, & aliam regionem inquirimus, quod si consideraretur, terrena vtique non tam fixo corde amarentur, vè igitur illis, qui ætate ingravescentes, mundanis etiam senescunt.

RESOLVT. CXXXVII.

- 1 Legatum pro fabrica Ecclesiæ dicitur pium, nec de eo soluitur quarta.
- 2 Pœna pecuniaria non applicatur fabricæ cathedralis, licet secus aliarum Ecclesiarum num. 3, 4, & 7.
- 3 Diuersorum diuersum est iudicium.
- 4 Illatio non fit à diuersis.

Pœna perueniens ex decreto compositionis, an possit applicari per Episcopum fabricæ Ecclesiæ.

- R**atio dubitandi pro affirmatiua sententia est, quoniam si potest, & debet Episcopus pecuniâ ex compositione prouenientem locis pijs applicare, ergo & fabricæ Ecclesiæ cum sit causa pia reparare Ecclesiam, vt per Thomam, in tract. var. vltim. volunt. tract. 10. c. 29. vbi legatum pro fabrica Cappellæ dicitur pium ex Carrat. conf. 49. nu. 2. Alban. in conf. 71. vol. 2. & in lucubrationibus ad Bart. in l. illud ff. de legatis 1. vnde pro tali legato non soluitur quarta Episcopo iuxta tradita in c. fin. de testamētis, Quarant. in summa Bullarij in verb. quarta Episcopalis in fine, Maurus cum ibi additis in allegat. si & fuisse in Rota Romana resolutum, testatur Seraphin. in decif. 725. part. 1.
- 3 Verum circumfertur Sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium declarasse non posse Episcopum pœnam compositionis applicare fabricæ Ecclesiæ Cathedralis, prout testatur Genuen. in praxi Cur. Archiep. Neap. c. 68. num. 2. in antiqua impressione Neapolitana, quia ad hoc sunt assignati redditus Episcopi c. ab omni de vita, & honest. Clericorum, sequitur eandem sententiam Pialeg. in praxi Episc. par. 1. c. 4. num. 97.
- 4 Ex cuius quidem declarationis sensu satis apertè patet illam posse applicari aliarum Ecclesiarum reparationi, & fabricæ ex regula, quod dispositio limitata limitatum parit effectum, Seraphin. decif. Rot. 911. nu. 2. & dispositio limitata non extenditur. Card. Tusc. c. 61. 494. lit. D. & dispositio in vno casu nō debet extendi ad alij, ita quod diuersorū diuersū sit iudiciū,

l. inter stipulantem §. sacram. ff. de verb. oblig. Gratian. decif. Marchiæ 32. num. 8. & diuersa ratio reformationis interpositas C. de transact. & a diuersis non est faciendi illatio l. fin. in fine, & ibi Bar. ff. de calumniator. l. naturalem §. nihilominus ff. de acquir. posses. & consequentia non solet, nec debet fieri à re motis l. non hoc C. vnde cognat.

- 7 Quare dicendum est pro resolutione articuli cum distinctione, quod aut Episcopus vult pœnam pecuniariam, quam ex compositione habet applicare Ecclesiæ Cathedrali, & vtique non potest, vel illam intendit facere vertere in beneficium aliarum Ecclesiarū, ad quarum reparationem ipse de suo non tenetur, & tunc licet fieri potest huiusmodi applicatio, prout sepius scio fuisse practicum in Cur. Archiep. Neap. tempore Eminentissimorum, & Reuerendissimorum Cardinalium Aquauinæ, & Caracæ eiusdem Civitatis Archiepiscoporum vigilantissimorum, & vndique maxime piorum.

RESOLVT. CXXXVIII.

- 1 Pœna pecuniaria non applicatur sacristiæ Ecclesiæ Cathedralis.
- 2 Ornare Sacristiam ad quem spectet.
- 3 Parium eadem est dispositio.
- 4 Via fraudibus non est aperienda.
- 5 Expreso vitiatum dicitur vitiatum tacitum.

An possit supracitata pœna pecuniaria per Episcopum applicari Sacristiæ Ecclesiæ Cathedralis.

- A** Deo Episcopus prohibetur ad eius beneficium pœnam pecuniariam, quam ex compositione ait recipere, vt nequeat pariter illam Sacristiæ Cathedralis applicare, prout ita multoties dum essem consultus, respondi.
- 2 Cuius opinionis ratio est, siquidem ornare Sacristiam Ecclesiæ Cathedralis, illamque de necessarijs providere spectat regulariter ad Episcopum de suo marsupio agere, quid si fortè concederetur compositiones applicare posse ibidem, vtique in eiusdem beneficium verteretur compositio, & sic diuerso nomine idem resuleret effectus, & eadem utilitas respectu Episcopi oriretur, quia idem est ad eius commodum applicare aliquid, vel ad alterius rei, si illam rem, & ipse quoque subuenire teneretur.
- Taliter quod sicuti prohibetur Episcopus applicare sibi, ita quoque & applicare nō potest rei, in quam ipse expensas erogare tenetur, militat enim eadem ratio in vtroque, ergo iure diuerso censeri non debet leum, qui edes, ff. de vltim. cap. cognouimus 12. q. 2.
- 3 quia parium est eadem iuris dispositio, & iudicium c. inter corporalia, & c. sicut ergo de translat. Episcop. & eadem est natura l. si locer in fin. ff. solut. matrim. & eadem est potentia, nec maior l. 1. §. veteres ff. de acquir. posses. l. si reus ff. de duob. reis, alijs si contrariū diceretur fieret fraus legi, & aperiretur via fraudibus, quod non est concedendum ad tex. in l. in fundo ff. de rei vendic. clem. 1. vbi Card. de vsur. quod enim in utilitatem meam expresse agere non possum, altera via tacita, & sub alio colore facere, nec debeat, imò non permittitur ex regula, quod expreso denegato denegatur tacitum in eo comprehensum, prout expreso vitiatum vitiatum quoque tacitum l. 3. §. fin. in fin. ff. de seruit. rustic. præd. l. cum vnus §. planè ff. de bon. auctor. Iudic. possid. leg. 1. §. hæc verba, vers. prinde, ff. ac vis fiat ei, cum alijs iuribus, quæ adducit ad id Gomez var. resolut. tom. 1. cap. 3. num. 19.

RESO-

RESOLVT. CXXIX.

- 1 *Episcopus contribuere tenetur Seminario.*
- 2 *Seminaria à quibus sint erigenda.*

Pœna pecuniaria, quæ percipitur ex compositionibus
An possit applicari Seminario puerorum.

Videtur pro negatiua parte concludendum, quia-
dum nequit ad eius commodum Episcopus illam
applicare, nequibit etiam ad alterius rei, cui ipse quo-
que subministrare tenetur, eandem applicationem,
facere.

- 1 Certum est enim, quod Seminario debet Episcopus
ex sua, & Capituli mensa contribuere, vt habetur in
Concil. Trid. sess. 23. de reformat. c. 18. vbi quod singu-
laræ Cathedrales Metropolitanæ, atque his maiores Ec-
clesiæ pro modo facultatum, & Diocesis amplitudi-
ne, certum puerorum ipsius Ciuitatis, & Diocesis, vel
eius provincie, numerum ad hoc propè ipsas Eccle-
sias, vel alio loco conuenienti alere, ac religiose edu-
care, & Ecclesiasticis disciplinis instituere tenentur,
ad cuius Collegij fabricam instituendam, & ad merce-
dem præceptoribus, & ministris soluendum, & ad alē-
dam iuuentutem, ad alios sumptus detrahenda est
portio, & pars ab Episcopo, de quo latè Episcopus
Minorens. in sua praxi Episcopali. in verbo Semina-
rium, Fulc. de visitat. lib. 1. c. 16. & n. 8. Gonzal. in regul.
8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 68. Monet. in tract. de di-
tribut. quocid. par. 3. q. 3. a num. 13.

RESOLVT. CXXX.

- 1 *Pœna pecuniaria non potest conuerti in solutionem mer-
cedis Vicarij.*
- 2 *Episc. tenetur de suo salarium dare Vicario.*
- 3 *Vicarius non potest petere salarium ab Episcopo succes-
sore.*

Pœna pecuniaria habita ex compositione, an possit per
Episcopum conuerti in solutionem mercedis
Vicarij, & aliorum Officialium Curie.

- 1 **F**ertur Sacram Congregationem Eminentissimo-
rum, & Reuerendissimorum Cardinalium celsi-
se non posse Episcopum pœnas pecuniarias, quas ex
compositionibus facit conuerti in solutionem mer-
cedis Vicarij, & aliorum Officialium Curie Episco-
palis, prout ita testatur Genuen. in praxi Cur. Ar-
chiep. Neap. c. 68. n. 2. in antiqua editione pag. 375.
Pioreg. in praxi Episcopali. part. 2. cap. 4. num. 97.
- 2 Tenetur enim Episcopus de suo cõgruum salarium
subministrare Vicario, c. si Episcopus vbi gloss. de offi.
Vicarij. in 6. Segur. in director. Iudic. §. 1. c. 1. Sbroz. in
tract. de officio Vicarij lib. 1. quæst. 55. vbi n. 7. idem
firmat in Vicario Capitulari Sede vacante, nam ille
debet habere salarium, sicut quilibet extraneus Vica-
rius, & deducere expensas, quas domi facturus esset,
tanquam reputatus præsens, & residens ob Ecclesiæ
seruitium, Pauin. in tract. de potest. Capituli. Sede va-
cante quæst. 10. num. 5. Quarant. in Summa Bullar. in
verbo Capitulum Sede vacante vers. septimò dubita-
tur, & ita in praxi fuit dubitatum in personam meā,
tempore, quo à Reuerendissimo Capitulo Neapolita-
no ob mortem Eminentissimi olim Cardinalis Ca-
rasæ bonæ, & recolendæ memoriæ fui electus, & al-
sumptus Vicarius Capitularis.

- Notabis tamen, quod Vicarius Episcopi defuncti
3 non potest petere salarium non conuentum ab Episcopo
successore pro seruitio præstito eius prædecessori
Pat. decis. 43. lib. 2. Paris. in tractat. de resignat. be-
nefic. quæst. 16. n. 53. lib. 1. Galefin. in Margarita cal.

conscientiæ in verbo Vicarius il 9. iuxta quorum sen-
tentiam ego determinauit vt Iudex assumptus in
quadam facti contingentia.

PRAXIS PRÆLATORVM
Inferiorum habentium iurisdictionem
quasi Episcopalem.

RESOLVT. CXXXI.

- 1 *Episcopus dicitur ordinarius in Diocesi.*
- 2 *Episcopus venit appellatione Diocesani.*
- 3 *Habens iurisdictionem quasi Episcopalem dicitur Diœ-
cesanus.*
- 4 *Prælatus inferior præscribit quæ sunt meri imperij.*

An Prælatus inferior habens iurisdictionem quasi
Episcopalem dicatur Diocesanus.

- 1 **V**idebatur dicendum quod non, cum Episcopus
tantum sit solus Ordinarius in Diocesi, gloss. in
c. Prælatis, §. sollicitudo in ver. iurgia in fin. 25. distin-
per text. in c. apibus 7. q. 1. & quod appellatione diœce-
sani veniat Episcopus tantum, & non inferior Prælatus.
Franc. in ca. 3. in 4. notab. n. 3. ad med. de offi. Or-
din. in 6. & ideo ipse solus concedit dimissorias, c. Cle-
ricum 72. distinct. cū Ordinatio Clericorum ad Epi-
scopos tantum pertineat, gloss. in c. extraneo 71. di-
stinct. vnde non potest hoc pertinere ad Abbatem,
quamuis habentem Episcopalem iurisdictionem. Re-
buff. consil. 1. & 2. c. nullus de temporib. ordinat. lib. 6.
Verum consultus contrariū affirmari verius, quod
3 habens iurisdictionem quasi Episcopalem excluso Epi-
scopo dicitur diocesanus, ex Felin. in capitul. cum
olim 18. in principio versicul. secundo limita de præ-
script. post gloss. in clement. 1. in verbo propriis de re-
bus Ecclesiasticis non alienandis. Diocesani enim
vario modo accipiuntur, aliquando pro Episcopis,
aliquando pro aliis superioribus, neque Doctores
contrarium sequentes excludunt, quod non veniant
superiores, Mandos. regul. 16. quæst. 42. num. 3. ad me-
dium, vers. sed aduertendum, cum etiam in materia
cõcernente iurisdictionem. Diocesanus intelligi pos-
sit de inferiore habente iurisdictionem quasi Episco-
palem, Abb. in c. Ioannes colum. 2. & ibi latè Couarr.
num. 1. vbi de veriori opinione testatur de testament.
Felin. in cap. cum olim in principio de præscriptione,
& solus Episcopus in Ciuitate sua dicitur Ordinarius,
nisi aliud ex consuetudine iam præscripta seruetur,
gloss. in c. perlectis 2. in verb. & iurgia in fin. 24. dist.
4 Quare etiam dicimus, quod Prælatus inferior Epi-
scopo potest præscribere ea, quæ sunt meri Imperij,
& similem potestatem cum territorio. Archid. in cap.
cum Episcopus de officio Ordinarij in 6. & de cogni-
tione causarum matrimonialium, quæ præscribitur
per inferiores Episcopo, quia hanc iurisdictionem
exercebunt vbi consueuerunt ius reddere. Cald. conf.
2. de præscriptione post principium, vers. & quod pos-
sit, neque enim in Abbate ordinario hoc correctum
est ex dispositione Conc. c. 20. sess. 24. de reformatio-
ne, vbi inferiores prohibentur de huiusmodi causis
cognoscere: nam intelligitur de inferioribus Episco-
po subditis, prout ita practicari in Curia Romana te-
statur Flores. Diez. de Mena quæst. 24. num. 25.

RESOLVT. CXXXII.

- 1 *Prælati inferiores quando possint in eorum subditos, quæ
possunt Episcopi.*
- 2 *Exemptus appellatione Episcopi quādo nō veniat, & n. 4.*
- 3 *Verba Emanuel sã referuntur.*

An

An Prælati inferiores possint ea omnia, quæ Episcopi, ubi in concessione eis facta appareret, sub nomine Episcoporum fuisse factam.

Distinguebam in hac conclusione in facti contingentia, quod aut in concessione Prælati inferioribus facta appareret sub nomine Episcopi comprehendendi omnem iurisdictionem episcopalem, quomodoque habentes, & tunc Prælati exempti habentes iura Episcopalia, vel quasi, si non sunt prohibiti possunt in sibi subditos, quæ Episcopi in suos possunt ex doctrina Innocentij in cap. 2. de transact. in clem. 1. §. volumus in verbo diocesanis. de for. competent. & in clementina 1. verbo proprijs de rebus Eccles. non alienandis, Panormitanus in cap. at si Clerici §. de adulterijs num. 13. in fine de iud. ubi quoque Felyn. num. 11. & Decian. num. 137. item Panormitanus in cap. de monialibus in fine de sententia excommunicatione, ubi loquitur de Generali Fratrurn Minorum, & idem Felyn. & alij in cap. auditis de præscript. Nauarr. cap. 12. num. 75. lib. 1. conf. 36. num. 1. de temporibus ordinat. in 2. edit. Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 3. num. 9.

At ubi ex concessione notum est sub nomine Episcoporum non comprehendendi omnes iurisdictionem episcopalem qualitercumque habentes, sed tantummodo eam possidentes in aliqua Diocesi, tunc manifestum est appellatione Episcopi non contineri prædictos exemptos, exemplum sit in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 6. de reformatione, ubi conceditur Episcopis ampla facultas dispensandi quoscunque sibi subditos in Diocesi sua, & cæt. ex quo loco non obscure colligitur eam concessionem non extendi ad omnes iurisdictionem episcopalem quomodoque perfruenter, sed ad eos dumtaxat, qui in aliqua Diocesi pleno iure exercent, & hoc propter ea Concilij verba quoscunque sibi subditos in Diocesi sua, ut inter alios bene annotarunt Sayrus in claus. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 83. Anil. de censuris part. 7. disputat. 10. dub. 6. & Sanchez in summa lib. 2. cap. 11. num. 7. præsertim verò lib. 4. cap. 38. num. 19. Vittorel. in additione ad Tolet. cap. 89. numer. 5. in fine, & tandem Magister Sacri Palatii in indice Librorum expurgandorum in expurgatione inorta numer. 6. pag. 461. Emmanuelis

Sa his verbis. Prælati exempti habentes iurisdictionem episcopalem in suos non possunt in eos quidquid possunt Episcopi in sibi subditos, nisi ex speciali indulto sedis Apostolicæ: & Sacra Congregatio sic censuit in hoc decreto non comprehendendi inferiores habentes iurisdictionem quasi episcopalem, sed tantum Episcopi privatiuè.

Item exemplum sit dicto §. ad hæc, ubi sermo habetur de causis remittendis Episcopis tantum, ut dictum est in priori conclusione, ex quo loco liquide constat per eam dictionem tantum, quæ est exclusiua aliorum præter nominatos, Rota decis. 9. num. 2. vers. præterea de caus. poss. & propriet. in nou. Cassad. decis. 9. n. 12. eod. tit. & eadem decis. 348. n. 2. coram Illustrissimo Coccino excludi omnes iurisdictionem episcopalem quomodoque habentes, aliter quam in Diocesi, quod tum notum sit ex declaratione Illustrissimorum supra relata; tum etiam ex sequenti super idem §. ad hæc nempe, quod Decani, & cæteri hic nominati non possint cognoscere causas matrimoniales, hoc procedit etiam si essent exempti, & denique Rota in vna Constantien. iurisdictionis Veneris 29. Nouembris 1617. coram Otromburgo, & decis. 346. num. 8. coram dicto Illustris. Domino Coccino resoluit in d. §. adhuc sub nomine Episcopi non comprehendendi Abbates exemptos iurisdictionem quasi episcopalem habentes.

RESOLVT. CXXXIII.

- 1 Inferior ab Episcopo non habet potestatem authoritatis in permutatione.
- 2 Prælati inferiores non veniunt appellatione Episcopi.
- 3 Consensus inferioris ab Episcopo quando sufficiat.
- 4 Episcopus pendente inquisitione non prohibetur iura Episcopalia exercere.

An Prælati inferiores Episcopo habeant ius præstandi authoritatem permutationibus beneficiorum.

Pro intelligentia notandum est inferiorem ab Episcopo collatorem nullatenus facultatem auctorandi permutationes habere, ut notat Glossa in clement. vna de rer. permut. verbo conferantur. Collegator. in cap. quæsitum num. 3. de rer. permut. Franc. Suarez tract. de virtut. & stat. rel. lib. 4. cap. 32. nu. 12. Nauarr. conf. 97. num. 2. de Simonia, Franc. Marcus decis. 1163. num. 3. par. 2. Corals. lib. 1. de benef. cap. 9. num. 4. Rebus. in praxi tit. de permut. num. 20. & in 3. part. signat. num. 42. Cuius rei ratio est, quod iij Prælati inferiores non veniunt appellatione Episcopi, de quo in capitulo quarenti de rer. permut. nisi tamen habent iurisdictionem episcopalem aut quasi, cap. Abbates in fin. de privileg. in 6. Glor. & Zabarell. in d. Clem. vnica, Rota decis. 3. & 112. alias 5. & 6. in fin. de rer. permut. (veluti Abbas Cisterciensis, Cluniacensis, aut alias exemptus, ad quem cum Ecclesia pleno iure pertineant, Glor. Clem. Attendentes vers. 1. de stat. Monach. in eius Monasterio nihil exercet Episcopus, cap. ea, quæ vbi Abb. de stat. Monach. Corals. d. cap. 9.) vel consuetudine illam adepti essent, Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 34. num. 196. Suarez lib. 4. in fin. Sed deueniendo ad articulum an inferior ab Episcopo ius illud auctoritatem præstandi permutationibus possit præscribere? videtur posse: cum actus permutationis non pertineat ad ordinem; sed magis ad iurisdictionem episcopalem, quæ autem sunt iurisdictionis per inferiores præscribi possint, vt not. in c. auditis, in c. cum olim ibi textus de præscript. in c. accedentibus de excess. Prælat. Rebus. ad Reg. de infirmis, benef. si igitur tit. de permutatione num. 29. Sanes, si agamus de consuetudine tanto tempore obseruata, quæ sufficiat ad præscriptionem, dubium non erit, quin inferior ius illud acquirere possit, teste D. Agid. Bellamera citans ad hoc cap. cum tanto de consuet. quem secuti sunt Ezed. de tenis, & collectarius, male ius habent inferiores ab Episcopo Leodij, qui quotidie permutationibus beneficiorum quorum ipsi sunt collatores, auctoritatem præstant, nec tamen ius illud auctorandi, verum etiam vniendi hoc modo præscribi potest, text. Ioan. Andr. in cap. 2. de stat. Monach. in Clem. quod etiam tenere videtur, Glor. in Clem. ne in agro, in verbo ordinarios, & ibi scribentes de statu reg. Io. Nicol. in Enchirid. de permutat. benef. cap. 2. num. 17. Porro tamen si regulariter auctoritatem non præstat inferior ab Episcopo, consensus tamen requiritur, nec alius ab Episcopo expedire valet permutationem, Felyn. in cap. cum Bartholus col. 5. de re iud. Lessius d. dub. 36. num. 169. qui si consentire nolit, ipsi noluim dum permutatio utilis sit Ecclesiæ; Lessius d. num. 198. Sin autem sit inutilis Ecclesiæ, aut utilitatem recipiat personarum, certum est inferiores ab Episcopo esse vocandos, quales sunt ij, quorum nominare, præsentare, conferre interest, qui si permutationi expedienda intercedant, aut repugnent, actus non subsistet, & annullabitur, cap. quod sicut de election. cap. cum in Ecclesijs 33. de præbend. in 6. arg. cap. illud ibi DD. de iure patronat. qua de re postea dicemus; At quid si Episcopus reus sit alicuius grauissimi criminis, vel certe accusatus, puta hærescos, ob quod

ob quod crimen Episcopus ipso iure priuatur, cap. secundum de hereticis in 6. cap. quo iure 8. dist. cap. non ne 8. qu. 4. an interim inferior ab Episcopo auctorabit permutaciones? Nequaquam, sed & ipse Episcopus, qui pendente accusatione, imò & appellatione, non prohibetur Episcopalia iura exercere, glof. cap. fape de accusat. Coraf. tract. de off. elect. dig. & benef. Ecclesie cap. 5. in fin.

PRAXIS LAICORVM.

RESOLVT. CXXXIV.

- 1 Beneficia Clericis sunt conferenda, & amplia vt n. 4. 5. 6. 7. sed limita vt n. 9.
- 2 Laicus est incapax spiritualium, quod tamen cessat si alit Papa dispensatio n. 8.
- 3 Beneficia quid in se contineant.

Laici Beneficia Ecclesiastica conferri non possunt, & si conferantur, collatio erit nulla ipso iure, quamuis statim efficiantur Clerici.

1 Beneficia Ecclesiastica sunt Clericis conferenda, non autem laicis, cap. cum ab eo de rescript. cap. ex litteris de transactionibus cap. 2. de institutionibus & vbiq. tradunt communiter Doctores, Rebuffus in praxi tituli de Clericis, & a quibus, & quomodo creentur num. 4. Mandos. in regul. 24. de malè promotis num. 3. Lambert. de iure patr. lib. 2. par. 1. quæst. 7. artic. 7. num. 2. cum sequentibus Menochius de arbitrar. cal. 201. num. 33. Hoieda de incompatibilitate parte prima cap. fin. num. 71. cum sequentibus. Paris. de resignat. lib. 4. quæst. 2. num. 1. & per totum. Nauarr. consil. 1. de præbendis; Ratio est quia laicus est incapax spiritualium, cap. si quis deinceps 16. quæst. 7. cap. causam quæ de præscript. cap. quamuis de decimis, & beneficium est res spiritualis, cap. dilectis de præbendis, & Abb. ibi num. 16. & in capit. maioribus eodem tituli. num. 1. & 2. Rot. decif. 8. n. 1. & 2. de procuratoribus in antiquis, Cardinal. consil. 131. ad finem Hoieda, vbi supra sub dicto num. 71.

3 Nam omnia beneficia continent in se duo, nempe spiritualitatem, quod est principale, & temporalitatem, quod est accessorium, cap. Sanctorum §. quis 70. distinct. cap. eos qui 81. distinct. Oldradus consil. 166. num. 2. Sylua de benef. par. 1. qu. 1. num. 5. vers. quo ad tertium, Mandos. in regula Cancell. 22. qu. 4. nu. 2. Ita vt neque vna sola hora possit laicus habere beneficium Ecclesiasticum, Berous in cap. super litteris num. 72. de rescript.

4 Amplia quamuis ille, cui confertur beneficium incederet in habitum, & tonsuram, & reputaretur Clericus, quia si adhuc constaret de veritate, non teneret collatio beneficij, Staphylæus de litteris gratiæ tit. de expectatione, 9. forma expectatiuarum n. 24. vers. similiter purus laicus, & n. seq. Sylua de benef. 3. qu. 5. nu. 1. Gomez de expectationibus n. 88. & fuit resolutum in Rot. 13. Decemb. 1547. teste Peregrino decif. 50. in manuscriptis lib. 1. Paris. latè d. q. 2. n. 19. cum seq. & licet ibi n. 20. & 21. dicat, quod hoc nullum habet contradictonem, scilicet quod in hoc casu non applicetur, nec locum habeat dispositio legis, Barbatius Philippus ff. de off. prætoris; Non tamen contradictonibus caret, quia adest glof. & Rotæ decisio contrarium tenentes, glof. est in cap. 2. glof. Tusc. de institutionibus, decisio Rotæ est 12. nota, quod Clericus de probationibus in antiquis, vbi n. 2. clarè dicitur, quod collatio facta non Clerico incedenti in habitum, & tonsuram, sit valida, & teneat. Tamen Staphylæus, & Gomez vbi supra, & Mandos. in dicta regula 24. qu. 4. num. 12. reprobant,

Praxis Aloys. Ricc. Pars IV.

tam dictam gl. quam Rotæ decisionem, & ita est tenendum, quando constat reuera laicum fuisse tempore collationis; In dubio tamen Clericus præsumitur si in possessione beneficij reperitur. Rot. d. decif. 12. num. 1. de probat. in antiquis, latè per Mascard. de probat. concl. 34. n. 1. & 2. & per totam.

5 Secundo amplia, vt nec talis collatio sustineatur licet statim post illam quis clericus efficiatur; nam cum collatio fuerit a principio ipso iure nulla, non conualescit Anchar. in cap. si eo tempore, n. 2. vers. item not. post glof. ibi verb. effectum de rescript. lib. 6. Peregr. d. decif. 50. lib. 1. Staphylæus, & Gomez, vbi supra.

6 Tertio ampliatur etiam si sit regularis, vel religiosus, nam ante tonsuram non potest obtinere beneficium, Ant. de Butr. in d. c. 2. sub n. 12. vers. de regularibus autem de inst. Rebuff. in tract. de pacif. possessor. n. 224. Lambert. de iure patr. lib. 2. par. 1. qu. 7. art. 3. nu. 1. & per totam.

7 Quarto ampliatur, vt etiam procedat in Clerico coniugato, quia quamuis potius priuilegio fori si concurrant in illo qualitates, Concil. Trid. sess. 23. c. 6. vers. in Clericis verò coniugatis, c. 1. de clericis coniugatis lib. 6. vbi omnes; Nouar. in prag. 2. sub rubr. de cleric. seu Diac. salu. in reliquis tamen habetur pro mero laico, & priuilegio Clericali non gaudet, vt in d. c. 1. de Clericis coniugatis vers. in cæteris lib. 6. & sic beneficium Ecclesiasticum nequit obtinere. Capra d. reg. 97. n. 23. Sylua de benef. p. 1. qu. 7. n. 17. & 3. p. qu. 5. n. 19. itaut neq. Episcopus dispensare valeat, vt Clericus coniugatus possit obtinere beneficium simplex, vt post Imol. Bellam. Panormitanum resoluunt Capra, vbi sup. n. 43. & Hoieda de incompatibilitate, 1. p. cap. final. nu. 77. vbi reprobant opinionem Speculatoris, Hostienf. & Ant. de Butr. contrarium tenentium per text. in c. Ioannes de Clericis coniugatis.

Limita nunc primo prædictam conclusionem, quædo Papa dispensauerit, quia ex Papæ dispensatione, laicus potest obtinere beneficium, Felyn. in cap. causam, quæ n. 6. de præscript. Capra, reg. 97. vbi n. 34. Verbal. decif. 138. p. 2. & decif. 24. p. 3. & tradunt Doct. in d. cap. Ioannes de clericis coniugatis.

9 Secundò, nisi fuisset concessum beneficium laico non in titulum, sed in sustentationem, concurrentibus, Ecclesie utilitate, & seruitijs Ecclesie factis, & ita procedit, quod habetur in cap. si quis 32. dist. & in cap. quia 12. qu. 1. & resoluit Capra, vbi sup. ex n. 35. Hoieda de incompatibil. benef. n. 76. in fin. Paris. n. 45. vbi sup.

RESOLVT. CXXXV.

- 1 Vicarius Episc. laicus esse non potest, & amplia, vt n. 2.
- 2 Bigamus admissus ad ordines Ecclesiast. Vicar. esse nequit.
- 3 Clericus coniugatus non potest assumi ad officium Vicariatus.
- 4 Laicus potest esse Vicarius in temporalibus, vel in spiritualibus cum licentia Papæ n. 7.
- 5 Laicus potest esse consultor Episcopi.

Laicus an possit esse Vicarius Episcopi.

1 Vicarius Episcopi debet esse Clericus, non autem Laicus vt dicitur formalibus verbis in c. in nouz vers. indecorum est enim Vicarium Episcopi laicum esse, & viros ecclesiasticos iudicare 16. qu. 7. Canonistæ in c. decernimus, vbi Abb. n. 12. Felyn. n. 6. Dec. n. 15. Ripa n. 56. extr. de iud. Turrecrem. in d. cap. in noua, n. 1. & 2. dicens, quod punitur Episcopus, qui Vicarium laicum constituit, Franc. in cap. 1. ad fin. vers. 4. laicus, Bertac. tract. de Episc. tit. de Vicar. Episc. n. 24. Sylua tract. de benef. p. 2. qu. 23. nu. 13. Massuer. ad præf. Papiens. in for. libell. act. rea. in verb. Vicarius, fidem faciens de communi Franc. Marcus decif. 1001. part. 1. Anton. de Prat. tract. de iurisd. Episcop. c. 6. num. 43.

Gg Foller.

Foller. super constit. regn. c. non exigit agendo, tit. de Episcop. & Cleric. n. 15. Borell. in commet. in d. pragmat. regn. §. 2. glof. 1. nu. 85. & ratio est, quia non debet in vno, & eodem officio dispar esse professio, iuxta illud propheticum; Non arabis in boue, & asino, de quo in d. c. in noua. Vnde sacrosancta Tridentina Synodus illos detestatur, qui pedes in diuersis ponunt, vnum in diuinis, alterum in carnalibus, vt in c. 6. fess. 14. in decreto de reformat. tum etiam secularis Index causas ecclesiasticas, neque principaliter, neque incidenter sine licentia Romani Pontificis cognoscere potest. d. cap. decernimus, vbi Doct.

2 Ampliatur etiam si laicus esset magnæ sanctimonie, Ripa in d. cap. decernimus, nu. 56. vbi etiam alij, maxime Dec. n. 15. reprobata opinione Siculi, & Barbatia, qui diuersum senserant.

3 Ampliatur, vt nec etiam bigamus admissus ad ordines ecclesiasticos possit esse Vicarius Episcopi, Cörad. tit. de constit. Episc. num. 6. quem refert, & sequi videtur Cuch. instit. iur. canon. de Vicar. Episc. n. 55. lib. 2. Cum declaratione tamen nisi solutus fuerit à bigamiæ impedimento, & calibatum obseruet.

4 Ampliatur, vt non debeat esse Clericus coniugatus, etiam cum Virgine vnica, Gemin. cap. 1. n. 8. post Lapum ibi relatum, Anchar. n. 3. Franc. in glof. vers. recipiunt de off. Vicar. in 6. Imola in clement. 2. n. 14. de rescript. & cap. Ioannes col. 9. vers. circa quintam oppositionem extra de fide instrum. Abb. Felyn. Dec. & alij in cap. 2. n. 6. & 15. extra de iud. & in cap. sanè n. 2. extra de Cleric. coniug. Sylua tract. de benef. p. 2. qu. 23. n. 13. Mil. in reper. ver. Vicar. Episcop. post Ioann. Andr. in cap. fin. eodem tit. de Cleric. coniug. Anton. de Prat. in tract. de iurisd. Episcop. cap. 6. nu. 43. Franc. Marcus decif. 1501. nu. 1. part. 1. Capr. reg. 97. Paris. conf. 40. n. 25. in 4. Foller. super constit. regn. in cap. non exigit agendo num. 9. Cucc. instit. iur. canon. de Vicar. Episc. nu. 48. lib. 2. ea ratione, quia Clericus cum Virgine coniugatus censetur laicus, præterquam in duobus casibus referuatis, videlicet in privilegio Canonis, si quis suadente, ac etiam fori, vbi de crimine ciuilitate, vel criminaliter agitur, & hoc si in habitu, & tonsura incedat, cap. Clerici, §. in litteris extra de Cleric. coniug. cap. vnico de cleric. coniug. in 6. Capra de regul. 96. n. 27. Paris. d. conf. 30. n. 21. Extende huiusmodi ampliationem, etiam si iste coniugatus non bigamus incederet in habitu, & tonsura, quia Vicarius Episcopi esse non potest, nec officialis, vel Delegatus ad causam spiritualem, Gemin. in d. cap. 1. n. 8. post Anchar. n. 3. & Franch. in glof. in verb. recipiunt Capra d. reg. 97. num. 26. cum seq. ea ratione, quia quo ad reliqua, vt laicus reputatur, d. cap. vnico, ibi Io. Andr. de Cleric. coniug. lib. 6. & prædicta maxime procedunt si fuit laicus Iudex malefactorum, quia qui non potest ordinari, ordinatus etiam non potest indicare, & per consequens prohibetur esse Vicarius Episcopi, Bald. in procm. decret. n. 18. Felyn. in cap. 2. n. 6. Dec. n. 15. extra de iud.

5 Primo declaratur quando Vicarius Episcopi esset in spiritualibus constitutus, secus in temporalibus tantum, vt si Episcopus haberet temporalem iurisdictionem in aliquibus locis, in quibus laicus Vicarius deputari potest, Archid. in d. cap. in noua Turrecremat. n. 1. & 2. Felyn. post alios in d. cap. 2. col. 3. n. 6. vers. 5. Dec. n. 15. vbi refecat argumenta adducta in contrarium extra de iud. Zachar. in Apost. ad Abb. in cap. quoniam n. 3. extra de offic. ordin. Anton. de Prat. in tract. de iurisd. Episc. c. 6. n. 43. Lauin. de off. & potest. cap. Sede vacante 2. par. princip. qu. 10. n. 15. post Io. Andr. in cap. cum Ioannes extra de Cleric. coniugat. Butr. in cap. decernimus col. fin. extra de iud. Lap. in cap. 1. de off. Vicar. in 6. Nicol. de Mil. in reper. in ver. Vicar. Episcopi Camil. Borell. dict. §. 2. glof. 1. nu. 86.

quidquid sentiant Siculi, Barbat. & Ripa in d. cap. decernimus n. 56. de iud. quorum opinio ex numero, & autoritate, & ratione Doctor. qui superius citati sunt confutatur Ioan. Segur. in direct. iud. Eccles. cap. 11. num. 1.

6 Secundo declaratur, vt non procedat in assessore, & Consultatore Episcopi, qui laicus esse potest, Archid. in cap. plures 16. quæst. 1. Abb. Felyn. & alij in cap. 2. extra de iud. Roman. in l. 2. ff. de off. assess. & est communis opinio, vt testatur Apost. ad Felyn. in d. cap. 2. n. 6. Lanfran. de arbitr. par. 2. ad finem, Apost. ad Abb. in cap. cum causam in fin. extra de iud. Cagnol. in repet. l. diem functo, n. 15. ff. de off. assess. Gaspar. Caball. in addit. ad constit. Aegidius lib. 3. c. 17. n. 3. Borell. d. §. 2. glof. 1. n. 85. Cuch. d. tit. de Vicar. Episc. n. 49. Extende hanc ampliationem, vt si forte Episcopus faceret laicum Vicarium suum in spiritualibus, verba debent impropriari, & exponi Vicarium suum, id est assessorem, Bald. in d. c. 2. n. 10. extende iud. direct. iud. Eccles. cap. 11. n. 2. & sup. n. 10.

7 Tercio declaratur, nisi ad sit licentia Papæ, c. Adrianus 63. dist. Gemin. in cap. 2. de præben. lib. 6. Anton. Franc. in apost. ad Abb. cap. quoniam nu. 3. extra de off. ord. Bertachi tract. de Episcop. n. 14. Ripa in d. cap. decernimus n. 56. Caball. in d. cap. 17. n. 3. & Papam committere posse Clericorum causas criminales etiam merè laico dicit glof. in cap. bene quidem in præter. 96. dist. quam totum mundum sequi testatur Bero. q. 7. num. 1. Clar. in præter. crimin. §. fin. qu. 41. vers. sed quid dicendum, & Paul. de Castr. conf. 220. incipiente vñ quadam dispositione affirmat se fuisse Florentiæ tempore, quo ibidem aderat Papa Martinus V. officio Vicariatus Florentiæ in spiritualibus Pontificis decreto, licet esset coniugatus decoratum, prout illum refert Tho. Diplonat in eius vita.

Quarto declaratur quando in Cinitate, vel Diocesi, populi diuersarum linguarum reperiuntur, quia tunc si vrget necessitas, tenetur Episcopus constituere sibi Vicarium non tantum Clericum, sed Episcopos illius linguae cap. quoniam vbi Abb. in 3. not. extr. de offic. ordin. ponit exemplum de ciuitate Constantinopolitana, & de multis locis Calabriæ, & de ciuitate Tridentina, in qua ad sunt Theutonici, & Itali, & de ciuitate Meten. in qua ad sunt Galli, & Theutonici in illis enim Cinitatibus Abb. in d. cap. quoniam in 4. notab. secundum tertium intellectum dicit esse constituendos Vicarios, qui Episcopi sunt, & non habent administrationem Episcopatus, quos idem Abb. in d. cap. quoniam n. 4. in fin. vocat nullum tenentes Episcopos, & Riccard. inter conf. Menoch. 52. n. 91. vol. 1. at Concilium Trident. titulares, vt in cap. 2. fess. 14. in decreto de reformat. firmat. Cuch. institut. iur. canon. de Episc. num. 416.

RESOLVT. CXXXVI.

1 Laicus potest retinere Cappellaniam fundatam absque Episcopi autoritate, & amplia, vt num. 2. & vide num. 6.

3 Minor quatuordecim annorum potest retinere Cappellaniam.

4 Ordinari non potest quis ad titulum Cappellaniæ.

5 Filius non admittitur ad beneficium paternum.

Cappellania absque autoritate Ordinarij fundata, an possit teneri per laicum.

1 In facto proposito respondi indubitanter posse teneri per laicos Cappellantias fundatas absque consensu Ordinarij, ex eo quod supradictæ Cappellaniæ, quæ sæpè fundari solent maxime in Hispania absque aliquo Episcopo, vel alterius Superioris auctoritate, vt in illis succed-

succedant Clerici de parentela, vel alij quos apposuerint patroni laici desuper nominati, vel aliter vocati sint; quod quamuis talis Cappellania debeat esse perpetua, usque ad obitum Cappellani, & habeat cetera requisita præter autoritatem, & institutionem, seu prouisionem Ordinarij, nihilominus non erit beneficium Ecclesiasticum, ex quo primum, & quartum requisitum deficient, vt bene tradit Guido Pap. decif. 187. n. 1. cum sequentibus post glossam à contrario sensu inductam in d. clement. 2. verbo beneficiorum, de decimis; Decius conf. 135. n. 1. & 210. n. 4. Felyn. n. 2. Decius eodem n. 2. in fine, in cap. ex parte, ille secundus de rescriptis, Spinus de test. gloss. 4. principalis, num. 42. Auendanus in suo Dictionario, verb. benefic. & de exeq. mand. 2. par. cap. 14. n. 3. vers. item alij, Salazar de vlu. & consuetudine, cap. 12. n. 46. Emanuel Rodriquez in sua Summa, c. 42. p. 2. Salcedus in additione ad praxim Bernardi cap. 18. num. 9. Nauar. conf. 5. de præbendis incipit quidam, & conf. 7. eod. titul. incipit de Cappellania. Valasquez decif. 6. num. 12. Gregorius Tholosanus in Institutionibus rei beneficiarie cap. 12. n. 10. Parisius conf. 34. circa resolutionem, n. 9. cum sequentibus lib. 4. quod etiam procedit quamuis fundator esset Episcopus, & in forma communi tamquam laicus de bonis proprijs talem Cappellaniam fundaret, non vero Episcopali autoritate, Nauar. conf. 7. num. 1. & 2. incipit de Cappellania de præbendis; & consequenter cum huiusmodi Cappellania non sint beneficia ecclesiastica non comprehenduntur in regula 8. Cancellaria, & ratio est, quia nec ab Episcopo, neque à Papa conferuntur, Curtius Iunior confil. 20. præsupponitur num. 1. & 2. part. 1. Rebuff. de pacif. posses. d. num. 287. ad finem vers. & ideo Cappellania fundata per laicos, & talis Cappellania posset obtineri à laico, vel femina, nisi voluntas fundatoris contrarium declararet, Aluarus Velasquez d. consultatione 60. n. 13. Rota decif. 264. n. 1. & decif. sequenti part. 2. diuersorum, & decif. 182. n. 2. par. 1. diuers. & faciunt quæ dixit Gonzalez in §. 1. de præbend. n. 28. & 29. Sic etiam non requiritur ætas quatuordecim annorum, requisita ad obtinendum beneficium ecclesiasticum, vt declarauit sacra Congreg. Concilij, & refert Rota decif. 482. in fin. par. diuersorum: Pariter quoque potest laicus patronus illam conferre, si testatoris voluntas, ita voluerit Guido Papa d. decif. 187. n. 2. vel quilibet alius hæres ipsius fundatoris sine aliquo Episcopi consensu, Gregor. Tholosan. d. cap. 1. n. 10. ver. si veritas Cappellania; Quod fit, vt ratione talis Cappellania non teneatur quis ad rationem Canonici officij instructorium conscientie 2. par. c. 93. Spinus de test. dicta gloss. 4. principali n. 42. vers. quo fit post Nauarr. quem allegat, prout neque ad titulum illum tamquam ad titulum beneficij potest quis ad sacros ordines promoueri, Salcedus in praxi, Diaz cap. 18. n. 9. Spinus vbi supra. Hinc etiam Cappellania S. Iacobi Hispanorum de Vrbe, vbi recipiuntur per administratores illius Ecclesiastici Cappellani, absque alio titulo, non possunt dici beneficia ecclesiastica, nec cadunt sub reservatione: Sequitur etiam, quod in beneficijs non admittitur successio cap. 1. de præbend. Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 7. ita ut neque filius legitimus admitti possit ad beneficium per patrem possessum, cap. ad extirpandas de filijs presbyterorum, Abbas in d. cap. 1. n. 5. Rebuff. in praxi, titul. de dispensatione super defectu natalium n. 19. Achill. decif. 1. n. 1. & per totam de filijs presbyterorum, Puteus decif. 225. in vna Calciaten. Canoniciatus lib. 3. dicentes procedere in beneficijs immediatè possessis, secus si per 30. annos mediata alius possederit, vel quando beneficij natura est mutata, velut si tale beneficium, tunc erat portio, & nunc fit Canoniciatus, Achilles, & Puteus, vbi supra declarant.

Praxis Aloy. Ricc. Pars IV.

6 Et in proprijs terminis, quod laicus sit capax huiusmodi Cappellania facit dictum Gonzalez in gloss. 5. §. 28. vbi potest laicus patronus illam conferre si voluntas testatoris, ita voluerit Guido Papa d. decif. 187. n. 2. vel quilibet alius hæres ipsius fundatoris sine aliquo Episcopi consensu, Gregor. Tholos. d. c. 1. n. 10. ad finem versiculi, si verò tales Cappellania: Extat etiam super hoc huiusmodi Concil. Trid. declaratio: Fuit etiam dubitatum quid iuris de illis, qui nullum certum habeat beneficium, sed solum iure legati relictum fuit à quibusdam, vt certa in hebdomada Missa celebrentur, & eorum hæredes faciant electionem Sacerdotum, qui huiusmodi legato satisfaciant; responsum fuit à Congregatione prædicta satis esse si prædicti hæredes eligere Sacerdotem aliquem ex approbatis ab Ordinario.

RESOLVT. CXXXVII.

- 1 Electio est nulla si interueniant Laici.
- 2 Laici non interueniunt in electionibus, nec possunt habere vocem ex consuetudine, num. 3.
- 4 Regulares non emittentes professionem non possunt eligere, nec eligi, & an sufficiat tacita possessio, n. 5.

An Laici, vel Clerici seculares, vel Religiosi non professi arceantur ab electionibus regularium.

1 Pro declaratione huius Articuli, Respondeo primo, quod si Laici interueniant in electione cum Clericis, electionem esse nullam in totum: & ratio, 2 quia non est seruata forma; nam cum lex in c. massana de elect. de forma introduxerit, vt laici non interueniant in electionibus, vt tenent Card. & Imol. in d. c. massana, per consequens ea non seruata, electio est nulla, Cuch. infra citandus n. 99. Alciat. in l. 1. §. sed mihi n. 11. & 12. ff. de verb. oblig. quem refert, & approbat Rota in Treueren. Abbatiæ S. Maximini Mercur. 20. Nouemb. 1624. coram Illustriss. D. meo Coccino, §. & quamuis secundum aliquos in fin. Imò addo nulla ratione fieri posse, vt laici, quacumque consuetudine, 3 vocem habeant in electionibus Ecclesiasticis, vt probant text. in cap. cum tertia, c. quilibet & c. massana de elect. & vltra ordinarios explicant Firman. de Episcop. lib. 1. p. 3. c. 60. & lib. 2. p. 1. quæst. 31. Bal. de præscript. p. 1. quinte q. 7. n. 17. & 9. & 10. n. 4. Sylua de benef. p. 3. q. 23. n. 12. & 21. & alij.

Respondeo 2. non solum Clericis secularibus interdici dare, vel recipere suffragium in electionibus regularium per cap. cum ad nostram, c. officij, c. cum in magistrum, c. sacrosancta, & cap. massana de elect. c. inter quatuor de relig. dom. Put. decif. 261. lib. 2. Rota decif. 772. n. 1. p. 1. diuers. & decif. 229. n. 1. p. 1. in recent. & Tholos. in tit. de elect. cap. 10. num. 7. & 8. sed 4 etiam actiua, passiuæque voce carere ipsos regulares si tacite, vel expresse professionem non emittant, c. eo. §. in Ecclesijs, vbi Archid. & Anchar. n. 3. de elect. in 6. Angel. tit. de elect. n. 6. Syluest. eod. tit. de elect. n. 98. Hoc tamen posterius membrum huius assertionis sic explicandum est cum Gemin. in cap. nullus n. 1. & 6. de elect. in 6. Franch. in dicto cap. ex eo n. 1. Biaz. in suo direct. elect. par. 2. cap. 6. n. 1. & Suarez de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 4. n. 2. vt scilicet ad hoc, vt quis possit eligere sufficiat tacita professio; vt verò possit eligi, necessariò requiratur expressa professio, quam explicationem verissimam nedum existimo per d. c. cū in magistrum de elect. d. cap. nullus eodem titul. in 6. Clement. 1. §. ceterum prioratus, vers. sanè de stat. monach. Rota decif. 647. num. 1. coram Card. Seraphino, verū etiā ad eam necessariò addendū est, vt sint professi eiusdem ordinis, vel Congregationis, aliàs collatio, seu electio, vel prouisio de ipsis facta eo ipso est inanis, & irrita, cap. quam sit vers. defuncto vero 18. q.

Gg 2 2. c. cum

2. c. cum singula. §. prohibemur de præbend. in 6. clement. 1. de elect. clement. 1. de sepult. Concil. Trident. sess. 14. c. 10. de reform. & sels. c. 21. de regul. Et sacra Congregatio 12. Decembris 1585. censuit à nemine præter summum Pontificem posse conferri Abbatis, & beneficia administrationem habentia, nisi professis iuxta Canones, quam declarationem innuit Gonzalez supra regul. 8. Cancell. glos. 8. n. 78. ubi hanc materiam latè, & plenè tractat à n. 96. vsque ad 107. concordat Rodriquez to. 2. q. 52. ar. 8. dicens alumnos alterius religionis non posse assumi ad prælaturas illius religionis, ubi non sunt professi, nisi id autoritate Apostolica concedatur, ac Suarez de religione to. 4. tract. 8. lib. 2. c. 3. n. 11. in fine addit, ad id procedere etià si dignus non reperiretur in illa religione qui posset eligi; Et tandè regula minorica hæc habet c. 8. vniuersi fratres unum de fratribus illius religionis teneantur semper habere in generalem ministrum; quæ verba intelligenda, sunt ne dum de generali ministro, sed de quocumque alio inferiori Prælo ordinis, ut est concors omnium expostorum sententia; & Clemens VI. in sua Bulla regiminis vniuersalis edita anno 1346. die 23. Martij pro reformatione Ordinis Seruorum B. Mariæ, hæc habet in §. 6. nullus tamē nisi expressè professus fuerit, in priorem generalem eorundem fratrum eligi valeat, & assumi. Tandem hæc conclusiones in hoc dubio sic explanatas, limita, ut non procedant quando illi, quos diximus iure prohiberi electionibus interesse, admitteretur solum ad afferendā electori, & electoribus, utilitatem, ad hoc v.g. ut protegant, electionisq; celebrationem foueāt, ac tueantur, vel ut eos, qui ex Collegio sunt minus fortè periti, instruant, formaq; electionis faciendæ edocant gl. in d. c. quia propter verb. redacta, ubi Panorm. de elect. & Panorm. quoque Compell. Io. And. & Bal. in dicto c. 11. n. 2. Archid. c. 1. dict. 63. & Cuch. insit. maior. lib. 4. tit. de elect. n. 111.

RESOLVT. CXXXVIII.

- 1 Laici non possunt conferre beneficia.
- 2 Reges ex privilegio conferunt aliquando beneficia.
- 3 Spiritualia non possidentur à Laicis.

An Laici sint capaces facultatis conferendi beneficia Ecclesiastica.

VTique dicendum est esse incapaces ex eo, quòd de iure inter necessaria requisita, quæ concurrere debent ad constituendum beneficium ecclesiasticum, quæ numerantur per Gonzalez in Regul. §. Cancellar. 10. glos. 5. in principio, & Marefcotum lib. 2. variarū resolut. resolutione 94. est, quòd conferri non possit, nisi ab Ecclesiastica persona Episcopo, vel Prælato, non verò à Laico c. si quis deinceps c. si quis nullus 16. quæst. 7. & ibi glos. in summa Anchar. in d. reg. beneficium sub num. 3. Abb. num. 1. in d. conf. 47. n. 1. Lambert. d. articul. 3. n. 10. post principium. Rebuff. de pacif. poss. d. n. 187. in principio, & iuxta hanc opinionem, quòd Laici sint incapaces, censuit Rota in vna Aquinaten. monasterij 26. Ianuarij 1601. coram Illustrissimo Seraphino, cuius tenor est. *Domini sine difficultate censuerunt nullum ius cōpetere Domino Ioanni Zapate collatione ei per Proregem facta super monasterio, de quo agitur, non quidem ratione tituli, quia talis iuris conferendi Laici sint incapaces, eiusque ius resistit capitul. si quis deinceps, cap. per Laicos, capitul. Laicis 6. quæst. 7. & iam fuit in hac causa resolutum; nam licet ex privilegio Papæ, Reges possint aliquando conferre beneficia, cap. Adrianus il. 2. 63. dict. cap. dilectus il. 3. de præbend. cap. cum inter de consuetud. Ioann. Montagn. de bigam. quæst. 5. tamen ad hoc requiritur privilegium d. c. si quis deinceps 16. quæst. 7. Rebuff. de nominat. quæst. 21.*

num. 58. *Selua de beneficio part. 2. quæst. 23. ex traditis per Ioann. Andr. in capitul. 2. in fine de præbend. in 6. Anchar. in cap. 1. num. 3. versic. circa personam de reg. iuris in 6. & ideo tale ius neque præscriptione, neque consuetudine queritur, Abb. in dict. capitul. dilectus num. 6. de præbend. Alexand. consil. 74. num. 17. & 19. lib. 4. Deci. consil. 134. numer. 3. Felin. in capitul. 2. num. 3. de maior. & obed. & in capitul. dilecto num. 1. de testibus Bald. de præscript. 1. part. quæst. 7. n. 16. & fuit resolutum in causa Toletana iuris nominandi coram Illustrissimo Blanchesetto 17. Aprilis 1584. vltra quòd de præscriptionis interruptione constat, ut benè deducitur in factis, non obstat dispositio capitul. consultationibus de iure patr. quia non concurrunt requisita, nempe titulus saltem coloratus, præsentatio coram Ordinario, & bona fides, ut per glos. ibidem, & Butr. numer. 8. vers. quarto casu; & quòd est maxime aduertendum, textus ille loquitur in terminis iuris patr. cuius laici non sunt incapaces, nos autem sumus in collatione facta à Laico nomine Regis, quæ habet manifestam iuris resistentiam, & cum hoc ius conferendi sit spirituale, & spiritualia possideri non possint à Laicis cap. Massana de elect. non inducitur ius aliquod ex collationibus de facto emanatis aduersus iuris divini dispositionem capitul. quarto de consuetud. Anchar. in capitul. si quando de off. deleg. in 6. Card. in clement. 2. in princ. de magis. Bal. in §. si clericus de pace tenenda, & ita conclusum pro informante.*

RESOLVT. CXXXIX.

- 1 Laici Religiosi non habent facultatem disponendi de Rebus Ecclesiasticis.
- 2 Administratio Rerum Ecclesie quotuplex sit.
- 3 Laici non possunt deputare ministros in Ecclesiis nec expellere præbyteros num. 4.
- 5 Laici non possunt esse Oeconomi, nec possunt deputari collectores obventionum Ecclesiasticarum, num. 6.
- 7 Laici non querunt elemosinas absque licentia.

An Patronus Laicus sit capax recipiendi oblationes, quæ fiunt intuitu deuotionis Cappellæ sui patronatus.

Laici etiam religiosi nullam habent de iure facultatem disponendi de rebus ecclesiasticis, siue in temporalibus, siue in spiritualibus c. benè & ibi glos. latè 95. dict. c. non placuit c. laicis de rebus eccles. non alien. c. decernimus, ubi Doct. latissimè de iudicijs: dicit tamen Archid. in d. c. benè 17. q. 7. triplicem esse administrationem rerum Ecclesiarum autorizabilem, quæ est solius Episcopi; ministeriale Clericorum, prouidentialem verò, seu sollicitudinis competere posse laicis, quòd dictum alij sequuntur præsertim Butr. & Abb. in c. decernimus; & ut ad particularia descendamus; sciendum, quòd laici non possunt constitui, ut præsent Ecclesijs, vel clericis, vel se impendant de spiritualibus Ant. Abb. Fel. Dec. in c. decernimus; & licet secundum Abb. ibi cura omnium temporalium possit demandari laicis, non tamen ut administrant nomine proprio, vel tanquam ius habentes, nec principaliter, nec ministerialiter, ut Abb. dicit ibi in primo notab.

Vnde laici non possunt deputare ministros in Ecclesijs, sed Episcopus, Innoc. in c. cū venerabilis in fin. de except. & ibi alij, & in Curia Archiep. Neap. nullus clericus potest adscribi seruitio Ecclesiæ, in qua sint magistri laici sine licentia Curie Archiep. sub censuris, nec laici possunt expellere presbyteros ab Ecclesijs, c. contra Sanctorum, c. laici c. inuenti est 19. quæst. 7. neque possunt laici esse economi, neque administratores generales, & vniuersales Ecclesijs, ut super Ecclesijs, clericos, vel alia spiritualia, potestatem habeant; particulares

latēs verò, & speciales economi, Sindici, vel Procuratores constitui possunt, Butr. post alios notab. in d. c. decernimus: dicit tamen ibi Abb. quod posset eis committi cura omnium temporalium, cum ex hoc non præfint Ecclesijs, vel Clericis nec impediatur se de spiritualibus; & pariter Laici non possunt constitui procuratores ad vendendum bona Ecclesiæ, Butr. vbi supra: dicit tamen Abb. quod laicus potest constitui procurator ad vendendum vnam rem tantum non generaliter, sequitur Dec. ibid. n. 110. qui addit dummodo constituatur ad vendendum cum certo, & limitato pretio, quia tunc videtur simplex exequutor, secus si simpliciter constituatur, & quando procurator constitutus est ad vendendum bona Ecclesiæ, non videtur habere mandatum specialiter, nisi bona Ecclesiæ specificata sint, & secundum Butr. vbi supra non potest laicus deputari collector obventionum spiritualium, pro quo facit text. in c. Sanctorum, in c. hanc consuetudinem 10. quæst. 1. contrarium tenet Abb. ibi, sequitur Dec. n. 116. vbi dicit non obstant dicta iura, quia in illis prohibetur ne oblationes sint in dominio laicorum, & ne in ipsorum vtilitatem conuertantur, secus si nomine Reſtoris Ecclesiæ a laicis recipiantur, vt in vtilitatem Ecclesiæ, & Clericorum conuertantur: non tamen debent laici oblationes positas in Altari accipere, quamuis possint esse custodes Altaris, Dec. vbi supra post Archid. & Domin. in dict. cap. Sanctorum 10. quæst. 1. & etiam laici non possunt deputari operarij fabricæ Ecclesiæ, Butr. vbi supra n. 7. in quo, & si Abb. Fel. & Dec. videantur contradicere; tamen illud fatentur, quod quando cum officio fabricæ, habent etiam præminentiam super Clericos, & habebit potestatem distribuendi redditus inter Clericos, & percipiendi, vt dicit Abb. esse in Ciuitate Senarum, tunc tale officium non potest cedi laicis citra auctoritatem Papæ; atq; adeo non possunt habere loculos pro recipiendis elemosynis in Ecclesijs, cum oblationes debeant cedere ad vsum, & sustentationem Clericorum, & Sacerdotum, text. clar. in c. quia Sacerdotes, c. Sanctorum, c. hanc consuetudinem 10. q. 1. quiniō nec Clerici debent retinere capſas pro elemosynis recipiendis, si scandalum generent, argum. c. secundi de custod. Euchar. nempe si cum reliquijs superpositis, vel cartis indulgentiarum, quod prohibetur in Ecclesijs nostræ ciuitatis Neap. prout etiam non debet permitti laicis in Ecclesia extra ciuitatem quærere elemosynas pro aliqua causa, nisi maturè cognita per Episcopum, l. vnica, C. de medican. valid. lib. 1. 1. 10. de Platea extendit ad Clericos mendicantes, & alia pia loca, respectu quorum non ad Indicem sæcularem, vt in glo. ibi, sed ad ecclesiasticum cognitio spectat, Bart. in d. l. vnica; facit, quia mendicatio istorum sine causa, & necessitate concernit materiam peccati mortalis ex subtractione, quæ inde resultat ijs, qui verè indigent, cap. pastor. p. q. 2. Lucas de Penna ibidem, & Neapoli excommunicantur ipſo facto quærentes elemosynam pro alijs sine licentia Curie Archiepiscopalis.

RESOLVT. CXL.

- 1 Laici non admittuntur in Synodo quando tractatur de correctione morum, at secus si tractetur de negotijs tangentibus ipsos num. 2.
- 3 Substantialia attenduntur.

Laici an sint admittendi in Synodo.

IN quadam synodo diocesana dubitabatur coram me, si essent admittendi laici, ad quod respondi, quod Brotr. de synodo p. 2. n. 38. post Io. And. in c. fin. de his quæ fi. a prælat. tenent, quod non admittuntur quādo

Praxis Aloyſ. Ricc. Pars IV.

tractatur de correctione morum, aut de negotijs clericorum, quamuis possint admitti quando publicantur statuta edita in synodo prouinciali per c. fin. 18. distin. vel quando tractantur negotia tangentia laicos, Abb. in c. quod super his de ma. & obed. Vgol. in prælud. rub. quotuplex tit. c. 6. §. quoad alios ver. ad quid laici; hoc tamen intelligendum est, vt non debeant interuenire de necessitate, sed de quadam congruentia, quia sufficit, vt laicis nuncientur per clericos ea, quæ in synodo fuerunt ordinata, sicut etiam sufficit, vt curati publicent populo, & cæteris ecclesiasticis statuta Episcopi, prout etiam faciunt Episcopi de statutis concilij generalis, vel prouincialis, qui tamen non tenentur legere tota verba statutorum, sed sufficit, vt tantummodo legantur substantialia, Bald. in c. vltra tertiam de testam. Rot. de synodi part. 3. actu 6. n. 36. & alij recentiores, cum substantialia debeant semper attendi.

P R A X I S C E N S V R A R V M
contra occupantes bona redditus, ac iurisdictiones Ecclesiæ:

Iuxta formam Bullæ Cœnæ can. 17. & Sac. Conc. Trid. sess. 22. can. 11. de Reformatione.

RESOLVT. CXLI.

- 1 Dispositio Bullæ Cœnæ can. 17. recensetur.
- 2 Concil. Trid. sess. 22. can. 11. de reform. memoratur.

Bullæ Cœnæ can. 17. quid disponat, & an concordet cum Concilio Tridentino sess. 22. can. 11. de reformat.

PRO introductione huius praxis est sciendum, quod foelicis memoriæ Iulius II. siue vt alij scribunt Leo X. addidit censuram in hoc canone contra occupantes bona redditus, &c. Ecclesiæ per hæc verba.

- 1 Quine Iurisdictiones, seu fructus, Redditus, & prouentus ad nos, & Sedem Apostolicam, & quascumque ecclesiasticas personas ratione ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.
- 2 Cum qua quidem dispositione concordat Sacrum Concil. Trident. sess. 22. de reformat. can. 11. vt ex sequentibus eiusdem verbis apparet, quæ sunt tenoris sequentibus videlicet.

Siquidem Clericorum, vel Laicorum quacumque dignitate etiam Imperiali, aut Regali præfulgeant in tantum malorum omnium radix cupiditas occupauerit, vt alienius Ecclesiæ, seu cuiusvis secularis, vel regularis beneficij Montium pietatis aliorumque piorum locorum Iurisdictiones bonæ, census ac iura etiam feudalia, & emphyteotica fructus emolumenta, seu quascumque obventiones quæ in ministrorum, & pauperum necessitates conuerti debent per se, vel per alios vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas Clericorum, aut Laycorum, seu quacumque arte, aut quocumque quasito colore, in proprios vsus conuerti illosque usurpare præsumperit, seu impedire, ne ab ijs ad quos iure pertinent percipiantur, is anathemati, tam diu subiaceat, quandiu iurisdictiones, bonæ, res, iura, fructus, & redditus ad quos occupauerit, vel qui ad eum, quacumque etiam ex donatione suppositæ personæ peruenerint Ecclesiæ eiusque administratori sine beneficio integrè restituerit, ac deinde à Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si eiusdem Eccles. patronus fuerit, etiam iure patronatus vltra prædictas penas eo ipſo priuatus existat. Clericus verò, qui nefandæ fraudis, &

Gg 3 usurpa-

usurpationis huiusmodi fabricator, seu consentiens fuerit, eisdem panis subiaceat, necnon quibuscumque beneficis priuatus sit, & ad quaecumque alia beneficia inhabilis efficiatur, & a suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactionem, & absolutionem sui Ordinarij arbitrio suspendatur.

RESOLVT. CXLII.

- 1 Constitutio excommunicans facientem, non includit mandantem, & num. 2.
- 3 Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 12. mandantes comprehendit.
- 4 Actus pendet à mandante.
- 5 Mandans sepeliri excommunicatum, incidit in excommunicationem.

An censura contra usurpantes, extendatur pariter contra mandantes usurpare.

1 **V**idebatur non includi mandantem siquidem constitutio excommunicans facientem non includit mandantem, gloss. in clement. 1. de consanguinitat. & affinitat. Caeteran. in summa in versic. excommunicat. cap. 46. versic. & licet Angel. in versic. excommun. §. 5. cal. 49. num. 5. Tabien. in summa in verbo excommunicatio §. eodem num. 6. Nauarr. in manual. c. 27. num. 52. & in puncto de heret. lib. 5. conf. 4. num. 4. vers. 4. & iam Ledes. 2. 4. quæst. 26. art. 2. dub. 1. Catr. 2. lib. de leg. pen. cap. 7. circa fin.

2 Ratio est quoniam mandantes non concluduntur in lexcommunicante facientem, nisi exprimatur, secundum Nauarr. capitulo 27. numero 51. consil. 34. numer. 2. & consilio 54. numer. 4. de sentent. excommunicat.

Contrariam tamen sententiam putauimus veriorē, & sequendam, nam inter alias conuenientias, inter canonem Sacri Concilij sess. 22. de reformation. cap. 12. & Bullæ Cœnæ cap. 18. est, quod sicut excommunicatio Concilij comprehendit non solum facientes actiones in eo prohibitas, sed etiam mandantes propter illa verba (per se, vel alios;) ita etiam dicendum est de excommunicatione nostri canonis, quoniam licet in hoc canone dicta verba, vt equipollentia non habeantur, habentur tamen infra canone 18. ibi; Nec non qui per se, vel per alios. Qui canon cum præsentibus & tribus alijs præcedentibus copulatur.

Et licet contrarium teneat addit. ad Quarant. in summa Bullar. in verb. bona Ecclesiæ usurpantes; Tamen Tolet. id quod diximus expressè docet cum alijs quos allegat in explicat. eiusdem Bullæ d. canon. 18. num. 6. dicens.

3 Aduerte etiam excommunicationem Bullæ extendi ad per se, vel per alios directè, vel indirectè aliquid prædictorum facientes, exequentes, procurantes consilium comprehendere omnia à principio decimæ quartæ inclusiue excommunicationis dictæ, & præterea sub vno contextu copulatiue legitur, & n. 1. eadem ratione similiter ait, extenduntur etiam omnes hæc excommunicationes, vt diximus à decimæ quartæ inclusiue ad omnia personarum genera cuiuscunque conditionis, status, dignitatis, præeminentie, &c.

4 Actus enim pendet à mandante potius, quàm ab exequire cap. cum aliquibus de rescript. in 6. & tribuitur mandanti Crauet. conf. 134. Surd. conf. 29. lib. 1. & qui mandati ipse facere videtur, vt per plura media iuxta morem, latè probat Nouarius in suo nouo tract. de elect. & variat. fori quæst. 6. a nu. 9. cum sequ. sect. 2. in vltima impress. Neapolitana, vbi alia cumulat: quæ ad id satis accomodari possunt.

5 Et in materia excommunicationis contra sepellientes excommunicatos in ecclesiastica sepultura locum

sibi vendicat, etiam contra mandantes sepelire, Abb. in clem. 1. num. 11. & Vital. num. 35. de sepulturis siluester in verbo excommunicationibus n. 70. Antonin. variar. resolut. cap. 69.

RESOLVT. CXLIII.

- 1 Usurpans patrimonium Clerici incidit in censuram Bullæ Cœnæ.
- 2 Patrimonium Clerici habet privilegia bonorum Ecclesiæ.
- 3 Patrimonium non imputatur in legitimam.
- 4 Decima non soluitur ex patrimonio Clericorum.

An censura contra usurpantes bona, & fructus Ecclesiæ extendatur ad usurpantes fructus patrimonij Clerici, ad cuius titulum fuit ordinatus.

1 **E**xtenditur pariter censura ex Concilio emanata contra usurpantes bona Ecclesiæ ad usurpantes patrimonium, vel eiusdem fructus Clerici, ad cuius patrimonij titulum fuit ordinatus, seu promotus, vt per Vgolin. de censur. in explicat. canon. 17. §. 2. & apud Nouarium in tract. de elect. & variat. fori quæst. 52. in vers. declara tamen suppositam regulam in verbo, inde in censuram Bullæ Cœnæ sect. 2. in vltima impressione Neapolitana.

2 Cuius opinionis ratio est illa communiter tradita, eo quia vt DD. affirmant huiusmodi patrimonium, privilegia bonorum Ecclesiæ sibi vindicat, vt per glossam in c. Episcopi, de præbendis, cum alijs quos congerit, latè Nouarius forens. qu. 72. lib. 1. vnde de prædictis bonis non soluitur collecta, vt per Maceraten. lib. 1. var. resolut. cap. 88. nec prædictum patrimonium imputatur filio in legitimam, vt latè per Polidorum. Ripam qui refert, ita in Senatu Mediolanensi resolutum in obseruat. 232. Item non soluitur pro eo decima gloss. communiter recepta in cap. tuis de præbendis; latè Moneta alios commemorans in eius tractat. de decimis quæst. 22. a num. 16. cum sequ. nec subsunt oneribus, Antonin. var. resolut. cap. 88. lib. 1. Nouat. forens. quæst. 72. num. 4. lib. 1.

Et ratio supradictæ rationis ex eo colligitur, quod præfata bona ad cuius titulum Clerici ordinantur dicuntur quasi quedam spiritualis merces, & præmium pro seruitijs Ecclesiæ exhibendis, gloss. in cit. cap. Episcopis de præbendis. Fel. in c. Ecclesiæ S. Mariæ de constitutionibus, & ibidem Ant. de Butr. n. 133. Nauar. in conf. 12. de censibus cum alijs per Couarr. variar. resolutionum lib. 1. cap. 4. num. 4. & latissimè videntur, quæ adducit Cened. canon. quæst. cap. 11. vbi etiam, quod clericis interdicitur bonorum alienatio ad quorum titulum fuerunt ordinati ex Sacri Concilij Trident. sess. 21. cap. 2.

RESOLVT. CXLIV.

- 1 Celans rem Ecclesiæ usurpatam incidit in censuram.
- 2 Usurare rem, & illam retinere parificatur.
- 3 Furtum quis committere dicitur.
- 4 Receptor inquisiti de crimine læsæ Maiestatis qualiter puniatur.
- 5 Causam homicidij dans occidisse videtur.
- 6 Vidua, quæ maritum interfecit priuatur beneficio electionis fori.

An censura contra usurpantes bona Ecclesiæ, locum sibi vendicat in custodiēte, ac celante rem Ecclesiæ usurpatam.

1 **I**ncidit pariter in præfatam censuram custodiēs seu celans rem usurpatam, ita cōmuniter omnes in cō-

mentariis super Bulla Coenæ c. 18. vnde Menoch. in. conf. 139. n. 6. & seq. vol. 1. scribit non modo usurpantes fructus, & prouentus Ecclesiæ, aut beneficij, sed etiam qui retinent, & non restituant fructus, quos sciunt Ecclesiæ usurpatos fuisse, incidere in censuras.

2 Cuius conclusionis ratio euident est quoniam in iure pro eodem reputantur rem usurpare, & iniuste retinere, vt probatur in c. indigne 12. quæst. 2. Bald. late in c. ad nostram de confirmatione vtili, vel inutili, & in conf. 22. vol. 1. allegant communiter glof. magistram in c. si quis Præbiterorum, de rebus Ecclesiæ non alienandis.

Facit, quia is, qui retinet fructus Ecclesiæ animo appropriandi sibi, & non restituendi Ecclesiæ iam tunc dicitur usurpare, quamuis ipse non arripuerit, sed alius c. sæpe de restitut. spoliat.

3 Sic etiam furtum non tantum is dicitur committere, qui furatur, sed etiam ille, qui retinet, & non restituit, prout ita in terminis Alter. in explic. huius can. cap. 1. in fin.

4 Hinc in Regno receptor inquisiti de crimine læsæ maiestatis, est puniendus eadem poena qua principalis. Nouarius in prag. Regni 1. n. 11. sub rubric. de receptor. malefactor. vbi propterea notat, quod receptor inquisiti de tali crimine, generali indultu nõ gaudet quoties in indultu illo excipiatur ij, qui de læsæ maiestatis crimine imputantur, & ita ait decisu per Collaterale Consilium ex de Ponte. decis. 22.

Dum enim celat, & custodit bona usurpata, videtur ipse dare occasionem non restituendis, taliter quod ipse videtur usurpationem facere, ex regula quod nihil interest an quis usurpet, vel causam usurpationis det,

5 prout in simili nihil interest an quis occidat, vel causam homicidij det, Rot. Auenion. decis. 29. Tusc. concl. 6. lit. D. quos refert, & sequitur Nouarius in suo nouo tract. de elect. & variat. fori q. 6. n. 9. sect. 2. in vltima.

6 Impressione, vbi ideo firmat, quod sicuti vidua quæ virum interfecit electionis fori priuilegio priuatur, & perdit dotē, ita etiam si ipsa fuerit causa mortis viri.

RESOLVT. CXLV.

- 1 Titulum habere infectum, vel non habere parificatum.
- 2 Assensus Apostolicus est necessarius ad finem, vt in quem est facta alienatio non dicatur usurpator.
- 3 Defectus assensus Apostolici facit corrumpere actum venditionis.

An censura contra occupantes, ac usurpantes, locum sibi vendicat in emente, & sic detinente bona Ecclesiæ non obrepto assensu Apostolico.

Pro sententia affirmatiua respondi in occurrenti facto, ratio est, quoniam alienatio censetur nulla ipso iure, iuxta tradita in extrauagante ambitiosa de rebus Ecclesiæ non alienandis, & paria sunt nullum titulum habere, vel infectum, Bellam. in dec. 393. Guid. Pap. conf. 144. Gram. decis. 16. n. 4. Lancellot. de acte. p. 3. c. 24. q. 21. Morot. respons. 59. num. 9. Reg. Valenzuel. conf. 32. n. 78. & 79. vnde talia bona sic alienata dicuntur in Ecclesiæ reuerfam absque facto iudicis, Tiraquel. in l. si vquam in verb. reuertantur n. 134. Cod. de reuocandis donationibus.

Et ex ijs deducitur supradictum casum esse comprehensum in specie, in censura inflicta per Conciliū Tridentinum, vt in puncto voluit Gratian. in decis. 150. Rotæ Marchiæ n. 3. & sequent. vbi his vtitur verbis. Vnde cum huiusmodi bona detineant absque licentia subiacent excommunicationi, quandiu bona, fructus, & res occupatas restituerint iuxta terminos Concilij Tridentini sess. 22. c. 11. & per Iudices sunt compellendi ad restitutionem.

Aloys. Ricc. Praxis. Pars IV.

Alias esset confirmare peccatum in peccato, quod 2 minime est faciendum, & ratio, vt supra diximus est, nam beneplacitum Apostolicum est necessarium ad effectum, vt in quem facta est alienatio non dicatur occupator rerum Ecclesiasticarum, ex quo defectus beneplaciti Apostolici obstat actui, & faciat illum, 3 corrumpere si non accedat ex partium conuentione, præsertim cum clausula, nec alias, nec alio modo, quamuis illud non esset necessarium, Rot. comen. locutionis 10. Maij 1690. coram Eminētissimo Card. Pamphilio, & Camerinen. transactionis 19. Nouēbris 1694. coram olim Sanctissimo Gregorio XV. Quicquid alias beneplacitum non sit adhibendum, cū intelligatur quādo illud de necessitate nõ requireretur. Put. decis. 42. & 96. l. 1. Rot. Calaguritan. pensionis 4. Iunii 1597. corā Eminētissimo Cardinali Pamphilio.

RESOLVT. CXLVI.

- 1 Facti species.
- 2 Colonius corporaliter possidet & non præscribit.
- 3 Præscriptio 40. annorum datur contra Ecclesiam.
- 4 Locatio rei Ecclesiæ inducitur perpetua, si à colonis fuerit per triginta annos soluta vniformis pensio.
- 5 Coloni reddentes fundos steriles fertiles, non possunt remoueri à conductione.

An in hæredibus occupantium, qui per 30. annos pacifice, & bona fide possederunt, & Canonem soluerunt, cadat censura sacri Concilij Tridentini.

1 **F**uit dubitatio mihi proposita per admodum Reuer. D. Gasparem Littum Terræ Montis Murri, quod quidam Coloni bonorum Ecclesiasticorum, eorumque hæredes, per tempus triginta annorum fuerant soliti soluere certam quantitatem frumenti Reuerendissimæ Mensæ Episcopalis Ciuitatis Truicariensis, & quoniam nullatenus apparebat, nec aliquo modo constabat de contractu locationis, siue concessionis in emphyteusim inito per dictos colonos, cum prædicta mensa, per eandē mensā opponebatur, bona præfata, per illius spatij circulū possessa per prænominatos colonos, siue eorum hæredes, fuisse occupata, & usurpata, & consequenter incidisse in penas cōtentas, tam in S. C. quā Bulla Coenæ Domini, ex quo cum huiusmodi bona detinuerint absque licentia, subiacebāt excommunicationi, quandiu bona, & fructus non restituissent, & poterāt Coloni compelli ad restitutionē, alias fuisset ipsis confirmare peccatum in peccato, quod prohibitum videbatur iuxta tradita per Gratian. decis. March. 150. n. 3. Eoque magis sic videbatur affirmadum, nam Colonius corporaliter tenet, sed nõ possidet, & ideo non præscribit per text. Clar. in l. 1. c. de vsucap. & quatenus præscriberet, nõ erāt elapsi nisi triginta anni, per quorum spatium aduersus Ecclesiam, 3 non erat inducta præscriptio contra quam non præscribi minori spatio quam quadraginta annorum voluit text. in auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles. Afflict. decis. 67. Guid. Pap. decis. 161. Castr. cōsil. 105. lib. 1. Menoch. remed. 15. n. 427. de recuper. poss.

Tamen re consulta cum Admodum Illustri Io. Antonio Nouario Canonico Neap. nostro Alumno fuimus voti prædictos Colonos, eorumque hæredes in nullam incidisse censuram, nec fuisse locum usurpationi, imò ex quo per dictos annos triginta a colonis fuit soluta vniformis pensio, illaque continuata censuimus bona fuisse perpetuò locata ex mente text. in c. ad aures cum glof. de rebus Eccles. non alien. & sic in indicando, & consulendo ab hac sententia non esse recedendum tradit Berous consil. 98. num. 18. lib. 1. & sequitur Mantica de tacit. & ambig. conuect. l. 5. tit. 2. n. 18. referēs sic fuisse indicatū in Rotā Romana,

Gg 4 coram

coram ipso tunc Auditore sacri Palatii die 12. Februarij 1588., & tanto magis fuimus moti ad sic consulendum, nam dicti coloni fundos Ecclesiæ steriles, & paludosos reddiderunt fecundos, & propterea non poterant expelli per text. in leg. quicumque la 2. Cod. de omn. agr. defer. lib. 11. vbi Nouarius idem in eius singularibus adnotationibus.

RESOLVT. CXLVII.

- 1 Fructuum nomine quid veniat, & num. 3. & in quibus consistant num. 6. & qualiter differant ab obuentione num. 7.
- 2 Legatum fructus fundi comprehendit vsufructum.
- 4 Prouentus nomen est generale.
- 5 Redditi appellatiōe quæ veniant.

Appellatiōe fructuum reddituum, & prouentuum quænam veniant ad effectum incurrendi in censuram contra occupantes fructus, &c.

1 **R**espondeo quod fructus pro eadem refumuntur à Bart. in leg. fundi Trebatij per illum textum ff. de vsufruct. leg. & fructus nomine veniunt etiam obuentiones l. vsufructu legato, ff. de vsufr. item factus animalium, lac, & pilus, & lana, l. in pecudum, ff. de vsufr. Item pensiones prædiorum, l. prædiorum, ff. eo. & l. atqui natura §. non tantum in fine ff. de negot. gest. Item vsufructus, nam legato fructu fundi videtur legatus vsufructus l. per seruum §. si vsufructus ff. de vsufr. & hab. Item vsura, l. vsura, ff. de vsufr. Item collatio beneficiorum, quæ dicitur esse in bonis, & in fructu mensæ Episcopalis, vt notant glos. Panor. & alij in c. cum olim de maior. & obed. Item licere obligare, fructus appellatiōe continetur, leg. si fructus rei ff. de reg. iur. & l. fin. ff. de vsufr.

3 Denique fructus nomine veniunt, tam fructus industriales qui producuntur magis opere, & industria hominum, quam à natura, & est frumentum, hordium, & alia quæ ex serendo proueniunt tam fructus naturales, vt sunt illi, pro quibus producendis plus natura quam hominum industria operatur, vt sunt poma, pira, & quæ ex Sylua ceduntur, l. fructus, ff. eodem tit. late Couar. lib. 1. variar. resol. c. 3. sub num. 6. vbi ait relinquendum esse arbitrio Iudicis, quando magis hominum industria, quam ipsa natura, & è conuerso fructus proueniant ad quod allegat Panor. in c. granius de restit. spol. & alios, & tam fructus artificiales, vt sunt pensiones domorum, vt infra dicemus, ex Bald. licet idem Bald. in leg. si traditio Cod. de act. empt. vocet huiusmodi fructus industriales.

4 Sic etiam prouentus est nomen generale ad omnes redditus, & fructus, nam redditus dicti sunt à verbo redeo, quia quotannis è fundo, vel predio ad nos redeunt, seu veniunt: prouentus verò à verbo prouenio, & sic tam redditus, quam prouentus significant prouenientes fructus, tum naturales, tum industriales, tum etiam artificiales, vt sunt pensiones domorum deductis tamen expensis, vt per Bald. in c. cum M. Ferrar. num. 6. de constit.

Hinc prouentus ex Dyn. in c. pastoralis de donat. aliquando dicuntur spiritualium redditus, vt quarta decimarum oblationum, & similium quæ de multis, aut iurisdictione proueniunt, & moderatum auxilium.

5 E contra verò redditus appellatiōe omnes prouentus continentur, habetur ex Paul. de Eleaz. & Zabar. in clem. vnica de excess. Prælat. Vnde obuentiones sunt reddituum quoque species l. magis puto §. si pupillus ver. querere ergo debet ff. de reb. eo. qui sub tut. & cur. Item census annui veniunt reddituum appellatiōe c. 3. de cens. qua propter dantur agricolæ censiti, idest censuales qui rei tacite annuatim præstandæ

obligati sunt, vt in toto tit. de agric. & cens. lib. 11. & iste census dicitur priuatus ad differentiam census publici, quo alio nomine dicitur tributum, seu publica pensio l. si accipitur, C. si propter pens. public. l. 1. C. in quibus caus. pign. vel Hypot. tacit. contrah. Deum reddituum appellatiōe latissimo sumpto vocabulo veniunt etiam fundi redditus afferentes, vt in auth. vt qui oblig. se hab. §. licebit autem. Immo redditus annui inter immobilia computantur, vt in dicto §. licebit autem, & iubemus nulli §. 1. C. de sacrosanctis Eccles.

6 Quod si fructus, & redditus strictè cōsiderentur differunt inter se, nam omnes fructus consistunt in redditu, vt in l. Paulus §. 1. ff. de vsufr. sed non è contra, quia partus ancillæ est in redditu non autè in fructu, etenim absurdum est hominem in fructu esse cum fructus rerum, natura hominis gratia comparauerit leg. in pecudum §. partus, ff. eo.

7 Idem fructus strictè sumpti differunt ab obuentionibus, quoniam fructus ex re percipiuntur, vt triticum ex agro, poma, & pira ex arboribus, obuentiones autem propter rem, vt sunt pensiones domorum, & his similia, vt per Alber. de Rosat. in suo dictionario in ver. fructus quandoque.

PRAXIS PROCURATIONIS, quæ Episcopo visitanti debetur.

RESOLVT. CXLVIII.

- 1 Procuratio debetur Episcopo visitanti, & quid veniat appellatiōe procuratiōis, num. 2. & 3.
- 4 Munera non recipiuntur à visitante.

Episcopo in visitatione, quæ licite debeantur à visitatis.

1 **C**ertum est, & seruatur quotidie in praxi, quod procuratiōem, siue alimenta illius diei, quo visitatur, pro Episcopo, & suo comitatu visitati prouidere obligantur, vt statutum est in c. 1. de censibus in 6. & in Sac. Concil. Trid. sess. 24. de reformat. ca. 3. vbi quod non epulæ sumptuosæ, sed victus frugalis pro temporis necessitate, quo visitatio expeditur, & non amplius dari debet.

2 Adeo quod visitati solum tenentur dare ea omnia, quæ concernunt victum, scilicet potum, & esum, tum autem alia concernentia necessaria personæ, puta si vellet Episcopus visitator potare medicinam, vel aliqua extra ordinarium victum accipere, quia ad illa visitati minimè tenentur, vt post Zerol. in sua praxi Episcopali in verbo visitatio §. 6. dub. 1. recenset, docet Nouarius in opusculo iuris Pontificij noui conclus. 5. n. 2. sub rubric. de visitatione pag. 281. col. 1.

3 Et non solum iste victus debet dari pro persona visitantis, & suorum familiarium, ac seruorum, sed etiam pro equis, vt dixit Genuen. in praxi Cur. Archiep. Neap. c. 19. n. 12. vbi etiam quod subditi non tenentur ministrare Episcopo visitanti equituras, & sic mercedes equorum, sed solum victualia pro equis, nisi tamen visitator esset prælatus à Papa delegatus, quia tunc deberentur mercedes æquorum, & viaticum de loco ad locum, quod etiam post doctrinam glos. in clem. 2. de censibus, & post Azor. instit. moral. lib. 3. c. 42. quæst. 8. aduertit Nouarius allegata conclus. 5. n. 7. de visitat. col. 2. nec tenentur visitati ad ferraturas equorum visitatoris clem. 1. de censibus, lo: Monach. & Gemin. in c. 2. de censibus in 6. Genue. in praxi Archiep. c. 21. num. 12.

4 Munera autem qualiacunque, & quomodocunque illa offerantur recipere non potest Concil. loco cit. nec quidem commensibilia, vt illa secum asportet, Imol. & Anchar.

Anchar. in d. clem. 2. de censibus. sed omnia restituere tenetur, idem Nouarius loco cit. sub n. 8. taliter quod Episcopus visitans nequit fragmenta panis, aut capones integros, qui remanent in mensa pro eius victu secum deferre. Genuen. loco cit. n. 13. alias peccaret mortaliter, & intra mensem tenetur ad restitutionem dupli, & si non restituerit est suspensus c. 1. §. procuraciones de censibus in 6. Leiuam in exam. Episcoporum. tit. de visitat. num. 64.

RESOLVT. CXLIX.

- 1 Procuratorio debetur iuxta consuetudinem loci, & quid si desit consuetudo loci particularis. num. 3.
- 2 Consuetudinis vis est magna.
- 4 Visitati non tenentur erogare expensas nisi pro moderato comitatu.

Quanta esse debeat procuratio debita Episcopo in visitatione.

- 1 **A**D sciendam quantitatem procurationis debite Episcopo visitanti, certum est, quod debet seruari consuetudo loci, ita vt alias solum praestari hodie, & imposterum solui debet cum sic videamus in solutione decimarum, in quarum solutione debemus sequi consuetudinem. Io: Andr. in c. final. circa fin. de paroch. Rocch. de Curt. in tract. de consuetudin. n. 94. & 260. Balb. in tract. de praescript. part. 5. quaest. 5. vbi dicit communem opinionem, prout idem est in solutione gabellarum. I. fin. §. diui ff. de public. Bal. in l. 3. col. 2. C. de Naut. fen. Iason conf. 10. col. 3. vol. 1. Bal. in l. ex praestatione C. de vectig. Ruin. conf. 202. in fin. vol. 2. sique etiam in contractu emptionis, & venditionis, quod debeat attendi consuetudo probatur in leg. si fundus ff. de euiction. Bar. in l. ex ea parte ff. de verb. oblig. Caltrenf. & alij in l. cunctos populos C. de Summa Trinit. & fid. Catholic. sique in venditione gabellarum dixit Bart. in l. cum nulla, C. de pascuis public. lib. 11. Bertacch. de gabell. 3. in q. 2. part. Ruin. conf. 74. volum. 1. quorum omnium ratio est, quia magna est autoritas consuetudinis, ita vt vincat statutum. Felin. in c. 1. n. 4. de sponsal. Decius conf. 590. n. 8. Menoch. de arbitr. Iudic. gl. 71. n. 4. Tusc. concl. 810. num. 7. lit. C. quos cum alijs allegat Nouarius forens. quaest. 103. n. 2. l. 1. vbi etiam quod consuetudo derogat iuri positio ex Grat. decif. March. 24. num. 14. & quaest. forens. 85. n. 13. cod. lib. 1. fundat consuetudine dare iurisdictionem, imò merum, & mistum imperium, taliter quod ibidem n. 12. affirmat consuetudinem in onerarijs loci attendendam esse ex text. in c. cum olim de consuet. Franc. decif. 288. n. 4. quia consuetudo est optima interpret legum, & dubiorum leg. de interpretatione ff. de legibus cap. cum dilectus de consuet. eiusque vis est maxima, vt plenè probat Nouarius in pragmaticis Regni collect. 151.

Benè verum vbi consuetudo particularis non vigeret, visitati non tenerentur soluere, nisi ratham victus, qui potuisset praeparari pro visitante eiusq; familia, & sic illud, quod expendere potuisset ad dandum alimentum pro illo tempore quo visitat, seu teneretur soluere, vbi in pecunia visitati vellent soluere procurationem.

- 4 Aduertendo quod visitati non nisi pro moderato comitatu expensas erogare cogerentur ad tex. in c. cum Apostolus de censibus Pialeg. in praxi Episcopali p. 2. c. 3. sub n. 64. verf. & non nisi, taliter quod si visitates asportarent magnam cateruam non essent obligati visitati procurationem soluere habito respectu ad omnes illos, nisi tamen illam quoque visitans haberet in suo seruitio, puta quia essent de familia Episcopi, nā tunc omnes, vel alendi essent pro illo tempore, vel habito respectu ad numerum procuratio soluenda esset.

Vnde Illustrissimi Pastores aduertere debent ad non vexandas miseras oues, nisi quatenus suppetunt vires visitatorum, & iuxta onus familiae, quam visitantes secum ducunt, nec aliter, nec alio modo, quia secundum Leiuam in exam. Episcoporum lib. 4. c. 26. de visitatione n. 59. licet quam familiam debeat portare Episcopus in visitatione non sit taxatus numerus a Sacro Concilio, sed relinquitur arbitrio Episcopi, tamen dicit ipse, quod debet esse familia pauca, & necessaria ne populus grauetur ex eodem Concilio sess. 24. c. 3.

RESOLVT. CL.

- 1 Procuratio dari potest a visitatis in pecunia.

Procuratio an possit dari Episcopo in pecunia.

- 1 **L**iberum est etiam visitatis, si velint pecunia redimere procurationem, & visitator tenetur recipere in ea specie, quae fuerit oblata c. felices de censibus in 6. Concil. Trident. sess. 23. c. 3. de reformat. Pialeg. in praxi Episcopali p. 2. c. 3. de visitat. quorumvis exproptum sub n. 64. in fine pag. 229. quem refert, & sequitur Nouarius in iur. Pontificio nouo conclus. 5. n. 8. de visitatione, vbi pariter aduertit, quod in huiusmodi casu, etiā est obligatus visitator omne id, quod superest de ipsa pecunia, ex Nald. in summa in verbo visitare n. 10. illam adducens rationem, quia si de visitatibus nihil secum deferre potest, vt probatum fuit supra in antecedenti resolutione, ergo neque de pecunia, quae in locum victualium subrogata esse videtur, & cum ratione quidem, nam in iure est dispositum, quod subrogatum sapit naturam illius rei, in cuius locum est subrogatum, l. cum, qui ita §. iniuriarum ff. si quis caut. §. fuerat, vbi Faber, & Iaf. instit. de action. adeo quod fiat subrogatio cum omnibus qualitatibus, quae inhaerent rei, in cuius locum est facta, & hoc tam respectu rerum, quando vna res est subrogata, in locum alterius, quam etiam respectu personarum, quoties vna persona representat aliam, l. fin. C. de proxim. sacror. scrib. lib. 12. Morot. conf. 20. n. 7. & latius Peregr. de fideicommiss. art. 16. num. 30.

RESOLVT. CLI.

- 1 Procuratio exigi potest ab Ecclesijs Ciuitatis, dum visitantur, contrarium seruatur auct. num. 2.

Procuratio an sit recipienda ab Ecclesijs Ciuitatis, quando visitantur.

- 1 **E**X venerabili de censibus percipitur conclusio acceptata etiam a Canonistis, quod procuratio exigi potest ab Ecclesijs Ciuitatis, dum visitantur, quod est verum, quamuis Episcopus possit reddere ad domum propriam, vt dicunt ibidem Abb. Hostiens. & alij scribentes, cum non tantum ratione interesse, sed etiam ratione officij, & in signum subiectionis detur huiusmodi procuratio, vt notat Leiuam in suo exam. Episcoporum. tit. de visitat. lib. 4. c. 26. n. 58.
- 2 Tamen ego in varijs visitationibus factis in mea Ciuitate Vici Equesi, nunquam volui accipere talem procurationem a Rectorib. Ecclesiarum sitarum intra Ciuitatem, imò & prope illam, prout & ita vidi seruatum multis annis a diuersis Illustrissimis Archiepiscopis Neapolis, qui pro tempore fuerunt, de qua etiam consuetudine testatur quoque Genuen. in praxi eiusdem Curiae c. 19. vbi dicit quod Neapoli seruatur, vt procuratio non recipiatur ab Ecclesijs Ciuitatis, sed suburbiorum distantium, quam consuetudinem seruandam esse annuit ex Concilio Tridentino sess. 24. de reformat. c. 3. Ibi pro temporis tantum necessitate, &c.

tate, & nō vltra, & eandem sententiam, & opinionem post ipsum approbavit Piafeg. in sua praxi Episcopali p. 2. c. 3. n. 65. vbi voluit, quod dum Episcopus visitat Clerum suae Ciuitatis procuratio illa nulla debeat, & quod sic pluries respondit Sacra Congregatio Concilij, sequitur recentissime Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij concl. 5. n. 3. qui supradictos omnes citatos adhuc allegat, addo Leiuam in examini. Episcoporum lib. 4. tit. 26. de visitat. n. 62. vbi etiam, quod Laici gratis sunt visitandi.

RESOLVT. CLII.

- 1 *Procuratio non exigitur ab hospitalibus confraternitatibus, vel extauritis prae consuetudinem, & de ratione n. 2. contrarium habetur num. 3.*

Procuratio an possit exigi ab Hospitalibus, Confraternitatibus, vel extauritis, quando visitantur.

- 1 **V**icumque non obstat solitum, & consuetudo dicendum est, quod nō possunt Episcopi exigere procurationem in visitatione, quando visitant hospitalia, Confraternitates, extauritas, & similia, loca pia, ita Lap. de Caution. in tract. de hospit. n. 98. Bonifac. in clem. quia contingit n. 94. & ibi etiam Cardinal. & Imol. de Relig. domib. Genuens. qui testatur de communi Doctorum sententia in praxi Curiae Archiepisc. Neap. c. 17. n. 2. Thesaur. Fori Eccles. c. 16. n. 4. p. 2. Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij concl. 5. n. 5. sub rubr. de visitat., qui loquuntur in procuratione non debenda a visitatione Hospitalium.
- 2 Cuius conclusionis ratio est, quia talia bona huiusmodi locorum sunt instituta, vt deseruiant pro sustentatione pauperum tantum, & ideo aliud onus agnoscere non debent.
- 3 Verum totum contrarium, & verius tenet Leiuus in examini. Episcoporum tit. de visitat. lib. 4. c. 26. n. 61. vbi affirmat omnes, qui visitantur esse obligatos ad procurationem, & in specie loquitur de Hospitalibus Societatibus ijs, Confraternitatibus, & Oratorijs.

RESOLVT. CLIII.

- 1 *Procuratio non exigitur ab Ecclesia paupere, nec a clericis pauperibus n. 2. datur cautela num. 5.*
- 3 *Paupertas excusat a multis oneribus.*
- 4 *Paupertas excusat a peritio.*

Procuratio an possit exigi ab Ecclesia paupere vbi visitatur.

- 1 **D**icendum est non posse procurationem hanc debitam Episcopo visitanti accipi ab Ecclesia paupere, Thesaur. fori Eccles. c. 16. n. 4. part. 2. Faber. decis. 15. C. de Episcop. & Cleric. Nouarius in opusculo iuris Pontificij conclus. 5. n. 5. sub rubrica de visitat., vbi etiam, quod nec a pauperibus Clericis est exigenda, ex c. cum instantia, & ibi glof. de censibus, Surd. de alim. quæst. 22. n. 6. tit. 4. vbi quod Episcopus de proprio expendere tenetur, Tiraquell. de nobilit. c. 9. n. 43. videmus enim paupertatem a multis oneribus excusare, & esse maximopere fauorabilem, vt latè demonstrat, & probat Benincas. in tract. de paupertat. quæst. 4. per totā. Viui. decis. 222. vbi dicit quod ideo paupertas privilegijs pie causae gaudet, & fruitur quibuscumque privilegijs, & immunitatibus quibus causae pie vtuntur, & sic paupertas prodest. si quis ad declinandum. §. fin. autem, C. de Episcop. & Cleric. l. illicitas, §. fin. ff. de offic. praesid.
- 4 Indè paupertas excusat a peritio, & sic in casibus in quibus pauperes non obseruant iuramentum, excu-

santur. Innocent. in c. 1. n. 8. de offic. deleg. Bal. in cap. quærelam num. 4. extra de iur. iurand. Rota in antiqu. decis. 2. de Arbitr. Nec non paupertas ipsa excusat etiam a protestatione, Bal. in c. 3. de rescript. Felin. in c. si qui testium sub n. 10. de testibus, excusatque itidē paupertas ipsa emphyteutam, nē perdat emphyteusim Bald. in c. quærelam de iur. iurand. Ciof. conf. 31. n. 4. vol. 1. Et paupertas excusat etiam a desertione, appellationis, ne appellanti pauperi currant fatalia, Bald. in l. accepta 23. que. C. de vsur. & in l. 2. §. si quis, ff. si quis caut. Mathesil. fing. fin. Marfil. in l. 1. §. praeterea num. 86. ff. de quæst. Coctā in memorial. in verbo paupertas, latè Gratian. decis. Marchia 34. prout etiam excusat paupertas, vt excommunicatus absolui possit etiam non facta satisfactione ob paupertatem, vt in clement. 1. §. vtrum, & ibi Card. & in clem. 2. §. 1. vbi etiam glos. de haeretic. & est tex. in c. a nobis de sent. excommunic.

Et Ecclesia pauper nō soluit melioramenta facta in emphyteusi ad eam reuersa ob lineam finitam, de quo latius in Genuens. in practicabil. Eccles. quæst. 69. & paupertas excusat a solutione collectarum, vt plenè apud Nouarium in suo foliomeni tract. de priuileg. miserabilium personarum.

- 5 Hæc licet sint vera, æquius tamen est in similibus casibus, quando Ecclesiae visitatae sunt pauperes quod coniungantur cum alijs, quæ vnā procurationem componant, itaut singula illam non soluant, sed coniunctim c. procuraciones, de censibus.

RESOLVT. CLIV.

- 1 *Procuratio data a visitatis in pecunia vno anno non obligat ad annum sequentem, & de ratione n. 2.*

An si vno anno visitati dederint procurationem in pecunia, possint anno sequenti cogi ad idem, an ad eorum libitum slet variare.

- 1 **E**leganter notandum est quod si visitati elegerint vno anno procurationem prestare in pecunia, non possint anno sequenti cogi ad idem, sed variare, ad eorum libitum, valent Io. Andr. in c. Felicis de censibus in 6. Socin. de visitat. solu. 11. q. 6. Genuens. in praxi Archiepisc. Neap. c. 21. num. 7. quem refert, & sequitur Nouarius in suo opusculo iuris Pontificij conclus. 5. num. 9. de visitat.
- 2 Cuius opinionis ratio est, quia ista sunt merè facultatis, & communis est conclusio in materia praescriptionis, vt ea quæ sunt facultatis praescribi non possint. l. viam publicam ff. de via public. vbi Bar. c. possessiones 16. quæst. 1. Abb. in c. quoniam frequenter §. in alijs, vt lit. nō contest. Afflicti. decis. 134. Gramm. cōsil. ciuil. 142. vnde si quis cōsuevit hospitari, vel dare par caponum multo tempore, non per hoc contra eum aliqua praescriptio super praedictis inducitur, Innocent. in cap. cum Ecclesia colum. 2. de caus. possed. & propriet. Abb. in c. quo ad translationem col. 1. in fin. de offic. ordin. Fel. in c. cum M. colum. 3. de constitut., quod est verum etiam in praescriptione immemorabili. Bertrand. conf. 3. colum. 1. vol. 2. & conf. 200. vol. 3. Paris. conf. 27. n. 56. volum. 1. Crauet. de antiquit. tempor. in quarta parte n. 214.

RESOLVT. CLV.

- 1 *Procuratio an praescribatur de iure communi, & quid stante S.C.T.*

Procuratio an hodie praescribi possit stante Conc. Trid. **C**ertum est quod de iure communi procuratio praescribi non potest, vt probatur in cap. cum ex officio, de praescript.

Tamen

Tamen aduertendum est, & notatu est dignum, quod hodie ex noua dispositione Sacri Concilij Tridentini sess. 24. cap. 3. de reformat. vtique præscribitur, nec peti potest, vbi illam non dandi viget consuetudo propter illa verba Concilij ibi.

In illis vero locis, seu Prouincijs, vbi consuetudo est, vt nec virtualia, nec pecunia, nec quicquam aliud à visitatoribus accipiantur, sed omnia gratis fiant ibi id obseruetur.

Et iuxta hanc opinionem notarunt Piasseg. in praxi Episcopali. par. 2. cap. 3. num. 65. Gratian. disceptat. forens. 57. num. 19. quos refert, & sequitur recentissimè Nouarius in opusculo noui iuris Pontificijs concl. 5. num. 4. de visitat.

Quare cum aliquando essem consultus à varijs Illustrissimis Prælati, semper fui in ista opinione, dum forma dispositionis cit. text. de iure communi videatur correctæ per Concilium Tridentinum loco citato, vt annunt Præfati Doctores supra allegati.

RESOLVT. CLVI.

1 Procuratio non debetur Episcopo ambulanti per suum Episcopatum ratione crismandi.

Procuratio an debeatur Episcopo ambulanti per suum episcopatum ratione crismandi.

Quidam Episcopus dum per suam Diocesim iter faceret occasione crismandi prætendebat expensas, & quia multi erant renitentes hoc onus agnoscere, sui consultus quidnam sentiret, & pro parte negatiua consului, quia certum est, quod ubi Episcopus ambulat per suum episcopatum hac occasione crismandi expensas accipere nequit, neque Laici, neque Clerici ad illas tenentur, quia est proprium officium Episcopi confirmare, & illud tenetur facere, suis expensis Doct. super Concil. Trident. sess. 24. cap. 3. de reformat. Leuia in examini. episcoporum lib. 4. tit. 26. de visitatione num. 63. Sumus enim in odiosis, & onerosis, nec debent extendi de vno casu ad alium, ut in cap. odia de regul. iur. in 6. cap. statutum de election. vbi dicitur quod statutum de his, qui ad parochialium regimen assumuntur promouendis ad Sacerdotium intra annum alioquin ipsi Ecclesijs sint priuati, ad Collegiatas extendi non debet, quia cum sit odiosum restringi potius, quam ampliari debet, prout ita ad id hunc textum adducit Nouarius in sua praxi elect. & variat. fori quæst. 5. num. 5. sect. 2. in antiqua impressione Neapolitana.

RESOLVT. CLVII.

1 Procuratio debetur Capitulo Sede vacante visitanti.
2 Visitatio est actus iurisdictionis.

Capitulum Sede vacante an possit exigere procurationes debitas ratione visitationis.

Non est dubitandum huiusmodi procurationem deberi Capitulo Sede Vacante visitanti, quia, vt inquit gloss. in clem. 1. §. propter quod, in verbo, capituli de elect. cum de iure communi Episcopus possit visitare, & procurationes suscipere tot. tit. de offic. ordin. visitatio autem sit actus iurisdictionis, in qua succedit Capitulum Sede Vacante, cap. his, qui de maior. & obed. cap. cum olim eod. tit. sequitur quod eo casu capitulum visitationis munus exercere possit, & procurationes, quæ in eius consequentiam veniunt, recipere, idem tenent Archidiacon. in cap. si Episcopus num. 2. de supplen. neglig. prælat. lib. 6. Collect. in d. cap. cum olim num. 3. de maior. & obed. vbi Bald.

num. 1. Abb. num. 2. versic. sed indistinctè tenebam, Bellamer. num. 3. Felin. num. 3. vers. & limita, Cardin. in d. clem. 1. num. 17. in 9. quæst. in fine de hæret. Vital. ibid. num. 178. Gemin. in cap. 1. num. 4. & 5. de maior. & obed. in 6. & Franc. num. 5. qui refert Imol. dicere hanc opinionem ueriores esse Prop. ad Monach. in cap. Ecclesia num. 1. de supplend. neglig. prælat. in 6. Feder. de Sen. conf. 16. nu. 2. vers. item potest capitulum, Marc. Coc. in tract. de Visit. num. 4. vers. 11. quæro, Franc. Pauin. de offic. & potest. cap. Sede Vacante quæst. 7. 1. quæst. princ. Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolut. num. 65. vers. poterit quoque, Et hanc etiam opinionem tenuit Rota in una Burgen. iuris uisitandi 1. Iunij 1598. coram Orano, ubi agebatur de uisitando Monasterio Monialium non exempto à iurisdictione Episcopi, & fuit dictum capitulum Sede Vacante illud visitare posse, licet secus sit quando ageretur de quinto dubitat, & Felin. num. 3. ad fin. de maior. & obed. Soccin. in cap. qualiter, & quando, il secondo num. 185. & 191. ad fin. de accusat. Pauin. ubi supra num. 7. & 8.

Immo potestatem uisitandi Sede Vacante nedum Capitulum habet respectu generalis Visitacionis, quando uisitat Cuius, uel Diocesis, sed etiam respectu particularis, quæ potest institui contra certas personas subortas præcedenti diffamatione, Bonifac. in d. clement. 1. num. 177. & seqq. de hæret.

Et prædicta locum habent, etiam quando datur quasi Sedis episcopalis uacatio, ut puta Episcopo ab hostibus, uel Paganis capto, ut fuit dictum in eadem Burgen. 10. Martij 1597. coram Orano per text. in cap. si Episcopus de supplend. neglig. Prælatorum.

RESOLVT. CLVIII.

1 Procuratio duplex num debeatur vbi eadem die plures visitantur Parochie.

Procuratio duplex, an debeatur, vbi eadem die plures visitantur Parochie.

Exemplum quæstionis supradictæ pone, quod Episcopus uisitare vnâ Parochiam, vbi sibi contingeret, procuratio vnâ, & si duas una die, an duæ procurationes, responderetur, quod vnâ tantum, quia tam iura antiqua, quam nouissima victui necessaria uisitantibus solum consuluerunt, quia id solum erat necessarium fundatum in iure diuino, non alligabis os boui tituranti, & illud Apost. primo Corinth. 9. relatum in cap. si Episcopus de offic. ordinat. lib. 6. ab eo metuntur temporalia, per quem spiritualia seminantur, cap. cum ad quorundam de excess. prælat. Silu. loc. cit. §. 5. facit cap. procurationes, ubi habetur ne numerus procurationum excedat numerum dierum, & cap. cum uenerabilibus decens, ubi habetur, quod uisitacioni est annexa procuratio, & si fecus uisitatores facerent malitiosè pro:stinando ad lucran das procuraciones, uel à duabus Parochijs unica die uisitatis duas acciperet tenentur ad restitutionem, Deuq; haberent ultorem, per dicta superius ad 4. & per ea, quæ dicit Nau. à simili de Medico, & Aduocato cap. 25. num. 64. & 30. & gloss. in clem. 2. in uers. una die de cens. & cap. felix eod. tit. lib. 6. circa finem, benè uerum est, quod ipsi uisitati possunt diuidere expensas faciendas, & soluendas uisitatoribus inter se.

Et in terminis proprijs, quod ubi Episcopus una, eademque die plures uisitat Parochias unam tantum procuracionem habere debeat, & non plures, notat in specie Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij, conclus. 5. num. 6. sub rubric. de uisitat. & ita solet prædicari à bonæ conscientie uiris, & uidi pluries seruatum à bonæ memoriæ Eminentijs Dominis Cardinalibus.

dinalibus Aquaniua, & Carafa Archiepiscopis Neapolitanis, tempore, quo in mea iuuentute apud ipsos Iudicis officio fungerer existens Canonicus eiusdem Cathedralis Ecclesiæ.

RESOLVT. CLIX.

- 1 *Episcopi solent visitari facere per Vicarios, & alias dignitates.*
- 2 *Procuratio debetur Episcopo visitanti tantum personam.*

Procuratio an debeatur Episcopo, ubi visitat per interpositam personam.

- 1 *S*olent quandoque Episcopi locorum Ordinarij visitari facere Diocesim per eorum Vicarios, Archidiaconos, vel alias dignitates, quare posset dubitari, si Episcopo competat in tali casu procuratio, & quidem ego in collect. decis. par. 3. collect. 592. versic. limita nunc, fui in opinione negatiua, quia procuratio debetur Episcopo visitanti personam, ut cautum est in cap. procuraciones de censibus, quam meam opinionem in specie sequitur Nouarius in opusculo noui iuris pontificij conclus. 4. sub num. 1. sub rubric. de visitat. ubi etiam ad id allegat Nald. in summa in verbo visitare num. 4.

Licet Zerola in praxi Episcopali in verbo visitatio dub. defendat, ut quando Episcopus visitat per alium tenentur visitati ad singula ipsi visitatoribus, ac si Episcopus visitaret, taliter quod dicendum est veram esse opinionem illam, quod Episcopus ubi non visitat personaliter, nequit accipere procuracionem, sed non per hoc negari potest, quin debeatur illis, qui nomine Episcopi visitant, prout ita statutum est in cap. si Episcopus de officio Ordinarij, cuius verba proprie, prout ibi stant, hic transcribere volui, & sunt, quæ sequuntur. Si Episcopus suam Diocesim, ubi ei à iure permittitur, faciat per alium visitari, licet ille ipse habeat in alijs necessarijs providere, ij tamen, qui visitantur ministrare tenentur expensas vidualium visitanti, cum secundum Apostolum sit magnum, si ab eo metantur temporalia, per quem spiritualia seminantur, idem tamen Episcopus cum personaliter non visitat, nihil prorsus ab ijs, qui per illum, quem deputat, fuerint visitati exigere poterit, aut debet.

PRAXIS LOCORVM PIORVM
sub Regum immediata protectione existentium.

RESOLVT. CLX.

- 1 *Episcopi visitare tenentur non solum singulas Ecclesias, sed & cetera loca diocesana.*
- 2 *Loca pia subiecta immediatè protectioni Regiæ sine eorum licentia visitari nequeunt.*
- 3 *In dubio Ecclesiæ, & loca pia præsumuntur subiecta Episcopo Diocesis.*

Loca pia, quæ sub Regum immediata protectione sunt, an possint visitari ab Episcopo.

*Q*uamuis quolibet anno, vel si Diocesis tam ampla sit, ut anni spatio comodè circui nequeat saltem singulis duobus annis eorum gregem per semetipsos, nisi fuerint impediti visitare debeant Episcopi, ut disponitur per Sacrum Concilium Tridentinum sess. 24. de reformat. cap. 3. & vna simul tanquam Sedis Apostolicæ delegati visitare tenentur non solum singulas Ecclesias, & Monasteria, sed etiam, & alia loca sacra, quæ in sua Diocesi reperiuntur, vt

idem Sacros. Concil. Trident. mandat cap. 8. de reformat. sess. 7.

- 2 *Tamen vigore eiusdem Conciliaris dispositionis sess. 22. de reformat. cap. 8. non possunt ab Episcopo visitari loca pia, quæ sub Regum immediata protectione sunt sine eorum licentia, prout, & recenter quoque meminit ultra alios antiquiores. Nouar. in suo opusculo noui iuris Pontificij conclus. 4. num. 2. sub rubrica de visitatione, & videndus est Bouadill. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 218. num. sequ. qui loquitur de hospitali Regio, quod est de iure patronatus Regio, vt non possit visitari per Prælatum sine licentia Regis.*

Vndè licet Episcopus de iure communi habeat intentionem fundatam, quod valeat visitare omnes Ecclesias sibi subiectas, cap. 1. §. hanc autem de censibus in 9. & subiectæ præsumantur quæcumque existentes in ipsa Diocesi, Rot. decis. 286. n. 2. par. 1. diuers. Marefcott. var. resolut. lib. 2. cap. 15. Tamen id cessat, ubi tales Ecclesiæ essent sub Regum immediata protectione.

RESOLVT. CLXI.

- 1 *Ad loci Ordinarium pertinet cognoscere an loca pia sint exempta.*

Locus pius an sit sub protectione Regis, num cognosci debeat per Episcopum.

*I*n facti contingentia sui requisitis, quid sentirem, si ubi Episcopus intendit visitare locum pium, & excipitur illum esse sub protectione Regiæ, & consequenter esse exemptum à visitatione, si id debeat cognosci per Episcopum.

Et fui in opinione affirmatiua spectare scilicet ad loci Ordinarium id cognoscere, prout & ita determinauit Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium Concilij Interpretum per hæc verba.

- 1 *Congregatio censuit si Episcopo hospitale aliquod visitare volenti opponatur exceptio, quod sub immediata Regum protectione existat, utique ad ipsummet Episcopum talis exceptionis cognitionem, & diffinitionem pertinere.*

Et iuxta hanc eandem opinionem scripserunt quoque Marta in tract. de iurisd. par. 2. cap. 18. num. 8. qui de eadem declaratione Sacre Congregationis meminit, & Costa concl. 4. num. 3.

RESOLVT. CLXII.

- 1 *Hospitalia eatenus dicuntur exempta, quatenus expressè sint sub protectione Regiæ.*
- 2 *Exclusio inducta à statuto non procedit nisi in casu, & persona expressa.*
- 3 *Extensio non conceditur in correctorijs.*

An omnia Hospitalia, quæ sunt in Ditionibus, & Regnijs Regum sint exempta à visitatione.

*S*acra Congregatio Eminentissimorum Concilij Interpretum declarauit, quod exceptione hospitalium, quæ sub Regum protectione immediatè sunt, vt sine eorum licentia non possint ab Episcopis visitari, non comprehendantur omnia hospitalia, quæ sunt in eorum ditionibus, & Regnijs sed illa tantum quæ expressè reperiuntur sub Regum protectione.

Cuius declarationis ratio euidentissima esse videtur, nam Concilium sess. 22. de reformat. cap. 8. loquitur præcisè de illis hospitalibus, quæ sub Regum immediatè protectione existunt, vndè non debet extendi ad alia, & de casu ad casum, quia quod Concilium

non

non dixit, nec nos dicere debemus, maxime quia Concilium in hoc est correctorium iuris communis, & ideo strictè intelligendum, Nouarius forens. q. 7. n. 18. lib. 1. ubi etiam quod casus omittitur a Concilio pro omisso debet haberi, probans quod exclusio inducta a statuto non procedit nisi in casu, & persona expressa ex Magon. in decis. Florent. 147. num. 9. Et extensio non conceditur in correctorijs l. precipimus, C. de appellat. l. si vero §. de viro ff. solut. matrim. Tiraq. de leg. connubial. glol. 2. n. 22. & de reuocand. donat. in verbo libertis n. 73. ubi ampliat, etiam quod dispositio correctoria aequitati valde innitatur, cum omnis recessus a iure communi odiosus reputetur, Iaf. in leg. qui exceptionem post n. 1. ff. de condit. indeb. Crauet. de antiq. tempor. par. 4. in princip. num. 42. latè Tiraq. de retrac. in prefat. num. 62. ubi ampliat etiam quod dispositio fuerit facta in fauorem alterius, Menoch. de recuper. possels. remed. num. 42.

RESOLVT. CLXIII.

- 1 Consortes litis gaudent eodem beneficio electionis fori, & quare?
- 2 Magis dignum trahit ad se minus dignum.
- 3 Quod quid ex sua persona non habet, per alium impetrat.
- 4 Socius Doctoris gaudet privilegio Doctoris.
- 5 Officium quod alteri vnitur, emittit pristinum nomen.

Hospitalia quæ non erant sub protectione Regia antistante vnione, & reductione in vnum cum hospitalibus existensibus sub protectione Regis visitari possunt.

Vbi eumque succedit casus; quod hospitale, quod non est sub protectione Regis vnitur alteri, quod sub Regia protectione stat, tunc visitari non potest, quia exemptio, quæ erat illi hospitali sub Regia protectione existenti, communicatur etiam hospitali non privilegiato, cum connexorum idem sit iudicium e. translatio de constitut. cap. preterea, & ibi glol. de offic. deleg. plenissimè Nouarius in sua praxi elect. for. q. 1. sect. 3. in vltima impressione Neapolitana, ubi per plura media concludit, consortes litis cum habentibus beneficium electionis fori gaudere eodem privilegio eligendi forum, nam connexa dicuntur indiuidua, Surd. decis. 199. n. 13. & connexa reputantur vnum, Scacc. de appell. q. 17. limit. 21. sub n. 25.

Et quis consequitur privilegium ex persona socij, quæ ex sua persona consequi non posset, Monter. dec. 14. n. 84. sequitur Nouarius forens. q. 155. lib. 1. ubi latius fundat quod sententia lata contra minorem in defensum sicuti contra eum tamquam nulla exequi non potest; ita nec etiam aduersus eiusdem correos, & confocios.

- 1 Item quia in tali vnione priuilegia data vni competunt alteri, quamuis sint contraria fauorabilia, & meliora conferuabuntur, vt post alios notarunt Garcia de benefic. part. 12. c. 10. titul. de vnione num. 10. Marefcot. var. resolut. lib. 2. c. 15. num. 4. qui loquitur in visitatione in Ecclesia vnita alteri, quod gaudeat exemptione Ecclesiæ cui vnitur.

Et facit nam hospitale sub Regis protectione, dicitur magis dignum, cum privilegiatum sit, magis enim dignum trahit ad se minus 10. Nicol. in addit. ad Rocc. de Curt. de iur. patronat. lib. 2. num. 208. Iul. Cef. Mad. tract. de Sacr. Ordin. c. 18. n. 36. ubi motus dicta ratione asserit, quod si laicus habeat ius patronatus, cum Ecclesia dicitur mixtum, & privilegium Ecclesiæ transit in laicum, qui cum infra quadrimestre beneficium presentare teneatur sine casu ratione, communioris potuit presentare cum patrono Clerico intra semestrem, allegat. Theaur. de collat. benefic. cap. 18. num. 46. cum seq. Nouar. in tract. de elect. fori

dicta quæst. 1. ubi alios adducit huius opinionis.

Tantò fortius nam vnio Hospitalium indiuidua est, & ex illius vnione Hospitalia erectum, & sic curam possit Prælatum visitare Hospitalia olim sibi subdita, & relinquere quæ sunt sub Regis protectione, quia, & vnita, & taliter quæ indiuidua sunt, & non apparent alia subdita distincta ab exemptis, vnde succedit vera conclusio, quod ex confortibus, & socijs, etiam non privilegiato, alterum privilegium prodest, dum causa eorum diuidi, & separari non potest, l. si communem in princ. ff. quemadmodum seruit. amit. l. vna est via. ff. de seru. rusticor. prædior. ibi si is qui duos, ff. de liber. legat. l. 4. §. si fundus ff. si seru. vindice l. precipimus in fin. C. de appellat. l. 1. & 2. C. si vnus ex pluribus appellauerit, sæpe enim, quod quis ex sua persona non habet, per alium impetrat il 3. ff. quæres pignorat. obligat. non poss. Item laicus pro indiuiduis gaudet beneficio Clerici c. per tuas, & c. ad audientiam, §. fin. de præscript. Gail. obseruat. 20. n. 2. & de pac. public. lib. 1. c. 6. n. 17. & res temporales iunctæ Ecclesiasticis censentur Ecclesiasticæ, vt reperit Crauet. consil. 279. colum. penult. Dec. in l. rogasti, §. si tibi n. 6. ff. si cert. petat. item socium Doctorum gaudere privilegio Doctorum, notant Arnon. sing. 83. Bombin. dubit. 8. post eius consilia, & ante eum Bald. in additione ad primam constitutionem, ff. veter. §. hæc autem nostra Aghat. in tract. de priuileg. lib. 2. c. 4. n. 86. qui latissimè per plures numeros infert, quando priuilegia concessa vni ad alios extendantur, & quando Ciuitati extendatur ad Castra, & villarum n. 115. & seq.

Et confert etiam quod dixit Bart. in l. si quando in fine C. de appell. quod quando vnum officium vnitur alteri, aliud, quod vnitur extinguitur, & amittit nomen prioris, Rota in antiquis decis. 11. de rebus Eccles. non alien. Veral. in decis. in verbo vnio par. 3. Faber decis. 74. de sacrosanct. Eccles. adeo, quod si appellatur, qui retinet illa duo officia debet appellari ad digniorem, Nouarius forens. quæst. 11. n. 9. part. 1. qui alia adducit, quæ possent huc adaptari pro corroboratione.

RESOLVT. CLXIV.

- 1 Licentia Regis requiritur, ut visitari possint Hospitalia sub eius protectione.
- 2 Rex generaliter concedendo non dicitur concedere ea quæ sunt sibi reservata.
- 3 Visitatio Diocesis est reservata soli Episcopo.
- 4 Absolutio reservata Papæ, non censetur concessa sub generali concessione.

Licentia Regis qualiter esse debeat vt Hospitalia sub protectione Regia existentia, possint visitari per Episcopum.

Certum est, quod de licentia Regis hospitalia, quæ sunt sub protectione Regia possunt visitari, sed est aduertendum huiusmodi licentiam debere esse specialem ad hunc effectum, vt in proprijs terminis loquendo dicit Valasc. decis. Lusit. 105. n. 62. ubi merito voluit, quod ubi Episcopus est electus a Rege non per hoc per talem electionem videtur concessa licentia visitandi hospitale erectum sub protectione Regia, quia requiritur licentia specialis, taliter quod in generali mandato, & concessione illa non celsetur data, & in generali concessione non venit ista licentia, quæ specialitatem requirit, quæ cum Principi sunt reservata in signum supremæ potestatis, non veniunt in generali concessione nisi specialiter exprimantur. Paris. consil. 10. n. 1. lib. 4. Roland. consil. 76. n. 10. lib. 3. Petr. de potestate Princip. c. 22. n. 36. dicit, quod si in concessione Regni, vel a Principe supremo emanata sit di-

fit dictum cum translatione omnis imperij, & potestatis cum omni iure quod habet concedat, nullo reservato, adhuc non veniunt reservata Principi, sed solum ea, quæ possunt convenire communiter cuilibet inferiori in re sua, & sic illo verbo debent intelligi de iure quod habet in re concessa, tanquam Dominus eius, non autem tanquam Rex, aut Princeps, allegat. Riminald. conf. 1. num. 20. vol. 6. immo in dubio Princeps generaliter concedendo non videtur concessisse sibi reservata in signum supremæ potestatis, Matienf. conf. 6. num. 9. gloss. in cap. cum venerabilis, de consuet. in verbo causa conventionis exemplificatur in Episcopo, qui eximat aliquam Ecclesiam quibuscumque generalibus verbis, non intelligitur exemptam voluisse a visitatione, & alijs sibi reservatis, item nec Vicarius Episcopi cui sit attributa generalis potestas faciendi omnia, quæ potest ipsemet Episcopus potest Diocesim visitare, absque speciali mandato, quoniam visitatio Diocesis est reservata soli Episcopo, & ea, quæ sunt de reservatis, non veniunt in generali mandato, & concessione, Iacob. 5. Brocc. de Vicar. Episc. qu. 120. num. 2. 3. & 4. lib. 2. subdit num. 5. quod in generali mandato Episcopi non veniunt ea, quæ verisimiliter non erat concessurus, exemplum etiam ponit Doct. in Principe, qui tribuens alicui generaliter omnimodam eius potestatem, non intelligitur tribuisse, nec a se abdicasse appellationem, appellatio enim est de reservatis Principi, Bal. in auth. quas actiones, vers. ex his apparet, C. de sacros. Eccles. Italia enim reservata Principi non veniunt in generali concessione nisi specialiter exprimantur, ita concludit Nact. consil. 508. num. 24. lib. 3. ubi reprobatur Iason tenentem contrarium in consil. 161. lib. 2. per illam dictionem omnimodam idem & in Papa, puta si dat potestatem alicui Legato de latere conferendi beneficia qualitercumque vacantia non poterit conferre beneficia reservata ipsi Summo Pontifici, Roland. conf. 75. num. 23. lib. 3. idem in absolutione reservata ipsi Papæ non censetur concessa sub generali dispensatione absolutionis, sed requiritur quoad specialiter demandatur, quæ autem sunt reservata non transeunt sine speciali privilegio, Abb. in cap. prudentiam, §. 6. nu. 4. de offic. & potest. Iudic. deleg.

RESOLVT. CLXV.

- 1 Visitare loca pia Regia non possunt Episcopi.
- 2 Episcopus non visitat Cappellas exemptas.
- 3 Visitatio exemptorum circa respicientia diuinum cultum datur.

Loca pia existentia sub protectione Regum an possint visitari ab Episcopo quo ad decentiam diuini cultus.

Quamuis propriè, & formaliter visitare loca existentia sub protectione Regia non valeant Episcopi sic mandante Concilio Tridentino, tamen bene possunt illa visitare circa concernentia diuinum cultum, & eiusdem loci ornamenta, ut tenet Pereira Hispanus in suo tract. de manu Regia cap. 17. num. 12. par. 2. cuius hæc sunt verba.

In his confraternitatibus de Regi protectione possunt inquirere Prælati decentiâ diuini cultus, & ornamentorum ex reg. c. 1. in fine de custod. Euchar. & per totum titulum de Reliqu. & vener. Sanct. unde Abb. in c. vult de censibus, & plures quos citat Paris. consil. 34. inquit, quod licet Episcopus non visitet cappellas particulares, & exemptas, tamen potest inquirere condecenter, ubi sacra ministrantur. Nec obstat Concil. Trident. sess. 22. cap. 8. quia procedit circa opera quæ in illis locis exercentur, & circa petendas rationes eorû quæ ibi expendantur, non autem de visi-

tatione circa cultum Diuinum, quæ ad Episcopum necessariò, & priuè spectat, quia res spiritualis est, & ecclesiastica, & debet intelligi, ut ordinarij non visitentur in his quæ sub protectione Regum comprehenduntur non verò de diuinis, in quibus Reges iurisdictionem non habent.

3 Pro qua opinione facit, quod Episcopus potest visitare etiam exemptos circa ea, quæ respiciunt diuinum cultum, ut percipitur à Nouario conclus. 3. n. 6. & conclus. 5. num. 4. de visitat.

RESOLVT. CLXVI.

- 1 Exemptio est alleganda, & probanda.
- 2 Fori priuilegium habens, an teneatur comparere, & vide num. 3. ubi distinguitur.

Loca pia quæ sunt sub protectione Regia, si Episcopus illa visitare prætenderet an debeant comparere, illorumque exemptionem probare.

1 Vbi cumque Episcopus intenderet visitare loca pia, quæ fortasse sunt sub protectione Regiæ, debent comparere, & allegare eorum exemptionem, iuxta l. si quis, ff. de iudic. & l. si quis in ius vocat. non ven. in quibus locis habetur, si quis à Iudice etiam in competenti citatus prætendat, se ad comparandum non teneri, quod nihilominus venire debeat, & allegare suum priuilegium, causasque quare non teneatur.

2 Et licet contrarium suaderi possit ex latè scriptis per Caroc. in tract. de exceptionibus quæst. 3. except. 22. & per Nouat. in tract. de elect. fori quæst. 10. sect. 1. in antiqua impressione Neapolit. ubi fundauit habentem fori priuilegium, non teneri comparere, eorumque priuilegium allegare ex Afflict. in constitut. Regni statuimus, notab. 7. quæst. 6. num. 18. Addit. ad Cyn. in l. vnica. Cod. quando Imperator inter pupill. & vid.

3 Tamen pro vera resolutione distinguendi sunt sequentes tres casus iuxta doctrinam Innoc. in l. contumel. ff. de re iud.

Primus est si certum sit citatum de iurisdictione citantis esse, tunc meritò comparere debet ne reddatur contumax per dicta leg. contumacia. in fine cum similibus.

Secundum si manifestum sit, & euident citantem non habere iurisdictionem in personam citati, sicut Iudex laicus in Clericum, non habet iurisdictionem, tunc non opus est, vel comparere, vel allegare priuilegium, imò Iudex incompetens excommunicari potest, quousque desisteret, cap. si Iudex laicus de sent. excomm. lib. 6.

Tertius casus est, si sit probabile dubium, an vocatus eximi à Iudice citante, & excusari possit, tunc vocatus comparere, & allegare suum priuilegium, & iuxta hæc obseruauit Camera Imperialis, ut apud Minsing. obseruat. 7. centur. 6. & vide Gail. obseruat. 49. num. 7. 8. 9. 24. lib. 1.

RESOLVT. CLXVII.

- 1 Protectio Regia in limine debet haberi.
- 2 Exemptio non potest acquiri post.
- 3 Gratia Principis non intelligitur cum præiudicio tertij.
- 4 Præiudicium tertij semper censetur exceptum.

Loca pia an possint poni sub Regia protectione longè post ipsam erectionem autoritate Episcopi factam.

1 Respondetur negativè ex infrascriptis. Tum primo, quoniam necesse est, ut protectio Regia imploretur in limine, & in principio erectionis alio-

alioquin longè post erectionem est nulla, & non suffragatur ex decif. Rotæ apud Seraphinum 1599. part. 2. & ita Caualecan. de brachio Regio quæst. 9. num. 3. Burculen. conf. 3. & in conf. 99. Menoch. consil. 721. volum. 3. & ratio palpabilis est, quia protectio Regis æquipollet exemptioni argumento text. in cap. ex parte, & ibi communiter omnes de priuilegijs: & exemptio non potest acquiri post, ex Cened. quæstionum Canoniarum quæst. 11.

Tum secundo, quia non potest acquiri in præiudicium Episcopi argumento text. in cap. quamuis de re scriptis ex quo gratia Principis numquam intelligitur cum præiudicio tertij, cui medio tempore ius quæsitum reperitur argumento eorum, quæ notantur in cap. inter quatuor de maioritate, & obedientia, & facit text. in l. nec aures, C. de emancipationibus liberorum, quia præiudicium tertij semper censetur exceptum Nouarius forens. quæst. 63. num. 7. lib. 1. ubi quod semper censetur exceptuatum dum lex loquitur, & ideo dicit ipse Principem non præsumi donare cum aliena iactura, & tertij præiudicio ex Rota in vna Neritona. pensionis Veneris 1. Iunij 1605. coram R. P. D. Pegna, & Princeps faciendo gratiam non censetur remittere illud quod læsum tangit Nouarius recentissimè forens. quæst. 96. n. 2. par. 2.

PRAXIS RELIGIOSORVM ordinum militarium.

RESOLVT. CLXVIII.

- 1 Episcopus sedet post caput, quando non intrat vti Episcopus.
- 2 Antiquitas receptionis attenditur in Congregationibus.
- 3 Vicarius qui sedet vt Canonicus non habet primum locum.

An Episcopus Meliten. federe debeat immediatè post magnum Magistrum, vel alium loco ipsius, illo absente.

Respondi cum decisione Rotæ, cuius tenor est, Episcopus Melinetanus iuxta conuentionem inter Imperatorem, & Hierosolymitanam Religionem in fundatione Insulæ Meliten. debet habere magnam crucem, & esse de consilio, & quia præeminentia inter ipsum, & alios milites, & Priores dictæ Religionis controuersia vertebatur coram D. Guidobono fuit dubitatum an Episcopus in consilijs, & alijs locis debeat sedere, & incedere immediatè post magnum Magistrum, vel alium qui absente magno Magistro, vt caput præsideat? Dicebatur pro parte Episcopi, quod Episcopus intrabat in consilijs, vti Episcopus ex quo inferebatur quod quando intrat in aliquo Collegio, vti Episcopus licet non sit caput in loco, semper ipse debet sedere post caput, Abbas in capit. postulasti num. 8. de concess. præbend. Felyn. in rubr. de maiorit. & obedient. column. 2. in fin. vers. Episcop. Cassan. in Cathalogo gloriæ Mundi part. 4. considerat. 45. & quia Episcopus sedet, vt Episcopus, & magna Crux fuit ei data, vt Episcopo, ideo debet sedere post caput.

Nec obstat dicebatur quod dictum Abb. in d. cap. postulasti, & aliorum procedat inter subditos, quia ista responsio non est vera, nam loquitur in Episcopo, qui existit in studio, & sedet in vniuersitate Scholarium, quia sedet post Rectorem, & tamen non est inter subditos suos.

Nec obstat quod in Congregationibus attenditur antiquitas receptionis, quoniam secus est, quando concurrat dignitas Episcopalis, quæ culmen dignita-

tum dicitur, vt habetur in cap. 1. de præbend. Abb. in cap. cum Victorien. col. 4. de elect. Iaf. in l. Imperium colum. 4. ff. de iurisdic. omni. iudic. & alias omnes dignitates antecellit Cardinal. in cap. 1. de priuileg. & est text. in cap. innotuit de elect.

Non obstat dum dicitur quod Vicarius qui sedet, vt Canonicus non habet primum locum, Felin. in cap. ex litteris in 1. notab. de probat., quia illud procedit quando non sedet vt Vicarius, sed tamquam simplex Canonicus, alias secus esset. Accedit ad hoc conuentio facta per Imperatorem cum Religione dum conuentum fuit Episcopum debere insigniri magna Cruce, & sic insignitum in consilio recipiendum, & per consequens honorandum tanquam Episcopum, Præterea sui prædecessores primum locum post magnum Magistrum habuerunt in quorum loco Episcopus subrogatus fuit ideo in illo loco, & priuilegio debet admitti, leg. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis cauti Bart. in l. si quis §. 1. C. de inoff. test. Rip. in 2. respons. colum. 4. vol. 2.

RESOLVT. CLXIX.

- 1 Beneficia sacri Ordinis Hierosolymitani censebantur simplices administrationes, & censentur regularia, vide num. 2.
- 3 Fructus vacantis beneficii cuius sint.

Fructus comendæ ordinis Equitum Hierosolymitanorum vacantis ad quem spectent.

Antiquitas beneficia Sacri Ordinis Hierosolymitani censebantur simplices administrationes ad nutum superioris amouibiles, quia ratione trium votorum substantialium regulæ Religiosi erant incapaces beneficiorum ecclesiasticorum, Mandos. super regul. 19. Cancellar. quæst. 2. Put. decif. 392. lib. 1. Mohe. dan. decif. 10. & 11. de caus. possesi. & propriet. & alij. Tamen quia deinde ordo obtinuit in priuilegium à bonæ memoriæ Clem. VII. vt valeret alternatim beneficium Ordinis conferre in titulum perpetui beneficii ecclesiastici, seu etiam ad nutum amouibiles, & ipse ordo electionem fecerit ea conferendi in titulum beneficii perpetui ecclesiastici Regularis, & ita vsus & consuetudo obtinuit, & in dies conferat ad decem annos comendas, & vltra ad beneplacitum conuentus ex quo dum durat beneplacitum, dicuntur esse, & habere naturam perpetui, cap. signaturæ de re script. in 6. Bart. & Nicol. de Neapol. in l. 1. de excus. tutor. Specul. in titul. loc. §. nunc verò aliqua, & finitur morte, Angel. consil. 217. Soccin. iun. consil. 89. num. 36. vol. 1. & Corn. consil. 112. & consil. 235. par. 2. Rebuff. in praxi benefic. titul. de com. & Nauar. in rubric. extra de præbend. & in tract. de redd. Eccles. quæst. 3. wonit. 27. Nouarius in tract. de priuileg. miserabil. personarum priuileg. 128. quod beneficia huius ordinis sunt Ecclesiastica regularia, & conferuntur perpetuò in titulum beneficii ecclesiastici, & Rota diuers. decif. 39. & 772. par. 2. quod ideo subsunt regulæ de resignandis, & Crescent. inter dictas decif. Rotæ volum. 3. decif. 970. quod S. P. voluit vt declararetur si valide possunt amoueri à Superiore stante consuetudine quod non amoueantur sine causa à statutis cognita, & ordinata quibus, & alijs stantibus ord. Gregor. XIII. ita declarauit in causa comendæ dello Maldeo, quam Reuerendissimus Episcopus Meliten. ante promotionem ad episcopatum habebat in titulum comendæ, quia vacabat per promotionem ad episcopatum tanquam beneficium ecclesiasticum perpetuum iuxta vsum, & consuetudinem ordinis quare bene intrat extrauag. Iulij Tertii, vt fructus, durante vacantia talis beneficii, sint successoris pro supportandis oneribus beneficii, &

en, & vt applicentur ad vtilitatem Beneficij, non autem Episcopis, vel alterius. Anchar. conf. 138. Gabr. conf. 190. & 191. Doct. in c. præsenti de off. ord. in 6.

Eò fortius quia ordo si vacet per obitum capituli nullum aliud ius, nec prætendit nisi vacans, & mortuorum iuxta stabilim. 4. de Camerat. & si vacet per resignationem duas annatas integras, & antiqua ex qua extracta est moderna ordinatio, volebat vt prouisus de beneficio, quia faciebat fructus suos teneretur soluere has duas annatas, vel mortuorum, & vacans, vt constat in stabilimento de Ambulsum eodem tit. de Thesaur. Stab. 42. 43. 44. licet postea immutatum fuerit quoad mortuorum, & vacans receptor absque aliquis licentia pro mortuorio, & vacante commendarum, possessionem capit. & exigit stabil. 49. tit. de com. arar. quo verò ad vacantiam per resignationem, vt erigantur due annate sit in electione receptoris, vt exigit à prouiso, vel docet alteri, & exigit stabil. 5. de com. arar. per quæ stabilimenta, & per stabil. 14. de Com. Arar. quo ordinatum est, vt si vacante commenda non inueniatur aliquis capax ad eam obtinendam interea fructus sint communes arario, ergo à contrario sensu, quod argumentum obtinet etiam in statutis Euer. in loc. à contrario sensu cent. 92. nu. 22. 23. & sequ. disponitur, vt si capax sit non sint communis ararii, sed illius cui confertur commenda, & ita probant multa alia stabilimenta antiqua, & vltus obtinet, vt in dies audio obleruari: si fructus enim non sint communes, nisi dum commenda vacat, quia non adest capax cui conferatur: ergo cum adfuerit capax, & sibi fuerit collata, quamuis ab alio occupata, nulli dubium quod fructus, quos tenetur restituere instrum. & occupator iuxta. notab. in dicta capita, præsenti de præbend. in 6. acquiruntur prouiso, & non ordini per prædictas auctoritates, & rationes, quia secundum vltum ordinis conferuntur commenda occupata in lingua ad recuperandum expensis, & laboribus recuperatis etiam si esset titularis illius commenda occupata virtute ordinationis capitularis de Verdala tit. de Cam. ordin. 2. iustum est enim, vt qui sensu incommoda, & pericula debeat sentire commoda, iuxta ea, quæ fufius collegit Nauar. forens. qu. 17. nu. 7. & quest. 86. lib. 1.

RESOLVT. CLXX.

- 1 Stabilimentum Religionis Hierosolymitanæ refertur.
- 2 Commendatarij sunt Gubernatores.
- 3 Bona Hierosolymitanorum alienari nequeunt absque assensu Apostolico, num. 4.

An bona Religionis Hierosolymitanæ possint alienari absque Assensu Apostolico, interueniente Assensu Magni Magistri.

Quidem videtur respondendum affirmatiuè, & hoc stante stabilimento emanato per fratrem Riuellam magnum Magistrum, vbi fecit legem inter fratres quod vocatur stabilimentum tenoris sequentis videlicet.

Si è risoluto, e determinato che nelsua Fratello dell'Ordine nostro, si da qualsiuoglia conditione, & per qualsiuoglia urgente necessitate presuma vendere, impegnare, dare ad affitto perpetuo, obligare, o alienare à persone secolari, & à quei che non sono dell'Ordine nostro; poderi, possessioni, & cose, vigne, campi & ragioni di proprietadi, commende, o membri, nè possano in qualsiuoglia modo darli à vita, o à tempo senza licenza, e consentimento del Maestro, e del Capitolo Generale; e chi contrafarà incorra nella priuatione dell'habito, e nondimeno tutto ciò se sarà fatto contra il presente statuto, s'intenda esser di nullo valore, e momento.

Virtute cuius stabilimenti ita fuit decum per Rotam Romanam in diuersis decisionibus, vt dicit Seraphin. decif. 1337. 1390. & 1460. in quibus decisionibus fuerunt multa bona reuendicata in dicta sacra Religione ob alienationem factam ab antiquis Prioribus, & Commendatarijs postquam Commendatarij non sunt nisi meri Gubernatores, & Administratores dictorum bonorum, prout est text. in cap. sine exceptione caus. 12. qu. 2. & dictum stabilimentum est lex facta inter fratres à Magno Magistro qui habet merum, & militum Imperium, & omnimodam iurisdictionem inter fratres virtute Bullarum Apostolicarum, tanto magis quod dictum stabilimentum est lex facta super bonis dictæ sacre Religionis, & non in bonis alienis, & vniuersisque de re sua est moderator, & arbitrer, in re mandata. Cod. mandat. & ibi Bart. & communiter Doctores licet contrarium sit cautum hodie stante nouissimo Decreto Sanctissimi Domini Nostri Urbani Octauii de Rebus Regularum, non alienandis, quod recenter refert Nouarius in suo Opusculo iuris Pontificij noui conclus. 2. alias 14. de Alienatione rerum Ecclesiæ, vbi in specie nominatur ista Religio Hierosolymitana, circa prohibitionem ne possint alienari eorum bona absque Assensu Apostolico.

4 Taltur quod est aduertendum, vt non sufficiat consensus Capituli generalis, & Magni Magistri, sed sedes Apostolica est ad eunda pro habenda facultate alienandi huiusmodi bona, cum virtute huiusmodi nouissimi Decreti sit derogatum præfato stabilimento.

RESOLVT. CLXXI.

- 1 Religiosi muncuntur Milites Hierosolymitani.
- 2 Equites Hierosolymitani cum quo Sacerdote confiteri possint.

An Sacerdoti Regulari Ordinis militaris non approbato ab Ordinario possint Equites Militares eorum peccata confiteri.

Dico affirmatiuè ex quo huiusmodi opinio procedit, & locum sibi vendicat in omnibus Religiosis, & dictos Equites esse verè, & propriè Religiosos probatur aperte, nam ita probat Sanchez in Summa, tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 11. vbi citat pro hac sententia plures Doctores, quibus ego addo alios quos citat Garzia de benef. tom. 1. part. 1. cap. 4. nu. 15. de Cenedo tract. de paupert. Relig. dub. 60. nu. 12. & sequ. Nouarius lib. 1. qu. forens. cap. 42. Basil. Pont. de impediment. matrim. caus. 27. quest. 2. §. 4. vbi sic asserit, dictos Equites esse verè, & substantialiter Religiosos, adeo certum existimo, vt oppositum iudicem nimis litigiosè dictum ne dicam grauius cum pleno ore litera Pontificia illos appellent Religiosos, & etiam cum castitate coniugali vera Religio constare possit eo quod sicut in paupertate latitudo est ita etiam in castitate, quæ est materia voti: vbi circa præsentem questionem adducit Mota de confirmat. ordin. Domini Iacobi lib. 2. cap. 2. §. 29.

2 Quare in terminis articuli de quo supra posse Equites huiusmodi confiteri cum Sacerdote Regulari non approbato ab Ordinario, sicuti possunt & alij Regulares notauit Sanchez in suis practic. disput. cap. 49. nu. 11. & 13. quem refert, & sequitur Nouarius in suo vtili tract. de elect. & variat. fori quest. 69. n. 23. sect. 2. in vlt. impressi. Neapolitana.

RESOLVT. CLXXII.

- 1 Disposita in Religiosis habet locum in Equitibus Hierosolymitanis.
- 2 Dictio quicumque est vniuersalis.

Equites Hierosolymitani volentes annullare professionem, an debeant obseruare formam Concilij Tridentini.

Seruatur in praxi fundata in eademmet Regula, & iuris conclusione, quod huiusmodi Equites sint Religiosi, vt alias diximus, disposita per Sacrum Concilium Trid. sess. 25. cap. 19. de Regularib. habere locū, & procedere etiam in Equitibus Hierosolymitanis, qui volentes eorum professionem annullare singula, & omnia in Concil. Trid. stabilita ad vnguem seruare tenentur, prout & ita decusum fuisse scribit Armen-
dariz in addit. ad Recopilaciones legum, Nauarr. lib. 2. tit. 18. §. 17. de Religionibus, nu. 71. quem refert, & sequitur in propriis terminis, Nouarius in suo Opusculo iuris canonici noui, concl. 1. alias 116. in ordine sub titulo de professione annullanda, nu. 24. pag. mihi 268. col. 1. Sacrum enim Concilium loco cit. loquendo vtitur dictione (quicumque) ibi quicumq; Regulares, quæ tanquam vniuersalis comprehendit omnes Religiosos tam in stricta, quam laxiori significatione, huius inquam nature est dictio ista, vt omnia, & singula comprehendat, & liget, nec stet sub restrictione, & ideo bene comprehendit ordines militares, vt in propriis terminis voluit quoque, Gonzalez in reg. 4. Cancellariæ nu. 62. affirmans pariter, ita sacram Congregationem declarasse in huiusmodi militibus Sancti Ioannis Hierosolymitani.

RESOLVT. CLXXXIII.

- 1 Professio in quonam tempore est facienda.
- 2 Ordines militares dicuntur præseruati.

Equites Militares, An possint facere professionem ante probationis annum, & ætatem à Concilio requisitam.

Sacrum Concilium Triden. sess. 25. de Regularibus cap. 15. dum disponit, quod professio fieri non possit, in quacunque Religione, nisi post lapsum annum probationis, & ante decimum sextum annum, completum non habere locum in Religionibus militariibus dixit, Rota in vna Tyratoren. pensionis 11. Octobr. 1570. coram Seraphino, vt patet in dec. 591. par. 1. diuers. & postea tenuit Sac. Congregatio Eminentissimorum Concilij Interpretum, vt fatetur Gonzalez in Regul. 8. cancell. glof. 8. sub num. 54. sequuntur Beia in respon. cal. conscientiæ, cap. 28. part. 4. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 44. n. 8. Azor. institut. moral. lib. 13. c. 4. q. 2. p. 1. quasi quod huiusmodi ordines militares de iure communi præseruati videntur Clem. qui contingit, §. præmissa de Religios. domib.

Contrarium tamen obseruauerunt Nauarr. consil. 5. sub tit. de his, quæ vi, Fr. Emmanuel in sua Summa tomo 2. cap. 8. num. 2. conclus. 1. Gratian. discept. forens. 363. num. 27.

Sed quia in rei veritate, Rota in dict. Tyratoren. à qua omnes mouentur ad id dicendum, loquitur in militibus Sancti Stephani, ideo pro cōclusionē verius est dicere quidquid sit in dictis Militibus, Hierosolymitanos tamen comprehendit sub præfato Concilij decreto, tum quia in rei veritate sunt magis strictē Religiosi, quam ceteri; tum etiam nam hodie pro confirmatione dispositionis Concil. Tridentini habent particulare statutum sub rubr. de recept. fratru, cap. 15. 18. & alibi de nouo forsitan conditum ad has redimendas altercationes, & ita testantur Parisius in tract. de resignat. beneficiorum lib. 6. quæst. 2. n. 120. & Nouar. in suo Opusculo iuris Pontificij noui conclus. 9. alias 21. num. 6. de ætate affirmans iuxta hanc opinionem ipsum in facti contingentia consueuisse, quod pariter dixit forens. quæst. 42. num. 2. lib. 1. & ita

Aloy. Ricc. Prax. Pars IV.

hodie indistincte præticatur, & decusum fuit, vt commemorauit Armendariz ad recopilat. leg. Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. num. 16.

RESOLVT. CLXXIV.

- 1 Exempti sunt à gabellis milites Sancti Iacobi, & Calatrane.
- 2 Qui Equites sunt verè Religiosi.

An Milites Sancti Iacobi Calatrane, & similes sint immunes à gabellis.

Respondetur esse exemptos, & immunes à gabellis, vt latè ostendit Fiscal. monit. 28. col. 2. Bonadili. in sua Polit. lib. 2. cap. 18. nu. 264. & Sanchez, qui alios adducit in Summa lib. 4. cap. 16. num. 11. tom. 1. Garzia de benef. cap. 4. n. 15. Lafant. de decim. cap. 19. num. 92. art. 7. num. 2. Cened. de paupert. Religiosa dub. 60. num. 12. & sequ. Mastrill. dec. 290. num. 62. Costa conf. 42. vbi testatur quod hæc opinio fuit amplexa per Tribunal Regij Patrim. in anno 1540. die 5. Martii, tertie Indictæ, per quod fuit declaratus immunis Don Nigaster lo Porto Baro Sammatini, vt miles dicti habitus Sancti Iacobi, citato Procuratore Regij Fisci, & Sindico Felices Vrbis Panormi, & in anno per officium Illustrissimi Senatus Messanenſis fuit declaratus immunis a gabellis Don Scipio Corturni, vt miles habitus Sancti Iacobi.

Et iuxta hanc eandem opinionem senserunt Nouarius in praxi elect. & variat. fori quæst. 37. sect. 1. in antiqua impressione Neapolitana, & Thor. qui alios citat in compend. decisi. Regni Neapol. in verbo Milites Hierosolymitani tom. 2. vbi tam Hierosolymitanos Equites, quam Alcantare S. Iacobi Calatrane dicit verè Religiosos, & illos esse immunes ab omnibus gabellis, & quibusuis angarijs.

RESOLVT. CLXXV.

- 1 Feudum per Clericatum amittitur.
- 2 Milites Hierosolymitani non debent esse Principorum temporalium Milites.
- 3 Milites Hierosolymitani non succedunt in feudis, & vide num. 4.

An Equites Hierosolymitani sint capaces Feudorum, eorum vita durante.

Respondetur quod si consideramus, iuris ipsius feudal̄is regulas circa illud feudum, quod regulatur iuxta veram, & propriam naturam feudi, & in quo non admittitur seruitij præstatio per substitutum res videtur in aperto constituta, quia Clerici, & Religiosi sunt feudorū incapaces, vt ex multis locis ostendunt Zaf. p. 5. l. i. tract. n. 71. & seq. Duaren. c. 6. in fine, illeque præ ceteris Clarissimus mihi videtur, qui ab Oberto illius iuris compilatore refertur lib. 3. feud. tit. 8. de feud. fem. §. ex hoc, vbi exemplū à feminis assumendo expressè successio feudi etiam paterni Clerico interdicitur, cui similis locus est, tit. 14. eiusdem lib. Aumut. vel al. imperf. Imò siquid feudale possiderent per Clericatum amittere scribunt illarum consuetudinum scriptores lib. 2. tit. 21. de Vassall. mil. qui arm. bell. depof. & lib. 3. tit. 4. si de feud. defunct. contēt. sit §. qui Clericus, & inter cap. extraordinaria per Iacobum Cuiacium edita tit. 109. & iure, & moribus receptum esse (scribitur) Vassallum Clericali se vitæ dedicantem feudum amittere, & quamuis contrariā in hoc consuetudinem in Clerico saltē non beneficia- to inualuisse multi ex Interpretibus contendunt, vt videmus ex Zaf. & Duar. in locis supracitatis, idq; iuris

H h etiam

etiam esse vellent. Jacob. de Ardizone in summa feud. cap. 23. lo. Blanch. in Epitome feud. lib. 1. cap. 5. n. 10. Preposit. & Laudens. in tit. qui feud. dar. poss. & Claud. de Seyfel. in tit. qui feud. accip. poss. Ampliat. 5. Clar. in §. feudum quæst. 18. & Cachet. decif. 27. & multæ ad negatiuam regulam limitationes tradantur per Duen. reg. 103. in verbo Clericus. Tamen de iure hoc est certissimum, & verissimum axioma in quocumq; Clerico, & Religioso, quod ex multis Pontificum constitutionibus, sacrorumque Canonum Decretis conspicitur, vt testatur Nouarius in praxi elect. fori qu. 34. sect. 1. in prima impressi. & Grass. in tract. de effect. Clericatus effect. 4.

Milites autem istos Melitenenses Equites non solum Clericos, sed & Religiosos monachos, & professos esse ex illorum impressis Constitutionibus colligimus eiusmodiq; professionem agunt, vt veri milites Christi dicantur omniaq; bona temporalia, vt nihil proprii habeant renunciare teneantur, & re vera Militia ista considerata iure merito dicendum est istos milites non posse esse Milites Principum temporalium, vt sunt ceteri Vassalli, qui Milites appellantur, quia ex Pauli Apostoli sententia, que registratur, in cap. reprehensibilis 23. q. 8. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit, & quia nemo eodem tempore duplici militia, & dignitate potest esse insignitus, vt scribit Harmenopol. in Promptuar. iur. civil. lib. 1. tit. 16. suarum Græcarum constitutionem ex l. vltim. C. de assessoribus, & l. 5. C. qui milit. non poss. lib. 22. eoque magis, quia per illius ordinis constitutiones sine magni Magistris licentia, nulli omnino personæ se fidelitatis Sacramento subijcere possunt, neque de iure ligam aliquam valent præstare fidelitatem, minusque Domino temporali bellum gerenti aduersus Christianos opem ferre, & istos milites veros Religiosos esse scribit, Abbas in cap. cum deputati. Nauar. conf. 12. lib. 3. Papon. lib. 1. tit. 10. Arrest. non enim videtur illius persona differre a Clerico beneficiato, quando commendam obtinet, qui Clericus nullo modo ad feudum successionem admittitur, vt latè per Natta conf. 600.

Quare permulti tenere hos milites esse exclusos à feudorum successione, vt Brun. conf. 17. Cassan. in consuet. Burgund. in tit. de feud. §. 5. Menoch. conf. 54. n. 24. vol. 1. & de arbitr. Iudic. lib. 2. cas. 231. Thomas de Marinis de feudo tit. 2. n. 141. Addit. ad Ann. sing. 206. vbi ita decifum refert, referente D. Tiberio Coppula Præfide Regiæ Cameræ, Nouarius, qui alios adducit in tract. de elect. & variat. fori quæst. 37. sect. 1. in antiqua impressione, Camill. de Curt. de feud. col. 3. n. 12. De Ponte de potestate Proregis tit. de Assensibus Regijs §. 4.

Licet non desint contrarium tenentes, vt Neuzan. conf. 30. Natta conf. 507. n. 9. vol. 3. Rubens conf. 80. Iacius Viuius decif. 446. par. 3. vbi hanc conclusionem varijs fundamentis probat, Genuens. in practicable, Eccles. quæst. 20.

Verum Anna in citat. singul. 206. refert, quod Religio Sancti Ioannis in vniuersum potest habere, & tenere feuda, prout de facto multas Ecclesias ea habentes in hoc Regno refert.

Et Gaspar Thesaur. forens. quæst. 18. circa finem lib. 1. notauit illorum vita durante admitti in patria Pedemontana huiusmodi Equites ad feudorum retentionem.

RESOLVT. CLXXVI.

- 1 Milites Hierosolymitani non possunt disponere de bonis,
- 2 Milites Hierosolymitani sunt verè Religiosi.
- 3 Milites Hierosolymitani emittunt tria vota.

Milites Hierosolymitani, An testari possint.

PRO resolutione huius Articuli negatiuam partem sequuntur, quia Milites Hierosolymitani non possunt disponere non solum de bonis, quæ ad ipsos pertinerent intuitu suæ Religionis, sed nec de patrimonialibus, aut aliunde quæsitis, Paleor. decif. 82. Caputaq; decif. 68. lib. 1. in manuscript. & hoc non solum ex dispositione Statutorum dictæ Religionis, sed etiã iuxta iuris communis dispositionem, quia sunt verè, & propriè Religiosi, Abb. in cap. 2. n. 3. in fine de statu Monachorum, & dicitur in dictis decisionibus, & præterea testari non possunt, cap. cum ad Monasterium in fine de statu Monachorum, cap. in præsentia de probat. not. in Auth. ingressi, C. de sacrosanct. Eccles. non enim habent velle, nec nolle quia in totum dependent à voluntate magni Magistris, Mohed. dec. 10. in fin. de caus. posses. & propr. quæ est potissima ratio, quare Religiosi testari non possunt, vt per Bald. in Authent. ingressi in 2. notab. & ita in terminis, Rota apud Ludouic. decif. 87. & 109.

Et quod Milites Hierosolymitani sint verè, & propriè Religiosi, Rota dec. 87. nu. 1. part. 2. & decif. 333. sub n. 1. & in decif. 887. num. 8. par. 1. & fuit dictam in Romana Palatii de Laquila 26. Maij 1600. coram Illustrissimo Cardinal. Lancellor. & in Tiratore, decimarum 24. Maij 1618. coram R. P. D. Pirouano, & in Vrbenetana hereditatis 18. Aprilis 1604. coram R. P. D. Mazanedo, Gratian. discept. forens. cap. 457. nu. 24. & seq. sub num. 26. reprobat opinionem contrariam, & sub nu. 27. dicit quod de eis iudicandum est, vt de cæteris Regularibus professis emittunt enim tria vota castitatis, Paupertatis, & Obedientie, Rota decif. 491. nu. 5. part. 1. diuersorum, Vnde propterea quicquid acquirunt Religionis acquirunt, prout ceteri Religiosi, Rota decif. 333. sub num. 2. part. 2. in recenti fuit dictam in Romana Palatii de Laquila, vbi fuit dictum procedere, etiam respectu bonorum patrimonialium, prout hoc idemmet resoluit ista decif. immo acquisitio immediatè fit ipsi Religionis, non autem ipsis Militibus, prout latè disculo articulo tenuit Rota in dicta decif. 333. sub num. 2. vbi dicitur esse adherendum huic opinioni tanquam fauenti Religionis, Nouarius de elect. & variat. fori quæst. 37. n. 4. sect. 1. in 1. impressi. Neapol.

RESOLVT. CLXXVII.

- 1 Appellatione Monachorum veniunt quilibet Religiosi in fauorabilibus.
- 2 Militia Aleantare est vera Religio.
- 3 Pius V. confirmauit privilegia Militum S. Lazari.

An Milites S. Lazari S. Iacobi, & Calatrauæ gaudeant privilegio Canonis.

IN casu occurrenti respondi affirmatiuè, ex infra dicendis. Et primò, quia in c. si quis suadente 17. q. 4. fit mentio de Monachis, quorum appellatione veniunt Religiosi cuiuscumq; generis. Nauar. in man. c. 27. nu. 79. Felyn. in c. non dubium, n. 2. de sent. excom. præterea nominantur Clerici, quorum appellatione in materia fauorabili venit, quilibet Religiosus, Felyn. in d. cap. non dubium, n. 1. Tabien. in verb. excommunicatio, §. 5. n. 18. Sylu. in d. verb. Clericus, §. 1. n. 1. Et dicto cap. si quis suadente, dicitur principaliter fauorabile, licet sit mixtum cum odio cum principaliter sit factum in fauorem, c. 2. de decim. in 6. Abbas in d. c. non dubium, n. 3. Felyn. n. 2. Tabien. in d. §. 5. num. 38. & in puncto, vide Azor. instit. mor. lib. 13. cap. 3. qu. 3. & cap. 4. quæst. 4. Cæterum dicta militia dicitur vera Religio instituta ad militandum pro fidei defensione, ac vni-

ac vniuersæ Italiae salute, & comodo, vt patet ex Bulla Gregor. XIII. scilicet record. edita de Anno 1572. 16. Kal. Octobr. & ita in puncto firmat. S. Thom. in 2.2. q. 188. art. 3. & Nauar. de regul. conf. 23. n. 3. lib. 3. Azor. in d. c. 3. q. 19. & c. 4. qu. 4. vbi in terminis pertractat hanc questionem.

2 Secundo, nam militia Alcantaræ dicitur vera Religio secundum Nauar. in d. conf. 23. n. 3. Canale. decif. 28. n. 47. par. 1. Præcipue cum dicta militia fit instituta sub Regula Ordinis Cisterciensium, Rot. Rom. in nouis. decif. 266. par. 2. Azor. in d. cap. 3. qu. 2. Vnde idem dicendum est de dicta militia S. Lazari vñta Religioni S. Mauricii, cum dicta Religio S. Mauricii fuerit similiter instituta sub Regula Cisterciensium, prout legitur expressè in dicta Bulla Gregor. XIII. licet in vñtis fiat communicatio priuilegiorum Doct. communiter in l. 1. ff. deleg. 1.

3 Tercio, quia Pius IV. confirmando de anno 1565. priuilegia Religionis S. Lazari exemit ipsam in omnibus casibus, in quibus est exempta Religio S. Ioannis Hierosolymitani, & sic cum dicta Religiones videantur adæquatæ succedit illa communis conclusio, quod adæquatus prosequitur priuilegia eius cui adæquatæ iura, & fauores. Paris. conf. 17. n. 3. vol. 4. Natta conf. 4.

Nec obstat si dicatur præfatos milites non vouere castitatem simpliciter, sed castitatem coniugalem, perpetua autem continentia requiritur ad perfectionem Religionis, secundum Paul. Apost. ad Corint. 7. S. Tho. in dist. 2. 2. qu. 186. art. 4. qui in fine dicit dictos milites ducentes uxorem non esse simpliciter, & absolute Religiosos, secundum quid l. quantum in aliquo participant quædam, quæ ad statum Religiosis pertinent, & hoc dictum refert Nauar. in d. conf. 23. n. 6. & 8. & Rot. in d. dec. 591. n. 7. par. 1.

Respondetur primo, quod ex priuilegio Papæ fuit dictis militibus commutatum votum solenne castitatis in continentiam, seu castitatem coniugalem, & ex dicta commutatione non dicitur mutata regulæ substantia, Nauar. de elect. fori qu. 69. n. 33. sect. 2. Rot. Rom. in nouis. in d. decif. 266. n. 6.

Secundo respondetur supradicta procedere quoad perfectionem Religionis, ac illius excellentiam non autem quoad statum Religionis saltem sic instituta, prout sic videtur declarare, Caier. in d. q. 186. art. 4. & corroborat suum dictum arguendo de diuitijs ad matrimonium, & videtur etiam posse argui, quod dicitur de Petro Apostolo qui focum legitur habuisse, Matth. 8. & refert D. Thom. 2. 2. d. qu. 186. art. 4. in princ.

Quare concluditur merito quoque milites Calatranae, & D. Iacobi habere hoc priuilegium Canonis, vt ex multis notant Grass. de effect. Cleric. effect. 9. num. 131. Bonac. de censur. disp. 4. quæst. 4. punct. 1. num. 7. Nouarius de elect. fori qu. 69. sect. 2. in vltim. impress. num. 21.

RESOLVT. CLXXVIII.

1 Equites mediæ Crucis non sunt exempti, sed vide n. 3.

2 Equites mediæ Crucis non assumuntur ad secularia officia.

Fratres Ordinis Sancti Ioannis insigniti media Cruce alba, An fori gaudent priuilegio, vt ceteri eiusdem Religionis Milites.

1 C Vm negatiua sententia transit Roder. reg. quæst. 63. num. 18. part. 2. quia verè Seculares sunt, videntur enim sine regula, & cum eorum bonis, ac vxorem ducunt, proinde a Regia iurisdictione exempti non sunt mediæ Crucis Equites dixit Azeued. l. 1. numer. 11. tit. 1. lib. 6. recopil. Bouadill. lib. 2. Polit. capit. 18. Aloy. Ricc. Prax. Pars IV.

num. 233. nec a decima, vel tributorum solutione sunt immunes, vt præcitati concludunt quin secularia Regis officia habere eos posse testantur Azeued. Bouadill. & Roderic. iam citati, ad quæ Hierosolymitani, Milites promouendi non sunt, Franc. decif. 479. nu. 4. Gratian. discept. 457. num. 28. Caball. crimin. resolut. cal. 64. num. 8. Maltrill. de Magistratib. lib. 2. cap. 6. n. 35. vt de cæteris Equitibus Calatranae, Alcantaræ, & similibus, Azeued. inquit. l. 14. tit. 5. l. 7. num. 19. tit. 9. lib. 9. recopil. & in Scolijs ad Cur. Pisan. ad fin. lib. 2. Burg. de Paz. l. 2. Thaur. num. 75. ad fin. Clericorum instat, qui ad officia secularia assumi prohibentur, cap. 1. 2. 5. 8. tit. Ne cler. vel monach. excomm. Couarruu. practic. quæst. cap. 33. num. 6. Nouarius in pragmat. Regni 1. de Cleric. seu Diac. Petr. Gregor. syntag. iur. lib. 47. cap. 10. num. 18.

3 Cæterum ego sum in contraria opinione, vt debeant remitti ad magnum Magistrum eorum ordinarium Superiorem cum sufficiat, quod militent sub dicta Religione, & ideo tanquam alij debent quoque frui priuilegio Fori.

RESOLVT. CLXXIX.

1 Exemptus renuncire non potest exemptioni.

2 Clericus sine Episcopi consensu non potest renunciare suo priuilegio, vide n. 3. & quid in militibus, n. 4.

Equites Melitenses, an possint renunciare priuilegio Fori, cum consensu eorum Superioris.

D ictum est aliàs huiusmodi milites tanquam Religiosos gaudere suo fori priuilegio, quod & latius prosequitur ex recentioribus, Nouar. forens. qu. 42. lib. 1. qui & alios adducit eiusdem opinionis Doctores, & plura cumulat in materia, Card. Tusc. concl. 107. lit. H. Grass. de effect. Cleric. effect. 1. num. 109. latè Maltrill. decif. 290. qui loquitur de omni specie militum, & equitum, scilicet, Calatranae, Alcantaræ, D. Iacobi, & D. Ioannis, & similibus.

1 Sed an tali priuilegio possint illi renunciare questionis est, & conclusio loquendo negatiue respondeo, eo quia exemptus in non suum Iudicem consentire, & exemptioni renunciare non potest cum non de suo tantum, sed Superioris etiam præiudicio agatur, cui immediate subiectus est, Abb. c. cum tempore n. 2. de arbit. Felyn. cap. P. & G. n. 3. de off. delegat. Bero. c. at si Clerici, n. 38. de Iudic. Barbo. l. 1. art. 3. n. 188. ff. de Iudic. Gail. lib. 1. obseru. tom. n. 2. & de pac. publ. lib. 1. cap. 12. n. 10. Auend. de censibus cap. 78. num. 14. Franc. decif. 540. n. 20. Gratian. decif. 78. num. 50. 51. Cancer. 2. resolut. cap. 2. num. 197. Mantica decif. 237. num. 4. Fontanell. de pact. nupt. claus. 3. glof. 3. nu. 41. tom. 1. Sed melitenses Equites Summo Pontifici sunt immediate subiecti, Aret. §. idem iuris n. 44. instit. de except. rultic. de fideicom. lib. 5. cap. 5. n. 2. Ergo sine Pontificis licentia nemo eorum Ordinarij Iurisdictionem poterit prorogare, cap. significasti de foro compet. Azendan. de censibus cap. 28. num. 15. 22. 24. Felician. de censibus tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 13. & sue exemptioni, absque Pontificis licentia renunciare, Tusc. lit. E. conclus. 566. n. 6. Sed ea non obstante eam vendicat Superior sicut nec potest uassallus inuito Domino, cap. Imperialem, §. præterea, & ibi glo. verb. duos, Afflict. nu. 24. 25. de prohib. feud. alien. per Feder. Abb. c. ex transmissa not. 1. de foro compet. Scrad. de feudis p. 10. sect. 5. n. 227. Anna conf. 107. n. 9. Peregr. decif. Rot. Patavinæ 149. n. 8. & alij apud Nouarium forens. quæst. 43. lib. 1. vbi idem concludit in 2 Clerico, dicens illum sine Episcopi consensu non posse renunciare suo priuilegio, quod latius prosequitur Cened. canonic. quæst. cap. 11. nu. 12. & Grass. in tract. de

Hh 2 effect.

- effect. Clericatus effect. r. num. 42. qui num. 652. affirmat, nec cum consensu Episcopi id posse facere ante.
- 3 eum, *Surd. conf. 396. num. 1. 5. tanquam concessio Ordini Clericali ad text. in l. ne quis, & ibi glos. C. de Ad-uoc. diuerfor. Iudic. & ita etiam tenet Farinacc. de in-quisit. qu. 8. n. 13.*
- 4 Quare concludendum est huiusmodi Milites non posse tali privilegio renunciare, vt de Equitibus dicit Aretin. in §. idem Iuris instit. de excep. rustic. de fidei-com. c. 5. n. 3. lib. 5. Caball. resol. crimin. cal. 225. n. 11. & seq. Grati. de effect. Cler. d. effect. 1. n. 109. etiam quod accederet consensus magni Magistri, quia tale privilegium respicit totum Ordinem dictæ Religionis, & consequenter ab vno non potest renunciari etiam cum consensu sui Superioris, nisi tamen accedat Papæ autoritas, igitur enim de re magni præiudicii, & momenti, quæ inconsulto Pontifice Maximo expediri non debet.

RESOLVT. CLXXX.

- 1 *Regulares incidunt in excommunicationem comminatum ab Episcopo contra adeuntes Monasteria Monialium.*
- 2 *Regulares qualiter prohibeantur accedere ad Monasteria Monialium, & refertur Decretum Sacre Congregationis, & an sub tali Decreto comprehendantur Milites Hierosolymitani n. 3.*

Milites Hierosolymitani an comprehendantur sub prohibitione facta Regularibus ne accedant ad alloquendas Moniales, absque licentia Sacre Congregationis.

- 1 **C**ertum est, quod Regulares incidunt in excommunicationem ipso iure comminatum ab Episcopo contra adeuntes Monasteria Monialium, eas alloquendi causa, Sorbus in compend. mendicant. in verb. accedere ad Monasteria Monial. qui sic decusum pariter dicit. Imò hodie prohibentur accedere vigore Decreti Sacre Congregationis super Episcopos, & Regulares, quo aufertur Episcopis, & alijs Superioribus omnis potestas concedendi illis licentiam illuc eundi, & cum eis alloquendi sibi que eam facultatem retinuit ipsa Congregatio, vt refert idem Sorbus in Compendio mendicantium in verbo ingredi Monasteria cuius decreti verba sunt quæ sequuntur.

Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinales Sacre Regularium Congregationis Præfetti ad occurrendum scandalis, quæ contingere possunt, alijsque iustis, & rationabilibus causis animum ipsorum, præ mouentibus, de speciali, & expresso mandato Sanctiss. Domini Sixti Diuina Prouidentia Papæ V. vni vocis oraculo eius facto decreuerunt, & mandauerunt nullis, post hac Religioso cuiuscumque ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (Superiore cui Monasterij, seu domus, cura incumbit, visitatore, vel Visitatoribus, Confessorio, ordinario, vel extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem Sacre Congregationis accedere ad monasteria, seu domos quarumcumque monialium, vel sororum, siue sui, siue alterius cuiusvis Ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis; quod si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsarum monialium, seu sororum Ecclesijs, siue Oratorijs exterioribus mitti contingerit prohibuerunt, ne dicti Religiosi villo quæsito colore moniales, sorores, vt quamlibet aliam personam intra clausuram degentes alloqui possint; confessorijs autem similiter interdixerunt, ne in adibus monialium, aut sororum continguis pernoscet, aut alios pernoscere faciant, vel alijs secum retineant, neud extra tempora generalium confessionum, quibus soli tantum confessorio refectionem diurnam accipere

vix permittitur, & tunc demum videlicet cum sua habitatio, aut virorum domus, vel monasterium in quò degit à monialium, seu sororum monasterio, vel domo nimium distat, nisi tamen, & eo casu contrarium specialiter constitutum sit ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant, quæ omnia, & singula sub penis priuationis officiorum, ac vocis actiue, & passiuæ ipso facto incurrendis, alijsque eiusdem Congregationis arbitrio præceperunt, inuolubiter obseruari iungentes cum illis Reuerendis Patribus Generalibus, Prouincialibus, & alijs quorumvis monasticorum, & mendicantium, ac non mendicantium Ordinum, & Congregationum Superioribus, ad quos spectat, quatenus infra terminum vnius mensis à die quo præsens decretum ipsis notificatum fuerit computandi debeant eiusdem decreti copiam cum huiusmodi præcepto omnibus suorum ordinum, & Religionum, monasterijs, domibus, & Conuentibus intimare, & notificare, ac intimasse, & notificasse, ne vllam aliquando demum ignorantiam in futurum allegare, aut prætere de quoniamodo possint, Romæ 9. Maij 1590. Frater Michael Bonella Cardinalis Alexandrinus, Georgius Palearinus Secret.

- 3 Sed an sub huiusmodi Decreto comprehendantur Milites Hierosolymitani dum accidisset dubitari in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & fuisse consultata Sacra Congregatio fuit rescriptum Domino Vicario tunc temporis sub dicto decreto comprehendis, & completi tales Milites Sancti Ioannis tanquam Religiosos, non obitante quod prima facie videretur contrarium determinandum, quasi quod in odiosis non esset facienda extensio ex cap. odia de regul. iuris in 6. nisi vellemus respondere huic obiectioni, quod dum agitur de materia animarum, & de vitandopericulo peccati potius dispositio illa censetur favorabilis, quam odiosa, & quatenus odium contineret admitteretur nihilominus extensio ob salutem animarum, Abb. in cap. ex tenore n. 6. qui filij sint legitimi, Iason in Auth. quas actiones n. 25. C. de sacros. Eccles. Rota diuers. decis. 29. n. 10. par. 2. & vide Roderic. quæst. regul. quæst. 1. art. 6. tom. 1.

RESOLVT. CLXXXI.

- 1 *Milites Hierosolymitani sunt exempti à iurisdictione Ordinariorum, & quid in concernentibus curam animarum, n. 2.*
- 3 *Episcopus dicitur competens tanquam Apostolica Sedis Delegatus.*

Presbyteri Hierosolymitani curam Animarum exercentes, An sint subiecti Ordinario.

- 1 **P**robauit Nauarius forens. quæst. 42. lib. 1. quod Milites huiusmodi Religionis Hierosolymitanæ sint exempti à iurisdictione Ordinariorum, vt etiam canonizauerat per prius, Rota decis. 72. n. 5. par. 1. & est in praxi vbique receptum de qua, & modernissimi testantur.

Tamen in facti contingentia consultus ego resolui quendam Reuerendissimum Episcopum esse iudicem competentem contra quendam Presbyterum Religionis Hierosolymitanæ ratione curæ animarum, quam exercuisse dicebatur de autoritate, & approbatione eiusdem ad eiusdem beneplacitum in Parochia Sanctæ Mariæ de Rotunda suæ Diocesis.

- 2 Et ad id dicendum mouebat ex dispositione Sacri Concilij Trid. sess. 25. c. 11. de Regular. quò expressè cauetur personas tam regulares, quam seculares huiusmodi curam animarum exercentes subesse immediate in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi in cuius Dioc. peragitur, vt dicit etiam

etiam Leon. in Theaur. fori Eccles. c. 18. n. 105. part. 2. ubi latius.

- 3 Item, quia Episcopus dicitur competens tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, iuxta disposita per dictum sacrum Concil. Trid. de reformat. sess. 24. c. 11. & per Bullam reductionis Gregor. XIII. editam de anno 1580. die 25. Nouembris incip. circumscripta quibus derogatur expressè privilegijs dictæ Religionis. Et ita censuit alijs sacra Congregat. in vna Tranen. per hæc verba, 23. *Archiepiscopus potest tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, ex hoc Decreto, & ex reductione Gregor. XIII. procedere in criminalibus, & morum correctione contra inseruientes, & Clericos militiæ Sancti Ioannis Hierosolymitani in Ecclesia sepulchri dictæ Diocesis.* Et testatur, etiam Leon. in Theaur. For. Eccles. p. 2. c. 18. n. 106. cum seq. sic fuisse decisum per dictam sacram Congregationem, & ita decisum esse per Rotam Romanam in re collect. per Farinac. decis. 493. p. 1. to. 1. & tenent Macerat. variat. resolut. lib. 1. resolut. 17. n. 4. Nouarius in oper. iur. Pontific. noui conclus. 3. n. 7. de visitat. ubi quod visitari possunt.

RESOLVT. CLXXXII.

- 1 Milites Hierosolymitani, & non professi gaudent privilegio fori, & quid in Equitibus aliarum Religionum num. 2.
- 3 Milites Calatruæ, & Alcantaræ subsunt Pontifici. Ordines militares æquiparantur Ordini Hierosolymitano, ibidem.
- 4 Religio Alcantaræ dicitur vera Religio.
- 5 Nouarius laudatur, & defenditur à quadam oppugnatione.

An Equites Alcantaræ, Calatruæ, & Sancti Iacobi, qui adhuc professionem non fecerunt gaudeant privilegio fori.

- 1 **D**istinguitur aliqui inter Milites Hierosolymitanos, & supra nominatos, vt præfati, & si non emiserint professionem gaudeant fori privilegio. At secus alij huiusmodi ordinum, nempe S. Iacobi Calatruæ, & similium, vt sunt Soccin. in cap. proposuisti de foro competenti, Boss. in præf. tit. de foro competenti n. 144. Bouadill. in sua Polytic. c. 19. n. 16. & 17. li. 2. quos adducit Masfrill. decis. 290. n. 166.
- 2 Tamen aduertendum est, quod ista opinio non fuit recepta à sacra Congregatione, quæ in facti contingentiâ rescripsit illos indistinctè gaudere dū sunt in actu probationis nouitatus intra annum iuxta formam. Concilij, quæ procedit etiam in Religiosis militaribus, vt eadem sacra Congregatio quandoque censuit, vt legitur, & iuxta hanc sententiam scripsit Nouarius forens. q. 42. a. n. 5. par. 1. qui supracitatos impugnare nixus est, prout ad id eundem Nouarium in specie allegat Placid. Costa. Siculus in addit. ad eius Genitorum consil. 42. n. 18. & ita fuisse alijs decisum in Rota Romana mecū differendo restatus est annis non longè elapsis Eminētissimus Dominus Cardinalis Mellinus, qui hodie diuina gratia fruitur dum vitam cum morte commutasse intelligam, & sic pariter certiorum me fecit Reuerendissimus Auditor Rotæ Māzanedus.
- Non debet enim esse differentia inter huiusmodi milites, nam licet ipsi Diui Ioannis sint magis strictè Religiosi, tamen non per hoc, & alij Religiosi, & Ecclesiastici non sunt, quia videmus Milites Sancti Iacobi Alcantaræ, & Calatruæ esse subditos Sedi Apostolicæ, & quod ordines militares omnes æquiparantur ordini Hierosolymitano, vt latius apud Nauarr. de reddit. quæst. 3. monit. 27. Valq. lib. 3. controuerf. cap. 105. & conferunt plenè adducta per Macer. resolut. 112. cas. 63. ubi etiam quod Religio Alcantaræ dicitur *Aloj. Ricc. Prax. Pars IV.*

4 vera Religio, idem affirmans de Militia Sancti Lazari, quos & gaudere privilegijs aliorum militum ibi fouet, vnde dispositum in nouijs Religionis Hierosolymitanæ debet procedere, & in alijs.

Quare his veris existentibus abstinere se poterat, nouissimè Giurba consil. 7. n. 21. in mordendo Nouarium, Authorè multæ eruditionis sub prætextu quod non perceperat Soccin. & alios supra allegatos, nam & ipse doctissimus Nouarius in Regno, & hac Ciuitate Neapolis multum commendatus rectissimè legerat ipsos Authores, sed tanquam summus practicus rerum Romanæ Curia, à qua omnes discere debent, noluit à decisio à sacra Congregatione, & Rota Romana recedere eo fortius, quia eius opinio est corroborata rationibus.

RESOLVT. CLXXXIII.

- 1 Equites Hierosolymitani delinquentes in officijs, quæ pro Principibus secularibus gerunt, puniri debent per Indices eorum Religionis numero 8. & idem in Clericis.
- 2 Equites Melita sunt exempti à seculari iurisdictione.
- 3 Aliqui tamen dicunt consuetudinem esse in contrarium, numer. 4.
- 5 Consuetudo quod laicus possit inquirere, vel punire Clericum non valet, numer. 6.
- 7 Licet præscripta, & sciente Papa.
- 9 Clerici, vel similes, qui à Iudicibus secularibus puniri non possunt, non debent ad offic. public. secularium admitti.

Milites Hierosolymitani delinquentes in officio eis dato à Principe seculari, An possint puniri ab illo, vel sint remittendi ad Ministros propriæ Religionis.

Affirmatiua pars est tenenda, quod sint remittendi ad magnum Magistrum, quia isti milites sunt dedicati, nam nō ducunt vxores, & dicuntur verè Religiosi, & appellantur fratres Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, & sunt de foro Ecclesiastico, & exempti ab omni secularium iurisdictione, vt patet ex Bullis plurium Summorum Pontificum descriptis in fine voluminis statutorum Religionis dictorum Militum, & tradit in puncto Felyn. in capitulo secundo, sub numero octauo, versiculo ita subdunt modernis extra de foro competenti, quem sequitur Decius in tractat. crimin. libro quarto, capitulo nono, numero 36. versiculo sexto, idem dicendum tomo primo, & latissimè ostendit Cacheran. multa adduces decision. Pedem. 27. numero 18. versiculo quibus non obstantibus, ex quo inferitur, quod sicut Clericus admissus Principem seculari ad aliquod officium seculari, si in ipso officio delinquat, non potest ab ipso Principe, vel alio Iudice seculari puniri, ita nec isti milites eiusdem fori privilegium habentes, prout in Clerico dicit Couarr. lib. pract. quæstion. cap. 33. sub numero sexto, post versiculo Clerici autem, qui dicit esse communem, opinionem licet apud Gallos minimè receptam, Clar. in præf. crimin. quæstione 36. num. 25. versiculo pone quæro, ubi, & ipse dicit communem, sed non obseruatum in Gallia, & subdit quod videmus quotidie Principes seculares tales Clericos etiam in sacris constitutos priuare officio, & etiam multare poenis pecuniarijs, ubi qualitas facti hoc exigit, licet de iure malè ius teneri posset, Farinac. libro primo, quæstion. crimin. tit. de inquisitione, quæstione 8. num. 98. versiculo & propterea si Clericus, qui pariter asserit communem de iure, licet de consuetudine contrarium seruetur ex testimonio Clar. Decius dicto capitulo 9. num. 143. versic. 10. non limitatur, & post alios Franch. decis. 479. n. 3. Nec obstat quod aliqui teneant contrarium, Hh 3 vt per

vt per Deci, vbi supra, & præter eum per Marf. sing. 694. apud omnes post principium vers. tene tamen menti perpetuo, & per Contra, in præc. cri. tit. de inquis. sub n. 8. in 16. & 17. limitationibus fol. 247. quia eorū dictum nō est verum, nec hoc iure cautum reperitur, vt dicit Deci, in loc. cit. vbi etiam respondet, ad ea quæ per tales contradictores allegantur. Nec vim facit consuetudo in cōtrarium, de qua attestantur tot Doctores, quia vt fatetur Clar. malè de iure Sufarien, potest plus ego dico quod non valet cōsuetudo, quod laicus possit inquirere, vel punire Clericum de delicto, quia esset irrationabilis, & contra ius Diuinum, quod Clerici sunt exempti à iurisdictione secularium, vt optimè ostendit Decian, d. c. 9. n. 10. vers. tertio extendende, vbi adducit, c. clericus cum ibi notatis per scribentes communiter extra de iudic. & alia iura, & auctoritates Doctorū, quod procedit etiam si esset præscripta tanto tempore de cuius initio memoria non extaret, vt subiungit Decian, n. 14. vers. extenditur prædicta conclusio, & etiam si Papa conscius fuisset de tali consuetudine, & nihil dixisset, quia licet iura imprescriptibilia sciente Principe præscribantur, hoc tamē verum est data capacitate præscribentis, secus autē si sit incapax, vt est laicus iurisdictionis in Clericos secundum Decian, alios adducētem vbi supra n. 16.

RESOLVT. CLXXXIV.

1. De proximo accingendus habetur pro accincto.
Et quando istud sit verum, num. 7.
2. Paratum vt detur habetur pro dato.
3. Conditio deficit quando constat statim esse defecturam.
4. Clericus effectus post delictum ex voto tamen ante delictum emissio, non potest accusari coram Iudice seculari.
Et quare num. 8.
- Sed in praxi minimè receptum est, num. 9.
5. Iuramento statuitur in dependentibus ab animo.
6. Miles Hierosolymitanus creandus qui gratiam se vendendi obtinuit, nec aliud illi deest quam habitus assumptio, non habetur pro milite, nec tunc gaudet fori privilegio.
- Miles Religionis Sancti Stephani creandus, qui cuncta adimpleuit, nec ei deest aliud, quam actualis assumptio habitus non habetur pro milite, nec gaudet privilegio fori eius concessio delationis armorum.

Quod Delinquens postquam fecit probationē pro consecutione habitus militum Hierosolymitanorum, & obtinuit gratiam suscipiendi dictum habitum, & soluit viaticum, & aliena facienda fecit, vt vestiretur, illud tamē adhuc non assumpsit, non gaudet privilegio fori dictæ Religionis, sed remanet sub iurisdictione secularium Iudicum, ac si dictā gratiam non obtinuisset.

Diximus supra in alijs Resolutionibus, quod Milites Hierosolymitani delinquentes gaudent privilegio fori, & immunes, & excepti sunt à iurisdictione secularium Iudicum, & sunt remittendi ad eorum Iudicem competentem magnum Magistrum.

Quæritur modo an dictum hoc procedat in eo, qui deliquit, postquam fecerat probationes, & obtinuerat gratiā suscipiendi habitum, & exolverat viaticum, & iam se separauerat accedere ad Insulam Melitæ pro assumptione dicti habitus, & illum tamen nondum assumpserat, & videbatur quod sic primo per regulam quod de proximo accingendus habetur pro accincto l. penult. ff. de milit. testam. cui conformis est text. in l. itē legato 47. §. 1. vers. utrum autem legato, ff. delegat. 3. & §. fin. ad finem, in auth. ut extat inflat. 1. dot. quod pro dato habetur, quod iam paratum, & ut detur, & in l. si quis cum sciret in fin. ff. pro emptor. quod per dictum reputatur quod statim est perdedum, & in l. fin.

ff. de condit. inst. quod deficit conditio quā cōstat statim defecturā, quā regulam, pulchrè exornat. Marfil. singul. 106. qui de proximo, & in repet. l. vnic. n. 92. & seq. vers. facit præterea C. de rapt. Virg. Secundo per decisionem Bal. in l. 1. ad finē n. 11. C. an seru. ex facto suo, ut tenet quod si laicus post commissum delictum efficitur Clericus, uel Religiosus ex voto quod ante delictum commissum faceret de clericatu, uel Religionē, non potest accuri coram Iudice seculari nec ab eo puniri, sed cognitio erit Iudicis Ecclesiastici quasi quod votum retrahatur, & delinquens eo tempore cōstat fuisse Clericus, uel religiosus, quam decisionē sequuntur Iaf. in l. cum quedam puella n. 11. vers. limita singulariter ff. de iurisdictione omnium Iudic. & Decian. in tract. crimin. to. 1. lib. 4. c. 9. n. 23. vers. decimo, extenditur, & subdit Iaf. n. 12. esse valde notandum, quia per eam, quis possit euadi à pena mortis præsertim, quia an votum emiserit ante delictum commissum, vel non standum esset eius iuramento prout de alijs dependentibus ab animo, uel conscientia alicuius regulariter statui debet, iuxta notata per glos. & scribentes in §. sed ista inflat. de actū. & sequitur Decian. vbi supra, & idē tenet Cot. memorab. in verbo laicus post princ. vers. sed hoc limitari debet, Marfil. singul. 534.

Contrarium tamen, quod imo remissio faciendā non sit, verius est, ex quo delinquens uerè non est miles, ad hoc enim ut dicatur miles, requiritur quod habitum militarem assumpserit, nec sufficit destinatio quæ ex multis, & varijs accidentibus aliquando non sortitur suum effectum, & ita in puncto decidit D. de Franch. dec. 449. in tertia parte, & inquit quod ita iudicauit Magna Curia Vicariæ, & deinde Sacrum Concilium ex iam dicta ratione, & alijs quæ ibi uideri possunt: in hoc tamen standum erat declarationi Sacre Congregationis DD. Cardinalium.

Ad allegata in oppositum respondet Franch. uno modo n. 4. quod regula d. decis. in l. penult. & aliorum iurium similium procedit secundum fictionem, & nō ueritatem altero modo respondet n. 5. quod locum habet quando infallibiter opus paratum faciendum est de proximo, secus autem quando potest non fieri, ut in casu nostro ad dictum Bal. & sequacium de voto respondet n. 6. quod procedit, quia id est indubitanter successurus ex quo quis tenetur votum adimplere: secus autem si indubitater successurus non esset, prout in terminis nostris in quibus multa accidere possunt, ex quibus non assumatur habitus concessus, pro qua responsione adduco ego text. in dicta leg. item legato dicto §. primo in alijs uerbis, quæ emerant, nec dum tamē ei assignauerat assignaturus si uixisset, ff. de leg. tert. subdit præterea n. 7. quod in praxi non recipitur.

RESOLVT. CLXXXV.

1. Beneficium ut dicatur, quæ concurrere debeant, & n. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.
8. Beneficia Sancti Ioannis sunt ad mutum amouibilia.

An beneficia militum Sancti Ioannis dicantur uerè, & propriè beneficia Ecclesiastica.

Respondetur minimè dici beneficia Ecclesiastica, siquidem in eis minimè concurrunt requisita beneficiis Ecclesiasticis competentia, nam ad hoc, ut sit aliquod beneficium Ecclesiasticum, debet insimul sex requisita concurrere, quæ tradit Abbas consil. 47. Illud de iure n. 1. part. 2. Decius in rubrica de re scriptis nu. 3. vers. & ibi concludit Gigas de pensionibus quest. 86. n. 7. & 8. & alii infra citandi.

2. Quorum primum est, quod sit fundatum Episcopi auctoritate interueniente glos. uerbo si beneficium in fine Clem. 2. de decimis, & ibi communiter omnes Abbas

Abbas in cap. significatum n. 5. in fine de præbend. Felyn. in cap. ex parte il 2. num. 2. de rescriptis, Decius conf. 210. viso puncto, num. 4. Guido Papa decif. 187. n. 1. Ripa in cap. decernimus, num. 69. verif. in isto puncto de iudiciis, Bertrand. conf. 379. n. 1. lib. 6. Rebuff. in praxi, titulo quare instituta sint beneficia, num. 10. Gomezius in regula de annali qu. 20. Spinus de testament. glof. 4. principali n. 36. Lambert. de iurepat. lib. 1. qu. 9. art. 3. n. 1. & per totum Rot. decif. 505. n. 1. p. 1. diuersor. Casar de Grassis decif. 13. n. 9. de præbend. Ratio est, quia nullus priuatus sine Episcopi auctoritate potest locum sacrum, vel rem spiritualem constituere cap. ad hæc de religiosis domibus, Guido Papa dicta decif. 187. n. 1.

3 Secundum requisitum est, quod habeat quid spiritualitatis annexum, nam propter diuinum Officium datur beneficium, cap. fin. de rescriptis in 6. Abbas d. conf. 47. n. 1. verif. tertium consideratur, Anchar. in regula beneficium, n. 4. de reg. iuris in 6. Barbatia in cap. in nostra num. 74. de rescriptis, Rebuff. in tract. in pacif. possell. n. 287. verif. tertio agnoscitur, Lambert. de iurepat. lib. 1. qu. 9. art. 3. sub n. 3. verif. tertio requiritur,

4 Tertium requisitum est, quod sit conferendum Clerico, non laico, cap. cum adeo de rescriptis, cap. ex litteris de transact. cap. 2. de institutionibus, Ancharan. Abbas, & reliquis vbi supra Sclua de benef. in princip. num. 2.

5 Quartum requisitum est, quod conferri non possit, nisi ab Ecclesiastica persona Episcopo, vel Prælato, non vero a laico, cap. si quis deinceps, cap. si quis nullus 16. qu. 7. & ibi glof. in summa Anchar. in d. reg. beneficium sub n. 3. Abbas n. 1. in d. conf. 47. nu. 1. Lambert. in d. art. 3. n. 10. post principium, Rebuff. de pacif. possell. d. n. 287. in principio.

6 Quintum requisitum est, quod sit perpetuum, hoc est, quod non conferatur ad certum tempus, sed perpetuo, & ad vitam eius cui confertur hoc enim proprium beneficiorum est, cap. Sanctorum 70. dist. cap. penult. de Clerico egrotante, c. si graciosè de rescript. lib. 6. Milius in repertorio, verb. beneficium, num. 24. Gigans d. quæst. 85. verif. 5. requisitum, Rebuff. cum alijs vbi sup. verif. 5. dignoscitur, Achil. decif. 1. num. 4. de officio Vicarii.

7 Nam, sicut matrimonium carnale est perpetuum, est enim vir, & femina coniunctio, indiuiduam vitæ consuetudinem continens §. 1. Institut. de patr. potest. sic, & hoc matrimonium, quod contrahitur inter beneficium, & Ecclesiam, c. inter de translatione Episcopi, Rebuff. in praxi, titulo requisita ad bonam collationem num. 13.

Sextum requisitum est, quod conferens non possit sibi illud conferre, nec retinere, cap. finali de institut. cap. relatum de præben. & ibi notatur.

Necnon quod purè, & sine aliqua extrinseca conditione debeat illud alteri conferre, cap. si quis dator, & seq. cap. si quis obiecerit 1. qu. 3. c. ex p. 1. de off. delegat. cap. 2. de elect. lib. 6. Anchar. in d. regula beneficium, n. 8. Abb. d. conf. 47. n. 1. verif. 4. consideratur Gigans d. qu. 86. n. 9. Rebuff. vbi supra, Sclua de benef. in principio, num. 5.

8 Vnde cum præfata beneficia S. Ioannis sint amouibilia ad nutum Magni Magistris, vt per Mohedan. decif. 10. de caus. possell. & propriet. quem refert Nonar. in pragmat. Regni prima de Ecclesiast. person. num. 5. ideo non debent dici beneficia Ecclesiastica.

RESOLVT. CLXXXVI.

- 1 Episcopus habet iuris assistentiam super quarta.
- 2 Manutentio non impeditur ex exceptione requirente altiore indaginem.

Praxis Aloys. Ricc. Pars IV.

Equites Hierosolymitani, An teneantur soluere quartam Canoniam ex Parochialibus Episcopo loci Ordinario.

IN casus contingentia allegabam decissionem Rotæ in vna Terulen. decimarum Veneris 15. Martii 1613. coram R. P. D. Vbaldo, quæ sub his complectitur verbis.

Fuit resolutum, articulos releuare ad effectum concedendi manutentionem Episcopo in quasi possessione percipiendi quartam Canoniam, etiam ex Parochialibus spectantibus ad mensam Præceptoriarum Religionis Hierosolymitanæ Curia, alias Rota resol. intrare arbitrium, ad effectum vt dicti artic. habeatur pro probatis, illi autem comprehendunt, tum quod istæ Parochiales sunt contra Comites Episcopatus Ierusalem post erectionem dictæ Ecclesiæ in Cathedrali, & antedictam erectionem Archiepiscopus Casar Augustan. sunt in antiquissima possessione percipiendi dictam quartam Canoniam ab immemorabili tempore, qua stante quasi possessione, etiam de tempore Morclitis quod bene percutit articulum competit Episcopo, absque difficultate manutentio, §. retinendæ, §. hodie Institut. de interdict. cum vulgar.

1 Quam manutentionem eo facilius concedendam esse Domini dixerunt, quia Episcopus habet iuris assistentiam super dicta quarta, c. omnes Basilica qu. 7. c. conquerente de off. ordin. cap. 1. de Cappellis Monachor. Rota de communi apud Cantuuccium dec. 31. n. 5. vbi latè de hoc par. 2. diuersi, etiam contra Equites Hierosolymitanos, Hostiens. in cap. cum contingat, num. 1. de decim. verif. nam secundum, & in d. cap. conquerente, n. 15. de off. ordin.

2 Non obstat priuilegium exemptionis, quia tanquā requirens altiore indaginem, & respiciens petitorium, non debet impedire manutentionem, vt fuit resolutum in Carthaginen. Decimarum 27. Iunii 1590. coram Giffio, & in Abulen. Decimarum 21. Maii 1600. coram Pegna; & ita fuit decissum Episcopo solum informante, &c.

RESOLVT. CLXXXVII.

- 1 Nobilitas non denigratur per ignobilitatem matris.
- 2 Refertur decisso Rota.

In assumptione habitus Equitum Hierosolymitanorum, an obstat ignobilitas ex parte matris.

1 **D**ixi negatiuè in facti contingentia in alijs casibus nobilitatis ne denigretur nobilitas per ignobilitatem matris verum in assumptione habitus Diui Ioannis requiritur nobilitas ex parte, tam matris, quā patris, vt censuit Rota in vna Gienen. portionis 5. Nouembr. 1607. coram Caualerio, cuius tenor est.

2 Iterum proposui dubium alias resolutum die 25. Iunii 1607. an statutum Ecclesiæ Gienen. obstatet D. Ioanni, & Domini dixerunt non esse recedendum a decissis, & quia maius fundamentum fiebat in auiæ paterna Ioannis, quam impuram fuisse asserbatur dictum fuit non obstat, cum enim in nobilitate consideretur genus, & sanguis ex linea paterna licet hæc nobilitas ex coniunctione cum vxore impura, aliquo modo denigretur nõ tamen admittitur, ita vt filius ex tali coniugio nati eam amittant, vnde D. Ioannes natus ex parte nobili non amittit nobilitatem, sibi prouenientem ex linea paterna, & ultra adductos in alia decif. tradit, Tiraq. de nobilit. cap. 25. n. 5. & c. 35. n. 4. per text. in l. humiles, C. de incert. nupt. & in leg. cum quiss. de interdict. & relegat. & faciunt, quæ scribit Hierosolym. Osor. de nobil. ciuil. lib. 1. c. 4. incipient, Hæc autem opinio tantum valuit, &c.

Hh 4 Acce-

Accedit quod si pater Ioannis qui habuit matrem impuram non amisit suam nobilitatem, ut late in alia decisione dictum fuit illa impuritas multominus nocere debet D. Ioanni qui ab ea est remotior.

Nec obstat conf. Paul. de Castr. 113. n. 4. lib. 1. dum ponderantur verba Statuti requirentis nobilitatem ex parte patris, quasi terminus iste ex parte patris, sit latior quam si diceret ex linea patris, & sic comprehendat consanguineos patris, tam agnatos, quam cognatos patris, & sic auiam paternam Ioannis propter illius impuritatem ei nocere, quia habemus textum contrarium in cap. 1. de natur. success. feud. ex latere omnes per masculos descendentes, usque in infinitum iunctis verbis in fine text. per quem text. tradit Neapod. super confus. Neapol. in tit. de success. ab intest. constituit. incip. quod non est differentia inter istos terminos ex parte patris, & ex linea paternam; Idem etiam determinat Curt. iun. conf. 5. num. 24. vbi dicit ex mente Bart. quod sub illis verbis ex parte patris non comprehenduntur, nisi illi qui sunt coniuncti per lineam masculinam faciunt tradita per Bart. conf. 10. lib. 1. & sic videtur esse verus intellectus, & etiam quod ante sit aliquod dubium, esset capiendus in hac materia statuti odiosi Italia enim statuta sunt contra ius, ut dicit Rota in vna Toletana portionis 27. Ianuarij 1595. coram Illustrissimo Domino meo Cardinal. Mant. Neque hoc statutum admissio hoc intellectu potest dici superfluum, quia vendicat sibi locum quando quis punitur, sed ignobilis ex parte patris, esset impunitus per lineam femininam, ut ex eius lectura apparet.

Non obstat Napodanus pro parte Capituli allegatus, vbi supra nu. 168. dum quod ex parte patris possunt adesse etiam agnati, uti descendentes ex amita, quia quidquid sit de veritate illius questionis, ibi agitur quo ad constitutionem gradus ad effectum successionis, quæ est in materia longè diuersa à casu nostro, in quo agitur de nobilitate, quæ ut dictum est consideratur per lineam paternam, ut in statuto exprimitur.

Ex quibus an appareant dicta verba ex parte patris, ita esse de iure intelligenda in tract. doctrina quod verba à statuto posita debent intelligi secundum realem significationem, & ita statuentes ea intelligere voluisse, Bar. in l. si quid earum in princip. ff. de legat. 3. Curt. iun. d. conf. 5. num. 12. & 13. & ex his conclusum fuit non esse recedendum à decisio.

PRAXIS CLAVSVRE MONIALIVM.

Ad ornatum Bullarum Gregorij XIII. incip. adeo sacris Virginibus, & Pij V. incip. circa pastoralis.

RESOLVT. CLXXXVIII.

- 1 *Locus Monasterij intra quem Moniales sistere debent venit appellatione clausura.*
- 2 *Moniales non potest ad domos Monasterio contiguas accedere.*
- 3 *Moniales nequit se recipere ad alieni tecti partem.*

Clausura sub Nomine quidnam veniat.

- 1 **V**enit sub appellatione clausura locus Monasterij intra quem Moniales sistere debent, & a quo egredi non possunt, absque clausura violatione, & clausura dicitur spatium quod intra ianuam Monasterij semper clausam continetur, & ita in praxi est receptum. Cuius clausura termini, & limites complectuntur omnia monasterij loca, ergo ianuam clausa continetur, & ad quæ saculares minimè admittuntur, ut patet ex Bulla felicitis memorie Gregorij XIII. edita in

Anno MCLXXII. tertio Kalendas Ianuarij, incip. Deo sacris Virginibus in illis verbis.

Nec ibidem licere monialibus, etiam Tertiarijs egredi à ianuam Monasterij, quæ est pro clausa Monasterij ipsius, etiam ad claudendam aliam vterioiorem ianuam qua patere solet aditus secularibus venientibus ad rotam, vel ad cratem, seu loca colloquii destinata, vel ad pulsam ipsam ianuam clausuræ, quæ loca cum saltem pro causis prædictis patere soleant secularibus extra clausuram censerì debent etiam quo tempore clausa sunt.

2 Vnde evenit monialem non posse ad domos monasterio contiguas accedere etiam si domos illas inhabitent tantummodò feminae elemosynis colligendis, ut scilicet monasterio præstandis deputate. Cum enim ad huiusmodi domos secularibus pateat accessus, intra monasterij septa, non connumerantur, nec clausuræ terminis clauduntur; Ita Nauar. de reg. comment. 4. n. 56. Sanch. in opere morali tom. 2. lib. 6. cap. 1. §. n. 19. & consequenter monialis ad huiusmodi domum se transferens clausuram violare dicitur, prout ita cum in facto accidisset, & ego fuisset consultus ita respondi.

3 Prout etiam monialis clausuram violat, si ad alieni tecti partem transeat, quia tectum alienum domus minimè dicitur, pars monasterij, & consequenter neque intra terminos clausuræ continetur, licet secus sit, vbi monialis in superiori tecti parte, quæ ad monasterium spectat, se existat, quia cum hæc dicantur pars monasterij intra terminos clausuræ continetur, & ita pluries consulti.

RESOLVT. CLXXXIX.

- 1 *Moniales cuiuscumque Ordinis post professionem ad clausuram tenentur.*
- 2 *Conuersæ, & tertiariæ professæ tenentur ad clausuram.*
- 3 *Moniales Nouitiæ non tenentur ad clausuram.*
- 4 *Feminae professionem emittentes hac conditione, ut in domo propria remaneant ad clausuram non tenentur.*
- 5 *Feminae quæ non sunt verè moniales non tenentur ad clausuram.*

Clausura quasnam Moniales obligat, ita quod à Monasterio egredi non possint.

1 **I**n motu proprio felicitis memorie Pij V. qui incip. Circa pastoralis satis enixè probatur omnes, & singulas moniales cuiuscumque Ordinis sint post emissam professionem obligari onere clausuræ, dummodò in congregatione viuunt, ut patet in illis verbis cuiuscumque ordinis, vel militarium, etiam si Hierosolymitanæ sint.

Et facit Concil. Trid. sess. 22. de regular. cap. 22. vbi præscribit omnia in superioribus decretis contenta, seruari in omnibus Cenobijs, ac Monasterijs quarumcunque Monialium quocumque nomine appellentur, & sub quacumque regula, vel constitutionibus viuunt, certumque est, quod adest vnum Decretum cap. 5. eiusdem sessionis de clausura Monialium.

2 Hinc inferitur Moniales etiam conuersas, & tertiarias teneri post professionem ad clausuram. Rodriquez questionum Regularium to. 1. qu. 44. art. 4. Miranda in tract. de Monialibus qu. 1. art. 3. & 5. Suarez tom. 4. de rebus lib. 4. cap. 8. num. 14. & 17. & alij quos refert, & sequitur Nouarius in tract. de elect. & variat. fori qu. 65. sub n. 5. vers. & hinc sect. 2. in vltima impressione.

3 Et hinc quoque concludendum est Moniales nouitias non teneri ad clausuram, tum quia iura loquuntur de professis, tum etiam, quia in materia odiosa appellatione Regularium non includuntur nouitij. Nouar. forens. qu. 80. n. 7. lib. 1. & ita in puncto scripsit Suarez de

de Religione tom. 4. lib. 1. cap. 8. n. 16. quem sequitur Nouarius in tract. de elect. fori quæst. 63. n. 22. sect. 2. in vltima impress. Neapolitana.

4 Et pariter venit dicendum feminas quæ solemnem professionem omitterent hac conditione, vt in domo propria remanerent (vt alias factam fuisse constat ex c. insinuante qui Clerici, vel vouentes) non teneri ad clausuram. Ratio est, tum quia in præcatis iuribus sermo est de Monialibus in cōgregatione viuentibus ob id in propositione dixi modo in Congregatione viuant. Tum quia istæ non habent Monasterium, seu locum clausuræ, secus dicendum est de illis, quæ in Congregatione viuunt, etiam si tempore professionis animam haberent non obligandi se ad clausuram, onus enim clausuræ non oritur ex voluntate Monialium, sed ex dispositione Summorum Pontificum qui Moniales professas ad clausuram obligant. Miranda in tract. de Monial. quæst. 1. art. 4. conclus. 5.

5 Et tandem affirmari potest illas feminas quæ non sunt verè Moniales non teneri ad clausuram etiam si aliquæ simplicia vota emittant, feminæ verò quæ simpliciter vouent aliquem Religiosum viuendi modum hortandæ sunt, vt solemniter profiteantur facta autem professione ad clausuram tenentur quod si renuant professionem solemniter emittere, & clausuram recipere non possunt vllam in posterum in suam Congregationem recipere, & si aliquam recipiant, receptio irrita est, vt patet ex motu Pij V. circa Pastoralis.

RESOLVT. CLXXXX.

- 1 Episcopi procurant clausuram Monialium.
- 2 Clausura si obseruetur in Monasterijs exemptorum esse videnda per Episcopum, sed contrarium num. 3. & vide num. 4.

Clausura Monialium, An possit procurari per locorum Ordinarios in Monasterijs quæ Regularibus subduntur.

1 Satis notum est, quod onus cogendi Moniales ad clausuram spectat ad Episcopos locorum Ordinarios autoritate ordinaria in suis Monasterijs, Authoritate vero Sedis Apostolicæ delegata in Monasterijs Sedis Apostolicæ subditis, vt constat ex Concil. Tridentin. sect. 25. de Regular. c. 5. & notatur in c. periculofo de Statu Regular.

2 Imò sunt qui dicunt Episcopum posse, & debere videre an clausura seruetur non solum in Monasterijs sibi subiectis, sed etiam in Monasterijs Monialium, quæ regularibus subduntur, & non posse ab ipsis regularibus impediri quo minus ad hunc effectum ea visitet quoties id expedire iudicauerit, ita referunt à Sac. Congreg. Concilij decusum. Galet. in Margarita. casuum conscientiarum, verbo clausura 1. Episcopus Minoren. in praxi par. 1. verbo Moniales §. 4. & §. 8. vers. 4. Armendar. Armendar. in addit. ad recopil. legum. Nauarra lib. 1. titul. 1. 7. de Episcop. n. 44.

3 Et licet sint qui totum contrarium affirmarunt, vt Mirand. de sacr. Monial. quæst. 2. ar. 14. num. 3. & Sanchez in Summa Theologiæ moral. lib. 6. c. 15. num. 21. vbi existimant non posse Episcopum ad clausuram cogere Moniales exemptas ab eis nec illis licere intrare huiusmodi Monasteria exempta Prælatique Regularibus subiecta etiam prætextu videndi an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu quo publicè constaret illam esse violatam.

4 Tamen prima opinio est recepta in praxi, iuxta quam hodie indistinctè practicitur à Dominis Coepiscopis in eorum Diocesis.

RESOLVT. CLXXXXI.

- 1 Clausura Monialium de iure positio inducitur est.
- 2 Clausura de iure diuino non fuit præcepta.
- 3 Lex per non vsum autoritate caret.
- 4 Lex promulgatur sub conditione, si acceptetur à populo.

Moniales An possint excusari à Clausura vbi præcepta indigentia Clausuram non sunt recepta, vel contraria consuetudine sunt abrogata.

1 Dvm in Alma Vrbe Romæ degerem transui cum opinione requisitus à quodam Illustrissimo Prælato posse aliquibus in locis Moniales à clausura excusari, nempe quoties exempli gratia præcepta indigentia clausuram non essent recepta vel quoties contraria consuetudine essent abrogata secutus sententiam Azorij Instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 8. quæstio 1. quam etiam probauit Sanchez in sua summa l. 6. c. 15. n. 4. to. 2.

2 Pro qua opinione facit nam clausura Monialium iure humano positio inducitur est, vt patet ex c. periculofo de stat. Regular. in 6. & ex Concil. Trident. sess. 25. c. 5. & ex Bullis Pij V. & Gregorij XIII. quas recollegit post alios Naldus in sua Summa in verbo Clausura, de iure enim diuino talis clausura non fuit præcepta, quia neque ex scriptura, nec ex traditione aliqua diuina huiusmodi clausura apertè deduci potest, vt per Nauar. in c. statuimus 19. quæst. 3. n. 29. comment. 4. de Regular. statè Miranda in tract. de Monialibus q. 1. art. 1. Vega in summa c. 86. cas. 19. tom. 2.

3 Taliter quod cum clausura sit de iure humano, & ius humanum non semper vbique vigeat, Burchult. consil. 167. n. 35. & 36. vbi quod varijs de causis impediri potest; Ideo iure optimo dicendum est ex supradictis causis posse Moniales à clausura excusari.

4 Et licet Lamas in Methodo curation. in appendic. §. 2. in fine contra supradictam sententiam teneat; Tamen contrarium puto verius, nam lex per non vsum, & receptionem autoritate caret, taliter quod neque est necessaria aliqua præscriptio temporis, sed sufficit sola repugnantia per actus contrarios. Suarez de legib. 4. c. 16. n. 12. quia leges humanæ tam ciuiles, quam Pontificiæ, vt obligent requiruntur consensus, & acceptatio populi. Nauar. in Manual. c. 23. n. 41. Emanuel Sa in Aphorism. in verbo lex n. 1. Lessius de iustit. & iure lib. 2. c. 22. dub. 13. n. 98. Becan. in summa Theolog. tract. 3. cap. 6. quæst. 8. n. 2. par. 2. Valentia tom. 7. quæst. 5. puncto 2.

5 Promulgantur enim leges sub tacita conditione, si à populo acceptentur, nam hoc videtur conformè benignæ Legislatorum voluntati, ne nimis eorum subditis onerosæ videantur, quod suadet ex l. de quibus ff. de legibus, vbi leges nulla alia ex causa nos tenent, quam quod iudicio populi receptæ sint.

RESOLVT. CXCI.

- 1 Episcopus dat licentiam exeundi à Monasterijs, & quid seruetur in Monasterij exemptis num. 2.
- 3 Vicarius Episcopi potest Monialibus concedere licentiam exeundi à Monasterio, sic etiam & Vicarius Capitularis, num. 4.

Licentia exeundi à Monasterio à quonam sit impartienda inscriptis.

1 Scimus spectare ad Episcopum facultatem concedendi licentiam Monialibus exeundi à Monasterijs Episcopo, vel Sedi Apostolicæ subiectis, vt decernitur per Sacrum Concil. Trident. sess. 25. cap. 5. & statuitur in motu proprio Pij V., qui incipit decori, & honestati, quod illa debet esse in scriptis approbata.

2 In

- 2 In monasteriis verò exēptis quæ Regularibus subduntur, facultas exeundi concedenda est a Superiore Ordinis, vt a Generali, Prouinciali, vel ab alio Prælato immediato, iurisdictionem quasi Episcopalem habente, & præterea ab Episcopo, vel illius Vicario. Ratio est, quia in præcitato motu præscribitur, vt licentia a Superiorib. Ordinis, & ab Episcopo, seu loci Ordinario concedatur etiam si monasteria ab Episcopo, rum, & Ordinariis iurisdictione exempta sint; hoc tamen intelligendum est; vbi prædictus Pij V. motus vsu receptus est, alicubi enim vsu receptus non est, consequenter in monasteriis exemptis non est necessaria in illis locis Episcopi licentia, sed sufficit facultas Generalis, aut Prouincialis, aut Superioris loci, monasterij, iurisdictionem quasi Episcopalem habentis, ita sentire videtur Nauarr. in commentar. 4. de Relig. n. 60. vers. 3. Azor. Institutionum moralium par. 1. l. 13. c. 8. quæst. 1. Suarez to. 4. de Religione lib. 1. c. 9. n. 13. Miranda de Monialibus quæst. 3. art. 6. conclus. 1. licet non sufficiat licentia Abbatis ipsarum Monialium, quia in motu proprio Pii Quinti fit mentio de Superioribus Ordinum Monialium, ibi præter alios ordines Superiorum ultra quod ipsa clausuræ præcepto tenetur, vt per Rodriguez tom. 1. quæst. Regularium quæst. 46. art. 2.
- 3 Similiter Vicarius Generalis Episcopi iuxta tenorem Sacri Concilii Tridentini loco citato poterit eandem licentiam concedere; quæ quidem facultas tribuitur etiam in monasteriis, Sedi Apostolicæ subiectis, Lamaf. in Methodo curationis in fine §. 5.
- 4 Et Capitulum Sede vacante adhuc poteri eandem licentiam concedere, & consequenter Vicarius ab eo deputatus, Sanchez in Summa Theologiæ moralis c. 15. lib. 6. num. 130. tom. 2. vbi idem affirmat in aliis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus.

RESOLVT. CXCIH.

- 1 Causa iusta requiritur, vt possit concedi licentia exeundi à Monasterio.
- 2 Causa ex quibus Monialis possit à Monasterio exire recensentur.
- 3 Epidemice sub nomine quidam veniat, & num. 4.
- 5 Morbus Epidemicus quatuorplex sit.

Causæ ex quibus facultas Monialibus exeundi à Monasterio concedi possit quænam sint.

- 1 Ad finem vt Monialis à monasterio absque clausuræ violatione egredi possit nō solum debet præcedere licentia Superioris, verum etiam debet subesse iuxta causam, vt colligitur ex c. periculosa de stat. Regular. in 6. & ex Concil. Trident. sess. 25. c. 5. de Regular., & alibi ex Constitutionibus Pontificum.
- Attenta autem Bulla Pij V. incip. decori, & honestati tres tantummodo causæ concedendi prædictam facultatem exprimuntur.
- 2 Prima est Magnum Incendium. Secunda est infirmitas lepræ. Tertia est infirmitas Epidemicæ.
- 3 Cuius quidem morbi epidemicæ sub nomine pestem, seu morbum pestiferum intelligi notarunt Sorb. in compend. Mendicant. in verbo ingressus Monasteriorum num. 6. Zecch. de Republ. Ecclesiast. tit. de Regular. c. 3. num. 15. & Gutierrez canon. quæst. lib. 1. cap. 14. num. 7.
- 4 Verum vt id melius intelligatur sciendum est, vt ex Galeno, & Hippocrate annuit Graui. in suo tract. de morbo pestifero part. 1. cap. 18. Diuis. 1. & subdiuis. 1. & 2. esset morbus qui Pandemius siue Pandemus apud Græcos appellatur sic dictus à dictione Pan, quæ totū significat, & demos, idest populus, quia scilicet totum populū eodem modo, & ex eadem causa inuadit, quæ

ratione etiam dicitur Panceneus, idest omnibus communis canos enim Græce quid commune significat: Quare à Latinis vocatur morbus vniuersalis, quia vno eodemque simul tempore, & ex causa omnibus communis in multis eodem modo grassatur; Hic autem morbos Pandemus est triplex quædam dicitur Epidemius quidam endemius, & alius Pandemius simplex. Epidemius est, qui nō vni soli regionis, sed pluribus communis est ob aeris alterationem à celestibus Superioribusq; causis confurgentem, vnde non sufficeret si aeris alteratio aliunde solum proueniret, nisi simul adesset noxia superiorum causarum influentia: Endemius, siue Endemus appellatur qui cuidam populo proprius, & familiaris est ex noxis eiusdem terræ, aeris, vel aquæ, vel situ proueniens: Pandemius simplex appellatur morbus communis, seu vniuersalis ex alteratione aeris non celestis facta, sed ex alia causa communi, vt ex vitiosis cibis, aut potibus proueniens; Quare morbus Epidemius distat ob endemio quod ille communis sit regioni, & ex causa superiori confurgat hic autem sit familiaris cuidam populo ex causis inferiori confurgat a Pandemio autem simplici distat quod quauis sit communis & eiusdem regionis sit at ex causa inferiori procedit ille autem ex superiori: Rursus hic Epidemius morbus est genus ad pestiferum, & non pestiferum quidam enim est Epidemius simplex qui & si non nihil contagionis, & malignitatis habeat non tamen est venenosus, alter autem est pestifer qui simul venenosus est. Vnde Rodriq. to. 1. quæst. regul. c. 49. ar. 4. vers. ex his sequitur concludit ex Galeno, & Hippocrate morbum epidemium, & pestiferum habere se, sicut superius, & inferius, omnis enim morbus pestifer epidemicus est, sed non è contra pestifer enim duo petit nempe vt populariter grassetur, & perniciosus sit ita ut maiorem eo laborantium partem interimat, epidemicus autem vnico contentus est, nempe vt plurimum inuadat, seu populariter grassetur quauis perniciosus non sit, taliter quod epidemia simplex veniet in hoc casu, & non tantum epidemia quæ verè pestis est. Nauar. comment. 4. num. 48. de Regular.

RESOLVT. CXCIIV.

- 1 Casus excepti in Bulla Pij V. non extenduntur ad casus similes, & vide num. 2.
- 2 Io. Maria Nouarij I. C. Lucani Allegationes referuntur.
- 4 Iusta, & grauis causa requiritur vt Monialis à monasterio egredi possit, & quæ sit iusta causa n. 12. & 13.
- 6 Clausuræ relaxatio est odiosa.
- 7 Ductio taxatiua non excludit casus similes.
- 8 Statutum comprehendit omnes casus in quibus eadem ratio viget.
- 9 Prædia Minorum alienantur ob eas alienum, & ob similes causas.
- 10 Filius exheredatur ex quatuordecim causis, & ex similibus illis.
- 11 Ius tuenda vitæ nullo iure auferri potest.
- 14 Peritis in arte standum est.
- 15 Anima cunctis rebus est anteponenda.

Moniales an possint exire à Monasteriis ex aliis casibus similibus, vel vrgentioribus, illis qui apposti fuerunt in Bulla Pii V.

- 1 Ego ipse in tom. 1. Praxis resol. 545. in prima editione, & resol. 541. in secunda editione fui in opinione casus exceptos in Bulla Pii V. de quibus in antecedenti resolutione non debere extendi ad casus similes, & vrgentiores taliter, quod moniales nisi ex tribus illis causis alias nequeant exire à Monasteriis, neque hæc facultas possit in similibus concedi, quæ sententiam sequuti sunt Collectan. compend. Mendicant. in

cant. in verbo clausura Monialium n. 5. Addit. ad Nauarr. conf. 70. in fin. de Regular. Episcopus Minorum in praxi Episcopali. in verbo Moniales §. 16. vers. 2. p. 1. Fusc. de visitat. lib. 2. c. 18. n. 1. Mirand. de sac. Monial. q. 3. art. 4. Boll. in con. canon. clafs. c. 4. n. 10. & alij moderniores, Gutierrez autem canon. quest. li. 1. c. 14. probat motum proprium Pij V. dum excipit illorum casus exeundi moniales a suis monasterijs non extendi ad casum nostri articuli, ita vt in illo liceat dare licentiam moniali exeundi a monasterio, quia etiam si iustissimus sit, ac pietas plenus adhuc excluditur a Pio V. in præfata sua Bulla ea potissimum ratione, nam in omnibus tribus casibus ex quibus licentiam permittit concedi posse monialibus exeundi a suis monasterijs ea est, vt tunc demum id liceat, quando causa tangit moniales illius monasterij ipsique omnibus communis est, itaut damnum non exeundi omnes concernat, & non tantum singulas infirmas, in priori enim specie, hoc est pro salute omnium monialium ne totum monasterium pereat Sanctissimè Papa ille permittit, (vt communitati consuleret) quod licentia cõcedatur singulis monialibus a monasterio exeundi ex prædictis causis, & infirmitatibus cõtagiosis ibidem expressis, hoc est propter magnum incẽdium, vel lepræ, aut epidemiam morbum, quæ omnes vrgentissimæ sunt, & salutem omnium monialium respicit talis licentia exeundi a monasterio in prædictis casibus, non vero quando causa tangit singulas infirmas, cum minus inconueniens sit, quod moriatur aliqua, quam vt exeat per ea, quæ considerat idem loco citato.

Taliter quod ex causa communi, & quæ potest esse damnosa omnibus monialibus attentæ eiusdem sententiæ licita erit egressio, ex particularibus vero minimè.

3 Sed quia circa hunc articulum in facti contingentia ad instantiam D. Marchionis Fuscaldi fuerunt editæ Allegationes per Io. Mariam Nouarium I. C. Lucanum, illegitè transmissæ ad Sanctissimum D. Noltrum Vrbanum Octauum pro impetranda licentia egressus fororis Mariæ Spinellæ a Monasterio volui illas hic prout iacent imprimi facere, & sunt tenoris sequentis, videlicet.

BEATISSIME PATER.

Marchio Fuscaldi Regni Neapolitani Magnus Iustitiarius post pedum oscula Christiana, fraterna pietate, & charitate ductus Sanctitati vestre humiliter preces porrigit, quod dignetur concedere, vt soror Maria Catherina Spinella eius germana professa in monasterio sub titulo Trinitatis Ciuitatis Neapolis iamdiu varijs morbis vexata taliter quod infania, & furoris species transcedit, possit, & valeat claustrum derelinquere, & ad fraternos lares valetudinis, & salutis causa recuperandæ, & conseruandæ se conferre, vel saltem ad aliud monasterium conuolare.

Quæ supplicatio, nè iniusta, & nimis audax ex clausuræ rigiditate videatur, liceat pro iustificatione aliqua ex Canonicis sanctionibus, & Theologorum conclusionibus pro tali effectu in medium afferre, adhuc vt Sanctitas vestra magis piæ, & paterno affectu, (iuxta morem) huiusmodi gratiam, imò iustitiam concedere queat.

4 Quare (genibus flexis petita prius licentia prout debet) fas sit ei supponere, quod vt monialis è monasterio licitè egredi possit requiritur facultas Superioris, cum iusta, & graui causa, eo quia cum monialibus clausura strictissimè indicetur, par est, vt facultas egrediendi, non nisi de graui causa a legitimo Superiore approbata concedatur, vt colligitur ex c. periculofo de stat. Regular. in 6. ex Concil. Trident. sess. 25. c. 5. & ex Bull. Pij V. & Gregor. XIII. circa id emanatas de quibus apud Quarantam in summa Bullar.

in verbo Monasteria monialium, & Nald. in summa in verbo Clausura.

5 Iusta autem, & sufficiens causa ad hunc effectum de iure antiquo vigore supracitati c. periculofo censetur infirmitas ob quam monialis nequit cum alijs absque graui periculo, vel scandalo commorari; In Tridentino verò loco iam antea relato, quænam sit iusta causa non determinatur, sed iudicio Episcopi loci Ordinarij relinquatur. In Bulla verò Pij V. res tantummodo causæ concedendi prædictam facultatem exprimuntur, prima est Magnum Incendium, secunda est infirmitas lepræ. Tertia verò infirmitas epidemiar sub cuius nomine intelligitur morbus contagiosus qui alios inficere solet, vt est pestis, morbus gallicus, morbus S. Lazari, & ignis S. Antonij, vt communiter sentiunt omnes Doctores.

Sed licet hæc omnia sint vera, Tamen nec negari potest moniali concedi posse facultatem exeundi non solum ob tres adductas causas, verum etiam ob alias similes, nam licet clausuræ relaxatio sit odiosa tanquam contra regulæ obseruantiam, & spirituale monialium salutem, nihilominus nõ solum in casibus præcatis, sed etiam in consimilibus relaxatio clausuræ, non aduersatur Regulari Obseruantie maxime vbi agitur, pro salute tuenda, ita in quam scripserunt Nauarr. in coment. 4. de Regularibus n. 48. & in c. statumus 19. q. 3. n. 49. Azor. institut. moralium part. 1. lib. 12. c. 8. q. 1. ver. tertio. Io. de la Cruz. de stat. Religion. lib. 1. c. 5. dub. 4. Ceruantes in l. Thauri 6. n. 59. Rodriq. quest. regul. to. 1. quest. 34. art. 5. Amas. in method. curat. in appendic. Suarez tom. 4. de Relig. li. 1. c. 9. num. 3. & seq. Sorb. in compend. priuileg. in verbo Clausura, & in verbo ingressus Monasteriorum Monialium nu. 6. vers. & sic etiam. Bonacin. de legib. dist. 1. q. 1. punct. 3. n. 19. & de clausur. quest. 1. punct. 9. n. 6. Sanchez in Summa lib. 6. c. 15. n. 37. tom. 2. Barbosa. in tract. de officio, & potest. Episcopi alleg. 102. a. n. 16. & ego ipse Nouarius in tract. de elect. fori sect. 2. in præfat. sub n. 7. & in eandem opinionem concurrere videtur, Cened. in collect. ad ius Canonic. collect. 31. part. 3. versic. crede est tamen in casibus omnino similibus præfatis tribus casibus exceptis in allegata Bulla Pij V. exemplificans in inundatione Aquarum, prout sic dicit seruatum in facti contingentia de Anno 1582. in Ciuitate Casar Agultana.

Quorum sanè sententia non caret ratione, nam licet in Piæ Constitutione ad sint verba taxatiua in illis tribus casibus ante signatis nempe Magni Incendij, lepræ, & epidemiar, tamen ex identitate rationis eius dispositio bene extenditur ad alios similes, & æquales morbos.

7 Disctio enim taxatiua non excludit casus similes in quibus eadem ratio, aut vrgentior militat, vt ex multis probat Euerard. in Topic. legal. loco a natura dictionum taxatiuarum n. 4. Gomez. tom. 1. variarum. resolut. tom. 1. c. 11. n. 12. Padilla in Auth. res quæ nu. 81. delegat., quia tunc non fit extensio legis, sed terminorum, etiã quod simus in materia stricta. Rebell. de iust. & iure quest. 6. sect. 4. n. 20. p. 1. lib. 1. Perez in tract. de Annuerarij, & Cappellan. li. 1. c. 5. n. 24. Cardos. in praxi Iudic. & Aduoc. in verbo lex n. 24. inde statutum comprehendit omnes, & singulos casus in quibus eadem, vel maior ratio viget, vt tutatur Salycet. dicens de communi in l. 2. n. 21. C. de Noxal, vbi enim eadem est ratio, idem ius statim succedit tanquam comprehensiuè ad text. in litem veniunt §. ait. Senatus ff. de petit. hæredit. cum alijs cõcordantibus de quibus latius Tiraquell. in l. si vnquam in verbo libertis. C. de reuoc. donat. a. n. 45. quia ratio regulat omnem dispositionem illamque restringit, & ampliat ad casum in quo pia ratio conuenit l. cum pater §. dulcissimis, ff. deleg. 2. Card. Mantj. de coniectur. vltim.

- ultim. volunt. lib. 6. titulo 14. numero 23.
- 9 Et ideo videmus, quod licet in l. ob as alienum C. de prad. & alijs reb. minor. ob solum as alienum possint pradia minorum distrahi, tamen Glof. ibidem in verbo alieni communiter recepta tradidit id quoque fieri posse ob similes alias causas, & licet in l. fin. C. de reuocand. donat. decernatur ob solas causas ibi enumeratas posse reuocari donationem, tamen communis DD. conclusio sustinet posse quoque ex alijs aequè similibus id fieri, vt latius constat ex Molin. lib. 1. de primogenit. c. 9. n. 32. Gomef. tom. 2. variar. c. 4. n. 14. Clarus in lib. 5. recept. sententiarum §. donatio, quæst. 21. Suarez in Thesaur. recept. sententiarum in verbo donatio nu. 226., & similiter cum in Auth. vt cum de appellat. cognosc. §. Aliud quoque Capitulum decidatur ob solas quatuordecim causas ibi expressas posse filium exheredari, sentiunt omnes Doctores posse id quoque ex causis similibus fieri, vt per Couar. in c. Raynuius n. 16. de testam. Menchac. de success. lib. 2. §. 17. n. 101. Villalob. in commun. opin. lit. E. nu. 143. Fachin. in controuers. iur. lib. 6. cap. 78. Piazza de delict. li. 1. c. 1. n. 15. Clar. cum §. testamentum q. 41. & hoc asserunt loquentes de his legibus adeo odiosis, & poenalibus, quæ sunt concedentes licentiam exheredandi filios, & reuocandæ donationis perfectæ, ergo à fortiori dicendum est in casu Bullæ Pij V. quamuis enim fauorabile sit restringere clausuram monialium, at illam restringere in casibus in quib. vitæ periculum euidenter videtur, satis impium erit.
- Quibus sic iactis fundamentis per optimè deducitur supplicationem hanc esse maximopere iuridicā, siquidē iuste concedi potest Moniali licentia ē claustro egrediendi, medendi causa morbo ita periculoso, itaut desperetur salus ea non egressa, cum & casus iste vrgentior sit exceptis in dicta Bulla Pij V. cum de monialis vita tuenda agatur, & leges Ecclesiasticæ, (qualis est ista de monialium clausura) minimè cum vitæ periculo obligant, inde si quidam monialem inuaderet ipsam interfecurus, essetq; opus egredi ad vitam tuendam, licitum ei esset egredi, ergo idem licebit ob simile vitæ periculum præseruare morbo contingenti, nihil enim refert siue ab extrinseco, siue ab intrinseco vitæ periculum immineat, cū in vtraque
- 11 idemmet vitæ tuendæ naturale ius suffragetur tanto fortius, quia nullo iure positiuo naturale propriæ vitæ tuendæ ius auferri potest, clem. pastoralis §. cæterum de sententia, & re iudic. l. vt vim, & ibi communi calculo DD. ff. de iustit. & iur.
- 12 Et hinc legimus Gregorium XIII. felicis recordationis indulgisse cuiusdam Cenobij monialibus liberū egressum, quoties morbo ita periculoso laborarent, vt medici iudicarent necessarium egressum ad tuendam vitam, ex quo sanè patet hanc esse iustam egrediendi causam, prout de hoc meminit Nauarr. in coment. 4. de regularibus nu. 49. & 50. vbi in specie voluit, & approbavit, quod monialis laborans morbo, etsi non contagioso, dummodò sit periculosus, ita vt nisi exeat curari nequeat, sitq; vtique moritura, posse tutò à monasterio exire, & concedendam esse licentiam, quod etiam sequitur Suarez de Relig. tom. 4. lib. 1. c. 9. n. 9. Graff. decif. aur. p. 1. li. 4. c. 23. n. 17. Sorb. in compend. priuileg. regul. in verbo Clausura, Azor. instit. moral. p. 1. lib. 1. c. 8. quæst. 1. Laima in method. curat. in Appendic. §. 10. sanè enim piè præsumendum est quod si Pius Quintus Pontifex in hoc casu esset, interrogatus respondisset, cum vtique tenendum sit illam fuisse mentem præfati Pontificis Maximi, vt in tali casu fas esset egredi, alias enim sat impietatis haberet, quam omnino alienam ab huiusmodi viris ipse pietate pijs esse affirmandum est, Pontifex inquam tanquam Pater beneuolus, & Pastor fidelis propriorum filiorum, suarumq; omnium necem non permittit.

- 13 Vnde tempore belli posse moniales ē monasterio exire, seq; in locum tutum recipere, dum viget periculum, quod nisi egrediantur graui damno afficiantur resolunt Azor. instit. moral. part. 1. lib. 13. c. 8. quæst. 1. Gutierrez Canonice. quæst. d. c. 14. nu. 9. Nauar. d. coment. 4. n. 48. Sanchez in Summa dicto c. 15. num. 44. Bonacin. de clausura. quæst. 1. puncto 9. n. 7.
- 14 Quare cum præfata soror Maria, si in clausura dicti monasterij perseverat, vtique cum expresso periculo vitæ id agit ex Medicorum iudicio, & relatione, quibus standum est, tanquam peritis in arte ad tex. in l. semel, C. de re milit. lib. 12. vbi Nouar. præter §. quod autem de non alienand. collat. 2. Alex. consil. 141. colum. penult. Abb. in c. tenor notab. 2. de re iudic. Mascard. de probat. conclus. 897. Pheb. decif. Rot. Lufit. 78. n. 5. to. 1. Actius in tract. de infirmit. c. 37. & nos diximus in tract. de elect. & variat. fori quæst. 9. nu. 2. sect. 2. Propterea Sanctitas Vestra, tanquam Iustus Iudex, & benignus Pater, gratiam, & iustitiam in relaxando clausuram concedere dignetur, vel alio opportuno remedio pro salute istius vtatur, prout virtus Spiritus sancti inspirabit in re, tam necessaria, quæ moram absq; damno irreparabili vitæ minimè patitur.
- 15 Eò fortius, quia ob nonnullas causas valde graues ore, non autem scriptis dicendas exitus huius monialis est quoque; vtiles monasterio in communi, quo in casu licitam esse egressionē extra claustra, probat Gutierrez Canonice. q. c. 14. & nisi eadem Soror Maria ē dicto monasterio exeat est in discrimine amissionis animæ, quod multum est considerandum, cum Anima cunctis rebus sit antepondenda, sancimus C. de sacrosanct. Ecclesijs, & vbi agitur de salutē Animæ non attenduntur apices iuris Tiraquell. de priuileg. pie caus. priuileg. 164.
- Vnde pro licentiæ concessione in casu de quo agitur concludere satis consonum videtur, prout, & ita à Sanctitate Vestra largiri ex eius pietate speratur, & ita genibus flexis petis, & iterum pedes osculatur.
- Et hæc currenti (vt aiunt) calamo nomine, & pro parte dictæ Monialis ad instantiam præfati Marchionis mihi infra scripto V. I. D. Sanctitatis Vestre pedibus proflato adduxisse sufficiat.

Io. Maria Nouarius I. C. Lucanus.

PRAXIS EXPLORATIONIS voluntatis virginum Deo dicandarum.

RESOLVT. CXCV.

- 1 *Voluntas puellæ est exploranda per Episcopum, quando habitum suscipere vult.*
- 2 *Libertas est adhibenda in exploratione voluntatis.*
- 3 *Exploratio voluntatis puellæ est facienda tam ante habitus susceptionem, quam in professione.*

Exploratio voluntatis, An facienda sit per Prelatos antequam puella suscipiat habitum Religionis.

- 1 **E**st per Episcopum exploranda voluntas puellæ, nedum quando professionem emittit, verum etiam quando habitum suscipere intendit, ita vt spectet ad Episcopum, tam ante susceptum habitum, quam postea ante professionis emissionem puellæ voluntatem explorare, nō obstante, quod monasteriū sit Regularibus subiectū, vel alias ab eius iurisdictione exemptū, & si prior exploratio nō fuerit facta, sufficit quod fiat secunda, & hoc totum fuisse decusum, referunt Pialegius in praxi Episcopali in verbo moniales nu. 232. Eman. quæst. regul. tom. 3. q. 12. art. 2. Ioan. de la Cruz de statu Religion. lib. 1. c. 7. in fine, Armen-

Armendar. in Addit. ad recopil. legum. Nauarr. lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religionibus n. 37. & 44. cum sequentibus. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 18. num. 23. cum sequentibus. Nouarius in opusculo iur. Canonic. conclus. vnic. de explorat. voluntatis puellarum, vnde Sacra Congreg. sic censuit.

Amplia primo, vt Virgines antequam ingrediantur Monasterium, adducantur ad matronas honestas, nec sanguine illis coniunctas, nec aliquo modo suspectas, vbi remotis omnibus earum propinquis examinentur ab Episcopo dictæ earum voluntates.

2 Amplia secundo, vt adhibenda sit omnimoda libertas in præfata exploratione alioquin præberetur causa legitima annullandi professionem ob metum reuerentialem, vt censuit Rot. in vna nullitatis professionis 13. Februarij 1586. coram Oradino.

Amplia tertio, vt Ordinarius diligentissimè quærare debeat an Deo religiosè inferuire, atque inter moniales, apud quas est professionem emittit, an verò nubere velit; Et hoc fieri debet necessarijs interrogationibus, & quidquid respondet describi debet à publico Notario, præsentibus testibus idoneis, quæ quidem puella, si ob aliquam causam probabilem videtur, Ordinario non esse examinandum in monasterio, examinari debet extra septa eiusdem monasterij, vel alio Religioso loco, qui aptior, & commodior videbitur, vt censuit Sac. Congreg.

3 Amplia quarto vtramque explorationem spectare ad onus Episcopale, scilicet tam ante susceptionem habitus, quam professionis, quod si Episcopus, alteram, vel neutram prædictarum explorationum fecerit, contra Concil. fecisse censuit Sac. Congreg.

Amplia quinto in ea, quæ Inconsulto Episcopo habitum Religionis suscepit, nam antequam profiteatur ab Episcopo exploranda est diligenter, vt pariter censuit Sacra Congregatio Concilij.

RESOLVT. CXCVI.

- 1 Vicarius dicitur associari Episcopo in iurisdictione.
- 2 Exploratio voluntatis non potest fieri per Vicarium, & quando secus num. 3.
- Et an id procedat in Capituli Vicario, n. 4.
- 3 Vicarius Capitularis habet iurisdictionem Ordinariam.

An Vicarius Episcopi, vel Capituli Sede vacante possit explorare voluntates puellarum, quæ intendunt Religioni inferuire.

- 1 Videbatur prima consideratione affirmandum ex eo, quod Vicarius dicitur associari Episcopo in iurisdictione cap. in nou. 16. qu. 7. & faciat idem confessorium cum Episcopo cap. 2. de consuetud. in 6. vnde cum representet personam Episcopi, & lex loquens de Episcopo, non excludit Vicarium, Gratian. decil. 167.
- 2 Verum contrarium est tenendum, vt huiusmodi exploratio voluntatis non possit fieri per Vicarium, vt notant Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. qu. 208. & Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum part. 1. num. 237.
- 3 Quod est verum, nisi Episcopus esset impeditus, quo casu licet Vicario id agere, vt disponit Sac. Concilij Trid. sess. 25. de Regul. cap. 17. & notat Nouar. conclus. vnic. num. 1. de explorat. volunt. puellarum, vbi etiam quod in tali casu potest alteri id demandari, & ita practicatur, & praticari vidi in multis Regni Ciuitatibus.
- 4 Vnde idem dicendum in Vicario Capituli Sede vacante, quod poterit etiam talem explorationem facere ex vulgata regula, quia Capitulum Sede vacante à quo, & ipse habet iurisdictionem, succedit in omni-

bus quæ spectant ad Episcopum, & ille facere potest, cap. his, qui de maiorit. & obedient. latè comprobatur. Rebuff. in praxi benef. in titulo de deuolut. a num. 58. cum sequ. Pauin. de offic. & potest. cap. Sede vacante quæst. 1. par. 1. vbi tradit regulam, quod Capitulum, Sede vacante habet iurisdictionem ordinariam à iure communis, ita quod possit inducias dare, & omnia quæ ad iurisdictionem pertinent expedire, latè Nouarius forens. quæst. 102. a num. 6. cum sequ. lib. 1. vbi plura, quæ hic adaptari possent adducit, taliter quod ordinariam habet iurisdictionem, Azor. in lit. moral. lib. 3. cap. 37. quæst. 7. Paris. de resignat. benefic. quæst. 23. num. 24. & 25. lib. 7. & proinde in Vicarium à Capitulo Sede vacante electum omnis transit iurisdictione ipsi competens, vt necessarium in ijs non sit speciale mandatum, quæ in Episcopi Vicarium sine speciali mandato non transirent, nisi Capitulum Vicario a se electo limitatum de facto mandatum dederit referuando sibi aliqua, quia tunc in ijs Vicarius iurisdictionem exercere non possit. Guttierrez lib. 1. Canonic. qu. cap. 10. n. 11. Garzia de benef. cap. 7. part. 5. n. 30. quia Vicarius iurisdictionem non habet aliunde nisi à Capitulo. Burlat. conf. 108. n. 25. Alter. de censur. disput. 3. lib. 4. cap. 2. litt. B. tom. 2. Suarez de censur. disput. 7. nu. 15. sess. 3. tom. 5.

RESOLVT. CXCVII.

- 1 Præfata Monasterij qualiter ante professionem debeat significare id Episcopo.
- 2 Professio non est nulla, vbi fuit omissa exploratio voluntatis.

Exploratio voluntatis Virginum Deo dicandarum, vbi est omissa, An per hoc professio reddatur nulla.

VT aliàs diximus spectat ad Episcopum, vel eo impedito ad eius Vicarium, aut aliquem eorum, sumptibus ab eis deputatum explorare Virginis voluntatem diligenter an coacta sit, & seducta sit, an sciat quid agat, & si voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, iuxta Monasterij illius, & ordinis regulam, necnon Monasterium fuerit idoneum liberè ei profiteri liceat, & præfata Monasterij vno mense ante de huiusmodi professione significare debet Episcopo alioquin posset suspendi ab officio ad libitum Episcopi, vt disponit Sacrum Conc. Trid. sess. 25. de Regul. c. 17.

2 Hæc licet sint vera, tamen ego multoties consultus dixi, quod exploratio huiusmodi, vbi reperitur omissa non per hoc professio redditur nulla, ex decis. Sacre Congregationis quæ voluit quod si Antistes hanc explorationem non fecerit contra Concilium fecisse dicendum est, sed ab istis sacris Virginibus, a quibus non solum habitus est susceptus, sed iam professio facta, absque prædicta exploratione, & examine, nihil Ordinarium debere sciscitari, sed permittere eas in suo statu permanere.

Quamuis benè in Abbatissas animaduertere posset Ordinarius ob hanc negligentiam, illasque posset punire non solum poenis a Conc. Trid. statutis, sed etiam Ecclesiasticis censuris, & alijs iuris remedijs coercere valeret, non obstantibus quibuscumque priuilegijs, vt testatur Campanil. in diuers. iur. canon. c. 16. num. 17. rubric. 12.

RESOLVT. CXCVIII.

- 1 Terminus qualis præfigatur puellis, quæ sumpserunt habitum ad declarandam earum voluntatem.
- Et intra quod tempus examen debet perfici, n. 2.

Quinam

Quinam terminus debet præfigi ab Ordinario puellis, quæ sumperunt sacrum habitum Monialium si velint professionem emittere.

Sciendum est, quod postquam puellæ, quæ Deo servare intendunt sacrum habitum sumperunt in aliquo monasterio debet ab Ordinario loci Episcopo certus dierum numerus quindecim, vel viginti præfigi, intra quem debeant declarare, an in rei veritate intendant professionem emittere, vel non, & in casu quo non intenderent profiteri, tunc utiq; sunt remittendæ ad domos consanguineorum, vel affinium, ut affirmat Campanil. in diversis. canon. rub. 12. cap. 216. nu. 18. postquam Episcopus hac de re certior factus fuerit intra viginquinque dies examen hoc perficere tenetur, quibus elapsis amplius se intromittere non debet, Galet. in sua Margarita casuum conscientiarum in verbo Nouitij, Armendar. in addit. ad recopilat. leg. Nauarr. lib. 2. titul. 18. leg. 7. de Religion. num. 45, quos refert, & sequitur Nouarius in suo iure Pontificio nouo conclus. 1. num. 3. sub rubric. de exploratione voluntatis puellarum pag. 200. col. 1.

RESOLVT. CXCIX.

- 1 Exploratio voluntatis puellæ non debet fieri ad instantiam illius, qui intendit ipsa in vxorem ducere.
- 2 Vbi imminet suspicio quod puella profiteri volens esset à monialibus inuestiganda quid agendum.

Exploratio voluntatis puellæ quæ habitum recepit, An possit fieri ad petitionem illius, qui intendit ipsam in vxorem ducere.

Aduertendum est, quod locorum Ordinarij ad quos spectat huiusmodi explorationem facere, non debent explorare voluntatem puellarum, quæ habitum recipiunt ad petitionem volentium illas in vxores ducere, sed debent omnino expectare tempus emittendæ professionis, quo in tempore si immineret suspicio, quod inuestigaret à monialibus pro suo officio curabit, inde duci ad exteriorem Ecclesiam, Monasterij, vel in propinquorem, & ibi voluntatem explorare, quod si cesseret huiusmodi suspicio, tunc non in alio loco quam ad Crates ferreas id perficere valebit, prout in propriis terminis, notat Campanil. in suo diversor. iur. canonic. cap. 16. rub. 12. num. 15, qui iuxta hanc sententiam decissum per Sacram Congregationem Illustrissimorum Cardinalium Concilij Interpretum fatetur, & post eum ita pariter affirmat Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij concl. vnic. n. 4. & 5. sub titulo de Exploratione voluntatis puellarum, & ita ego vidi pluribus vicibus practicum, Neapoli, & alibi.

PRAXIS EXCOMMUNICATIONIS in subsidium.

RESOLVT. CC.

- 1 Iudex diligenter inspicere debet, si ad sit aliud remedium antequam concedat excommunicationem.
- 2 Excommunicatio est vltimum remedium subsidiarium.
- 3 Ordinarium remedium, ubi habetur, extraordinario uti quis non debet.
- 4 Actio subsidiaria datur, quando deficit ordinaria.

An excommunicationis pena regulariter sit subsidiaria.

Inter requisita excommunicationis proferendæ illud in primis est vt Iudex diligenter inspiciat si ad-

sit aliud remedium, quo pars experiri valeat ad eius intentionem consequendam, vt voluit Bald. conf. 81. vol. 1. quem refert, & sequitur Monald. conf. 27. num. 3. & sequent. volum. 1. & proinde iure optimo, Costa in eius tractat. de remedijs subsidiarijs voluit literas monitoriales, minimè concedendas esse, nisi in subsidium scilicet deficientibus alijs probationibus allegat Nauarr. in conf. 3. de censibus, addo Neniz. in Sylua nuptial. lib. 3. in verb. Monitoria n. 48. Vgol. de potest. Episcopi c. 45. §. 3. Sayr. decif. 4. de censibus.

Cuius conclusionis ratio est, quoniam excommunicatio est vltimum remedium, quo vitur Ecclesia, cap. Clericus de vita, & honestate Clericorum, Henriquez conf. 12. num. 6. Grassius conf. 13. de sententia excommunic. vol. 2. ex quo reputatur maxima poenarum, cap. corripantur 24. quæst. 3. & quoties habemus remedium ordinarium non debemus vt extraordinario leg. si causæ, ff. de minoribus, cum vulgaribus. Sotus in 4. sententiar. distinct. 22. quæst. 1. & probatur aperte in Conc. Trid. sess. 25. cap. 3. de reformat. vt excommunicationis gladius qui est neruus disciplinæ Ecclesiasticæ sobriè, & cum magna circumspicione est exercendus, & tunc demum quando alia via suum recuperandi inueniri non potest, vt prosequitur Berret. conf. 3. num. 2. & in conf. 5. num. 19. sequuntur Summistæ omnes in verb. excommunicatio præsertim Zerula in sua praxi Episcop. verb. excommunicatio n. 7. latissimè Costa de remedijs subsidiarijs remed. 14. num. 16. & seq.

Et ex supradictis prouenit rationabiliter quod per Iudices ecclesiasticos in præceptis ab eis enarratis inferatur clausula sub poena excommunicationis in subsidium, vt latè prosequitur Gennet. in praxi Curie Archiep. cap. 22.

Inferitur pariter ex supra positis conclusionibus, quod existentibus duobus insolidum obligatis in forma Camera Apostolica, quorum vnus est solvendo, & proinde ab eo omne debitum recuperari potest, non potest relaxari censura contra alterum ex obligatis, vt testatur fuisse in Rota decisum, Farinac. in decif. 97. par. 4. diversorum, & refert Costa vbi supra n. 14. Thesaur. fori eccles. cap. 38. n. 31. Episcopus Minoren. in praxi cap. 22. n. 6. & seq. vbi plura ad hoc.

Ampliatur supra posita regula circa id, quod loquitur de subsidio procedere generaliter, ac in omni materia præsertim in actionibus. Ex quo actio subsidiaria datur cum actio ordinaria deficit, l. quædam, ff. de edendo, l. fin. C. de magistratibus conveniendis, Vinus decif. 116. n. 20. Carroc. decif. 109. n. 20. latissimè Bellarmin. in suo perutili tract. de caritativo subsidio quæst. 14.

Amplia secundo, vt non vitietur actus, si plura remedia fuissent cumulata, & sic esset, exempli gratia, poena pecuniaria, quæ est ordinaria cum poena excommunicationis, quæ solet loco poenæ subsidiariæ ferri, vt voluit perbellè Hondedeus conf. 177. & latissimè Costa in suo tractatu de remedijs subsidiarijs in præludio, præludio 4. in princ.

Limita secundo, vt existentibus duobus remedijs, scilicet magis subsidiarijs, & minus subsidiarijs vt debemus, vt regula procedat remedio minus subsidiario secundum Bald. in l. in prouinciali, §. 1. ff. de noui operis nunciatione, Corneus conf. 87. num. 2. vol. 1. plenè Barz. in decif. 130. n. 121. & ratio est secundum omnes quoniam tunc illud remedium magis subsidiarium haberetur loco ordinarij, vt latè prosequitur Costa in dicto tract. præludio 3. in princip.

RESOLVT. CCI.

- 1 Allegans aliquid ad suæ intentionis fundamentum debet probare.
- 2 Relatio

2 *Relatio nuntij non sufficit, quando aliquid requiritur pro iustificatione.*

An ut possit deueniri ad poenam excommunicationis in subsidium debeat constare Iudici de impedimento exactionis poenae ordinariae.

Ad poenam excommunicationis, quae in subsidium deficientibus, alijs poenis infligitur deueniri minime per Iudicem poterit nisi coram eo fuerit plenè constitutum per relationem Nuntij de impedimento executionis poenae pecuniariae, vel alterius; & ratio est, & colligitur ex vulgata illa iuris conclusione allegantem aliquid ad suae intentionis fundamentum debet illud probare, ut probatur in §. item instir. de excusat. tutorum, Bald. conf. 449. vol. 5. Alciat. de praesumpt. regula 2. praesumpt. 27. Menoch. eiusdem nominis tractatu praesumpt. 25. n. 14. Mascard. de probationibus conclus. 1154. Benincas. in tractat. de paupertate quaest. 6. Pacian. in tract. item de probationibus cap. 54. lib. 1. Paris. conf. 50. num. 61. cum sequ. lib. 1. Gail. obseru. 152. lib. 2. Mifing. obseruat. 94. cent. 3. & Albanus in suo conf. 161. n. 6. & seq. vol. 1. vbi plura ad hoc, quod ubi aliquid requiritur pro iustificatione alicuius rei non sufficiat relatio Nuntij super impedimento, vel defectu aliquo, nisi plenè aliunde Iudici constiterit de dicto defectu.

RESOLVT. CCII.

- 1 *Exequutio qualiter fiat ex l. a Diuo Pio. ff. de re iudic.*
- 2 *Pater quando filij bona alienare possit.*
- 3 *In casibus, in quibus creditor succedens debitori potest sibi satisfacere, qualiter censetur sibi soluisse.*
- 4 *Concilium loquens de relaxatione excommunicationis non inducit formam.*

Stante dispositione Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 3. mandantis non posse infligi poenam excommunicationis nisi in subsidium, An si inferatur non obseruato dicto ordine excommunicatio dicatur nulla.

Saepe numero controuertitur de excommunicationis invaliditate ob non seruatum ordinem legis Sacri Concilij, Trident. sess. 25. cap. 3. de reformatione mandantis non posse deueniri ad fulminationem censurarum, nisi in subsidium, & tunc demum, ubi constat non adesse alia remedia ordinaria ad suum consequendum.

In quo dubitationis articulo conferre videtur si supradicta Conciliaris dispositio induxerit formam, nec ne, & loquendo a simili de executione sententiae pro instructione Iudicis non pro forma datum, aut per scriptum, l. a Diuo Pio. §. in venditione, ff. de re iudic. nisi primò capiuntur mobilia, & eis non extantibus, vel insufficientibus deuenitur ad immobilia, in subsidium verò ad nomina debitorum, Carocc. tract. de excusat. bonor. quaest. 3. & ex communi Doct. sententia in praxi quoque obseruata firmat, Nouarius de priuileg. miserabil. personarum priuileg. 43. vbi Doctor. cumulat, Gabriel. suis commun. titul. de execut. rei iudic. conclus. 2. Conrad. ad l. vnic. si de moment. possit. limit. 18. nu. 24. vique in fin. de Franch. decis. 441. par. 3. Bertaz. crimin. conf. 402. nu. 44. cum seqq. volum. 2. Afm. de execution. §. 4. cap. 90. num. 12. Mohedan. decis. 185. Put. Rom. Rot. decis. 318. lib. 2. Collier. tract. de process. executiui part. 3. cap. 9. num. 17. Vrsil. ad Afflic. decis. 358. Mulcatell. in praxi part. 3. gloss. in verbo seruata num. 37. cum seqq. Surd. confil. 39. num. 22. & seqq. volum. 1. vbi praeterea limitat multifariam opinionem tenentium, quod peruersione huius ordinis contrahitur nullitas executionis. Cui

2 confert satis, quòd authoritas data patri, ut urgente necessitate possit bona aduentitia, in quibus patriae potestatis ratione habet vnumfructum alienare, Marchisell. quaest. 113. regulanda, & temperanda est ad normam dist. 8. in venditione, ut primò alienet mobilia, & his non sufficientibus, immobilia: mox debitorum nomina alioqui tenebuntur filijs ad interesse, & si pater hoc facere nimium distulerit vulg. l. vlt. §. fin. autem res alienum, vbi Bald. C. de bon. quaer. lib. Pinell. ad l. 1. par. 3. num. 23. C. cod. Ludonic. decis. Perus. 13. nu. 13. part. 1. eadem statim labitur facultas testamentarii executoris, Curt. iun. conf. 327. lib. 3. qui deinde bona testatoris vendere non potest, nisi praecedentibus legitimis subhaftationibus, Burfat. conf. 28. vol. 1. Diui decis. 305. par. 2. Vallasch. decis. 68. Idem si contra contumacem procedatur, inter alias poenas fit inductio in possessionem, primo bonorum mobilium, & illis non extantibus, vel non sufficientibus immobilium, ac in subsidium peruenitur ad iura, & nomina debitorum, Abbas in c. ad quoniam frequenter ibiq; Mifinger. num. 70. ut ritè non constet, quod si non inueniatur emptor, tunc in subsidium adjudicari debet pignus creditori, pretio tamen iusto ab aestimatoribus, & probis viris loci illius, ubi bona sita sunt taxato, vel in subhaftatione definito, Afm. d. loc. & Surd. praedicto conf. 39. n. 25. cum seq. Additur, quod in casibus, in quibus creditor succedens debitori, potest sibi soluere, praesumitur facta prius de mobilibus, quam stabilibus, Surd. decis. 170. Caterum si inter mobilia fortasse extarent boues aratorii, vel animalia ad publicum bonum pertinentia, vel instrumenta ad fundi culturam, in his quoque fieri posset exequutio, sed in subsidium tantum. Ut tradit Plot. ad l. si quando nu. 712. C. vnde vi. Menoch. de arbit. Iudic. lib. 2. cal. 378. & ita limitatur text. in l. exequutores, cum authent. Agricultores, C. quae rei pignor. oblig. possit. sicuti militum, & Clericorum stipendia, & arma sequestrum excludunt, ac exequutionem nisi in subsidium, l. stipendia, vbi Mathesil. C. de execut. rei iudic. & Afm. praxi iudic. §. 3. cap. 2. limit. 33. cum duabus seqq. & limit. 36. vbi de libris scholarium, Magon. decis. Rot. Lucenl. 24. num. 7.

4 Caterum ut ad Articuli decisionem deueniam conclusiue, dico Concilium d. cap. 3. tradere instructionem, non autem imponere formam, prout ita quoque sentit Maceratenl. var. resolut. lib. 1. resolut. 112. cal. 75. in fin. vers. Insuper, & consequenter, quod si feratur excommunicatio non obseruato dicto ordine Concilij, non per hoc erit nulla.

RESOLVT. CCIII.

- 1 *Excommunicationis mala recensetur.*
- 2 *Episcopus quidam antequam excommunicaret, flebat.*
- 3 *Excommunicatio non est ferenda, quando non creditur profutura.*
- 4 *Absoluti ab excommunicatione, an & quando debeat inuitus.*
- 5 *Excommunicatio pro rebus perditis quando ferenda.*
- 6 *Excommunicatio semper ferenda in subsidium.*
- 7 *Episcopus non debet esse promptus ad excommunicandum.*
- 8 *Episcopus non potest excommunicare propter iniuriam propriam, nisi iniuria concernat Ecclesiam.*
- 9 *Episcopus an teneatur denunciare excommunicatos.*

Excommunicatio qua maturitate ferenda sit a Iudicibus Ecclesiasticis.

Iudices memores esse debent, ut excommunicationis gladius sobrie cum magna circumspectione, non autem ex leuibus causis incutiatur, nam magis con-

contemni quam formidari, perniciem potius parere, quam salutem: verum est, Concil. Trident. cap. 3. sess. 25. de reform. sunt enim incredibilia mala, quæ secum trahit excommunicatio quorū satis sit referre; quod excommunicare nihil aliud est, quam trahere hominem Sathanae exemplo Apostoli, qui tradidit Sathanae Corinthium fornicatorem, cap. omnis Christianus, cap. audi 11. quæst. 3. & quod excommunicatus participat cum diabolo in incendio ignis æterni, Nouarius de elect. & variation. fori quæst. 33. sect. 2. in antiq.

Et licet hodie excommunicari non necentur a Demones, hoc euenit, quia Demones nolunt hoc facere, ne homines timeant multum excommunicationem, & sic contraheretur via lucrandi animas multorum per contemptum excommunicationis, vt tradit Turrecrem. in dicto cap. Audi; secundo excommunicatus dicitur possideri a Diabolo, qui vitur eo tamquam peccatore suo, gl. in dicto cap. Audi citius moritur, cap. Episcopi 11. qu. 3. Angelus Custos, non ita adiuvat illum sicut prius, Abbas in rubr. de sentent. excommunicat. est sicut infidelis; Vnde D. Mattheus 18. si Ecclesiam non audierit sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus: dicitur homo valde infirmus, & solus cum non habeat remedia Sacramentorum, priuatur communione Fidelium, suffragiis Ecclesiæ, quæ pro illo non erat nec viuo, nec mortuo, cap. quicumque 11. quæst. 3. & ista suffragia seruiunt ad gratiam seruandam, ad habendam protectionem rei paternalem, & defensionem ab hostibus, quibus priuatur excommunicatus, Siluest. in verb. excommunicatio §. 1. & ommissis alijs effectibus nulla maior poena est in Ecclesia Dei excommunicatione, & Sanctus Augustinus in c. nihil 11. quæst. 3. dicit Christianum nihil debere magis formidare quam excommunicationem, & ibi Turrecr. referens eundem Augustinum dicit grauius est homini excommunicari quam si feriretur gladio, si a feris deuoraretur, si flammis vreretur; Notissima sunt exempla Sancti Antonij, qui volens offendere effectum excommunicationis excommunicauit panem, & statim effectus est niger, absoluit postea, & euasit albus; Sancti Bernardi qui excommunicauit mulcas, quæ impediabant Diuina Officia in Ecclesia, & statim ceciderunt omnes mortuæ; Quidam Abbas excommunicauit quandam syluam cum lacu, quam quidam potens a quo recuperare eam non poterat detinebat, & sylua non amplius fructus protulit, nec lacus pisces; quidam miles excommunicatus sedens in mensa porrigebat panem canibus, & illi nolebant accipere. E domo cuiusdam excommunicati statim Ciconiæ filios abstulerunt, & alio transfulerunt, quamuis animalia bruta, & arbores non possunt excommunicari, sed maledici; Cassianus conf. 1. Nouarius in pragmat. Regni 1. de Brutis, & ego vidi plura memorabilia, exempla excommunicatorum, quorum aliqui post breue tempus interfecti, alij subitanea morte perempti sunt.

Inde affirmat Eminentissimus Cardinalis Vgo in Epist. 1. ad Corinth. super cap. 5. Episcopum debere cum fletu, & compassione tollere per excommunicationem flagitiosos de medio Ecclesiæ, referens exemplum cuiusdam Episcopi, qui semper flebat quotiescumque excommunicabat aliquem, & fere omnes citò corripiebantur per excommunicationem suam, & ex prædictis inferitur.

Primo, quod non debet excommunicari, quando creditur excommunicationem futuram inutilem, & in vilipendio, Ioann. Andr. in cap. Romana de sentent. excommun. in 6. Ioann. Andr. & Dominicus in cap. 1. eod. tit. & lib. 6. Felyn. in cap. Apostolica de except. & inuehit, Hostiens. contra quendam legatum, qui exercitiis armatis, & volentibus iam congredi præ-

cepit, sub poena excommunic. latè sententiæ ne congrederentur; nam spreto eius mandato perierunt multorum corpora.

Et si Delegatus videt turbatores suæ iurisdictionis adeo peruersos, quod si excommunicarentur peiora facerent, deberent suspendere, donec mutentur tempora, & Deus, vel Vicarius apponat consilium, Felyn. loc. cit. qui alios adducit, quinimod dicit Sanctus Thomas in 4. dist. quæst. fin. art. ult. quod Episcopus potest inuitus absolueret, & debet si videat illius animæ expetere. Quam doctrinam Dni Thomæ intelligit Abbas in cap. ab excommunicatio de rescriptis, quando sub lata excommunicatione erit spes, quod alio remedio emendabitur, secus sit non sit spes, quia tunc non debet absolui, Felyn. latè in d. cap. Apostolica, qui dicit in dubio, quando nescitur vtrum obstinatus in excommun. corrigetur, vel non deberet absolui, sed esse necessarias claras coniecturas.

Secundo, circa monitoria, quæ pro rebus deperditis concedi solent, maturè est procedendum, iuxta Concil. Trident. dicto cap. 3. sess. 25. vt non concedantur ea, nisi pro re graui, saltem continente summam, ducatorum quinquaginta, sed pro minori possent fieri monitiones tantum, nec quando veritas alio modo haberi potest, vt quia testes sunt in causa citati, vel monitoria petuntur in facto proprio, in quo non presumitur ignorantia, nisi quando de iure presumitur, vt tradit Socin. in fallent. 175. post Bart. in l. non fatetur, si de confessi Abbas in d. cap. ab excommunicato, nec si sunt infamatoria, aut continent criminalitatem, vt latè tradit Neuiz. in Sylua nupt. in verbo monitoriè prob. in cap. 2. de constit. in 6. & nos latissime diximus in praxi cap. 1.

Tertio ex Concil. Trid. dicto cap. 3. in omni causa, vt debet Iudex Ecclesiasticus excommunicatione, in subsidium quando exequutio realis, vel personalis fieri non potest, de quo Genuens. in praxi cur. Archiepisc. cap. 77.

Quarto Iudex Ecclesiasticus ex supradictis non fit facilis ad faciendum plura statuta continentia excommunicationem, & desuper non fit promptus ad excommunicationem, vt tradit Turrecrem. in c. fin. quis 11. quæst. 3.

Quinto vigilet Iudex ne excommunicationem in aliquem ferat propter iniuriam propriam, cap. inter querelas 23. quæst. 4. quod intelligitur quando iniuria concernit solum Episcopum, secus si redundat in dedecus Ecclesiæ, vel si excommunicet pro defensione sua, quia licet vim vi repellere, cap. dilecto de sentent. excommun. in 6. vt declarat Turrecrem. in dicto cap. inter querelas, & vim vi repellendo pro defensione sua, vel iniuriam Ecclesiæ potest excommunicare nullo iuris ordine seruato, Innocent. in cap. venerabil. de censibus.

Adhuc animaduertendum est, quod Episcopus excommunicans iniuste sine scriptis, aut monitione, aut alias iniuste ex ignorantia crassa, vel supina peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem cum grauius lædat proximum, Turrecrem. in cap. illud 11. quæst. 3. Nauarr. c. 27. n. 8. cap. sacro de sent. excomm.

Et præterea notandum est, quod Episcopus tenetur denunciare excommunicatos, vt respiciant, & conuertantur aspicientes cõsolationem suam, dum ob alijs vitantur, & non potest dissimulare, cap. cura 11. qu. 3. Abb. & Doct. in cap. pastoralis, §. verum de appellat. & denunciatio, quæ denunciatio, est facienda nominatim, vnde si excommunicatus declaretur Ioannes cum eius sociis, vel fautoribus, nisi illi essent notorij non essent vitandi, Innocent. in cap. in Lateranensi de præbendis.

PRAXIS EDUCATIONIS PVELLARVM,
intus Monasteria Monialium.

R E S O L V T. CCIV.

- 1 Puellæ possunt educari in Monasterijs.
- 2 Puella, quæ educatur in Monasterijs non potest retinere ancillam.
- 3 Habitus puellæ, quæ ingreditur Monasterium qualis esse debeat.

Causa Educationis, num liceat Puellis Monasteria Monialium ingredi.

- 1 **I**ncer alios casus, quibus foeminis permittitur ingressus Monasteriorum Monialium est, & illa si causa educationis illuc velint ingredi, nam Sac. Concilii declaratio censuit, nullo Concilii Decreto prohiberi, quò minus puellæ in monasterijs monialium educantur, si tamen eadem monasteria ante Concilium, consueverint, huiusmodi puellas recipere, & quæ a Superioribus Monasteriorum scriptam licentiam impetrarent, atque Abbatissæ, & reliquarum monialium consensus accesserit, & quod ipsæ puellæ, eo modo in monasteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modestiæ conveniant, nullamque secum famulam adducant, nec in eo manere possint, nisi usque ad ætatis suæ annum 25. & quod ex eo dum exeunt, eandem servant clausuram, quam moniales ipsæ, & si semel exierint nullam habeant ad ea reuertendi facultatem, vt ex litteris eiusdem Congregationis ad Episcopum Hieracensem, quas se vidisse testatur, Passarellus, & refert Sorbus in suis Annotationibus ad prædictum compendium super dicto verbo in versic. de puellis autem, quinimò ipse vidit alias multas superinde declarationes ab eadem Congregatione factas, quas, hic rescribere, duxi non esse superuacaneum, maxime quod aliqua illa amplexantur capita, quorum veritatem non ignorare vtilissimum fore iudicavi (Puellæ seculares non prohibentur, quin in Monasterijs monialium conuerti possint, seruanda, tamen sunt instituta, cuiuslibet Monasterij, nec nisi de consensu Superioris eiusdem Monasterij admittendæ. Item puellæ, quæ educationis gratia degunt in monasterijs debent ibi manere sine ancillis, nec inde exire, nisi non reuersure possint, & obligatæ sunt ad clausuram, & ad cetera, sicut ipsæ moniales; item statutum est, de puellis, quæ propter tenues facultates, vel inopiam domi suæ tutari nequeunt, ac eisdem de victu a propinquis suppeditatæ sunt in monasterijs collocandæ. Item puellæ educationis gratia stare possunt in monasterijs monialiū, quando seruant omnia, ad quæ tenentur ipsæ moniales, cap. tamen 14. & 16. huius sess. 25. locum non habet in dictis puellis, item puellæ, quæ educationis gratia in monasterio monialium recipiuntur, recipi debent de consensu Abbatissæ, & monialium, & de consensu, & de licentia in scriptis Superioris, earundem, debentq; in monasterio sine ancillis manere, & si semel ab eo exierint, non sunt amplius in eo admittendæ, illis autem licentia dari debet, inde ad balnea curandæ valetudinis causa exeundi, iisdemque permitti, vt in idem monasterium redire possint, item Episcopus potestatem facit puellæ redeundi, & commorandi in monasterio, in quo alias commorabatur causa educationis, & si in eo non exiuit morbi sui curandi causa, modo id fecerit de eius licentia, & quod seruentur omnes conditiones, quæ alias in alijs litteris, huiusmodi eiusdem præscriptæ fuerunt, (ac demum alijs omis illam refero, quæ subscriptis concipitur verbis) Puellæ, quæ de licentia Superioris monasterij, de eo exierint curandæ valetudinis causa, rursus in eo admitti debent, modo ab earundem Superiore licentiam in-

Praxis Aloys. Ricc. Pars IV.

scriptis impetrent, & Abbatissæ, ac reliquarum monialium accedat consensus, & eò vestitu in Monasterium intromitti debent, qui virginali modestiæ, ac pudori conveniant, nullamque suam famulam ducant, & dum ibi erunt, seruare debent clausuram eandem legem, quam moniales seruant, neque ibi permanere permitti debent ultra ætatis suæ annum 25. quò ex loco si semel exierint, nullam postea reuertendi habeant facultatem, his tamen temporibus, non nisi præcedente licentia Sacræ Congregationis Regularium licet.)

R E S O L V T. CCV.

- 1 Decretum de numero monialium non obstat in introductione puellæ in Monasterio monialium.

Vt Puella possit recipi in Monasterium causa educationis, quæ concurrere debeant.

- 1 **P**uellas etiam causa educationis in monasterijs monialium recipi posse, nec illis obstat Decretum de numero monialium determinatione rescripti Sac. Congreg. Concil. Episcopo Hieracen. quod rescriptum refert Quar. in summ. Bullar. in ver. monasteria monialium, vt sequitur.

Reuerendissime Domine ex sacra Congregat. Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum. Amplitudinis tuæ nomine quesitum est, an puellæ in monasterijs monialium educationis causa permanere possint, ij verò sic consueverunt ad te scribendum, iam dudum ab eadem Congregatione statutum esse, nullo Concilii Decreto prohiberi, quinimò puellæ in monasterijs monialium educantur, si tamen eadem monasteria ante Concilium consueverint, huiusmodi puellas recipere, si a Superioribus monasteriorum scriptam licentiam impetrarint, atque Abbatissæ, & Reliquarum Monialium consensus accesserit, tum verò hæ ipsæ puellæ, eò vestitu in monasteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modestiæ conveniant, nullamque secum famulam adducant, nec manere in eis possint, nisi usque ad ætatis suæ annum vigesimum quintum, atq; in eis dum erunt, eandem servant clausuram legem, quam moniales ipsæ, & si semel exierint, nullam habeant, ad ea reuertendi facultatem, proinde Congregatio; his litteris, impertiendam tibi hanc facultatem duxit, vt quotiescunque in ista tua Ciuitate, & Diocesi Hieracensi, id expedire amplitudo tua iudicauerit, possit permittere puellas in monialium monasteria, in quibus piæ, & honeste instituantur introduci, adhibitis tamen conditionibus, superscriptis, & bene in Domino, valebit, Romæ die vlt. Augusti 1575.

Amplitudinis tuæ vti Frater.

Philippus Boncompagnus Card. S. Sixti.

Et ressumendo dict. declarationem in summario. Primo requiritur, vt educantur sine ancillis.

Secundo, si semel egrederentur, non amplius possunt illuc reuerti.

Tertio, tenentur ad clausuram obseruandam, quæ admodum ipsæ moniales.

Quarto, quod recipiantur cum licentia in scriptis Superiorum.

Quinto, & de consensu Abbatissæ, & monialium.

Sexto, quod si ob ægritudinem curandam, de licentia tamen Superioris, vt supra de consensu Abbatissæ, & monialium exierint a monasterio, rursus in eo admitti debent, cum licentia Superioris, & de consensu Abbatissæ, & monialium.

Septimo, quod vtantur eò vestimento, quod Virginali modestiæ, & pudori conveniant, & eandem conditiones debent obseruare Viduæ, quæ ibi manent, licet istæ Viduæ de cætero non sunt recipiendæ in Monasterijs, nisi moniales fieri voluerint, & Sac. Congreg. declara 156. & 214. & 475. & 122. & 57. censuit.

II R E

RESOLVT. CCVI.

1 *Parentes cogentes filias ingredi monasteria quando incur-
rant excommunicationem, & qualis coactio sit neces-
saria, n. 2. & de quo ingressu intelligatur, n. 3.*

An cogentes feminas intrare Monasterium, educatio-
nis causa incident in excommunicationem, latam
in Concil. Trid. sess. 35. cap. 18.

1 **R**espondeo distinguendo, vel dictæ feminæ sunt
impuberes, vel sunt puberes, si sunt impuberes,
dico parentes, illas cogentes non incurere in hanc
excommunicationem, nam pater, & mater ex iure
Canonico, ut probat Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4.
cap. 19. num. 8. & 9. habent ius naturale, offerendi fi-
lios Religioni, & talis filius sic oblatus tenetur obedi-
re patri ordinanti suam educationem, & antequam
annos suæ pubertatis attingat, non potest a Monaste-
rio exire, & hoc ius canonicum non fuit hic a Con-
cilio reuocatum, & ita hanc sententiam in terminis
docet, Suarez de relig. tom. 3. lib. 3. cap. 9. n. 4. & Por-
tell. in addit. ad dubia regul. ver. claustrum monialium,
nu. 4. quidquid postea, quod valde miror dubitanter
asserat, in ver. moniales, n. 18. si autem dictæ feminæ
cogantur intrare monasterium puberes, idest post
annos duodecim incurritur excommuni.

Ampliatur supradicta conclusio, etiam si cogentes
non dicantur, ut intrent ad habitum suscipiendum, neque
ad professionem emittendam, sed solum, ut ibi ma-
neant, cum habitu seculari, usque ad occasionem nu-
bendi, ita Raynerius in Catalogo censur. cap. 6. ex-
com. 63. Megala instruct. cas. conscient. in 3. p. lib. 4.
cap. 6. n. 100. Ledesma in addit. ad sum. tom. 2. tract.
de statibus, cap. 5. concl. 8. Zerola in praxi Episc. p. 2.
ver. moniales, quest. 13. & Filiuc. tom. 1. tract. 14. c. 6.
nu. 89. & ante omnes, Nauar. conf. 56. de sentent. ex-
com. in 1. edit. & conf. 6. de regul. in 2. edit. Suarez de
relig. disp. 23. sect. 15. n. 9.

2 Limitatur nunc supradicta principalis conclusio,
tunc cogentes feminas intrare monasterium incur-
re in dictam excommunicationem, quando coactio
illa ingressus efficeretur in ordine, vel cum animo ad
postea suscipiendum habitum Religionis, siue sua-
tionibus monialium, siue alia via, secus si hoc nullo mo-
do intenderent ipsi cogentes, tunc enim non incur-
rent, ita ex Emanuel. Rodriq. in sum. to. 2. c. 8. num. 9.
Portell. in addit. ad dubia regul. ver. moniales, n. 14. &
Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 4. n. 12.

3 Intellige secundo, ut Concilium non loquatur de
omni ingressu Monasterij, sed de illo, qui per se ordi-
natur a parentibus ad susceptionem habitus, & sub
hac conditione, seu pactione fit, igitur secundum
Suarez, videtur tunc cogentes feminas intrare Mo-
nasterium incurere in excommunicationem, quando
haberent animum, ut ubi in vita permanerent, & susci-
pian habitum, secus autem si habeant animum, ut
ibi custodiantur, vel etiam, ut paulatim afficiantur,
& postea si noluerint habitum suscipiant.

RESOLVT. CCVII.

1 *Aetas duodecim annorum requiritur, ut puella possit
ingredi Monasterium.*

2 *Episcopus nequit dispensare in hac ætate.*

3 *Annus captus habetur pro completo.*

4 *Aetas necessaria ad Cathedralis inferiores quanta sit.*

Cuius ætatis debeat esse puella, ut admitti possit ad edu-
candum in Monasterio Monialium.

1 **C**um quis Religionem ingredi habitumve Regu-
larem suscipere intendit duodecim annos exple-

nisse oportet, si mulier sit, ita sentiente sacro Concil.
Trid. in c. 17. sess. 25. de regul. quod si vir, in ea debet
esse ætate, quam eius ordinis, in quod recipitur, etiam
si mendicantium fuerit, regularium instituta, & ordi-
nationes requirunt, ex decreto Clem. VIII. sub die 18.
Martij 1603. cuius verba rescripsit Quarant. in sua
Summa Bullar. in verbo monasteria regularia.

Amplia procedere suprapositam conclusionem in
multis casibus.

Et primo etiam in monasteriis sub immediata Sedis
Apostolicæ protectione, nam non reguntur, sed tunc
sub immediata Sedis Apostolicæ protectione, non so-
lum quoad claustrum, sed etiam in aliis omnibus ab
Episcopo corrigi possunt, id Concil. loc. cit. c. 9. tanto
magis monasteria, si quæ reperiuntur omnimode sub-
iecta Episcopo, ab ipsomet in omnibus corrigi, &
gubernari debent.

2 Amplia secundo, ut non possit dispensare, ut puella
quæ 12. annum non compleuit possit habitum in
monasterio suscipere, ut ex Armendar. in addit. ad
leg. Nauarr. lib. 2. tit. 1. l. 7. n. 41. tradit Nouarius con-
cl. 9. n. 2. de ætate, ubi etiam asserit a Sac. Congreg.
respondisse Anno 1580. quod si puella in 12. æta-
tis Anno matrimonio coniuncta, & Religionem in-
gressa sit, cogendum sponsum per quatuor annos ex-
pectare, usque dum illa proficiatur.

Amplia tertio, ut in hac materia non procedat re-
gula, quod annus ceptus habeatur pro completo, ex
latè traditis per Surdum in decis. 178. vnam ubi sit
mentio de anno intelligere debemus de perfectio, Ar-
chid. in cap. fin. de iudic. in 6. Abb. in c. cum in cunctis,
in princ. de elect. & dicit Bald. in l. ex his in 2. oppos.
C. quando dies, quod ubi lex, uel homo non declarat,
tempus debet esse perfectum, & magis proprie dicitur
annus, quando est perfectus, quam ubi est imperfec-
tus, ut inquit Aretin. l. si cui, ff. deleg. 1. quoniam an-
nus non est in rerum natura, si non est perfectus, ut di-
cebat Iacob. Put. citat. a Lancel. Dec. in d. l. si cui, & in
dubio tempus assignatum debet esse completum, gloss.
d. cap. cum in cunctis, in c. Subdiaconus, ubi Alex. nu.
5. Bald. in cap. ex his n. 3. & 4. ubi ait, quod hæc est pro-
pria vocis significatio, nisi aliud suadeat coniectura,
voluntatis, uel æquitatis, Abb. in c. cum in cunctis n. 6.
de elect. Arch. in c. ad nostram de regular. Natta pul-
chre conf. 461. Oddus de reilit. in integr. q. 2. n. 51.

4 Pro qua opinione facit, quod ætas viginti duorum
annorum necessaria ad dignitates in Cathedralibus
inferiores, in quibus nulla inest cura animarum, ut per
Sac. Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. vers. ad ceteras au-
tem, debet esse completa, adeo ut non sufficiat vigesi-
mum secundum annum esse ceptum, ut per Mandos.
de ætat. minor. cap. 5. n. 10. Less. de iust. & iur. cap. 3. 4.
lib. 2. n. 108. dicens illam formulam, nē sit minor vigin-
ti duobus annis infinuare illos viginti duos annos de-
bere esse completos, & ita sacram Congregationem
determinasse testantur Garzia de benefic. part. 7. c. 4.
nu. 70. & Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontifi-
cij, conclus. 3. n. 2. de ætate, qui tamen nu. 3. plures con-
tra dicentes refert.

Sed deneniendo ad Articulum propositum, sciendū
est pro resolutione, quod Sac. Congreg. declarat. 468.
censuit, quod puellæ educationis causa in monasterijs
monialium permitti debent, usque ad decimum quintū
annum ætatis suæ, & alia quæ est 445. hic posset esse
dubium, qua ætate puellæ educationis causa possint
recipi in monasterijs, ad hoc responderetur, me non in-
uenisse circa hoc declarationem aliquam, sed putare
non debere recipi, nisi ad minus septem, aut octo an-
nos expleuerint, quod fundatur ratione, quia non de-
ceret in monasterijs teneri infantulas, quasi in cunis,
vel cum oblietricibus, & potest a simili deduci per ea
quæ dicit Sac. Congreg. de cler. recip. in semin. c. fin.
sess. 23.

feff. 23. qui debent esse 12. annorum, uel in ætate requisita ad sponsalia, quæ est septem annorum expletorum, cap. licet de sponsal. Couarr. de sponsal. cap. 2. num. 2. part. 1.

RESOLVT. CCVIII.

- 1 Declaratio Sacre Congregationis refertur.
- 2 Repentini casus important necessitatem.
- 3 Scandali euitandi causa licet recedere à regulis iuris.

An mulieres, quæ habent suspensionem ne eis aliqua vis inferatur à Maritis, possint reponi in Monasterijs Monialium causa educationis.

Sacra Congregatio censuit in hæc uerba. *Mulieres quæ sunt in discordia cum Marito, & eius seuitiam timeant, si extra culpam sunt, quandiu iustam causam timeendi habuerint, debent si sunt in Monasterijs tolerari in posterum, verò huiusmodi mulieres non debent recipi, si verò mulier aliqua uenerit in suspensionem marito, quod timeat, ne ab eo aliqua vis ei inferatur debet permitti, ut possit ingredi monasterium monialium, si modo constitutiones Monasterij non repugnant, & accedat consensus Superiorum, Abbatis, & Monialium, & causa cessante ingressus debet inde exire, & si semel exierit, nunquam postea in idem Monasterium ingredi poterit, & tenetur ad clausuram, sicut aliæ Moniales, & stare sine ancillis, & c. ita Sacra Congregat. declarat 132. & hoc fouetur iure communi, prout habetur in cap. de benedicto 32. quæst. 1. Sylua tract. de benefic. 4. part. quæst. 7. nu. 18. uer. 104. & Nauar. consil. 5. de diuor. dicit Episcopum hoc posse, & licet Apostolica ibi dicat Sacram Congregat. dedisse quandam formulam circa hoc, & ideo succedente casu recurrendum esse ad eam, tamen ego uidi formulam, & est ut primo conueniat constitutioni Monasterij, secundo de consensu Abbatis, & Monialium, tertio sine ancillis, quarto ut seruet clausuram, ideo censeo succedente casu repentino, posse Episcopum hoc facere, quia in casibus repentinis, & periculosis non potest ita facile haberi recursus, & ita uidi practicum in multis Ciuitatibus Regni, & præcipue in Alma Vrbe Neapolis, dum ibidem assisteret Superior, repentini enim casus important necessitatem, quæ necessitas facit licitum, id quod aliàs est illicitum, cap. quod non est licitum, de reg. iur. in 6. cum aliis concordantibus, de quibus apud Nouarium forens. quæst. 28. n. 10. lib. 1. Vbi quod necessitas legi non subiacet, ex l. 1. ff. de offic. proconsul. l. 1. Cod. de oper. libert. l. pro tyrionibus, C. de priuileg. & ad euitandum scandalum licet à statutis, & regulis iuris recedere, quasi quod tacite leges ipsæ, id patiantur, quia uidetur inesse causa, quæ regulariter excusat, quia in omni edicto rationabilis excusatio est excepta, cap. ex parte de officio delegati, cap. quoniam de rescriptis facit, cap. eod. noscitur eod. tit.*

Respectu autem uiduarum eadem Sacra Congregatio censuit inquirens, (Vidua quæ uiris mortuis honestatis causa se contulerunt in Monasterium, modo sint bonæ existimationis, & famæ, legibusque monialium pareant, tolerari debent, nisi moniales fieri uelint, & iterum. Vidua Nobiles, quibus permittitur ingredi Monasterium, his conditionibus, ut debent, ut nullas secum ducant ancillas, & eo animo ingrediantur, ut nolint, inde amplius exire, & dum apud Moniales sunt his clausuræ finibus, & legibus teneantur, quibus ipsæ moniales.

RESOLVT. CCIX.

- 1 Morari puellis conceditur intra uiginti quinque annis, & ita dicitur decum per sacram Congreg. n. 2.
- Praxis Aloys. Ricc. Pars IV.

Puella educationis gratia ingressa Monasterium intra quantum tempus exire debet.

Vi quandoque consultus à variis Prælatibus intra quantum tempus puella, quæ ingressa est Monasterium causa educationis, postea exire deberet, & semper respondit, quod postquam præterit tempus annorum uiginti quinque, intra quod illic morari conceditur ex causa educationis, si statim puella non egreditur, neque ipsa, neque alia quauis incidit in excommunicationis labem, siue censuram, sed potest Episcopus terminum constituere intra quem eligat puella utrum uelit monialis fieri, aut à monasterio egredi, iuxta quandam declarationem sacre Congregationis Eminentissimorum Sacri Concilij Interpretum, ut testatur Thelaur. fori Eccles. cap. 16. num. 54. par. 2.

PRAXIS INTERSTITIORVM CIRCA ORDINVM Susceptionem.

RESOLVT. CCX.

- 1 Ordines vno die conferri non possunt, sed quid si extet consuetudo, num. 2.
- 3 Et quid sanore Carthusianorum.

Interstitia temporum inter vnum, & alterum ordinem minorem, An, & quæ debeant concurrere.

Minores ordines, licet vno die omnes non possint conferri, secundum gloss. verbo minores in cap. 2. de eo, qui furtiue ordines suscepit, Mandol. super reg. cancell. 24. de malè promotis, q. 1. n. 6. Rebuff. super reg. 23. cancell. vers. item cupiens Guttierrez, canon. lib. 1. c. 26. n. 31. & 32. Henric. lib. 10. c. 11. num. 4. Bonac. de Sacram. disput. 8. q. vnic. punct. 5. n. 36. nihilominus propter uerba, Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 11. uidelicet (atque ita de gradu in gradum ascendat, ut in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat) laudabilius erit abstinere, nisi immineret necessitas, uel alia uigens causa bene uisa Episcopo, & in specie postea firmant Miranda in man. præl. q. 38. art. 5. concl. 2. & Antonin. var. resol. lib. 1. resol. fin. casu 26. & in Concil. Brach. ult. art. 2. c. 1. relinquitur prudentia Episcoporum, an simul, uel per interstitia temporum debeant conferre Ordines minores, inter vnum igitur, & alterum minorem ordinem poterit esse interuallum, quod daretur de vno die festo ad alium proximum, cum singulis diebus festis conferri possint, ut dicimus ita Sorbus in comp. mendic. verb. ordo, vers. & sic bene, Campan. rubric. 6. c. 3. nu. 13. quod verum iudico, uel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum; ad aliud tenent, Vgol. de potest. Episc. c. 26. §. 27. nu. 4. & Maiol. de irregul. lib. c. 24. nu. 13. tamen si consuetudo adesset, quæ permetteret minores ordines, & primam tonsuram vnica die conferri, seruanda est, ut asserunt Siluest. verb. ordo 2. nu. 7. vers. 3. Rebuff. ubi proximè, & Henric. d. §. 4. Campan. 1. diuers. iuris Canonici, rubr. 6. cap. 2. nu. 20. & decum refert, Armendar. ad recopil. legum. Nauarr. lib. 1. tit. 18. l. 1. nu. 57. & etiam illa non obstante, si quis vno, eodemque die omnes ordines minores, uel primam tonsuram cum minoribus receperit, nullam incurreret irregularitatem, ita Auila de censuris par. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 4. Sayr. in eod. tract. lib. 7. c. 10. nu. 22. Valentia tom. 4. disput. 7. quæst. 19. punct. 3.

Scire tamen debet, quod fertur declarasse Sacram. Congregat. in Anno 1597. Carthusianos clericali tonsura insignitos, vno eodemque die posse promoueri ad ordines minores, propter eorum vitam solitariam, ut

li 2 faretur

faterur Genueh. in praxi curia Archiep. Neapol. c. 81.
sub n. 1. in antiqua impressione.

RESOLVT. CCXI.

- 1 Ordines conferendi seruatis temporum interstitijs.
- 2 Ordines Sacri duo non possunt conferri.

Interstitijs temporum seruatis Ordines quare sint
conferendi.

- 1 **S**eruatis temporum interstitijs conferendi sunt ordines, videlicet vno anno elapso post susceptionem ultimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post annum, & post alium ad Presbyteratum, vt habetur in Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 11. 13. & 14. nam interim ordinandi commodius doceri poterunt, quantum sit ordinis, quem suscipiunt, pondus, & dignitas, & cum etate meritum vite, ac doctrina maior accrescere poterit, vt habetur in Concil. Trid. quod ad hoc citat Vgolin. de potest. Episcopi cap. 26. §. 27. num. 2. & alia adducit Grassi de effect. b. cleric. in prælud. nu. 326. cum seqq. nullus autem Episcopus absque speciali, & particulari privilegio, & indulto de nouo concessio, conferre potest alicui, etiam Regulari, duos sacros Ordines in vna, & eadem die, etiam si ad id faciendum prætendat habere se quantumcumque legitimam iustis vrgentem, & rationabilem causam. Miranda in manual. Præl. tom. 1. quæst. 38. art. 5.

RESOLVT. CCXII.

- 1 Ordines minores, & Subdiaconatus non possunt conferri non seruatis interstitijs.
- 2 Ordo sacer post ordinem minorem susceptum quando statim suscipi potest.

Subdiaconatus Ordo, & alij Minores vna eademque die
An possint conferri non seruatis interstitijs.

- 1 **D**icendum est absque difficultate, quod Subdiaconatus ordo, & alij minores non seruatis interstitijs in eadem die sine Papæ licentia conferri non possunt, cap. 2. de eo, qui ordin. furt. suscepit, quoniam hodie, ne dum simul dari non possunt, sed nec infra annum, cum non nisi post annum a suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri possit, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas aliud expolcat, vt habetur in Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 11. cuius Concilij decretum arbitrio Episcopi remittit facultatem abbreviandi interstitia, non autem promouendi, vel dispensandi, vt promoueantur vno die, ad duos sacros, vel vltimum minorum cum primo factorum, ita Menoch. de arbit. casu 264. n. 6. Maior. de irregul. lib. 4. cap. 1. post nu. 1. & lib. 3. cap. 24. post nu. 13. Salzed. ad Diaz. cap. 25. vers. vna eadem die non tamen. Concilio dicto loco aufert consuetudinem, quæ permitteret, vt possint simul minores dari cum Subdiaconatu, nam vbi ea extaret, licet his quoque temporibus, eos simul conferret Episcopus, vt tenent Nauarr. in Manual. cap. 25. num. 21. vers. 8. Rebutin praxi benefic. tit. de Clericis male promotis, glof. 1. nu. 18. Sorb. in comp. privileg. mendicantium, verbo ordines sacri vers. & licet Gutierrez, canon. lib. 1. c. 26. nu. 31. & 32. Viuald. in candel. aureo tit. de Sacramento Ordinis num. 36. Hentig. in sum. lib. 10. c. 11. §. 4. Suar. tom. 3. disput. 31. sect. 1. num. 41. Eiman. quæst. regul. tom. 3. qu. 23. art. 4. quamuis ab ipso Concilio sublatam esse omnem contrariam consuetudinem existimant. Menoch. de arbit. indic. casu 564. nu. 8. Salzed. ad Diaz. cap. 25. vers. vna eadem die, Maior. de irregul. lib. 4. cap. 11. num. 1.

RESOLVT. CCXIII.

- 1 Anni cursus qualiter detur inter vnum Ordinem sacrum, & alterum.
- 2 Anni sunt computandi iuxta Ritum Ecclesiæ.

Anni cursus, qui inter vnum, & alterum ordinem interuenire debet, qualiter computari debeat.

- 1 **P**ro vera resolutione huius articuli firmanda est conclusio, quod anni cursus, qui inter vnum, & alterum ordinem debet interuenire non opus est, quod habeat trecentos sexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit aduenisse eandem solemnitatem, & diem anni subsequens, in quo anno transacto alium suscepit ordinem, & ita interstitia non sunt mathematicè interpretanda, ita vt ordinandus nequeat ad ordines promoueri, nisi inter vnum, & alterum ordinem moram traxerit duodecim mensium completorum, sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadragesima ad aliam, & a Pentecoste, licet inter primam, & secundam Pentecostis solemnitatem, non sint elapsi duodecim menses, prout ita decisum fatentur, Sorb. in compend. mendic. in verbo Ordines sacri, vers. circa id. Episcopi. Minorens. in praxi episcopali. in verbo. Ordo, vers. ad quartum circa med. par. 1. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 26. & §. 27. num. 6. & alii communiter, & vide Nouariu in suo opere noui iuris Pontificij, conclus. 8. sub nam. 3. vers. at contrarium sub rub. de etate, vbi quod anni computandi sunt iuxta ritum, & vltim Ecclesiæ, & allegat Fornar. de ordin. c. 3. n. 9. & Bonacin. de Sacramento. disput. 8. quæst. vnic. §. n. 15. licet loquatur de etate requisita in volentibus ascendere ad sacros Ordines, quo in casu non defuerunt contrarium tenentes, quos ipsemet Nouarius adducit ibidem, vbi inter alios me quoque pro hac contraria opinione adducit, vt pro legitima Ordinum sacrorum etate non sint computandi dies bisexti, nec de illis curandum est, eo quia annus a iure determinatus intelligitur ex trecentum sexagintaquinque diebus continuis, vt apud Henricum in summa lib. 10. cap. 19. §. 2.

RESOLVT. CCXIV.

- 1 Ordines possunt conferri non seruatis interstitijs ex dispensatione Episcopi, vel Capituli sede vacante. n. 2.
- 3 Abbates possunt dispensare cum eorum subditis circa interstitia.

Ad quem nam spectet dispensare super Interstitijs.

- 1 **Q**uamuis seruatis temporum interstitijs conferendi sint ordines, Episcopus tamen cum ordinandis ex causa bene valet in huiusmodi interstitijs dispensare, vt cautum est in Conc. Trid. sess. 23. de reformat. cap. 14. ibi nisi ob Ecclesiæ utilitatem aliud Episcopo videretur.
 - 2 Quæ quidem facultas Episcopo concessa transit ad Capitulum Sede vacante, vel eius Vicarium, Quaranta in sum. Bullar. in verbo Capitulum, vers. 3. Pialeg. in praxi Episcop. cap. 1. n. 50. part. 1. in magnis Grassi de effect. Cleric. in prælud. num. 339. Armendar. l. n. addit. ad recopil. leg. Nauarr. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopi. num. 57. Vbi testatur ita decisum, quos refert, & sequitur Nouarius in suo iure Pontificio nouo, tit. de dispens. num. 2.
- Amplia supradicta conclusionem procedere, vt dispensatio hæc interstitiorum spectat ad Episcopum, etiam respectu religiosorum, cum quibus dispensare valet ex causa, sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, Sorb. in compen. priuileg. ord. mend. in verbo

in verbo ordines Sacri, vers. quoad secundum, vbi quod dispensatio hac interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, ita quod nefas sit Præpositis regularibus dispensare in hoc casu, Rodriquo. in. explic. Bullæ Cruciatæ in fine, Henriquez in sum. lib. 10. cap. 23. §. 4. litt. L. confert. in collect. priuilegi sacri Ordinis folio 136.

- 3 Et in casibus, in quibus Abbates suis subditis primam ronsuram, ordinesq; minores possunt conferre per Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 10. poterunt cum eisdem dispensare in interstitiis, vt resoluit Campan. rub. 12. cap. 13. nu. 42. & vide Mirand. in suo manuali prælatorum tit. 1. qu. 38. artic. 7. conclus. 3. Vbi etiam eleuat dubium, sed non resoluitur, vtrum sibi erit, quãdo huiusmodi Abbas, quia infirmus, siue occupatus ad aliud, miserit subditos suos ordinandos, possit cum eis in interstitiis dispensare, (an hoc competat Episcopo ordinaturo,) quod tamen recenter non reliquit cogitandum, Nouarius in suo opere iuris Pontificii noui, concl. 3. sub n. 4. de dispensat. Vbi in propriis terminis voluit, non esse Episcopum, ad quem missus est regularis ordinandus, hoc iudicium facere, sed spectare ad Superiorem mittentem, & ita ait decisum per Sacram Congregat. ex Molfes. in summ. Theolog. moralis tract. 2. de sac. Ordin. cap. 1. n. 56. tom. 1. Vnde idem Nouarius refert n. 6. ad Episcopum proprium spectare hanc dispensationem facere, qui vbi subditum suum alibi ad ordinandum mittit, in litteris dimissorialibus id expresse concedere debet, prout ita respondit Sacra Congregatio.

RESOLVT. CCXV.

- 1 Episcopus cum ordinandis in interstitiis, ad eius libitum dispensare non potest.
- 2 Causa grauior requiritur in dispensatione inter Diaconatum, & Sacerdotium.
- 3 Causæ dispensationum referuntur ex Nouario.

Iustæ causæ dispensationis interstitiorum, quænam sint.

- 1 **L**icet Episcopus cum ordinandis in huiusmodi interstitiis dispensare possit, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima causa, vt habetur in Concil. Trid. sess. 23. de reform. mat. cap. 14. ibi (nisi ob Ecclesiæ vtilitatem aliud Episcopo videretur) ita Nauar. conf. 12. de tempor. ordinat. & additio ad eum conf. 19. de Voto, Miranda, in Manuali Prælatorum, tom. 1. quæst. 38. art. 8. conclus. 3. & 4. Vgolin. de potestat. Episcopi cap. 26. §. 27. num. 3. Bonacin. de Sacramentis disput. 8. quæst. vnica puncto 6. num. 1. versic. grauiorem, vbi dicit grauiorem causam requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter ceteros ordines, nam Trident. Concil. in dispensationibus interstitiorum inter minores ordines, requirit solum arbitrium Episcopi; in dispensationibus interstitiorum inter minores, & maiores ordines exquirat necessitatem, aut Ecclesiæ vtilitatem, in dispensatione verò interstitiorum inter Diaconum, & Presbyteratum, postulat Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem, itaut non sufficiat Ecclesiæ vtilitas, verum etiam requiratur necessitas, quæ tamen necessitatis, vel utilitatis causa extraordinaria, aut publica, non requiritur, qua Concil. Trident. non remittere uidetur hoc negotium arbitrio Episcopi, & prudentiæ eius; posita vtilitate Ecclesiæ, & necessitate quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personæ sufficientem iudicauerit, utranque approbant Sorb. in compendio priuileg. §. ordines sacri Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

ad finem Emman. quæst. regul. tom. 3. qu. 4. art. 6. & 7. Menoch. de arbitr. calu 427. n. 30.

- 3 Taliter quod Nouarius in suo opere noui iuris Pontificii concl. 3. nu. 7. de dispensat. docet iustas causas dispensationis in huiusmodi interstitiis solere esse, vtilitatem Ecclesiæ, vel eius necessitatem, cuius quidem Ecclesiæ utilitas esset, quoties illa egeret personis, & ministris idoneis ad seruendum necessitas uerò esset, quando pauci essent ministri idonei, sed quãdo deficerent idonei, & non idonei, affirmans pariter debere Episcopum aduertere idoneos ministros legitimis occupationibus esse detentos, & aliquando ob inuauetudinem non residere in Ecclesiis, quo in casu putat Nouarius, & doctè quidem necessitatem simul, & vtilitatem moraliter interuenire, & consequenter iustam dispensationis causam præbere.

RESOLVT. CCXVI.

- 1 Dispensatio super interstitiis clarè est facienda.
- 2 Impedimentum Canonicum censetur sublatum per scientiam Episcopi.
- 3 Princeps promouendo inhabilem dispensat.

Dispensatio super Interstitiis qualiter fit facienda.

- 1 **S**uper interstitiis temporum necesse est, ut Episcopus, uel alius ad quem spectat id agere, clarè dispense, vel vt assumat ad ordines infra anni curriculum ordinandum, sciens, nondum esse elapsum tempus ab antea suscepto ordine ad sequentem, quia si ignorauit tacite dispensare non videtur, vt notarunt Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 24. n. 14. Salzed. ad Diaz. in pract. crim. cap. 25. vers. opportunè, Menoch. de arbitr. iudic. cal. 563. n. 10. Grassi. de effect. cleric. in prælud. n. 342. quos refert, & sequitur Nouarius in suo iure canon. nouo conclus. 3. n. 3. de dispensat.
- 2 Cuius opinionis ratio est, nam omne Canonicum impedimentum, cuius dispensatio ad Episcopum spectat, censetur sublatum, si illud sciens Episcopus ordinauerit, iuxta ea quæ resolverunt Abb. in cap. veniens num. 2. & 4. de filiis presbyter, Bart. in l. Barbarius, n. 12. ff. de offic. prætor. vbi las. num. 10. Felin. in cap. præterea num. 7. de testibus cogendis, Menoch. de præsumpt. lib. 2. qu. 20. num. 7. & sciens impedimentum, & eo non obstante, ordinans censetur tollere impedimentum, vt legitime actum gerat, Glofa notabilis in cap. qui aliquando in verbo concubinas 52. distinct. quam ad propositum adducit Molfes. in summ. tract. 2. de Sacram. ordin. cap. 14. num. 10. tom. 1. nam princeps promouendo inhabilem scienter, secum dispensat, dato, quod non vtatur verbo dispensationis, Alex. in l. quidam consulebant ff. de re iud. Put. decis. 448. lib. 1. plenissime Gabriel conclus. 8. de præsumpt. vbi ampliat id esse verum in inferiore à Principe supremo, vt tenet, Imol. in d. l. quidam consulebant, col. 4. vers. sed verus, taliter quod sola scientia sufficiat, nec requiratur, vt in litteris promotionis sit expressa inhabilitas, Bar. in l. fin. col. 2. vers. & ideo fuit quæst. 6. de fruct. & lit. expens. Bellamer. decis. 698. & 746. Paris. conf. 44. n. 15. vol. 4. & ideo, vbi Capitulum promoueret inhabilem, vel indignum eo casu censetur dispensare, Specul. in tit. de dispensat. §. sunt quoque in fine, Oldrad. conf. 329. colum. 2. & conf. 331. Bal. in l. eam quam col. 10. C. de fideicommiss.

RESOLVT. CCXVII.

- 1 Pœna non incurritur ab Episcopo ordinante non seruatis interstitiis.
- 2 Recipiens ordines non seruatis interstitiis peccat.

Ii 3 Ordi-

Ordinatus, & ordinans absque temporum Interstitijs,
an aliquam poenam incurrant.

PRAXIS ERECTIONIS NOVARVM
Parochiarum.

RESOLVT. CCXIX.

- 1 Ecclesia sine Episcopi consensu edificari nequit, sed sufficit quod sit tacitus, num. 3.
- 2 Episcopus assignat locum edificationis Ecclesiarum.
- 4 Consensus Episcopi sufficit, ut habeatur post constructam Ecclesiam.
- 5 Consensus Episcopi non requiritur in refectione Ecclesie.

Nova Parochia an possit erigi per Vniuersitatem non adhibito consensu Episcopi.

- 1 Ecclesia sine Episcopi consensu edificari nequit, ut probat text. in cap. nemo, & in cap. placuit de consecrat. dist. 1. & in cap. adhuc de relig. domibus, & in cap. cum olim 14. ver. in super de priuileg. Authent. de Eccles. tit. 1. §. si quis autem collat. 9. & notant ultra alios Germon. de sacror. immunit. lib. 3. cap. 1. & 2. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 2. Maurus alleg. 3. Reusner. decif. 1. num. 34. part. 4. & Duran. de ritib. Eccles. lib. 1. cap. 25. ego in praxi resoluit. 11. part. 2. ubi si in edificatione Cappellæ, vel oratorii requiritur talis consensus, qui quidem Episcopus locum edificationis assignat Crucem figit, lapidemque ponit primarium, ut post gloss. in d. cap. nemo in verbo veniat, scribit Azor. instit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 4. ubi etiam resoluit posse Episcopum per se, vel per alium tale primarium lapidem ponere, & Crucem figere, quod in dies videmus, & practicum firmans quæst. 6. huiusmodi Episcopi consensum sufficere si sit tacitus, scilicet si Episcopus sciuerit Ecclesiam constructi, & non impediuerit, neque contradixerit cum, tamen facile potuisset, ante eum Sylua de benefico. p. 1. qu. 6. nu. 21. asserentem pariter consensum Episcopi sufficere post constructam Ecclesiam, imò si in parochia esset Ecclesia, & vellent alia edificari, & si accederet Episcopi, aut Prelati consensus id fieri nequit, absque etiam Parochi consensu, ne iuribus suæ parochialis Ecclesiæ præiudicium fiat, ut argum. cap. dilectus de Cappell. Monachor. voluit Guid. Pap. decif. 360. & scribit Crescent. decif. 1. num. 2. de oper. nou. nunciat asserens præstari cautionem de demolendo, & quod interim pendente lite, non consecratur, sequitur Franc. Marc. decif. 1014. volum. 3. recenter, reuertit Nouarius in suo iure Pontificio nouo, conclus. 1. nu. 3. de Monasteriorum edificatione, ubi etiam asserit in reparatione Ecclesiæ Episcopi, vel Prelati consensum non requiri, & gloss. in cap. de Monachis 18. quæst. 2. Reusner. decif. 1. sub n. 32. lib. 4. nisi tamen esset in totum diruta, suæ funditus destructa, & in tali casu requireretur Episcopi consensus iuxta doctrinam Felin. in cap. cum accessissent de constitut. ut in simili non licet ludæis nouas Synagogas erigere, sed non prohibetur antiquas reficere, leg. fin. §. illud, C. de iud. cap. consuluit, ubi Doctor. extra de iudic.

RESOLVT. CCXX.

- 1 Ecclesia in dubio præsumitur erecta auctoritate Episcopi maxime quando in ea diuina celebrata fuerint, n. 2.
- 3 Licentia ubi requiritur in aliquo actu non præsumitur illa ex cursu temporis.

Noua parochialis Ecclesia an præsumatur erecta auctoritate Episcopi ex diurnitate temporis.

- 1 Respondi in facti contingentia, quod præsumatur in dubio Ecclesia Episcopi auctoritate erecta, maxime quando haberet dotē, Calder. conf. 4. de relig. gloss.

- 1 Episcopum ordinantem subditum non seruatis temporum interstitijs nullam poenam incurrere, fundauit Nauarr. consil. 4. de tempor. ordinat. nec ordinatum aliquam incurrere cenuram, nec irregularitatem voluit Zerol. in sua praxi Episcop. in verb. ordo §. 8. par. 1. & post eum Sayr. decif. 56. de tempor. ordin. addo Suarez in tractat. de censur. disputat. 31. sect. 1. num. 43. Pialeg. in praxi Episcop. cap. 1. num. 50. part. 1. Bonacin. de censur. disputat. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 7. ubi tamen resoluit recipientem ordines non seruatis interstitijs peccare si faciat, absque licentia Episcopi, circa quod licet contrarium teneat Henric. in summa lib. 6. cap. 10. §. 3. tamen ego sum cum prima opinione, eo quia, ubi quis contra legem agit, peccat, utique mortaliter ex cap. nam concupiscentia, ubi Doct. de constitution. alias leges per Canones, & Concilia frustra essent condita, quod non est dicendum, nam ubi sunt publicata, & recepta utique obligant, & venientes contra eorum dispositionem peccant, ut omnes Canonistæ, Summistæ, & Theologi affirmant.

RESOLVT. CCXVIII.

- 1 Episcopus familiarem suum ordinare potest, sed non potest cum eo dispensare super interstitijs, num. 2.
- 3 Lex, ubi dispensat quoad vnum, non videtur dispensare quoad alium.

Facultas concessa Episcopi dispensandi in interstitijs,
An procedat quoad familiares.

- 1 Licet certum sit, quod Episcopus possit suum familiarem non subditum ordinare, ut legitur in sacro Conc. Trid. sess. 23. cap. 9. de reform. de qua materia nonissimè ultra antiquiores, Nouarius in opere iuris Pontificij conclus. 3. sub tit. de ordin.
- 2 Tamen aduertendum est, quod cum eo non poterit dispensare super interstitijs, ut in specie norat Nauarr. consil. 27. de tempor. ordinat. Sayr. decif. 28. eod. tit. ubi quod Episcopus talis agere nequit ea ratione, quia cum Ordinarius suus facere non valeat nisi pro utilitate, & necessitate Ecclesiæ, multò minus huiusmodi Episcopus extraneus, cui non est subditus familiaris, triennalis videtur iudicare, posse de necessitate, & utilitate Ecclesiæ non suæ, præsertim cum potestas ordinandi familiarem non suam triennalem non subditum, & dandi literas dimissorias exorbitans sit à iure communi, & differens à potestate dispensandi super interstitijs, & proinde ad illam non sit extendenda, cap. quæ à iure de regul. iur.
- 3 Quæ opinio eò fortius hodie procedit stante Bulla Sixti V. felicis memoriæ incipient. sanctum, & salutare edita de Anno 1588. de qua apud Sayr. decif. 27. cit. tit. de tempor. ordinat.
- Et facit, nam ubi lex dispensat quo ad vnum, non videtur dispensare quo ad alterum, nisi expresse dicat, quia dispensatio est odiosa, nec est extendenda de casu ad casum, imò nec valet argumentum in tali materia de maiori ad minus, & dispensatio super affinitate, non extenditur ad publicam honestatem concurrentem, Nauarr. consil. 4. de consang. & affinit. & dispensatio eius, qui ob febrem, vel alium dolorem non valet recitare horas canonicas ad cæcum non extenditur, Sayr. decif. 7. de priuilegijs, Nauarr. consil. 33. de celebrat. Missar.

glof. domibus Bellamer. in cap. super hoc num. 21. de renunc. Cefar de Graffis decif. 13. nu. 5. de præben. & dignit. vt etiam Parochialis Ecclefia Superioris auctoritate, & confenfu ex lapfu temporis erecta præfuitur, quando in illa diuina officia publicè celebrata fuerunt, vt plene conftat apud Gabriel. concluf. 1. n. 8. de præfumpt. Tiraquell. de legibus conubial. in ver. contraher. glof. 7. a num. 39. cum feq. Lamberteng. in tract. de contrah. confenfu. glof. 7. n. 5. 1. & feq. Anchar. conf. 136. vbi dicit pro Monafterio Monialium præfuit lapfu tēporis triginta annorum Superioris auctoritate interceffiffe, Alex. conf. 45. vol. 3. vbi loquitur de lapfu decē, vel viginti annorum Afflict. decif. 268.

3. Gam. decif. 144. & 168. Rot. diuerf. decif. 52. n. 41. vol. 3. quod est verum quando requiritur confenfus, at fecus fi effet neceffaria licentia in qua non fufficit curfus aliquis, Afflict. in c. 1. nu. 46. de prohib. feud. alien. per Lothar. Coll. de fact. fcient. & ignorant. in ver. communia vtriusq; Iudicii neg. 18. n. 9. iuxta quorum fententiam voce confultuiffe Reuerendiſs. Antiftiti Ciuitatis Nucerie Paganorum per fupradictas auctoritates, teftatur Nouarius in iure Pontificio Nono concluf. 1. n. 5. in fine de edificatione monafteriorum.

RESOLVT. CCXXI.

- 1 Ecclefia vbi diftat, poteft erigi noua.
- 2 Incommoditas populi eſt cauſa erigendi nouam parochiā.
- 3 Denotio populi operatur, vt poſſit erigi noua parochia iuxta Nouarij ſententiam.
- 4 Religioni in dubio magis debemus fauere.
- 5 Eccleſiis conſtruendis magis fauemus.

Noua Parochia quando cogi erigi poſſit.

- 1 **P**Robat text. in cap. ad Audientiam de Eccleſijs edificandis, quod vbi propter nimiam diſtantiā Eccleſiæ Parochialis fine magno incommodo ad percipiēda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non poſſunt, noua poteſt Ecclefia in ipſius parochia ædificari, & in ea Sacerdos ſublato appellationis obſtaculo ad præſentationem Reſtoris, Eccleſiæ maioris certa portione de antiqua illi deputata poni, qui quidem text. innouatus, & ampliatus eſt per Concil. Trid. ſeſs. 21. de reform. cap. 4. his verbis (Epifcopi etiam tanquam Apoſt. Sedis Delegati in omnibus Eccleſijs Parochialibus, vel Baptifmalibus, in quibus populus ita numerofus fit, vt vnus Reſtor non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandi, & cultui diuino peragendo, cogant Reſtores, vel alios, ad quos pertinet ſibi tot Sacerdotes, ad hoc minus adiungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum Diuinum celebrandum, in ijs verò, in quibus ob locorum diſtantiā, ſuè difficultatem parochiani, ſine magno incommodo ad percipiēda Sacramenta, & diuina officia audienda accedere non poſſunt, nouas Parochias, etiam innitis Reſtoribus iuxta formā conſtitutionis Alexand. III. quæ incip. ad audientiam conſtituere poſſint; illis autem Sacerdotibus qui de nouo erunt Eccleſijs præficiendi, competēs aſſignetur portio, arbitrio Epifcopi, ex fructibus ad Eccleſiam Matricem quomodocumq; pertinentibus, & ſi neceſſe fuerit, compellere poſſit populum eam ſubminiſtrare, quæ ſufficiat ad vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam, quacunque reſeruatione Rot. decif. 484. n. 2. apud Farin. par. 1. recent. vbi quod Parochias nouas erigendi iuſta cauſa videtur incommoditas populi recipiendi Sacramenta, & audiendi Diuina officia, & num. 3. quod non ſufficit quælibet diſtantiā, ſed ea dumtaxat, quæ præbet difficultatem, Parochianis accedendi cum magno incommodo ad percipiēda Sacramenta, & Diuina Officia
- Praxis Aloyſ. Ricc. Pars IV.*

audienda, eadem Rot. decif. 204. nu. 2. par. 2. recent. & decif. 745. nu. 2. d. part. 2. recen.

- 3 Quinimò ſecundum Nouarium in allegatione inferata apud nos collect. 291. etiam, quod nulla adhuc neceſſitas concurreret, ſed ſola deuotio populi, poſſet erigi, etiam inuito Reſtore, nouam Parochiam, intra fines antiquæ, etiam ſi ex hoc matrici inferatur aliquod damnum, dummodo ſit modicum, & non magnum ex hac ſola ratione, quia ex prædicta fundatione, ſeu erectione nouæ Eccleſiæ augetur cultus Diuinus, cui Canones quantum poſſunt fauent, ſpæta etiā particularium vtilitate temporalis, vt patet ex text. in c. ex parte de conſtit. quia in dubio magis fauemus religioni quam alteris leg. ſunt perſonæ offic. de relig. & ſumpt. funer. cum ſimilibus, & Diuinum Cultum etiam Summi Pontifices maximè augeri cupiunt, vt habetur in cap. finali de reſtit. in 6. ibi minuitur cultus Diuinus, quem deſideramus augeri, & ita prædicta omnia fundat Paulus de Citradinis in tract. de iure patronatus in 3. p. q. 1. cauſa quem ſequitur Lambert. in eod. tract. in 15. art. 3. q. principalis primæ partis primi libri, qui in finalib. verbis addit, quod tali caſu abſq; dubio nouæ Eccleſiæ fundator acquirit ius patronatus illius, accedente tamen Diſceſſani cōſenſu, in fundatione prædicta, quæ procedunt ceſſante neceſſitate erigendi nouam Eccleſiā, vti tenet præſatus Paulus in loco cit. verſ. ampliùs etiam hoc procederet ceſſante neceſſitate ædificandi, & Lambertin. ibid. verſ. & hoc ampliāt procedere ceſſante neceſſitate ædificandi.
- 5 Item quia magis iura fauent Eccleſijs conſtruendis, quam conſtructis, quia per conſtruendas augetur magis Religio, Anan. in cap. Apoſtolicę num. 2. de donat. Gizzarel. decif. 37. num. 6. part. 1. Nouarius forenſ. quæſt. 1. tom. 2.

RESOLVT. CCXXII.

- 1 Lex quando aliquid dicit ex cauſa faciendum, de cauſa conſtare debet.
- 2 Aſſertioni Epifcopi quando non ſtetur, & quando nec Iudici aſſertioni credatur, num. 3.
- 4 Allegatio cauſæ facta ab Epifcopo non ſufficit pro erectione nouæ Parochiæ.

Vt Parochia noua erigi poſſit, An credatur Epifcopo loci Ordinario dicenti eſſe illam neceſſariam.

- I**uxta ea quæ in ſuperiori reſolutione affirmauimus, noua Ecclefia Parochialis non erigi debet in alterius Parochia abſq; cauſa, cum de iure communi prohibitum ſit, & ex cauſa tantum neceſſitatis, ſeu magne incommoditatis concedatur, prout dicit Glof. in c. ad Audientiā in verbo Magna difficultate de Eccleſ. ædif. de qua quidē cauſa conſtare vtiq; debet eo quia quando lex aliquid dicit, ſeu diſponit faciendum ex cauſa, de cauſa conſtare debet, antequā fiat ordinatum, prout dicit Bar. in litem ſi ſuſpectus ff. de procur. Dec. in l. 1. nu. 7. vbi etiam dicit cauſam debere inferi, vt actus iuſtificetur, cum recedatur à regula communi, & ibi etiā loci Seni, in princ. C. de eden. Cephal. conſil. 421. n. 62. vol. 3. & latè Iaſ. in l. 1. nu. 58. & ibi latiffimè Purpurat. nu. 69. & ſeq. ff. de offic. eius. cui mand. eſt iurisd. & optimè, Alciat. in tract. de præſumpt. in reg. 3. præſumpt. 9. colum. fin. in 5. fallent. & latè, & optimè in c. quod Sedem ſub n. 13. & ſeq. de offic. ordin. vbi etiam dicit diſtinguendo ibidem num. 19. & ſeq. credendum non eſſe Epifcopo, ſeu Ordinario aſſertioni de cauſa, quando talis aſſertio tendit in præiudiciū tertij, prout in caſu noſtro, quod prius voluit Angel. in conſil. 107. in fin. vbi dicit, quod licet Iudici concedatur à iure, vt poſſit ſibi auocare poſſeſſionem alicuius loci litigioſi ob ſuſpicionem ne partes deueniāt ad arma, nihil.

nihilominus ad talem auocationem denegare nequit, nisi de tali suspitione constet, & discutatur parte pre-
sente de cuius praiudicio tractatur, & agitur, & quod
non creditur Iudici afferenti ita esse, nisi ex actis ap-
pareat, sequitur Caphal. conf. 42 r. num. 60. vol. 5. ante
eum, Iafon. in l. 1. num. 60. ff. de offic. eius cui manda-
ta est iurisdic.

Quare concludendum est non sufficere allegatio-
nem causam factam ab Episcopo, nisi cum effectu aliter
probetur, vt in proprijs terminis ex supradictis afir-
mant Monald. conf. 120. num. 5. & Nouarius in opu-
sculo noui iuris Pontificij conclus. vnica sub rubrica
de Parochiis num. 6.

RESOLVT. CCXXIII.

1 Ecclesia quantum distare debet ab altera.

2 Iustitia cause erectionis nouae Parochiae, an stet apud
Episcopum, & num. 3.

Causa Iustitia circa erectionem nouae Parochiae, An re-
sideat in arbitrio Episcopi.

Episcopi arbitrio relinquit Sacrum Concil. Trid.
sess. 21. de reformat. cap. 4. vers. in ijs quantum
vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commodè Sa-
cramenta sumere, inde possint Parochiani, prout re-
soluunt Rebuff. in praxi benefic. par. 1. tit. de erect. in
curat. Paroch. n. 9. & Menoch. de arbitr. Iud. cal. 497.
vbi quod iusta ratione factum est, vt Sedes Episcopo-
rum, non multum inter se distent, vt scilicet vnus alteri
opem ferre possit, cum opus erit, verum ambigi so-
let; quantum vnus Episcopatus ab altero distare pos-
sit, & debeat, & Iudicis arbitrio hoc relinqui censuit,
glos. in cap. vult. 80. distinct. Ita etiam Iudicis arbitrio
relinquitur, quantum vna Ecclesia Parochialis ab al-
tera distare possit, vt commodè Sacramenta sumere,
inde possint Parochiani, ita declaratur text. in ea ad
audientiam el. vbi Doctor, de Eccles. adif.

Ita vt hodie ex vi Sacri Concilij totam causam ius-
titiae residere in Episcopi arbitrio, affirmat Barb. de
potest. Episcopi alleg. 68. n. 4. par. 3. vbi allegat nos in
prax. resolut. 476. n. 6. par. 1. in magnis.

Verum recentissimè Nouarius in suo Opusculo iu-
ris Pontificij conclus. vnica num. 5. sub titul. de Paro-
chis totum contrarium, & verius probat per hac verba
formalia, (Nec obstat, quod hodie de nouissimo
iure tota causa iustitia in Episcopi arbitrio resideat,
ergo poterit ipse sine maioris partis Parochianorum
consensu circa separationem agere, vt sentiunt isti
moderni, siquidem respondeo hoc non reperiri cau-
tum in sacro Concilio dicto cap. 4. circa materiam
separationis Parochialium, sed circa portionem affi-
gnandam nouo Sacerdoti, & Curato, vt ex dicto Con-
cil. apparet. Intantum, quod cum sacrum Concilium
nullum verbum dicat, circa illud, quod pretendunt
isti Authores assignare pro eorum ratione, ideo non
veram appellare, illam possumus.)

PRAXIS CLERICORVM SALVATICORVM,

Ad ornatum Decr. Sacrae Congregationis Eminentiss.
Cardinalium de Mandato Sanctiss. D.N. olim
Papae Gregorij XV. editi.

RESOLVT. CCXXIV.

1 Clerici saluatici non dicuntur verè Clerici.

2 Clerici saluatici dicuntur adscripti perpetuo Ecclesiis.

3 Clerici saluatici non gaudent privilegio Canonis.

Clerici Saluatici qui dicantur.

Go semper existimari Clericos Saluaticos mini-
mè dici verè, & propriè Clericos, adeo quod si
eis fuerit collatus aliquis ordo, quia tunc fruerentur
omni clericali priuilegio tam scilicet Canonis, quam
fori ex vi ordinis collati iuxta tradita communiter in
cap. 1. & 2. de foro compet. cap. Clerici, & text. in cap.
qualiter de iudicijs, & probatur in l. statumus, Cod. de
Episcopis, & clericis. Sed potius dici personas adscri-
ptas perpetuo seruitijs alicuius Ecclesiae, & iuxta tex.
in cap. indicatum de immunitate Ecclesiae, vbi proba-
tur apertè tales Clericos saluaticos propriè dici per-
sonas adscriptas seruitio Ecclesiarum à quibus recede-
re non possunt quemadmodum adscripti plebei, vt
habetur in l. cum satis de agricolis, & censitis lib. 11.
vbi latè Lucas de Penna in 3. col. & latissimè Felyn. in
cap. multorum, §. primo de Iudæis.

Et ex ijs deducitur optimo iure censuisse sacrum
Eminentissimorum Cardinalium Congregationem
supradictis Clericos saluaticos, non gaudere canonis
priuilegio, sed fori solummodo in criminalibus, cum
priuilegium canonis præcipuè detur ratione ordinis
clericalis. Nauarr. in conf. 24. de priuilegijs excepto
Nouitio alicuius religionis, c. religioso §. 1. de senten-
tia excommunicationis. Nauarr. in conf. 3. de foro
compet. Sayr. in decis. 2. cod. titulo.

RESOLVT. CCXXV.

1 Clerici coniugati gaudent privilegio fori, quod declara-
tur in criminalibus secus in ciuilibus, vt n. 2.

Et ideo carcerantur pro debito ciuili, & n. 3.

4 Clerici saluatici, & coniugati nominantur sub rubrica
pragmat. Regni.

5 Clerici coniugati differunt à saluaticis.

Clerici saluatici, An sint idem quod Clerici coniugati.

Videtur in aliquibus conuenire cum Clericis con-
iugatis.

Primo, quia Clerici coniugati gaudent priuilegio
fori, quemadmodum gaudent saluatici, cap. 1. de cle-
ricis coniugatis, Clar. in praxi quaest. 36. Farinacc. de
inquisitione qu. 8. n. 63.

Secundo, quia Clerici saluatici gaudent fori electio-
ne, prout & alij clerici, Nouarius in praxi elect. fori
qu. 52. n. 13. sect. 2. in vltima impress. Neap.

Tertio conueniunt, quia quemadmodum per de-
cretum sacrae Congregationis, clerici saluatici non
gaudent priuilegio in ciuilibus circa gabellarum ex-
ceptionem, ita & clerici coniugati, Cappella Tholosan.
in decis. 104. Cened. quaest. 4. num. 19. quam opinio-
nem tenet Natta consil. 3. volum. 2. dicens posse car-
cerari pro debito ciuili, Guttierrez lib. pract. quaest. 5.
num. 5. pro qua opinione pondera text. in cap. 1. de
clericis coniugatis in 6. vbi vltra priuilegium canonis,
& fori in criminalibus; in ceteris rebus, & actionibus,
non gaudent Clerici coniugati priuilegio clericali,
Nouarius in pragmatica 1. de clericis, seu Diaconis,
Saluatico.

Conueniunt quarto, quia sub vna eademque rubrica
sunt in pragmatica Regni de clericis coniugatis,
& saluaticis, & de iure validum est argumentum ab
ordine rubricarum, Triuis. in decis. 57. p. 2. Rubricae
enim faciunt ius, & pro iure possunt allegari, Boic. in
prognio decretal. in §. fin. n. 6. Io. Andr. ad speculat. in
titul. de dispensatione §. final. in fine, Nouarius tom.
2. qu. forensi. cap. 21. n. 10.

Disconueniunt tamen in hoc, quia clerici coniuga-
ti tunc priuilegio fori gaudent, quoties, cum vnica, &
virgine contraxerunt, & velles deferant clericales
iuxta

iuxta terminos, cap. vnica. de clericis coniugatis in 6. at saluatici per Decretum Sacre Congregationis non adstringuntur ad delationem habitus, nec ad contrahendum cum vnica; & virginibus.

RESOLVT. CCXXVI.

- 1 Clerici saluatici dicuntur persone Ecclesiasticæ.
- 2 Seruientes Ecclesiæ deputati gaudent priuilegio fori, etiam si fuerint Deputati auctoritate Prælati ad aliquod hospitale eius auctoritate erectum, vt n. 3.

Clerici saluatici, an dicantur persone Ecclesiasticæ.

- 1 Dicuntur verè, & propriè persone Ecclesiasticæ ex quo sunt principaliter adscripti seruitio Ecclesiæ, quod quidem argumentum validissimum esse testantur, Felyn. & ceteri communiter in cap. nullus de foro compet. Bald. in conf. 339. vol. 1. Dec. in conf. 57. n. 6. & seq. vol. 1. Monald. conf. 97. n. 6. vol. 1.
 - 2 Ex qua vera, & indubitata conclusione deducitur seruientes Ecclesiæ deputatos ad eius obsequium, prout sunt præfati clerici dici personas Ecclesiasticas, præcipue, vbi sunt verè alitri, & deputati eius seruitio, quia sunt exempti à iurisdictione seculari, Barbac. n. 29. Abb. n. 5. Barbof. num. 10. §. in cap. 2. de foro compet. Decian. in tract. crimin. to. 1. lib. 4. c. 9. n. 24. Bellert. in disquisition. clericorum §. 1. n. 2.
 - 3 Amplia pariter in personis deputatis auctoritate Prælati ad aliquod hospitale eiusdem Ordinarij auctoritate erectum, nā pariter fori priuilegio gaudent, Valasc. in decif. 105. n. 32. Grassi. de effectibus clericatus effectus r. n. 17. quos refert Barbof. de potest. Episcopi par. 2. allegat. 12. n. 40.
- Ratio palpabilis principalis conclusionis est, quoniam idem iudicium est de aliquo, quod est de eius seruientibus, latè de Ponte in decif. 36. Gizzarell. in dec. 20. quia seruientes dicuntur appendices eius, cui præstatur seruitium, Alex. in l. seruiarios. C. de testam. milit. Bal. in conf. 51. vol. 1. Alciat. in conf. 16. n. 6. Alban. in conf. 27. n. 6. & seq. volum. 1. Nouarius in praxi elect. & variat. fori. q. fin. sect. 3. in vltima impressione Neapolit. vbi quod inferuientes Ecclesijs, tanquam membra Ecclesiarum gaudent fori electione.

RESOLVT. CCXXVII.

- 1 Clerici saluatici an possint remoueri absque causa.
- 2 Cappellanus non potest remoueri absque causa.
- 3 Monachus non potest remoueri à Priore.
- 3 Baro non potest remouere absque causa.

Clerici saluatici, an possint remoueri ab Episcopo absque causa.

- 1 Fuit pluries dubitatum, si Clerici saluatici in aliqua Ecclesia ab Episcopo constituti possent remoueri absque causa, in qua dubitatione pluries consultus respondi, minimè posse absq; legitima causa, ad quod fundandum adducebā primo illud simile, quod quamuis Cappellanus ad nutum amouibilis possit remoueri, non tamen hoc permittitur absque legitima causa, Abb. n. 22. Dec. n. 3. in c. ad nostram, de confirmatione vtili, vel inutili, Milius in rept. verb. beneficium manuale n. 26. Rebas. in tract. de pacif. possess. n. 275. Gonzal. glof. 5. §. 6. n. 40.
- 2 Secundo adducebam Innoc. in cap. insinuante n. 2. qui clerici, vel vouentes, vbi si Abbas absque causa remoueret Monachum à prioratu manuali, posset idem Monachus implorare officium superioris, vt sine causa ex sola malitia non remoueatur, ad similitudinem ferui, iuxta terminos, text. in l. 1. C. de precibus Impe-

ratori offerendis, in §. ad maior. instit. de ijs, qui sunt sui, vel alieni iuris.

- 4 Tertio allegabam conf. Burgos de Paz. 31. vbi si Baro deputet in sua Baronia Notarium ad libitum suum, non poterit eum sine causa remouere ex sola malitia, sequitur Gonzalez, vbi supra n. 3. Molina de primogenitis, lib. 1. c. 25. n. 17. Gutierrez pract. qu. 11. n. 2. Mastrill. in decif. 185. part. 2. vbi concessio ad beneplacitum non posset reuocari absq; legitima causa.
- Quarto adducitur Rota 33. n. 18. de præbendis, vbi ridiculum, & puerile hodie concedere, & cras reuocare, & poenitere, nam, vt refert Io. Andr. in cap. præfati n. 3. de offic. deleg. in 6. omnis variatio in iure reprobatur, l. serui electione, ff. de legat. 1. cap. licet de procuratoribus, cap. quod semel, de regulis iuris, Achill. decif. 13. & 14. Lopez in l. 5. tit. 19. partita 6. neq; malitijs est indulgendum, l. in fundo, ff. de rei vend. cap. sedes de rescriptis.

RESOLVT. CCXXVIII.

- 1 Capitulum sede vacante potest creare Clericos saluaticos.
- 2 Capitulum sede vacante est Ordinarius.
- 3 Subrogatus sapit naturā illius in cuius locū subrogatur.
- 4 Capitulum sede vacante succedit in his, quæ spectant ad Episcopum.

Clerici saluatici, an possint constitui, & assignari seruitio Ecclesiæ à Capitulo sede vacante.

- 1 Sicuti Episcopus potest creare istos Clericos saluaticos, illosque seruitio Ecclesiæ assignare, ita pariter hoc ius competit Capitulo, sede vacante, cum illud sit propriè Ordinarius mortuo Episcopo, Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij conclus. 1. num. 4. sub rubrica de causis primæ instantiæ coram locorum Ordinariis tractandis, & infra biennium terminandis.
- 2 Et illud succedit in iurisdictione Prælati mortui, ita quod alter Episcopus vocetur, & in illum locum subrogetur, & tanquam subrogatus debet sapere naturam illius, in cuius locum subrogatur, l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. vbi Bart. Bald. & alii, cum latius adductis per Card. Tusc. concl. 577. lit. S. quem nouissimè refert Nouarius forens. qu. 2. num. 8. to. 2. vbi concludit, quod quando delegatus fuit suffectus in locum Iudicis ordinarij, debet appellari ad Iudicem, secundarum causarum, tanquam quod iudex suffectus pendeat ab eodem Barone delegante.
- 3 Tandem quia Capitulum sede vacante succedit in singulis, quæ spectant ad Episcopum, cap. his, qui, de maiorit. & obedient. latè Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolut. a. n. 58. cum seq. Pauin. in speciali tract. de officio, & potest. Capituli sede vacante, qu. 1. vbi copiosè regulam exornat.

RESOLVT. CCXXIX.

- 1 Officium datur propter seruitium.
- 2 Altari seruire tenetur, qui de Altari viuut.
- 3 Priuilegium cessat cessante seruitio.
- 4 Collegiatus non seruens actū potest remoueri.
- 5 Commodum qui sentit, debet sentire incommodum.

Clerici saluatici, An possint expelli quando iniuncto seruitio non incumbunt.

- 1 Ista causa expellendi, & cassandi à numero stabiliti huiusmodi Clericos saluaticos erit, quoties iniuncto seruitio non incumbunt, quia priuilegium istis conceditur propter seruitium, & Altari seruire tenetur qui ex Altari priuilegium retinet, & de illo viuut, Noua-

Nouarius forens. quæst. 22. num. 8. tom. 2. & cessante
3 seruitio debet cessare priuilegium, tanquam vnum de-
pendens ab altero, ex regul. text. in cap. cum cessante,
de appellat.

Facit, quia Clericus in minoribus constitutus, qui
non intendit seruire Ecclesiæ, potest tanquam inuti-
lis expelli à Collegio Clericorum, Genues. in practi-
cabil. Eccles. quæst. 622. vbi adducit text. in l. vaic. C.
4 de colleg. lib. 10. vbi cautum est, quod ille qui est in
aliquo Collegio, nisi seruiat actu, non solum non gaudet
priuilegio Collegij, sed indè remoueri debet.

5 Alias si contrarium diceretur, esset concedere, quod
quis haberet commodum sine incommodo, contra
terminos text. in leg. secundum naturam, ff. de regul.
iur. vbi commoda debent sequi illum, qui sentit in-
commoda.

RESOLVT. CCXXX.

1 Numerus Clericorum saluaticorum concessus enucleatur.

Clerici saluatici quonam Numero possint à lo-
corum Ordinarijs creati.

NOuarius in suo vtili tractatu de elect. & variat. fo-
ri, quæst. 52. sub num. 13. sect. 2. in vitima impres-
sione Neapolitana ex declaratione Sacre Congrega-
tionis Eminētissimorum Cardinalium fundat in Ca-
thedralibus Ecclesijs ad summum quatuor posse assu-
mi. In collegiatis, vel parochialibus duos. In cæteris
verò Ecclesijs in quibus diuina celebrantur vnum. Te-
nor autem dicti decreti est, vt lequitur videlicet.

Sacra Cardinalium Congregatio negotijs Regni Neapolitani
Præpositorum certior reddita in nonnullis eiusdem Regni
Diocesis Clericos, quos vocant saluaticos in maximum
numerum citra Ecclesiarum necessitatem, aut vtilitatem
excreuisse; volens eandem exemptionis causam declara-
re, & fraudibus cuiuscumque occurrere, de Sanctissimi
Domini Nostri Gregorij XV. mandato viue vocis oracu-
lo de super habito Clericos Saluaticos huiusmodi pro Ec-
clesiarum, & Episcoporum seruitio retineri, vel in locum
quoquo modo deficientium assumi posse in Cathedralibus,
sen Superioribus Ecclesijs ad summum quatuor, in Colle-
giatis, vel Parochialibus duos, in alijs vero Ecclesijs in
quibus Diuina celebrantur, si Episcopo videbitur, vnum:
quos quidem Episcopi prorsus gratis, & tales qui omnino
per se ipsos non autem per interpositam personam serui-
tium debitum præstent, nec vilo modo criminosos, vel male
conditionis, & famæ eligere debeant; alias, & hi nullo
gaudeant priuilegio; eligentis iudicio Sedis Apostolicæ
seuero exponentur, eos verò priuilegio Canonis non gaudere
fori autem priuilegio in criminalibus omnino in Ciui-
tatibus quoad corporis distinctionem tantum, & immuni-
tatem ab oneribus personalibus, non autem ab alijs du-
rante seruitio frui debere, sed si alicubi minoribus vtan-
tur priuilegijs, & immunitatibus ex legitima consuetu-
dine, cuius cognitionem, & declarationem in casu contro-
uersiæ eadem Sacra Congregatio sibi reseruat illam de-
bere attendi; cognitionem verò aliorum præmissorum ad
Ordinarios pertinere hoc præsentis Decreto statuit, præci-
pit, & declarat Romæ 10. Kalend. Iunij 1623. Octauus
Card. Bandinus, Laurentius Campegius Secretarius.

RESOLVT. CCXXXI.

1 Initium spectandum est, illudque est caput rationis, nu. 3.
etiam in delictis, num. 4.

2 Principium bonum habere iuuat.

5 Offendens Bannitum à Banno exempto non tenetur.

6 Origo possessionis est inspicenda.

7 Qualitas requisita in actu sufficit quod adsit tempore actus.

8 Habilitas præsentati debet esse tempore præsentationis.

Criminosus, an possit creati Clericus saluaticus, si tem-
pore quo creatur est emendatus, & absolutus.

1 **V**idebatur non posse eo, quia initium spectandum
est leg. 3. §. scio, ff. de maioribus l. filius, ff. de ver-
bor. obligat. l. si procurat. ff. de mandat. l. item illa §. 1.
ff. de constitut. pecun. Item lib. 2. constitut. Sicil. tit. de
pena contum. Cephal. consil. 91. nu. 27. latè Iason in l.
clam possidere a nu. 15. ff. de acquirend. possels. Man-
2 dol. reg. 18. Cancellarie, de etate pro Canonici, quæst.
12. nu. 12. Monachus in capit. si eo tempore num. 3. de
rescript. lib. 6. dicens magnum esse habere bonum pri-
mordium l. cum filius §. hæres, ff. de legat. 2. l. si tamen
ff. de Senat. consil. Maced. ibi quia initium contractus
spectandum est: sic initium, & caput rationis attendi
3 debet, & secundum ipsum tota ratio intelligi l. Pretor.
ait §. initium vbi Doct. ff. de edend. Grat. responsi. 53.
num. 62. volum. 1.

4 Et initium spectamus etiam in delictis fauore rei l.
si quis 7. ff. de furtis, ibi non posse cum manifesti con-
ueniri, quia origo furti in seruitute facti non fuit ma-
nifesti.

5 Vnde bannitum offendens, eo deinde à banno
exempto, non tenetur l. qui cum maior vers. sed si mi-
nor, ff. de bon. libert. l. quod ait lex §. ait, vbi Bart. ff. ad
l. iul. de adulter. Doctor. in leg. Cracchus Cod. eodem
Bartol. in leg. si constante §. uxorem, ff. solut. matrim.
Marfil. singul. 225.

Similiter spectatur initium delicti, vt sciamus ad
quem pertineat eius punitio; Bart. in d. l. quod ait §. 1.
ff. ad legem Iul. de adulter. Abbas in capit. final. nu. 2.
de sentent. excom. Bald. in cap. 1. §. iniuria de pace iu-
rament. firm. in verbo feudum, & in cap. olim ad fin.
de dol. & contum. Ias. in l. more nu. 22. ff. de iurisdic-
omn. Iudic. Roland. a Valle consil. 77. incip. Magnifi-
cus nu. 6. lib. 4. facit quod notat Bald. in cap. innotuit
nu. 11. versic. item vbi, de elect. quod vbi de natalibus
querimus, initium spectandum est per text. quem di-
cit solemnem, & optimum in l. quod ergo in princip.
ff. de his qui notant. infam.

6 Sic initium, & origo possessionis debent inspicere ad
vsucapionem l. clam possidere in principio, vbi Ale-
xand. nu. 7. ff. de acquirend. possels. in l. iusto errore §. si
possessionis nu. 1. ff. de vsucap. Ias. in l. si is qui pro em-
ptore, nu. 54. eodem titul. Bald. in l. cum ancillis nu. 10.
C. de inceit. nupt. & cum principium fit pars potissi-
ma cuiuslibet rei, vt in l. 1. ff. de orig. iur. & ait Philoso-
phus lib. 1. Ethycor. Fusc. in tract. de visit. lib. 1. c. 1. nu.
2. l. quamquam, vbi Bart. n. 1. ff. de aqu. plu. arc. Quia
bonum initium est valde considerandum secundum
Riminald. in l. vt vim num. 38. ff. de iust. & iure & in l.
posthumo nu. 31. C. de bonor. possels. contra tabula,
& in l. precibus n. 284. C. de impub. & alijs sublit. nam
teste Bald. in d. lege 1. num. 11. principium bonum fa-
ciens, processum bonum facit, Io. Salisberien. in Po-
lic. lib. 9. de curial. nugis cap. 20. & finem licitum qui
alias illicitus esset l. qui cum natu maior §. 1. de bonis
libert. Hugo Celsus consil. 65. incip. ex processu nu. 2.
post Bart. in l. quod ait lex §. quod ait ff. ad l. Iuliam de
adulter. sicut è contrario, vbi principium est vitium,
processus est vitiosus, idem Bald. in l. 3. nu. 1. C. comm.
de vsucap.

Cæterum his licet veris existentibus, totum contra-
rium videtur verius, quia sufficere debet quod non sit
7 criminosus tempore electionis, & nominationis: qua-
litas enim requisita in actu sufficit adesse tempore
actus celebrati, argum. text. in l. Mela, in princip. ff. de
aliment. & cibari. legat. cum latius realsumptis per
Nonarium in tract. de datione in solutum quæst. 25. n.
5. & seq. part. 2.

Et facit pro corroboracione quia habilitas, vel inha-
8 bilitas præsentati sufficit, vt tempore præsentationis
adsit.

adfit. Rota diuers. decif. 69. par. 3. Serafin. decif. 1234. Macerat. variar. refolut. lib. 1. cap. 19. quos probat, & fequitur Nouarius in fuo opufculo noui iuris pontificij concluf. 2. num. 6. fub rubrica de præfentatione à patronis faciendâ.

RESOLVT. CCXXXII.

- 1 *Instrumentum contra Clericum coniugatum liquidatur in foro Ecclefiaftico.*
- 2 *Caufa liquidationis instrumentorum fapiunt criminalitatem.*

Liquidatio Instrumenti contra Clericum faluaticum, quo in foro fit faciendâ.

- 1 **E**Go ipfe in decif. Curia Aechiepf. 170. par. 3. firmam concludonem aduerfus Clericum coniugatum debere liquidari instrumentum in foro Ecclefiaftico, quod latius profequitus fuit, Nouarius forens. qu. 79. tom. 1.
- 2 Idem dico, vbi liquidandum eft instrumentum contra Clericum faluaticum, nam vi decreti Sacra Congregationis in caufis criminalibus, ifti funt conueniendi in foro Ecclefiaftico, vt ibidem legitur.
- 3 Quare cum caufâ huiusmodi funt dependentes à publicis instrumentis, & obligationibus iuramento vallatis, vtq; fapiunt criminalitatem, Frecc. de præfent. Instrument. par. 6. Afflict. decif. 64. Franc. decif. 162. num. 7. vbi Ritum de liquidatione instrumentorum incalefcere criminalitati; idè dicendum eft Clericum faluaticum pro tali caufâ debere efle citandum in foro Ecclefiaftico, & ita confului dum ex facto caufus accidiffet.

PRAXIS HABITVS CLERICALIS.

Adornatum Sacr. Concil. Trident. feff. 15. de reformat. cap. 6. & Bull. Sixti V. incip. cum Sacrofanctam.

RESOLVT. CCXXXIII.

- 1 *Habitus Clericalis confiftit in duobus.*
- 2 *Clericus coniugatus quando non dicatur incedere in habitu, & tonsura.*
- 3 *Clerici coniugati quid obferuare debeant, vt gaudeant fori priuilegio.*

Habitus Clericalis, in quibus confiftat.

- 1 **S**unt qui notarunt habitum Clericalem confiftere in duobus copulatiue, nempe in vefte fcilicet, & tonsura, nec vnum fine altero fufficere ex cap. fi Iudex laicus, circa medium de fententia excommunicat. in 6. ita Gemin. in cap. 1. de cleric. coniugat. Aretin. cum Addent. conf. 16. Bald. in l. fi qua per calumniam. C. de facrofanct. Ecclef. num. 3. Bertacch. in fuo repertor. in verbo Clericus il. 2. Aluarez in fpecul. iur. pont. fic. cap. 35. verfic. & notabis Belleit. in difquifit. clerical. part. 1. tit. 3. §. 8. num. 7.
- 2 Quamuis Clericum non coniugatum incedentem, fine altero ipforum non dici incedere abfque habitu, & tonsura inuunt Zabarella in cap. perpendimus de fentent. excommunicat. Roland. à Valle conf. 4. nu. 6. lib. 1. Farinacc. in præct. criminal. quæft. 8. num. 65. vbi voluit fecus efle in Clerico coniugato, qui fi tantum alterum ipforum deferret, diceretur vtique in habitu, & tonsura non incedere, quod etiam dixerunt, Couarr. præct. quæft. cap. 31. num. 7. Guid. Pap. decif. 138. Rot. in decif. 3. de fentent. excommunicat. quod tamen hodie attentâ difpofitione Sacri Concilij Tri-

dentini feff. 23. de reformat. cap. 6. ceffat, quia tenentur clerici coniugati, vt gaudeant priuilegio fori non folum incedere in habitu, fed etiam tonsuram deferre coniunctim, vt per Nouarium in pragmatica Regni 5. de Clericis, fen Diaconis faluaticis, & in opufculo noui iuris Pontificij concluf. 6. n. 2. de foro compet.

RESOLVT. CCXXXIV.

- 1 *Clericalis habitus non reperitur fpecificè determinatus.*
- 2 *Confuetudo Regionis debet attendi circa habitum Clericalem.*
- 3 *Habitus honeftus dicitur conueniens Clericis.*
- 4 *Veftes clericales dicuntur, quæ à facris Canonibus non reperiuntur prohibita.*
- 5 *Clerici deferre debent veftes vfque ad Talos.*
- 6 *Clerici deferre habitum coloratum non poffunt, & in fuma modestia debent deferre vefitum, n. 7.*

Habitus Clericalis qualis efle debeat.

- 1 **C**ertum eft, quod habitus Clericalis non reperitur fpecificè de iure determinatus, quia de iure antiquo erat amictus linea tunica fuper quibuscunque veftribus, vt teftatur Reg. Tapia in Auth. ingreffu in verbo Monafteria, cap. 1. num. 22. C. de facrof. Ecclef. qui tamen his temporibus nouiffimis non deferretur,
- 2 idè circa hoc omninò debet attendi regionis confuetudo, in qua clericus habitare reperitur, glol. in cap. penult. de vit. & honeft. cleric. in verbo decoratis, vbi fcribit, quod ad videndum, an aliquis incederet in habitu, videndum eft, an ille qui in tali habitu incederet primo afpectu, fi videretur a populo clericus iudicaretur, vel laicus, Cappella Tholof. decif. 225. & decif. 252. Clar. in præct. crim. §. fin. quæft. 36. nu. 11. Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 9. nu. 96. affirmans quod omnis habitus honeftus dicitur conueniens clericis,
- 3 dummodo non fit à confuetudine reprobus, Nouarius in fuo opufculo noui iuris pontificij, concluf. vnica. nu. 4. de veftribus clerical. vbi alios citat pro hac concludione, Scaccia in tract. de iudic. par. 1. c. 11. num. 84. & 87. vbi dicit, quod illæ dicuntur veftes clericales, quæ à facris Canonibus non reperiuntur prohibita, ex quò ius canonicum in ita materia procedit, potius prohibendo, quam permittendo, prohibet enim clericis nonnullos habitus, de quibus infra, non tamen præfcribitur quem deferre habeant, vt vtar verbis eiuſdem Scaccia, d. num. 84. qui etiam dicit, quod ita communiter, afferunt Doctores, allegat Clarum in §. fin. qu. 36. ver. dixi clericum, forma vero habitus clericalis qualis debeat efle, habetur in cap. pen. de vita, & honeft. cleric. vbi habetur quod debet efle clauſa deſuper, nec nimis longa, nec nimis breuis, & in cap. con-
- 5 tingat interdum de fentent. excommun. vbi Doctores notant, quod clerici debent ferre veftes, vfque ad talos, quod dictum referunt, Menoch. in tract. de arbitr. iudic. cafu 392. nu. 2. Patian. in tract. cui incumb. onus proband. negat. lib. 2. cap. 34. nu. 38. & 39. Epifcopus Moſcon. in prax. Epifcop. in verb. clericus §. 14. vbi dicit, quod veftes talares, vfque ad pedes, vel quaſi iuxta rationabilem meſuram, color vero veſtimentorum debet efle potius niger, quam aliter; Moſcon. loco proximè citato, eft tamen verum, quod aliqui colores funt clericis fpecialiter interdicti, vt eft rubeus, qui permittitur folum Cardinalibus, & viridis, qui conceditur Epifcopis tantum, cap. penult. de vit. & honeft. cler. Cepolla eod. num. 30. Menoch. de arbitr. iud. ca. fu 392. num. 12. Patianus fupracitato cap. 34. n. 39. & ficut clerici prohibentur deferre aliquos colores, ita etiam aliquas veftes, & ornamenta, vt manicas, pileum, Spitochum, feu tabatrum foderatum, vfque ad oram, caligas ſaccatas, & indumenta aperta, ita habetur

betur in præcit. cap. penultim. de vit. & honest. cleric. Menoch. latè d. cal. 392. per totum, ubi luculenter declarat, omnium supradictorum veram etymologiam, & significatum, Patian. in d. tractat. cui incumb. onus probant. negat par. 2. cap. 38. num. 39. Vbi ulterius addit, quod non possunt uti fressis, pellis pectoralibus, aut calcaribus deauratis, item nec fibulis, nec corrigijs aureis, item nec possunt, uti vestibus virgatis parietis, vel diversis coloris, Clement. quoniam de vit. & honest. cleric. ubi habetur etiam quibus poenis plectatur clerici predictis vestibus seu coloribus, se induentes, Vitalin. in præcit. Clement. quoniam num. 4. 19. 20. 21. 22. & per totam, Rosell. in summ. in verb. clericus il primo, num. 3. Turrecrem. in cap. omnes num. 2. 21. quæst. 4. Clarus in S. final. quæst. 36. num. 11. in fine, ubi tandem concludit, quod puniuntur Iudicis arbitrio, & quod dictum est, quod attenditur consuetudo circa habitum, quando dicatur clericalis, ita etiam est dicendum quoad birretum, cum nec hoc in iure reperitur determinatum, Moscon. in tractat. de maiest. milit. Eccles. lib. 1. part. 2. cap. 2. vers. de berretto vero cart. mihi 412. ubi dicit, quod eis est interdictionem deferre pileum æreum, quæ omnia tamen tempore primitivæ Ecclesiæ non observabantur, ex quo tunc Clerici non deferrebant habitum distinctum à Laicis, Decian. cons. 50. n. 18. lib. 4.

7 Clericus autem in summa, modestiam servare debet in vestitu, est enim incredibile quantopere Sacerdotem apud populum commendat humilis, sed gravis, & modestus vestitus, ne in eo sit nimis exquisitus, ut enim ait S. Bernardus in Apologético, Mollia indumenta animi molliem, aperte indicant, nec tantum curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus, corporis enim, ac vestium fragrantia arguit intus latere animum graue olentem, & immundum, & ut ait S. Hieronymus ad Eustachium, vestis nec satis munda, nec sordida, & nulla diversitate notabilis, nec ad te obuiam prætereuntium turba, consistat, & digito monstreris, tria inquam sunt ut habetur Ecclesiastic. cap. 19. quæ animi interiora demonstrat amictus corporis, risus dentium, & incessus.

RESOLVT. CCXXXV.

- 1 Clerici non utuntur vestibus superbis, & laicalibus.
- 2 Clericus quando dicatur esse in habitu clericali.

An ubi vestis Superior est clericalis, ita ut cooperiat inferiorem laicalem, Clericus dicatur incedere in habitu.

- 1 Non est dubium, quod Clerici non debent uti vestibus superbis, & laicalibus, sed congruentibus statui, & ordini clericali, prout fuit determinatum in 6. Concil. Constantinopolitano canon. 27. & in 2. canon. 16. & habetur in cap. clericus 23. distinct. cap. 1. & seq. 21. quæst. 4. Clement. quoniam de vita, & honest. cleric. & nouissimè per Conc. Trid. sess. 14. cap. 6. de reformat. Rebuff. latè super constit. Gallie tom. 2. in rubr. de pannis aureis n. 18. Trotius in tract. de perfecto clerico lib. 2. c. 38. Couarr. in lib. pract. quæst. cap. 31. num. 8. qui omnes ad saturitatem loquuntur de vestibus Clericis congruentibus.
- 2 Tamen certum est, quod Clericus dicatur esse in habitu clericali, quando portat vestem superiorem clericalem, & inferiorem, seu interiorem iurgatam, vel aliter laicalem, in isto casu est distinguendum, aut illa vestis interior incedendo apparet, & tunc non diceretur in habitu clericali, aut illa vestis laicalis non apparet, & cooperitur per vestem superiorem, & tunc diceretur incedere in habitu clericali, Philipp. Franc.

in cap. 1. in princ. de cler. conjug. Sigismund. Scacc. in tract. de Iudic. p. 1. cap. 11. n. 96. Grass. de effect. clericatus effect. 1. n. 1186. quos omnes recenter reportat, & sequitur Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij, conclus. vnica sub n. 6. vers. quinimò sub tit. de vestibus clerical.

RESOLVT. CCXXXVI.

- 1 Vestes talares debent portari ab Ecclesiasticis.
- 2 Clericus dicitur incedere in habitu, quando portat pallium talare.
- 3 Verba Vinald. reponuntur.

Habitu clericalem deferre, An dicatur Clericus, qui non omnes vestes talares deferat, sed vnica tantum.

- 1 Vpposita illa conclusione iuris in Curijs Ecclesiasticis satis recepta, vestes talares, scilicet dimissas, vsque ad talos, debere portari per Ecclesiasticas personas, vt per Pancirol. lib. 1. variar. lectionum, cap. 21. Moscon. de maiest. milit. Eccles. cap. 2. vers. de habitu autem par. 2. lib. 1. & ex Bull. Sixti V. felicis memorie ad præpositi articuli decisionem deneniendo reperio, quod Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij conclus. vnica num. 6. de vestibus clerical. est in opinione, quod Clericus dicatur incedere in habitu quando deferat pallium talare, & togam quæ perueniat ad genua, ita vt quod sentiat ipse Author non esse de necessitate quod omnes vestes sint talares, ad quod al. legat Ledesma in summa par. 2. tract. 2. cap. 2. prop. conclus. 14. circa finem, Grass. in decis. aur. lib. 3. cap. 3. num. 3. par. 1. Garzia de benef. cap. 1. num. 23. par. 7. qui adducit Vinald. in Candelabr. aur. part. 3. in fin. in explicat. Bullæ Sixti V. de habitu, & conlura, vers. quarta assertio, pagina mihi 738. qui loquitur per hæc verba videlicet. Quas vestes simplices esse necessarias videtur, non quod unusquisque Clericus teneatur duas habere, videlicet (vt clarius loquamur) Sotanam, & Feriolum, vel Manellum, sufficit enim unicuique Vestis longa, quo totus honestè tegatur secundum Apostoli sententiam ad Thimot. 6. habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti sumus, aliàs oporteret omnes esse diuites.

RESOLVT. CCXXXVII.

- 1 Clericus domi habitum talarem deferre non cogitur, & sic etiam quando est agrotus, num. 4. vel iter facit, n. 6.
- 2 Adverbium iugiter, qualiter intelligatur.
- 3 Verba generalia restringuntur ad habitia.
- 5 Perseuerantia in dimissione habitus, quæ nam debeat esse, vt quis fori priuilegium perdat.
- 7 Clericus quando dicatur recedere ab ordine status clericalis, & n. 8. 9. 10. & 11.
- 12 Apostata dicitur, qui intra annum probationis habitum relinquat.

Habitu Clericalem non deferens, An aliquando excusetur, ita ut per dimissionem illius non dicatur recedere à statu ordinis.

- 1 Clericus non tenetur semper habitum clericalem talarem deferre, & ideo excusatur, ubi solus est domi, & agit, absque scandalo spoliatus se ob calorem, nec minus cum tali veste tenetur dormire, item ex causa peregrinationis, vel alia honesta, licet clerico habitum transformare, & accipere habitum penitentialem, puta peregrinorum, vel similem, vt ex cap. Episcopi 21. quæst. 4. Rayn. Host. & alijs tradit Summa. confess. lib. 3. tit. 7. quæst. 2. & in specie Candelabr. aur. pag. 739. col. 1. ubi pag. 738. col. 2. n. 10. Dat. intel. lectum.

- 2 lectum verbis Bullæ Sixti V. Ibi (Iugiter) quod quamvis tale aduerbium Iugiter actui, cui adiungitur continuationem significet, ut in oratione Corporis Christi (Deus qui nobis, &c. & in l. corruptionem, Cod. de usufruct. in l. liberi, §. 1. ff. de inoffic. testam. non tamen sic strictè est intelligendum, sed cum grano salis, & prudentiæ moderamine quemadmodum intelligitur, illud Apostoli Collof. 1. Semper pro vobis orantes, & 2. Thimot. 1. Oramus semper pro vobis, & ibi cap. 5. sine intermissione orate, non enim significat Apostolus, quod sit semper orandum, & nihil aliud faciendum, sed cum oportet orare, & frequenter orare, & facit,
- 3 quia præcepta affirmatiua non obligant semper, sed suis debitis temporibus, ut dicit idem Candel. aureum in multis locis, & ubi supra, & verba generalia restringuntur ad habilia, ut gradatim, in princip. ff. de muner. & honor. l. 1. in princip. C. de Sacrosanct. Eccles. cum alijs iuribus, de quibus Nouarius forens. quæst. 8. num. 4. lib. 1. Indè quando quis ex infirmitate non vitur tonsura, etiam excusatur Cappell. Tholof. decis. 104. quam sequitur, & refert idem Nouarius in pragmat. Regni 1. de Cler. seu Diacon. saluat.
- 5 Tanto fortius, quia ut Clericus amittat priuilegium, opus est tanta perseuerantia in dimissione habitus, ut publicè æstimetur laicus. Layman. in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 2. assert. 1. Suar. de cens. disput. 22. n. 11. sect. 1. Bonacin. de legibus, disput. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 14.
- 6 Sic etiam excusatur Clericus à delatione habitus, quando iter facit, ex dictis per Nouarium in suo opusculo noui iuris Pontificij, conclus. vnic. num. 8. de Apostatis à Religione, ubi quod Religiosus dimittens habitum, iter agendo non dicitur Apostata, quia hæc dicitur iusta causa, ex cap. 1. de vit. & honest. Clericor. cap. 2. eodem tit. in 6. Sanchez in summa lib. 2. cap. 4. tom. 1.
- Item vigore Bullæ Sixti V. excusantur à delatione habitus clericalis, qui non habent pensionem excedentem summam annuorum ducatorum sexaginta de Camera, imò licet Clericus haberet illam summam, & tamen non exigeret adhuc, nec teneretur habitum deferre, ut dixit Rota apud Ludouic. decis. 20. in fine, quem refert, & sequitur Nouarius in eodem opusculo noui iuris Pontificij, conclus. vnic. n. 7. sub tit. de vestibus clericalibus, pag. 272. col. 1.
- 7 Sed, ut Clericus dicatur recedere à statu Ordinis Clericalis per dimissionem habitus, tres possunt considerari casus, quos seorsim hic apponere volo.
- Primus casus est, quando agitur ad hoc, ut Clericus dicatur priuatus priuilegio Canonis, & ad huiusmodi effectum requiritur, quod totaliter dimiserit vestes Clericales, itant omnino incedat, ut laicus, & ter monitus, habitum clericalem non resumat, ita tex. in dict. clem. 1. vers. omnino incedant, ut Laici de vit. & honest. cleric. Hern. in constitut. Regni apostatantes, & ibi Afflic. num. 10. vers. dicit, hic Andr. ex quo inferitur, quod percutiens Clericum in habitu suscipiendū, minime monitus, incidit in penam, cap. si quis suadente 17. quæst. 4. prout expressè habetur, in cap. in audientia, ubi notatur extra de sentent. excommunic. & scribant Archid. in cap. non est facile 40. distinct. & in cap. præcipue 11. qu. 1. Bald. C. si ignorans sub n. 1. ff. locati. Quod tamen est intelligendū, si percutiens sciat esse Clericum, secus si probabiliter ignorauerit, quia tunc penam excommunicationis non incurrat, cap. si quis, ubi glos. in verb. ignorauerit, ibique Soccin. n. 1. & cap. in audientiam, cap. perpendimus de sentent. excommunic. cap. si quis iudex, eodem tit. lib. 6. glos. per illum text. in l. si qua per calumniam, verb. putabatur, & ibi Bald. num. 1. vers. Deinde venio, Cod. de Episc. & cler. Bart. & Alberic. in d. l. si quis ignoramus ff. locati, & iterum Bart. & Angel. in lapud labeonem,

§. si quis Virgines, ff. de iniur. Host. in summ. tit. de sentent. excommunic. §. qualiter, vers. Quid si dicas, & de communi testantur, Plaza de delict. lib. 1. c. 27. num. 13. Clar. in §. final. quæst. 77. num. 7. Hier. de Tortis post conf. Butr. num. 20. & hoc etiam procedit, non obitante nouissima dispositione Concilij, quæ cum loquatur de priuilegio fori, non derogat, nisi in eo, quod est expressum, Dec. conf. 358. num. 3. nec prohibet stare aliud; quod expressè correctum non est l. præcipimus, C. de appellat. Bart. consil. 72. colum. 3. Surd. decis. 195. nu. 6. & eandem opinionem in terminis probauit Nouarius forens. quæst. 7. num. 17. & sequi lib. 1. & melius, ac latius in praxi elect. & variat. fori, sect. 2. in ultima impressi. Neapol. in illa quæstione, si Clericus habeat priuilegium eligendi forum, ubi etiam per hoc uoluit beneficium, cap. Odoardus de solut. competere Clerico, & si non incedat in habitum, & tonsuram, quia dicit ipse Concilium desiderat, hæc requisita, quoad forum tantum, nec debet extendi de uno casu ad alterum, ut latius per eum.

8 Secundus est casus, quando agitur, ut dicatur priuatus priuilegio fori, & tunc licet de iure communi requiratur, quod incedat, ut laicus, & ter monitus non desistat, iuxta d. clem. prima, de vit. & honest. cleric. cum alijs Doct. supra plenè allegatis, tamen hodie ex dispositione Sacri Concilij Tridentini sufficit, si Clericus in minoribus constitutus, non seruet requisita in d. lect. 23. cap. 6. quæ nullam monitionem requirunt, quia Concilium simpliciter, aufert priuilegium fori, constituto in minoribus ordinibus, præterquam in duplici casu, nempe si habeat beneficium Ecclesiasticum, aut si non habet, si deferat habitum, & tonsuram clericalem, & alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat, ut apertè patet ex verbis Concilij, & animaduertunt, Nauar. consil. ultim. num. 60. tit. de priuileg. Menoch. consil. 912. num. 34. Genuens. in praxi Cur. Archiepisc. Neapolit. cap. 7. sub num. 3. Gratian. disceptat. forens. cap. 190. num. 12. lib. 1. Quinimò nec sufficeret ad hoc, ut gaudere possit priuilegio fori, si quis inferuieret ministerijs Ecclesiasticis, sed non gestaret habitum clericalem, nam requiritur utrumque copulatiuè, ut eadem Congregatio declarauit, & tradit post alios Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij, conclus. 6. sub tit. de foro competentis, ubi etiam, num. 5. fuit in opinione esse uerum, quod in eo, in quo Concilium requirit seruitium in diuinis, sufficit etiam si deseruiat alteri Ecclesiæ, quæ illi, cui fuit per Episcopum adscriptus, prout Sacra Congregatio in facti contingentia respondit, sub die 28. Decembris 1586. ut ante eum meminere, Genuens. in prax. dict. cap. 7. nu. 1. Quaranta in Summa Bullar. verb. habitus, sicuti etiam sufficit, si Clericus inseruiat Cappellæ existenti in Ecclesiâ, quæ ab Episcopo confraternitati Laicorum esset pro Oratorio assignata, quod eadem Congregatio censuit, ut apud eisdem.

9 Tertius est casus, quando ob non delationem habitus agitur ad hoc, ut Clericus priuetur beneficio, uel pensione Ecclesiastica, & tunc requiritur necessario, quod spatio tanti temporis in habitu clericali non inceserit, ut communi opinione reputaretur laicus, iuxta Consil. Christophor. de Castell. 5. num. 9. quem probat Farinacc. d. quæst. 8. num. 68. & ideo, ut Clericus in hac materia dicatur priuatus, non sufficit, si semel, aut bis inceserit in habitu laicali, quia licet prædicta constitutio requirat gestationem habitus, nihilominus debet intelligi, cum aliquali modificatione, iuxta tradit, per Felyn. in proem. decretal. dum exponit uerbum cōtinuè, & sequitur Vrsill. ad Afflic. decis. 24. num. 7. ex omnibus his patet, tres esse modos, quibus præcipuè contingit, Clericos à statu ordinis recedere, quibus tamen non semper contrahitur apo-

tur apostasia, sed in illis tantum casibus, in quibus recessus est improbatum, quod fieri potest.

10 Primus, si Clericus sit in sacris constitutus, nam tunc illi recessus ad seculum est interdictus, cap. 1. §. sed si in subdiaconatu, & cap. sanè de cler. coniug. c. 2. & ibi Abb. qui Clerici, vel vouentes, cap. Presbyteris 25. distinct. & cap. decernimus distinct. 28. & communiter Doctores.

11 Secundus, si beneficium, quod in minoribus existens obtinuerat, adhuc dimisso habitu retineat, c. Ioannes de cler. coniug. Innoc. & Abb. in cap. 3. de Apostat. Anan. qui testatur de communi, in rubr. de Apostat. num. 11. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 34. Clar. in §. fin. quæst. 78. num. 4. in fin. Menoch. de arbit. cap. 546. num. 50. ceterum si Clericus simpliciter in minoribus constitutus habitum dimittat, & ad seculum reuertatur, non poterit, ideo apostata reputari, cum talis recessus sit a sacris Canonibus permittus, cap. Ioannes, & cap. final. extra de Cler. coniug. cap. cum ex eo, circa med. ibi, ne, sicut a multis, & ibi glof. in verbo retrocedere, de elect. lib. 6. cap. 1. de cler. coniug. Hostien. in cap. 3. de apostat. & ibi Abb. num. 2. Anchar. in cap. 2. sub num. 3. de prabend. Covarr. de sponsal. par. 2. quæst. 1. §. 3. num. 2. Decian. in tractat. crimin. lib. 5. cap. 73. num. 24. & alii Doctores passim.

12 prout etiam apostata non dicitur, qui intra annum probationis habitum relinquit, cap. consulti, & cap. penult. de regul. vbi Doctor latè. Lap. allegat. 46. Menoch. de arbit. Iudic. d. cas. 546. n. 45.

RESOLVT. CCXXXVIII.

- 1 Poena aduersus non deferentes habitum clericalem quænam sint.
- 2 Bulla Sixti V. in hac materia per extensum adducitur.
- 3 Bulla Sixti V. de qua supra fuit moderata.
- 4 Bulla eiusdem Sixti V. moderatoria prima adducitur.

Habitum clericalem non deferentes in quas poenas incident, tam vigore Concil. Trident. quam Bullarum Sixti V.

1 Sacrum Concil. Tridentin. sess. 14. de reform. cap. 6. mandat contra non deferentes habitum, quod si postquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum clericalem illorum ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint; per suspensionem ab ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum; necnon si semel correcti, de nouo in hoc deliquerint, etiam per priuationem beneficiorum, & officiorum huiusmodi coerceri possint, & debeant.

2 Sixtus autem V. postea emanauit Bullam contra Clericos non deferentes habitum clericalem de Anno 1589. die 5. Ianuarij, vt sequitur.

Cum sacrosanctam, & infra, hac nostra perpetuò valitura constitutione præcipimus, & mandamus omnibus, et quibuscunque clericis, non solum in sacris, sed etiam in alijs minoribus constitutis, & clericali tantum tonsura insignitis, & nedum beneficia Ecclesiastica, quacunque etiam simplicia, nunc, & pro tempore obtinentibus, & in illis, vel ad ea ius habentibus, verum etiam pensiones super quibusuis fructibus, redditibus, aut prouentibus, quarumuis Patriarchalium, Primatialium, Metropolitana- rum Cathedralium, & aliarum quarumcumque Ecclesiarum, seu Abbatialium, Capitularium, & Conuentualium mensarum, necnon Monasteriorum, Prepositurarum, Præpositarum, Preceptoriarum, Hospitalium, Canon-

eatuum, præbendarum, dignitatum, personatum, administrationum, officiorum, & beneficiorum, quorumcumque Ecclesiasticorum, secularium, & quorumuis, ordinum regularium, seu illorum distributionibus quotidianis, ac iuribus emolumentis, & obventionibus vniuersis sibi re- seruatis, ac fructibus prædianis, aut bona Ecclesiastica, loco pensionum sibi assignatos, vel assignata ex quacunque concessione, seu dispensatione Apostolica, percipientibus etiam coniugatis præscriptis, etiam si idem clerici coniugatis iuxta constitut. piæ memor. Bonif. PP. VII. Prædecessoris nostri in Concil. Tridentin. immutatam priuilegiis Curialibus, vti velint, tam in Romana Curia degentibus, quam extra eam vbi libet gentium, & locorum constitutis, vt ipsi, & eorum quilibet, quantumvis exempti existant, & quouis priuilegio, vel immunitate gaudeant, quacunque dilatione, aut tergiversatione postposita, debeant omnino, qui in Vrbe præsentis fuerint, intra quindecim dies qui verò citra montes, intra quatuor menses, qui denique ultra montes constituti sunt, intra octo menses à die publicationis presentium litterarum in Romana Curia faciendæ tonsuram, & habitum clericalem, vestes scilicet tales, aut milites infra dicendi, quibus pensiones, ac fructus, aliarum bona Ecclesiastica referuntur, sua militaria conuenientem, quacunque remota excusatione assumere, & inquit deferre; in futurum autem, non nisi actu Clerici in habitu clericali, & tonsura, & militibus infra dicendis, in militari incedentibus sue militie propria, aut alia quacunque Ecclesiastica, etiam simplicia beneficia, respectu conferantur, aut commendentur, aut pensiones fructusque, aut bona Ecclesiastica referantur; Alioquin ipsos, & ipsorum quemlibet, qui quoad gestandum habitum clericalem, & militarem supradictum, lapsi huiusmodi tempore, eorum comitibus, vt supradictum est præfixo nostris huiusmodi præcepto, & mandato nunc, & in posterum perpetuis futuris temporibus, cum effectu non obediuerint, præter alias poenas contra eos inflictas, etiam quibuscunque dignitatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, & præbendis, ac beneficijs etiam simplicibus, & præstimonij per eorum quemlibet in titulum commendam, vel aliàs pro tempore obtinentis, necnon pensionibus, fructibus, ac prædijs, bonisque Ecclesiasticis, huiusmodi quocunque modo eis reueruatis, vel reueruandis omnino iure sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, harum seriè ex certa nostra scientia de Apostolicæ potestatis plenitudine priuamus, ac sine ulla alia monitione, citatione Iudicis decreto, aut ministerio, ipso facto priuatos declaramus, ac tam beneficia ipsa per priuationem huiusmodi vacare, liberè alijs conferri posse, quam etiam pensiones cassatas, extinctas esse, & fore, ac fructuum, & aliarum rerum reueruaciones cessare, & quemquam ulterius ad illorum solutionem, minime teneri, & ob non solutionem censuras, & poenas aliquas incurrere non posse, nec debere decernimus, ipsaque dignitates, personatus, administrationes, officia, necnon Canoniciatus, præbendas, & beneficia, sic pro tempore vacantia, collationi, prouisioni, & dispositioni nostri Rom. Pontificis, pro tempore existentis, perpetuò reueruamus, statuentes sic in præmissis vniuersis, & singulis per quoscunque Iudices, & Commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales sublata eis, & eorum quilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, in quauis causa, & instantia iudicari, & definiri debere, necnon irritum, & inane quidquid secus super his à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari: Ceterum milites quarumuis militiarum sub regula, aliqua approbata canonice institutarum, vel alios Roman. Curia officiales, qui non vti Clerici, sed potius tanquam milites iuxta priuilegia, & dispensationes Apostolicas eis in genere, vel in specie per nos, aut prædecessores nostros nominatim concessis, & sub sel. record. Pij PP. V. prædecessoris nostri constitutione, quæ incipit sacrosanctum, & c. huiusmodi priuilegiorum

giorum forsan reuocatoria minimè compræhensa beneficia militiæ, quam professi sum regularia obtinent, seu pensiones super quibus fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis, etiam prædictarum Ecclesiarum, & beneficiorum secularium, aut fructus ipsos sibi reuerentia percipiunt, aut obtinebunt, vel percipiunt, in futurum, siue clericali caractere insigniti sint, siue non sint, qui vero clerici sunt etiam ab initio tempore reservationis pensionum, seu fructuum huiusmodi regularem habitum nondum suscepimus, nec militijs officiorum Romanæ Curie adscripti fuerint, sed post factas eorum cuique reservationes ante, vel post publicationem præsentis constitutionis milites effecti extiterint, sub præcepto, & mandatis præfatis de habitu, & tonsura clericali deferendis, nolimus compræhendi, sed ipsi permittimus in regulari habitu militiæ, quam professi sunt, conuenienti, vel si ipsi milites Roman. Cur. officiales fuerint, qui pensiones, ac fructus, alianè prædia, aut bona Ecclesiastica, ex dispensatione, seu privilegio Apostolico percipiunt, habitum militari superscripto absque alicuius censuræ, vel pænæ Ecclesiasticæ incursum licitè uti valeant, & nihilominus, tam beneficia suæ militiæ regularia retineant, quam etiam pensiones super Ecclesiariis, & beneficiorum prædictorum, etiam secularium fructibus, seu bonis, vel fructus præfatos sibi pro tempore reuerentia percipiunt, non obstantibus &c.

Sed ut refert Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontifici conclus. vnica, versic. postea vero, de vestibus clericibus: præfata Bulla Sixti V. fuit postea ab eodem Pontifice moderata, & declarata per aliam eiusdem Anni, prid. Kalend. Februarij, quæ est tenoris sequentis videlicet.

Pastores, & infra omnibus, & quibuscumque Clericis, tam in Romana Curia, quam extra eam ubilibet de gentium, & locorum constitutis, qui pensiones, fructus, aut prædia, vel bona Ecclesiastica, sibi in vias, vel pluribus vicibus reservata, & concessa, summam, seu valorem annuum 60. ducat. auri de Camera insimul non excedentes, seu excedentia percipiunt, aut percipient in futurum; ac præterea nostris familiaribus nobis in quibusdam inferioribus ministerijs, quales sunt, qui à pedibus, seu parafrenarij mensæ dispositores, aut credentiarj, aut dispensatores vulgo dicuntur, & alijs similibus seruijs actu ministrantibus, qui in futurum inferuent, necnon quibusvis nostrorum inferuorum familiarium, actu nobis in Palatio nostro Apostolico inferuentium familiaribus continuis commensalibus, præsentibus, & futuris, qui pensiones, aut fructus bonanè Ecclesiastica loco pensionum, usque ad quancumque summam, & valorem nunc percipiunt, aut in posterum pro tempore percipient, ut ipsi, & eorum quilibet eo habitu impune, & licitè uti possint, quo sua munia promptius expeditiusque obire valeant, nec pænis eadem constitutione inflictis subiaceant: auctoritate Apostolica tenore præsentium de speciali gratia concedimus, & indulgemus. Reliquis autem nostris, aut personarum nobis inferuentium familiaribus continuis, commensalibus omnibus, & singulis alijs, tam clericis, quam militibus, beneficia fructuum, vel bonorum Ecclesiasticorum reservationes, ac pensiones obtinentibus, aut in ipsis beneficijs, vel ad ea ius habentibus in Vrbe præsentibus tempus quindecim dierum in dicta Constitut. præfixum, nec dum elapsum, ad alios quindecim dies à fine dicti primi termini computandos extendimus, & prorogamus, ac demum militibus, tam militiarum canonicè institutarum, quam Roman. Cur. officialibus, qui iuxta præfatum nostram Constit. in militari habitu incedere tenentur, ut vestibus communibus, cum insignibus tamen Crucis, aut Numismatis suæ militiæ proprijs uti valeant, atque hac ratione ipsius constit. præcepto, vel plenè satisfacere censeantur, pariter indulgemus. Eos verò Clericos, aut milites quibus pensiones, aut fructus, bonanè, aut prædia Ecclesiastica ad quancumque summam reservata, aut reservari concessa sunt, vel post hac reservabuntur, non aliter ad gerendum

huiusmodi habitum teneri volumus, nisi post quam pensiones fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos steterit, quo minus exigant, vel percipiant. Decernentes, &c. De qua vide Nouarium Iuniorum in summa Bullar. verbo habitus Clericalis.

PRAXIS NOUITIORVM.

RESOLVT. CCXXXIX.

- 1 Ecclesiasticæ personæ quam dicantur.
- 2 Offendens Nouitios incidit in excommunicationem.
- 3 Nouitij gaudent fori privilegio, etiam quod non sint prima tonsura initiati. 4. & pro delicto commissio extra claustrum cognoscuntur à Superiore, num. 5.

Nouitius, An sit persona Ecclesiastica, ita ut gaudeat privilegio fori, & Canonici; etiam si non sit prima tonsura initiatus.

- 1 Persona Ecclesiasticæ dicuntur non solum omnes Clerici, siue saculares, siue regulares Religiosi, ac Religiosæ, eorumque conuersi, & conuersæ in antiqua Religione approbata vota proficientes, ut in cap. ad monasterium de statu Monachorum, & in capitul. lex contineat 27. quæst. 1. sed etiam eorundem Nouitij, siue Clerici sint, siue conuersi, ut post alios latè probauit Nouarius in suo tractat. de elect. & variat. fori quæst. 46. sect. 2. in vltima impressione Neapolitana, & ideo gaudent privilegio Clericali, cum respectu
- 2 personæ, quoniam offendentes eos incidunt in excommunicationem contentam in cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. ut est text. in cap. Religioso de sentent. excomm. in 6. tum etiam quoad forum in causis ciuilibus, & criminalibus infra annum probationis occurrentibus, quia cognoscuntur ab ipsiusmet Religionis Prælato, ut latè probat Nauar. d. consil. 58. de Regul. Bellug. in specul. princip. Rubric. 1. §. videndum num. 5. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 17. num. 9. Molin. de iustit. & iur. disp. 139. latè Grafs. in tract. de effectibus Clericatus effect. 1. num. 78. vbi alios adducit. Quod esse verum etiam quod Nouitius prima tonsura non sit initiatus putarunt Azor. institut. moral. lib. 12. cap. 3. quæst. 2. part. 1. Rodriq. quæst. Regul. part. 3. quæst. 51. artic. 12. Et Cened. Canonica. quæst. cap. 6. num. 41. & hinc à solo suo Prælato prouidentum esse, etiam pro homicidio, & quouis alio graui delicto scripserunt Abb. in cap. cum contigat nu. 21. de ætat. & qualitat. Marfil. singul. 534. Eugen. consil. 26. num. 10. Caualecan. decis. 11. par. 5. à num. 1. & pro delicto extra claustrum commissio pariter à suo Superiore cognosci debere firmat Nouar. lib. 1. quæst. forens. quæst. 42. num. 7. vbi allegat nos in decis. Curia Archiepisc. 121. part. 2.

RESOLVT. CCXXXX.

- 1 Nouitij veniunt appellatione Ecclesiasticorum.
- 2 Declara quoad fauores, & non quoad odia.
- 3 Canonici veniunt in fauorabilibus appellatione Clericorum.
- 4 Cardinales veniunt appellatione Clericorum.

Conclusio illa quod appellatione Ecclesiasticorum veniunt Nouitij, An procedat in odiosis, & fauorabilibus.

- 1 Passim omnes in ore habent quod Ecclesiasticorum appellatione veniunt Nouitij, ut per Hostiens. in c. statutus in verbo posse de Regular. Grafs. in

in tractat. de effect. Clericatus effect. 9. Farinac. in pract. crimin. qu. 8. n. 46.

¶ Tamen id caute legendum est, quia hæc conclusio debet intelligi quoad fauores, & non quoad odia, vt tradiderunt Berrer. conf. 68. n. 5. Costa de retrotract. cap. 9. cas. 3. num. 24. Rodriq. quæst. regul. p. 1. quæst. 21. art. 11. Cened. canonic. quæst. cap. 4. nu. 41. Graff. conf. 22. nu. 25. lib. 5. Nouar. quæst. forens. 80. num. 7. lib. 1. quia odiosa sunt restringenda, & odia de reg. iur. in 6. & ideo appellatione Clericorum veniunt Canonici in fauorabilibus, non autem in odiosis. Nouar. in praxi elect. fori quæst. sect. 2. in vltima impress. Neapolit. & quando constitutio est fauorabilis sub nomine dignitatis comprehenduntur etiam Cardinales, & Episcopi. Glos. in cap. 2. de præbend. in 6. Barbat. in tract. de præstant. Cardin. quæst. 7. par. 1. Gomez. in proem. reg. cancell. quæst. 4. in fine. Mandos. in regul. cancell. 32. quæst. 15. Simonett. de reueruat. benefic. quæst. 11. sicut etiam in materia fauorabili, Cardinales veniunt appellatione Clericorum. Calder. in cap. in nostra de rescript. Troct. de perfectio Clerico, c. 7. num. 3. Bellet. disquisit. Clerical. par. 1. §. 2. n. 8. prout in materia odiosa non comprehenduntur sub generali constitutione, Felyn. in cap. super his de fide instrum. Io. Monach. n. cap. 1. de schismat. Oldrad. confil. 293. & ideo Cardinales non comprehenduntur sub censuris, quæ imponuntur transgressoribus Pontificiarum Constitutionum, nisi de illis fiat expressa mentio, vt asserunt Lauden. de Cardinal. quæst. 62. Liceriet de primogen. quæst. 24. n. 32. lib. 1.

RESOLVT. CCXLI.

- 1 Nouitij ante professionem non sunt Religionis membra.
- 2 Nouitij priuilegijs Religionis gaudent.
- 3 Nouitij verè sunt de familia Monasterij.

Nouitij, An Religionis priuilegijs vtantur, & gaudeant.

¶ Quamuis Nouitij ante professionem non sint Religionis membra, & ideo infra probationis annum propriè, & verè non dicantur Religiosi, vt dicit Bart. in l. illa. C. de Sacrament. Baptism. reiter. Imol. in l. quoties in stipulationibus, & ibi etiam Angel. ff. de verb. oblig. & in l. si idem, vbi Paul. de Castro, ff. de iurisdic. omni. Iudic. Bald. in l. non solum in princip. ff. de excusat. tutor.

¶ Tamen Nouitij benè Religionis priuilegijs gaudent in multis, vt per Sayr. in Thesaur. cas. conscient. lib. 7. cap. 10. num. 6. vbi illis hoc vnum addit, quod dicit esse speciale in Societate Iesu, in qua cum per tria vota simplicia facta post biennium probationis, iuxta ipsius Societatis constitutiones, verè, & propriè quis Religiosus efficiatur, & per ea tollitur irregularitas, non quidem iure communi, & antiquo, sed iure nouo, quo sic voventes, verè, & propriè Religiosi fiunt, vt patet ex peculiari Constitutione Gregorij XIII. quæ est 102. eiusdem in ordine, incip. Ascendente Domino, §. & quamuis edita Anno 1584. 8. Kalend. Iunij, in qua hoc ipsum de ijs, qui de Societate tria illa vota simplicia post Nouitiatum emisissent, declarauit, probauit, & definiuit, confutatis etiam luculenter ijs, quæ contra obijci possent, ac pœna excommunicationis, latè sententia, necnon inhabilitatis ad quæuis officia, & beneficia secularia, & quorumvis ordinum regularia, eo ipso, absque alia declaratione incurrenda, in dicta ijs, qui contradicant, insuper reueruata ipsi Sedi Apostolicæ absolutione ab huiusmodi, vt latius in dicta constitutione habetur.

¶ Et quod Nouitij debeant gaudere priuilegijs monasterij, facit, quia Nouitij verè sunt de familia mona-

sterij, & pars communitatis eiusdem Religionis. Dian. resolut. moral. tract. de immunit. Eccles. resolut. 37. versic. sed aduersus, quem refert Nouarius in suo nouo tract. de elect. fori d. quæst. 46. sect. 2.

RESOLVT. CCXLII.

- 1 Nouitij in odiosis non veniunt appellatione regularium.
- 2 Nouitij non comprehenduntur sub casibus reueruatis.
- 3 Religiosi quibus confiteri possint.
- 4 Nouitij non astringuntur oneribus Regularium, nec illius censuris, num. 5.

Nouitij, An includantur sub Bullis editis contra Religiosos, vel in casibus reueruatis a Superioribus Religionum.

¶ Vpposita illa probabili opinione, quod Nouitij in odiosis non veniunt Regularium appellatione, vt supra in alia resolutione fuit firmatū, dicendum est in casu, de quo quæritur, illos non includi sub Bullis editis contra Regulares. Inde loquendo de Bulla Clem. VIII. edita circa prohibitionem munerum Regularibus, quod non includat Nouitios notarunt, Sorbus in compend. priuileg. in vers. dare. Filucius tom. 2. tract. 34. cap. 3. nu. 60. F. Bartholom. a S. Paulo in thesaur. Relig. lib. 8. quæst. 206. Sanchez in summa lib. 5. cap. 5. num. 12. tom. 2. quos sequitur recenter Nouar. lib. 1. quæst. forens. cap. 80. vers. inde, in secunda impress.

¶ Idemque dicendum est in casibus reueruatis a Superioribus Religionum, quia Nouitij nec includuntur, taliter quod absolui possint, Graffius in Append. lib. 1. cap. 7. num. 69. Emanuel Sa in suo Aphorism. in verb. casus referu. Homobon. in tract. de casib. referu. c. 32. part. 1. Nald. in summa, in verbo Nouitius, n. 7.

¶ Quomodo licet Religiosi non possint confiteri, nisi Confessariis ab eorum Prælati designatis, & si alias facerent, confessio esset nulla, tamen Nouitij possunt confiteri omnibus Confessariis ab Episcopo approbatis, & confessio erit valida, Henriquez in summa lib. 6. cap. 16. num. 3. in glos. lit. X. Rodriguez quæst. regular. tom. 1. quæst. 27. art. 11. Homobon. in exam. Eccles. par. 1. tract. 5. cap. 2. quæst. 13. Molfes. in sua summa tract. 7. cap. 14. nu. 81. & si contrarium teneant, Megal. instruct. conscient. lib. 1. cap. 8. nu. 20. par. 1. Vecch. in praxi Nouit. disput. 10. dub. 3. num. 3. quorum tamen opinio est contra communem, quia.

¶ Nouitij non astringuntur oneribus, & præceptis Regularium, licet sint inducendi Siluest. in summa in verbo Religio il. 5. quæst. 6. nec præceptis, & censuris Religionis, Graff. confil. 8. num. 3. de voto.

¶ Et Nouitij censuris Religionis non innodantur Armill. in summa in verbo Nouitius n. 17. Angel. nu. 18. Tabien. nu. 14. Siluest. in summa in verbo Religio il. 5. num. 6. Henric. in summa lib. 7. cap. 22. §. 7. Nec oneribus ipsius sunt obnoxii, præsertim ne teneantur recitare Diuinum officium, nisi ratione ordinis, vel beneficii, quod haberent Sorbus in compend. mendicant. in verbo Nouitius, §. final.

RESOLVT. CCXLIII.

- 1 Pubes debet esse qui ingreditur Religionem.
- 2 Aetas duodecimi anni requiritur in ingredi volentem Religionem.
- 3 Annus nouitiatus ad quid detur.

Nouitius quam ætatem habere debet ad hoc, vt legitimus faciat Nouitiatum.

¶ Sciendum est, & notare debemus, quod vt ingressus in Religionem sit propriè, & verè Nouitius, ac legitimus

gitimum faciat nouitiatum; requiritur quod si pubes, idest quatuordecim annorum completorum, ut supponi videtur in Clement. fin. iunct. gloss. in verbo atate, de regular., & scripserunt Syluester in summa, in verbo Religio il. 2. quæst. 12. & in verb. Religio il. 3. quæst. 2. Azor. instit. moral. lib. 12. c. 2. q. 4. & q. 7. & alij quos refert, & sequitur Sanchez in præcepta Decalog. cap. 4. nu. 22. lib. 5. tom. 2.

2 Et cum quis religionem ingreditur, habitumq; regularem suscipere intendit, duodecim annos expleuisse oportet si mulier sit, ut in Concil. Trident. sess. 25. c. 17. de regular. quod si vir, in ea debet esse atate quam eius ordinis Regularis in quo recipitur Regularia instituta, & ordinationes requirunt ex decreto Clem. VII. de quo apud Qqarant. in summa Bullar. in verbo Monasteria Regularia.

Cuius opinionis ratio reddi facilius potest illa inter alias, quæ fortasse adduci, & considerari possent; eo quia annus Nouitiatu datur ad austeritates Religionis experiendas, inter quas primum, & supremum locum obtinet castitatis obseruantia, cuius difficultates impuberes experiri plenè vtiq; non possunt, ut experientia, quæ est rerum magistra docet.

Declarata tamen quod licet supradicta atas sit necessaria, tamen de licentia Superioris generalis Ordinis potest quis acceptari ante pubertatis annum, & valebit ingressus, Sanchez in præcepta Decalog. lib. 4. cap. 18. num. 8. ita ut gaudebit talis privilegio Canonis, iuxta textum in c. Religioso, de sentent. excomm. in 6. prout ita probat Angel. in summa in verbo Nouitius num. 21. & Palud. in 3. sent. dist. 39. quæst. 3. in quæstiuncul. 2. in fine.

RESOLVT. CCXXXIV.

1 Creatio Religiosorum de iure spectat ad Prælatum.

2 Capitulum repugnante Prælato, & contra non potest ad professionem admittere, quia amborum consensus requiritur, num. 3.

Nouitius An possit admitti ad professionem absque consensu Capituli Monasterij.

1 Pro resolutione huius quæsti pars negatiua est, & videtur verior, ea ratione, quia creatio Religiosorum de iure pertinet ad Prælatum, & ad Conuentum simul, c. ea nescitur, de his quæ sunt a Præl. t.

Tum etiam quia in creatione Religiosorum reperitur quidam contractus, & reciproca obligatio, qua proficiens monasterio obligatur, & monasterium vicissim ipsi proficenti, eum sustentandi, & alendi, & cum ipso vnum corpus, & Collegium constituendi, igitur requiritur vtriusque partis consensus: & sicuti professio est nulla, deficiente consensu proficentis, ita & nulliter facta est censenda, & existimanda deficiente consensu Monasterij, & maxime contradicente capitulo, Nauarr. conf. 62. num. 2. de Regularibus, Miranda in suo Manuali Prælatorum q. 24. art. 8. Vnde sequitur quod nec Capitulum repugnante Prælato, nec Superior repugnante capitulo, potest aliquem ad professionem admittere, idem Nauarr. consil. 9. q. 5. n. 13. de constit. in 2. edit. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 5. c. 4. num. 69. Fr. Bartholom. à S. Fausto in suo thesaur. Religios. q. 240. lib. 5. vbi quod procedunt nõ solum ad admittendum aliquem ad professionem, sed etiam ad receptionem ad habitum, ut sequitur etiam Emanuel Sà in suo Aphorismat. in verb. Religio, num. 65. & Leis. de iust. & iur. lib. 2. c. 41. dub. 7. taliter quod amborum cõsensu requiritur pro ut dictum est cum professio sit quidam cõtractus inter religionē, & professum ex quo reciproca quædam oritur obligatio, sequitur quod nec professio tacita, neque expressa fieri, Aloy. Ricc. Prax. Pars IV.

aut dari potest alicui sine consensu vtriusque, nempe capituli, & nouitii, iuxta textum in l. in omnibus ff. de ac. & obligat. & l. sicut C. eod. tit. Innocent. & Panormit. in cap. porrectum, de Regul. Syluester. in summa in verbo Religio quæst. 19. num. 19. testant esse communem opinionem.

RESOLVT. CCXXXV.

1 Beneficia Nouitiorum non vacant durante Nouitiatu.

Nouitiorum Beneficia An dicantur vacare, ita ut iure eligendi in illis competente interea priuentur.

1 Dicendum est, quod durante tempore Nouitiatu beneficia eorundem Nouitiorum interea non sunt dicenda vacare, iuxta cap. beneficium, de regular. in sexto, & ibi Gemin. nu. 1. & 3. ac Petr. Gregor. Tholos. in lib. 1. partis iuris canon. titul. 28. ca. 4. adeo quod si beneficium possideant habentes ius eligendi, cum prædictum ius computetur inter fructus, teste Felyn. in cap. cum olim, de maiorit. & obedient. Innocent. in c. in litteris in princip. de restitut. spoliat. debent vocari dummodo in loco non admodum litigij quo degant, sed ut eligant, seu Procuratorem constituant ad eligendum si Archidiacono credendum est in eodem cap. beneficium verific. assensus, quem sequitur inibi Guilielm. colum. 2. & Petr. de Anchar. n. 3. à Philippus Probus num. 1. tum per rationes ab eodem Archidiacono traditas, tum præterea per eius auctoritatem, quæ maxima est præsertim super 6. Decretalium, ut eius dicta in eo libro sint præferenda cunctis resolutionibus ab alijs omnibus in eodem libro traditis, ut inquit Felyn. in cap. 1. post num. 54. de constitut. & Thomas Ferret. caut. 19. in fine per auctoritatem Rotæ in decis. 348. in antiquis, & consequenter videtur non admittenda contraria sententia Pauli super eodem cap. beneficium, & inibi Ioannis Monaci num. 2. Ioan. Andr. post num. 2. & Glossæ magnæ propè finē, quod nequeant eligere, vel Procuratorem constituere ad eligendum, Azor. constitutione moralium lib. 12. cap. 3. subiiciens secus esse quoties electio, siue præsentatio ad ipsos Nouitios spectaret non iure collegij, sed ex eorum propria persona per Gemin. & Franc. in eodem c. beneficium. Verum ipse in præfata Doctorum, & grauissimorum controuersia, vel relinquerem cogitandum, quemadmodum Franchus relinquit in ipsomet cap. num. 2. in fine, vel dicerem esse vocandos non quidem, ut personaliter eant ad electionem, ne eueniant, quæ Ioan. Andr. & alij pertimescunt, & propterea negant illos vocari debere, sed ut Procuratorem constituant, atque, ita omnis abest mali timor, & ipsi eligendi iure non priuantur: quod si beneficia a Nouitijs possessa retinerent curam animarum, Episcopus alios substitueret, qui illis inferuiant, assignata eis congrua de illorum prouentibus portione ex eodem cap. beneficium, nec tantum deseruiunt per anni tempus in illo c. statutum, sed quosque fuerit emissæ professio, ut inquit Parisius in tractat. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 13. post n. 82. fretus Concil. Trident. can. 16. sess. 25. de regularibus.

RESOLVT. CCXXXVI.

1 Probationis Annus debet esse continuus.

2 Superioris Auctoritas excusat.

3 Salarium debetur Auditoribus pro tempore quo fuerint absentes de licentia.

4 Absentia propter infirmitatem est coacta.

KK

Noui.

Novitius egressus Monasterium de Superiorum licentia propter inuoluntatem, An possint adimplere annum probationis, reuertendo ad illud,

Regulariter annus probationis, debet esse continuus ad hoc, ut professio fieri possit in Religione; aliter quod non coniunguntur, Abb. & Anchoran. in c. ad Apostolicam, de regular. Syluest. in sua summa in verbo Religio §. quæst. 4. num. 4.

Tamen ubi Novitius de Superiorum licentia exiit de Monasterio, propter malam valetudinem, habetur enim pro presente, ac si nunquam fuisset egressus, & potest adimplere annum probationis, coniungendo primum tempus cum sequenti, quasi non flet per eum ad quem pertinet, quod minus conditio impleatur, ideo debet indicari, & haberi pro impleta, Gonzal. Mendoz, Vascell. lib. 2. var. iur. argum. cap. 15. ubi testatur resolutum, ita per sacram Congregationem Concilij, Gratian. in addit. ad decis. Marchia 35. nu. 2. Graff. in decis. aur. lib. 3. cap. 5. post num. 18. Nauar. conf. 47. de Regular.

Et ratio est, quia licentia Superioris excusat, & illum facit esse pro presente, ex dictis per Amat. decis. Rotæ Marchia 52. n. 22. quem allegat Nouarius in praxi elect. & variationis fori, quæst. 45. sect. 3. in antiqua impressione Neapolitana num. 13. cum sequent. ubi fundavit salarium deberi Auditoribus Rotæ pro tempore quo fuerunt absentes cum licentia; & quod lectores dicuntur legere, eo tempore quo vacant de licentia Superiorum.

Tum etiam quia absentia, propter infirmitatem est coacta, & non voluntaria, & quod quis inuitus patitur, non debet ei asserre præiudicium, ut notat Glos. in cap. fin. distinct. 5. in verbo inuita, & in cap. presbyteros dist. 50. Et infirmus censetur Ecclesiæ inferuire, Gemin. consil. 1. colum. 3. Bonifac. in Clem. cupientes, num. 46. de pœnis. Vnde ideo videmus, quod qui absunt a Choro propter infirmitatem, quia interesse censentur, ideo bene possunt distributiones quotidianas percipere, cap. vnic. §. qui vero, de Cler. non resident. Nauar. in coment. de horis canonic. c. 11. nu. 10. Gutierrez quæst. canonic. lib. 1. cap. 1. nu. 140. Couar. lib. 3. var. resol. c. 13. num. 8. Duen. regul. 206. limit. 7. & latius Cened. lib. Canon. quæst. cap. 1. num. 7.

RESOLVT. CCXLVII.

- 1 Electio fori competit personis Ecclesiasticis, etiam si agant pro eorum offensa, num. 2. vel consanguineorum, num. 3.**
- 4 Novitij vti personæ Ecclesiasticæ, gaudent beneficio electionis fori.**

Novitius an utatur privilegio l. vnica, C. quando Imperat. inter pupill. & viduam.

Personæ Ecclesiasticæ, pro bonis Ecclesiasticis, litiganti, perhorrescentiamque aduersarij alleganti competit proculdubio electio fori, de qua in l. vnica, C. quando Imperat. ita Doctor. omnes in cap. cum sit generale, de foro competentis. Afflic. decis. 257. ubi etiam Vrsil. in addit. Menoch. de arbitr. Iudic. cal. 166.

Et quemadmodum persona Ecclesiastica, habere fori electionem, ubicumque ageret pro rebus Ecclesiasticis, ita pariformiter haberet ipsius fori electionem, quotiescumque per laicum foret offensa eius persona, & sic ei illata reperiretur iniuria, & percussio, pro ut sic assentitur cum suo necessario fastigio, & apparatu in terminis, Io. Vincent. de Anna in allegat. 146. Franc. decis. 897. Viuius decis. 27. ubi sic decilum in Reg. Audient. Apuleæ refert, & adducit rationem, nam iniuria illata personæ Ecclesiasticæ Deum tan-

git, cap. nonnulli 3. q. 1. tangit etiam totam Ecclesiā, & sic iniuria facta Clerico, potest à quolibet de illo loco vindicari, ad quos principaliter pertinet, ita Bal. & Paul. Castren. in leg. 1. §. huius studij in fin. de iust. & iur.; licet hinc est quod si remitteretur iniuria hæc ab offenso, non censetur utique remissa ea, quæ est illata toti Ecclesiæ, can. si is qui 27. quæst. 4. & c. Salonitana 44. dist. Card. in Clem. 2. in princ. de pœnis, & Doctor. in cap. fin. de maledic.

Imò personas Ecclesiasticas agentes, pro iniuria facta consanguineis, posse vti huiusmodi privilegij electionis fori, pulchrè probauit Nouar. forens. q. 7. lib. 1. ut apud eum in facti contingentia latius videri potest.

Et cum ut alias probatum est Novitij, durante probationis anno nomine Ecclesiasticarum personarum veniant præcisè in fauorabilibus, prout in casu, de quo agitur, ideo iuridicè concludi potest Novitios habere privilegium eligendi forum, pro ut, & ceteræ personæ Ecclesiasticæ, ut ita in terminis scripsit idem Nouarius in sua praxi electionis, & variationis fori, quæst. 35. sect. 2. in ultima impressione.

RESOLVT. CCXLVIII.

- 1 Novitij non possunt habere beneficia regularia.**
- 2 Beneficia secularia possunt conferri Novitio.**
- 3 Presentatus ad beneficium, licet ingrediatur Religionem potest insuiui.**

Novitijs beneficia Regularia, An possint conferri, vel secularia.

Dicendum est, quod nullatenus beneficia regularia possunt conferri Novitiis, sed debent dari expressè professis, cap. nullus, de electio. Clem. 1. de supplenda negligentia Prælatorum, & Clem. 1. §. sanè 2. de Statu Monachorum, Paulus Lopus Domin. num. 6. vers. in eadem glos. ibi nullus, & Franchus num. 1. circa finem, in cap. beneficium, de regul. in 6. quidquid sentiat glos. ibi in verbo conferendum. Azor. lib. 12. c. 3. quæst. 1. Beneficia verò secularia possunt conferri Novitio, & valebit collatio, seu electio de eo facta, cum possit consentire, & redire ad seculum, & non sit verè Religiosus, quamvis contra teneat dicta Glosa verbo conferendum, dicens quod constituto in probatione, non poterit conferri beneficium, quod per seculares possideri non possit, & cap. quam sequitur ibi Lopus, Anchoran. & Domin. ubi supra, sed contra eum tenet Franchus, dicto num. 1. vers. in eadem glos. ibi possideri, dicens satis videri, quod licet id fieri non debeat, ut dicit gl. si tamen eidem conferatur, vel ad id eligatur, tenebit electio, vel collatio, & cap. qui tamen malè ait quod consentiendo, & beneficium acceptando, videtur ipsi Religionem renunciare, sicut è conuerso, nam non est comparabile beneficium cum Novitiatu, & probatione, idem tenet Azor. supra, unde in Sac. Concil. Trident. sess. 24. cap. 13. & 15. de reformat. prohibetur beneficia regularia secularibus vniri. Hodie in eodem Concilio, sessio. 14. cap. 10. de reform. decretum est, ut regularia beneficia, in titulum regularibus professis prouideri consueverunt, tum per obitum, aut resignationem, vel alias illa, in titulum obtinentis vacare coningerit religiosus tantum illius ordinis, vel iis qui habitum, qui omnino suscipere, & professionem emittere teneantur, & non aliis ne vellem, lino, lanaque contextam induant; conferantur Gonzal. in regul. 8. Cancell. glos. 8. num. 7.

Ex quibus meritò, Nouarius lib. 1. quæstion. forens. c. 80. volum. 1. presentatum ad beneficium Iurispatronatus, si ingrediatur Religionem, dum est in Novitiatu, posse insuiui per Ordinarium.

R E.

RESOLVT. CCXLIX.

- 1 *Vota Religionis ingressu resolvuntur, etiam quod sint personalia, num. 2.*
- 3 *Vota temporalia possunt commutari in perpetuum Religionis ingressum.*

Nouitius durante Anno Nouitiatus, An sit à votis in seculo emissis absolutus.

- 1 **C**larum est, quod per ingressum Religionis vota resolvuntur, cap. admonere 33. quæst. 2. vbi glos. in verbo Monaster. affirmat, quod Religio multos parit effectus, nempe quod quantumcumque peniteat, quis teneatur finire; si intret Religionem ad illa non tenetur: cum Religio soluat vinculum iuramenti, cap. peruenit, de iure iurand. Item soluit votum cap. scripturæ, eodem tit., taliter quod per ingressum religionis, in anno probationis vota resolui, siue sint personalia, vt ieiunia, & orationes, siue realia, vt elemosynæ, siue mista, vt peregrinationes ad Eccles. cum elemos. aduersus Syluest. in sua summa, in verbo Religio tenuit Couar. de pactis par. 1. §. n. 4. ver. 2. apparet, qui ampliat suum dictum, etiam absque autoritate Superior, quod satis constat ratione vigentis, quia Deus melius, & gratius acceptabit id opus, quod melius est, cap. quod super his, de votis facit text. in cap. scripturæ eod. tit. vbi reus fracti voti non dicitur, qui temporale obsequium in perpetuum, noscitur, Religio. obseruantiam commutare; facit etiam text. in cap. peruenit, de iure iuran. quo quidem casus, cum certum sit ingressum Religion. gratiosum esse Deo, quam quodcumque aliud opus. Hinc fit, quod quæcumque vota temporalia possint commutari in perpetuum Religion. ingressum absque autoritate Superior. D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 12. glos. in cap. Monacho 2. q. 6. Panor. & Felyn. in dicto cap. peruenit, Syluest. in verbo votum 49. Roman. singul. 498. facit etiam text. in c. licet, de pœnit. & remis. vbi Abb. Card. & Ancharan. existimant non esse necessariam auctoritatem Superior. in commutando pœnitentiam iniunctam à Confessario, in ieiunando aliquot dies in pane, & aqua, si certa sit necessitas carentiæ panis: quia tunc potest vti legitimis, aut alijs cibis ad sustentationem, facit etiam text. in c. licet. de regular. vbi responsum est posse, quem transire ad strictiorem Religionem, licentia tamen petita, non tamen obtenta à Prælato.

RESOLVT. CCL.

- 1 *Milites S. Iacobi, Calatræ, & Alcantaræ, qui professionem non emisissent, minime gaudent privilegio fori, sed vide nu. 2.*
- 3 *Nouarius ab impugnatione Giurba, defenditur, & laudibus extollitur.*

Nouitij Religionum Militar. puta S. Io. Hierosol. Calatræ, & Alcantaræ, An gaudeant privilegio fori, sicuti & Nouitij aliarum Religionum.

- 1 **N**on desunt, quia in ea fuerunt opinio, quod Milites Ordinum S. Iacobi, Calatræ, Alcantaræ, & similium, qui professionem adhuc non fecerunt, quod non gaudeant privilegio fori, vt dixerunt Soccin. in c. proposuisti, de foro competentis, Bos. in eodem tit. n. 144. Bonadil. in sua Politica lib. 2. cap. 19. nu. 16. & 17. Mastrill. decif. 290. nu. 166. par. 3., vbi ita affirmat vidisse practitari in Regno Siciliæ; quidquid sit in alijs Nouitijs Religionum, qui intra tempus Nouitiatus quantum ad hoc censentur personæ Ecclesiasticæ ex l. statu liber. ff. de quæstion. Decian. in tract. crimin. lib. 4. cap. 9. nu. 24. Scaccia de iudic. causarum civil. cap. 5. Praxis Aloyf. Ricc. Pars IV.

nu. 12. vbi quod si professio non est facta, quia adhuc non est elapsus annus, vel quia aliter esset impeditus, tunc ingressus religionem gaudet foro Clericali, taliter quod paria sunt ad istum effectum factam fuisse professionem, vel esse intra annum faciendi eam.

- 2 Verum contrarium, & verius in puncto principali scripsit Nouarius in suo tomo 1. quæst. forens. cap. 42. vbi perbellè probauit, quod ille qui assumpsit tantum habitum sacre Religionis militaris, & professionem adhuc non emisit, gaudere priuilegio fori, quia valet argumentum de statu Regularium ad statum, & Religionem Religiosorum militarium, vnde dispositum in vno, debet in alio procedere.

Et licet non ter Giurba conf. crimin. 77. num. 21. tentauerit pungere doctissimum Nouarium in citata quæst. 42. sub prætextu quod non percepisset, Socc. & alios contrarium tenentes; putans quod illi loquantur in militibus alterius ordinis, quam S. Io. Hierosolymitanis; ex quo censere videtur Nouitios Religionis Hierosolymitanæ gaudere hoc priuilegio fori, alterius vero Ordinis non, supponens illos non esse verè Religiosos. Tamen aduertendum est totum contrarium, fuisse declaratum à sacra Congregatione, vt indistinctè qui assumpsit habitum Ordinis militaris debeat fori priuilegio gaudere, prout sic etiam decifum in Regno Hispaniæ fatetur Barbosa in remission. Doct. ad leg. Lusitan. lib. 2. tit. 12. fol. 163. Vnde præfatus Nouarius, sicuti doctè, & piè supradictam sustinuit opinionem; ita quoque maximè operè laudibus extollendus venit; & eiusdem Nouarij sententiam aduersus supracitatos recentissimè adducit Additio ad Costam Siculum, in consil. 42. num. 18. & diximus supra in titulo de Religiosorum militum. Ordin.

RESOLVT. CCLI.

- 1 *Personæ Ecclesiasticæ quæ dicantur.*
- 2 *Nouitij ante professionem non sunt Religionis membra.*
- 3 *Nouitius ante annum probationis, an possit ordinari.*
- 4 *Trahens Nouitios ad forum seculare incidit in censuram Bullæ Censæ.*

Censura lata in Bulla Cœna Domini, contra trahentes personas Ecclesiasticas, an liget illum qui trahit Nouitium ad Forum seculare.

- 1 **F**Vi quandoque consultus in variis casibus contingentibus, si trahens Nouitium ad forum laicale sit innodatus censura lata in Bulla Cœnæ Domini, & semper pro affirmatiua parte respondi; eo quia personæ Ecclesiasticæ, in dicto Canone nominatæ dicuntur omnes fori priuilegio gaudentes, atque adeo omnes ij qui aliquo actu eximuntur a secularibus; nempe per receptionem ad aliquam ex Religionibus approbatis, vt præter alios aduertit Sayr. in Thesaur. cas. conscientiarum lib. 3. cap. 19. num. 7. & personæ Ecclesiasticæ dicuntur, non solum omnes clerici, siue seculares sint, siue regulares Religiosi, ac Religiosæ, eorumque conuersi, & conuersæ in aliqua Religione approbata vota profitentes, vt in c. cum ad monasterium, de stat. monach. & canon. lex continentiarum 27. quæst. 1. sed etiã eorumdem Nouitij, siue Clerici sint, siue Conuersi: quia Nouitij infra probationis annum licet, non dicantur propriè Religiosi, vt dicit Bart. in l. illa. Ne Sacr. Baptis. reit. Imol. in l. quoties in stipulationibus, & ibi etiam Angel. de verbor. obligat. & in l. si idem, vbi Paul. Castr. ff. de iurisd. omn. Iudic. Rom. & Bald. in l. non solum in princ. & §. annus per illum text. ff. de excus. tutor. eo quod Nouitij ante professionem non sunt religionis membra, nec ad primam tonsuram ordinari possunt, vt in cap. in monasterijs 19. quæst. 3. Armill. in summa, in verbo Nouitius, numer. 18. & si aliter il-

KK 2 lum

- lum textum intelligat Turrecrem. ibi, & Rodriquez
 3 tom. 1. quæst. regular. quæst. 13. cap. 4. in fine, ubi opti-
 me defendit Nouitium infra annum probationis pos-
 se ad primam tonsuram, & etiam ad ordines promo-
 ueri; nec obligantur ad præcepta regulæ, nisi sicut alii
 Christiani Syluest. in summa, in verbo Religio 5. num.
 6. Angel. ea. versic. num. 18. & Sayr. lib. 7. Theaur. cap.
 13. num. 6. tamen gaudent priuilegio Clericali.
 4 Vnde in propriis terminis supradicti articuli,
 quod censura lata in Bulla Cœnæ Domini contra
 trahentes personas Ecclesiasticas, liget trahentem.
 Nouitium ad forum seculare, docet Nouarius de ele-
 ctio. & variat. fori qu. 36. sect. 2. in vitima impressione
 Neapolitana.

RESOLVT. CCLII.

- 1 Nouitius intelligitur filius illius Monasterij, in quo re-
 ceptus fuit.
- 2 Commoda sequuntur illum, qui habet incommoda.
- 3 Decisio Trinsani reportatur.

Nouitius An intelligatur filius illius Monasterij,
 in quo receptus fuit, si in alio professio-
 nem emittat.

- 1 **E**ssus aliquarum Religionum, & præcipue Cleri-
 corum Regularium, ut Nouitius intelligatur fi-
 lius illius Monasterij, in quo receptus fuit, quamuis
 professionem emittat in alio Monasterio, & sicut ad
 illud Monasterium, in quo fuit receptus, spectat onus
 dicti Nouitij non solum dum est in nouitiatu, sed
 etiam ubi est professus: sic etiam omnia emolumenta,
 quæ perueniunt ad Religionem ratione dicti Nouitij
 2 in quocunque tempore pertinet ad idem Monaste-
 rium, iuxta regulam iuris, ut qui sentit commodum,
 debet sentire & incommodum, iuxta vulgatam regu-
 lam, de qua Nouarius lib. 1. quæst. forens. cap. 113. nu.
 7. nisi tamen Capitulum Monasterij, in quo fuit rece-
 ptus Nouitius consentiret ut posset Nouitius dispo-
 nere in fauorem Monasterij, in quo professionem
 emisit, quia tunc bene illa bona acquirerentur dicto
 Monasterio: cum bona non acquisita remitti, & rela-
 xari possint absque scrupulo, Abb. in cap. sua. num. 9.
 de his quæ fiunt à Prælat. Quarant. in summa Bullar.
 in titul. de alien. rerum Eccles. num. 43.
 3 Verum in puncto principali notabis quod Trini-
 san. decis. Rot. Venet. 30. part. 1. hæc dicit, Monachus
 vel Regularis die professionis, quam emittit, omnia eius
 bona vna cum persona sua incorporantur Monasterio cap.
 2. Concil. Trident. sess. 25. de regular. & monial. adeo ut
 Monasterium in quo professionem emisit est dominus li-
 bertatis, & bonorum proficentis: postea verò professus ille
 si mutat Monasterium, id est Ciuitatem, non autem Re-
 ligionem, & aliquid acquirat; dubitatur cui acquirat an
 Monasterio sua professionis emissæ, vel illi in quo reperi-
 tur: in vna Perotta nuncupata Venetiarum dubium hoc
 mihi euenit in factis, & prima facie videbatur dicendum
 quod pecunia fratris Adriani Perotta reperta in eius cel-
 lula in Monasterio Sancti Antonij Venetiarum esset ad
 iudicanda Monasterio Sancti Saluatoris Venetiarum in
 quo professionem emiserat, quia illud dicitur eius Mona-
 sterium, & ideo quicquid acquirit Monachus acquirit suo
 Monasterio, Abbas in c. ne religiosi, de regular. num. 3.
 suum dicitur illud in quo Monachus factus est, ergo pecu-
 nia prædicta prima facie videbatur dicendum debere con-
 signari Monasterio Sancti Saluatoris. His tamen non ob-
 stantibus contrarium decisum fuit nempe spectare ad Mo-
 nasterium Sancti Antonij ubi inuenta fuit ex doctrina
 Cardinalis Zabarella conf. 6. nu. 2.

RESOLVT. CCLIII.

- 1 Interdictum Cleri, includit Religiosos.
- 2 Interdicta Ciuitate, singuli censentur interdicti.
- 3 Nauarr. verba reportantur.

Ciuitate interdicta, an Nouitij includantur.

- 1 **E**X Nauar. in manuali habetur cap. 27. nu. 167. ver-
 sic. quamuis interdictum Cleri; habetur, quod
 interdictum Cleri includat Religiosos, Religiosas,
 Conuersos, Conuersas, sic etiam Nouitios, & Noui-
 tias: Igitur à contrario dicendum est, quod interdictio
 populo Ciuitatis non includuntur Nouitij Religio-
 num, ut firmat Campanil. in diuers. iur. Canon. ca. 3.
 num. 28. Rubr. cap. 12. per hæc verba, ex quibus illud
 præcipuum comprobatur axioma, quod licet inter-
 dicta Ciuitate, singuli illius vniuersitatis interdicti sint,
 cap. si sententia, §. cum verò de sent. excomm. in 6.
 nihilominus in aliquod ingressus monasterium statim
 fit ab eo liberatus, atque etiam ante professionem;
 quia in Clericorum numero non accipitur, & propterea
 valeat ordinibus insigniri, atque initiatus uti, ut post
 longam disputationem conclusit Federic. de Senis in
 citato conf. 32. & defendit Vgolin. in tract. de censur.
 tabul. 5. sub rubr. de interdicto, c. 20. §. 4. num. 2. ubi
 tamen pro sui tuitione adducit Nauarr. in manuali,
 cap. 27. num. 267. versic. quamuis interdictum Cleri, ubi
 hæc scribit verba, (Quamuis interdictum Cleri, videat-
 3 tur includere religiosos, & religiosas, conuersos, & con-
 uersas, nouitios, & nouitias) ergo à contrario interdictum
 populi non eos amplectantur; validum apparet argumen-
 tum, quod ad eos qui tempore interdicti reperiuntur Noui-
 tii, non autem ad eos qui eodem tempore erant laici, & postea
 assumpserunt habitum; ad istos enim nullatenus extendi
 posse præfata verba Nauarr. Opinor, quamuis concluderem
 resolutionem ipsam subintrare, illosque per as-
 sumptionem habitus monachalis, iam liberatos ab
 interdicto, & consequenter promoueri, ac in promo-
 tis ministrare non prohiberi.

RESOLVT. CCLIV.

- 1 Nouitij absoluntur à censuris ab eorum Prælati, sed
 vide num. 2.
- 3 Initium in delictis attenditur.

Nouitij an à censuris, & casibus reservatis ante ingressu
 incurtis, possint absolui à suis Superioribus.

- 1 **D**icendum est, quod à casibus reservatis, nec non
 à censuris etiam ante ingressum incurtis, absol-
 uuntur à Prælati Religionum, Hostien. in cap. mona-
 chi, in princip. de sent. excomm. Archid. in cap. Re-
 ligioso, circa finem, de sent. excomm. in 6. Lap.
 aileg. 47. Graff. in decis. aur. lib. 3. cap. 5. sub num. 33.
 Sayr. in thesaur. cas. conscient. lib. 3. cap. 28. nu. 14. ubi
 tamen num. 15. declarat, quod à censuris absoluntur
 cum reincidentia, si infra annum egredierentur à Mo-
 nasterio. Passarell. de priuileg. minor. cap. 33. Feli-
 cian. in tit. de excomm. cap. 14. & 15. Aitenf. in
 summa lib. 7. tit. 13. artic. 5. quæst. 11. ubi quod præfa-
 ta clausula cum reincidentia si inde exierint, subintel-
 ligeretur etiam si non apponeretur.
 2 Verum Innocentius in c. cum illorum, de sent. ex-
 comm. negat Nouitios posse absolui à Super. regular.
 cuius opinio tanquam velle absolui à Super. regular.
 Rodriq. quæst. regul. q. 20. art. 2. to. 1. ubi proponens
 hunc articulum responder affirmatiue, motus ex pri-
 uilegio quodam Clem. IV. minoribus concessio, altero-
 que Pauli III. concessio Congregationi Iesus, quare vi-
 detur contrarium innuere in illis Religionib. quæ con-
 simile

simile non habet privilegium, eo quia privilegia sunt prinata lex, & contrariam insinuant dispositionem de iure communi, & ab eo aliquando continere dicuntur l. 1. §. si plures, ff. ad municip. l. 3. & ibi Doctor. ff. de bon. liber.

- 3 Pro qua ultima opinione satisfacit, quod in delictis, & criminibus tempus in quo commissum est, debet attendi, l. 1. ff. de pen. l. iniuriarum extimatio, ff. de iniur. l. 1. §. l. ff. ad Syllan. quamvis mutetur status, glos. in l. 1. in verbo commissi, Cod. ubi de crimin. agi oport. nam privilegium superueniens non mutat forum, de quo latè Giurba decis. 23. cum in omnibus initium, & principium sit inspiciendum, vt probatur in leg. si filius familias, ff. de verb. oblig. & fuse discutit Nouarius in suo tract. de datione in solutum qu. 25. part. 2. qui in praxi elect. fori qu. 46. sect. 2. in vit. impress. Neapol. in specie cum ista finali opinione trāsire, & illā fuisse rationibus alijs, vt apud eum legi poterit.

RESOLVT. CCLV.

1 Nouitij quando admittantur ad profectendum.

Finito tempore Nouitatus, Superiores An possint tempus professionis prorogare.

- 1 **E**st quidem certum, nec dubitare licet, quod finito tempore Nouitatus, Superiores ad profectendum admittant Nouitios, quos habiles inuenerint, aut e Monasterio eos eiciant exceptis Clericis Societatis IESV, præcipitur in Conc. Trid. cap. 16. sess. 25. de regular. relatione autem, deinde super hac dispositione Concilij per Sacram Congregat. Cardinalium, illius Interpretum facta Sanctissimo Pio Papa VI. declarauit Sanctitas sua procedere tantum in illis Nouitijs, quos Superiores elapso tempore nouitatus habiles inuenerint, non autem in his quos inhabiles, vt sunt illi, qui didicenda adhuc non bene didicerunt: & ideo quo ad istos attinet, Sanctitas sua concessit, vt Superiores possint illorum professionem, si ipsi Nouitij conferuerint, prolongare dummodo habeant spem probabilem, quod efficiantur habiles infra sex menses, ita testatur Gaspar Passarelli in suo tractat. priuileg. fol. 230. respondisse Eminentissimos Cardinales præfatæ Congregationis sub die 8. Nouembris 1564. & refert etiam Sorbus adiungens, ita præterea viuz vocis oraculo concessum fuisse Religioni Capuccinorum in Annotat. ad compend. men. die. verbo nouitius, vers. 6. notandum ipsos vidi Neapol. nonnumquam dilatum fuisse ad multos dies, & hebdomadas post annum, idq; ex multis, diuersisque tunc emergentibus causis, atque in facto occurrentibus.

RESOLVT. CCLVI.

- 1 Beneficium illius, qui religionem ingreditur non est conferendum intra probationis annum.
2 Beneficium resignatum a Nouitio qualiter sequuta professione debeat ab Episcopo conferri.

Nouitiorum beneficia, An possint resignari.

- 1 **T**Ext. in cap. beneficium, de regular. in 6. videtur antuere, dum constituit ne beneficium illius, qui religionem ingreditur, sit conferendum intra probationis annum, nisi ipsius accedat consensus, hæc quidē verba nouissime relata indicant ea posse a Nouitijs resignari, & eius accedente consensu alteri conferri, idq; expressis verbis affirmant Angel. & Armil. in verbo nouitius ille n. 22. iste autem n. 18. verum contradicit Maiol. in tract. de irregul. lib. 3. c. 6. post n. 1. negans id fieri posse, & factam renuntiationem nullius
Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

esse validitatis adiungens, & Parif. de resignat. benefic. lib. 3. qu. 13. n. 4. mouentur ex cap. 16. Conc. Trid. sess. 25. de regular. cuius decretum vindicare sibi locum, etiam in renuntiatione beneficii, idque pluries declarasse Congregationem Concilij, subnectis idem Parif. num. 5. ob quod cum ille canon, procedat etiam in renuntiantem bona sua ante ingressum religionis, illius tamen intuitu, vt probat Molina in tract. 2. de iust. & iur. disput. 139. versic. ambigit rursus, & clarius disp. 149. versic. quod ad Ecclesiam, vtique rectè censuit præfatam Congregatio Concilij in hac renuntiationis beneficii specie ex Parifio citato loco, num. 9. vt qui animo ingrediendi monasterium renuntiavit beneficium ante ingressum, nullius sit validitatis renuntiationis tamen nihil in bonis habeat renuntians, ex quibus vivat, aut ordines suscepit ad illius titulum: quibus quidem in casibus resignatio prohibetur admitti, nisi emissa professione; idque exprimitur in supplicatione cum clausula, aut de consensu Superioris infra duos menses ante professionem emittendam, nec alijs intelligatur effectum sortiri, nisi sequuta professione vigore eiusdem Canon. 16. quomobrem beneficium resignatum, ita Episcopus alteri conferri nequit, nisi emissa professione, ex eiusdem Congregationis sententia, cuius est testis idem Parif. inibi num. 7. ne illum pœniteat profiteri, quod contingere plerumque experimur, & inquit D. Thom. 2. 2. quæst. vltim. artic. 1. & Nauarr. in cap. cui portio 12. qu. 1. princip. post num. 9.

RESOLVT. CCLVII.

- 1 Nouitius si decedat infra annum probationis habetur pro professo.
2 Animi destinatio habetur pro completo.
3 Nouitius largo modo dicitur Religiosus.

Nouitius decedens infra annū probationis, An habeatur pro professo ad hoc vt eius bona sint Monasterij.

- 1 **E**X communi Doctor. opinione testatur Dec. in cap. in præsentia, n. 73. vers. nono quaritur, de probat. quod si nouitius decedat infra annum probationis, quia habetur pro professo; eius bona monasterij sunt, sequuntur Gabriel conclus. 12. nu. 13. de præsumpt. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 38. n. 7. Gratian. decis. Rotæ Marchiæ 35. n. 13. quia cum iam ingressus fuerit religionem, ista animi destinatio, quæ deprehenditur ex actu inchoato, etiam non finito, habetur pro opere perfecto, & consummato, licet casu fortuito non peruenit ad effectum, vel ex aliquo alio impedimento, l. cum quidam, & leg. si non sunt, §. infectis, ff. de aur. & argent. legat. sicque de nouitio ingresso monasteriorum concludit Ancharan. conf. 69. nu. 8. Mandos. de priuileg. ad instar glos. 10. num. 24. Franch. in c. cū nullus, in fin. & ibi Anchar. etiam in fin. de tempor. ordinat. nam sufficit, vt qui in loco possit moram trahere, vt sic iudicetur tanquam de perpetuo, & professo, vt notant Doctor. in cap. fin. de rescript. in 6. & sufficere debet, quod non mutauerit voluntatem, & conferunt latè considerata per Nouarium lib. 1. qu. forens. cap. 40. ubi probauit legatum sub conditione, quod efficiatur Sacerdos, transmitti ad hæredes, si legatarius morte præuentus, non peruenit ad Sacerdotium, quasi quod per ipsum non steterit.

3 Tanto fortius, quia largo modo Nouitius intra annum probationis dicitur Religiosus, & professus, cap. 10. de stat. Monachor. Rebuff. in praxi benefic. in tit. de dispensat. cum Regularibus facta n. 23. ubi ex hoc infert per Apost. Cancellariam nouitium vocari Monachum, & Canonicum regularem apponendo post salutationem in principio Bullæ Religionis zelus ac fi

KK 3 pro-

professus esset: quia praesumitur illum velle continuare religionis propositum. Bene verum totum contrarium in puncto principali tenet Tiraq. de retract. lignaer §. 1. gl. 8. num. 36. pro quo faciunt adducta per nos in praxi resol. 138. par. 2.

RESOLVT. CCLVIII.

- 1 *Novitii non veniunt appellatione subditorum Regularium.*
- 2 *Novitii non possunt ordinari ab eorum Abbatibus.*
- 3 *Abbatibus ordinando Novitios incurrunt suspensionem.*

Novitij an ordinari possint ab eorum Abbatibus.

- 1 **S**upposita illa opinione quod Novitij intra annum probationis possint ordinari, ut probat Rodriq. q. regular. tom. 1. quaest. 13. cap. 4. qui cum Turrecrem. dat intellectum text. in cap. in monasterijs 19. quaest. 3. Cum Novitij non veniant appellatione subditorum Regularium, quia possunt retrogredi infra annum, ut considerat eruditè quidem Nouarius in suo opusculo iuris Pontificij noui, conclus. 5. sub num. 6. de ordinibus. Ideo non possunt recipere ordines ab eorum Abbatibus, sed tenentur recipere ab illo Episcopo in cuius diocesi existit monasterium quod incolunt, ut post alios notarunt Miranda in manuali Prælat. q. 38. art. 9. conclus. 2. Henric. in summa lib. 10. c. 23. §. 3. lit. G. Sanchez in Decal. lib. 4. num. 20. in fin. Nald. in sua summa in verbo Ordo, ubi quod re vera Episcopus loci, in quo Novitius est in probatione, dicitur eius Ordinarius, & ideo ipse eum ordinare debet, vel litteras dimissoriales concedere.
- 2 **A**mplia, ut ordinantes huiusmodi Novitio incurrant suspensionem comminatum in Conc. Trid. sess. 23. c. 10. de reor. ut per Maiol. de irregular. lib. 4. c. 2. sub num. 11. & licet contrarium voluerit Sayr. in thesaur. cas. conscientiae lib. 4. cap. 13. num. 5. tamen contra illum recentior docet Nouarius in dicto opusculo iuris Canonici citat. conclus. 5. num. 7.

RESOLVT. CCLIX.

- 1 *Regularis absoluitur à suo Prælo, quando alterum regularem offendit.*
- 2 *Abbas venit appellatione monachorum in favorabilibus.*

Novitius ab excommunicatione ob Clerici percussione incursum a quo fit absolvens.

- 1 **Q**uando regularis verberat Regularem eiusdem Monasterij, absolui potest à suo Prælo, cap. monachi, & cap. cum illorum, de sent. excommun. si vero percusserit Clericum secularem absoluetur ab Episcopo cap. Religioso, de sent. excommun. lib. 6. quod si percusserit regularem alterius claustrum absoluetur per Prælatus proprium, & Prælatus eius, qui passus est iniuriam, cap. cum illorum, de sent. excommun. Quod secundum Doctores, allatos, ita debet intelligi, nimirum quod Prælatus illius qui percussit, iuramentum recipiet, & absoluet, & saltem semel percutiet, ut feruetur forma consueta. Prælatus verò percussus ipsum percussorem verberabit, quia Prælatus percussus satisfieri debet de iniuria suo subdito irrogata, & Monasterium percussoris pro percussore satisfacere non tenetur, quia delictum personæ non debet in detrimentum Monasterij redundare, argum. cap. fin. de offic. ordin. Item Clerici communiter viuentes, & sub vno tecto dormientes, & in eadem domo velcentes ab Episcopo suo absolui possunt cap. quoniam de vita, & honest. Cleric. Sic etiam Moniales percussiones se invicem, vel conuersas suas, aut Clericos, ab Episcopo absolui possunt cap. de Monialibus de sentent. excom.

mun. Item fratres S. Ioannis Hierosolymitani absolui possunt à suo Priore Sacerdote, cap. Canonica de sentent. excommun. & hæc omnia intelligi debent de percussione non enormi, quia si esset enormis tunc, nec Abbas suos Monachos, nec Episcopus prædictos absolvere posset, nisi in casibus, in quibus Papam adire nequeunt: sed tantum absolui possunt à Papa, cap. cum illorum, de sentent. excommun. Verum hodie Religiosi ferè omnes privilegia habent, ut etiam ab enormi absolui possint à Prælati suis, ne aliquis si ad Papam mittendi essent, occasio vagandi illis tribueretur, & quod de Monachis diximus, etiam de Prælo incidente in hunc canonem dicendum est, quantum ad absolutionem; quia caput non debet esse minus favorabile membris, & appellatione monachorum venit Abbas in materia favorabili cap. final. de verb. sign. ut notat Sylvest. verbo absoluitio §. num. 4. §. quantum. Adeo quod quamvis Novitius incidat in hunc canonem absolui poterit à Prælo Monasterij, etiam intra annum probationis, quia etiam ille est persona Ecclesiastica ex glof. in cap. Religioso in verbo possit, de sent. excomm. lib. 6. & gaudet privilegio Canonis, ut ex d. cap. Religioso colligitur, & consequenter videtur, ut etiam gaudeat privilegio contentum in c. Monachi ne vagentur; quod in Novitio tanto periculosius est, quanto est infirmior, & minus expertus, & idem docet Astenfius par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 5. q. 10. quod si religionem intra annum egrediatur remittit in eandem sententiam, nam propter favorem religionis, & sic propter temporale impedimentum absolutus fuit. Unde, & præsentare se debet ei qui alias eum absolvere posset, argum. cap. eos, qui de sent. excommun. lib. 6. ex summa Astenfij, ubi supra art. 5. q. 11. & Sylvest. in d. §. Nouum.

RESOLVT. CCLX.

- 1 *Moniales ante professionem propriè non dicuntur.*
- 2 *Novitius non tenetur ad observantias regulares.*
- 3 *Testamentum condere licet Novitio.*
- 4 *Novitia quando veniant sub nomine professorum.*

Excommunicatio lata contra alloquentes Moniales. An comprehendat alloquentes Novitias.

- 1 **P**ro resolutione videndum est, an Monialium appellatione comprehendantur Novitiae, & prima consideratione videbatur quod non, & ratio est, quia ante professionem non dicuntur propriè Moniales, sed latè arg. cap. fin. duodecima quaest. 2. Abb. in cap. in præsentia num. 6. de probationibus. Bald. in Authentica ingressi, C. de sacros. Eccl. Hinc plura inferuntur, & primo quod Novitius non tenetur ad observantias regulares, licet ad illas sit assuefaciendus, Sylvest. in verbo religiosus, quaest. 6. Tabien. & Armil. in verbo Novitius supra. Secundo communis est omnium sententia eos ab onere persolvendi officium esse immunes, eum tantum ad religionem professi obligentur, & si Palud. contrarium affirmaverit ob id quod ex elemosynis vivant, & gaudeant privilegijs Clericorum, dicit Graff. in 1. par. lib. 2. suarum decimarum de hor. canon. cap. 1. Tercio in anno probationis habet velle, & nolle, quod non habet professus 12. quaest. 1. cap. non dicatis, de elect. in 6. cap. si religiosus, unde potest condere testamentum glof. in c. 2. de testam. cap. ult. 12. quaest. ultima in fine; quamvis non possit bonis suis renunciare, nec illa obligare etiam cum iuramento, quamvis in favorem cuiuscunque piæ causæ, sine licentia Episcopi, aut eius Vicarij, ut habetur in Conc. Trid. sess. 24. cap. 16. quod quidem Concilium nil derogavit quoad testamenti factionem, & ratio est, quia testamentum revocari potest donec morte testatoris confirmetur.

firmetur: quod nō sic est in alijs obligationibus. Quarto potest liberē ad seculum remeare, de regul. cap. statum, cap. ad Apostolicam, & cap. is qui. Quinto beneficium Ecclesiasticum Nouitij faculare non vacat cap. beneficium, de regul. in 6. Vnde Archid. ibi dicit, qui est vocandus ad eligendum, vel mittere debet procuratorem, quamuis Io. Andr. in eodem capitulo vtrunque neget, quia causa religionis ritē, & legitime abest. Sexto non alligatur statutis religionis, & ita casibus referuatis, & censuris, cum in religionis ordinem nondum admissus sit, vt dixit Azor. lib. 12. cap. 2. quæst. 10. & Henric. igitur ex his videtur quod cum Nouitia non sit verē, & incommutabiliter religioſa, c. religioſo de excommun. in 6. quod non incidat qui loquitur cum Nouitiā, cum non dicatur propriē monialis, cap. pernicioſam 18. q. 2.

4 Quare reſolutiue dici poteſt, quod Nouitia circa ea, quæ ad gratiam, & fauorem ſpectant, venit nomine profeſſæ; non tamen circa ea, quæ pertinent ad onus, & poenā. Vnde cum non poſſe loqui cum Nouitiā ſpectet ad onus, & poenā, diximus loquentem cum illa non incurrere excommunicationem. Hinc fit quod ſi aliquis acceſſit ad monaſteria monialium cum licentia loquendi cum tali moniali, deinde cum loqueretur cum illa, ex indulgentia ad ſe vocari fecit Nouitiā, & cum ea locutus eſt per horam: eo caſu dicerem, quod iſte non eſt excommunicatus, & ratio eſt, quia excommunicatio loquitur de quocunque homine accedente abſque licentia, vt loqueretur cum monialibus exemptis; ſed appellatione monialium propriē veniunt profeſſæ, quæ degunt ſub aliqua regula d. cap. pernicioſam, ergo excluſæ Nouitiæ, cum ſimul in poenis, in quibus faciendā eſt ſtriſta interpretatio.

RESOLVT. CCLXI.

- 1 Nouitij durāte profeſſione habētur in eodē ſtatu ingreſſus.
- 2 Nouitij durante Nouitiātu poſſunt retinere beneficia.

Nouitij durante Nouitiātu tempore an retineant omnia, quæ ante ingreſſum habebant.

1 Dicendum eſt, quod exceptis caſibus, in quibus ex ſpeciali ratione habentur pro Clericis, & Eccleſiaſtica perſonæ dicuntur; in reliquis omnibus iudicantur quoad perſonæ conditionem, iuxta ſtatum in quō erant tempore ingreſſus, vt inquit Geminian. in cap. 2. num. 12. de regul. in 6. & propterea ſi erant Clerici ſæculares, & beneficiati, dixi eos retinere beneficia, & alia conſequi non prohiberi, neque teſtari de his potuiſſent, ſi habitum non aſſumpſiſſent; & nunc ſubneſto, eos verē vniuerſorum bonorum, & feudalium retinere dominium ſequutus Martinum. Laudens. & Præpoſit. in cap. 1. §. ſi Clericus, ſi de feud. fuer. controuerſ. & inibi Afflicti. poſtquam multa pro contraria parte conceſſerat ad num. 26. concludit inſequens relatam affirmatiuam ſententiam poſt num. 29. atque in ſpecie retineat dignitatem Regiam, inquit Alberic. in Authen. ingreſſum. 3. r. C. de ſacroſanct. Eccleſ. quinimō ſi retrocedat à religione in vita patris, aut etiam poſt illius mortem, dum tamen poſt profeſſionem, ſuccedat in maioratu, multis rationibus, & authoritatibus defendit Caldas in ſuis commentarijs ad l. 2. ſi curatorem, verſ. implorat. in integr. reſtitut. nu. 29. C. de integr. reſtitut. immō in feudis id ipſum concludit Afflicti. in eodem §. Clericus num. 25. Caldas in loc. cit. num. 28. ſatis probabile videri ab HERNÆ ſententia in materia ſucceſſionis feudalium non eſſe recedendum, ſed maioratum, ſine primogenitum inſtituere non denegatur ipſis Nouitijs, vt reſoluit Molin. de primog. Hiſpan. lib. 2. ca. 9. n. 52.

Praxis Aloyſ. Ricc. Pars IV.

RESOLVT. CCLXII.

- 1 Forma concedendi facultatem pro Nouitijs ad Regularem habitum ex Decreto Clementis VIII. reponitur.

De formula concedendi facultatem pro nouitijs ad regularem habitum recipiendis in monaſterijs, & locis deſignatis.

1 Hæc forma de qua ſupra oritur ex Decreto felicis memoriæ Papæ Clementis VIII. quod hic per extenſum, apponere libuit, & eſt vt ſequitur.

Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N. D. Clemens Diuina providentia Papa VIII. Cum Regularem diſciplinam reſtituere, atque in priſtinum ſtatum reuocare maximē cuperet, regularesque omnes vitam, moresque ſuos ad rationem eius inſtituti quod quiſque profeſſus eſſet, ita componere, vt quæ ad votorum vim, habitum, ritumque communem pertinent, ea poſitiſſimum ſinguli religioſiſſimè obſeruarent; generali Decreto quod de menſe Iunijs, editum tertia Iulij anni 1599. promulgatum fuit Ordinum Religioſorum Superioribus, nonnullis exceptis prohibuit ne aut Nouitios recipere, aut quemquam ad profeſſionem ante admitterent, quam à Sanctitate ſua Monaſteria aliquot ad eam rem præſcripta eſſent in quibus obſeruantia vigeret, nunc verò, eadem Sanctitas ſua à locorum etiam Ordinarijs, quibus id muneris demandauerat certior facta, in inſcriptis Monaſterijs, & Conuentibus Ordinis N. præſinitum eſſe numerum, dumtaxat eorum, qui vel ipſius Monaſterii cenſibus, vel conſuetis elemoſynis, ſuſtentari ibi commodè poſſint, atque in iis omnia fideliter obſeruare, quæ ſunt cum illorum profeſſionis perfectione coniuncta nempe caſtittatis, paupertatis, & obedientiæ vota, vna cum cæteris decretis, particularibus, vel inſtituti ipſius, vel Pontificii, etiam ad ritum, veſtitumque communem ſpectantibus, ipſo Decreto, vt ſupra edito, & promulgato, nequaquam obſtante poteſtatem ſacri Superiori eiusdem Ordinis, Nouitiatus in inſcriptis monaſterijs, & conuentibus erigendi, Nouitios, recipiendi, educandi, atque ad profeſſionem admittendi, modo tamen id ad præſcriptum inſtructionis, inſuſe ſue Sanctitatis editum, neque aliquo modo fiat: quoniam vero ea eſt ſue Sanctitatis mens, & voluntas vt in Monaſterijs, & Conuentibus ad alendos nouitios præſinitis, regularis obſeruantia perpetuò retineatur, mandat, & præcipit, vt in ipſis præſcriptus iam perſonarum numerus, in poſterum ſeruetur, nulluſque omnino ſuperior cuiusvis conditionis, perſonarum, & nouitorum numerum augere præſumat, ea pena propoſita, vt omnibus priuatus officiis vocis actiue, & paſſiue ius omne amittat, vult denique Sanctitas ſua huiusmodi facultatem per Congregationem reformationis Apoſtolicæ hoc Decreto Secretarii manu ſubſcripto, concedi, non obſtante Decreto, vt ſupra promulgato. Datum Romæ, die &c. præſcribitur uerò numerus Sacerdotum ... Clericorum Nouitorum Conuerſorum autem &c. N. Viſitationis, & Reformationis Apoſtolicæ Secretarius.

RESOLVT. CCLXIII.

- 1 Perquiſitio Natalium, & Morum faciendā eſt in illo qui uult ingreſſi Religionem.
- 2 Aetas ingreſſi uolentis religionem quanam ſit.
- 3 Recepti in Nouitiātu generalem confeſſionem ſacere tenentur.
- 4 Nouitii qualiter ſeparatè habitare debeant.
- 5 Inſtitutiones ſuper educatione Nouitorum latè reponuntur.

KK 4 In-

Institutione super receptione, & educatione Nouitiorum quanam sint,

Felicis memoriae Clemens VIII. iussit edi institutiones super receptione, & educatione Nouitiorum Religiosorum Monasterijs, & Conuentibus designatis, vel designandis, quarum tenorem hic inferere libuit, & sunt quae sequuntur videlicet.

1 Primò quod attinet ad recipiendorum Nouitiorum formam, ultra diligentem perquisitionem quae habenda erit de vniuersisque natalibus corporis habitudine, moribus, & vita ante acta, & praecipue eorum, qui sextum decimum aetatis suae annum excedent, an criminosi, an aere alieno grauat, vel reddenda alicuius administrationis rationi obnoxij sunt iuxta formam Constitutionis fel. record. Sixti. V. & moderationum subsequutarum, illud etiam Superiores ad quos spectabit, sedulo perquirant, ut quibus in monasterijs, & conuentibus ex Apostolica facultate, nouitatus fuerint instituti in ijs ad Religionem nullus in posterum admittatur, qui & ex honestis parentibus natus non sit, & conditionis sacris Canonibus, summorumque Pontificum constitutionibus praescriptas non habeat iuxta decretum super forma recipiendi Nouitios die 19. Maij 1602. editum.

2 Quisque recipiendus in aliquo ordine regulari, etiam mendicantium, in ea sit exactione constitutus quam eius ordinis, in quò recipietur regularia instituta, & ordinationes requirunt eam verò litterarum scientiam, caleat, aut illius addiscendi spirituales, in dubiam praeseruat, ut minores, & suis temporibus, maiores ordines iuxta decreta sacri Concilij Tridentini suscipere valeat, sed si quis annum vigesimum quintum excedens ad habitum regularem admitti postulatuerit, & talis eruditiois expertus inueniatur fuerit in conuersorum tantum, quibus litterarum scientia non est necessaria numerum referatur, ipsi autem conuersi non recipiantur ante vigesimum aetatis suae annum, & nisi saltem praecipua doctrinae Christianae Capita nouerint.

Demum Superiores diligenter exquirant quo spiritu, qua mente, ac voluntate, id regulares vitae genus elegerint quem sibi finem proposuerint num zelo meliores frugis, ac perfectionis vitae, & ut Deo liberius famulari possint, an potius leuitate, vel humano aliquo affectu, aut in ordinato animo ducantur, & an eorum parentum ope, & subsidio ipsorum indigenes destituantur.

Provideant quoque ut omnes etiam conuersi recipiendi priusquam ad habitum regularem admittantur, ab ijs quibus, minus hoc incumbit de regula quam professuri sunt tribus votis essentialibus statimque regulari, & alijs cuiusque ordinis, peculiaribus institutis, & constitutionibus diligenter instruantur, & quia quarundem Religionum moris est, nedum conuersos ad professionem admittendos, verum, & oblatos, ut vocant recipere circa ipsorum oblatorum receptionem, vnaquaeque religio suas peculiare constitutiones specialiaque instituta obseruare teneatur.

3 Statim atque Nouitij ad habitum recepti, & in locum Nouitatus introducti fuerint per generalem omnium peccatorum confessionem totius antea, & vix conscientiam discutiant, & expurgent.

4 Quod verò ad loci vniuersique Nouitatus spectat, locus huiusmodi propria clausura ab ea parte Conuentus, & Monasterij, in qua degunt professi segregatus sit, atque distinctus habeatque tot ad dormiendum cellulas separatas, quot erunt numero Nouitij, vel dormitorium ita capax, ut pro singulis, singuli lectuli, commodè sterna possint, in quò etiam cellula, vel certus, ac determinatus locus, pro Magistro eiusque socio reperiat.

5 In eò etiam praeter alias communes commoditates aptus locus adsit ad spirituales collationes, seu conferentias faciendas, ac lectiones, instructionesque Magistri audiendas, & in quem hyemis tempore ad calefaciendum se ipsi commune recipiant.

Oratorum insuper, seu Cappella, si commodè fieri poterit ad Nouitios in spiritualibus praesertim in carmenijs Ecclesiasticisque functionibus exercendos.

Hortus quoque peculiaris ad honestam recreationem, bene conclusus, atque munitus adsit, sin minus hortum ceteris fratribus communem recreationis tempore impediuntur ipsis verò Nouitijs ibi commorantibus, curabit magister cum loci superioris auctoritate, si opus fuerit, ne in eundem quisquam alius ingrediatur.

Ad huiusmodi locum nouitatus nemini eiusdem, vel alterius ordinis regulari, etiam Conuentus, & Monasterij officiali, vllò nunquam tempore sub quouis pretextu aditus pateat, praeterquam magistro, eiusque socio, ac etiam Monasterij, aut Conuentus Superiori, si quando cumque ingreditur sibi necessario existimauerint, quò tamen casu, aliquem semper ex senioribus Conuentus, vel Monasterij Patribus locum assumat.

Huius loci clausura clauis apud Magistrum semper asseruetur, illique soli liceat ex gravi tantum causa ingressum illuc alicui permittere, si quis autem Nouitiorum quempiam alioqui voluerit magistro praesente, & non aliter alloquatur.

Nouitiorum Magistro socius, si per nouitiorum instruendum multitudinem necessarius fuerit vitae, & moribus quoad fieri poterit consimilis deputetur, qui in his, quae ad nouitatus regimen spectant, dicto Magistro immediate, subiectus existat, eligaturque tam Magister, quam socius per Prouinciale Capitulum per triennium ad minus onus huiusmodi subsumit, quod si aliquo casu extra tempus capitulare noua loca Nouitatus concedi contingat, tunc electionem magistri Nouitiorum, & socij huiusmodi in his nouis locis, per Generalem, vel Prouincialem, seu Magistrum, aut earum Visitatores, seu Vicarios de diffinitorum tamen, vel grauiorem aliorum Patrum consensu fieri permittatur idemque seruetur, si intra triennium, alterum, vel vtrumque vrgenti aliqua de causa ex illis locis amoueri, vel mori contingerit, in cuius vel quorum locum alij consimilis subrogari debeant.

Tam nouitiorum magister, quam socius ab alijs omnibus officijs, oneribusque vacationem habeant quae nouitiorum curam, & regimen impedire valeant, ipse magister sacerdotali ordine sit initiatus, ac in quinto saltem supra trigessimum aetatis suae annum constitutus, & per decennium a professione emissam in Religione persiterit, socius verò trigessimum annum excedat, inique ambo doctrina, & quantum per superiorum diligentiam, & vires fieri poterit, vita etiam ante acta, & exemplo praestantes orationis praeterea, & mortificationis operibus additis prudentia, caritateque referis, non sine assiduitate graues zelum Dei cum mansuetudine praeserentes, ab omni cordis, & animi perturbatione, ita praesertim, & indignationis, quae in se, & erga alios caritatem impedire consueuerunt, quam longissime alieni, & talem denum, qui in omnibus seipsos bonum operum exemplum praebant, ut ijs, qui eorum cura subsunt illos, non tam metuant, quam reuerentur, nec illis vnuquam detrudere quidquam possint.

Habere etiam Magister, plenam, & absolutam potestatem circa nouitiorum institutionem, ac nouitatus regimen, ita ut in illis, minime, Visitatoribus, ac superioribus maioribus, vel etiam localibus exceptis quouis colore se iungere liceat.

Curam adhibeat diligentem, ut nouitij omnes in regulari disciplina sedulo exerceantur agnoscantque praecipue diuinae, quae digni facti sunt, vocationis praesentiam, & excellentiam quae vera sit, atque perfecta votorum sollemnium, & quem necessariam cuiusque ordinis constitutionum obseruantiam, modum in orationem, tum vocali, tum mentali fructuosè persistendi illicitas passionis, & vitia ad quae natura per peccatum labefacta, omni tempore prona essatque proclius, per sensum custodiam, & mortificationem cobibendi austeritatem ieiunia, & c.

eas disciplinas, conscientia, puritatem, probam illius discipulacionem Sacramentorum frequentiam confessionis presterim, atque bis saltem singulis mensibus fiat, per aperitionem quotidianam motuum interiorum, cordis, & tentationum manifestationem, per exercitium humilitatis, circa viliora ministeria, per modestiam in omnibus actionibus, diuturnumque silentium.

Quilibet Nouitius bis quotidie orationi mentali, & vocali incumbat, unusquisque secundum propriam capacitatem, & ordinem, sibi a Magistro prescriptum, ac pluries, in die propriam conscientiam, unusquisque examinare contendat, ipsi autem magistro soli Nouitiorum confessiones audiendi cura committatur, liceat tamen Superiori, etiam locali, si ita expedire iudicauerit, vel per se ipsum, vel per alium ab eo deputandum, semel aut bis in anno eorundem Nouitiorum confessiones audire.

Quotidia Missæ sacrificio intersint, & statutis horis in Choro nocturnis, diurnisque diuinis Officiis assistant.

Exercitationibus etiam corporalibus vacent legant, vel scribant res spirituales, modestam animi recreationem interponant, quæ in solitario loco, & commodo extra Nouitiatum semel in hebdomada, vel in alternis saltem hebdomadibus longior statuatur, siueque semper Magistro presente, vel socio, qui multum inuigilent, ne duo ab illis commorentur disjuncti, atque eo tempore cuiusque, in quam natura ferantur propensionem scrutentur.

Non liceat eius durante Nouitiatu, & probationis tempore, una cum professis, nisi in Choro in Ecclesia tempore officiorum in processionibus, aut in cenaculo, causa refectionis immorari, nec permittitur eis professos domo exeuntes comitari.

Pro communibus, & propriis, cuiusque necessitatibus, quæ accidere possunt, unus ex Nouitiis ipsis ætate, moribusque promeritor deputetur, qui absente socio Magistro permittente, omnia prout opus fuerit, agat, cui etiam tanquæ custodia, & rerum leuioris momenti prouiso intra nouitiatum committi poterit.

Cum autem licet Clericorum bene instituendum cura debeat esse præcipua, conuersorum tamen, religiosa instructio non sit omittenda, quin potius equanimiter amplectenda, quandoquidem satis exploratum est, istorum etiam cum regulam profiteantur eandem perfectam educationem, tum religioni decorum, & ornamentum, tum alijs Christi fidelibus edificationem exemplum, atque utilitatem afferre, conuersis ipsis a Clericorum nouitiatu separatus ad dormiendum locus quantum commodè fieri poterit assignari præcipitur, illi tamen hac separatione non obstante Magistro Nouitiorum, seu Superioribus monasteriorum, & Conuentuum, iuxta cuiuscunque ordinis statuta, & constitutiones subditi esse, & obedientiam præstare debebunt, à quo non tantum circa temporalia obsequia probandi, & exercendi, verum etiam pro eorum capacitate, & commoditate de spiritualibus præsertim, de modo mentaliter orandi, diligenter instruendi erunt, quod ut commodius fiat ad capitula, & spirituales conuersiones, per quæ magistro Nouitijs fieri solent, accessiri debeant, & in Ecclesia statutis horis conueniant, nisi tunc in suis officijs actualiter occupati fuerint.

Tempore verò probationis elapso tantum, qui non solum religiose professionis capaces, sed ad laborem corporalem apti, ac diligenti examine reperi fuerint, dummodo ætatis suæ annum, quoad Clericos decimum sextum, quo verò ad conuersos vigesimum primum, excesserint ad professionem admittantur, sed qui ad conuersorum habitum recepti fuerint ad Clericorum statum transire, etiam durante tempore probationis non possint.

Superior cuiuslibet Conuentus, in quo Nouitiatu fuerit constitutus, particularem librum habeat, in quo unusquisque Nouitij professio registretur, illumque Nouitius professus propria manu, & duo testes, qui presentes fuerint, subscribant.

Conuersus verò litterarum, ignarus, professus in eorundem testium, qui se subscripserint præsentia, propria manu signum Crucis apponat, afferretur liber, & custodiatur in Archivis ubi scriptura ad Monasterium, seu Conuentum pertinentes reponi consueverunt.

Quia verò in quibusdam ordinibus filiationis vsus est receptus declaratur, quod licet decretum sit, ut Nouitius educandus, certa Monasteria, aut Conuentus designata quilibet ordo habere debet, licitum tamen sit superioribus monasteriorum, & Conuentuum huiusmodi ordinum, in quibus filiationis vsus receptus est eos, quos prænaratis qualitatibus suffultos reppererint, in suorum locorum filiorum, iuxta cuiusque ordinis constitutiones adscribere, siueque adscriptos, cum iuxta præsentis institutiones, & alias seruatis seruandis ad ordinem recepti fuerint, ad loca nouitiatum cum testimonialibus litteris transmittere, ubi tanquam discipulorum Conuentuum, seu Monasteriorum filijs, eorundem nomine, & instantia recipi, ac in nouitiatu probari, & deinde atque ad eandem Monasteria, seu Conuentus filiationis huiusmodi remittantur in profesorio ad perfectionem, ut permixtum est exerceri debebunt.

Porro ne loca huius monasterii, seu Conuentus ab alio præoccupentur, Capituli generalis, aut Prouincialis partes erunt numerum præscribere pro omnibus, & eam similiter rationem, circa alimentorum contributionem, si opus fuerit inire, singulis conuentibus, & monasteriis præscribere, quæ magis expedire videbitur.

Ut autem Nouitij iam in professorum numerum sicut præmittitur recepti melius in bono spiritu, regularisque disciplina obseruantia stabiliantur, & confirmetur, mandatur, ut statim post professionem emissam, si in conuentibus, aut monasterijs pro nouitijs assignatis locus adierit secundi nouitiatu, siue professoris ab ea, quæ nouitiorum est, atque antiquorum professorum habitatione distinctus, & segregatus ibi collocentur, si monasterium, aut conuentus eos alere queat, sin minus in aliorum commodiorem Conuentum, aut monasterium transferantur, in quod is locus cum requisitis ad Nouitiatum supra narratis reperiatur, vel accommodetur, aut de nouo conseruatur.

Ab hoc onere tamen ille Religiones excipiuntur, quæ suarum constitutionum, seu institutorum vigore maioris temporis cursu novos professos intra nouitiatum decimere consueverint, quibus in hac parte non derogatur, illis tamen permittitur, ut prædictis earum constitutionibus non obstantibus, id ipsum facere possint, si id rationis ac Religionis magis expedire iudicauerint, quibus in locis degunt sub regulis, & modo viuendi adhuc ætiori, quam seruiunt antiquiores professi, ita quod in negotijs monasteriorum, aut conuentuum non se intromittere, nec communibus tractatibus interesse, neque alicuius exterioris obedientiæ officium exercere debeant, ibique permaneant, quousque ad ætatem sacris ordinibus suscipiendis sufficietatem deuenierint, vel saltem per triennium post professionem: quo etiam tempore poterunt, quinimò debebunt, litterarum studiis operam nauare sub directione, ac regimine Superioris, qui eas qualitates habeat, quibus Nouitiorum magistrum prædictum esse oportet dictum est.

Declaratur tamen, quod propter præmissa non censeatur concessa licentia recipiendi Nouitios, nisi in locis pro nouitiatu designatis, aut in posterum designandis, & pro numero dumtaxat in eorum singulis prescripto, vel præscribendo.

Denique, si ille, qui inter religiosos gradu, & ordine Superiores sunt, & alii ad quos spectat, in prædictis omnibus, vel eorum, aliquo deliquerint, seu quomodo contrafecerint, officiorum omnium, quæ tunc obtinebunt, priuationem, grauioreque pro modo admisse culpæ pœnas se subituros certò sciant. Dat. Romæ apud S. Petrum die 19. Martii 1603.

PRAXIS REVISIONIS VNIONVM.

RESOLVT. CCLXIV.

- 1 *Vniones reuideri spectat ad Episcopum.*
- 2 *Verba Sacri Concil. Trid. referuntur.*

Reuideri Vniones, cuiam fit concessa Facultas.

- 1 **P**RO responsione dicendum est, quod vniones, quæ reperiuntur factæ in Dicecesi possunt reuideri ab Episcopis locorum Ordinarijs, vt in specie mandat Sacrum Concilium Trident. sess. 7. de reform. c. 6. per hæc infra scripta verba videlicet.
- 2 *Vniones perpetuæ à quadraginta annis citra factæ examiniari ab Ordinarijs, tanquam à Sede Apostolica delegatis possint; & quæ per subreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Ille verò, quæ à dicto tempore citra concessæ, nondum in toto, vel in parte sortitæ sunt effectum, & quæ deinceps ad cuiusvis instantiam fient, nisi eas ex legitimis, aut alijs rationabilibus causis coram loci Ordinario vocatis, quorum inter est verificandis factas fuisse constiterit; per subreptionem obtentæ præsumantur, ac propterea, nisi aliter à Sede Apostolica declaratum fuerit: viribus omnino careant.*

Et iuxta hanc eandem dispositionem, vide idem Concilium sess. 25. cap. 9. vers. quæ verò à quadraginta annis, cuius hæc sunt verba.

Quæ verò à quadraginta annis citra factæ effectum, & plenam incorporationem sunt consecutæ; hæc nihilominus ab Ordinarijs, tanquam ab Apostolica Sede delegatis, reuidentur, & examinentur, & quæ per subreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, similiter cum vnionibus irritæ declarentur, ac beneficia ipsa separantur, & alijs conferantur.

RESOLVT. CCLXV.

- 1 *Vniones debent visitare quotannis.*
- 2 *Sacri Concil. verba sess. 7. cap. 7. de reformat. repuntur.*

Vniones reuideri, & visitari per Episcopos locorum Ordinarios quoties debeant.

- 1 **E**Piscoporum locorum Ordinariorum munus versatur in visitandis vnionibus singulis annis, prout, & ita dispositum est per Sacrum Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 7. in his verbis.
- 2 *Beneficia Ecclesiastica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, seu alijs Ecclesijs, vel Monasterijs beneficijs, seu Collegijs, aut pijs locis quibuscunque perpetuò vnita, & annexa reperiuntur ab Ordinarijs locorum annis singulis visitentur, qui sollicitè providere procurent, vt per idoneos Vicarios etiam perpetuos, nisi ipsis Ordinarijs pro bono Ecclesiarum regimine, aliter expedire videbitur ab eis cum tertia partis fructuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipsorum Ordinariorum portione, etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur; appellationibus, priuilegijs, exemptionibus etiam cum Iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus, quibuscunque præmissis minimè suffragantibus.*

Et iuxta hanc dispositionem reminiscor pluries fuisse practicum in Curia Archiepiscopali Neapolitana tempore, quo vti Index, & Vicarius generalis affidebam.

RESOLVT. CCLXVI.

- 1 *Quæ vniones gaudent priuilegio immemorabilis.*

- 2 *Immemorabilis habet vim tituli.*
- 3 *Acta censentur bene gesta ex temporis cursu.*

Vniones factæ ante quadraginta annos à die publicationis Concilij, An possint reuideri.

EXceptuatur reuizio vnionum factarum ante quadraginta annos à die publicationis Concilij, numeratos, ita quod in tali casu sunt ligatæ manus Episcoporum in se non ingrediendo, vt recenter aduertit Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontific. conclus. 8. sub num. 1. in rubr. de Vnionibus Beneficiorum, vbi assignat rationem, quia tales vniones gaudent priuilegio immemorabilis, & consequenter habent vim priuilegii à Papa legitime obtenti, cap. super quibuldam S. præterea, vbi gl. in verbo non extat, de verb. signif. Abb. in cap. cum nobis num. 4. de præscript. Alexand. conf. 24. vol. 2. Marfil. sing. 89. & habet vim tituli. hoc iure, S. ductus aquæ, & ff. de aqua quotid. & æstiu. cap. 1. de præscript. in 6. Natta confil. 283. Caphal. confil. 403. nu. 6. lib. 3. Dec. conf. 347. col. penult. quod etiam in præscriptione iurisdictionis procedit, Bald. in cap. si diligenti, de præscript. nam ex tanti temporis circulo omnia bene acta præsumuntur.

RESOLVT. CCLXVII.

- 1 *Vniones, quæ non sunt sortitæ effectum, non debent executioni demandari.*
- 2 *Verba sacri Concil. Tridentini sess. 25. cap. 9. de reformat. referuntur.*

Vniones, quæ non sunt sortitæ effectum, vel quæ deinceps concessæ fuerint, An debeant per Episcopos executioni demandari, vel sint conferendæ, iuxta primum statum.

- 1 **S**ANè dicendum est, & fundari debet regula, quod vniones, quæ suum non sunt sortitæ effectum, vel quæ deinceps concessæ fuerint; non debent ab Episcopis executioni demandari; imò cum vacauerint, liberè, vt antea conferendæ sunt, nisi Papa in sua Bulla expressam faciat mentionem dispensando, Nonarius in opusculo noui iur. Pontific. conclus. 8. n. 2. de vnion. benefic. ex dispositione Sacri Concil. Tridentini sess. 25. cap. 9. vers. insuper, de reform. cuius hæc sunt verba, quæ sequuntur.
- 2 *Insuper accessiones per viam vnionis factæ de beneficijs liberis ad Ecclesias iurispatronatus etiam laicorum subiectas, tam ad parochiales, quam ad alia quocunque beneficia etiam simplicia, seu dignitates, vel hospitalia, itaut prædicta beneficia libera eiusdem naturæ, cum iis quibuscunque vniantur, efficiantur, atque sub iure patronatus constituantur. Hæc si nondum plenarium sortitæ sint effectum, vel deinceps ad cuiusvis instantiam fient, quacunque autoritate, etiam Apostolica concessæ fuerint, simul cum vnionibus ipsis per subreptionem obtentæ intelligantur, non obstante quacunque in iis verborum forma, seu derogatione, quæ habeatur pro expressa, nec executioni amplius demandetur, sed beneficia ipsa vnita cum vacauerint liberè, vt antea conferantur.*

Et ita scio fuisse practicum sæpius per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam, tam tempore Eminentissimi Cardinalis Aquæuiuæ, quam Eminentissimi Cardinalis Caraffæ Archiepiscoporum pro tempore.

RESOLVT. CCLXVIII.

- 1 *Regula reuocatoria vnionum cessat, quando vniones sint perpetuæ.*
- 2 *Clausula non obstantibus non sufficit contra Constitutionem*

- tionem Concilii.
 3 Derogatio specialis requiritur Conc. Trid.
 4 Regula 12. Cancellaria reuocatoria vnionum, non procedit in vnionibus factis Seminarijs.
 5 Vnio facta in augmentum cultus diuini non comprehenditur sub regula reuocationis vnionum.
 6 Pia causa non comprehenditur in generali sermone.

An Episcopus in reuisione vnionum possit illas reuocare, & quæ.

Q Vando vniones sunt perpetuæ in eis non obtinet locum Regula reuocatoria vnionum, cum illa ad temporales non ad perpetuas extendatur, vt post Ancharan. consil. 404. tria dubia, & in regula accessorium de regulis iuris in 6. tradit Gambar. lib. 5. titul. de potestate legati in vniedo num. 160. & quia vnio hæc facta extitit autoritate sacrosancti Concilij Tridentini, cui Summi Pontifices visum non est derogare, nec derogari velle: non enim est Papæ intentio velle derogare Concilio prædicto tor laboribus, & vigilijs celebrato, vt ex cap. Ecclesia, de electione, & l. si quando C. de inoffic. testam. tradit Rebutus respons. 159. vers. 12. qui in terminis vnionis hoc ponderat, & confirmat ea ratione, quod Concilij constitutio habet in se clausulam derogatoriam secundum Archidiacon. in cap. 1. in vers. noscatur de constitut. in 6. Gambar. lib. 10. de potestate legati num. 397. & sibi non derogatur, ita facile sicut constitutioni Papæ, Dec. in cap. 1. nu. 8. de iudicijs, & in cap. prudentiam num. 18. de officio delegat. dicens quod contra Constitutionem Concilij non sufficit clausula non obstantibus; vnde Cæsar. de Grassis decif. 9. alijs 3. de rescript. ait quod in Concilio requiritur derogatio specialis, quamuis eius series, & dispositio fuisset narrata, Ripa post Archidiacon. & alios in cap. 1. num. 8. de iudicijs, Gonzalez super reg. 8. Cancell. de mensium altern. gl. 6. num. 120. gl. 13. num. 36. & gl. 18. num. 103.

2 Et in propriis terminis quod regula 12. Cancellaria reuocatoria vnionum non procedat, nec locum habeat in vnionibus factis Seminarijs, nec alijs factis autoritate dicti Concilij Tridentini, resoluit Paris. lib. 2. de resignat. beneficiorum quæst. 9. num. 18. & seq. idem Gonzal. super regul. 8. §. 7. gl. 5. num. 46. & seq. dicens quod saluantur, & excipiuntur vniones quæ sunt pro fundatione, dotacione, augmento, vel conseruatione Collegiorum, & piorum locorum, aut religiosorum ad fidei Catholica defensionem, & propagationem, bonarumque artium cultum, vt ipsa regula excipit, & concernunt notata in c. ex parte, de constitutionibus c. fin. de rescript. lib. 6. Roman. in re. pet. auri. similiter C. ad leg. Falcid.

3 Quibus constat vnionem factam in augmentum cultus diuini non comprehendi sub regulis reuocationis vnionum, Rota Romana sacri Palatii lib. 3. par. 3. decif. 1143. incip. an per regulam, dicens, ita fuisse resolutum in vna Conchenfi præstimonij vnionis de Baraxas, vt per Mohedan. decif. 7. num. 3. de priuilegijs, eo quod in generali sermone non comprehenditur facta ad piam causam, ex Innoc. & Ant. de Butr. in cap. relatum li. 1. de testam. Felin. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ col. 3. de constitut. Achill. de Grassis decif. 388. alijs vnica super regula Cancellaria de reuocatione vnionum.

PRAXIS COGNITIONIS CAUSARVM
 Matrimonialium, & Criminalium.

RESOLVT. CCLXIX.

- 1** Episcopus est Index compctens causarum matrimonialium, neque alijs committi solent num. 4.

- 2** Causa matrimonialis dicitur ardua.
3 Episcopus debet cognoscere de causa matrimon., quia Sacramentum.

Cognitio causarum matrimonialium, & criminalium ad quem regulariter spectet.

1 **E**X Concilio Trid. sess. 24. cap. 20. cognitionem causarum matrimonialium non pertinere nisi ad Episcopos tantum, cuius textatio duplex assignari potest.

Prima, quia cum matrimoniales causæ arduæ sint, vt per Bald. in cap. causam matrimonij, de probationibus. Abb. in cap. mulier in 7. de iure iurando, Sbroz. de officio Vicarii lib. 2. quæst. 44. num. 4. propterea, non per inferiores, sed ab Episcopis tantum esse cognoscendas æquum est.

2 Secunda ratio est, quia licet matrimonium contractus sit, quia tamen Sacramentum Ecclesiæ est, Episcopi tantum de eo cognoscendi facultas datur, vt probat textus in cap. multorum 35. quæst. 6. cap. auditis, de præscriptionibus, c. accedentibus de excessibus Prælatorum.

3 Et disponit Concilium Trident. sess. 24. de refor. cap. 20. vers. ad hæc, causæ matrimoniales, par enim iustumque Sanctissimi Patres existimauerunt, tam sublimi Sacramento superiores, etiam omnium totius Orbis Iudices tribuere, resolunt Couar. de sponsalibus par. 2. cap. 8. §. 12. nu. 1. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 43. in princip. Franc. Leo in Thesaur. fori Ecclesiastici par. 2. cap. 9. nu. 6. Gutierrez practica lib. 3. quæst. 26. nu. 1. Lopez l. 7. per text. ibi verbo a los Obisbos tit. 10. par. 4. Sanchez de matrimon. lib. 3. disp. 29. num. 17. Nos in praxi fori Ecclesiastici. decif. 245. in prima edit. & resolut. 215. in 2. edit. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diffinit. 10. num. 14. Seraphin. Rota Romana decif. 765. Fufc. de visitat. lib. 2. cap. 21. nuni. 9. & Curia Romana alijs quam Episcopis de stylo committere non consuevit, plures citati a Rendina in promptuario recept. sent. tit. 72. nu. 6.

RESOLVT. CCLXX.

- 1** Causarum matrimonialium cognitionem iudicialiter Episcopus committere non potest, & num. 2.
3 Pontifex consuevit Episcopis committere causas, quia graues.
4 In tali causa non datur iuramentum suppletorium.
5 Causa grauis cur non possint subdelegari.
6 Industria personæ censetur electa in tali causa.

An ex delegatione possit inferior Episcopo habere huius causæ cognitionem.

1 **C**ausas matrimoniales, quæ spectant ad Episcopum iure Ordinario, potest ipse committere discutendas, & decidendas Doctoribus, etiam qui non sunt eius Vicarii, Alexand. conf. 149. volum. 3. gl. in dicto cap. 1. de consanguin. Sbroz. quæst. 43. num. 7. & 9. Couar. num. 1. vers. item ex delegatione, & debent huiusmodi causæ matrimoniales ob sui grauitatem, cognosci, & iudicari ab his qui statuta Canonum non ignorant, vt probatur in dicto cap. 1. in fine, vbi causæ matrimoniales, solummodo committuntur peritis, & tractantur per Iudices discretos, Couar. vbi proximè Sbroz. dicto lib. 2. quæst. 43. num. 32. & quæst. 44. num. 1. Menoch. conf. 100. num. 240. & 258.

2 Suprapositam conclusionem veram intelligas, quo ad extraiudicalem cognitionem, alioquin non posset Episcopus delegare inferiori Prælato, cum ius delegandi pertineat ad Pontificem Maximum pro cuius opinionis comprobatione.

3 Addu-

- 3 Adducitur text. in cap. proposuisti, de probatione & in cap. ex literis, de in integrum restitut. & in cap. i. vt l. te non constet, quibus probatur causam matrimonialem à Romano Pontifice delegari, non solum Episcopis, sed, & inferioribus, nempe Archidiaconis, Prioribus, & Archipresbyteris, Abb. in cap. i. de sanguin. & affinit. Rendina d. tit. 72. num. 6. Couarr. dicto num. i. vers. est tamen, vbi addit non solere Romanos Pontifices causas matrimoniales, nisi ex iusta causa, aliis quam Episcopis committere; si matrimonialis controversia à Romano Pontifice cuiquam delegetur, non poterit is delegatus, etiam Episcopo eam subdelegare, Couarr. vbi proxime, Menoch. conf. 15. tom. i. Sbroz. dicto lib. 2. quaest. 43. n. 14. ex eo probatur, quia causa matrimonii est gravis, glos. in cap. mulieri 34. de iureiurand. Soccin. l. fern. conf. 86. num. 6. Sbroz. dict. quaest. 43. num. 10. & ideo in illa mulier testis esse non potest cum criminali par esse dicatur, vbi per text. in dicto cap. mulieri, probat Duen. reg. 325. ampliat. 1. Et contra alios declarat Molina de ritu nupt. lib. i. comp. 8. a num. 14. quicquid dicant Tiraquell. l. 9. connub. glos. i. part. 9. num. 64. & de penis tempor. cap. 5. n. 47. & seq. Malfard. de probat. conclus. 762. num. 6.
- 4 Hinc etiam in causa matrimoniali, quia est gravis, & ardua, & criminali equiparatur, iuramentum in supplementum probationis non praestatur, glos. verb. absolutio in d. cap. mulieri, Turrefan. tom. i. commun. opin. lib. 4. tit. 10. num. 102. prope finem, vers. limita secundo pag. 444. & 446. Malfard. de probat. in progm. q. 9. n. 43. & conclus. 1030. n. 1. Surd. conf. 109. num. 19. Borrell. in summ. omni. decis. tit. 54. de iuram. supplet. n. 45. Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 33. a nu. 113. Molin. d. lib. i. comp. 15. n. 4.

Et cause graues non possunt delegari sine iusta causa, vt probat text. in cap. si pro debilitate de officio delegat. quem ita intelligunt, Menoch. conf. 17. nu. 8. Paril. de resignat. lib. 5. qu. 3. n. 26. D. Barbof. in l. cum Praetor §. i. n. 396. ff. de iudic.

6 Probatur etiam, quia cum delegantur causae graues, & arduae censetur electa industria personae, cap. is, cui de offic. delegat. lib. 6. Menoch. de arbitr. lib. i. qu. 54. n. 7. & 11. de praesumpt. quaest. 21. n. 4. Ego ipse in decis. Curiae Archiepisc. Neapol. part. i. decis. 88. n. 6. sed quando est electa industria personae non potest, quis mandare alteri vices suas, cap. vlt. §. 15. autem in i. de officio delegat. Menoch. dicta quaest. 21. n. 2. Honded. conf. 55. n. 79. vol. i. Surd. conf. 433. n. 15. & 16. Peregr. var. ad rubr. de officio, & potest. Iudicis delegati nu. 7. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 7. n. 18. ergo nec etiam poterit subdelegare causas matrimoniales, quae graues, & arduae sunt.

Ad text. verò in cap. ex literis, de in integrum restitut. respond. Couarruu. dict. vers. est tamen, in fine, ibi delegatum causam matrimonialem subdelegasse, quia eam commisit Collegae, cui ipse Romanus Pontifex eandem causam commiserat, & cuius industria ab ipso Principe, ad idem negotium electa fuerat.

RESOLVT. CCLXXI.

1 Vicarius Episcopi ex commissione potest de causa matrimonij cognoscere.

An Vicarius Episcopi habeat cognitionem causarum matrimonialium.

Potest tamen Episcopi Vicarius huius conjugalis causa cognitionem tractare, etiam ex generali commissione Episcopi, quod probatur ex text. in cap. de frigidis, & malef. vbi etiam proponendam esse que-

relam coram Episcopo, vel eius misso ad diuortium, vbi glos. verbo misso explicat, id est Vicario, probatur etiam in cap. vlt. de cognat. pirit. vbi dicitur propositum esse impedimentum matrimonij, coram officiali Cantuariensi. & sic supponitur eum posse de causis matrimonij cognoscere; Ita tenet Anton. nu. 2. Praepos. n. 2. Abb. num. 4. Alex. num. 5. cap. fin. Couarruu. d. num. 1. vers. potest, Sbroz. d. lib. 2. quaest. 44. in fine, Bertachi. in tract. de Episcopo lib. 4. part. 7. quaest. 20. num. 23. Sanch. dict. disput. 29. num. 18. vers. 2. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 45. quaest. 20. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum par. i. num. 201. Quicquid contrarium velint, Rebuff. in praxi benefic. titul. de forma Vicar. num. 155. Ledesma de matrim. quaest. 45. art. 1. puncto 3. dub. 1. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi cap. 4. §. 7. nu. 2. vers. 9. causas matrimoniales.

RESOLVT. CCLXXII.

- 1 Abbas potest cognoscere de causa matrimonij inter suos subditos, & n. 5.
- 2 Abbas non dicitur inferior.
- 3 In locis subiectis habet Iura Episcopalia.
- 4 Praelati seculares quoniam sint, & de quibus loquitur Concil. Trid.

An Abbas cognoscere possit causas matrimoniales.

Respondeo cum decis. Rotae in vna Burgen. iurisdictionis Decembris 1594. coram Orano, cuius tenor est.

1 Fuit resolutum cognitionem causarum matrimonialium, & criminalium pertinere ad Abbatem Sancti Ioannis, immediate cum suis subditis sedi Apostolicae subiectum, quia vt aliis in vna Salamant. iurisdictionis coram Card. Aldobrand. fuit dictum quando Abbas habet Iura Episcopalia, & proprium Territorium, nec est dignitas in Cathedrali Ecclesia, non comprehenditur in Decreto Concil. Trid. cap. 20. l. 24. de reform. quod loquitur de Decanis, Archidiaconis, & aliis Praelatis secularibus.

2 Neque enim potest dari inter eos aliqua similitudo, non quidem respectu dignitatis; cum Abbas non dicatur esse de inferioribus, vt est text. in cap. si quis deinceps 16. quaest. 7. Lapus allegat. 84. n. 11. Franc. in cap. 2. n. 5. de praebend. lib. 6. Sarnen. ad regulam de annal. quaest. 11. n. 4.

3 Neque etiam respectu facultatis, quia Abbas in locis pleno iure sibi subiectis habet iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, cap. i. in singulis, de statu Monachorum, cap. Abbates, ante finem, de priuileg. lib. 6. glos. clem. i. in verbo propriis, de reb. Eccles. non alienand. Butrio cap. cum explantare, §. in Eccles. de priuileg. Aret. conf. 63. n. 4. Dec. in cap. cum te i. not. vers. & concludo de rescript. locaq; sibi subditi dicuntur extra iurisdictionem Episcopi, faciunt territorium separatum, Gemin. in cap. cum Episcopus, num. 4. eodem lib. 6. & in cap. 2. num. 19. de constitution. eod. lib.

4 Neque etiam ratione alicuius qualitatis cum Decretum loquatur de Praelatis secularibus, vt sunt Decanus, & Archidiaconus, cap. i. & tot. tit. de off. Archidiacon. Felyn. in cap. ex parte Decani de rescript. Rotae decis. 17. de concess. praebend. in nou. & alii inferiores, qui regulariter sub sunt Episcopo, Franc. in c. Romana, §. ab Archidiaconis in i. not. de appell. lib. 6. & quibus cum eo cumlatiue competit iurisdictionis, Abb. in c. cum ab Ecclesiis, n. 9. de offic. ordin. Felyn. in c. auditis col. 5. de praescript. Idem Abb. in c. pastoralis, n. 6. Felyn. col. i. de offic. ordin.

5 Ex quibus cessat id quod pro parte Archiepiscopi fuit deductum, quod scilicet cognitio causarum competens Abbati, restringi debeat ad causas suorum subditorum regularium, non autem secularium, cum istud non possit quadrare causis matrimonialibus, quæ inter Regulares non excitantur, ultra quod intentio Concilii non fuit Abbati, & aliis, exceptis regularibus præiudicium inferre, sed hoc omne relinquere dispositioni iuris communis.

RESOLVT. CCLXXIII.

- 1 Inferiores Episcopo possunt ex consuetudine cognoscere de causa matrimoniali.
- 2 Quenam consuetudo requiratur.
- 3 Inferior Episcopo quenam præscribere potest.
- 4 Inferior Episcopo non dicitur habere territorium, & quomodo.

An facultas cognoscendi causas matrimoniales possit præscriptione acquiri.

1 **E**X præscriptione, consuetudine, vel privilegio possunt inferiores Episcopo querere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus, ut probatur in dicto cap. accedentibus, resoluunt glof. in cap. 1. de consanguinit. glof. in cap. literas, de restitut. spoliat. Couar. d. num. 1. ver. verum. Palat. in repet. cap. per vestras, notab. 2. §. 1. nu. 33. Nauarr. consil. 1. sub titulo de officio Iudicis delegat. nu. 5. in antiq. & consil. 3. sub eodem tit. in nouis. Concil. enim Trident. d. c. 20. non suffulit consuetudinem in qua sunt inferiores Prælati, si sit immemorabilis, ut censuit Sac. Congregatio, prout referunt addit. ad Nauar. dict. cap. 3. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glof. 33. num. 5.

3 Quare etiam dicimus quod Prælati inferiores Episcopo potest præscribere ea, quæ sunt meri imperii, & similem potestatem cum territorio. Archid. in c. cum Episcopis, de offic. ordin. in 6. & de cognitione causarum matrimonialium, quæ præscribitur per inferiores Episcopo, qui hanc iurisdictionem exercebant, ubi conueniunt ius reddere, Calder. consil. 2. de præscript. post princ. ver. quod possit. Neque enim in Abbate ordinario hoc correctum est ex dispositione Concil. cap. 20. sess. 24. de reform. ubi inferiores prohibentur de huiusmodi causis cognoscere, nam intelligitur de inferioribus Episcopo subditis, prout ita præcari in Curia Romana testatur Flores quæst. 24. num. 25.

4 Et quamuis Prælati inferiores, excepto Episcopo, non possit dici habere territorium, nec de iure communi, nec de consuetudine, quæ non posset operari quod in eadem Ciuitate, vel Diocesi essent insolidum duo capita, quasi monstra, c. quoniam, & c. quanto de offic. ordin. Tamen sunt aliqui Abbates hoc habentes ex privilegio Papæ, qui solus hoc potest concedere, Panormit. in cap. cum contingat 13. colum. 6. in princ. ver. nec consuetudo num. 18. de foro compet. ubi subdit, quod inferior non potest querere sibi territorium tanquam separatum ab Episcopo, ita ut faciat caput in eadem Ciuitate, vel Diocesi, cum hoc sit absurdum, & impossibile; poterit tamen hoc facere querendo territorium quasi sub Episcopo, ut Episcopus habeat saltem vniuersalem iurisdictionem habitu, & Prælati inferiores, habeat quasi sub eo, licet ab exercitio excludatur Episcopus, prout in exemptis, & similibus, ut declarat Abbas in dicto cap. cum contingat 2. num. 19. de foro compet. sequitur Bald. de præscript. par. 5. quæst. 11. col. 1. in fin. num. 9. ver. sic, quod procedit, ubi etiam num. 7. subdit, quod inferior Prælati potest præscribere certam partem Diocesis cum territorio, excludendo prorsus Episcopum in illo loco ab exercitio iuris Episcopalis priuatiue, non cumulatiue,

Abb. in cap. auditis, de præscript. sic Dominus Prouinciæ habet ius in tota Prouincia, nisi aliquis præscriperit illud ius in aliqua Ciuitate, vel Castro intra Prouinciā; potest enim tale Castrum cum territorio ad alium pertinere, & sic facere per se territorium a Prouincia, idem Abb. in cap. nimis 29. col. 2. post med. ver. hæc vera secundum num. 1. in fine de iure iuran. Roland. consil. 33. num. 28. lib. 3.

RESOLVT. CCLXXIV.

- 1 Causarum matrimonialium, Capitulum sede vacante an sit Iudex.
- 2 Ex ordinaria Iurisdictione potest cognoscere, secus ex delegata Episcopo.

An Capitulum sede vacante possit cognoscere de causis matrimonialibus.

1 **M**ultoties vidi dubitari an Capitulum Sede vacante succedat in facultate cognoscendi de causis matrimonialibus; & videbatur negandum ex quo Concilium simpliciter verba facit de Episcopo, & consequenter minimè extendendum ad Capitulum, prout a simili arguit Abb. in cap. quod in ijs de maiorit. & obedient. Alex. de Neuo consil. 71. Calder. in consil. 2. de ijs, quæ sunt a Prælati absque consensu Capituli.

Cæterum contrariam sententiam tenendam existimo, quam firmanunt tex. in c. veniens de eo qui duxit in matrimon. resoluunt Couar. dict. nu. 1. in princ. ver. atque etiam Pauin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante parte 1. quæst. 10. sub nu. 8. Quaranta in Summa Bullarij verbo Capitulum Sede vacante, quæst. 5. ubi asserit per Concil. Trident. dicto loco dispositum esse quod causæ matrimoniales relinquuntur examini, & iurisdictioni Episcopi tantum, ut excluderentur alii Prælati inferiores, at Capitulum in hoc casu non dicitur inferior Episcopo, sed par.

2 Vnde ego ipse in Resolutione 215. existimaui in hac quæst. esse distinguendum, quod aut loquimur de causa matrimoniali ex ordinaria iurisdictione, & tunc non est dubium quod in ea succedat Capitulum Sede vacante in locum Episcopi, aut loquimur de causa delegata matrimoniali commissa Episcopo, aut eius Vicario in hæc verba. Dilecto Filio Vicario Fratris nostri Episcopi, & tunc Capitulum non succedit in delegatione.

Non enim valet Capitulum cognoscere de causa delegata Episcopo, etiam si appouerit ille manus ante obitum per C. quoniam Ab. de offic. delegat. Bellamer. decif. 166. Marchesan. de commission. super commissione appellatiouum extra Romanam Curiam par. 1. cap. num. 32.

Ex quibus secundum Barbos. ducta est sacra Rota Romana elapsis annis ad validam iudicandam impetrationem quandam beneficiorum certo modo factam a quodam Hispano, eo quia illa minus iuste possidebat alter adhuc Hispanus, & illegitimè natus, quia obtinuerat dispensationem illegitimitatis a Vicario Capituli Sede vacante suffulto delegatione Apostolica vigore Breuis expediti cum clausula illa officiali solita apponi in Breuib. directis ad partes Hispaniarum, ubi dicitur officialis, qui in Italia appellatur Vicarius ex notatis per Bellamer. decif. 5. de officio Vicarij, & addit ad decif. Rotæ 2. eodem titulo in nouis.

RESOLVT. CCLXXV.

- 1 Adulterii crimen, primus patrator.
- 2 Cognitio talis criminis cuius fori sit.

3 Cum

- 3 *Cum agitur de separatione Thori, Index Ecclesiasticus est competens.*
 4 *Si agitur de punitione delicti, Index secularis est competens.*

Cognitio criminis adulterij ad effectum separationis matrimonij spectat ad Episcopum.

- 1 **P**rimus homo qui adulterium commisit, fuit Lamech, ut habetur in capit. districta 24. quæst. 3. ubi Turcremata num. 10. dicit quod fuit grauius punitum, quam homicidium Cain: & pro Iudice seculari facit text. in cap. Rex debet 23. quæst. 5. ubi cognitio adulterij est mixti fori, & sic uterque Iudex potest cognoscere, & ibi illud notat Turcremata, Innocent. & Abb. & cap. tua de procuratoribus, & Ioan. Andr. in capit. fin. de adulteriis lib. 6. & in capit. 10. de offic. ordin. ubi Aleiat. nu. 18. testatur hanc esse communem opinionem, Roman. conf. 678. Bal. in Authen. Clericos num. 7. C. de Episc. & Clericis, Couar. de sponfalibus 2. par. cap. 7. num. 20. Iulius Clarus receptorum sententiarum lib. 5. quæst. 37. qui alios refert dicentes communem, Decianus in tractat. criminali to. 1. cap. 26. num. 2. Gregorius in l. 58. glo. 5. tit. 6. partita 1. Gomez. in l. 80. Tauri num. 47. vers. vnum tamen est Diaz in practica criminali, cap. 79. Menoch. de arbitris, casu 419. Guid. Papa decif. 68. Franchus decif. 312. Boer. decif. 292. Austerius de potestate seculari in Ecclesiast. regula 4. quæ cognitio mixti fori intelligenda est, si agatur de peccato puniendo, secus si de delicto, quia tunc Iudex laicus est solitus Iudex nisi agatur de separatione matrimonij ob causam adulterij, quia solus Ecclesiasticus cognoscit.
- 3 Et sic aut agitur civiliter contra adulteros, vel criminaliter, aut ad separationem matrimonij, & restitutionem dotis, si ad separationem matrimonij, & tunc coram Iudice Ecclesiastico agendum est cap. tua de procuratoribus, quia pena separationis Thori est Canonica, quæ videtur impedire sacramentum matrimonij, & sic solus Iudex Ecclesiasticus cognoscit, quam opinionem sequitur Romanus dicto singulari 674. Felyn. in capit. cum generale, de foro competent. versic. respectu adulterij, Iulius Clarus quæst. 37. quæro numquid in fine, Gomez. in dicta lege 80. Tauri num. 47. versic. vnum tamen scias, Decianus dicto cap. 26. num. 7. versic. Tertia conclusio, Bermondus, qui hanc dicit communem opinionem, & pro hac sententia consuluit Angelus de Vbaldis inter consilia matrimonialia conf. 42. ubi tenet quod si Iudex secularis velit procedere quod possit inhiberi a Iudice Ecclesiastico sub pena excommunicationis, idem tenet Decius in consil. 212. quia quotiescumque agitur ad separationem matrimonij, licet adulterium opponatur in vim querelæ adhuc crimen est merè Ecclesiasticum, ut docet Federicus Senis consil. 236. tit. de comp. Iudicis §. 1. versic. 17. Paulus de Castro consil. 65. volum. 1. num. 3. pro qua sententia est bonus text. in cap. plerumque de donationibus in tantum quod non potest peti restitutio dotis propter adulterium, coram Iudice laico cum prius agendum est ad separationem Thori coram Ecclesiastico, & accessoria petenda dotis restitutio, si verò agatur de mero facto petendo dotem propter adulterium commissum, de quo constat per sententiam, vel per confessionem partis, ut tradit Franch. decif. 312. num. 6. versic. sed ad hoc dictum fuit, tunc solus Iudex laicus est competens, ut semel vidi iudicatum, quia de adulterio commissio constabat per executorias, & sic per Iudicem laicum fuit dos restituta marito.

Si verò agatur criminaliter de punitione delicti secundum penam legis, vel Canonis tunc Iudex secularis est competens, & non Ecclesiasticus, Authent. sed

hodie. C. ad l. Iulian. de adulteriis. Auth. nulli iudic. §. si quando vero, & quando puniatio, & accusatio est inter laicos, ut in l. 80. Tauri, ubi solus maritus potest accusare uxorem adulteram, quod huius cognitio ad solum Iudicem laicum spectet, tradit Innocentius in dicto cap. tua de procuratoribus, quia Iudex Ecclesiasticus non debet sententiam sanguinis proferre, cap. sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi, & si Iudex secularis debet illud delictum punire, ut in cap. si quis 23. q. 4. & in cap. Rex debet 23. q. 1.

PRAXIS COMMUTATIONIS VLTIMARVM Voluntatum.

RESOLVT. CCLXXVI.

- 1 *Destinata ad pios vsus non possunt in alium conuerti citra summum Pontificis consensum.*
- 2 *Legatus a latere non potest commutare destinata ad pios vsus etiam in aliud melius.*
- 3 *Voluntas Testatoris pro lege seruanda est.*

Deputata ad certos pios vsus, an possint commutari ad alios meliores, sine autoritate Pontificis, cum consensu hæredis.

Pluries accidit quod testatores faciunt legata ad pios vsus, quæ non possunt deferuire pro vsibus destinatis, & aliquando Ecclesiæ pro earum necessitate, vel vtilitate vellent uti legatis ad alios vsus, quam destinatos, consultus fui pluries, an autoritate Episcopi id fieri possit, & quia hæc materia est valde vtilis, & frequens, nonnulla in hoc titulo colligere putauit, sit itaque conclusio quod destinata, siue relicta a fidelibus, ad certos pios vsus non possunt in alios conuerti sine autoritate Papæ, text. Clarus in Clement. 2. quia contingit de relig. domib. itaut nec fieri possit commutatio a Legato de latere, Card. Imola, & Bonifacius in d. Clement. etiam si commutatio fieret in melius, iuxta veriorum opinionem Lap. Imol. Bonif. in d. Clement. Abb. in capit. tua nobis num. 4. de test. Spin. in specul. testam. gl. 10. num. 24. Aufer. ad Capell. Tholos. decif. 24. Caualean. decif. 40. num. 11. quia voluntas testatoris pro lege seruanda est, cap. vltima voluntas 13. q. 2. Mant. de conicet. vlt. volunt. lib. 3. tit. 3. & etiam si accedat consensus hæredis, quia non agitur de vtilitate ipsius, cui possit renunciare, sed de seruanda voluntate Defuncti, Card. Imol. Bonif. ubi supra Felyn. in cap. cum accessissent, num. 19. de constit. Nonarius in tract. de priuileg. miserabil. personarum priuileg. 71. num. 6. qui alios allegat.

RESOLVT. CCLXXVII.

- 1 *Derogatio iuris quesiti non est necessaria in commutatione vltima voluntatis facta per Papam, & num. 3. & 5.*
- 2 *Clausula non obstante non solum operatur validitatem commutationis, quoad nam partem testamenti, sed etiam totius.*
- 4 *Clausula non obstante tollit ius alteri quesitum.*
- 6 *Gratia erectionis de sui natura est præiudicialis.*
- 7 *Archidiaconus habet iurisdictionem in Ecclesia Cathedrali, quæ quando sublata censetur ibidem.*

Derogatio iuris quesiti, an sit necessaria in commutatione voluntatis, facta per Papam.

1 **D**ixi non esse necessariam, sumus enim in commutatione voluntatis, de vno vsu in alium facta per summum Pontificem, cum clausula non obstante, quæ sufficit, absque eo quod requiratur vltior derogatio

gatio iuris quaesiti, cum per dictam clausulam satis appareat de eius mente, quod intendit uti supremo iure potestatis supremæ, ut concludit Bald. in l. si testamentum 10. in princip. & in fin. versic. per temeritatem, & ibi etiam Corn. in fin. versic. sed ea plenitudine num. 9. Iason nu. 3. Castr. nu. 2. C. de testam. Alex. ad Bart. in l. legatum Ciuitatis in verb. in alium vltum

2 ad med. versic. item nota quod licet Papa, ff. de usufruct. legat. ita ut huiusmodi clausula non solum operetur validitatem commutationis, quo ad vnam partem voluntatem testatoris, sed etiam reuocationem totius testamenti iam perfecti, ut concludunt omnes Doct. supracit., quamuis in casu, in quo nulli fieret præiudicium, talis commutatio valeret, etiam sine dicta clausula, non obstante Castr. in d. l. si testamentum in fin. versic. sed quaeritur an Princeps, C. de testament.

3 Immo in casu nostro fuit derogatum regulæ, de iure quaesito, cum sufficiat quod Papa vtatur verbis, quomodo cumque derogatorijs ad effectum, ut sit sublatam dicta regula Rota coram in Sacroto Caesar Augustana iurisdictionis 5. Februarij 1609. & cum in casu, de quo agimus, ad sit clausula non obstante per eam est sublatum ius tertij, cui apparet per Principem, voluisse derogari cum dicta clausula operetur, & tollat

4 ius alteri quaesitum; non secus si dictum fuisset de plenitudine potestatis, & ex certa scientia. Alexander consil. 101. visis instrumentis exemptionis colum. 5. ad fin. numer. 9. lib. 1. Cyn. in l. vltima numer. 3. in fin. versic. Petrus videtur dicere C. si contra ius, vel vtilit. public. Butr. in cap. quæ in Ecclesijs. col. penult. ad med. versic. aut totaliter in tollendo, num. 28. & ibi Io. Andr. ante med. versic. vbi vero præscriptum, de consil. Calder. consil. 12. in princip. de rescript.

5 Et si non esset facta derogatio dictæ regulæ adhuc valeret commutatio, quia derogatio non esset necessaria, ex quo cessat dicta dispositio regulæ, quando materia super qua cadit concessio, est de sui natura præiudicialis, prout sumus in casu nostro, in quo præiudicium tertij necessarium, & apparetur continetur, quia alijs præiudicium, & commutatio voluntatis, esset sine effectu. Corn. consilio 83. circa primum consultationis, colum. penult. post med. versic. tertio respondetur num. 16. lib. 4. post Bald. in l. nec aus 4. in princip. C. de emancipat. liberor. Rot. coram Cardin. Seraphino Iherden. præheminentiarum 26. Iunij 1602. quæ est inter impressas decil. 1445. vbi de Ecclesia parochiali erecta in collegiatam, quæ eo ipso in necessariam consequentiam præcedit alias parochiales, quamuis non sit derogatum dictæ regulæ, de non tollendo, cum talis derogatio non sit necessaria quasi gratia erectionis sit de sui natura præiudicialis dictis Ecclesijs, nam mutato statu dicitur mutatum antiquum ius, Rota coram Sacroto in Lauretana iurisdictionis 20. Iunij 1616. Exemplo loci, qui erigitur in

7 Cathedralam, in quo Archidiaconus habet iurisdictionem, statim enim tollitur huiusmodi iurisdictione, & applicatur præiudicio tertij, ut concludit Hostiens. in cap. cum inferior. 16. colum. 2. ad med. versic. ex quo aliquis Episcopatus de maioritate & obedientia Rota in d. Lauretana iurisdictionis 20. Iunij 1616. coram Sacroto.

RESOLVT. CCLXXXVIII.

- 1 Heres, an possit cum consensu Episcopi mutare conditiones appositas a fundatore, ob cultum diuinum.
- 2 Voluntas defuncti honesta obseruari debet.
- 3 Insignia fundatoris, in Ecclesia ab eo fundata, an per heredem tolli possint, & num. 4.
- Et quid in alijs benefactoribus, num. 5.
- 6 Dominus, non potest inhabitare in loco, in quo alter vsum habet.

7 Sepulcrum alicuius familie, illa extincta, an alteri concedi potest.

8 Vsufructus ad proprietatem reuertitur, vsufructuario defuncto.

Conditiones appositæ a Fundatore ob cultum diuinum, vel ob sui memoriam, honorem, & commodum suæ familie, an mutari possint.

1 Ego fui multoties in opinione, quod conditiones quas Fundator, ob cultum diuinum, vel ob sui memoriam, honorem, & commodum familie suæ obseruari voluit eas heres, vel successor, quamuis consentiente Episcopo mutare, vel tollere omnino non potest, contra defuncti voluntatem; Nam piam, & honestam voluntatem defunctorum obseruari naturalis æquitas postulat, sicuti habetur in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. capit. vltima voluntas 13. q. 2.

2 Vnde ex his resoluendum est, quod heres, vel successor, ipseque Episcopus, nisi grauissima causa postulante, auferre non possint insignia fundatoris, posita in Cappella, vel Ecclesia quam construxit, aut dotauit neque liceat successor, si alterius familie sit sua insignia eo loco ponere, ut nimirum memoria primæ foundationis perpetuetur, qua de re vide Lambertinum, de iure patronat. quaest. 5. eademque est ratio de sepulchro, fundato tali lege expressa, vel tacite constituta, ut in eo soli descendentes, siue heredes sanguinis sepeliuntur cuiusmodi appellantur sepulchra maiorum.

3 Eademque ferè ratio esse videtur, eorum beneficiorum, qui Cappellam suis sumptibus extruxerunt positis in memoriam insignibus suis sepulchro, & c. quæ proinde sine magna necessitatis ratione auferri non debent, neque referri, & si familia extincta sit, quia nihilominus optat fundator in hominum memoria, viuere præsertim Christianorum quippe, qui hac ratione excitantur ad orandum pro anima illius: Nam alioquin homines pii reuocabantur ab huiusmodi constructionibus, si eorum iura, & positæ memorie in animarum suarum vtilitatem, temere violentur, possunt verò interim etiam aliorum nouorum beneficiorum insignia, & sepulchra in Cappella admitti saltem cum intentione, ut intelligatur quis primus constructor fuerit, idque ob receptam Doct. regulam, quod fundator, vel benefactor non censetur impedire velle, Ecclesie vtilitatem.

4 Item, alia ratio esse videtur de alijs benefactoribus, qui Ecclesiam, vel Cappellam non construxerunt, sed tantum in ea ius sepulture sibi comparauerunt, & si enim his, & heredibus eorum inuitis, extra casum necessitatis, vel magnæ vtilitatis, alios ibi sepelire non liceat, quia talia sepulchra instar hospitij esse censentur, iuxta

5 cap. Ebron. 13. q. 2. at qui in fundo, in quo alter vsum habet, non potest Dominus habitare vsuario inuito, l. si heres §. final. & leg. seq. ff. de vfu, & habitatione legata. Tamen postea, quam tota progenies benefactoris extincta est, multi censent vsum Cappellarum, & sepulcrum eiusmodi alijs concedi posse, Azo in summa Instit. de vfu, & habit. §. si verò vfu, & §. illud, Angelus ver. sepultura, §. 41. Armilla num. 24. Rodriquo

6 tom. 3. reg. qq. q. 59. art. 10. Tum quia sicuti morte vsufructuarii eiusque descenditum redit vsufructus ad proprietarium iuxta l. corruptionem, C. de vsufructu, ita etiam ius Cappellæ, & sepulcræ mortuo benefactore, eiusque redditus redit ad Ecclesiam, eiusque Rectorem, ut alijs concedi possit; Tum quia alioque, enim impedirentur alijs quo minus Ecclesiam ornare, & beneficijs suis augere possint. Denique si causa necessitatis, vel vtilitatis, postulet tunc Episcopus, vel alius Ecclesie Prælatus, etiam inuito benefactore, aut hærede ad quem ius sepulchri pertinet alios in eo sepellire potest, sicuti docet Armilla loc. cit. Sauer. in verb.

verb. sepultura nu. 5. eodemq; modo intelligendum.
puto, Sylu. eodem verb. quæst. 3.

RESOLVT. CCLXXIX.

- 1 *Episcopus non potest mutare qualitatem beneficij à fundatore appositam.*
- 2 *Dispositio defuncti, ubi certa est ab Episcopo alterari non potest.*
- 3 *Legatum factum ad opus illicitum, an hæredis lucro cedat.*
- 4 *Princeps tantum supremus potest ab vno quid auferre, & alteri dare.*

Qualitas beneficii à primo fundatore appositæ, an mutari possit per Episcopum.

- 1 **I**N casu hæredum Francisci de Nardelis, dicebam. annis elapsis, consultus quid sentirem, quod ubi iusta, & rationabilis est dispositio fundatoris, ea ab Episcopo, vel alio, Papa inferiore, Prælato mutari minimè potest, per text. in Clement. quia contingit de Religiof. domibus, & in cap. tua nobis, de testam. ubi dicitur, in omnibus pijs voluntatibus per locorum Episcopos providendum, ut secundum defuncti voluntatem vniuersa procedant, quò loco Abb. num. 5. Couar. nu. 11. annotarunt, à solo supremo Principe, qualis in Ecclesiasticis est Papa, vltimis voluntatibus, per plenitudinem potestatis, ob causam iustam derogari posse, iuxta Clement. quia contingit de Religiof. domibus, & docet Rochus de iure patronatus, in verb. pro eo num. 31. quæst. 15. Casar Lambertinus de iure patron. qu. 5. princ. artic. 3. nu. 6. Nauar. de reit. Eccles. qu. 1. mon. 50. numer. 5. & consil. 5. de præbend. numer. 3. edit. 2.

Est enim hæc assertio vniuersalis, de omnibus vltimis voluntatibus, modò iustæ, & rationabiles sunt, atque insuper certæ, seu indubitata, sicut bene admonet Rochus citat. quæst. 25. ex Baldo, & alij regulam tradens vbi cumque dispositio defuncti certa est, respectu causæ personæ loci, & c. ab Episcopo alterari non possunt, sin verò dubium sit de voluntate defuncti ad loci Episcopum, haud dubiè pertinet eam interpretari, deinde si voluntas defuncti irrationabilis existat, poterit se Episcopus opponere, ut executio non ita sed aliter fiat: quandoquidem defunctus Episcopo legem imponere non potuit, quò minus de pijs suis foundationibus, aut relictis, secundum sacros Canones, quod rectum, & recens est, constituat sicuti iudicat, glof. citat. c. tua nobis, ver. voluntatem, & docet Abb. ibid. num. 5. idque etiam ciuili iure de relictis profanis traditum est, l. legatum, ff. de usufruct. legato, quod legatum ad opus illicitum, v.g. spectaculum in Ciuitate non permissum hæredibus, cedere non debeat, sed publica magistratus potestate cum hæredum consensu, ad aliud opus licitum applicari, quinimò si hæres, aut patronatus alijvè, quorum interest consentire, nolint, etiam ipsis inuitis, Prælati disponere poterit, maxime locum haberet, si mutatio aliqua facienda sit, cum præiudicio illorum, qui etiam consentire recusant: quandoquidem solius Principis supremi est auferre vni, & alteri dare, ait glof. in l. cap. constitutus, ver. à quocumque, de religiof. domibus, vel si qualitas, seu conditio à fundatore appositæ mutanda sit in totum, seu in perpetuum talem mutationem ab Episcopo institui non posse fatentur omnes, cum interim Lambertinus, & alij apud Rochum locis citatis permittant Episcopo, ut pro vna vicè, aut breui tempore mutationem, aliquam dispensatiuè ob causam rationabilem efficere possint.

PRAXIS MIRACVLORVM.

RESOLVT. CCLXXX.

- 1 *Miraculorum requisita recensentur, & num. 2. 3. 4. 5. & 6.*

Miracula vt propriè dici valeant, quæ requirantur.

- 1 **A**D Miraculorum verificationem, nonnulla concurrere debere, mihi suadeo.

Primò, ut sit aliquid arduum, & difficile, ut saturatio quinque millia hominum, cum quinque panibus, & duobus piscibus. Ioan. cap. 6. ubi ait, vnde ememus panes ut manducet hi, & Marc. 8. quis potest hos saturare in solitudine? ubi arduum, & difficile demonstratur, & pariter ut sit insolitum, ut siltere Solem, & Lunam Iosue 10. & 4. Reg. cap. 20. & Isai. cap. 38. ubi est magna difficultas, an silterint omnes Cæli, vide pro hac materia Sot. 4. sent. dist. 48. q. 2. art. 2. & quod insolitum sit à Deo, ostenditur ex eo quod necesse est, quod præsumitur Martyres à Deo impetrasse, quæ mandat, cap. si quis preposita 50. distin. & hoc casu procedit illum quod dicitur facere miracula, est donum Spiritus sancti, ut in cap. quærendum, de penit. dist. 2. & ibi notat alios, non est miraculum sicut fecerunt Magi Pharaonis, qui fecerunt ranas, & serpentes conuertentes eorum virgas sicut faciebat Moyses, de quib. in c. nec mirum 26. q. 5. & illud propriè dicitur præstigium, c. re vera, & ibi Arch. de consecrat. d. 2.

- 2 Secundo requiritur quod sit contra naturam, sicut dictum est de virga Moysis, mutata in serpentem, & de Asina loquente ad Balaam, de quibus in cap. re vera, & in cap. cum ex iniuncto, de hæret. & in d. cap. re vera ponitur de virtute dictæ virgæ, de qua etiam habetur Exod. 68. 14. 16. 17. & Ios. & 4. & confert illud simile in Ioan. c. 9. de cæco nato, ubi fecit lutum, quod non solum non est illuminatiuum, sed obæcantiuum.

- 3 Tercio fit fiat de his, quæ raro fiunt, ut Dignus Augustinus lib. de viliis, creden. ad Honoratum c. 16. Th. loc. cit. art. 7. ad secundum, & 2. art. 1. & 2. vide addit. Ant. Franc. in Pan. in d. cap. cum Marthæ num. 7. lit. B. patet in languido Ioan. cap. 5. vadit, & amplius noli peccare, & de paralitico, siue hydropico, Lucas cap. 13. remittuntur tibi peccata tua.

- 4 Quarto, ut fiat statim, illico, protinus, repente, nam si fieret successiue, non diceretur verè miraculum D. Thom. loc. citat. art. 8. Bed. & Hier. super Luc. c. 4. de Soero Simon imperauit febri, & statim ita de Lazaro, statim, ita de filio viduæ, statim, & alia quam plurima, nec obstat, illud Mar. c. 8. de cæco illuminato paulatim, & successiue, quia etiam paruula temporis mora fuit sanatus, & facit ad hoc dictum Turrecrenate in c. sunt plures, de penit. dist. 1. & D. Thom. in 3. par. Summa q. 44. art. 3. ubi dicit miracula fieri subito, in instanti, & perfectè, & illum cæcum, de quo habetur Marc. 8. non recepisse statim visum, propter eius infidelitatem, secundum Chrysost. vel secundum Bedam, quem Christus vno verbo totum, simul curare poterat, paulatim curauit, ut magnitudinem humanæ cecitatis ostenderet, quæ vix, & quasi per gradus ad lucem redit, facit text. in c. maiores §. ubi adhuc de Baptismo, nec etiam ille cæcus, recessit a præsentia Christi, quin totus efficeretur sanus.

- 5 Quinto requiritur, quod non vi verborum, sed ex hominum merito illud contingat, nam panis, & vinum, potestare, & virtute verborum transubstantiantur in corpus, & sanguinem cap. cum Marth. extra de celebrat. Miss. & se requiritur quod miraculum sit euident, non autem latens, & credibile, ut est Eucharistia.

Sexto

6 Sexto requiritur, quod sit ad corroborationem fidei. Herba enim ministerio hominis transit in vitru, & nil ad corroborationem fidei. Ideo ad canonizationem, nisi hæc loquatur, concurrerent in miraculo, non prodesse, quia non esset miraculum, sed potius miraculosum, ut dicit Ioan. Andr. in d. c. v. nico de reliq. & venerat. Sanct. in verb. Sedis. circa finem, & Host. in summa sup. al. ver. item querendum est, de miraculis, Anch. in d. c. teneamus 1. q. 1. Hostien. Ioan. Andr. & alij in c. venerabili de testibz.

RESOLVT. CCLXXXI.

- 1 Miracula propalari non possunt absque autoritate Romana Ecclesie.
- 2 Miracula an fieri possint à Dæmone, vel improbo viro.
- 3 Miracula quomodo cognoscuntur.
- 4 Episcopi debent esse cauti in miraculorum publicatione.

Miracula quando publicari possunt.

1 Non potest miraculum publicari, teneri, haberi, seu venerari sine autoritate, & approbatione Romana Ecclesie, c. 1. de reliq. & venerat. Sanct. & requiritur etiam approbatio Ordinarij, Conc. Trid. sess. 25. c. de inuocat. & venerat. Sanct. initio: ratio potest esse, quia miracula possunt fieri per malos homines, & Dæmones, c. teneamus 1. quest. 1. gl. in d. cap. 1. in ver. miracula, D. Thom. vbi supra, Mart. h. c. 7. & ca. 24. Hier. c. 23. Deut. cap. 13. Diu. Aug. lib. 10. ca. 16. de Ciuit. Dei, & homin. 9. in Apocal. & tractat. 110. in Ioan. Alexand. de Ales 2. par. quest. 43. mem. 10. prop. fin. D. Thom. super c. 12. Collect. 3. in cat. aur. super Luc. c. 1. referens Athan. in vita Sancti Hylar. super Matt. c. 7. & ibi Chrysost. super cap. 8. Luc. Sanctus Maxim. in hom. 1. Dominica Aduert. D. Tho. super c. 6. ad Ephes. lect. 3. prop. fin. Beda in c. 3. Ioan. super illa verba, dilexerunt homines magis tenebras quam lucem, Alcuinus ibidem, & ibi gl. inter linea, Diu. Tho. 2. 2. quest. 1. ibi art. 3. & 1. p. quest. 61. art. 2. ad secundum, D. Aug. lib. 6. super Gen. ad literam, Mall. malef. q. 16. art. 10. ad octauum Sig. li. 1. c. vlt. par. 3. de frig. comp. Theol. lib. 2. c. 1. Sot. 4. & 5. dist. 43. quest. 2. art. 3. Diu. Thom. 2. in addit. 3. par. 77. art. vlt. & super c. 15. 1. Cor. lect. 8. quib. in locis habes an miracula possint fieri à Dæmonibus, vel à malis hominibus, vel à viris sanctis etiā nōdum canonizatis ab Ecclesia Catholica, & cognoscuntur primo ex fine, secundo ex modo, tertio ex tempore, quarto ex locis, D. Hier. in Matt. c. 8. super illa verba, venisti ante tempus, & in c. gl. ord. super Luc. c. 8. & ibi Cirill. & Nicef. in histor. Eccles. li. 1. c. Innoc. in c. 1. de reliq. & venerat. Sanct. Paris. 2. p. & sic quando succedunt in aliqua Diocesi sint cauti Reuerendissimi Ordinarij, ne miracula promulgent, nisi prius id per testes legitimos fuerit sufficienter probatum, & processus suus aliquid huiusmodi mittatur ad Summū Rom. Pont. gl. citat. & cap. venerab. de testam. & ibi gl. Nauar. cap. 18. n. 5. notab. 4. & sic ab ipso Summo Pontif. expectetur determinatio, vide Bull. Leo X. quæ est 15. & incipit super ne vbi etiam inspirationes diuine non possunt publicari sine Sed. Apost. licentia, & Ordinariorum approbatione.

RESOLVT. CCLXXXII.

- 1 Canonizatio Sanctorum ut fieri possit, quæ concurrere debeant, & num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
- 13 Canonizatio Sanctorum Martyrum facilius fit, quam in ceteris Sanctis.

Praxis Aloys. Ricc. Pars IV.

Verificatis miraculis, quid agendum sit pro canonizatione.

1 Vodecim requisita concurrere debent verificatis miraculis alicuius viri, vitæ laudabilis pro eius canonizatione.

Primo debet expectari, quod aliquæ personæ honestæ, & authenticæ denuncient factum Roman. Pontif. & supplicent pro Canonizatione faciendâ, & hoc non semel, sed pluries, & instanter, sicut notatur de cessione, & petitione pallij, c. quoniam cedendi extra de renunciat. post petitam de elect. non enim consuevit statim moueri ad committendam talem inquisitionem Rom. Pontific. sed potius expectare, quamdiu pulsatur, & famam accedere, & vtrum miracula crescant, & continuentur, antequam inquisitionem committat, & bene, cum miracula, seu miraculosa quædam fiant per malos c. teneamus, & c. nec mirum 26. quest. 5. gl. & Doct. in c. cum ex iniuncto de heret. Bald. in ca. venerabili de testibus, vnde cauendum est, ne populus decipiat, ut in c. fin. extra de reliq. & venerat. Sanct. & quia circa maiora maius periculum vertitur, ideo cautius est agendum c. quiescamus 42. dist. ea miramur. 61. dist. c. nuper 7. q. 2. c. vbi periculum in princ. de elect. in 6. in l. 1. §. sed & si quis. de Carbo edicto, dicunt tamen aliqui quod si fiat elusio vix possunt continuari miracula vitra quadraginta dies.

2 Secundum est requisitum, quod si continuentur supplicationum instantiæ, & fama, & miraculorum continuatio perdurare dicatur, consuevit Roman. Pontif. hoc proponere inter fratres, & aliquibus Episcopis patriæ illius qui dicitur Sanctus, vel concinix, vel alijs personis honestis, & incorruptibilibus committere, ut inquirent de fama, & deuotione populi, & de miraculis, & de alijs, quæ sunt eidem nuncianda in genere, & nō in specie, & quo ad famam, & non quo ad veritatem, & quod scribant, quæ inuenerint, & an eis videatur quod super veritate eorundem sit inquisitio committenda.

3 Tertium est, si tales describunt talia per quæ videatur, quod inquisitio veritatis sit committenda, requirit iterum Summ. Pontif. Fratrum Consilia, ut definiat vtrum sit inquisitio committenda, vel non.

4 Quartum, quod si inquisitio ei committenda videtur, iterum rescribit eisdem, vel alijs, quod iterum veritatem requirant, primo de fama, secundo de vita, tertio de miraculis exactè diligenter, fideliter, prudenter secundum artic. & interrogatoria, quæ sub Bulla sua transmittit, de quod notatur in c. venerabilis, de testib. extra, & quod inuenerit, remittat suis sigillis inclusū.

5 Quintum, quod remissa inquisitione, committatur examinatio in Curia aliquib. Cappellanis, vel alijs personis authenticis, & discretis, quæ etiā format rubricas.

6 Sextum, quod rubricæ sint factæ exacta diligentia examinatur per Papam, & eius fratres, & requirit Papæ consilia eiusdem, an scil. videantur probata talia propter quæ sit canonizatio non immerito faciendâ.

7 Septimum, quod si videtur Papæ, quod sit faciendâ hoc secretè diffinit inter fratres, pro hoc facit, quod in simili dicitur de substantia ex forma electionis, ut norant Doct. in c. quia propter de elect. & ibi gl. in verb. maior.

8 Octauum, quod coadiunctis Episcopis, qui sunt præsentés in Curia, narrat publicè in consistorio, ea quæ acta sunt, & probata secreta diffinitione, iam facta suppressa, requirit consilium Prælatorum, facit gl. in ver. consilio in c. Anastasius 19. distinct. quæ dicit, quod Papa tenetur requirere consilium Episcoporum, vbi de fide agitur, quam gl. sequitur ibi Domin. Cardin. etiam facit, quod dicit Panorm. in c. significasti, de elect.

9 Nonum, quod assignatur certa dies, ut omnes conueniant ad certam Ecclesiam, in qua accenditur cerei multi,

LL

multis, & sternitur tapetis Ecclesiae, & paratur, & illic conueniunt Papa, Fratres, & totus Clerus, & facit sermonem Summus Pontifex processum recitans, ut probata inducant populum ad adorandum, quod Deus nos permittat conseruare in hoc negotio.

10 Decimum, quod flexis genibus fiat deuota oratio, & cantetur Veni sancte Spiritus, vel alius hymnus, siue antiphona conueniens.

11 Vndecimum, quod surgat Papa ab oratione, & diffiniat illum, de quo agitur, sanctum esse, & Sanctorum Cathalogo conscribendum, & festum suum tali die colendum: in quantum dicitur Sanctorum Cathalogo conscribendum, facit pro hoc glos. notabil. in leos in verb. qui C. de offic. magistr. milit. quae dicit, quod qui non sunt scripti in matricula, sunt tanquam priuati: ideo dicit August. in Authen. de mand. princ. §. penult. in c. si quidem post glos. ibi in d. verb. Collect. 3. quod solum militibus scriptis in matricula danda sunt privilegia militaria, unde dicit Bald. in l. diximus in fine, ff. de excus. tutor. quod mercator non descriptus in matricula, non gaudet privilegio mercatorum facit c. si Romanos 19. dist. ubi probatur, quod qui non reperitur scriptus inter alios de Vniuersitate, non praesumitur esse de Vniuersitate.

12 Duodecimum, & vltimum requisitum est, quod catur Te Deum laudamus, & celebrat Papa Missam solemnitatem in honorem eiusdem Sancti, & in hoc quod dicit quod cantatur Te Deum laudamus, facit quia Ecclesia quotidie in officio in fine horae matutinae cantat illud Canticum, idem fit peracta Episcopi electione secundum Speculat. tit. de elect. §. 1. verfic. consequenter, in fine enim cuiuslibet operis laudandus est Deus, & gratiae sunt ei agenda: sicut facit, tam in fine celebrationis Missae, quam in fine horarum Canoniarum, dum dicit Deo gratias, facit c. de hymnus, de consecrat. dist. 1. & ibi glos. in verb. & hymno vult, quod Clerici post assumptionem cibi debent agere gratias Deo allegat, c. vlt. §. edent 44. dist. facit quod notatur in glos. fin. c. firmissime 15. quaest. 1.

Dicit tamen Ioan. Andr. in dicto ca. unico de reliq. & venerat. Sanct. 16. quod hic ordo haecenus non semper vsque ad vnguem est seruatus, maxime quando agebatur de martyrizatis pro fide; nam tales conseruauerunt facilius, & leuius expedire, & ita dicit tenere Hostiens. ex quo videtur concludere, quod haec forma, licet congrua, & honesta per Papam etiam de necessitate, non est obseruanda, & ut ex praedictis apparet probitas vitae, & legalitas, seu bona vita operatur ad sanctitatem consequendam, quae quidem sanctitas, seu probitas, aut legalitas maxime operatur in multis primo, ut hic ante dictum est.

RESOLVT. CCLXXXIII.

- 1 Miracula an probentur per testes singulares, & num. 2.
- 3 Testes singulares non coniunguntur, quando vnus deponit de confessione vnus partis, alius vero de alia.
- 4 Testes singulares probant quando agitur de probanda diuersitate miraculorum diuersis temporibus factorum.
- 5 Actus quando habeat vnum originem, illa origo probatur per testes singulares.

Miracula an probentur per testes singulares.

1 Archidiaconus in cap. nec mirum 26. quaest. 5. quem sequitur Abb. in consil. 42. tenet non probari per testes singulares, cuius opinio non caret ratione, ex regula generali, quod testes singulares regulariter non probant text. est in c. nihilominus, & ibi glos. 3. quaest. 9. & in c. tam literis de test. ubi glos. in versic. soli, & in cap. cum dilecti, de elect. & in cap. licet causam, ubi Abb. Collect. 2. de probat. Pet. de Ancha in

consil. 276. Hyppol. in pract. §. diligentes col. 2. Felyn. in c. licet ex quadam colum. 3. & seq. de testib. Corn. in consil. 286. col. 2. vol. 3. vers. in consil. 134. in princ. vol. 1. Alex. col. fin. volum. 1. Item in repet. admonendi col. 94. ff. de iur. iuran. Grat. consil. 2. col. fin. vol. 2. Paris. consil. 57. colum. 2. vol. 1., quod adeo verum est Bald. in l. iurisiurandi col. 2. C. de test. tantum probant mille testes singulares quantum vnus, Alex. in consil. 18. col. fin. vol. 4. in consil. 20. & in consil. 71. vol. 4. Paris. consil. 57. col. 2. vol. 1. Marian. in consil. 90. n. 8. vol. 2.

3 Et adeo est vera supradicta conclusio, quod testes singulares non iunguntur, quando vnus deponit de confessione vnus partis, alius de alia, Alex. in consil. 68. col. 2. vol. 3. & in consil. 36. col. fin. volum. 5. Aymon. in consil. 73. enim in c. licet ex quadam col. 3. de testi. Salyc. in Auth. rogati in fin. C. de test. sentit Alex. in col. 175. col. 1. vol. 1. dum maior saluare testes probantes confessiones a singularitate sentiens, quod si non essent cum testes non probarent, Paris. in consil. 57. col. 3. vol. 1. Curt. sen. in repet. admonendi n. 1. 93. de iur. iurand. Alex. in consil. 53. col. final. vol. 1. Marian. iun. consil. 90. col. 2. volum. 2. & consil. 99. col. 3. vol. 2. Paul. de Castr. in consil. 143. col. 2. vol. 2. Bertrand. in consil. 175. col. 3. vol. 2. Aymo. de antiq. temp. in 4. p. n. 137.

4 Limita tamen supradictam conclusionem, quoties agitur de probanda diuersitate miraculorum, varijs temporibus factorum, quia tunc testes singulares probant ex regul. iuris, quod quoties agitur de probatione actus non momentanei, sed successiui, vel ad probandum quid in genere, tunc testes singulares sufficiunt glos. in l. ob tamen, §. fin. ff. de testibus, ubi etiam Butrig. & Bart. & Iac. de Arena in l. 2. C. quae sit longa consuet. Bald. in l. actor. col. 3. C. de probat. & in l. de quibus col. penult. ff. de legib. Alex. in consil. 85. col. fin. & in consil. 86. col. 3. vol. 2. & in consil. 92. colum. penult. vol. 2. & in consil. 110. col. fin. vol. 4. & in col. 13. col. fin. ubi dicit communem opin. vol. 7. Gram. in consil. 150. colum. 2. vol. 2. Marian. iun. consil. 90. col. 2. vol. 2. & ideo dicit Corn. in consil. 34. col. fin. vol. 2. quod ubi plures actus habent vniam originem, & vniam causam, illa causa, & illa origo probatur per testes singulares Arg. etiam tenet illam opinionem in consil. 233. vol. 2. Boer. decif. 239. Aymo. qui dicit hanc communem opinionem in consil. 73. n. 34. Gram. consil. 82. colum. penult. vol. 2. Aymo. de antiquit. tempor. in 4. parte num. 157.

RESOLVT. CCLXXXIV.

- 1 Miracula sunt ex causis, & quae sint ibidem.
- 2 Christi vnago aliquando percussa sanguinem effudit.

Miracula quare sunt.

1 Miracula sunt primo ad confirmationem sanctae praedicationis, Marci vlt. & haec potest facere etiam homo peccator, D. Tho. secundo ad propagationem fidei, D. Greg. in homil. Ascens. tertio ad ostendendum sanctitatem alicuius viri, ut de B. Stephano, Actor. 7. dicitur faciebat prodigia, quia plenus gratia, quarto ad ostendendum sanctitatem loci, ut Gen. 28. & Exod. 3. quinto ad conseruationem fidei, & ad fouendam charitatem fidelium, quae alioquin resufciscerent, Matt. c. 24. 1. Cor. c. 14. qui profetant hominibus loquuntur ad edificationem, & exortationem, & consolationem, D. Thom. 1. Cor. cap. 12. lect. 2. & sic augendam plebis Christianae deuotionem, sexto ad gloriam Dei. Actus ca. 4. Ioan. cap. 9. Psalm. 113. Septimo ad confirmandam veritatem sacrarum Imaginum, prout in septima Synodo generali, quae est secunda Nicena, sub Constantino, & Irene Imperatoribus, ubi agitur de Imagine Crucifixi percussa pugione emitti magnam sanguinis effusionem

tionem, ex Athanasio, & ex Imaginibus Sancti Cosmae, & Damiani, & sic videmus diuersis locis sacris hisce nostris temporibus fieri miracula circa corporum infirmitates, & ista possunt peti à Deo, Flor. Theol. 4. sent. tractat. de suffrag. art. 2. difficult. 2. conclus. 2. D. Thom. in 2. ad Thesal. c. 3. lect. 2. circa ult.

RESOLVT. CCLXXXV.

1 Informatio super miraculorum verificatione committi debet in dignitate constitutis, & mm. 2.

Quibus personis debet committi examinatio super vita, & miraculis alicuius.

1 Praesens quaestio resoluitur ex communi, ac generali conclus. delumpta ex ca. statum de rescriptis in 6. ubi committenda sunt personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, quem textum saepissime canonizauit Rota in decis. 31. 32. de rescript. in antiquis, & in decis. 1. de offic. delegatis in antiquis late Gratianus disceptat. forens. lib. 1. c. 93. Paris. de resignat. benefic. lib. 3. q. 5. Genue. in prax. c. 63.

2 Et propterea supposita supradicta conclusione Summus Pontifex debet committere inquisitionem super vitam, & miracula alicuius Sancti; viris doctis, & probis quibus ipse voluerit, sed praecipue committitur viris in dignitate Ecclesiastica constitutis, ut Archiepiscopis, & Episcopis, & his deficientibus dignitatibus, & Canonicis Ecclesiarum Cathedralium tenet Ioann. Andr. super. c. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum.

RESOLVT. CCLXXXVI.

1 Testes qui recipi debent super miraculorum probatione, & num. 2.

Qui testes super miracula debent recipi.

1 Testes super miracula debent recipi, familiares, propinqui parentes, pater, & mater, qui fuerunt praesentes, qui maiorem cognitionem illius miraculi habent, medici, chirurgici, qui medicauerunt talem infirmum, & sciunt remedia medicinae non profuisse talibus infirmis c. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum, c. venerabili de testib.

2 Qui testes debent esse bonae vitae, & famae, qui substantentur ex suis redditibus si fieri possit, timentes Deum, qui frequenter recipiunt Sacrae Eucharistiae Sacramentum, & omni exceptione maiores, Io. Andr. in c. venerabili de testibus, & alij communiter.

RESOLVT. CCLXXXVII.

1 Testis ut valide propter miraculorum verificationem deponere valeat quomodo se gerere debeat.

2 Miracula non requiruntur ad beatitudinem, sed quia non potest alicuius Sanctitas sine illis sciri.

3 Testes super miraculis, an simul examinari possint.

Testis deponens de miraculis qualiter sit examinandus.

1 Pro resolutione affirmandum est, quod testis deponens de miraculis examinandus est.

2 Solus, secretè, & sigillatim, cap. venerab. de testib. & ratio est, quoniam agitur de re magni momenti, quia multi non sancte faciunt miracula, aut vi verborum, ut consecratio Eucharistiae, aut vi parentelae, ut Rex Franciae, vel illi de Domo Sancti Pauli, Arte magica, aut ex caritate sola, ut de consecrat. dist. 4. solet, ut hic Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

par cesset. est glos. optima in cap. vnico. in verb. praecipimus, de reliq. & ven. sanc. in vi. requiruntur autem miracula, non quia sunt necessaria ad beatitudinem, sed quia non potest aliter sciri alicuius beatitudo, nisi per miracula, est autem miraculum secundum Bald. quando id quod non potest fieri per homines virtute humana, siue hominis ministerio.

3 Est tamen animaduertendum, quod quamuis supradiximus testes super miraculis soli examinantur, tamen si simul examinantur non valet examinatio, ut non glos. 2. in c. causam, & ibi Abb. in 1. col. & Spec. in titul. de test. §. nunc tractandum in princ. & in 3. colum. versic. sed pone pro dux, & hoc propter rationem glos. dicas tamen quod non est improbatum, immò utile alias personas esse praesentes, maxime in arduis secundum Bald. in l. nullum in 1. colum. versic. 4. ne C. de test. & Abb. in dicto cap. cum causam, & hinc est, quod de necessitate alij vocantur in cau. haereticis, ca. ut officium de haeret. in vi tamen in alijs causis sufficit Index cum suo Notario, ut per glos. in l. current. ff. de test. & in l. solam, C. eo, Butr. post alios in ca. quoniam contra, in colum. 1. de test.

RESOLVT. CCLXXXVIII.

1 Ordo quis seruandus est in formando processum super vita, & miraculis.

Quis ordo seruandus est in formando processu super vita, & miraculis alicuius.

1 In formando processu super vita, & miraculis alicuius Sancti, ex commissione Summi Pontificis canonizandi.

Duo Commissarii, vel tres, ad quos venit commissio directa conueniunt in aliqua Ecclesia, vel sacristia, & praesentata commissione à procuratore illius Religionis, vel persona, quae instat pro canonizatione, antiquior, vel dignior eorum Iudicium eam aperit, obedit, & osculatur, & ponit supra suum caput, & dat coniudicibus, & haec omnia scribuntur à Notario, & haec omnia probanda sunt per idoneos probatoresque vitae, ac legitimos testes, c. 1. & 2. de reliq. & venerat. Sancti, & in capit. venerabil. ubi omnes communiter de testibus.

RESOLVT. CCLXXXIX.

1 Discrimen quod consideratur inter gratiam, & miraculum.

2 Miracula an censeri debeant quando quis in aliqua imagine Beatae Mariae Virginis gratiam recepit.

3 Miraculum potest fieri successiue, & in instanti.

Quenam sit differentia inter miraculum, & gratiam.

1 Vnt qui putant differentiam esse, quia gratia respicit, quod habeatur intèrum intra tempus, sed miracula fiunt subito in instanti, & perfecte, ut per Zerol. in praxi Episcop. p. 1. vers. Miraculorum quaest. 2. Piafeg. in prax. Episc. ca. 3. artic. 3. num. 7. part. 2. D. Tho. in 3. par. q. 44. artic. 3. ad 2. ubi respondet ad argumentum illius cæci Marc. 8. qui non recepit statim visum, sed audiamus eius verba, Christus in instanti infirmis perfectam sanitatem cõferebat, unde super illud Matth. 8. & surrexit, & ministrabat illius dicit Hieronymus, sanitas, quae confertur à Domino, tota simul reddit, specialiter autè in illo cæco contrariū fuit propter infidelitatem ipsius, ut Chrysostomus dicit, vel sicut Beda dicit, quem vno verbo totum simul curare poterat, paulatim curat, ut magnitudinem humanae cecitatis ostendat, quae vix, & quasi per gradus ad lucem redeat.

LL 2 hac

hæc D. Thom. quando ergo apparet, infirmos successe, & non in totum fuisse liberatos ab infirmitatibus, dicendum est, illa non esse miracula, non tamen negandum quin non sint gratia, quarum quotidie infinitum numerum misericors Deus elargitur nobis intercessione, & merito sanctorum.

- 2 Inde Genuens. in sua prax. cap. 49. in ultima impressione refert, fuisse dictum in Curia Archiepiscopali Neapolis non esse miracula, quæ dicebantur fieri in quadam Ecclesia Ciuitatis Neapoli virtute cuiusdam Imaginis Beatae Mariæ ex eo, quia plures personæ, quæ per longum tempus fuerant infirmæ, cum ad dictam Ecclesiam accessissent, statim receperant sanitatem, quoniam ex attestationib. medicorum apparebat, nõ fuisse in totum liberatas ab infirmitatibus, & miracula sunt ex omni parte perfecta, numquam enim Christus aliquem sanauit, quem non in totum liberauit ab infirmitatibus mentis, & corporis, vt dicit D. Augustinus in Can. sunt plures, & ibi Card. de Turrecremata de poenit. dist. 3. par. summ. quæst. 44. artic. in solut. ad secundum argumentum, vbi dicit miracula fieri subito, & in instanti, & perfecte, & illum cæcum de quo habetur Marc. 8. non recipisse statim, visum, propter eius infidelitatem secundum Christ. vel secundum Bedam, quem Christus vno Verbo totum simul curare poterat, paulatim curauit, vt magnitudinem humanæ cæcitatibus ostenderet quæ vix, & quasi per gradus ad lucem reddit, facit text. in ca. maiores §. vbi aduc. de Baptismo, non tamen poterat negari quin essent gratia, quarum quotidie infinitum numerum misericors Deus nobis elargitur intercessione Beatae Mariæ, & aliorum Sanctorum.

- 3 Non desunt tamen, & alij qui sentierunt miraculum posse fieri successe, & non in instanti, vt Caiet. q. 21. cent. 12. ad 3. Valq. in 1. part. tom. 2. disput. 214. cap. 2. num. 9. Maluitius de canonizat. Sanctorum dub. 3. num. 51. sed tutius est primæ adharere opinioni.

RESOLVT. CCXC.

1. *Miracula an per Episcopum approbari possint.*
2. *Dictio, nisi, quam vim habeat, & num. 3.*
4. *Abbas exemptus an cognoscere possit de miraculis.*
5. *Verbum, nemini, quid importat.*

Miraculorum approbatio ad quem spectet.

- 1 Dicendum est ad Episcopum pertinere approbationem nouorum miraculorum, vt refert Thefaur. fori Ecclesiast. c. 1. num. 21. par. 2. Pialeg. in praxi Episcopali par. 2. cap. 3. n. 18. & probatur ex Conc. Trident. sess. 25. de inuocatione, & veneratione Sanctorum, ibi (nulla etiam admittenda esse noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscante, & approbante Episcopo, qui simul atque de his aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciet, quæ veritati, & pietati consentanea iudicauerit.) Itaut Episcopi munus est examinandi, & approbandi noua miracula, cum ipsi soli, & non alio inferiori huiusmodi potestas concessa sit, etsi quasi Episcopalem iurisdictionem habeat, vt colligitur ex sacro Concil. loco cit. Ibi (nemini licere, nisi recognoscante, & approbante Episcopo) ponderando dictionem illam, nisi, quæ vim habet taxatiuæ dictionis, vt post alios quos adducit probat Barbof. in remis. Doctor. de dictionibus cap. 184. ponderando etiam verbum illud, nemini, quod importat omnimodam exclusionem, idem de dictionibus c. 179.

Vltra quod ibi fit mentio de Episcopo, & consequenter excludi debet inferior, vt in varijs casibus consultus respondit, & ita in proprijs terminis refert, & se-

quitur Macræten. var. resolut. li. 1. resolut. fin. cas. 42. per hæc verba videlicet. Cum publicaretur noua miracula fieri in Ecclesia Annunciationis Beatissimæ Virginis Terræ montis Paganini intra fines Diocesis Aprutinae fuit dubitatum.

- 3 An illa essent recognoscenda solum ab Episcopo Aprutino ab eodemque approbanda, vel potius ab Abbate dictæ Ecclesiæ: Pro Episcopo allegabant Sacrum Concil. Trident. sess. 25. rubr. de inuocat. venerat. & Reliq. Sanct. in illis verbis, nemini licere nisi recognoscere, & approbante Episcopo, ponderabaturque dictio illa, nisi, quæ vim habet taxatiuæ dictionis, l. Consulto C. de testam. Couar. de sponsal. c. 4. par. 2. §. 1. n. 8. formatiue inducit Olsch. decil. 174. n. 2. Felin. in c. in causis n. 10. de testibus.
- 5 Ponderabantur insuper verbum illud, nemini, quod denotat omnimodam exclusionem. Abb. in cap. graue num. 8. de offic. ordin. & tandem illa verba, vel Ecclesia quomodolibet exempta, nam dictio quomodolibet comprehendit ea, quæ alias sui natura non comprehenderunt, Gozadin. consilio 1. num. 9. Curt. iun. consilio 1. num. 1. Soccin. sen. in l. quidam num. 5. ff. de rebus dub. Nat. consilio 455. numero 19. & in puncto vide Thefaur. fori Ecclesiæ. parte 2. capitul. 16. numero 21.

Quod comprobatur tum quia ibi fit mentio Episcopi vnde excluditur inferior, Tiraquell. de retract. conuent. glos. 6. num. 9. & 13.

Tum quia Episcopus Aprutinus ostendebat se esse in possessione, vel quasi visitandi dictum locum saltem vti Sedis Apostolicæ delegatum iuxta Sancta per Sacrum Concil. Tridentino sess. cap. 8. & sess. 21. capitul. 8.

Nec non exercuisse ibidem ea, quæ sunt ordinis imperscriptibilia c. veniens de præscript. Abb. cap. cum olim num. 5. eodem titulo, Bald. de præscript. par. 1. q. 5. princ. q. 12. n. 5.

Insuper excommunicationem pro rebus de perditis concessisse, iuxta disposita per Sac. Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. de reformatione.

Et licet ex parte dicti Abbatis, adduceretur ipsum posse recognoscere dicta miracula, cum in dicto loco iura quædam exerceat Episcopalia, puta concedendo literas dimissoriales ad ordines, & cognoscendo de causis matrimonialibus, & criminalibus Clericorum, & approbando Confessarios ad dicta per Nauarr. de sponsal. lib. 4. conf. 5. & de loco compet. consil. 2. num. 4. Paris. consil. 22. num. 14. vol. 4.

Et corroboratur ex eo, quod Ordinarius dicitur quilibet habens iurisdictionem ordinariam, vt per Paris. de resignat. benefic. li. 3. & seq. Felyn. in c. decernimus n. 9. de iudic.

Nihilominus fuit replicatum, supradicta omnia fieri per Abbatem contra Sacrum Concil. Trident. de reformat. sess. 25. c. 15.

Præterea præscribens in vno, non dicitur præscribere in alio, Abb. in c. auditis n. 9. Felyn. n. 28. de præscript.

Demum dictum Concilium loqui in specie de Episcopo non autem vti verbo Ordinario faciunt dicta per Nauarr. de sponsal. dicto consil. 5. n. 2.

PRAXIS IVRIVM PAROCHIALIVM.

RESOLVT. CCXCI.

1. *Parochia quæ dicatur.*
2. *Curatus ad effectum, vt iura Episcopalia consequatur, sat est vt per eum non stet quin Sacramenta ministret.*
3. *Parochiani vnius Parochiæ licet in aliena Sacramenta suscipiant non tamen per hoc illius efficiunt.*

4. *Cura.*

- 4 Curatus non præiudicat Ecclesiæ si negligit ibi Sacramenta ministrare.
 5 Personæ quot sufficiunt ad constituendam Parochiam.

Parochia quænam dicatur, ut eius Parochus consequatur iura Parochialia.

- 1 Ecclesia dicitur, quæ habet Parochiam, idest locum deputatum in quo populus habitat ad curam animarum congregatus dicitur parochialis. Goffred. in summ. de paroch. Abbas in cap. extirpandæ, §. qui vero num. 20. de præbend. Sylvest. in verbo parochialis, & sufficiunt decem ad contrahendam parochiam, Specul. in titul. de not. crimin. §. 8. versic. quidam tenent, qui si recedant, manet parochialis habitus, licet non actu, & illis reuersis iterum dicitur parochialis habitu, & actu gloss. communiter approbata in cap. licet canon. in verbo parochia de elect. in 6. quam ibi sequuntur Anchar. nu. 5. vers. querit, gloss. Gemin. n. 6. & Franch. num. 2. Sylua de benefic. part. 3. quest. 42. Rebuffus in praxi, titul. de non promo. n. 35. Recupera enim statum suum quasi iure postliminii, Ioan. Andr. ibidem in nouell. colum. 3. in gloss. sed nunquid nec definit esse parochialis actu etiam si parochiani, qui in parochia habitant ex aliqua causa, vel culpa, ibi non percipiant Diuinam, ita ut Curatus nullum laborem sustineat, quia ad effectum ut Curatus consequatur iura parochialia sufficit, quod per eum non stet quin ministret Ecclesiastica Sacramenta, ut per Abb. in dicto §. qui vero nu. 11. Rebuffus in concordat. titul. de collat. §. statuimus in verbo parochialis, vers. qui dicitur parochianus, Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij, conclus. 1. tit. de decim.
- 3 Quod habet locum quamuis parochiani audiant Diuinam, & Sacramenta percipiant in aliena parochia, quia non propterea efficiuntur de illa parochia nisi animo perpetuæ habitationis cum rerum substantia ibi fiant Incolæ, & parochiani, Clem. dudum §. huiusmodi de sepult. Doctor. in c. 15. qui ubi Franc. num. 1. & alij eod. tit. lib. 6.
- 4 Similiter si Curatus neglexerit administrare Sacramenta parochianis, qui ea de causa fuerint coacti accedere ad alia loca ad ea percipienda, hæc culpa, & negligentia Curati non potest mutare statum Ecclesiæ, Rebuff. super recordat. de collat. §. statuimus il. 2. in verbo parochialis, versic. quis dicitur parochianus, de Vbald. in tractat. de Canon. Episcop. & paroch. q. 11. num. 15. & quest. 12. num. 16. Castil. in tractat. de Canonica portio. cap. 2. num. 40. Præsertim si constet Ecclesiæ habere limites intra quos adsint habitatores, Goffred. in summ. de paroch. Sylvest. in summ. in verbo parochia, Vitalin. in clemen. 1. num. 48. de præbend. Card. consil. 48. num. 2. Romanus conf. 356. Rebuffus in dicto §. statuimus circa principium; Nec probetur huiusmodi habitatores recessisse, vel saltem remanserint decem personæ, quæ sufficiunt ad constituendam parochiam, ut post alios Specul. dicto titul. de not. crimin. §. 8. versic. quidam, tamen quam opinionem Rota canonizauit in vna Toletana parochialis 17. Maij 1587. coram Eminentissimo Cardinale Platto.

RESOLVT. CCXCII.

- 1 Habitatio quæ requiratur, ut quis de alicuius Parochia efficiatur, & num. 2.
 3 Domicilium quomodo contrahitur, & numer. 4. & 5.

Praxis Aloys. Ricc. Pars IV.

Habitatio quænam sit necessaria, ut quis propriè Parochianus dicatur, ut parochus consequatur iura parochialia.

- 1 Licet Doctor. disputent quæstionem, quænam habitatio sit necessaria ad hoc, ut quis dicatur verus parochianus, & eius parochus quis sit, & propriè dicatur ut assistere possit matrimonio, & duplex sit sententia, aliqui enim voluerunt exigere animum constituendi ibi domicilium, quare si habet domicilium in vno loco, transferatque se in alium, non animo permanenti, sed ex causa limitata ad tempus qua finita, rediturus sit ad proprium, non censeri parochianum illius loci in quo ad tempus adest, sed loci domicilij permanentis per tex. in c. is qui de sepult. in 6. Menoch. conf. 398. vol. 4. Abb. & alij adducti per Sanch. de matrim. disp. 23. n. 11. Attamen vera sententia quam ipse tenet n. 12. 13. & seq. est, quod acquiritur parochia ratione habitationis quando ea brevis tēporis non est, sed in id oppidum se aliquis recepit causa alicuius negotij expediendi, ut eo expedito ad proprium domicilium redeat, ut acquirunt Scholares loco studij, famuli, & mercenarij non ad breue tempus locantes operas in domo Heri, & ij, qui causa pestis, aut belli aliquo confugiunt, quam conclusionem pluribus auctoritatibus, & rationibus firmat Sanchez, ubi supra, ubi inter alios dat rationem, quia ex sola habitatione alicubi non per modum viatoris, sed conductæ domo, vel officina contrahitur quasi domicilium, itaut hic possit ibi conueniri, leg. hæres absens §. proinde in fine de iudic. & ibidem subdit nu. 14. non opus esse expectare, ut maiori anni parte in parochia, aut Diocesi habitauerint, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habentes, incipiunt habitare, effici parochianos, & tanquam tales posse omnia erga illos exerceri sicut enim ad domicilium nullius temporis habitatio requiritur, sed statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo habitandi illud acquirit l. domicilium, ff. ad municipales, ubi gloss. in verbo domicilium, Sanchez dicta disp. 23. n. 2. ita statim, ac quis incipit habitare animum, habens habitandi toto tempore efficitur parochianus, latissimè in materia Nouarius in tract. de elect. fori quest. 39. sect. 2. in prima impressione Neapol.
- 5 Sed ubi est probatum, contrahentes habitasse in Ciuitate cum domo, & familia animo ibi habitandi, & commorandi, non per modicum tempus maximè si à loco recesserint cum omnibus eius rebus, & bonis negotiando exinde in prædicta Ciuitate, ut solet fieri in loco propriæ habitationis tunc etiam præsumitur domicilium, ibi verè constituisse Menoch. de arbit. casu 86. n. 18. de præsumpt. præsumpt. 42. nu. 14. lib. 3. Mascard. conclus. 534. num. 19. & ad materiam videndus Gutierrez de matrimonio c. 63. Cened. Canoniarum quest. c. 21. Castil. in decil. 96.

RESOLVT. CCXCIII.

- 1 Ius sepeliendi an connumeretur inter iura parochialia.
 2 Sacramenta in Ecclesia parochiali sumi debent.
 3 Viator ubi mori contingerit in quo loco sepeliendus est.
 4 Ius sepulture pædet ab administratione Sacramentorum.

An inter iura parochialia connumeretur ius sepeliendi.

- 1 Ecclesiæ parochiali competit etiam iure parochia. li ius sepeliendi omnes intra parochiam degentes, etiam si sint exteri, & forenses, habentes hospitium in Ciuitate, nam hi quoque sunt sepeliendi in Ecclesia parochiali habitationis cum in eo summantur Sacramenta, Archid. post antiquiores in cap. 1. numer. 3. de sepult. in 6. Butr. in cap. 1. numer. 9. & Abb. numer. 4. eodem tit. Summa Sylvest. in verbo sepultura num. 8.

LL 3 cum

cum alijs idem puto de viatoribus transeuntibus, nec habentibus hospitium in Ciuitate, nam licet secundum vnam opinionem hoc casu ius sepulture spectet ad Cathedralē, quam tenet gl. in c. in nostra de sepult. Innoc. Hostiens. & Ioan. Andr. in c. 1. de sepult. nihilominus alia est verior, quod scilicet spectet ad Parochialem intra cuius fines quis obiit, & hanc tenent Archid. Buttr. Abb. & Summa Syluest. in locis supra citatis, & hæc sententia eo magis procedit, si per Parochialem fuerint morienti administrata Sacramenta, nam ius sepulture multum pendet ab administratione Sacramentorum, vt tradunt communiter Doct. in d. c. 1. Eo enim ipso quod percipiunt Sacramenta, videntur elegisse sepulturam, vt per Buttr. in dicto ca. 1. n. 9. Abb. n. 4. & Syluest. n. 8. Franc. & Gemin. in c. 1. de sepult. in 6. Lapsus in c. si. eodem titul. & ita tenuit Rota in vna Hilpalen. iuris votandi 9. Iunij 1595. coram Eminētissimo D. Seraphino.

RESOLVT. CCXCIV.

- 1 Cadaver laicorum vbi sepeliuntur quando sepultura electa non fuit, & n. 2.
- 2 Princeps vbi sepeliendus si proprium non habet sepulchrum.
- 3 Spurius vbi sepelitur.
- 4 Filius exheredatus an sepeliri possit in sepulchro patris.
- 5 Filius licet habeat sepulchrum matris sepelitur tamen in illo patris.
- 6 Sepulchrum filij an dici possit sepulchrum patris.
- 7 Expositi vbi sepeliuntur.
- 8 Vxor sepelitur in sepulchro viri, & num. 10. & 11.
- 9 Maritus an sepeliri possit in sepulchro vxoris.
- 10 Filius adoptiuus vbi sepeliendus.
- 11 Relegati vbi sepeliuntur, & vbi damnati ad mortem n. 15. & 40.
- 12 Viatores vbi sepeliuntur.
- 13 Sepultura electa si est interdicta vbi sepeliendum est cadaver.
- 14 Defuncti morbo contagioso, vbi sepeliuntur.
- 15 Mater si prægnans decesserit vbi factus sepeliri debet.
- 16 Sepultura electio est libera.
- 17 Electio sepulture est matris patre absente.
- 18 Pater eligit sepulchrum pro filio emancipato impubere.
- 19 Adultus curatorem habens potest sepulturam eligere.
- 20 Maritus non potest eligere sepulturam vxoris.
- 21 Dominus eligit sepulturam seruo.
- 22 Episcopus an eligere possit sepulturam extra Cathedralē, & quid in Abbate, num. 28.
- 23 Nouitij an possit sibi eligere sepulturam.
- 24 Electio sepulture an conuerti possit in alterius arbitrio.
- 25 Parochus an interroget infirmum pro sepulture electione.
- 26 Persuadens mutare sepulturam an sit excommunicatus.
- 27 Electio sepulture in Ecclesijs regularibus non possunt à Parochis impediri.
- 28 Testes quot requiruntur ad probandam electionem sepulture.
- 29 Electio sepulture probatur per testamentum, vel per Codicillum.
- 30 Auius an possit eligere sepulturam pro nepote impubere.
- 31 Filius impubes an cum tutoris autoritate sibi sepulturam eligere possit.
- 32 Frater maior an possit eligere sepulturam pro fratre minori.
- 33 Abbas an possit eligere sepulturam pro Monacho.
- 34 Monachi professi non habent sepulture electionem.
- 35 Mandans eius corpus non sepeliri non est audiendus.
- 36 Sepultura noua electio antiqua dimissa tenet.
- 37 Sepulchra aliena eligi possunt patronis consentientibus.
- 38 Rector in casu necessitatis an possit eligere pro aliquo alienam sepulturam.
- 39 Electio sepulture an fieri possit in Ecclesijs Monialium.

In quibus casibus Parochus priuatur hoc iure Parochiali sepeliendi decedentes in sua Parochia.

- 1 Pro introductione huius quæstionis examinanda sunt primo, cadavera laicorum vbi sepelienda, nulla facta electione sepulture. Secundo quis possit sepulturam eligere, & qualiter debetur eius electio. Tercio qui non possint sepulturam eligere. Quarto in qua Ecclesia possit fieri sepultura electio.
- 2 Quo ad primum, quando non est facta electio, sepultura esse debet in Ecclesia Parochiali, vbi Sacramenta sunt accepta, alias pœna est restitutionis corporis, & quidquid inde est peruentum; Principes non habentes sepulchrum maiorem suorum sepeliendi in Cathedrali; Episcopus enim est eorum Parochus capit. fin. de sepult. in 6.
- 3 Filius sepeliri debet in sepulchro Patris, & si ascendentes sui aliam sibi elegerint sepulturam, nisi tamen constaret aliud de mente illius, vt per Io. Andr. in cap. quis de sepult. in 6.
- 4 Spurius legitimatus per Principem ad contemplationem Patris sepelietur in sepulchro patris. Et spurius si legitimetur post mortem patris, in sepulchro matris sepeliendus.
- 5 Filius exheredatus sepelietur in sepulchro patris l. si quis hæres ff. de relig. & sumpt. funer. si quæ etiam procedit, & habet locum in filio hereditatem repudiante, nisi sepulchrum sit hereditarium, l. ff. de suis, si pater damnetur de crimine læsæ maiestatis iura sepulchri non transeunt ad filios.
- 6 Filius mortuus in domo patris, vbi habet domicilium, sepeliendus est in Ecclesia in qua sepeliri deberet de iure ipse pater si factus pubes non eligit sepulturam, Nauar. consil. 1. de sepult.
- 7 Filius habens patrem, & matrem, & ambo habent sepulturam, sepelietur in sepulchro patris cum eius sequatur conditionem ca. fin. de filijs presbyter, nisi ex consuetudine, vel priuilegio sequi deberet conditionem matris.
- 8 Filius habens sepulchrum, Pater autem nō, minime sequetur pater filij sepulchrum, descendentes enim sequuntur ascendendum sepulchrum, non è contra, nec transuersales suorum transuersalium, nisi sint hæredes, & sepulchrum sit hereditarium, & tales non elegerint, Medic. de sepult. part. 1. quæst. 7.
- 9 Infantes expositi sepeliuntur in sepultura Hospitalium; prout & ibidem etiam aluntur, vt pulchre probat Nouarius in tract. de elect. & variat. fori quæst. 10. num. 3. sect. 2. in vltima impressione.
- 10 Vxor sepeliri debet in sepultura mariti; sequitur enim eius dignitatem, & domicilium si fuerit ad domum eius ducta, vt plena manu corroborat Nouarius in suo nouo tract. de elect. fori quæst. 3. sect. 3.
- 11 Excipitur nisi fuerit per adulterium separata, & non reconciliata, non enim est amplius de domo viri.
- 12 Ampliatur etiam si esset vidua, & reuerfa ad domum viri; retinet enim mariti priuilegia, & dicitur coniugium prioris mariti, vt deducit Nouarius loco mox citato num. 18.
- 13 Ampliatur secundo, vt sepeliatur vbi sepultus est maritus, non autem vbi eius mariti maiores.
- 14 Si mulier nubat secundo, sepelietur in sepulchro secundis; etiam si secundo remanserit vidua, attenditur namque causa proxima, & immediata.
- 15 Si maritus nō habuerit sepulturam, vxor autem sic, maritus non sepelietur in sepulchro vxoris; non enim sequitur domicilium, & dignitatē vxoris, sed è contra.
- 16 Adoptiuus, seu arrogatus decedens viuentē patre, adoptante in eius sepulchro sepelietur, secus sepelietur in sepulchro patris naturalis; Relegati ad tempus sepeliendi in ea Ciuitate in qua sepeliri debuissent, nisi iussent relegati.

- 14 Relegati verò perpetuo sepelientur in loco quo erant deportati, ita quod nec corpora eorū absq; permisso Principistrāferri possint, l. si. de cadaver. damn.
- 15 Damnati ad mortem de consuetudine sepeliuntur in suis sepulchris, vel in Parochiali Ecclesia, vel in loco ad id destinato de iure l. 1. de cadaver. damnat., licet de iure illi non debent sepeliri nisi ex permissione Principis, Butr. in cap. ex parte de sepult.
- 16 Aduene, & Vigiores morientes in itinere sepeliuntur Ecclesia intra cuius Parochiam moriuntur, cap. Ecclesia 13. q. 3. c. fin. 17. quæst. 1.
- 17 Quando sepultura electa est interdicta debet sepeliri in sepulchro maiorum, aliter in Parochiali, quæ si est interdicta sepeliendus est in Cathedrali, si verò omnes sint interdictæ sepeliatur in Monasterio propinquiori, dummodò non sit indignus Ecclesiastica sepultura, Archidiacon. in c. 1. de sepult. in 6. cap. vbi. cumque 13. q. 2. clem. eos de sepult.
- Ruri commorans recreationis gratia sepeliatur cadaver eius in sepulchro maiorum si commodè fieri potest, secus in rurali.
- Moram trahens in studio, vel alibi vbi venit animo commorandi, ibi sepeliatur in Cathedrali.
- Excipitur nisi Ecclesia Parochialis ei Sacramenta ministrasset, Syluest. in summ. in verb. sepultura n. 8.
- 18 Qui morbo contagioso decesserunt sepeliri nō debent in loco periculoso, Sum. in verbo sepultura nu. 6., quamvis Anchar. tenet contrarium, quia causa prohibitionis, quæ fuit in vita, cessat in morte.
- 19 Matre mortua prægnante fetus sepeliatur cum ea, dicitur enim pars ventris, c. si quis de consecrat. dist. 4.
- 20 Quo ad secundum quisquis est tumulandus, vbi sepultura locum elegerit, cum libera sit sepultura electio, quæ cessat si ad suggestionem alicuius fiat c. cum liberum de sepult. c. 1. de sepult. in 6.
- Omnis qui non prohibetur à iure, potest eligere sepulturam; est enim ipsa electio sepultura pars vltimæ voluntatis, cuius libertas tolli non potest, cap. contra 13. quæst. 2.
- Pater eligit sepulturam pro filio impubere, nisi esset impubes, cuius malitia suppleret ætatem, vel si impubes eligeret, & factus pubes ratificaret.
- 21 Absente patre, mater eligit sepulturam filio impuberi, si pater ex consuetudine possit eligere.
- Electio sepultura facta à Patre, sibi, & familiæ suæ omnibus viuientib. in Ecclesia N. omniū Ecclesia in qua aliàs de iure erat sepeliendus, ita vt eius filius impubes qui mortuus est, sit sepeliendus in ea, si consuetudo terre nō habet vt pater possit eligere sepulturā filio impuberi, non valet: sicut si impuberi viuenti pater elegerit sepulturam permittente consuetudine, & filius decessat factus pubes, non tenetur sequi iudicium patris, cum res deuenierit, ad casum à quo non potuit incipere.
- 22 Pater potest eligere sepulturam filio emancipato impuberi, Doctor. in cap. licet de sepult. in 6.
- Mater eligit pro filio spurio impubere, si adsit consuetudo, vel eius sit in potestate, Gemin. in d. capitul. licet.
- 23 Adultus curatorem habens, potest absq; eius auctoritate sepulturam eligere, cum etiam possit testamentum condere l. Aurel. ff. de liber. legat.
- Pubes etiam in potestate patris, potest sibi eligere sepulturam d. c. licet, de sepult. in 6.
- Adoptiuo filio impuberi, potest eligere pater sepulturam durante adoptione, si transiit in potestatem patris adoptiu; secus si impubes decessit mortuo adoptante, c. vnic. de cogn. leg.
- Vxor potest sibi eligere, etiam viuente viro, electio namq; talis ad eum potius statum pertinet, in quo mulier soluitur à lege viri.
- 24 Maritus non potest eligere sepulturam vxori præ-

Praxis Aloyf. Ricc. Pars IV.

- terquam in sepulchro maiorum suorum, c. is qui, de sepult. in 6. vel in eò quod ipse elegerit, quæ electio debet secundum aliquos fieri non tunc temporis, quo mortua est vxor, sed prius; aliter hoc esset in fraudem Parochiæ, quæ nemini patrocinari debet, vt probat Nouarius forens. quæst. 40. n. 15. & quæst. 148. n. 4. to. 1.
- 25 Dominus potest eligere pro seruo impubere, Vbal. de quart. Episcop. c. 11.
- Filij familias possunt eligere post 14. annum, siue masculus, siue femina, D. Anton. par. 5. titul. 10. ca. 5.
- Alienam sepulturam quilibet eligere potest respectu sepulchri familiæ, seu hæredis, sed respectu Rectoris Ecclesiæ eò inuito etiam non suus Parochianus in eius Ecclesia eligere potest c. 1. de sepult. in 6.
- 26 Episcopus potest sibi eligere sepulturam alibi, quā in Cathedrali c. bonæ 12. quæst. 2. glos. in cap. vbi. cumque 13. quæst. 2.
- 27 Abbas non recognoscens Superiorem nisi Papam, potest eligere sepulturam extra monasterium, habet enim velle, & nolle, c. si Religiosus, de elect.
- Ampliatur ad professos præfectos beneficijs manualibus, ex membris monasterij, Clem. C. de rescrip.
- 28 Ampliatur secundo, ad Nouitios, possunt enim ad seculum redire, vt latè probat Nouarius de elect. fori q. 46. sect. 2. in vltima impressione Neapolitana.
- Ampliatur tertio, ad professum tam remotum à Monasterio, vt ad illud nequeat deportari, c. fin. de sepult.
- 29 Electio sepultura commissa voluntati alterius, tenent plures valere prædictam electionem, in præiudicium Parochiæ, quia satis elegisse videtur, qui per alium eligit, Ancharan. & Domin. in cap. 1. de sepult. in 6. alij tamen tenent contrarium, Andr. consil. 214.
- Excipitur tamen, nisi Commissarius eligat volente, & sciente committente, valet tamen electio loci sepultura commissa alicui in Ecclesia per committentem electa; licet enim electio committi poterit, & ipse committens decesserit commissione iam facta, non tamen decessit facta electione, & idèd acquisitū fuit ius Ecclesiæ in qua debeat sepeliri, non electa sepultura, aliud est enim eligere sepulturam, aliud eius electionem committere, Lap. in cap. 1. de sepult. in 6.
- 30 Parochus, dum ad infirmum communicandum ipsum interrogat non in genere in qua Ecclesia vult sepeliri, sed in specie dicit infirmo vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia ipsam specialiter nominando, non valet hæc electio tanquam facta ad suggestionem, sed debet in genere interrogari, Crauetta consil. 7. vol. 2. Bursat. consil. 226. num. 18. vol. 3.
- Religiosi Sancti Francisci possunt inducere aliquem ad eligendam sepulturam in Ecclesia Ordinis Sancti Dominici, celsat enim fraus, & ratio finalis dictæ legis d. cap. 1. de sepult. in 6.
- 31 Persuadens mutari sepulturam est excommunicatus, Clem. cupientes, de sepult. in 6.
- Si Sacerdos Parochialis corpus eius, qui alibi eligit sepulturam, violenter rapuerit cum fraude, & antequam deueniret ad manus eorum, quibus debebatur, spoliavit; tenetur restituere quicquid accepit, & ipsum cadaver, perditque quartā Canonicam, ad similitudinem hæredis subrahentis res hereditarias, qui in eis quartam trebellianicam perdit, & ius institutionis debetur, quod aliàs erat detractus, l. Paulus, ff. ad l. falcid. l. rescript. ff. de his quæ indign. licet aliqui teneant contrarium, quo ad partem Canonicam, quia delictum presbyteri non debet nocere Ecclesiæ cap. si Episcopum 16. quæst. 6.
- 32 Electio sepultura in Ecclesijs Regulariū nō potest à parochis impediti, quibus tamen debetur ius Quartæ.
- Laicus potest aliquem inducere ad eligendam sepulturam in certo loco, & valebit electio, vt per Vbal. de quart. Canonic. dict. c. 11.
- 33 Ad probandam electionem sepultura requiruntur

LL 4 saltem

- saltem duo, vel tres testes, cum sit species vltima voluntatis, & agatur in ea de præiudicio Parochialis Ecclesiæ, sicut quolibet dispositio ad pias causas requirit numerum duorum, vel trium testium, nec soli propositi eligendi sine electione sepulturæ sufficit, quia propositi in mente retenti nihil operatur, l. si repeter di. C. de condit. ob. caus. & probatur per singulares testes, si vnus deponat audiuisse eligi sepulturam ab Antonio in tali loco, & alius in alio loco, Medic. de sepult. q. 8.
- 34 Probatur etiam in testamento, vel codicillo, etiam invalido, vel per scripturam manu propria subscriptam. Glos. in c. 2. de sep. extr. verbo Quartam, tenet quod prius possit deferri funus ad Parochiam propriam, siue extet consuetudo, siue non, rationibus ibidem relatis.
- 35 Quoad tertium, Auius non potest eligere sepulturam pro nepote impubere materia odiosa. n. appellatione in patris non continetur Auius; agitur enim de præiudicio Ecclesiæ, in qua sepeliri deberet.
- Nec pater pro filio naturali, non enim dici potest filius familias, Molin. disp. 2. 19.
- 36 Filius impubes etiam cum authoritate tutoris non potest eligere sepulturam, non enim tutoris autoritas potest ea perficere, quæ porriguntur post mortem pupilli, quo tempore tutela expirauit, c. licet, de sepult. in 6.
- 37 Frater maior pro minori non potest eligere; nam, c. licet, c. loquitur de linea ascendentium.
- Nec filius pro patre, etiam mente capto, nam ius datum est patri erga filium, non è contra, & constitutio loquens de linea ascendentium, non extenditur ad lineam descendentium.
- 38 Abbas non potest eligere pro monacho professore, est enim factus pater, & potestas eligendi conceditur tantum patri naturali, dicto cap. licet.
- 39 Monachi professi non possunt sibi eligere sepulturam, c. final. de sepult. in 6.
- Si quis sponte eligeret sepulturam, deinde inductus fuisset ad aliam eligendam, sepeliatur in prima electa; secunda enim electio fuit inualida ratione inductionis, quæ non tollit validam.
- 40 Damnatus ad mortem non potest eligere sepulturam, nullam enim potest vltimam voluntatem emittere, nec aliquid potest pro anima relinquere, l. eius, ff. de testam. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. titul. de instrument. edit. Syluest. in summa in princ.
- 41 Mandans corpus suum non sepeliri sepultura, non est obediendus, nec hæres vilam incidit pœnam, si illum congruè sepeliri faciat.
- 42 Quoad quartum, si quis antiqua dimissa, nouam elegerit sepulturam, electio tenet c. 2. de sepult. in 6.
- 43 Eligi potest sepultura aliena, consentientibus patronis illius, Roman. sing. 692.
- 44 In casu necessitatis potest Rector Ecclesiæ sepelire mortuum in alterius sepultura; concessa Cappella ad vsum sepulturæ alicui familiæ, & eius descendentes, qui non est de progenie illius domus non potest eligere sepulturam in dicta Cappella, Vbald. loc. citat. c. 12.
- Ampliatur, vt nec Clerici, qui id concesserunt, possint ibi alium sepelire, etiam si essent Clerici, siue seculares, siue regulares dictæ Ecclesiæ: in eò enim fundò, in quò quis habet vsum, non potest Dominus inhabitare inuito vsuario, l. si habitat. ff. de vsu, & habitat. nisi progenies fuerit extincta; vsus enim soluitur post mortem, l. pen. C. de vsufruct. Nouarius forens. quest. 76. tom. 2.
- 45 Electio sepulturæ potest fieri in Ecclesia monialium, licet non possit hodie fieri intra septa monasterij, Natta consil. 932. vol. 2.

RESOLVT. CCXCV.

- 1 Ecclesia habet intentionem fundatam super decimis fructuum, qui colliguntur intra parochia fines.

- 2 Ecclesia exigit decimam solum in frumento an sibi præiudicat, vt non possit in posterum exigere super alijs fructibus.
- 3 Decima præteriti temporis an exigi possint.
- 4 Consuetudo attendi debet in qua Ecclesia decima soluenda sit.
- 5 Ecclesia an possit præscribere decimas contra aliam Ecclesiam, & num. 6. 7. 8. & 9.

An ius percipiendi decimas connumeretur inter iura Parochialia.

- 1 Similiter quoque Ecclesia Parochialis habet intentionem fundatam de iure communi super primitijs, & decimis fructuum qui colliguntur intra fines Parochiæ, Dec. in c. final. de Paroch. & in c. cū contingat, de decim. Put. decif. 361. lib. 1. latè Card. consil. 26. num. 4. & seq. adeo, vt ipsi decima sit persolueda de omnibus dictis fructibus licet acquisitis, c. Nuncios, & ibi glos. c. non est, vbi Abb. in 2. not. de decim. & absque aliqua diminutione, vel detractatione, c. cum homines, c. nō est in fin. de decim. Mohed. decif. 69. Rebuff. in tractat. de decim. quest. 11. num. 3. Nouarius forens. quest. 21. tom. 1.
- 2 Et licet Ecclesia Parochialis decimam petierit, aut etiam exegerit solum de quadam specie fructuum puta grani, vel olei; non propterea amittit ius, & possessionem respectu decimarum aliorum fructuum.
- Quinimmo per perceptionem vnus (specie) alio in possessione nō existente, illi conseruatur possessio percipiendi decimam ex omnib. alijs fructibus, etiam subrogatis in locum eorum, qui ex prædio decimali prius colligebantur, adnot. in c. commissum, & in cap. cum tua, de decimis, Rota decif. 2. n. 3. de præscript. in nouis, Felyn. post alios in c. auditis, nu. 19. eodem tit. cum proueniant ab eadem radice nempe à iure decimandi, Balb. de præscript. 2. par. quest. 2. nu. 17. & 18. Couar. pract. quest. c. 37. num. 5. & tenuit Rota in Hispanen. iuris votandi 6. Februarij 1576. coram Episcopo Lauretano, & in illa Corduben. decimarum 21. Octob. 1596. coram Card. Pamphil.
- 3 Quod adeò verum est, vt etiam nomine Ecclesiæ agi possit contra Dominum, vel possessorem pro annis præteritis quibus decima soluta non fuit. Abbas post Ioann. Andr. in c. Pastoralis, & in cap. cum homines, de decimis, Federic. de Senis consil. 81. Euerard. consil. 83. num. 3. & fuit tentum in vna Sabinen. Decimarum de mense Maij 1597. coram Gypfio, vbi ad decisiones Caputaquen. 12. & 244. part. 1. fuit responsum illas forsitan locum sibi vendicare in decimis minutis, de quibus loquitur text. in dicto c. cum tua, ibi glos. in verbo Minutas, de decim. ista enim non multum habentur in cōsideratione, argum. l. scio, de in integr. restit. Rebuff. vbi proximè q. 15. num. 51. Propterea non tenet argumentum de decimis minutis ad grossas; nec in eis militat tanta ratio, Turrecremata in c. reuertimini, 11. vers. ad sextum 16. quest. 1.
- 4 Illud autem non recipit dubitationem, quod in soluendis decimis vni Ecclesiæ potius, quam alteri consuetudo attendi debet si iure tantum aliud non repariatur, c. ad Apostolicæ, in fine de decim. quem text. sic intelligunt Innoc. ibi, & Abb. nu. 3. & probatur expressè in cap. cum sint homines, eodem tit. vbi Parochiani vnus Ecclesiæ colebant prædia sita in alia Parochia, & dubitabatur cui Ecclesiæ decima esse soluenda, & deciditur consuetudini standum esse, quia in eo casu non erat dispositum cui Ecclesiæ esset magis debita, & in his terminis loquitur decif. Achill. de Grats. 2. de decimis, & Puteus decif. 154. lib. 1. Nouarius qui plura in hac materia cumulat in suo Opusculo noui iuris Pontificij conclus. 1. de decim.
- Et talis consuetudo inducitur spatio decem annorum,

rum, vt per Abbat. in dicto c. ad Apostolicę, & in dicto c. cum sint homines. nu. 6. ad finem, & ita tenuit Rota in illa Toletana. decimarum coram Coccino de anno 1581. posita inter decis. diuers. 163. part. 2. & in illa Osimen. decimarum 18. Maij 1590. coram Card. Plato, & in Calaguritana decimarum 12. Februarij 1599. coram Corduba.

5 Præterea admonendi sunt, quod vna Ecclesia potest contra aliam ius decimandi præscribere, cap. de quarta, de præscript. cum alijs per Rot. decis. 14. n. 2. de Iudic. in nou. Dummodò concurrat titulus, & possessio quadraginta annorum, vel sola possessio immemorabilis, c. 1. de præscript. in 6. & ibi Gem. Franc. & alij. Card. Zabarel. conf. 26. n. 5. Mill. in verb. præscribi an possit ius decimarum. Dyn. in reg. possess. n. 27. vbi etiam Conar. in 2. par. §. 5. sub nu. 2. vers. quinta conclusio. Balb. de præscript. part. 2. part. 3. quæst. 6. sub nu. 20.

6 Quod intellige respectu Ecclesiæ, quæ non sit Parochialis, nam ipsa, vt præscribat aduersus Parochialem decimas Parochiales illi de iure debitas, indiget forte quadragenaria cum titulo secundum Abb. in dicto c. cum sint homines. nu. 6. circa finem de decimis. fecus si agatur de præscript. vnius Parochialis aduersus aliam, quia tunc sola quadragenaria sufficit secundum Abb. vbi supra, & tenuit Rota in illa Toletana decimarum de Vargas 20. Maij 1596. coram Blanchetto, & in illa Ciuitaten. decimarum 28. Iunij 1596. coram Gypso.

7 Et idem est quando agitur de præscriptione inter Ecclesiam non Parochialem, & aliam similiter non Parochialem, vt fuit tentum in vna Valentina decimarum de Candia 2. Maij 1603. 10. Decembris eiusdē anni, & 19. Martij 1604. coram Pamphilio.

Aduertendum tamen est, quod hæc conclusio de præscriptione non procedit quoad fructus subrogatos in locum illorum qui prius colligebantur, & quorum decimandi ius fuit præscriptum.

8 Nam licet mutatio seminis non mutet obligationem, c. comissum, & ca. cum in tua de decim. Hostien. in summa eod. tit. §. final. q. 10. Bolognet. conf. 29. n. 3. Adeo vt si decima frumenti sit debita alicui Ecclesiæ, & loco frumenti feratur Crocus, de croco tanquam de subrogato eidem Ecclesiæ decima debeat. Rota apud Paleot. dec. 70. & fuit tentum in vna Conchen. decimarum 5. Maij 1600. & 27. Iunij 1601. corā Card. Pamphil. Nihilominus hoc non procedit quando decima frumenti erat debita ratione præscriptionis, quia tunc decima croci nati in loco, in quo alias ferebatur frumentum pro parte Ecclesiæ respectu decime croci debetur, ita Rebuff. de decimis quæst. 6. n. 35. Sed hoc etiam adnotandum est, quod licet ius decimandi aliquando præscribi possit, tamen libertas non soluendi decimas in totam præscribi nō potest etiam a personis Religiosis, Rebuff. in dicto tract. de decim. quæst. 13. n. 60. vers. sed libertatem, latè Balb. de præscript. 5. part. princip. q. 7. nu. 3. & seq. Hinc Hostien. in summa de consuetud. §. fin. n. 14. vers. ergo discretus Monachus dicit quod contra Episcopum, vel Ecclesiam Parochialem, nō debet Monachus allegare præscript. sed consuetudinem sequitur, Ruyn. conf. 142. num. 11. vers. per hoc inferit. lib. 5.

9 Et talis consuetudo debet esse præscripta saltem spatio quadraginta annorum, gloss. vlt. cum qua transeunt omnes in c. cum quibusdam §. ille quippe de decim. Boich. in c. peruenit nu. 9. eod. tit. Gemin. in c. 2. eod. tit. §. ceterum num. 3. Franch. in §. Diocesani nu. 1. in fine eod. tit. lib. 6. Balb. vbi supra part. 1. quintæ partis princip. quæst. 7. n. 3. vers. fallit.

Et quod talis libertas non soluendi decimam, præscribi non possit etiam si per mille annos constaret non fuisse solutum, probat text. in cap. causam, & ibi

omnes Doct. de præscript. & concordantes plures allegat Triusan. in decis. sua ciuil. 29. num. 15.

Potest autem a Rectore fieri compositio super modo soluendi decimam, & talis compositio durat eo viuente nisi a Papa fuit confirmata, quia tunc durat perpetuò, Zabarell. consil. 146. nu. 2. Non tamen fieri potest compositio diminutiva quantitatis cum laicis sine consensu Papæ, gloss. Abb. & alij in cap. venerabilis de confirmat. vtil. vel inutil. & in cap. ex multiplici de decim. & in cap. 2. de transact. Bertrand. consil. 14. & conf. 116. lib. 1. Rebuff. in tract. de decim. quæst. 13. n. 19. & seq. vsque ad num. 27.

RESOLVT. CCXCVI.

1 Oblationes à quo tempore caperunt.

2 Oblationum nomine quæ veniunt.

3 Oblationes quando necessario fieri debent, & à quibus prohibeantur num. 4. 5.

6 Laici quando possunt recipere oblationes à Clericis.

7 Laici non exigunt tributum ab Ecclesijs.

An inter iura Parochialia numerentur oblationes.

1 Certum est, quod oblationes à Deo fuerunt ordinatæ. Non apparebis, inquit Dominus, ante conspectum meum vacuus. Ceperunt autem oblationes tempore Cain, & Abel, alij dicunt tempore Noë, edificauit Altare Domino, tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundi, & obtulit illa in Holocausta super Altare. Et in lib. Num. cap. 6. vbi habetur, quod Principes Israel obtulerunt munera coram Domino sex praelustra recta, cum duodecim bobus, & alia quæ præcepit Dominus.

2 Et oblationum nomine veniunt quæcūque de proprijs, & licitis rebus à fidelibus offeruntur, & sub nomine oblationum continentur omnia quocunque titulo ad Ecclesiam perueniunt, c. causam de verborum significat. & text. in cap. cum inter eod. tit. & propriè oblationes dicuntur illæ quam faciunt fideles dum offerunt ad Altare, vel ad manum Sacerdotis; Rebuff. de decimis q. 1. num. 27. Soc. de oblationibus quæst. 3. & Troill. eod. tract. quæst. 2. 1. Carat. de iuribus parochialibus cap. 3.

3 Et quamuis non cogatur quis ad offerendum, & ad oblationes faciendum, quatuor casus sunt in quibus oblationes necessariò sunt faciendæ. Primò, consuetudo, nam vbi extaret, quod in quibusdam festiuitatibus Parochiani soliti sunt certas facere oblationes, illis neglectis, aut non præstatis, possunt per Superiorem cogi ad illam consuetudinem seruandam, & videtur dici de consuetudine per decem annos recepta; Secundo, si Parochus indigeat tunc enim cogendi sunt ad offerendum sub priuatione Diuini Officij. Tertiò, in diebus festiuis, vbi Ecclesia non habet Decimas, & de hoc infra. Quarto, vbi relictum fuit aliquid ex testamento, vt probat text. in cap. ad Apostolicam, & quod ibi communiter notatur in c. ad Apostolicam de Simonia. Nauarr. in Manuali c. 232. nu. 29. ca. cum sit de simonia; Rebuff. de decimis quæst. 1. num. 24.

4 A nonnullis tamen prohibentur oblationes recipere, prout primo. Ab Hæreticis, Iudæis, excommunicatis. Non ab oppressoribus pauperum. Non à raptoribus. Non ab usurariis. Non ab affinibus atrocium criminum. Non ab inuadentibus bona Ecclesiæ, antequam restituant. Non à publicis meretricibus. Et hoc in detestationem criminis eorum, & ne videatur illorum peccata fouere, c. grauius 3. q. 7. c. non est 1. q. 1. Flor. 3. par. tit. 12. ca. 11. c. oblationes, dist. 30. Cod. super eodem emp. c. quia de usur. Card. Hostien. c. 56. c. de viro 12. quæst. 9. c. extrahens de Decim.

5 Nec laici debere recipere à Clericis oblationes, nec

nec aliqua in hoc consuetudo esset admittenda, & que si extaret potius abusus, quam laudabilis consuetudo, nam tales prætendentes à Clericis oblationes sunt excommunicandi, & omnis consuetudo cõtraria sublata fuit. Limitatur primò, quod possint ex causa recipere Laici à Clericis oblationes ad tempus cum causa sit pia ad fauorem Ecclesiæ, & animæ salutem, tamen nõ licet eas accipere propria auctoritate, sub quouis pre-textu, sed Sacerdoti conuenit illas pauperibus erogare, vel in casibus, ubi causa pia subest. Limitatur secundo in consuetudine introducta in Italia, per quam in festo Purificationis B. Virginis, Laici recipiunt oblationes Candelarum benedictarum à Sacerdotibus, quæ seruanda erit his concurrentibus. Primò quando ex istis oblationibus Ecclesia nullum damnum pateretur, & Populus ad deuotionem excitaretur, quod intelligendum est quantum ad vnā candelam pro quolibet, alias esset damnosum, quia esset tributum debitum ab Ecclesia laicis, nec Episcopus potest cogere Sacerdotes ad dandum. Idcirco consuetudo visitata quod ad domos deferantur non est laudabilis, eò quod hoc modo quasi videntur laici exigere tributum ab Ecclesia, quod tolerandum non est, & talis non vsus, sed abusus est, qui punitur. Vnde in Conc. Prou. Mediol. cautum est ne Candelæ benedictæ deferantur domum ad laicos, saluo si Patronus aliquis beneficij iure habet ius illas exigendi. Voluntariè tamen oblatas candelas laici possunt recipere, & non potest quis præsumere quod Ecclesia sit constructa sub hac tributaria conditione, quia à lege prohibitum est, de quibus omnibus latè Goffred. & Hostiens. in summa de oblationibus Syluest. verb. decima, quæst. 3. Diu. Thom. 2. 2. quæst. 86. Paris. conf. 155. & facit text. in capitul. ubi iste 74. distinct. cap. priuilegium 18. qu. 3. cap. quæst. 13. quæst. 23. & text. in cap. postquam. 19. dist.

RESOLVT. CCXCVII.

- 1 Oblationes quæ sunt intra limites parochiæ Oratorijs Parocho non acquiruntur. & num. 2. 3. 4.
- 5 Imagines Sanctorum possunt in priuatis domibus detineri.
- 6 Oblationes quæ sunt tempore Iubilæi ad quem spectant.
- 7 Oblationes quando spectant ad Episcopum.

In quibus casibus Parochus priuatur iure parochiali circa acquisitionem oblationum.

Licet vt supra diximus, oblationes quæ sunt in parochiæ limitibus quærantur Parocho, nonnulli tamen inueniuntur casus in quibus hoc ius cessat inter quod sunt.

- 1 Primo, ubi oblationes fierent oratorijs, vel Confraternitatibus, quia tunc non Parocho, sed in utilitatem Ecclesiæ conuerti debent, Abb. in cit. c. pastoralis, Felyn. in c. dilectus de offic. ordinarij, Dec. in conf. 127. & in conf. 248. Alex. de Neuo conf. 63. num. 6. & seq. Canale. de oblation. quæst. 8. in princip.
- 2 Secundus casus est, ubi oblationes fierent Cappellæ in aliqua Ecclesia existenti, quoniam tunc non parochus, sed ipsi Ecclesiæ quaruntur, ubi ex coniecturis appareret contemplatam fuisse Ecclesiam, nam ex consecutione percipi potest, vt si in ipso Altari adesset imago alicuius Sancti, cuius intuitu fierent oblationes, debentur Altari, non Rectori, in dubio autem oblationes, quæ sunt in aliquo Altari præsumuntur fieri intuitu Ecclesiæ, vt probat Felyn. ubi supra, Soc. cit. tract. de oblationibus q. fin. Abb. in c. fin. de successio-nibus ab intestato, & in cap. pastoralis, ubi supra. Genuesin. praxi c. 72. n. 14.
- 3 Tertius casus in oblationibus factis Cappellæ, seu

Oratorio sito intra fines Parochiæ, ubi intuitu imaginis depictæ in dicta Cappella, vel Oratorio essent factæ, quia tunc non Parocho, sed Oratorio quaruntur, Felyn. in c. requisiti de testamentis, Abb. in ca. 3. de Ecclesijs adificandis, & in c. ex transmissa de præcriptionibus, & Dec. in cit. conf. 248. & Doctor. in rubrica, & in c. quamuis de decimis.

- 4 Quartus casus in oblationibus factis in parietibus domus alicuius priuati, præsertim si offerens obtulisset contemplatione Domini domus, puta si talis esset pauper, vel tales oblationes in pios vsus conuerteret, tunc enim illius Domini oblationes efficerentur, item si ex tacita voluntate, vt si offerens sciebat Dominum domus ex consuetudine conuertere oblationes in suas necessitates, vel pios vsus. Nec obstat, c. Hanc consuetudinem 11. quæst. 1. quia loquitur de oblationibus Ecclesiæ, non in loco profano. Si verò daretur ignorantia in offerente, vel non posset apparere de voluntate offerentis, tunc nõ acquireretur Domino domus.

Si autem imagini donaretur pes, aut brachium, quod illi deficiebat, tunc est Domini illius domus, quia corpus principale trahit ad se illam partem. Notandum item est non posse compelli Dominum domus, vt destruat imaginem, cum prohibitum non reperitur imagines Sanctorum non posse detineri in priuatis edibus, & vjs publicis.

Excipitur tamen nisi Populus abuteretur dicta imagine, vel esset periculum Idolatriæ, tunc enim posset Episcopus illam destrui facere, & tunc id faciendum est sine Populi scandalo, & Sanctorum offensione, Dominus verò domus posset imaginem delere, frangere, & abradere, quod intelligendum dummodò non fiat in contemptum, & sine Populi scandalo. Ita Maluet. de oblationibus rubric. 4.

- 6 Quintus est casus. In oblationibus, quæ sunt tempore Iubilæi in Ecclesia Cathedrali, nam spectant ad Archiepiscopum, non ad Episcopum, quoniam cum Archiepiscopis habeat curam animarum, & administrationem Sacramentorum, habet consequenter in omnibus oblationibus de iure communis fundatam intentionem; vt censuit Rota Romana, in vna Beneuenti spolij 10. Decembris 1585. coram Penia, & Crauet. ubi supra quæst. 12.

6 Sextus & vltimus casus est, in oblationibus factis celebranti, nam cedunt Ecclesiæ Rectori, Crat. ubi supra, ubi notandum, quod si Episcopus celebraverit Missam in Parochiali oblationes in ea factæ sunt Episcopi, nam tota sua Diocesis intelligitur eius Parochia. Limitatur primò, quando consuetudo esset in contrarium. Limitatur secundo, quando Episcopus in vno loco longam traheret moram, & nimis frequenter celebraret. Oblationes factæ in consecratione Ecclesiæ spectant ad Episcopum. Ampliatur etiam ad oblationes factas in consecratione Episcopi, vt debeant esse Episcopi, non assistentis. Si consuetudo sit, vel statutum, vt oblationes, quæ sunt die Dominico debeant esse Prælati, & in festo principali debeant esse Episcopi, si festum principale occurrat in die Dominica, si oblationes fuerint contemplatione Domini cedunt Prælato, aliæ cedunt Episcopo; vel dic, quod oblationes factæ ab alienis Parochianis, censentur factæ ratione festiuitatis, à proprijs autem Parochianis, cum dubium sit cuius contemplatione fiant, diuidenda sunt.

Ex his resoluitur quæstio, quod oblationes, quæ sunt in Missa de sponso, quæ celebrantur à Parocho in aliena Parochia debent esse celebrantis, cum eius contemplatione dentur.

RESOLVT. CCXCVIII.

- 1 Ecclesiæ nouæ adificari non possunt absque Diacesi con-

consensu, & an id extendatur ad Parochum intra fines

- 3 *Ecclesia parochialis habet privilegium, ut intra suos fines alia Ecclesia edificari non possit.*
 4 *Oratoria priuata concessa intelliguntur, sine parochia praeiudicio, & in illis celebrari vetitur in certis diebus.*

An inter iura Parochialia connumeretur ut noua Ecclesia intra fines parochiae edificari non possit absque Parochi consensu.

- 1 **P**luries scripsi non posse nouas Ecclesias atque Monasteria edificari absque Diocesani consensu, vt censuit Sac. Conc. Trid. sels. 25. ca. 3. de Regularibus.
 2 Sed quaesitum fuit an id extendendum ad consensum Parochi quoties intra fines Parochiae noua edificaretur Ecclesia, & dicendum est pariter requiri Parochi consensum; idq; numerari inter iura Parochialia, vt ex pluribus probat Nouarius in nouo Iuris Pontific. conclus. 10. vbi si Parochia esset Ecclesia, & vellet alia edificari, & si accederet Episcopi, aut Praelati consensus id fieri nequit absque Parochi etiam consensu ne iuribus sua Parochialis Ecclesiae praeiudicium fiat, vt argum. cap. dilectus de Cappell. Monachorum, voluit Guid. Pap. decis. 1. ibo. & scribitur de sent. decis. 1. nu. 2. de oper. nou. nunciat. asserens praestari cautionem de demolendo, & quod interim pendente lite non consecratur, sequitur Franc. March. dec. 10. 14. vol. 3. nouiter, Ego ipse in Collect. 2. 390. num. 1.
 3 Vnde Ecclesia Parochialis gaudet privilegio, vt intra vius fines alia Ecclesia, vel Cappella non possit edificari inuito eius Rectore, quia esset facere in sui praeiudicium cum comprehendat quidquid est intra fines eiusdem Parochiae quasi totum ipsum solum per fines designatos sit certo modo in possessione ipsius Parochiae, vt contra eius voluntatem alia Cappella edificari nequeat. c. quicumque 16. q. 1. & c. Pastoralis de his quae fiunt a Praelato.

Et in facultatibus extruendi Oratoria, stylus Romanae Curiae haec inter alia ad fauorem Parochialium apponere consuevit, quae & ab Episcopis in huiusmodi concessionibus apponi debentur.

- 4 Vt Oratorium decenter instructum, & ornatum, & ab omnibus actibus domesticis liberum existat, tum vt concessio intelligatur sine Parochialis Ecclesiae praeiudicio, & excipiantur dies Natalis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari non liceat, sed Parochialis frequentetur quodque alij praeterquam seruitio personae cuius intuitu Oratorium conceditur necessarij ibidem audientes Missam ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia per hoc non liberentur. Pialeg. in praxi par. 2. c. 3. tit. de Visit. Eccl. Paroch. num. 11.

RESOLVT. CCXCIX.

- 1 *Missae an sit in Parochia audienda.*
 2 *Sacramentum Eucharistiae sumi debet in die Paschatis in propria Parochia, vel in Cathedrali, num. 3.*
 4 *Parochus vagabundorum quis dicatur, & quis Peregrinorum, num. 5.*

An auditio Missae in die Dominico numeretur inter iura Parochialia.

- 1 **V**nusquisque tenetur Parochiae suae interesse, vbi commodè id fieri potest ad audiendum verbum Dei, cogi tamen non potest vt Missam audiat in Parochia, quia nimirum Sac. Concil. Trident. vtitur verbo moneant. Quinimò extat declaratio Leo. X. qua declarat, satisfieri huic praeepto si audiat Missam in Ecclesijs Regularium Sac. Concil. Trident. sels. 24.

capitul. 4. de reformat. Conf. in Coll. Priu. Min.

- 2 **V**nusquisque fidelis tenetur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum suscipere quolibet anno in Parochia sua; Quae Communio legitima est si ante, vel post octo dies in Paschate fiat, & satisfiat praeepto; c. omnis ver. term. de poenit. & remiss. Nauarr. in Manual. cap. 21. num. 45.

Excipiuntur pueri, quia ob reuerentiam tanti Sacramenti tardius communicant quo vsque in eis celsauerit puerile iudicium, quod & Sac. Concil. Trid. expressit clarius, quam text. ipsius. c. omnis vtriusque sexus in illis verbis, cum ad annos discretionis peruenierint, sels. 12. de sac. Euchar. Sacram. Can. 9. Nauarr. c. 21. num. 52.

Die Paschatis administrare hoc Sacramentum non licet Regularibus, alijs verò diebus id eis est permilsum, c. quicumque 13. quaest. 1.

Satisfacerent omnes tamen praeepto Ecclesiae si communicauerint in Ecclesia Cathedrali, Episcopus enim, & Ecclesia Cathedralis concurrunt in cura animarum cum omnibus Parochis, Diocesis, & quilibet ex Diocesi recipere potest Sacramenta in Cathedrali, Gemen. in praxi c. 26. num. 22.

- 3 Satisfacit item praeepto communicans quocunque die Hebdomadae sanctae, seu quocunque die Quadragesimae si sit consuetudo, Nauarr. c. 21. num. 45.

4 Vagabundorum Parochus dicitur quilibet Presbyter Parochialis, vbi ipsi extiterint, quia non habent domicilium proprium, & ideo ibidem fortiuntur quousque in dicta Parochia extiterint, ex eo dicti vagabundi cum lares certos non habeant, Abb. in c. final. de form. compet. Nouarius in pragmat. Regni 1. sub rubrica, de vagabund.

- 5 Peregrini possunt confiteri illi Parocho in cuius Parochia inueniuntur, & resolutum fuit hoc dubium ex declaratione facta viue vocis oraculo ab Eugenio IV. Viatores vbi se inuenerint in Paschate, illi Parocho sint obligati tanquam incolatum habentes circa Sacramenta Poenitentiae, & Eucharistiae, Sot. in 4. dist. 18. q. 4. art. 2. & alij communiter.

RESOLVT. CCC.

- 1 *Canonica portio connumeratur inter iura parochialia.*
 2 *Operarius dignus est mercede sua.*
 3 *Quarta parochialis debetur Parocho etiam si in aliena parochia sepulta est.*
 4 *Quarta parochialis an debeatur Commendatario.*

An inter iura Parochialia connumeretur Canonica portio, seu quarta funeralis.

- 1 **C**onnumeratur pariter inter iura parochialia Canonica portio, seu quarta Parochialis, quae Parochis debetur propter Sacramenta, quae illi ministrat suis parochianis, & sic propter onus, quod in eorum administratione subeunt. c. 1. c. relatum, c. de his, cap. cum liberum de sepult. Clem. dudum, §. verum eod.
 2 dignus est enim operarius mercede sua, & non alligabitur os boui trituranti, 1. Corint. 9. c. quicumque 12. quaest. 2. Nouarius forens. quaest. 22. n. 8. tom. 2.
 3 Et ideo debetur Quarta Ecclesiae parochiali illius, qui defunctus, erit etiam si alibi eligat sepulturam, ca. de his c. super eo c. super nostra de sepult. Clem. dudum eod. Vbald. tract. de quarta c. 8. c. 2. de sepult. in 6. secundum rationabilem consuetudinem regionis c. certificari, de sepult.
 4 Et debetur etiam Vicario perpetuo Comendatario c. nemo, de electione in 6. & Vicario temporali c. cum ex eo, de elect. lib. 6. Item Sacerdoti conducto, & habenti curam Parochianorum c. requisisti, de testam. & hoc quando nullus adesset Rector.

Si paro-

Si parochialis fuerit Collegiata, cura non residente pœnes certam personam, diuidetur inter Clericos Ecclesiæ, ita quod singuli habebunt portionem nisi aliter statutum, vel consuetudo statuerit, Ioan. de Lignano c. fraternitatem, de sepulturis, si Cappellani Cathedralis sepeliuntur in Cathedrali, vel alibi eligunt sepulturam. Quarta debetur parochio habitationis, Lap. allegat. 62. num. 2. vers. in contrarium. Rebuff. tract. de decimis q. 5. num. 13. debetur enim parochiæ immediatè non autem Matrìci, & si parochus immediatus non petat, Episcopus potest petere, Bald. conf. 270. n. 1. ad finem, versic. & si corpora, & ad hanc materiam spectantia nonnulla practicabilia congerit Nouarius in suo tract. de incertis, & malè ablati priuileg. 46. vbi plura de quarta.

RESOLVT. CCCII.

- 1 Funeralia spectant ad Parochum quando Defunctus non elegit sepulturam.
- 2 Funeralium appellatione quæ veniant.
- 3 Funeralia parochiali Ecclesiæ debentur, non autem Cappellano Oratorij priuati.
- 4 Parochus habet intentionem fundatam super funeralibus.
- 5 Administratio Sacramentorum spectat ad Curatos.
- 6 Papa quando censetur derogare voluisse Conc. Trident.

Funeralia an connumerentur inter iura parochialia, & quænam dicantur Funeralia.

- 1 V Bicumque ille qui est de parochia sepelitur in Ecclesia parochiali, vel aliam, non eligit sepulturam, funeralia illa spectant ad ipsam parochiam in qua defunctus tumulatur, vt per Vbald. in tract. de quarta Episcopali, nam est de iure parochiali habere funeralia, nec parochus debet fraudari, si alibi parochiani eligunt sepulturam.
- 2 Ipsorum funeralium appellatione hodie veniunt candelæ, quæ circa cadaver accenduntur, Maceris omnis quæ supra Castrum doloris, & corpus constituitur, pannus siue lanens, siue tericeus, siue aureus contextus quo feretrum tegitur, & omnia quæ cum funere computantur, & pro illo in Ecclesia per hæredes preparantur, siue alias efferentur, extrin. inter cunctas, de priuilegijs, glof. in d. Clem. dudum, vbi Abbas de sepulturis, prout mortuaria sunt illa quæ offeruntur pro mortuis, Vbald. de quarta Episcop. c. 4. n. 10. p. 2.
- 3 Amplia, quod funeralia parochiali Ecclesiæ debentur, nec Cappellano Oratorij priuati, vt determinauit Rota in vna Bergomen. funeralium Luna 7. Nouembr. 1594. coram Eminētissimo Cardinali Mantica, cuius tenor talis est, videlicet.

Placuit Dominis sententiam Vicarij Bergomensis latam ad fauorem Præpositi Ecclesiæ Sancti Alexandri esse confirmandam nisi à Confraternitate Disciplinatorum Sancti Bernardini probetur priuilegium recipiendi funeralia de quibus agitur; Nam ea quidem inter iura Parochialia connumerantur, & Parochiali Ecclesiæ debentur c. 1. & c. relatum, & c. cum liberum de sepult. Abb. in rubric. de Paroch. n. 23. Vnde Cappellano priuati Oratorij applicari non debet sed Parochio, qui curam exerceat animarum, cui non propter se, hoc est ratione salarii, seu laboris humani corporis, sed propter Ecclesiam cui præsidet debeatur, Bonif. de Vital. in Clem. duarum S. verum nu. 9. de sepulturis.

- 4 Habet enim parochus fundatam intentionem in istis funeralibus, prout in administratione Sacramentorum, iuxta deducta per Rotam in vna Neapolitana priuilegij Veneris 3. Iunii 1622. coram Eminētissimo Cardinali Caualerio, cuius tenor sequitur.

Paulus Quintus sanctæ memoriæ ad instantiam Vni-

uersitatis, & hominum Iannensium, Neapoli existētium, concessit per litteras in forma Breuis eidem Vniuersitati facultatem erigendi Ecclesiam in Ciuitate Neapolis, & quod Cappellani dictæ Ecclesiæ ad mut. in amouibiles deputandi per dictos homines possent ministrare Sacramenta Sanctissimæ Eucharistiæ, Extreme Vnctionis, & alia Sacramenta Ecclesiastica Iannensibus in propriis, vel alienis domibus infirmitate detentis, etiam in die Sanctissimæ Resurrectionis Dominicæ, & quod corpora Iannensium Defunctorum in dicta Ecclesia sepulturam eligerent, abque licentia Ordinarij, aut Parochorum possent in ea humari sine tamen præiudicio iurium Parochialium cum clausula; Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac etiam in Prouincialibus, seu Synodalibus Concilijs editis.

Hoc Breue fuit per Vicarium Illustrissimi D. Cardin. Archiepiscopi Neapolitani executioni demandatum contra Rectores Ecclesiarum Parochialium, qui funera Iannensium in dicta Ecclesia impediabant; causa vero mihi in Rota commissa dubitari auri, & rectè fuerit ad executionem dicti Breuis processum, & Domini omnia validitate executionis responderunt non fuisse rectè processum ad executionem.

Moti sunt autem, quia de iure communi administratio Sacramentorum spectat ad proprium Parochum, vt de Sacramento Extreme Vnctionis Rodriquez quæ. regul. tom. 3. q. 77. ar. 1. in principio, & est tex. in Clem. dudum vers. verum de sepulturis, quæ edita fuit in Concilio Generali Viennen. & de Sacramentis Penitentis, & Eucharistiæ est dispositio Concilij Generalis Lateranensis in cap. omnis viri, quæ sexus de penitent. & remiss. Quo vero ad Sacramentum Matrimonij tam in Concil. Trid. sess. 24. c. de reformat. Matrimonij, quam in Concilio generali Viennen. de quo in Clem. 1. de priuileg. disponitur, vt soli Parochi possint intervenire; Vnde ad hoc vt Breue prædictum Vniuersitati Iannensium suffragaretur necesse fuerat specialiter derogare Concilijs Generalibus c. ex parte de Cappell. Monach. Felyn. in c. nonnulli n. 2. de rescript. Archidiacon. in c. 1. n. 2. circa medium de constit. in 6. Cardin. Lancellott. de Concil. lib. 5. art. 18. num. 8.

- 6 Et quamuis dispositionis Concilij Trid. censetur derogatum quando contra illud Pap. dispositum, vt in Sancti Angeli pensionis 16. Decembris 1594. coram Cardin. Pamphilio, tamen id solum procedit quando constaret Papam derogare voluisse, vt per Gonzal. ad regulam 8. glof. 6. nu. 120. Quæ voluntas hic non visa fuit adesse, cum solum Papa derogauerit Concilijs Synodalibus, & Prouincialibus, non autem Generalibus, quorum dispositiones egent speciali derogatione, vt per Felyn. Archidiacon. & alios supra alleg. Vnde videtur quo ad Concilia generalia voluisse illa remanere illesa; Responsum etiam fuit satis esse idem quod disponitur in Concilio Trident. de presentia Parochi, quoad matrimonia fuisse etiam dispositum in Concilio generali Viennen. de quo in dicta Clement. 1. de priuileg. quatenus ibi mandatur Religiosos non posse Sacramenta Extreme Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrare, vel matrimonia solemnizare, non habita super his Parochialis presbyteri licentia speciali, quod procedere in quolibet sacerdote affirmat Rodriquez dicta quæst. 79. articl. 1.

Et ideo cum Breue prædictum tamquam concessum ad instantiam Vniuersitatis Iannens. & non Motu proprio indigeret iustificatione, & non fuerit iustificatum; in præmissis visum fuit non potuisse executioni demandari.

RESOLVT. CCCII.

- 1 Parochus an possit agere pro legato relicto Parochio pro celebratione Missarum.
- 2 Decisum Rot. ad punctum refertur.

An inter

An inter iura parochialia connumeretur exactio legati pro celebratione Missarum ipsi Parochia facti.

Respondeo affirmatiue arguendo a simili de relicto Cappelle pro Missarum celebratione, cuius exactio ad Rectorem pertinet, vt censuit Rota in vna Beneuentana legati 9. Decembris 1615. coram D. Canalerio, cuius tenor est.

2 Domini responderunt pro Informante videlicet, exactiorem annui legati scutorum 50. relictorum per quondam Ioannem Baptistam Rubinum, Cappelle Sancti Antonij in Ecclesia Metropolitana spectare ad Antonium illius Rectorem, qui prouisus fuit a Clemente VIII. fel. memor. per resignationem in manibus Sanctissimi factam a Gentilutio eius predecessore, & possessionem accepit, & illius redditus percipit, vt deponunt testes, vnde ad ipsum vti Rectorem competit ius agendi ex iure sua Ecclesie cui legatum relictum fuit, præsertim cum legatum factum fuerit pro Missis celebrandis in dicta Cappella pro anima suæ, & suorum predecessorum, qui in dicta Cappella sepulti sunt, ad tradita per Vbald. in tract. de Canon. & Episcop. port. c. 4. quæst. 15. num. 2. & seqq. & cap. 7. num. 57. & seq. Nec visum fuit ob stare quod hæc Cappella fuerit dilatata, & ad maiorem ornatum Ecclesie incorporata Cappelle Sanctissimi Sacramenti, quia non constabat de vniue aliqua; Immo constat Cappellaniam fuisse, & hodie esse in statu collatio, cum antea possideretur a Gentilutio, per cuius resignationem fuit prouisus Antonius qui hodie possidet, vt dictum est.

RESOLVT. CCCIII.

- 1 Manuteneri debet habens fundatam intentionem licet possessionem non probet, & num. 3. 4. & 5.
- 2 Episcopus habet intentionem fundatam exercendi iurisdictionem in sua Diocesi.
- 6 Privilegiū allegans manutenendus est in eo quod allegat.
- 7 Manuteneri debet in possessione is qui in ea est, licet habeat iuris resistentiam.

Intentio fundata Parochi in iuribus Parochialibus in quibus nam dilatetur, ac limitetur.

- C**ommunis, & trita est iuris conclusio, quod habens fundatam intentionem, suam de iure communi debet manuteneri, etiam nulla probata possessione, per tex. in c. cum personæ, in fine, & ibi notant omnes, de privileg. in 6. Qui generaliter allegari consuevit, licet loquatur de Episcopo, qui habet de iure communi fundatam intentionem exercendi iurisdictionem quo ad omnes subditos in tota sua Diocesi, & in qualibet eius parte, etiam in inuitos, c. cum quærente, de officio ordinarij. c. cum Episcopus, eodem tit. lib. 6. c. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. Vnde Episcopo per hanc solam rationem assistentiæ dandum est mandatum de manutenendo, etiam si non probet quasi possessionem, vt disponitur in illo text. & tenuit Verall. decif. 203. p. 2. Rota in vna Bononien. Sancti Petronij 28. Aprilis 1595. coram Eminentissimo Card. Mantica, & in vna Veronen. iurisdictionem 18. Martij 1596. coram Pamphilio, & sic a simili dicendum est fauore Parochorum in eorum iuribus parochialibus.
- 3** Conclusio locum habet, etiam si contra habentem iuris communis assistentiam, exhibeatur privilegium, seu titulus, quia donec de illius reuerentia disputatur, ei datur manutentio, dummodo producat titulum, non sit in possessione, vt in dicto cum personæ §. pen. & ibi Lap. Abb. nu. 4. & ita fuit resolutum per Rotam in vna Carthagin. decimarum 27. Iunij 1590. coram Gypso, & in vna Valentina decimarum 20. Februar. 1598. coram Peregrino.

Et procedit quamuis inferior alleget præscriptio-

nem, quia Ordinarius, siue sit in possessionem iurisdictionis, siue non, vtitur sua iurisdictione contra eum quousque præscriptionem probauerit, vt dicit Lappus in dicto c. cum personæ, num. 4. vers. 2. per illum text. in fine subdens hoc esse propter odium præscriptionis, & propter iuris communis fauorem, & Lapum sequitur ibi Anchar. nu. 6. in 12. not. Gem. in §. si vero vers. 2. Franc. in 2. not. Socci. in c. recepimus, nu. 72. de privileg. lib. 6. & fuit tentum per Rotam in vna Salamantina iurisdictionis 18. Aprilis 1581. coram Cantuccio, vt in decif. diuersorum 145. p. 1. & in allegata Veronen. iurisdictionis coram Cardin. Pamphilio in qua Episcopus agebat contra Decanum, & Capitulum, quibus ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 2. de reform. præseruatur immemorabilis consuetudo cognoscendi causas criminales, & matrimoniales: & fuit dictum, quod Episcopus solus debebat manuteneri propter iuris assistentiam in facultate exercendi dictam iurisdictionem, donec contra eum per tres conformes immemorabilis probaretur.

4 Nec non est vera etiam in Ordinario inferiore; Nā hic quoque danda est manutentio, nulla probata possessione, quando habet iurisdictionem fundatam ex privilegio, vel consuetudine, quæ sit ita notoria, vt negari non possit, secundum Ioan. Andr. in dicto c. cum personæ, in princip. vbi ita extendit illum text. & cum sequuntur ibi Gemin. 4. Franchus num. 2. & Anchar. in primo not. qui rationem reddit, quia notorium facti eundem habet effectum, quem habet notorium iuris, quoad iurisdictionis exercitium.

5 Cessat autem firmata conclusio; Primo quando assistentia iuris communis est turbata, & obscura, quia tunc non releuat, nec ex ea datur manutentio; sed Rota solet omisso iudicio possessorio aggredi merita, causæ, & discutere petitorum, vt fuit obseruatum in pluribus causis, & signanter in vna Lucen. seu nullius iurisdictionis 4. Maji 1598. coram Eminētissimo Cardin. Seraphino, & in vna Montis Regalis 4. Nouembris de eodem anno coram Penia.

6 Item quando contra habentem iuris communis assistentiam, allegatur privilegium, simul cum præscriptione, quia tunc manutenendus est ille, qui privilegium allegat: & ratio est, quia possessio non est adeo infecta, neque habet tantam resistentiam iuris, neque talem præsumptionem contra se, cum iustificetur ex titulo, vt non sit habenda in considerationes quemadmodum, si sola præscriptione niteretur, & ita habet text. in d. c. cum personæ, & distinguunt omnes Doctores ibi post Lap. Anchar. in 12. not. Gemin. in §. fin. num. 3. & Franc. num. 2. & fuit resolutum in vna Salamantina iurisdictionis 17. Decembris 1582. coram Card. Seraphino.

Quod tamen declaratur quando privilegium, & possessio stricte percutiunt casum de quo agitur, alias secus, vt tentum fuit in allegata Segontina Decimarum 30. Octobris 1600. coram eodem Eminētissimo Cardinali Seraphino.

7 Similiter non habet locum pluries dicta conclusio, vbi cumque alter existit in possessione, quia is manuteneri debet, licet ipsi ius commune resistat, Couar. practic. quæst. c. 17. num. 6. Menoch. de retinend. possess. remed. ult. nu. 21. & 22. Capyc. decif. 189. & ita pluries scio fuisse practicatum in Curia Archiepif. Neapolis.

RESOLVT. CCCIV.

- 1 Prescribi an possint iura Parochialia.
- 2 Prescriptio non habet locum nisi in casibus de iure expressis.
- 3 Decima an prescribi possint.
- 4 Inferior an possit prescribere iura Superioris.
- 5 Abbas an possit prescribere contra Episcopum.

Iura

Iura Parochialia An possint præscribi.

- 1 **A**duersus iura Parochialia solet quandoque opponi de præscriptione, unde licebit hic inuestigare si talis præscriptio procedere possit, cum regulariter illa non habeat locum, nisi in his casibus, qui in iure sunt expressi, ca. 1. vbi glos. de præscript. Couar. in regul. potestor. par. 2. §. 3. num. 7.
- 2 Et quidem dicendum est, posse præscribi talia iura, cum videamus decimam, quæ est de iuribus parochialibus præscribi posse, cap. ad aures, de decimis, cap. de quarta eod. tit. Nauar. consil. 1. de decim. & latius fuit dictum supra in resolut. si ius percipiendi decimas, connumeretur inter iura parochialia versic. præterea.
- 3 Item quia inferior potest præscribere iura Superioris, c. auditis, de præscript. ca. cum olim, eod. tit., vbi probatur Abbatem posse præscribere iura Episcopalia, qui potest cognoscere de causis matrimonialibus, & beneficalibus, cum hæc omnia ad iurisdictionem pertineant, & querantur, cum præscriptione territorij de quo videndi sunt Couar. de sponsal. par. 2. ca. 8. §. 12. n. 1. Suar. de Paz. in pract. to. 2. prælud. 1. n. 8., & Diez de Meua var. quæst. lib. 3. quæst. 24. n. 25.
- 4 Et faciunt pro corroboracione ea, quæ in Superiori proxima quæstione adducta sunt.

PRAXIS FUNCTIONES PAROCHIALES.

RESOLVT. CCCV.

- 1 Iura Parochialia respiciunt vtilitatem Parochi; quid vero functiones, num. 2.
- 2 Parochus in sua Parochia dicitur Prælatus.
- 3 Rector in suo beneficio dicitur Imperator, & Rex.
- 4 Quodnam discrimen sit inter iura Parochialia, & Functiones Parochiales.

- 1 **S**ciendum est pro responsione, quod iura Parochialia respiciunt vtilitatem Parochorum, puta emolumenta, quæ ex Parochia ipsa proueniunt, de quibus satis longè in superiori titulo dictum est.
- 2 Functiones verò Parochiales sunt illæ, quæ à proprio Parocho fiunt, & in quibus Cappellarum, seu quorumvis beneficiorum simplicium Rectores, Sacristæ, & Cappellani se intrinicare nequeunt; sed tale officium ad ipsum tantum Parochum spectat, qui in actu curæ animarum gerit vices Episcopi, c. bonæ rei 12. quæst. 2. & in sua Parochiali dicitur Prælatus, nec non talem habet authoritatem, qualem, & quantam habet Prælatus cum Capitulo in Ecclesia collegiata. Idemq; Rector in propria Ecclesia dicitur Imperator, & Rex, & Apostolorum vices in illa tenet Rom. consil. fin. & ideo semper ibidem præfertur, vt latè per Molin. in tractat. de canon. lib. 2. c. 14.

RESOLVT. CCCVI.

- 1 Candelarum benedictio spectat ad Parochum.

Candelarum Benedictio Num sit functio Parochialis.

- 1 **I**n die Purificationis B. Mariæ Virginis vulgo vocata (la Candelora) solent Ecclesiastici benedicere Candelas, illasq; populo dispensare, quod quidem ius Parochis ad locorum ordinarios parochianos vtique spectat, cum Candelarum Benedictiõnem inter parochiales functiones connumeretur, prout ita ex facto decreuisse Eminētissimorum Cardinalium Congregationem apparet in Summa Bullar. in verbo Missa, & ita quotidiana viget praxis in singulis Regni Diocæ-

sibus, sequitur etiam Carat. in tract. de iuribus parochialibus cap. 6. pag. 6.

Inde dum in mea Ciuitate Vici Equensis prætenderetur in parochia S. Ciri, & Ioannis benedictionem hanc Candelarum esse faciendam per quendam Cappellā, ibidem onus celebrandi nonnullas Missas habebat, dum Reuerendus parochus dictæ Ecclesiæ ad me habuisset recursum, mandatum fuit per meam Curiam, quod talis non se intrinicaret, sed quod præfatus parochus, qui in hoc habebat intentionem fundatam huiusmodi munus exerceret, prout cum effectu sic fuit obseruatum, & obseruatur, prout testatur Nouarius in Opusculo secundo noui Iuris Pontificij conclus. 1. de functionibus Parochialibus.

RESOLVT. CCCVII.

- 1 Benedictio Cinerum spectat ad Parochum.

Benedictio Cinerum An spectet ad Parochum.

- 1 **S**olet primo die Quadragesimæ fieri benedictio Cinerum, & hæc benedictio in propria parochia non potest inuitè fieri nisi à loci paroko, cum Benedictio Cinerum connumeretur inter functiones parochiales, & ideo à paroko sunt faciendæ, prout & sic notatur in Summa Bullar. in verbo Missa, & declarauit sacra Congregatio Rituum sub die 18. Martij 1602. & sic seruatur in praxi, & ita refert quoque Carat. in suo breui tractatu de iuribus parochialibus cap. 6. pag. 6. vers. Functiones propriæ, quas recenset, & sequitur Nouarius in secundo opusculo noui Iuris Pontificij conclus. 1. de functionibus parochialibus.

RESOLVT. CCCVIII.

- 1 Benedictio Palmarum spectat ad Parochum.
- 2 Benedictio Palmarum connumeratur inter functiones Parochiales.

Benedictio Palmarum An sit functio parochialis.

- 1 **F**ertur sacram Eminētissimorum Cardinalium in Rituum Congregatione Deputatorum censuisse Palmarum benedictionem, quæ in toto Christiano orbe in die Dominico proximo Paschatis fieri solet spectare ad parochos locorum Ordinarios.
 - 2 Connumeratur enim inter functiones parochiales huiusmodi Palmarum benedictio, vt legitur in Summa Bullar. in verbo Missa pag. mihi 403.
- Et ideo rationabiliter parochi munus debet esse talem benedictionem impartendi in eius parochiali Ecclesia, prout & vbique seruatur, sequitur Carat. in tract. de iuribus parochialibus pag. 6. c. 6., refert, & sequitur Nouarius in opusculo secundo noui Iuris Pontificij conclus. 1. de functionibus parochialibus.

RESOLVT. CCCIX.

- 1 Benedictio Fontis Baptismalis an spectet ad Parochum.
- 2 Benedictio fontis baptismalis connumeratur inter functiones Parochiales.

Benedictio Fontis Baptismalis An connumeretur inter functiones parochiales.

- 1 **I**n Ecclesijs parochialibus, & quæ sub Magistrorum laicorum gubernio, & directione esse solent extauritis nuncupatis Sacerdotales functiones circa fontis Baptismalis benedictionem spectant ad proprium parochiæ parochum, vt declarauit eadem Sacra Congregatio Rituum sub die 18. Maij in Anno 1602., & refert

refert Summa Bullar. in verbo Missa pag. 403.

- 2 Quia quidem resolutio eo innatur fundamento si quidem certum est, nec dubitari potest, quod huiusmodi benedictio fontis Baptismalis connumeratur inter functiones parochiales, ergo necessario ad ipsum, & proprium loci ordinarium Parochum pertinere debet tale munus exercere, & ita servatur in praxi, & sic scribit modernus Carat. in tract. de iuribus parochialibus c. 6. pag. 6, quem refert Nouarius conclus. 1. de functionibus parochialibus.

RESOLVT. CCCX.

- 1 Delatio Sanctissimi Sacramenti in die Cœne Domini fit per Parochos cum ad illos tale munus spectat num. 2.

Delatio Sanctissimi Sacramenti, & celebrationes Missarum Feriæ V. in Cœna Domini, & Sabbati sancti. An sit functio parochialis.

TEmpore quo Sacra Congregatio Rituum regeretur per Eminentissimum, & Reuerendiss. Cardinalem Prolomæum, & in ea uti Secretarius affidebat Alexander Gratianus die 18. Maij in Anno Millesimo sexcentesimo secundo, eadem Sacra Rituum Congregatio declarauit Sanctissimi Sacramenti Delationes, & celebrationes Missarum feriæ quintæ in Cœna Domini, & Sabbati sancti quoque connumerari inter functiones parochiales, nec tale munus spectare ad Cappellanos, siue Sacristas Ecclesiarum fortè à laicis deputatos, sed ad proprium Parochum, seu Rectorem animarum curam habentem in Ecclesijs huiusmodi institutum, ut habetur in summa Bullar. in verbo Missa, & legitur in tractat. Carat. de iur. parochial. c. 6.

Vnde videmus hodiernis temporibus, tam in Ciuitate Neapolis, quam in alijs Regni loci delationem Sanctissimi Sacramenti fieri à proprijs Parochis, & illos similiter in Feria quinta Cœnæ Domini, & Sabbati sancti celebrare Missas, sequitur Nouarius in opusculo noui Iuris Pontificij conclus. 1. de functionibus parochialibus, tom. 2.

RESOLVT. CCCXI.

- 1 Asperisiones quæ in Paschalis diebus fieri solent in domibus fidelium, an connumerentur inter iura parochialis, & num. 2.

Aspersio domorum An sit functio parochialis.

- 1 Viget praxis, quod in die Sabbati sancti facta benedictione fontis, soleant aspergi domus median- te aqua benedicta.

Quod quidem ius spectat ad Parochos, qui in Parochianorum domibus hæc solemnitate facere debet, nec alius poterit huiusmodi usurpationem prætere- re cum inter functiones parochiales similiter connumeretur huiusmodi facultas aspergendi domos, ut legitur in summa Bullar. in verbo Missa pag. 403. versic. Candelarum, & voluit Sacra Congregatio Rituum, quæ ita declarauit ad fauorem parochorum, sequitur, & meminit Carat. in suo methodico tractat. de Iuribus parochialibus cap. 6. versic. functiones, &c.

- 2 Vnde merito dum in Curia Archiepiscopali Neapolitana ob mortem Eminentissimi, & Reuerendissimi Cardinalis Carafæ bonæ memoriæ Vicarius Capituli Sede vacante, munere fungeret, prætendereturq; pro parte cuiusdam Sacristæ deputati à quibusdam extauritarijs intus quandam Ecclesiam parochialem huius Ciuitatis Neapolis, quod ipse poterat in tali die facere huiusmodi asperersionem, præcedente memoria,

li porrecto pro parte Reuerendi Parochi dictæ Ecclesiæ, per dictam Curiam Archiepiscopalem fuit mandatum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, quod talis Sacrista se abstineret, nec se intromitteret in aspergendo domus parochianorum, & sic fuit manutentus in possessione proprius parochus, qui habebat in huiusmodi functionibus parochialibus assistentiam iuris, & intentionem fundatam, & ita fuit executum.

Sicque alias mandauit in mea Dicecesi Vici Equen- dum casus ex facto accidisset.

PRAXIS APPROBATIO
Confessariorum.

RESOLVT. CCCXII.

- 1 Confessarij approbatio fieri debet ab habente iurisdictionem ordinariam.
- 2 Vicarius, & Capitulum Sede vacante possunt approbare Confessarios.
- 3 Iurisdictionem Episcopalem habens in populum potest approbare.
- 4 Episcopus potest Sacerdotem alterius diocesis approbare.
- 5 Regulares pro audienda confessione secularium indigent approbatione Ordinarij, & quid pro audienda confessione monialium, ibidem.

Approbatio Confessariorum à quo facienda.

- 1 Omnes habentes iurisdictionem ordinariam possunt approbare Confessarios in eorum territorio, & districtu, ita quod approbatio hæc ab Episcopo confirmato, & habente subditos iuxta Concilij Tridentini dispositionem sess. 23. cap. 15. de reform. fieri potest, vel à Vicario Generali, qui vices Episcopi sustinet, aut à Capitulo Sede vacante, tanquam Episcopalis iurisdictionis successore, ea. dum olim de maior. & obediens. latè Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij conclus. 1. de confessione Sacramentali.
- 3 Sicque similiter ab alio habente iurisdictionem Episcopalem in populum exemptum à iurisdictione ordinaria, quia dum ille habet iurisdictionem Episcopalem, ideo ei licet Confessarios in suo territorio approbare, Reginald. in praxi fori pœnitential. lib. 1. n. 180. Vasq. quæst. 93. art. 3. dub. 3. Sanchez de matrim. disp. 29. num. 14. lib. 3. & ita consilui ad fauorem D.
- 4 Anelli Ceraoli Archipresbyteri S. Petri. Posset tamen Episcopus approbare Sacerdotem alterius Dice- cesis, si aliqua ratione fiat subditus ipsi Episcopo, ut si fiat ei subditus ratione alicuius ministerij, ad quod obligatur in ipsius Episcopatu, aut ratione domicilij, aut habitationis pro aliquo tempore, pro quo saltem possit illum approbare, Reginald. in praxi fori pœnitential. lib. 1. num. 187. Leon. de potest. confels. temp. l. ubi. extra ordin. q. 4. num. 28.
- 5 Et hæc approbatio est necessaria, etiam respectu Regularium, quando secularium confessiones audire intendunt, ut post plures aduertit Nouarius loco cita- to n. 9. ubi tamè n. 10. docet Regulares Confessores in monasterijs Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non indigent approbatione Episcopi, sed suffi- cit, quod sit data à suo Superiore.

RESOLVT. CCCXIII.

- 1 Sacerdotium requiritur, ut valeat approbari ad audien- das confessiones.
- 2 Potestas absoluedi confertur in ordinatione, & per quæ verba.

3 Ordina-

- 3 *Ordinatus absque verbis quorum remiseritis peccata, & an validè absoluat.*
 4 *Pro Sacerdote habitus, cum non sit, an validè absoluat.*

Qui possint approbati ad audiendas confessiones.

- 1 **N**otum esse debet, quod soli Sacerdotes possunt approbati ad hunc actum exercendum, quia illi tantum sunt capaces huius iurisdictionis cum ad tale exercitium character Sacerdotalis in exercite simpliciter necessarius sit, quæ potestas absolventi conferitur in ipsa ordinatione Sacerdotis per illa verba, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, taliter quod Sacerdos, cui Episcopus post ordinationem non dixit illa verba, Accipite Spiritum sanctum, &c. non posset validè a peccatis absolvere, & si obtineat hanc iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, suos subditos, cum requiratur præfata potestas prius tradita in ordinatione, D. Th. in addit. ad 3. p. quæst. 8. art. 3. Suarez 4. to. disp. 16. sect. 3. n. 16. Vasq. de penitentia quæst. 93. art. 1. dub. 2. ita quod nec erit valida absolutio data ab eo, qui non est Sacerdos, licet communiter pro tali haberetur, cum ad hoc impedimentum iuris diuini, quod ab Ecclesia suppleri nequit, Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 22.

RESOLVT. CCCXIV.

- 1 *Approbatio Confessarij qualiter faciendâ.*
 2 *Sacerdos non idoneus admissus ab Episcopo ad audiendas confessiones non censetur idoneus.*
 3 *Quæ requirantur, ut indicetur idoneus.*

Approbatio quomodo faciendâ ab Episcopo Confessarij.

- 1 **S**ciendum est, quod approbatio faciendâ in personis Sacerdotum, ut valeant audire fidelium confessiones, debet esse per examen, aut alia ratione ab Episcopo iam confirmato, & habente subditos, iuxta Sacri Concilij Tridentini dispositionem sess. 23. c. 15. de reformat.
 2 Vnde sunt qui dixerunt, non censeri approbatum Sacerdotem, & consequenter idoneum non esse ad absolvendum, qui fuit approbatus, & admissus ab Episcopo sciente illum non esse idoneum, Suarez disp. 28. n. 7. sect. 1. Reginald. in praxi fori penitential. lib. 1. n. 197. nam Sac. Concil. Trident. d. c. 15. requirit, ut Sacerdos qui beneficium parochiale non habet iudicetur idoneus, hic autem non verè indicatur idoneus, sed potius fictè, dum Episcopus interius sciat, & indicet non idoneum, quare Sacra Congregatio ibi requirere videtur approbationem cum iudicio, & indicium cum approbatione coniungim, & sic dicendum est interius esse indicandum idoneum, & exterius approbationem faciendam, sequitur Fr. Bartholom. a S. Paulo in tractat. de Indulg. quæst. 79. lib. 4. qui in quæst. 80. post alios affirmat, quod quando Episcopus iudicat idoneum aliquem Sacerdotem, & illum uti talem approbat, licet re ipsa non sit idoneus, talis approbatio censetur valida.

RESOLVT. CCCXV.

- 1 *Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*
 2 *Scriptura non requiritur ad approbationem Confessarij.*
 3 *Cautela est approbationem fieri in scriptis, & de ratione.*
 4 *Quomodo servetur in Curia Archiepiscopali.*

Approbatio Confessarij faciendâ per Episcopum, An debeat esse in scriptis.

- 1 **S**acrum Concilium Tridentinum loquens de approbatione, id non aperit, unde formam appositæ non videtur, cum lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debeamus, leg. de pretio, ff. de public. in rem action. leg. non distinguemus, ff. de recept. Arbitr. Et quod lex non dicit, non est ab homine præsumendum, leg. dissentientis, C. de repud. Ideo ad validitatem huiusmodi approbationis non requiritur, quod detur in scriptis, Reginald. in praxi fori penitential. lib. 1. num. 198. Graff. decis. part. 1. c. 13. n. 5. Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij conclus. 1. nu. 8. de Confessione sacramental. quamvis consultius esset, quod in scriptis detur, ad finem, ut Confessarius valeat eam exhibere quoties occasio eueniret, prout, & ita solet seruari, & seruatur in Curia Archiepiscopali Neapolitana, per quam prævio examine solet concedi ista approbatio, & facultas aliquando per sex menses, & aliquando per annum, iuxta personarum qualitates, & idoneitatem.

RESOLVT. CCCXVI.

- 1 *Approbatio durat etiam post mortem approbantis, quousque reuocetur, & de ratione num. 2.*
 Et quid in praxi seruetur, num. 6.
 3 *Approbatio reuocari potest superueniente iusta causa, seu in idoneitate, & num. 4.*
 5 *Authoris obseruantia in nouiter examinando Confessarios in eius aduentu.*

Approbatio Confessarij An reuocetur per mortem approbantis.

- 1 **Q**uamuis iuxta dicta per Suarez disp. 28. sect. 8. n. 1. & per Vasquez quæst. 93. artic. 2. dub. 4. approbatio Confessarij facta à loci Ordinario possit reuocari, Tamen quousque reuocetur semper durat, ita quod neque per mortem concedentis extinguitur, Suarez to. 4. d. disp. 28. sect. 4. n. 22. Coninch. de penitent. disp. 8. dub. 7. n. 49. ad instar præsentationis mendicantium factæ Episcopo scribit Nauar. in Manual. c. 27. num. 266.
 2 Nam hæc non solum est gratia facta, de qua materia optimè recentèr discutiit Nouarius to. 2. quæst. forent. quæst. 80. verum etiam iuridica declaratio, quæ procedit, & est in viridi obseruantia vsque quò in effectu reuocetur, licet possit ex aliqua iusta, & rationabili causa reuocari, ut dicit Suarez loco citato, quia fundamentum huiusmodi approbationis minimè est, & dicitur immutabile, cum fundatum sit in morum qualitate, scientia, & similibus conditionibus necessarijs ex parte Confessariorum, quæ qualitates possunt mutari, & sic Ordinarius potest retrocedere.
 3 Quæ conclusio vera redditur ex dispositis in ca. accepimus de etar. & qualis, ibi in illis verbis, (Nisi forte postquam promoti fuerint reddiderint se indignos,) ex qua sanctione aperte patet, ut qui idoneus erat, posset euadere in idoneus, & consequenter approbatio iam facta posset reuocari, prout pluries videtur seruari in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & ego pariter seruavi in mea Diecesi, in qua cum aduenissem, ut meæ conscientie satisfacerem mandauit, quod vocarentur omnes Confessarij approbati à meo prædecessore, & quos idoneos reperi, confirmaui, ut per Suarez loco citat. n. 5. Mirand. in Manual. Prælat. quæst. 45. art. 7. conclus. vnic. tom. 1.
 4 Inde, ut ad articulum principalem reuertar in præxi seruatur, quod mortuo Ordinario solent Confessarij ab ipso expositi audire confessiones, donec licentia, seu delegata iurisdicção, aut à successore Episcopo reuoce-

reuocetur, aut confirmetur, Graff. decif. aur. li. 1. c. 13. n. 49. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 18. n. 72. Henric. in summa lib. 6. de penitent. c. 6. n. 7. Sayr. de censur. lib. 7. c. 14. n. 7. & ita tempore mei Vicariatus Capituli Sede vacante ob mortem Eminentiſſimi Domini Cardinalis Carafæ bonæ memoriæ ſeruatum eſt.

RESOLVT. CCCXVII.

- 1 Regularis approbatus extra Diaceſim approbantis non poteſt audire confeſſiones.
- 2 Vrbaniſſ. Papa VIII. quid diſpoſuit in materia priuilegiorum conceſſorum Regularibus in materia confeſſionis.

Regularis approbatus ab aliquo Antifite an extra ciuilem Diaceſim peccata audire valeat abſque alia approbatione.

- 1 R egulares ſemel ab aliquo Antifite approbati extra ſuam Diaceſim non poſſe audire confeſſionem, concludendum eſt cum Sylueſt. in ſumm. in verb. confeſſus il 1. §. 14. Nauar. in Manual. c. 27. n. 266. verſ. 6. Viuald. in Candelabr. aur. par. 2. tit. de abſol. n. 50. Beneuent. de penit. cap. 16. queſt. 3. dub. 2. Miranda in Manual. Prælat. queſt. 45. art. 8. concl. vnic. Valer. differet. inter vtrumque forum in verbo abſolutio, differet. r. n. 2. vbi alios allegat firmans puniri poſſe ſi abſque licentia, & approbatione Epifcopi, quod etiã docet Nouariuſ in opusculo noui Iuris Pontificij concl. 2. in fine de Confeſſione Sacramentali.

Et his temporibus ex Bulla Sæctiſſimi Domini Noſtri D. Vrbani Papæ VIII. 12. Septembris 1628. ſunt reuocata omnia priuilegia quibuiſ Religionis, Societatis, &c. audiendi Confeſſiones abſque Ordinarij examine, & approbatione ibi (Confeſſores verò ſiue regulares, ſiue ſeculares quomodocunque exempti, tam ordinarij, quam extraordinarij ad confeſſiones Monialium, etiam regularibus ſubiectionem audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epifcopo Diaceſano idonei iudicentur, & approbationem que gratis concedatur obtineant.)

PRAXIS EXTAVRITARVM.

RESOLVT. CCCXVIII.

- 1 Extauritæ nomen declaratur.
- 2 Extauritæ dicuntur loca pia.
- 3 Loca quando dicantur Eccleſiaſtica.

Quanam vocentur Extauritæ, & an dicantur loca pia.

- 1 N E ſuper incognitis terminis procedere videamus ſcire debent cuncti, quod in Ciuitate Neapolis, imò, & in quantuplurimis eiufdem Regni partibus ex communi conſuetudine congregandis laicis eiufdem octinæ, ſiue regionis, loci, vel parochiæ qui deputantur, ac præficiuntur, & onus habeant obuentiones pias exigendi illaſque perſonis Eccleſiaſticas, aut etiam in beneficium infirmorum egenorum, debiliuſ, & aliarum miſerabilium perſonarum diſtribuât, & excarcerant pauperes, vel illis alimenta præſtant, aut captiuos redimunt, vel orſanas, & pauperes dotant, & alia ſimilia charitatis opera exercent, ac tales Congregationes, extauritæ appellari ſolent.

- 2 Quæ quidem vti que loca pia dicenda ſunt, vt per Nouariuſ de elect. fori queſt. 56. ſect. 2. in vltima impreſſ. dum in eis opera pia exercentur, prout eſt egenos adiuuare, pauperes alimentare, orſanas dotare, & ſimilia agere, nam ſecundum Authorem citatum in

Praxis Aloyſ. Ricc. Pars W.

eodem tract. de elect. & variationis fori queſt. 42. n. 11. in antiqua impreſſione Neapolitana ſect. 1. vbi in aliquo loco ſunt deſtinata bona in alimoniam pauperum, vel in eo exercentur aliqua opera pietatis, & charitatis, ſemper illa loca dicuntur pia, & gaudent priuilegijs piæ caſe, ex diſtis per Bald. conſil. 162. vol. 5. & Capr. conſil. 54. colum. 2. idem Nouariuſ in praxi elect. fori queſt. 43. num. 1. ſect. 1. in antiqua editione.

- 3 Bene verum, vt loca Eccleſiaſtica appellari poſſint requiritur, quod ſint approbata, & ædificata auctoritate Romani Pontificis, vel Ordinarij Epifcopi, iuxta ea, quæ probauit Marta in tractat. de iuriſdict. caſ. 113. à num. 21. cum ſeq. par. 4. taliter, quod vbi conſenſus Papæ, vel Ordinarij non apparet in fundatione bene appellari poſſunt loca pia, ſed non Eccleſiaſtica, & Religioſa, iuxta ea quæ tradit Gutierrez Canon. præct. queſt. lib. 1. queſt. 33.

RESOLVT. CCCXIX.

- 1 Reſtitutio in integrum datur minori.
- 2 Reſtitutio in integrum datur Eccleſiæ.
- 3 Extauritæ quando detur reſtitutio in integrum, & numero 4.

Extauritæ an habeant beneficium reſtitutionis in integrum.

- 1 C ertum eſt, quod reſtitutio in integrum, aduerſus tres ſententias conformes ſicuti datur minori, Myſing. obſeruat. 84. Menoch. conſil. 478. num. 56. & conſil. 757. num. 1. ita pariter competit eccleſiæ cui in hoc diſtinctè æquiparatur ſecundum Innoc. in cap. auditis de integr. reſtit. Cappell. Tolof. decif. 54. Benintend. decif. 85. num. 6. Mil. in promptuar. in verſic. reſtitutio ita datur, vbi ait, quod ita datur minori, & eccleſiæ reſtitutio contra plures ſententias ſicuti contra vnam, idem dixit Roman. de loco pio ſingul. 94. Sfor. Odd. de reſtit. in integr. q. 3. art. 4. & 5. & art. 6. num. 46. & adde Burſat. conſ. 55. num. 14. & in Minore, an & quando ei reſtitutio in integrum concedatur, ſeu alijs perſonis priuilegiatis ob peremptionem iſtantiæ, Caſtil. decif. 111. per totam, vbi examinat queſtionem, & Mut. decif. 58. intentum, quod ſtatim, quod fuerit perita impedit exequutionem non ceptâ, ad text. vbi gloſſ. in verbo poſtulatâ C. de integr. reſtit. poſtul. procedere, etiam aduerſus tres ſententias conformes, quando non petitur malitiouſe, & per calumniam dixit, Salic. in l. 1. C. ne lic. tertio pro noct. queſt. vlt. contra Bal. ibidem contrarium tenentem Lancellot. de attentat. pendens. reſtit. in integr. num. 88. & ſeq. & num. 93. ſubdens hanc opinionem eſſe, vetiorem, & communiorē pro qua tenent longè plures Doct. & numero, & auctoritate, & de magis communi dixit Gabr. de execut. rei iudic. concl. 1. n. 17. Cappell. Tolof. decif. 54. Myſing. centur. 3. d. obſeruat. 84. ad finem, vbi refert ita in Camera ſapè decifum maximè quando ex antiquis, aut nouis actis aliquid appareat, quod ceſſet præſumptio calumniæ, Magon. decif. Flor. 104. n. 25. Mohed. decif. 77. & dec. 176. Maſcar. concl. 1280. n. 18. & 23. qui poſt alios hoc intelligit, quando aliquid aliunde conſtare de iniuſtitia ſententiarij, Sfor. de reſtit. in integr. queſt. 43. art. 3. Laurent. in decif. Auenion. 2. per totam, Rimin. conſil. 593. n. 28. & 69. velum. 5. & Teſaur. decif. 181. ad fin.

- 3 Sed an idè procedere debeat reſpectu extauritaruſ, dubitari poteſt, & quidem prima facie videtur diſtinguendum, quod aut illæ ſunt erectæ cum auctoritate Summi Pontificis, vel Epifcopi loci ordinarij, & tunc ſine dubio debet gaudere hoc beneficio reſtitutionis in integrum, vt in ſimili iudicatū refert Cabedus decif.

M m Luſita-

Lusitania § 1. n. 8. part. 1. vel non sunt erectæ cum istorum beneplacito, & tunc huiusmodi restitutionem prætere nequeunt, prout in simili casu ex magis communi Doctor. opinione post alios testatur Lodo- uic. decis. Perusini. 90. num. 9.

- 4 Tamen totum contrarium indistinctè videtur ve- rius, ut omnino competat beneficium restitutionis in integrum præfatis extauritis, & si autoritate Episco- pi non erectis, ut concludit Nouarius in suo tract. de elect. & variat. fori quæst. 56. n. 12. sect. 2. in vltima im- press. Neapol. fol. 159. & ita seruatur ita praxi.

RESOLVT. CCCXX.

- 1 Visitari possunt extaurita ab Episcopo etiam si sint intus Monasteria Regularium, num. 2.
3 Altaria intus Ecclesiam Regularium qualiter visitantur.

Extaurita an possint visitari per Episcopum, & quid si existant intus Ecclesias Regularium.

- 1 Nulla debet cadere dubitatio, quin huiusmodi extaurita debeant, & possint visitari per Episco- pum stante dispositione Concil. Trident. sess. 22. de reformat. c. 8. ubi mādatur Episcopos habere ius visi- tandi omnia Collegia, & Congregationes laicorum, quocumque nomine vocentur, & licet cura dictorum locorum ad laicos spectet, non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili priuilegio, vel statuto.

Et in proprijs terminis loquendo propriè de huius- modi extauritis, ita concludunt praxis Curie Archie- pisc. Neap. c. 17. circa finem, & Nouarius in suo Opus- culo Iuris Pontificij conclus. 4. de visitatione num. 2. affirmans id esse verum siue illa sint erecta authorita- te Episcopali, siue non, ex Valasc. decis. 105. n. 59. Garz. de benefic. cap. 1. nu. 602. in fin. part. 5. Bouadil. in Po- litic. c. 17. num. 39. lib. 2.

- 2 Quæ opinio est vera etiam, quod tales extaurita es- sent intus Ecclesias Regularium, quia adhuc possent visitari per Episcopum, ut decisum in Sacra Congre- gatione Eminentissimorum Cardinalium Concilio in- terpretum, dicunt Margarit. casuum conscientie in- versio. Episcopus il penultimo, & praxis Archiepisc. Neapol. c. 21. in antiquis, quod tamen cessat in Altari- bus, quæ intra easdem Ecclesias Regularium consistunt, nam Episcopus illa visitare non potest, nisi quo ad ad- ministracionem, ut scribit idem Nouarius loco citato num. 4, qui testatur sic rescriptisse Sacram Congre- gationem Eminentissimorum de Anno 1622. Episco- po Imolen. & ita ego consului ad fauorem Venerabi- lis Monasterij Carmelitarum Terræ Gragnani Licte- ren. Diocesis in currenti anno 1630. dum Reueren- tissimus Episcopus intenderet visitare quoddam Al- tare Extaurita fundata intus dictam Ecclesiam.

RESOLVT. CCCXXI.

- 1 Insuperatus in quibus Ecclesiis acquiratur.
2 Insuperatus extauritarum audiat laicale, vel Ec- clesiasticum, & quid sentiat auctor, num. 3.
Et quid decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, num. 4.

Insuperatus Extauritarum an sit Ecclesiasticum, vel laicale.

- 3 Et in iure satis tritum, quod insuperatus acquiri- tur in omnibus Ecclesijs, Cappellis, Altaribus, & pijs locis, glos. in ca. pia mentis, & cap. filijs 16. quæst. 7. & toto tit. de iure patronatus. Card. & alij in ca. pot- tulafti de iure patronatus, Card. in Clement. 2. quæst.

2. de iure patronat. Item insuperatus haberi potest in Ecclesijs Cathedralibus per laicos ex Papæ priuile- gio, Præposit. in c. hortamur dist. 117. qui patronatus non Episcopum, sed alios beneficiatos dictæ Ecclesiæ præsentabit, Præpositus in c. Imperium dist. 10. quia. Papa Episcopos facit, sed dictus Patronus habebit alios fructus iurispatronatus, excepta dicta præsen- tatione Episcopi, & venerabilium, de elect. & c. nobis de iure patronatus, item competit insuperatus laico in Ecclesia collegiata dicto cap. nobis excepta præsen- tatione Prælati, nisi hæc expresse concessa sit, in funda- tione glos. in dicto c. nobis in verbo nisi aliter, item competit dictis insuperatus etiam in Monasterijs, excepta tamen præsentatione, cap. monasterium 16. quæst. 7. dicto cap. nobis, & cap. cum dilectus de con- suetud. Abb. in consil. 59. par. 2. num. 3. si in fundacione id fiat Cardin. Seraphin. decis. 1305. item cõpetit insuperatus in Plebanatu, seu in Ecclesia parochiali per supradicta, & cum pleno fructu iurispatronatus, cum in ea non sit Collegium dicto c. nobis a contrario sensu; item competit insuperatus in Cappellis d. ca. nobis, Abb. in dicto consil. 59. n. 3. exceptis Cappellis fundatis in Ecclesijs Regularibus Monachorum, vel Mendicantium, erunt tamen patroni tales Fudatores tantum quod ad ius honoris, scilicet processionis, & prælationis in Ecclesia, vel Cappella, ut in dicto c. filijs 16. quæst. 7. item competit insuperatus in altari im- mobili ex fundacione, & c. aliquando enim Cappella pro altari, & è contra ponitur cap. quæsitum 1. quæst. 3. cap. si quis il primo 7. quæst. 4. Abb. consil. 89. lib. 2. Ec competit etiam insuperatus in hospitali religioso, Tarinus in c. de quarta num. 14. c. de dilecto inter di- lectus, & ibi Abbas de donationibus, prout competit etiam oratorio cum consensu Episcopi constructo, quia hospitalis, & oratorij æquiparantur. Abb. in c. fin. de censibus, vnde insuperatum haberi posse etiã in extauritis ex supradictis liquido constari potest.

- 2 Sed an tale insuperatus sit laicale, vel Ecclesiasti- cum possit dubitari, & Thesaurus fori Ecclesiæ par. 2. c. 21. n. 239. dicit insuperatus ipsarum esse laicale, ut etiam refert Maceraten. resol. 66. num. 1. lib. 1.

3 Ego tamen pro veritate affirmo, quod si huiusmodi extaurita sunt fundata autoritate Pontificis, vel Or- dinarij, utique insuperatus in eis constitutum non debet dici laicale, sed Ecclesiasticum, sed si careant tali autoritate Superiorum Ecclesiasticorum tunc pos- set procedi opinio supra allegata ea ratione, quia ut alias dixi ubique huiusmodi extaurita sunt erecta autoritate Episcopali, & quædā dubio appellantur loca pia, & consequenter insuperatus in eis fundatum censendum est Ecclesiasticum.

- 4 Imò in Curia Archiepiscopali Neapolitana indi- stinctè fuit decisum insuperatus extauritarum dici Ecclesiasticum.

RESOLVT. CCCXXII.

- 1 Bona Extauritarum quando alienentur absque assensu Apostolico, & quid sentiat auctor, num. 3.
3 Ecclesiæ sub nomine quando veniat Extaurita.

Extauritarum bona an possint alienari absque Assensu Apostolico.

- 1 Si retineretur distinctio, quod ubi huiusmodi extau- rita sunt erecta cum consensu, & autoritate Pon- tificis, vel Ordinarij loci Episcopi, sunt loca pia, con- cludendum esset in casu proposito bona extauritarum tunc posse vendi absque solemnitatibus iuris, & Ex- trauiantis ambiciose de rebus Eccles. non alienand., quoniam non sunt erecta cū autoritate Superioris Ec- clesiastici, at ubi interuenerit consensus Ordinarij loci

in fundatione, tunc utique assensus Apostolicus esset necessarius in alienatione, alias alienantes inciderent in censuras, & contractus claudicaret, vt per Nouarium in suo Opusculo noui iuris Pontificij conclus. 1. sub n. 2. versic. sic quæ pariter consulti de alienatione rerum Ecclesiæ, vbi concludit Ecclesiæ sub nomine tunc comprehendendi huiusmodi extauritas quādo sunt fundatæ autoritate Episcopi, & id notat in specie in materia alienationis bonorum Ecclesiæ.

3 Cæterum ego sum in opinione, quod cum bona huiusmodi extauritarum sint destinata ad pios vsus, & ad aliqua charitatis opera agenda; Ideo non possunt alienari absque debitis solemnitatibus ex dictis per Rebuff. de alien. rer. Eccles. num. 34. Guttierrez Canon. quæst. lib. 1. c. 9. in fine; sicque in terminis terminantibus scripsit idem Nouarius pro contraria parte allegatus in suo tract. de elect. & variat. fori quæst. 56. num. 11. sect. 2. in vltima impress.

RESOLVT. CCCXXIII.

- 1 Extauritarii sunt annales in administratione Extauritarum.
- 2 Extauritarii finito anno tenentur eligere successores.
- 3 Episcopi quando possint priuare Magistros extauritarum administratione.

Magistri Extauritarum finito anno eorum administrationis an possint cogi per Episcopum ad eligendos alios successores.

1 **S**ernatur in praxi, quod pro conseruatione, & administratione huiusmodi extauritarum, eliguntur aliqui Magistri, qui curam habent exigendi obuentiones, & introitus earundem extauritarum, & faciendi expensas necessarias, & opera pia executioni demandare, qui quidem cum sint annales, finito tempore non possunt continuare officium, & munus, argumento text. in leg. 2. C. de muneribus, & honoribus, non continuandis, & lib. 10. §. 1. institutionibus de perpetuis, & temporalibus actionibus, cum alijs iuribus, de quibus apud Nouarium quæst. forens. 85. lib. 1. & consequenter tenentur eligere successores, ne eorū administratio perpetuetur, quod si essent renitentes possent cogi per Episcopum loci ordinarium ad illos eligendos, cum Episcopus dicatur Pastor huiusmodi ouium, & cuncti teneantur illi obedire taliter, quod possunt priuare Rectores, & Magistros earundem extauritarum, & alios substituere quando in administratione male se gessisse comperiantur, vt aduertit Duard. in explic. Bullæ Cœnæ Domini lib. 2. can. 15. q. 7. conclus. 6. num. 15. Genouens. in praxi Cur. Archiepisc. Neap. c. 17. in fin. qui sic pluries seruatum dicit.

Pro qua opinione etiam facit nam videmus licere Episcopo pro bono regimine similium locorum decreta ipsorum confirmare, reformare, & augere, non tantum in visitatione, quam extra, & sibi referuare facultatem huiusmodi decreta reformandi, moderandi, & augendi ad sui libitum, vt decisum per Sac. Congreg. Eminentiss. Cardinalium Concilij Interpretum, restatur Nouarius in suo opusculo Iuris Pontificij noui conclus. 4. n. 5. sub rubr. de visitat. vbi etiam ex eiusdem Congregationis responso est in opinione Episcopos virtute Concilij Tridentini, non solum in ipso actu visitationis habere ius visitandi hospitalia, & omnia pia loca quomodocunque nuncupentur, verum etiam extra visitationem, & in casibus a iure non expressis, quod similiter refert, & sequitur Bellet. per eundem allegatus disquisition. Clerical. §. 12. num. 6.

Vnde cum in hac mea Ciuitate Vici Equensi Magistri extauritæ fundatæ, & erectæ intus Venerabilem Ecclesiam S. Mariæ de Thoro Clericorum Regulariū

Praxis Aloysj. Ricc. Pars IV.

Theatinorum post elapsum anni circulum, & plures alios menses non curarent eligere successores. Magistros per Curiam Episcopalem fuit iniunctum præceptum sub pena excommunicationis, vt magistros novos eligerent, & crearent, qui tanquam obedientes filij cū effectu statim electionem fecerūt, & ita seruat praxis.

RESOLVT. CCCXXIV.

- 1 Extauritæ habentes Ecclesias cum campanis autoritate Ordinarii fundatæ censentur.
- Et quid si haberent nomen Sancti sibi appropriatum n. 2.
- Et quid si adesset ibi Cimiteria, vel sepultura, num. 3.
- Et in quibus alijs casibus num. 4. 5. & 6.

Extauritæ quando censentur autoritate Pontificis, vel Ordinarij Episcopi fundatæ.

Quamuis plura signa possent asseri ex quibus huiusmodi extauritæ consensu Pontificis, vel Ordinarij loci censentur constructæ, & fundatæ, tamen selectiora, & magis vsu frequentia hic adducere breuissime intendo.

- 1 Et primo, quando huiusmodi Extauritæ habent Ecclesias cum campanis in eisque celebrantur Diuina, Lambert. de iure patr. lib. 1. part. 1. quæst. 1. princip. art. 10. n. 10. Nauar. de foro cõp. consil. 3. Capuraq. decis. 328. par. 1. & sūt institutæ ad spiritualitatem, & charitatis professionem, Barlat. consil. 343. n. 12. volum. 4.
 - 2 Secundo si haberent nomen Sancti sibi appropriatum, vt per Felin. c. de quarta n. 73. de præscriptionibus, Menoch. in tract. de præsumptionibus lib. 4. præsumpt. 115. num. 4.
 - 3 Tertio si in illis extauritis adesset fortasse cimiterij, vel sepultura ex dictis per glos. in Clementina quia contingit de religiosis domibus, Roman. consil. 477. num. 12.
 - 4 Quarto vbi huiusmodi extauritæ recipere decimas, vt per eundem Roman. loco cit. num. 12.
 - 5 Quinto si in eius fuerit seruata hospitalitas per tempus antiquissimum, Gabriel conclus. 2. num. 6. de pia causa.
 - 6 Sexto si in eis exerceretur Sacramentum Baptismi, Romanus allegato consil. 477. num. 11.
- Taliter, quod infrascriptis concurrentibus extauritæ semper censentur, erectæ autoritate Superioris Ecclesiastici, Marta de iurisdic. par. 4. cas. 113. Duard. in Bull. Cœnæ Domini lib. 2. Canon. 15. quæstion. 7. conclus. 2. num. 8.

RESOLVT. CCCXXV.

- 1 Extauritarii sunt exempti à solutione decimarum, & quando id verum, num. 2.
- Et vide per discursum n. 3. vbi allegatio Mauri refertur.

Extauritarij an teneantur ad solutionem decimarum impositarum personis Ecclesiasticis.

1 **S**unt qui putant extauritarios indistinctè esse exemptos à solutione decimarum imponi solitarum à sanctissimis Pontificibus, iuxta variarum rerum etiam Ecclesiæ egestatem, & necessitatē sub prætextu, quod extauritarij sunt puri laici, quorum collegium est immune à solutione decimarum, prout per plura media concludit Afflict. in tract. iuris congruis in ii. col. dum discutit, vtrum in bonis extauritariorum habeat locum ius congrui.

2 Verum distinguendum est, quod vbi extauritæ sunt erectæ autoritate Papæ, vel Ordinarij, sic quia inter loca pia connumerantur, propterea debent teneri ad solutionem decimarum, & quia circa hunc articulum

M m 2 allega-

allegationem compilauit Maur. registratam num. 41. volui illam per extensum inferere.

- 3 in causa Reuerendiss. Domini Nuntii Apostolici contra Marg. nobilis Sedis Portæ nouæ Ciuitatis Neap. assertos extauritarios Cappellæ seu Altaris Sanctæ Crucis constructæ intus Ecclesiam S. Mariæ ad Cosmodium huius Ciuitatis super petita solutione decimarum nomine dictæ Cappellæ, vt ex processu, & actis.

Prima consideratione dici posset dictos nobiles non teneri ad decimas prædictas, ex quo sunt puri laici, quorum collegium est immune à solutione dict. decimarum, prout per plura media cõcludit D. Matthæus de Afflict. in tract. iuris congrui 11. col. dum discuit q. vtrum in bonis extauritariorum habeat locum ius congrui allegando Ioan. de Imol. in Clem. per literas de præben. & referendo etiã quod alias Rex Ferdinandus asseruit extauritas non teneri ad decimas persolueudas, vt vbi per eum, quod ipsi sint extauritarii administrauerint bona per eos possessa nituntur in possessione centum annorum, quam asserunt bene probasse, quæ possessio habet vim tituli, seu priuilegijs, lib. hoc iure §. ductus aque ff. de aqu. quot. & astu. cap. 1. de rescript. in 6. cap. super quibusdam, extra de verb. signific. cum alijs vltim.

Fortificatur prædicta ex multis instrumentis antiquis præsertim per dictos nobiles, in quibus assertiue, seu enunciatue fit mentio de extauritis, & quod d. nobiles sunt extauritarii S. Mariæ in Cosmodium per quæ instrumenta bene probatur ipsos esse extauritarii Cappellæ S. Crucis intus Ecclesiam prædictam S. Mariæ constructæ, ita punctualiter dixit Bald. in l. cum aliquis, C. de iure deliber. dicens, quod instrumenta antiqua facientia mentionem de consensibus enunciatue, vel assertiue probant illa consensu ibi mentionata, quem sibi sequitur Salic. & Iacob. Butr. in l. optimam, C. de contrahend. & committ. stipulat. Anton. de Butr. in c. cum dilectus extra de success. ab intest. & Franc. de Aret. in consil. 42. incip. viso conti. elegantissimo.

Attamen his non obstantibus dico ipsum Dominum Nuncium posse exigere d. decimas de bonis per ipsos nobiles detentis tanquam spectantibus ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Cappellæ ibi constructam, & signanter ad Cappellam Sanctæ Crucis ibi fundatam, prius tamen præsupposito, quod dicti nobiles allegant quandam Cappellam S. Crucis intus dictam Ecclesiam fundatam fuisse, & esse extauritam, vt in articulis, & multis eorum comparationibus habetur, alio etiam præsupposito, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ in Cosmodiũ est Parochialis, & dicta Cappella est constructa intus dictam Ecclesiam, prout tam dicti nobiles, quam ipse D. Nuncius plenè probauerunt.

RESOLVT. CCCXXVI.

- 1 Priuilegia concessa Ecclesiæ trahuntur ad Extauritas pia causa, & Ecclesia parificatur.
- 2 Priuilegia Ecclesiæ concessa trahuntur ad hospitalia.

Priuilegia concessa Ecclesiæ An trahantur ad Extauritas.

- 1 Affirmandum est, quod priuilegia concessa Ecclesiæ trahuntur quoque ad extauritas, cum tunc bene appellentur loca pia, vnde tanquam tales gaudere possunt priuilegijs Ecclesiæ, cum qualibet pia causa gaudeat eisdem priuilegijs, quibus gaudet Ecclesia, Io. Andr. Anchar. & Domin. in c. 1. nulli ante finem de rebus Eccles. non alien. vbi adducit rationem, quia pia causa, & Ecclesia æquiparantur de iure, vt latius prosequitur Nouarius in suo aureo tract. elect. fori quæst. 50. sect. 2. in vltima impressione, vbi idem firmat regulam, quod sicuti Ecclesia habet beneficium electionis fori, de quo in l. vnica, C. quando Imper., ita pariter; & pia causa.

Facit etiam pro comprobatione, nam in simili vi-

demus, quod priuilegia concessa Ecclesijs competunt etiam hospitalibus, omnia C. de Episcop. & Cleric. §. final. auth. de Eccles. tituli. Ruin. consil. 7. nu. 7. volum. 3. Dec. consil. 488. num. 14. Alex. consil. 9. num. 5. vol. 2. Nouarius qui plures alios adducit concordantes, & multa corollaria facit in eodem tract. de elect. & variat. fori quæst. 54. sect. 2., ergo idem dicendum est fauore extauritarum, quia valere debet argumentum de hospitalibus ad extauritas, & è contra de extauritis ad hospitalia, & vni concessum debet habere locum in alio, sicuti alteri prohibitum, debet esse quoque prohibitum, & alio.

RESOLVT. CCCXXVII.

- 1 Extauritarij, & Administratores Ecclesiarum tenentur reddere rationem administrationis.
- 2 Episcopi exigunt rationem ab Administratoribus locorum piorum.

Extauritarij an cogantur reddere rationem administrationis factæ coram Episcopo.

Præstatur tam in Ciuitate Neapolis, quam & alibi, vt extauritarij cogantur dare rationes gestæ administrationis coram locorum Ordinarijs, quæ praxis corroboratur, nam Administratores, tam Ecclesiastici, quam laici fabricæ cuiusvis Ecclesiæ etiam Cathedralis, Hospitalis, Confraternitatis, elemosynæ, Montis pietatis, & quorumcumque piorum locorum rationem reddere tenentur singulis annis suæ administrationis Ordinario, consuetudinibus, & priuilegijs quibuscumque in contrarium sublati, nili secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset, hæc sunt formalia ferè verba Concil. Trident. sess. 22. de reformat. ca. 9. de cuius materia vide Gutierrez lib. 1. c. 35. n. 19. cum seq. Flores variat. resol. quæst. 2. num. 180. cum multis seq. Stephan. Gratian. dilectation. forens. c. 395. Gonzales ad regul. 8. Cancellariæ glof. 5. n. 45. & glof. 29. n. 3. Modern. de iurisdic. p. 2. cap. 18. num. 6. 9. & 10. Rota Roman. apud Farinac. decil. 355. par. 1. tom. 1.

De omnibus locis pijs Episcopo ratio reddenda est ab Administratoribus, siue ea sint publica, siue priuata Ecclesiastica, vel laicalia refert decifum Armendariz in addit. ad recopil. Regum, Nauar. lib. 12. tit. 18. l. 7. num. 78. possint ab huiusmodi Administratoribus rationis administrationis exigi, donec coram eorum Ordinario doctum fuerit de institutione, in qua secus expresse cautum sit, prout decifum refert Modern. de iurisdic. dicto loco, & Episcopi valent laicos compellere ad executionem, vt tenet Stephan. Gratian. Marchiæ dec. 189. dub. 2. & hæc potestas transit in Capitulum Sede vacante. Quarant. in summa Bullarij verbo Capitulum vers. 7. pag. 136. praxis Episcopalis. p. 2. verb. Capitulum §. 9.

Si quis autem Administrator piorum locorum videns se constrictum ad reddendam rationem suæ administrationis appellaret, licet admittatur appellatio non propter hoc impeditur, aut suspenditur executio, ita refert decifum praxis Episcopalis. par. 1. verbo Hospitaliale §. 3. versic. 6.

PRAXIS PVNIENDI REGVLARES.

Recedentes ab eorum Conuentibus, prætextu recursus ad Superiores supremos.

RESOLVT. CCCXXVIII.

- 1 Pana contra recedentes ab eorũ conuentibus reponitur. Quid

Quid Sanctum fuerit per Concil. Triden. circa recessum Regularium à Conuentibus abque licentia.

- 1 **C**oncilium Tridentinum sess. 25. de Regularibus c. 3. prohibet recessus Regularium ab eorum Conuentibus, per hæc verba, *Præcipit non licere regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad suos Superiores accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint, qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtento reperiuntur fuerint ab ordinarijs locorum tamquam desertor sui instituti puniatur.*

RESOLVT. CCCXXIX.

- 1 *Confugere ad Superiorem An liceat monacho si male tractetur à Prelato, & num. 2. & 4.*
3 *Punitur scandalum præbens.*

Regularis recurrens ad Superiorem propter austeritatem Prioris an incidat in penas Concilij.

- R**Amirez in suo doctissimo tractatu de confirmatione ordinis Diui Iacobi, declarat. 4. quem refert, & sequitur Rodriquez in consil. 77. n. 15. & seq. & Cenall. lib. 1. communium contra communes q. 33. Mordicus firmat non esse licitum alicui Religioso etiã si male tractetur, confugere ad Prælatum superiorem absque licentia Prælati inferi propter eius austeritatem, vel propter aliam causam, & tales confugientes puniri debere à superioribus grauibus pœnis.

Cuius doctissimi viri sententiam, veram esse existimo duobus concurrentibus.

- 2 *Primo, vt cum scandalo Regularis pergat ad superiorem absque licentia: ratio est, quia in iure valde puniuntur scandala præbentes, vt probat text. & ibi latissime Felyn. qui effectus scandali colligit, in cap. nihil cum scandalo de præscriptionibus, Lapus allegat. 37. Clauas. in eius summa vers. scandalum, Monald. in consil. 97. vol. 1. præsertim in Regularibus, in quibus Conc. Trid. aggravat penas, vt patet in sess. 25. de regularibus c. 14.*
4 *Secundò requiritur, vt regularis valde grauatur à Superiore inferiori, quia in tali casu vbi supra modum grauatus, & absque scandalo accedit ad superiorem, vt ipsi à tali grauamine subleuet, hoc casu videtur appellare posse, vt optimè per Rodriquez tom. 1. quæstionum regularium quæst. 30. art. 3.*

RESOLVT. CCCXXX.

- 1 *Concilium Tridentinum non tollit iustam appellationem.*
2 *Abbatis consensus non est necessarius, vbi ipse Abbas est inquirendus.*
3 *Adire Superiorem ob iustum grauamen sapit naturam appellationis.*
4 *Clausula appellatione remota non tollit grauamen irreparabile.*

Regularis grauatus recedens à Conuentu absque licentia Superioris cum appellatione ad supremum Superiorem an puniri possit.

- 1 **I**dem Rodriquez loco supracitato firmat Concilium non voluisse derogare, vel tollere iustam appellationem in tam graui ratione fundatam, ca. suspicionis de appellationibus c. ex parte, vbi latissime Felyn. de rescriptis præsertim, vt non sit petenda licentia ab eo ad cuius grauamen tollendum adit Superiorem, cuius sententia infra dicendis comprobatur fundamentis.
2 *Primò per glos. in c. cù pastoris 2. quæst. 2. vbi probatur non esse necessarium Abbatis consensum quoties subditus vellet accusare ipsum Abbatem confert*
Praxis Aloys. Ricc. Pars IV.

ad hoc text. cum ibi traditis in ca. ex parte de accusationibus, Rota in decil. 3. eod. tit. Trentacinq. in consil. 4. n. 1. & seq. vol. 1. Surgent. de Neapol. illustrata lib. 1. c. 25. n. 21. Giurba consil. 69. n. 18. vbi plura.

Secundò ex text. in c. de prioris, de appellationibus, vbi iubetur castigari prior, quia appellationem non admittit, latissime Scaccia in eius tractatu de appellationibus lib. 2. quæst. 2. nu. 16. & seq. glos. in c. cum appellationibus de appellationibus in 6. Quarant. in summa Bullar. in verb. Archiepiscopi autoritas quæst. 3. Achill. de Grassi. in decil. Rot. 7. de appellationibus.

- 3 *Tertio ex text. in cap. dilecti de appellationibus, vbi adire superiorem ob iustum grauamen habet vim appellationis præsertim apud religiosos, cum appellationem non videatur prohibere Concilium, & consequenter nec vt valde grauatus per viam iusti grauaminis, & appellationis iustæ, verbo, vel facto possit adire superiorem ad conquerendum de illo.*

Quarto ex Consil. Nauar. 6. de appellationibus, vbi si per S. C. hoc prohiberetur, esset obuiare iuri naturali tollendo appellationem l. 1. ff. de appellationib. Hinc est, quod clausula appellatione remota non tollit grauamen notabile, Gratian. in decil. 128. Doct. in c. pastoralis de appellat. & fuit decisum in Rota apud Verrallum decil. 3. part. 1.

Quinto ex eodem Nauar. qui eandem opinionem defendit in c. nullam 18. quæst. 2. nu. 52. dicente Concilio Tridentino non vetare appellare, sed adire superiorem sine licentia Prælati, quod longè aliud est, idè docet Nauar. lib. 2. consil. 4. de appell. intelligendumque esse dictum Concilium de illo, qui non grauatur sine vlla appellatione ad superiorem ire vult, eo solo quod pretendat licere sibi adire illum sine Prælati immediate licentia petita salua iusta de causa.

Sexto probatur pulcherrimè ex Rodriq. tom. 1. quæst. 29. art. 2. Arag. 22. q. 69. art. 3. Soto li. 5. de iustitia, & iure quæst. 6. art. 3. idem Rodriq. in summ. de ordine c. 13. num. 4.

RESOLVT. CCCXXXI.

- 1 *Reus quando excusatur à fuga.*
2 *Iuste fugiens non dicitur fugitiuus.*
3 *Rekursus ad Superiorem non est prohibitus.*
4 *Ius superioritatis à Principe abdicatum non censetur.*

Regularis recedens à Conuentu prætextu grauaminis, ac iustæ appellationis an possit capi, & detineri per Ordinarium loci.

- 1 **N**Auar. vbi supra tenet, quod licet Ordinarius iuste possit capere talem regularem per suum territorium transeuntem iuxta dispositionem dicti Concilij, non tamen iuste retinere, nec punire si fidem fecerit se Iudicem grauare, vel grauaminis prætextu iter arripuisset ad Superiorem, & licentiam in scriptis non deferret secum, quia noluit eam sibi concedere Prælatus à quo appellauit, aut iuste metuit eam petere, vel quia ob appellationem, vel licentiæ petitionem in carcerem iniuste coniectus fugit.

2 *Cuius conclusionis ratio est, quoniam cum recursus hoc in casu non prohibeatur, impediendus ergo non est ad text. l. cuiusque 3. respon. ff. ad l. iul. maiest. ex quo Doct. inferunt Barones eorū Vassallos prohibere non posse ne Regem adeant, & qui eos prohibuerit in læsæ Maiestatis crimen incidet, Apen. in l. 1. ad fin. C. vt nemo ad suum patrocini. lib. 11. Pute. de Syndic. rubr. de excess. Baron. San Baro. Capan. in c. grauamina n. 60. Anna singul. 62. Afflict. decil. 265. n. 97. & ibi Vrsill. n. 101. Boer. decil. 215. nu. 28. Capyc. decil. 130. num. 10. Surgen. de Neap. Illustr. lib. 1. cap. 25. num. 13. Præterquam in suæ iurisdictionis præiudicium, Fab. in*
M m 3 leg. 1.

leg. 1. C. de offic. praefect. vrb. Boer. decif. 114. Mastrill. decif. 9. nu. 5. ac ne coram alio Iudice inuito Domino litigent. Frecc. de subfeud. lib. 2. auth. 10. num. 10. & in terminis, quod Vassalli prohiberi non possint ne Regem adeant, & si Barones pro eorum negotijs non possint ad eum mittere in consilio Prorege, ac sine suis literis, edocuit Maynard. in constit. in aliquibus, glos. Comitum, & Baronum n. 54. Trentacinq. conf. 4. num. 4. Surgen. c. 25. num. 21.

RESOLVT. CCCXXXII.

- 1 Episcopus nequit retinere Regularem, qui transit per suum territorium absque licentia Superioris.
- 2 Recursus, vbi non est prohibitus non venit impediendus.
- 3 Vassalli non possunt prohiberi ne adeant Regem.

Regularis recurrens ad Superiorem supremum absque licentia Praelati inferioris timens ne ipse sauiat, an incidat in penas Concilij.

- 1 **R**espondeo minimè incidere, nec ab Ordinario loci puniri posse, nam si quis metu Iudicis fugiat timens ne ipse sauiat, aut quid iniustum in eum committat excusatur à fuga leg. contra pupillum ff. de re iudic. Bertaz. consil. crimin. 468. Canalcan. consil. 12. Boer. decif. 215. Calefat. conf. 87. Valenzuol. consil. 50. Vrsill. ad Afflict. decif. 265.
- 2 Hinc est, quod seruus, qui iuste aufugit non dicitur fugitiuus l. quod sit fugitiuus, §. 1. ff. de edil. edict. Beltrand. conf. 41. & qui fugit ad Dominum, fugere non dicitur, Ceppoll. in l. si quis sit fugitiuus n. 21. Nec qui ad Superiorem accedit, vt iustitiam assequatur, Paris. de Syndic. verb. fuga officialis c. 2. n. 4. Nec in penam fracti carceris incidit, Hostiens. Innoc. Abb. n. 19. c. vt debitus de appellat. Iacob. à S. Georg. l. 1. nu. 9. C. de seru. fugit. Boer. decif. 215. Mastril. decif. 295. Menoc. de arbit. ad cas. 301. Marta dec. 234. Mascard. de probat. conclus. 820. cum carcerationis timore 15. fugisse praesumatur cuius causa est inquisitio, vel accusatio quam nemo innocens pati vult, Bart. l. 1. ff. de bon. eorum, & alij, licet citatus ad huc non fuerit reus, Dec. conf. 283. Paris. conf. 133. Menoch. conf. 284. n. 25.
- 4 Ratio rationis est, quoniam recursus ad Superiorem non est prohibitus licet prohibita ei sit appellatio, Rom. conf. 323. nu. 14. & ibi Scholast. verb. officij, Menoch. de arbit. q. 70. Franch. decif. 148. Tusch. lit. R. conclus. 64. Cancer. 3. resol. cap. 18. quia recursus inter regalia est, quae non abdicantur à Rege, Oliban. de offic. ca. 3. Imò ijs in casibus quibus recursum à se abdicare permittitur, nec in totum à se abdicare posset, dict. Oliban. de offic. cap. 11. Cum nec ius superioritatis à Principe abdicatum censeatur, Bald. l. fin. C. de iurisdic. omni. iudic. Natta conf. 487. n. 12. Inferioris ergo Iudicis iudicium non redditur elusorium, quia si ea in causa ad Superiorem recurrit reus cuius prohibita fuit appellatio Iudicis, à quo manus non sunt ligatae in suam sententiam exequendo donec sit inhibitus, Abbas in c. pastoralis de appell. Marant. titul. de appell. Ludouic. Rota decif. 435.

RESOLVT. CCCXXXIII.

- 1 Carcerem non dicitur frangere, qui ad Superiorem recurrit, nec rumpit fideiussionem, num. 2.
- 3 Arreptio itineris habet vim appellationis.

Regularis recedens à Conuentu absque licentia superioris, an dicatur apostata si ad Superiorem fugit.

- 1 **R**espondetur negatiue, si quidem recurrendo ad Superiorem non dicitur apostata, sicut à simili car-

cerem non frangit, qui ad Superiorem fugit, Hostiens. Innoc. Abb. n. 19. c. 14. debitus de appellat. Iacob. à S. Georg. l. 1. nu. 9. C. de seru. fugit. Alber. l. & si post tres ff. si quis cauti Perez l. 34. ad finem, Boer. decif. 215. Mascard. de probat. conclus. 820. Mastrill. decif. 295. Marta decif. 234. Nec officialis à sindicatu fugisse dicitur qui M. R. C. adiit Carrau. de sindicat. p. 1. n. 214. Nec in stipulatam fideiussionis penam incidit ex Rit. 163. Gramm. conf. 42. Vrsill. dec. 130. Anna singul. 561. Caball. resolut. crimin. cas. 42. Quia itineris arreptio appellationis loco est, c. cum olim de dol. & contum. c. cum causam de officio deleg. c. audita de restitution. spoliat. Ioannes Andr. c. dilecti. de appell. Angel. l. cū quidam ff. eod. Boer. decif. 215. Lācellor. de attent. 1. par. c. 11. Marta decif. 134. Tufcus lit. l. conclus. 366.

RESOLVT. CCCXXXIV.

- 1 Reus exiens à domo sibi pro carcere assignato, num. contrauenit.
- 2 Discedens animo redeundi, in penam non incidit.
- 3 Rediens sponte non dicitur habuisse malum animum.

An recessus Regularium absque licentia sit punibilis, vbi poenitentia ductus statim redierit.

- 1 **N**on esse punibilem examinauerunt à simili loquendo Bald. in conf. 37. num. 2. & seq. volum. 2. Alex. in conf. 52. Vulpell. in conf. 12. nu. 22. & seq. pro quorum sententia comprobatione adducitur Carrer. in praxi tit. de inditijs, & torturis §. tertium inditum, vbi poenali stipulationi non contrauenitur si à domo pro tuto carcere reo assignata exierit reus, & postmodum statim redierit, Bald. in l. 1. nu. 7. C. de edict. edict. & in l. 1. n. 5. C. de seru. fugitiuis, Rom. conf. 193. Grammat. in consil. 57.
 - 2 Comprobat secundò, pariter à simili, quod discedens animo redeundi in penam minimè incidat, Lanar. in conf. 7. num. 10. Grillenz. in conf. 132. n. 19. late Nouarius forens. quasi. 28. tom. 1.
 - 3 Comprobat tertio, ex conf. Giurb. 34. vbi satis durum est si ex paruo intervallo committatur pena, vt mora purgari non possit, Bertaz. in consil. 303. Laderch. in conf. 197. cum mora brevis non cōsideretur, Nouarius loco citato n. 7. vbi etiam, quod momentanei actus in poenalibus non sunt in consideratione.
 - 3 Quarto comprobat, quia recedendi animum non praesumitur habuisse qui sponte rediit, nihil interest, ff. de postliminio reuersis, nec carcerum efractor est, qui reuertendi animo ab eis exierit, Alex. ad Bart. in l. 1. ff. de efractatoribus, Boer. in decif. 215. n. 17. Honded. conf. 94. Mascard. de probat. conclus. 266. nu. 22. Farinac. q. 30. num. 149.
- Et ratio supradictorum omnium comprobationū est, quoniam illic censetur reus persistere, vbi redeundi animum habere constat, Bart. in c. citata l. nihil interest, Bald. in conf. 91. n. 6. & seq. & Lanar. in citat. conf. 7. nu. 10. nec sufficit inobedientia actus, sed dolus requiritur, Merlin. in decif. 25. nu. 2. Viuius decif. 505. & Giurba vbi sup. n. 9. & seq. vbi nonnulla similia ad huius dubitationis comprobationem more suo adducit.

RESOLVT. CCCXXXV.

- 1 Iuri suo quilibet renunciare potest.
- 2 Vouens castitatem renunciat iuri quod habet.

An sit aliqua Religio, in qua eius Regularibus denegetur recursus, seu appellationis refugium.

Sanctissime in Constitutionibus Ordinis Fratrum Praedicatorū interdicitur ipsis religiosis appellatio, licet

tio, licet enim oppressis ius naturale subueniat per appellationis beneficium, tamen quicumque potest si vult huic iuris naturalis subsidio renunciare, & eo ipso quod aliquis in prædicta Religione professione emit- tit, & secundum illius ordinis leges, & constitutiones vivere vult huiusmodi recursum denegantes, præter- quam in capitulis, aut visitationibus videtur huic pri- uilegio, & favori naturali renunciare, quia quemadmo- dum vouens castitatem renunciat iuri quod habet ad contrahendum matrimonium, & manet alligatus ad vi- uendum in statu cælibatus, & vouens paupertatem re- nunciat libertati à iure naturali sibi concessæ ad obtinē- da, & possidenda bona temporalia, & adstringitur in paupertate perpetua vivere, & per obedientia votum renunciat libertati iure naturali sibi competenti, & subditus alligatus, aut religatus remanet. Hoc ipsum dicendum est de appellationibus postquā Bonifacius Papa IX. quibusdam literis datis Romæ anno 1302. eas appellationes abstulit à prædicto sacro Prædica- torum Ordine, itaque quomodocunque Religiosus sit granatus per sententiam à suo superiore admittenda est appellatio, & sic si ea non obstante executioni mā- dabitur sententia Superioris erit articulus violentiæ nisi contrarium per constitutiones, & ordinamēta or- dinis fuerit dispositū, vt in c. ad nostram de appellat.

RESOLVT. CCCXXXVI.

- 1 Læsus iniuria affligitur.
- 2 Religiosis excluditur aditus ad Regia Tribunalia.

Cur facultas appellandi, ac recursum, sit sublatus aliqui- bus Religiosis ad ornatum cap. ad nostram de appellat.

Respondeo cum Rodriq. to. 1. quæst. 29. art. 3. & in summa in fine tit. de ordine iudic. ca. 13. num. 5. Couarr. in practic. c. 23. vers. 6. vers. 8. Zerola 2. par. §. Regulares vers. 6. per quam sanctè in plurimis Reli- gionibus appelladi vsum fuisse abiectum, nam quam- uis fortasse euenire aliquando possit, vt Monachus ali- quis iniuria læsus affligatur, hæc tamen damna, quæ rarissimè contingunt pace, & quiete totius Religionis compensantur, cum illius neruus atque decus in eo maximè consistat, vt altissimo silentio inter fratresq; sua est professio, vt planiter tractent, & transigant nec se seculo prodant, aut saltem non faciliè causas extra religionem deducant, ex quo non leues perturbatio- nes, ac iurgia oriuntur in grauissimum Religionis de- trimentum, & ob hanc causam excluditur religiosus in Hispania aditus ad Tribunalia Regia per viam violē- tiæ ex l. 40. tit. 5. lib. 2. Aduertendum tamen est ex Nau. lib. 2. de appell. conf. 4. quod id quod dicitur non licere religiosis appellare, quia illis interdicta appel- latio intelligendum est, quando non est excessus in correctione, & mandata, vel præcepta Superiorum, sunt rationabilia, & legitimè facta, vt diximus in quæst. 74. nu. 24. & in lectura glos. 5. nu. 19. Caterum si superior in ijs deficiat potest religiosus appellatione, tanquam iuris naturalis subsidio se tueri.

PRAXIS REPARATIO ECCLESIARVM.
& Cappellarum.

Iuxta Concilium Tridentinum sess. xxj. Canon. vij.

RESOLVT. CCCXXXVII.

- 1 Reparatio Ecclesiæ Cathedralis spectat ad Episcopum, quod declaratur, vt num. 4. 5. 6. & 8.
- 2 Reparatio Ecclesiæ parochialis spectat ad parochum, Aloy. Ricc. Prax. Pars IV.

- 3 Reparatio Ecclesiæ spectat ad percipientes fructus ab ea.
- 4 Consuetudo attenditur in materia reparationis.

Quis teneatur ad reparationem Ecclesiæ Cathedralis.

- 1 **E**cclēsiā Cathedralē egentem reparatione te- netur Episcopus reparare, lo. Gall. 9. siue Arresto 293. post Stephanum Aufser. in decis. Cappellæ Tholof. 500. Renat. Choppin. de sacra. forens. Polit. lib. 3. c. artic. 11. quos sequitur Geraldus Maynardus, in decis. Tholof. 40. lib. 1. Reufnerus in decis. 1. lib. 4. num. 30.
- 2 Eodem etiam modo parochialem Ecclesiā illius Rector reparare tenetur, vt voluit Cappella Tholof. in decis. 499. Valasq. in decis. 179. n. 7. & decreuit Cōc. Trid. sess. 21. c. 7. incip. cum illud, vide Pappon. Arrest. Curia lib. 1. tit. 1. Arrest. 12.
- 3 Et omnes tenentur, qui ab Ecclesia recipiunt fru- ctus decimales, Maynardus in decis. Tholof. 31. lib. 1.
- 4 Supradicta tamen conclusionis decisio recipit nō- nullas declarationes, quarum prima illa est, inspicien- dam fore consuetudinem, vt is ad reparationem te- neatur, qui consuetudine reparare solitus sit, vt ar- gum. cap. ad Apostolicā extra de Symon. voluit Abb. Panorm. in c. 1. n. 3. de Eccles. edific. & voluit Aufser. in dicta decis. Cappellæ Tholof. 499.
- 5 Secunda, est simili præcedenti, quod in Ecclesia in qua est quarta reddituum, vel reliquorum deputata pro illius fabrica, & reparatione eroganda est, & tunc nec Episcopus suam, nec Rector parochialem suam reparare tenebuntur, prout Simplicius, & Gregorius Summi Pontifices statuerunt in c. quatuor, c. de reddi- tibus, c. cognouimus 12. q. 2. Hostiens. in summa tit. de Ecclesiæ edific. §. 1. in fine Panorm. in dicto c. 1. & Aufser. in dicta decis. 499. Ripa li. 3. Responsor. c. 22. n. 3. post alios, Aluarus Valasc. consult. siue decis. 1079. n. 7. cum his quæ allegat. Fufchus de visitat. lib. 1. c. 10. n. 15. 16. nouissimè renatus Choppin. de iure Cæno- biorum lib. 1. tit. 2. art. 11. Maynard. in decis. Tho- lof. 41. Petr. Gregor. Syntagmat. iuris vniuers. lib. 2. c. 1. num. 12.
- 6 Tertia declaratio, non teneri Episcopum non Præ- latum ad Ecclesiæ reparationem, si ab hostibus sit de- structa, vt censuit Arrest. Curia Franciæ 69.
- 7 Quarta declaratio est, vt tunc Prælati, & Rector teneatur ad Ecclesiæ reparationem, deductis tamen ijs, quæ pro necessitate vti possint, & sic de superfluis tantum teneantur, vt dicit Cappell. Tholof. in dicta decis. 599. Hostiens. Panorm. & Aufser. in locis allega- tis, Valasc. in dicta consultatione, siue decis. 179. n. 22. & 23. & 26. & in hoc casu est fructuum modicitate, & insufficientia, non tenentur argum. c. decernimus 10. q. 1. c. de his de Eccles. edific. & voluit Concilium Tri- dentinum sess. 21. c. 7. incip. cum illud, ibi, qui si non fuerint sufficiens, quod aduertit Costa de remed. sub- fidiar. remedio 106. illatione 2. num. 1. 2. & 3.
- 8 Quinta declaratio sit, vt his omnibus deficientibus teneantur subditi, & Parochiani cum ibidem recipiāt Sacramenta, argum. c. si Episcopus de offic. ordin. in 6. Panorm. in dicto c. 1. n. 3. & 4. in cap. de his num. 3. & 4. eodem tit. Aufser. in dicta decis. Cappella Tholof. 499. Valasc. in dicta consultatione, siue decis. 1079. n. 26. cum pluribus seqq. Const. de modicitate reddi- tum Ecclesiæ, quod & probauit etiam Sacrum Tri- dentinum Concilium in dicta sess. 21. c. 7. supra allega- to, Fufchus de visitat. lib. 1. c. 10. sub nu. 16. Maynardus decis. Tholof. 32.

Eoq; casu Parochiani tenentur ad opera cum ope- ribus manualibus, & cum curribus, & tenentur dare calcem, & camenta vsq; ad finem operis perfecti, & Ecclesiæ edificatæ, Maynard. in dec. Tholof. 32. & in decis. 33.

Mm 4 RESO-

RESOLVT. CCCXXXVIII.

- 1 Reparationem Ecclesiarum Episcopus in visitatione præcipue considerare debet.
- 2 Reparatio Ecclesie patronatæ ad quem spectat.

Ecclesiam, vel Cappellam patronatam, quis teneatur reparare, & paramentis instruere.

- 1 **V**igilare summo opere debet Episcopus, præcipue in visitatione circa Ecclesiarum, & Cappellarum reparationem, dotationem, earumque paramenta, & alia necessaria, ca. Episcopum 10. quest. 1. exemplum singulare præstatit David, qui dixit Nathan Propheta. Ecce ego habito in domo cedrina, Arca autem Domini sub pellibus est, & proposuit ædificare templum, quod debent considerare omnes diuites, sed præcipue Episcopi, 1. Paralyp. c. 16. hinc oritur dubium, si Ecclesia, vel Cappella est de iure patronatus, qui teneatur eam reparare, & instruere paramentis, aliisque necessarijs, dicendum est, quod si patronus non dedit dotem sufficientem pro victu Sacerdotis, pro luminarijs, & alijs necessarijs, ipse tenetur ad ista, quia fundas Ecclesiam tenetur prædicta præstare, nemo de consecrat. dist. 1. nam eo ipso quod fundat Ecclesiam, videtur se obligare ad omnia necessaria, Turrecrem. in c. placuit, q. 2. & si Ecclesia fuit fundata auctoritate Episcopi sine assignatione dotis d. c. placuit, & sic poterit in visitatione fieri præceptum patrono, ut infra competentem terminum provideat de necessarijs sub pena priuationis iuris patronatus, & Cappellæ; Non obstat, c. 1. & c. de his, de Ecclesijs ædificandis, in quibus locis dicitur, Rectorem teneri, intelligitur, quando Rector recipit portionem pro fabrica, ut dicit ibi Innocentius in casu sequenti.

RESOLVT. CCCXXXIX.

- 1 Monasterium destructum potest reædificari sine licentia Superioris, dummodo remaneat solum.
- 2 Aedificationis castrorum prohibitio non comprehendit refectionem.
- 3 Monasterij reparatio an comprehendatur sub dispositione Bullæ Clem. 8. III.

An quemadmodum prohibetur per Bullam Clementis VIII. nouum monasterium erigi, ita, & reparari.

- 1 **V**idebatur prima facie negatiue respondendum, nam destructo ædificio, cum remaneat solum, potest illud reædificari sine licentia Superioris, Angel. in Auth. de non alienan. §. hoc ita ad fin. collat. 2. quæ citat. Benedic. de Vadis, in addit. ad Felyn. in reperi- torio in verbo Synagoga, ubi ex hoc dicit posse concludi, quod Iudæis sit licitum reædificare Synagogas combustas, vel in totum destructas absque licentia Episcopi, cum remaneat solum, & area, quasi remanentibus vestigijs prioris ædificij res non dicatur noua, quamuis esset in totum, & funditus destructa, ideo merito videtur posse permitti reædificationem, ut etiam considerat Dec. in l. domum suam n. 3. de regul. iur.
- 2 Vnde etiam prohibitus ædificare castra, non prohibetur reficere, Bald. & Angel. in l. 1. §. ædificare de mort. inferend. quos citat. Felyn. in c. cum accessissent n. 33. de constit. cum alijs per Boer. decif. 44. n. 4. & ita seruari dicit Iaf. in l. ex hoc iure n. 13. de iust. & iur. ubi quod licitum est reficere muros fortilitij, seu ville sine licentia Superioris, Glos. & Bart. in l. sacra loca 9. §. muros de rerum diuis.
- 3 Verum prædictis non obstantibus contrarium dixi concludendum esse, nam quando castrum esset in totum, & funditus destructum, vel alias materia penitus

abolita tunc dicitur castrum nouum si reædificaretur, ideo non licebit illud ædificare sine licentia Superioris, & taliter ædificanti potest, nunciari nouum opus, quoniam hæc resectio antiquam non sustinet, sed castrum nouum facit, Boer. decif. 44. n. 5. ubi multos allegat attestando, ita fuisse iudicatum contra Dominum, qui volebat in area castrum ædificare post Alber. qui etiam ita attestatur in l. 1. §. si quis ædificum si de oper. nou. nunciat. & in l. inter stipulante §. sacram de verb. obligat. Felyn. in c. consuluit in 2. notab. de Iudæis, & in c. cum accessissent 8. col. penult. in princ. vers. hæc & similia limita num. 33. de constitut. & quamuis Dec. & alij supra allegati illud concludant, tamen eorum opinio non est tuta, & contraria sententia est magis communis, & in iudicijs approbata, ut per Doctores supra adductos, & per Alex. & Iaf. in l. 1. §. si quis ædificum de nou. oper. nunciat. Item Iaf. in l. quo minus col. penult. n. 184. de flumin. ubi multa similia adducit.

Taliter quod articuli decisio distinctione indiget, quod aut Monasterium est omnino destructum funditus, & in tali casu absque licentia erigi, potest prohiberi, vel eget aliqua reparatione, & non subintrat termini Bullæ ex dictis per Nouariu in pragmatica Regni 2. sub rubric. de ædificijs priuatis prohibitis n. 2. & seq. ubi quod possunt vetera ædificia refici, quoniam diuersum est nouum ædificium construere, & vetus reficere ad tex. in l. 1. §. enim si de itin. act. priuat. & in terminis casus nostri scribit nouiter Nouarius Iunior in comentar. super Bullas Clem. VIII.

RESOLVT. CCCXL.

- 1 Consuetudo aliquid dandi per Canonicum nouiter receptum ad pios vsus valida est.
- 2 Consuetudo applicans fructus pendentes beneficij vacantis fabricæ Ecclesiæ valida est.
- 3 Reddus beneficiorum vacantium an possint applicari reparationi Ecclesiæ Cathedralis.

An redditus Beneficiorum vacantium applicari debeant reparationi Ecclesiæ Cathedralis.

- 1 **R**atio dubitandi pro opinione affirmatiua ducatur, & eo quia valida est consuetudo, ut aliquid detur a Canonico nouiter recepto, dummodo id in pios vsus erogetur, Abb. in c. Iacobus n. 3. & in c. sicut n. 2. eodem tit. Felyn. in c. cum M. Ferrar. n. 20. Grals. decif. aur. de Simon. c. 96. n. 49. p. 1. lib. 2. Nauarr. de Simon. lib. 5. conf. 1. n. 3. Anna conf. 1. n. 2. Surd. conf. 2. num. 29. Becc. confil. 76. num. 11.
- 2 Quæ opinio corroboratur auctoritate grauissimorum Doctorem asserentium, valere consuetudinem applicantem fructus pendentes beneficij vacantis fabricæ Ecclesiæ, ut voluit Abbas in c. Iacobus n. 3. de Simon. Alber. de Ros. in 1. par. stat. q. 80. Rip. de arb. & arbit. resp. 1. n. 11. Monet. de distribut. quotid. par. 2. quest. 18. n. 55. Paris. de confid. quest. 38. nu. 27. cum seq. ubi ita fuisse decisum testatur per sacram Cōgregationem Eminētissimorum super decreta sac. Concil. Trid. & licet aliud visum fuerit, Paris. in conf. 93. n. 1. cum seq. Felyn. in c. cum M. Ferrar. n. 20. de constit. Tamen eorum pace non est ipsorum sectanda opinio, uti contra veriorē, & sententiam magis receptam, ac in practica obseruatam.
- 3 Verum pro prædictæ opinionis resolutione, est dicendum Episcopum posse redditus beneficiorum vacantiu applicare fabricæ Ecclesiæ Cathedralis ad tempus, quod veru intelligas si redditus Episcopi, & Canonicoru nō sufficiunt accedentibus Canonicis, ita Abbas in c. 1. de Ecclesijs ædificand. post, Io. Andr. in c. si propter de rescript. in 6. & est communis de qua testatur Felyn. in c. cum accessissent de constitut. dummodo alteri

alteri non competant fructus primi anni, & sic limitatur Clement. si vna de rebus Eccles. non alienand.

RESOLVT. CCCXLI.

- 1 Commutatio vltimarum voluntatum non est licita Episcopo, quod declara, vt num. 2.
- 2 Redditiu Ecclesie superflui possunt assignari fabricæ alterius Ecclesie pauperis.

An Episcopus possit de fructibus Ecclesie vnius fabricæ superfluis assignare fabricæ alterius Ecclesie pauperis.

1 **S**i Episcopus possit de fructibus fabricæ vnius Ecclesie superfluis assignare fabricæ alterius Ecclesie pauperis negatiue videbatur respondendum, eo quod regulariter non est licitum Episcopo mutare, piam testatoris voluntatem, Clem. quia contingit de relig. dono. cap. Pisanis de restitut. spoliat. Couarr. in cap. tua. n. 7. de testam. Nauar. de præbend. conf. 5. nu. 3. & de rebus Eccles. alien. conf. 2. nu. 6. lib. 3. Gabriel. conf. 183. nu. 8. vol. 2. Thesaur. for. Eccles. p. 2. cap. 36. num. 29. Cappell. Tholof. qu. 26. Becc. conf. 5. num. 6. cum sequ. vol. 1.

2 Quidquid tamen sit ex supradictis, contrariam sententiam tenendam firmiter existimaui, si quidem magis est iuri consona, & à Scribentibus recepta, prout illam tenuerunt Butr. in cap. quæ in Ecclesiis nu. 272. de constitutionibus per glos. in cap. constitutus de relig. domibus, & glos. in cap. 1. de rebus Eccles. in 6. idem tenet Nauar. cap. 11. de rebus Eccles. alien. ex pluribus præsertim ex notatis per Abbatem in cap. exposuisti de præbend. sed ad tollenda scandala consulti in praxi, vt obtineatur licentia à Papa.

3 Non obstat, quod pro contraria parte dicebatur, nam id verum sine causa, secus si concurrat iusta causa, & rationabilis, prout hic tunc enim dispensare potest in legato pio, Abb. in cap. nos quidem, de testam. Gomel. super regul. de trien. pos. quæst. 92. Gabian. in verbo legatum §. 2. num. 6. Sylu. ibidem §. 4. num. 12. Viui. decif. 265. num. 11. lib. 2. Natta conf. 425. nu. 3. Rota Rom. in nouissim. decif. 1122. par. 3. lib. 3. & hodie extat Sac. Concil. Trident. de reformat. sess. 22. cap. 6. & sess. 25. cap. 4. Mandos. de signat. Grat. rubr. commutatio vltimæ voluntatis, Bero. in d. conf. 5. nu. 41. cum seq. vt contrarium sentiat Nouarius Iunior Eccles. Neapol. Canonici in l. 1. C. de erog. milit. ann. lib. 12.

RESOLVT. CCCXLII.

- 1 Rector Ecclesie tenetur impendere fructus omnes in reparatione Ecclesie in defectum patroni.

Rector Ecclesie quando teneatur impendere omnes redditus in eius reparationem.

Solet multoties dubitari quid agendum, vbi Cappella non est patronata, quod casu obligatur patronus ad illius reparationem, iuxta tradita communiter in cap. nobis per illum text. de iure patronatus, nec Rector percipit ex ea fructus sufficientes pro victu suo, nec pro fabrica, & Cappella indiget reparatione, vel parametis, & respondetur in hoc casu obligari Rectorem eam reparare, & instruere, & expendere omnes fructus, ita Innocent. & Abb. in d. cap. de his; talis etiam præsumitur intentio fundatoris, quod Ecclesia non debet corrui, sed ex eisdem redditibus reparari, & si fuisset interrogatus, ita respondisset argum. glos. in l. tale pactum ff. de pact. vnde quod verisimiliter est, debet attendi.

RESOLVT. CCCXLIII.

- 1 Reparationis Ecclesie ommissio inducit peccatum mortale.

Vbi Ecclesia reparari non potest, an tunc transferri debeant beneficia ad Ecclesias Matrices.

1 **F**elyn. in cap. per tuas, il terzo, de simonia dicit, quod Clericus omitrens reparare Ecclesiam ruentem peccat mortaliter, nec eum excusat tenuitas reddituum Ecclesie, quia tenetur de proprio patrimonio nisi esset pauper, allegat S. Thom. post Innocent. vbi suprased Abb. intelligit patrimonium, id est partem sibi debitam ex fructibus beneficij, & interim cessabunt onera, & prædicta intelligo quando redditus sufficiunt pro reparatione infra breue tempus, sed si essent adeo tenues, vt Ecclesia reparari non posset, nisi post longum tempus, & difficiliter, tunc facienda esset transactio iuxta Conc. Trid. cap. 7. sess. 21. de reformat. & sic poterit Episcopus in visitatione sequestrare fructus beneficiorum, vel partem illorum pro parametis, & alijs necessarijs, idem censeo quando Ecclesia est de iure patronatus, sed patronus est pauper.

RESOLVT. CCCXLIV.

- 1 Rector Ecclesie tenetur ad reparationem Ecclesie si supersint fructus, & de ratione, n. 2.
- 3 Prima charitas incipit à se ipso.

Rector Cappellæ an teneatur ad reparationem quoties sibi supersint fructus.

1 **I**n hoc articulo respondeo cum decif. Cappellæ Tholof. 500. cuius tenor est. Item fuit quesitum vtrum Rector Ecclesie Parochialis ruinam minantis cogi possit ad illius reparationem, conclusum fuit, quod sic de redditibus, qui sibi supersunt, vt in cap. de his, de Eccles. edific. quod intellige deductis necessarijs, quibus non tenetur se priuare, vt conuertat ad Ecclesie reparationem, quia charitas ordinata, incipit à se ipso, cap. non satis 86. dist.

2 Quæ decisio secundum me corroboratur, ex eo quod denominatio rei intelligitur semper deductis necessarijs, l. Iulianus, ff. ad exhibendum, prout de fructibus, quod intelligatur deductis expensis, Triuif. decif. 34. par. 1. & in releuio, quod intelligatur deductis oneribus, testatur Mastrill. decif. 112. prout de valore beneficij, quod intelligatur deductis oneribus perpetuis impositis super eiusdem fructibus, dicit Cassador. decif. 19. de præbend. Veral. decif. 328. par. 3. per doctrinam, Felyn. in cap. ad aures de rescript.

3 Et facit pro corroboratione, quia prima charitas incipit à se ipso, & ante omnia quis debet habere rationem sui, l. preses, C. de seru. & aqua, cap. qui vult ordinare 19. de pœnit. dist. 3. & ibi glos. in verb. se ipso D. Paul. 2. ad Corint. 1. S. Thom. 2. 2. qu. art. 6. cum neque etiam quis teneatur subtrahere suis necessitatibus, vt in causam piam erogat, Archid. in cap. non satis, num. 4. dist. 86.

Imò amplius, idem erit in illa necessitate sine qua vita non potest conuenienter pertransiri secundum conditionem, & statum personæ propriæ, & aliorum, quorum cura ei incumbit, huiusmodi enim necessarij terminus non est constitutus in indiuisibili, sed multis additis non potest diiudicari esse ultra tale necessariu, & multis subtraçtis adhuc remanet, vnde aliquis possit conuenienter vitam transigere secundum proprium statum, & de huiusmodi rebus dare elemosynam est bonum, non tamen cadit sub præcepto, sed sub consilio.

Inor-

Inordinatam enim esset si tantum sibi quis subtraheret de bonis proprijs, vt alijs largiatur, quod de residuo non sufficeret ad viuendum concedenter, & secundum statum, & negotia occurrentia, prout & concludit D. Thom. 2. 2. quæst. 32. art. 6. Sylu. in verb. elemosyna n. 2. Nauarr. in manual. cap. 23. n. 6.

RESOLVT. CCCXLV.

- 1 Ecclesiæ ampliatio intelligitur facta remanentibus istdem prerogatiuis.
- 2 Ideo remanere debent eadem arma, & insignia familie, quæ reperiuntur in Ecclesia antiqua.
- 3 Ecclesia noua subrogata in locum antiquæ debet assumere omnes illius qualitates.
- 4 Ecclesiæ renouatio censetur facta sine alterius præiudicio.
- 5 Insignia armorum depicta in Ecclesia ostendunt dignitatem familie, & illius memoriam conseruant.

An vbi Ecclesia reedificatur, vel renouatur Insignia, quæ ibidem erant sint renouanda.

1 **I**N præsentis articulo respondeas cum decis. Rotæ in vna Calaguritana præminentiarum 29. Martij 1610. coram Ludouico, deinde Gregorio XV. cuius tenor est.

- Pro Dominis de Murga informantibus fuit resolutum,
- 2 arma, seu scuta armorum sua familie, quæ apposita, & affixa reperiuntur in fornice, & columnis, seu pilastris Cappellæ uerum esse transferenda, & assignenda cornici, & columnis Cappellæ nouæ, quia vt fuit conclusum corâ bon. mem. Gypso 28. Iun. 1589. ampliatio Ecclesiæ intelligitur facta firmis remanentibus qualitatibus Ecclesiæ. & prerogatiuis Dominorum de Murga, iuxta not. in cap. ad audientiam, il secundo de Ecclesiæ edific. Vnde arma, & insignia familie de Murga, quæ reperiuntur in Cappella veteri, deberent etiam assignari in Cappella renouata, quæ cum sit in locum antiquæ subrogata, debet assumere omnes eius qualitates, si eum, S. qui iniuriarum, ff. quis cant. bene faciunt in argumentum trad. per Host. in c. 3. nu. 4. de iurepatr. Abb. in cap. cum olim n. 6. de consuet. cum alijs adductis in præfata decis. in qua etiam fuit dictum renouationem censi factam sine alicuius præiudicio; Multum autem præiudicaretur Dominis de Murga, si non liceret in Cappella ponere insignia armorum, per quæ dignitas familie ostenditur, & memoria conseruatur, Anchar. conf. 356. in fin. Bald. in l. 1. c. vt nem. lic. sing. Imper. de Anan. conf. 86. post num. 2. & ibi Bologn. in addit. cum alijs adductis per informantes.

RESOLVT. CCCXLVI.

- 1 Plura tēpora considerantur in casu difficultatis propositæ.
- 2 Distributio bonorum Ecclesiæ circa eius fabricam, & reparationem quomodo fiat hodie.

Distributio Bonorum Ecclesiæ circa eius fabricam, & reparationem, an fiat hodie quemadmodum antiquis temporibus.

1 **P**RO resolutione distinguenda sunt varia tempora, primum tempus est in initio nascentis Ecclesiæ, Christiani nihil proprium habebant, nec Clerici, nec Ecclesiæ, sed vendebant omnia, quæ habebant, & Apostolis dabant, vt distribuere, sequuti perfectionem Euangelicam, Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus; Probatur hoc in Actis Apostolorum, c. 4. Multitudinis inquit, textus Sacer. credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum, quæ possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, & ex facto Ananias pater relatio in

cap. 5. Aduum Apost. & ex cap. futuram Ecclesiā, 12. quæst. 1.

Successit deinde secundum tempus multiplicato numero Christianorum, vt non possent ex elemosynis sustentari in communi, & laici Christiani retinebant bona sua, & Clerici dumtaxat ex elemosynis, & oblationibus sustentabantur, nihil in particulari habentes, & has elemosynas inter ipsos Clericos, & alios, Episcopus distribuere, c. videtis, c. concessio, c. relatum, cap. expedit in quæst. 1. & colligitur ex Concilio Antiocheno, c. 25. to. 1. Concil. c. Episcopus 12. quæst. 1. facit text. in c. Inquirendum de peculo Cleric.

Superuenit deinde tertium tempus, in quo etiam Clerici desinuerunt viuere de elemosynis, & ceperunt habere bona propria, vt probatur in c. certo 12. quæst. 1. & in Concilio Agathensi cap. 40. c. viduas, cap. Pastor, prima quæst. 2.

Aduenit deinde quartum tempus, in quod erant iam Ecclesiæ affluentes bonis, & diuitijs, & redditus Ecclesiæ solebant diuidi in quatuor partes, vnam habebat Episcopus, aliam Rector Ecclesiæ, tertiam fabrica Ecclesiæ, quartam vero pauperes, & Episcopus diuidebat, vt colligitur ex c. concessio, c. quatuor, c. mos. 12. quæst. 2.

Sed & per Canones antiquos aliquando Episcopi habebant mediam partem, aut tertiam oblationum, quæ fiebant in Ecclesijs, c. de ijs, & c. seq. 10. quæst. 1. eod quod erant pauperes, sed per tempus ceperunt augeri bona Episcopatum, & statutum est in secundo Bracharensi Concilio, quod nullus Episcoporum præter honorem Cathedralis suæ, idest, solidas suas quidpiam aliud haberet ab Ecclesijs inferioribus, nec perciperet tertiam partem de oblationibus Ecclesiæ inferiorum, sed seruarietur reparationi Ecclesiæ, c. placuit c. priscis, Rebuff. in praxi, titulo de dispensat. ratio attatis pag. 402. n. 3. & 4. sed & aliquibus Ecclesijs Episcopus, & capitulum tertiam partem habebant. Rector vero Ecclesiæ particularis duas partes, quia sacra ministrabat, & omnia onera, & sumptus Ecclesiæ, & fabricæ supportabat.

2 Hodie verò secundum Rebuff. vbi supra n. 6. bona Ecclesiæ debent in tres partes distribui, vt prima sit Clericorum, secunda pauperum, tertia fabricæ, c. concessio, & seq. 12. quart. 2.

Et ita ex prædictis colligitur, quod secundum Canones aliquando tertia pars reddituum Ecclesiæ erat in eius fabricam cōuertenda, c. decernimus 10. quæst. 1. & aliquando quarta pars erat deputata, vt in c. 1. c. quatuor, & seq. 10. q. 2. tradit Ripa lib. 2. respons. 22. nu. 2. & alibi Gregorius in l. 1. tit. 10. partit. 1. dicit qui, & distributionis bonorum Ecclesiæ secundum diuersa tempora meminit, Abbas in quæst. incipit istius in c. postulasti, art. 10. Rebuff. in loco allegato.

RESOLVT. CCCXLVII.

- 1 Commendatores perpetui tenentur ad reparationem Ecclesiæ, non tamen temporales.
- 2 Commende perpetuæ assimilantur beneficijs.
- 3 Et plura inferuntur, vt num. 5. 6. 7. 8. & sequentibus.
- 4 Commendatarij perpetui faciunt fructus suos.
- 4 Text. in c. licet Canon. de elect. in 6. habet locum in commendis perpetuis.

An Commendatores teneantur ad reparationem Ecclesiæ ipsi commendatæ.

1 **I**N præsentis articulo, est distinguendum, quod aut est commenda perpetua, aut temporalis, primo casu teneantur ad fabricam Ecclesiæ conferre, in secundo vero nequaquā ratio diuersitatis est, quoniam cōmenda perpetua beneficij est titulus Canon. c. dudum, il 2. de elect.

- elect. c. si plures 21. quæst. 10. Monach. num. 3. Archidiacon. & alij in cap. nemo deinceps 15. de elect. in 6. Feder. de Senis in tract. de permutat. beneficiorum. quæst. 15. per totam. Milius in repertorio verbo beneficia commendata nu. 11. & verb. commend. an sit Canonici titulus. Guid. Pap. quæst. 159. vers. 5. conclus. Rebuff. de pacific. possessor. nu. 35. cum seq. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. p. 1. quæst. 6. art. 14. per totum. Gomez. in regul. de infirmis quæst. 13. & in regula de impetrantibus benefic. vacan. per obitum familiar. Cardin. quæst. 6. & in regula de triennali quæst. 5. Hoieda de incompatibilitate beneficiorum par. 1. c. 14. num. 6. & 2. p. c. 4. n. 11. Mandof. in regula de verisimili q. 3. n. 2. & in regula 32. q. 7. n. 22. Puteus dec. 158. n. 4. lib. 1. Rota decif. 765. n. 5. par. 3. diuersorum.
- 2 Nam commendæ perpetuæ de beneficijs parum, aut nihil distant ab alijs prouisionibus beneficiorum, & sic in Bulla illius dicitur, vt comodius onera sustentare valeas de alicuius subuentionis auxilio prouidere cupientes tale beneficium auctoritate Apostolica concedimus, & commendamus, ac prouidemus per te quam diu vixeris obtinendum, possidendam, ita quod durante commendâ huiusmodi de fructibus, & redditibus ipsius disponere, & ordinare valeas, &c. quam formam assignat Rebuff. in praxi titul. de commenda n. 28. & de pacific. possessor. n. 43.
- 3 Vnde talis Commendatarius perpetuus facit omnes fructus suos sicut alij titulares perpetui, Cassador. dec. 33. n. 5. super regulis, Rebuff. de pacific. possessor. n. 43. Mandof. in dict. regul. 30. quæst. 3. num. 4. Puteus dec. 25. num. 4. lib. 1.
- Et dicitur talis commendâ perpetuâ, dispensatio obtinendi prohibitum, sicut etiam vnio temporalis, Gemin. consil. 38. n. 11. Cassador. decif. 33. nu. 5. super regulis, & decif. 2. de vnionibus n. 9. Mandof. in regul. 33. quæst. 30. num. 3.
- 4 Hinc poena cap. licet Canon. de election. in 6. contra non promouentes, se infra annum habet locum in his Commendatarijs perpetuis, Clem. in agro §. ceterum de statu Monachorum, ibi infra annum computandum à tempore collationis, & commissionis, & antea dixerat conferri nequeat, nec committi, & per commissionem intelligitur de commendâ, Rebuff. de pacific. possessor. num. 42. vers. & sicut tenetur infra annum, Mandof. in d. regul. 32. quæst. 7. n. 10. & 11.
- 5 Requirit quoque talis commendâ ætatem, & alias qualitates legitimas, sicut verum beneficium, c. nemo deinceps de elect. lib. 6. Caputaquens. decif. 127. num. 3. par. 1.
- 6 Sic potest esse Iudex Apostolicus Commendatarius perpetuus, iuxta text. in c. statutum de rescript. lib. 6. & latè tradit ibi Gomez. nu. 77. in 9. ampliât. Cassan. in consuetudinibus Burgund. in rubr. de successione des bastardes §. num. 88.
- 7 Ita vt dispositio text. in cap. quoniam, Abb. 14. de officio delegat. in quo concordant alia iura dicentia, quod delegatio facta dignitati non expresso nomine proprio transit ad successorem, habet etiam locum in Commendatario perpetuo, vt Dec. ibidem nu. 4. vers. & ista tertia. Mandof. in dicta regula 32. q. 7. n. 8. & 9.
- Ita talis Commendatarius perpetuus potest præsentare, eligere, & conferre, sicut quilibet alius prouisus, vt plenè per Rebuff. in praxi tit. de commenda nu. 60. & 61.
- 8 Habet etiam liberam potestatem in spiritualibus, & temporalibus, Abb. in c. cum non nobis olim vlt. notab. de elect. Rebuff. de pacific. possessor. n. 41.
- 9 Ac propterea potest locare fructus ad plures annos sicut alij titulares, & in eis habet locum cap. vestra de locat. Calderin. in consil. 8. an Commendatarius per totum sub titulo de locat. Roman. 350. in casu propo-

sito à num. 8. Rebuff. in praxi titul. de commenda num. 62.

- 10 Hinc regul. de infirmis resign. intrat in commendis perpetuis, Cassador. d. decif. 32. per totam super regulis, Gomez. in dicta regula de infirmis quæst. 13. per totam, & expressè probatur ex eadem regula, quæ est 18. de viginti in illis verbis, vel illius commendâ celsferit, Rota decif. 80. n. 2. lib. 3. diuersi.
- 11 Sic etiam regula de publicandis resignationibus locum habebat in perpetua commendâ, vt manu fusa, per Gomez. super eadem regula, quæst. 3. per totam.
- 12 Hinc in impetratione alterius beneficij, debet fieri mentio de tali commendâ, aliàs gratia erit nulla, glof. verb. commendare vers. sed numquid habens talem commendam in c. nemo, & ibi Ioan. Monach. num. 4. & omnes de elect. lib. 6. Capyc. decif. 3. num. 6. Puteus decif. 272. lib. 2.
- 13 Pariter illegitimus non dispensatus talem commendam habere non potest, Rebuff. in praxi titul. de commendis num. 63.
- 14 Sicut & Commendatarius potest transigere super fructibus sui beneficij commendati, ac eos vendere, Geminianus consil. 17. pro declaratione in fine Capyc. decif. 3. sub n. 9. Rebuff. de pacific. possessor. sub n. 40.
- 15 Item alia commendâ inducit incompatibilitatem inducunt à cap. de multa, de præbend. & extrauagan. execrabilis, eodem tit. vt post longam disputationem hinc inde resoluit Alphonsus Hoieda de incompatibilitate beneficiorum, par. 1. c. 14. num. 16. vsque ad nu. 30. & hodie expressè disponitur per Concil. Trident. sess. 7. c. 2. & cap. 4.
- Et licet antea secus dicebatur Cassador. decif. 32. n. 7. super reg. Sorrent. super regul. de Idiomate q. 5. Mandof. in regul. 32. quæst. 7. num. 14.
- 17 Nec non regula de triennali procedit in commendis, Gomez. latissimè in regul. de trienn. q. 5. num. 10. & seqq. Rota decif. 765. in causa Vrgelen. per totam part. 3. diuersarum.
- 18 Nec non regula de verisimili notitia, Cassador. decif. 30. super regul. Gomez. ibidem quæst. 4.
- 19 Similiter Commendatarius potest permutare commendam cum alio beneficio, in titulo dato c. fin. & ibi plenè Imola de rerum permut. Rebuff. de pacific. possessor. num. 38. Feder. de Sen. in tract. de permut. quæst. 13. Bellarm. in eodem tract. par. 3. q. 4.
- 20 Ac etiam potest resignare commendam etiam in fauorem, Rota decif. 80. lib. 3. diuersarum, Paris. de resign. benef. lib. 2. q. 17. num. 1. per totam.
- 21 Item Commendatarius perpetuus tenetur verificare narratam sicut quilibet alius beneficiatus, Puteus decif. 254. lib. 3. per totam, per quam decif. fuit recessum à decif. 247. eiusdem Puteus eodem lib. 3. prius facta, vbi contrarium Rota tenebat.
- 22 Et Commendatarius Abb. alicuius monasterij similiter dicitur Prælatus, Rota decif. 346. num. 2. par. 3. diuersarum.

RESOLVT. CCCXLVIII.

- 1 Consuetudo est attendenda in obligatione fabricæ Ecclesiæ, etiam contra laicos Parochianos, nu. 2.
- 2 Vbi sunt redditus ex quibus potest refici Ecclesia laici non tenentur.
- 3 Vbi fructuarius tenetur ad refectionem.

An Laici Parochiani teneantur ad reparationem Ecclesiæ Parochialis.

Respondeo, quod ante omnia in hac obligatione fabricæ attendenda est consuetudo, nam si consuetudo legitime præscripta fuerit, quod vel Episcopus, vel Rector, vel beneficiarius, vel etia laici Parochiani præ-

ni præsent sumptus fabricæ, vel quod Rector Ecclesiæ, & beneficiarij reficiant Cappellam maiorem Parochiani verò corpus Ecclesiæ, vt sit in multis locis Regni talis consuetudo, non obstantibus Canonibus seruanda erit, quia consuetudo vincit legem, l. de quibus, ff. de legibus c. fin. de consuetudine, & quod valet talis consuetudo, tenet expresse Innocentius in c. fin. de his, quæ fiunt à maiori parte cap. capite si propter, & ibi Dominicus de rescriptis in 6. Ripa lib. 3. respons. 22. nu. 3. colum. 2. Panorm. in c. 1. de Ecclesiæ edificand. glos. Gregor. in l. vndecima. Hisp. tit. 10. par. 1. in verb. quæ son dadas, Extrauag. 2. partition. tit. 2. §. 50. & consuetudo est maior statuto, Nouarius forens. quæst. 103. num. 2. tom. 1.

2 Et est valde notandum, quod valet talis consuetudo etiam contra laicos Parochianos, vt ipsi teneantur ad fabricam, vt in specie tenuerunt Archidiaconus in d. cap. concess. 12. q. 2. Innoc. & Abb. nuper allegati, Angel. in sum. verb. Clericus 3. Rebuff. in praxi tituli de dispensatione arat. pag. 403. n. 7. Ripa dicti. respons. 12. col. 2.

Nam contrarium dicendum videretur, cum ipsi non percipiant aliquid de redditibus Ecclesiæ, sed substituitur talis consuetudo, quia videtur profecta ex charitate, & deuotione Parochianorum, & per hoc limitatur glos. in d. c. quatuor 12. q. 2. quæ scripsit laicos non teneri de iure aliquid erogare in fabricam, vel refectionem Ecclesiæ, quia istud regulare est, sed falsum nisi consuetudo sit in contrarium, vt etiam laici teneantur suis sumptibus fabricare, & reficere secundum Rip. vbi supra, & etiam si Ecclesia habeat in redditibus, prout ita non semel obseruatum reminiscor.

Et hanc consuetudinem, vt laici teneantur ad fabricam, probat etiam Hostiens. in sum. de Ecclesiæ edificand. §. 1. dum ait, quod in aliquibus regionibus laici de consuetudine opus fabricæ faciunt suis expensis, quæ consuetudo fundatur auctoritate iurum, quæ ibi adducit, & quod ipsorum locorum interest cum ibi percipiant Ecclesiastica Sacramenta, & Missam audiant, & maxime erit obseruanda, vbi non bene soluunt decimas c. quicumque 16. q. 1. quod & pluries consului, & quod compellendi sunt talem consuetudinem obseruare argum. c. ad Apostolicam de Simonia, facit quia consuetudo vim legis habet leg. de quibus, ff. de legit. c. fin. de consuetudine, l. 2. C. eodem, & idem absq. dubio si de contractu cum laicis circa hoc consuet, quia pactis standum c. 1. c. 3. de pactis l. iurifigentium §. preter ait ff. de pactis.

3 Limita supra positam principalem conclusionem, & primo si in Ecclesia esset certa portio, seu sint certi redditus deputati ad fabricam ipsius, & sufficientes, & Clerici qui talem portionem, vel redditus percipiunt tenentur ex illis Ecclesiam reficere, vel edificare cap. vnico 10. quæst. 3. c. decernimus 10. quæst. 1. Ripa respons. 22. colum. 2.

Sub limita supra positâ limitationem, si portio deputata ad fabricam non sufficit, tunc Prælati, & Clerici beneficiarij tenentur supplere id quod deficit secundum redditus quos vnusquisque eorum habet ex tali Ecclesia, & sic pro rata reddituum cap. 1. de ijs, de Ecclesiæ edificand. c. si Monachus 16. quæst. 1. c. fin. de ijs quæ fiunt à maiori parte c. Feder. consil. 217. Card. in c. ad audientiam in fine Ecclesiæ edificand. Ripa in dicto respons. 22. nu. 3. & hoc in quantum vnusquisque facere potest, & sic deducto omni eo quod vnusquisque eorum indigeat ad vitæ sustentationem, vt probatur in d. c. de ijs, & scripsit Ripa vbi supra colum. 2. in principio, & ita Concilium Trident. sess. 21. c. 7. ibi omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesijs prouenientes percipiunt, vt procedat deductis necessarijs alimentis.)

Quæ est eadem ratio quam ponit glos. ad text. ibi in c. 1. de Ecclesiæ edificandis, quia vbi est emolumentum,

ibi debet esse onus, & non est ferendus, qui lucrum amplectitur, onus autem subire recusat l. vnica §. pro secundo in fine, & §. ne autem verum nec sit talis cōdict. caduc. tollend. sicut è contrario ad que inspectat onus debet spectare emolumentum l. manifestissimi, §. penult. in fine c. de furtis c. ult. de ijs, quæ fiunt à Prælat. regul. qui sensit lib. 6.

4 Facit simile quod adducit glos. de usufructuario, qui tenetur ad facta recta reficienda l. cum ad quem, C. de usufruct. l. hæcenus ff. usufruct. cum traditis per Pinel. in l. 1. de bonis matern. prima partition. num. 60. Valasc. de iure emphyt. quæst. 12. n. 4. versic. 10. naturale, & q. 17. num. 1. lib. 1.

Quod si deducto necessario ad alimenta beneficiorum non supersint redditus Ecclesiæ ad fabricam reparandam honestum est, quod laici Parochiani adiuuent Clericos à quibus recipiunt sacramenta argument. 51. Episcopus de officio ordinari. lib. 6. ita Panorm. in c. 1. n. 4. de Ecclesiæ edificand. sequitur Ripa dicto respons. vigesimo secundo col. 2. versic. & ibi redditus, Gregor. Lop. in l. vndecima, Hisp. tituli. 10. par. 1. vbi addit, quod nec posset Parochianos, volendo vitare hoc onus cedere huic Ecclesiæ, quia hoc non pendet à facultate sua, vt in c. omnis de penit. & remissi.

RESOLVT. CCCXLIX.

1 Parochiani vbi sunt pauperes, nec possunt reficere Ecclesiam, debet fieri translatio ad Matrices.

Si laici Parochiani, siue Filiani adeo sint pauperes, quod non possint subuenire fabricæ, quid agendum?

1 Quotiescumque Parochiani sunt adeo pauperes, & inopes, quod non possint subuenire fabricæ, quid sit faciendum tradit Paul. de Cita dñi de iure patronatus in 3. par. art. 5. ad quem se remittit Greg. in lege 11. tit. 10. par. 1. in glos. 2. in fine; sed & hoc est prouisum per Sac. Concil. Trid. sess. 21. cap. 7. in fine, ibi. (Quod si nimia egestate laborent ad matrices, seu viciniores Ecclesias transferantur cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Ecclesias dirutas in profanos vsus non fordidos, erecta tamen ibi Cruce conuertendi; & ita scribit Valasc. alleg. 179. num. 22.)

RESOLVT. CCCL.

1 Laici non existente consuetudine, adhuc in subsidium tenentur in reparatione Ecclesiæ parochialis.

2 Concilij Tridentini verba referuntur.

Filiani laici an teneantur ad reparationem fabricæ Ecclesiæ Parochialis in subsidium, licet non adsit consuetudo contribuendi.

1 Quamuis contra opinionem Abb. sentiant. Glos. in cap. quatuor 12. quæst. 2. & Host. in summa de Ecclesiæ edificand. quatenus dicunt, quod laici de iure non tenentur ad fabricam, nisi in Ecclesijs, vbi hæc vigerit consuetudo, & sic non distinguunt redditus Ecclesiæ deductis necessarijs ad beneficiatos, & seruientes ipsi Ecclesiæ sufficientes ad fabricam, nec ne, attamen opinio Abb. seruanda est, nempe quod deficiente portione deputata fabricæ, & non sufficientibus redditibus Ecclesijs deducto necessario ad beneficiatos parochiani vltimo loco, compellantur cum eorum interfit, & ita seruatur in praxi, quæ pia, & Christiana est.

2 Quæ opinio optimè probatur per Concilium Tridentin. sess. 21. can. 7. cuius verba sunt. (Parochiales verò Ecclesias, etiamsi iniuripatronatus sint ita collapsas refici, & instaurari procurent ex fructibus, & prouentibus)

bus quibuscumque ad easdem Ecclesias quomodocumque pertinentibus; qui si non fuerint sufficientes omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos omnibus remedijs opportunis ad prædicta cogat quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota.

Et ex prædictis videt ego multoties praticari in Ciuitate Neapolis præsertim tempore bonæ memoriæ Eminentiſſimi Cardinalis Carrata, pro subsidio nouæ parochiæ in Burgo Virginis, & parochia ipsa redacta ad perfectionem in loco, vbi vulgo dicitur *la Massaria di Fonseca*.

RESOLVT. CCCLI.

- 1 Onus reale spectat ad Dominum, & nō ad Conductorem.
- 2 Ad hoc soluitur per Dominum.
- 3 Inuestitura faciendæ potestas spectat ad Dominum.
- 4 Ius præsentandi est in fructu, & an spectet Conductori.

Onus contribuendi fabricæ Ecclesiæ parochialis an spectet ad Conductores pariter domorum, an verò ad Dominos domus.

1 **F**uit pariter in Ciuitate Neapolitana dubitatum si onus contribuendi fabricæ Parochialis spectat ad Dominos ædium, an verò ad Conductores domorum, & concluditur quod cum huiusmodi onus sit reale nō pertinet ad conductorem, sed ad Dominum, secundum Alexand. in consilio 4. colum. 2. volum. 5. Capyc. in inuestitura feud. folio 29. Liparulus in additione ad Iserniam in §. similiter de capitulis. Corradi quemadmodum dicimus de Adhoca, cuius solutio non pertinet ad conductorem, sed ad Dominum feudi, Anna cons. 3. n. 18. volum. 1.

2 Et facit quia in simili videmus, quod inuestitura faciendæ potestas pertinet ad Dominum, non autem ad vsumfructuarium, Guid. Papa decif. 477. Bellonus cons. fil. 6. num. 16. resp. 688. nu. 3. Menoch. consil. 66. nu. 39. libr. 1. qui contrarium tenet in renouatione Franc. Marc. decif. 605. part. 1. vbi tam quoad inuestituram, quam pro ad ipsius renouationem tenet cum prædictis, licet dicat quod Dominus tenetur dare Laudemium vsumfructuario, & tamen vsumfructuarius plus iuris habet, quam Conductor, vt latissimè per multa iura, probat Alex. d. cons. 4. in fine vers. ex prædictis vol. 5. & faciunt ea, quæ tradunt Doct. in l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquir. possess. & ratio est, quia ius inuestiendi est ius Dominicale, quod non transfertur in vsumfructuarium, vel conductorem.

3 Et tandem comprobatur à simili, quia licet ius præsentandi sit in fructu, quod est fortius, non tamen transfertur in conductorem ad modicum tempus, Castrenf. cons. 57. venerabilis vir. vol. 1. Abb. post glof. & alios in c. ex literis de Iure patron. & ibidem Berous, Picus in l. Titia testamento, §. Titia cū nuberet, nu. 129. & 130. ff. de leg. 2. Lambertin. in tract. de Iur. patron. li. 1. 8. 9. princ. 2. part. in 2. artic. fol. 140. Roch. Curt. de Iure patron. ver. ipse vel is, à quo n. 58. Felyn. in c. cum Berzoldus colum. penult. de re iudic. Boer. decif. 224. in fine de Anna sing. 594. & Carroc. in tract. de locato nouissima editione tit. de Iure patron. fol. 242. num. 2. de quo nouissimè videndus est Nouarius forens. qu. 146. tom. 1. vbi latè disputat articulum.

RESOLVT. CCCLII.

- 1 Materia refectionis Ecclesiæ dicitur pia.
- 2 Legatum pro monumenti constructione pium appellatur, sic etiam si fuerit factum pro refectione pontis n. 3.
- 4 Legatum incertum valet fauore piæ causæ, & refectionis pontium.

Refectionis Ecclesiarum, & Cappellarum materia an sit pia.

1 **P**robat Nouarius in suo nouo, & vtili trac. de elect. & variat. fori q. 5. l. sect. 2. sub n. 22. in vltima editione Neapolitana, quod materia refectionis Ecclesiarum, & Cappellarum dicitur pia, & ideo firmat legatum pro refectionis Ecclesijs pium appellari, Barbat. cons. 26. lib. 3. Surd. consil. 62. n. 5. & seq.

2 Quæ opinio fulcitur, nam in simili legatum pro constructione monumenti dicitur pium, vt per Bald. & Angel. in l. hæreditas §. si defuncto ff. de petit. hered. Menoch. de præsumpt. c. 115. num. 25. lib. 4. Intrigliol. singul. 97. num. 150.

3 Et legatum pro refectione pontis, viæ, fontis, & similibus adhuc inter legata pia reponitur, vt voluit Glof. in l. 1. §. ad municipal. ff. ad l. Falcid. Dec. consil. 72. Florian. in l. cū de iure verso colum. 2. ff. de vsuris, Bald. in Auth. similiter C. ad l. Falcid. Firmian. in trac. de Episcopo part. 4. lib. 4. quæst. 31. versic. congruenter dicendum, latius Tiraquell. in tract. de pia causa in præfatio. in versic. item legatum factum ad constructionem, vbi quod sicuti alias valet legatum incertum fauore piæ causæ, ita & pro refectione pontium l. quidam in testamento, & ibi Glof. & alij, ff. deleg. 2. Bart. in l. si is cui annuum, ff. de annuis legatis, & quod hæc res adeo est fauorabilis, vt priuilegium immunitatis à publicis muneribus non se extendat ad hoc, nisi in specie fuerit circa illud priuilegium cōcellum l. 1. vbi Joan. de Plat. C. de collat. fund. patrim. lib. 11. & l. absit vbi idem Plat. C. de priuileg. Domin.

PRAXIS MATRIMONII VAGORVM.

Iuxta Concil. Trident. sess. xxiv. Cap. vij.

RESOLVT. CCCLIII.

- 1 Dispositio Sacri Concilij Tridentini circa matrimonia vagorum refertur.

Quid disponat Concilium Tridentinum circa matrimonia Vagorum.

1 **S**ciendum est, quod Sacrum Concilium Tridentinū loquens de matrimonijs vagorum, vtitur his verbis in sess. 24. c. 7. videlicet. *Multi sunt qui vagantur, & incertas habent sedes; & vt improbi sunt ingenij, prima vxore relicta, aliam vt plerumque plures illa vinentes diuersis in locis ducunt; cui morbo cupiens sancta Synodus occurrere, omnes ad quos spectat paternè monet ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium faciliè recipiāt, Magistratus etiam seculares hortatur, vt eos seuerè coerceant; Parochis autem præcipit ne illorum matrimonijs intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.*

RESOLVT. CCCLIV.

- 1 Vagus dicitur, qui non habet domicilium.
- 2 Moram non trahens in vno loco, dicitur vagus.
- 3 Vagabundo asserenti habere domicilium incumbit onus probandi.

Vagus quānam dicatur ad effectum contrahendi Matrimonium virtute Concilij.

1 **E**st approbatum à Doctores communiter, vagū illum debere appellari, & in rei veritate esse, qui nō habet domicilium certum, vel habitationem; quoticq;

tidieq; per varias Ciuitates vagus operiat, glos. in l. eius, qui manumisit, §. si ff. ad munic. Bar. in l. 4. §. prætor ait num. 24. ff. de damn. infect. Iodoc. in præct. crimin. quæst. 33. nu. 15. Bofs. in tit. de foro compet. Imol. in c. fin. n. 15. de eo qui mitti. in poss. cau. rei seruanc. c. 11. num. 7. & Iul. Clar. in præct. crimin. quæst. 39. versic. sed hic quæro.

Vnde non immerito scribit Menoc. in decimo remedio recuperandæ possessionis n. 50. eum dici vagum, qui non trahit moram in vno loco, sed modo huc modo illuc vagatur, sic Bar. in l. 1. n. 2. C. de Tiron. lib. 12. & Angel. in l. hæres absens, & ibi Curtius Iun. nu. 10. in ff. de iudic. Farinac. de inquisit. q. 7. nu. 15. vbi plures allegat Mascard. de probat. cōclu. 1397. vbi tenet, eum dici vagum, qui mansionem vllibi habeat, sed per mundum vagando transgrediatur, & ita respondet Riminald. in conf. 445. n. 35. vol. 3. & quem cōstitit semel esse vagabundum certum, ac probatum semper esse vagabundum præsumere debemus. l. in bello §. facta, ff. de cap. & postlim. reu.

Hinc sit, quod asserenti ipsum domicilium habere, nec amplius esse vagabundum incumbit onus probandi. Ita Riminald. in d. confil. 445. nu. 29. vol. 3. & Mascard. de probat. d. conclus. 1397. n. 3. & 4.

Qui quidem vagi adeo exosi, & infames sunt, vt neque in ciuilibus, neque in criminalibus pro idoneis testibus admittantur, vt tradit Decian. in conf. 83. n. 14. vol. 3. qui confirmat per ea, quæ tradit Bald. in l. mulier, la 2. C. de iure doti, Alex. confil. 89. in vltimis verbis, vol. 1. & Marfil. confil. 28. volum. 1.

Videndus quoque Menoch. in tractat. de arbitr. Iudic. lib. 2. centur. 6. casu 531. vbi inter alia decidit n. 3. vagabundum remitti debere ad Iudicem in cuius territorio commisit delictum; Quod verum esse intelligo si a Iudice loci delicti petatur remissionem fieri, quia tamen in petente remissionem, quam in remittente militat qualitas tribuens iurisdictionem, scilicet in petente remissionem ratione commissi delicti in remittendo eo, quia vagabundus vbique conueniri potest tam ciuilibus, quam criminaliter, & ibi puniri, vt not. glos. & ibi communiter Doctores in lege prima C. vbi de crim. agi potest nedum de vrbantate, sed etiam de necessitate, vt tradit glos. in verbo de niue in Clem. fin. & ibi Zabarell. quæst. 9. de sentent. & re iudic. idem. Panorm. c. fin. n. 15. ex de foro compet. remissio enim vagabundi fit sine iniuria alicuius Iudicis, vt refert Farin. de inquisit. quæst. 7. nu. 14. vide etiam Tib. Decian. de remis. reor. ad suos Iudic. c. 19. n. 17. tom. 1.

RESOLVT. CCCLV.

- 1 Banniti dicuntur esse sine Ciuitate.
- 2 Banniti non dicuntur vagabundi.

Banniti an dicantur vagi ad effectum contrahendi matrimonium iuxta formam Concilij.

Magna profectò altercatio est inter Doctores, vtrū scilicet Banniti dicantur vagabundi, & disposita in vagabundis censeantur disposita in bannitis, & e contra, & quidem videtur affirmatiue ea ratione, quia Banniti videntur esse sine Ciuitate, & domicilio, per text. in l. 1. §. hi qui ff. deleg. 3. in l. quidam sunt, ff. de pœnis, & vtrouque glos. in verbo apolides, latè Nouarius, qui multa reassumit forens. quæst. 93. tom. 2. Veritas tamen est, quo Banniti non dicantur, nec reputentur vagabundi nisi eo Banno essent Banniti, quod similes essent deportatis, vel quod statim post Bannum indictum per orbem otiose vagarent modo huc, & modo illuc pedes non figendo, nec domiciliū sibi aliquod eligendo, vt tradit Iul. Clar. §. fin. quæst. 29. n. 8. Cepolla conf. crim. 59. versic. sed dubium, Alber. in 4. par. itaru

q. 80. commun. opin. attestatur Suarez in suis opinionibus, communibus in lit. B. & Hippol. Bonac. in suis opinionibus, crimina. in ver. vagabundus post medium versic. vnde.

RESOLVT. CCCLVI.

- 1 Verba generalia generaliter sunt intelligenda, etiam si finis in constitutione odiosa, num. 2.
- 3 Verba generalia restringuntur ad suas causas, & ad rationem, num. 4.
- Notorium probatione non indiget.

An dispositio Concilij sit seruanda circa matrimonium contrahendum per vagum in eo, qui licet sit incola, est tamen notus Parocho.

Posset responderi esse hanc seruandam solemnitatem Concilij, si quidem verba eiusdem Concilij sunt generalia, ergo generaliter intelligenda, l. 1. §. quod autem ff. de alator. l. in fraudem, & ibi Bald. ff. de testam. milit. l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. si seruitus, ff. de seruit. vrb. præd. l. regula, §. vltim. ff. de iur. & facti ign. l. fin. in fin. C. de dotis promiss. si finita §. de ceteris ff. de damn. infect. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præstant. etiam si finis in constitutione odiosa pœnali, & correctoria, Rota Romana apud Farin. decis. 41. n. 9. & seq. tom. 1. par. 1.

Et verba generalia restringuntur ad suas causas, Paris. de resignat. benefic. lib. 9. quæst. 17. num. 94. & habent vim specialis expressionis, Guttier. confil. 5. n. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 9. nu. 23. cum seq. & verba quantumuis generalia debent restringi ad rationem, & causam propter quam fuerunt prolata, & intelligenda sunt, l. hæres meus §. 1. ff. delegat. 1. Menoch. confil. 496. n. 52. Surdus confil. 43. n. 12. & verba vniuersalia omnia includunt, quia qui omne dicit nihil excludit l. Iulianus ff. delegat. 3. Tufch. tom. 8. lit. V. conclus. 121. & verborum tenor semper est attendendus, Molin. rit. nupt. lib. 1. c. 20. n. 7.

Ceterum supradictis non obstantibus in casu nostro, quia debet sufficere esse notum, quia tunc ratio Concilij videtur cessare, notorium enim cum non indigeat probatione, gl. in clem. appellanti de appellat. Angel. in l. necessarius n. 5. ff. de acquir. hered. Mascard. de probat. conclus. 88. num. 50. nec subiaceret regulis iuris, Paris. confil. 1. num. 37. vol. 1. Nouarius qui plura alia adducit in suo vtili tractat. de elect. & variat. forti quæst. 19. a num. 16. cum seq. sect. 1. in vltima impress. Neap.

RESOLVT. CCCLVII.

- 1 Domicilium certum habentes non sunt vagi.
- 2 Argumentum à cessante ratione valet.
- 3 Legis mens est potius attendenda, quam verba.
- 4 Ratio generalis legis restringitur ex mente legis.
- 5 Ratio naturalis quod negat, ratio naturalis non audet.

An dispositio Sacri. Concil. circa matrimonium per vagos contrahendum, locum habeat in personis habentibus certum domicilium, sed sunt ignoti in loco vbi contrahunt.

Videbatur primo minimè sibi locum vendicare ex quo habentes domicilium certum, non dicuntur vagi, & propterea cessat legis ratio l. adigere, quamuis ff. de iure patronat. cum similibus, & argumentum à cessante ratione valet, l. quod dictum est ff. de pact. Euerard. in Topic. legal. loco 85. Menoch. confil. 90. n. 71. & confil. 93. nu. 9. & confil. 95. num. 84. & confil. 96. nu. 10. & confil. 124. num. 76. de præsumpt. lib. 4. q. 190. num. 25. Surd. confil. 383. nu. 14. & est irrefragabile in iure

iure ex Seraph. de priuilegiis. l. iuram. priuileg. 21. n. 2. & legis verba cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio l. 4. §. toties, vbi Paul. ff. de damno infect. l. quod constitutum, ff. de milit. testamen. l. m. x. ff. de manu. miss. testament. l. ita autem in princip. & ibi Bart. de administra. tutor. & vbi cessat ratio legis cessat omnis disputatio, gl. vit. in l. ancillaz. C. de fructis, Surdus consil. 58. n. 3. Lucens. decif. 12. num. 18. quos cum alijs citat Anton. variat. resolut. lib. 1. resolut. 46. num. 1.

3 Et legis mens magis est attendenda, quam verba, l. scire leges ff. de legibus, l. non aliter ff. delegat. 3. l. nominis, & rei, §. verbum ex legibus ff. de verbor. signif. Surdus decif. 35. n. 14. Genuens. in praxi eccles. quæst. 144. num. 3. lex enim & legis mens idem sunt, Surdus decif. 43. n. 9. A verbis tamen legis non est recedendum d. l. non aliter ff. deleg. 3. c. vit. & ibi gl. de verbor. signif. nisi constaret voluntatem loquentis aliter voluisse; & lex non ad verborum formulam, & ritum, sed ad effectum solum attendere debet, Ferrer. in consil. Cathalon. gl. 4. num. 66. Ratio enim generalis legis restringitur ex mente legis, Surdus decif. 9. n. 13. Armendariz in proem. addit. ad recopil. legum, Nauarr. n. 131. & lex non est imposita verbis, sed rebus l. 2. in fin. C. commun. legat. l. final. C. de vfu. c. secundo requiritur de appellat. Surdus de alim. tit. 9. quæst. 21. n. 20. Ferrer. in consil. Cathalon. gl. 5. num. 160. Scacc. de appell. quæst. 17. limit. 10. n. 14. Tufch. tom. 5. lit. L.

5 conclus. 272. & quod ratio naturalis negat, ratio naturalis non audet l. 2. vlt. ff. de vfufruct. earum rerumque vfu consumuntur, & lex naturam semper imitatur l. adoptio 16. ff. de adoption. ff. minore natu institut. eodem, Pichard. ad rubr. in lit. quibus modis testam. infirm. num. 1.

Ceterum contrarium venit dicendum, vt firmarunt Egid. de matrim. disp. 27. num. 20. vers. Nota 2. vbi in vers. Nota 3. dicit Concilium in præfenti esse intelligendum de ijs qui communiter dicuntur vaghi, non autem de his qui domicilium transferunt, notique sunt in ijs locis, de quo etiam Guttier. in tract. de matrim. c. 65. num. 9.

RESOLVT. CCCLVIII.

1. Actus corrumpit omnia forma, etiam si omittatur in minimo.
2. Fieri contra legem, vel formam legis parificatur.
3. Forma ad vnguem est seruanda.
4. Forma dat esse rei.

An matrimonium contractum per vagum non adhibita per Parochum forma tradita a Concilio Trident. sit validum.

1. Videbatur negatiue respondendum, si quidem actus corrumpit omnia forma legis l. cum hi, §. si Prætor, ff. de transact. l. traditionibus C. de pact. regul. quæ cōtra de regul. iuris lib. 6. cap. cum dilecta rescript. cap. quia propter de elect. cap. 1. de rebus eccles. non alienand. lib. 6. Euerard. in Topic. legal. loco 53. Rebuff. in tract. de pacificis posses. num. 155. Surd. decif. 268. n. 8. Pereira de potest. eligendi capit. 2. num. 13. Valasc. consult. 103. num. 3. & consult. 133. num. 4. Sessæ decif. 30. num. 10. Ferrer. in consil. Cathalon. gl. 1. num. 350. Escobar de ratione cap. 11. num. 19. infinitos refert Farin. in prax. crimin. par. 4. consil. 65. in addit. lit. D. etiam si omittatur in minimo, Tiraq. de retract. cōuent. §. 4. gl. 6. num. 31. procedit quando omittitur forma essentialis, & necessaria, & paria sunt aliquid fieri contra legem, vel non seruata forma legis, autem qui res cum ibi not. C. de sacrosanct. eccles. & pœna dignus non est aliquo præmio legali efficiendus, l. siue 23. ff. de negot. gest. l. conuenire ff. de pact. dotal.

c. ex parte de consuetud. c. vlt. c. vers. cum generaliter de præscript.

- 4 Et forma ad vnguem est seruanda, & si deficiat in minimo, actus corrumpit, l. cum hi, §. si Prætor ff. de transact. l. cum dubium C. de legibus, Tiraquell. tract. de iudicio in rebus exiguis, vers. hoc tamen intelligit pag. mihi 51. Azeued. ad l. 18. nu. 4. tit. 21. lib. 4. nouæ recopil. Guttierrez. præf. lib. 3. quæstion. 15. num. 5. cum seq. Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 100. nu. 5. & 6. Flamin. de resignat. lib. 5. quæst. 6. num. 227. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gl. 4. num. 137. Tufch. tom. 3. lit. F. conclus. 415. Pereier. de empt. c. 3. num. 13. Farin. in prax. crimin. par. 4. consil. 76. n. 13. Rota Romana apud eandem decif. 671. nu. 2. tom. 2. part. 1. & forma dat esse rei, l. Diuus ff. de in integrum restit. l. Iulianus §. quis rem, ff. ad exhibend. cum alijs apud Nouarium in tractat. de elect. & variat. fori q. 2. num. 5. lect. 1. in vltima impress. taliter quod nec admittitur per æquipollens. Idem Nouarius forens. q. 92. num. 6. tom. 2.

RESOLVT. CCCLIX.

1. Vagitas per orbem non præsumitur.
2. Vagitas est quid facti.
3. Delictum non præsumitur.
4. Habitare in loco in quo est natus quis præsumitur.

Vagitas an in dubio præsumatur? vbi agitur de contrahendo matrimonio.

1. Vagatio per orbem non est præsumenda, quia quilibet præsumitur suum habere domicilium, prout & omne animal habet suam tanam, omnis monachus suam cellam, & quælibet Religio suum monasterium, quælibet Vniuersitas suum Syndicum, & Terra, & Ciuitas suum Baronem, vel Gubernatorem, vel Dominum.
2. Adeo, quod vagationem esse quid facti dicendum est, & facti quæ sunt in dubio non præsumuntur, nisi probentur l. in bello §. facta, ff. de captiu. & possim. reuerf. l. si emancipati, vbi Ias. C. de collat. l. 1. C. de probat.
5. Tanto fortius, quia verbum (vagare) tendit in malam partem, & per consequens arguit delictum, quod in dubio non præsumitur, vt latè probat Mascard. de probat. concl. 495. vel saltem minus præsumitur l. prætor §. docere ff. de vi bona raptor.

7. Et cum quilibet habitare in loco in quo natus sit, præsumatur, vagatio non est præsumenda, ita vt alleganti contrarium onus probandi incumbit l. 2. & l. verius ff. de probat. quasi quod cum sit contra regulam iuris, dicens aduersus ipsam suam intentionem probare debeat, si quidem est certum, quod habens regulam pro se releuatur ab onere probandi, & in alium transferat probationem, vt probatur in l. illud C. de sacrosanct. eccles. l. fin. C. de hæred. instituend.

RESOLVT. CCCLX.

1. Incola dicitur habere domicilium.
2. Incola quis dicatur

An disposita in matrimonio contrahendo per vagos, habeant locum in matrimonio contrahendo per incolas.

1. Respondi in facti contingentia minimè procedere in matrimonio contrahendo per incolas, si quidem incola dicitur habere certum domicilium, & cōsequenter celsat ratio prohibitionis cum incola dicatur is, qui in aliquam regionem domicilium suum cōtulit.

tulit, ita Gayl. li. 2. practicarum obseruationum obseruat. 35. num. 8. & obseruat. 36. num. 3. & patet ex l. pupillus, §. incola ff. de verborum significat. vbi dicitur incola est, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, & in l. si patria C. de incol. lib. 10. vbi dicitur si in patria vxoris tuæ, vel qualibet alia domicilium definisti incolatus iure vltro te eiusdem Ciuitatis muneribus obligasti, & ex l. domicilium ff. ad municipale, & notat ibi glos. verbo incolas, vt ait domicilium facit incolas, vt etiam dicitur in l. Cines, & in l. si in patria C. de incolis lib. 10. Afferunt Socinius in cap. licet ratione de foro competent. n. 8. Gayl. in obseruat. 35. n. 3. Nouarius in Praxi elect. & variat. fori quaestione, sect. 3. in antiqua impressione Neapolitana.

Et certum est, vt alias dixi, vagum non habere domicilium certum, vt per Nouarium, qui alia adducit in pragmatica Regni 1. de Vagabundis.

PRAXIS ERECTIONIS NOVARVM Dignitatum.

RESOLVT. CCCLXI.

- 1 Papa creat nouam dignitatem Ecclesiasticam.
- 2 Episcopus, & Canonici creare possunt dignitatem solitam in Ecclesijs.
- 3 Nouus Canoniorum numerus constitui potest ab Episcopo.

Episcopus, & Canonici an possint creare nouam dignitatem in Capitulo.

- 1 Regulariter creare omnino nouam dignitatem Ecclesiasticam spectat solum ad Papam c. 1. 22. distin. Abb. & Dec. in c. cum accessissent de consuet.
 - 2 Tamen Episcopus, & Canonici possunt creare in sua Ecclesia dignitatem solitam in Ecclesijs, vt est Archidiaconatus, & Presbyteratus dummodo pro tali dignitate dos constituatur d. cap. cum accessisset, vbi Canonistæ, & in specie Abb. num. 4. Felyn. nu. 14. Dec. num. 9. Corneus consil. 193. num. 19.
 - 3 Indè Nouarius forens. quaest. 24. nu. 4. tom. 1. affirmat licere Episcopo constituere nouum Canoniorum numerum, & ita etiam dicit de dignitatibus nouis c. in Ecclesia de constitut. c. quoniam de vita, & honest. Clericorum, Selua de benefic. quaest. 23. num. 16. par. 2. Episcopus Minorum, in Praxi Episcopalis, in verbo Episcopus vers. decimo septimo.
- Declarat autem Maur. allegat. 59. lib. 1. quod si in eadem Ecclesia non adfit certus, & determinatus numerus Canoniorum, tunc quamuis Superior possit novos creare Canonicos, ex qua noua creatione inducitur nouum ius Canoniarum, id tamen intelligitur, vt dictus Superior paucos, & moderatos Canonicos creare possit absque præbendis, sed multitudinem nouorum Canoniorum creare prohiberetur, & hoc circa numerum Canoniorum de nouo creandorum remittitur arbitrio Episcopi, vt punctualiter docuit Abb. in c. dilectus col. 3. vers. in eadem glos. ibi, sed nunquid in titul. de præbendis, & idem Abb. in c. vacante in vers. circa materiam eodem titulo.

RESOLVT. CCCLXII.

- 1 Taciti, & expressi eadem est virtus.
- 2 Tacitum resultans ex expresso, cessat cessante expresso.
- 3 Consensus expressus Episcopi requiritur in erectione novarum dignitatum.

In erectione novarum Dignitatum an sufficiat tacitus Episcopi consensus.

Certum est, quod in erectione novarum dignitatum requiritur assensus Episcopi, loci Ordinarij, vt supra dictum est, sed num talis consensus sufficiat, quod sit tacitus hic inquirendum est.

- 1 Et quidem videtur pro affirmatiua parte respondendum ex illa vulgata regula, quod taciti, & expressi eadem est virtus, idemque iudicium l. cum quid vbi Doctor. ff. si cert. petat. l. fin. ff. deleg. 2. inò tacitum operatur plusquam expressum in multis casibus, vt per Cardin. Tulch. conclus. 11. lit. T. affirmans conclus. 12. quod tacitum resultans ex expresso cessat cessante expresso per text. in l. 3. §. fin. ff. de seruitut. rusticor. prædior.
- 2 Sed his non obstantibus totum contrarium est verius, quia consensus Episcopi in hac materia debet esse expressus nec sufficit tacitus, vt post Abbat. in cap. cura in fine extra de iure patron. affirmant Ferret. consil. 343. num. 3. & consil. 345. num. 5. quos sequitur Sbroz. in tract. de officio, & potest. Vicarij quaest. 31. num. 8. lib. 2.

RESOLVT. CCCLXIII.

- 1 Identitas eadem est Vicarij, & Episcopi.
- 2 Autoritas Vicarij Episcopalis non sufficit in erectione novarum dignitatum.
- 3 Vicarius Episcopi non potest creare nouum beneficium in Ecclesia.

In erectione novarum dignitatum Num sufficiat authoritas Vicarij Episcopalis, maxime si Episcopus sit absens.

- 1 EX consil. Portij 99. num. 43. deducitur sufficere authoritatem Vicarij Episcopalis, quem dicit ipse posse interponere suam authoritatem in creatione dignitatis ratione identitatis quam habet cum Episcopo, cum quo facit idem consistorium, illique associatur in iurisdictione, Nouar. forens. q. 93. n. 3. tom. 1.
- 2 Ceterum totum contrarium videtur verius, quando habet speciale mandatum ad id agendum, nam regulariter Vicarius Episcopalis absque speciali mandato non potest interponere suam auctoritatem in creatione dignitatis, vt probat Dominicus post Ioan. de Deo in c. fin. de offic. Vicar. in 6. Federic. de Sen. consil. 164. Lap. alleg. fin. Calder. consil. 3. de offic. Vicar. Ferret. consil. 324. n. 4. & plenius consil. 343. refert, & sequitur Sbroz. de officij Vicarij lib. 2. quaest. 31. nu. 4. vbi n. 6. ampliat etiam si Episcopus esset absens a Ciuitate, vel Diocesi, vt respondisse contra Vicarium Vicentium fatetur Ferret. d. consil. 327. num. 6. ea ratione, quia absentia Episcopi non amplificat facultatem Vicarij, nisi in casibus a iure expressis, Franc. in c. 2. col. 3. de offic. Vicar. in 6.
- 3 Quod dicit verum Sbroz. loco citato nu. 9. etiam si Vicarius habere mandatum cum expressione aliquorum specialium, secuta clausula generali allegat Ferret. pluries cit. consil. 327. num. 7.
- 4 Et facit pro corroboracione, quia Vicarius Episcopi nequit creare nouum beneficium in Ecclesia, sicuti nec conferre sine speciali mandato, vt probat Ioan. Andr. in c. fin. de offic. Vicar. in 6. vbi etiam Franc. colum. 2. quaest. 2.

PRAXIS INSIGNIA CANONICALIA.

RESOLVT. CCCLXIV.

- 1 Insignia dantur Canonici ob dignitatem.
- 2 Signum

- 2 Signum ostendit signatum.
 3 Res presumitur illius, cuius est signum.
 4 Stigillum appositum in scriptura facit presumere consensum illius, cuius est sigillum.

Insignia quare concedantur Canonici.

- 1 **N**ouarius forens. quæst. 24. n. 15. tom. 1. docet Canonici dari insignia propter dignitatem, quam habent, & præminentiam supra alios Clericos simplices, unde ut dignoscantur à cæteris aliquod signum habere debent.
- 2 Signum enim ostendit signatum l. stigmata C. de Fabricen. li. 12. l. 1. §. si intelligatur ff. de edilit. edict. sicuti stigmata ostendunt militem, Habitus Clericum, Toga officialem, Cuculla Monacum, & Marca Mercatorem, Bart. in c. causam n. 2. de probat. ubi etiam L. Dec. & Felin. n. 4. & res præsumitur esse illius, cuius est signum quo signata est, ut latè per Annam alleg. 110. Menoch. de præsumpt. lib. 3. quæst. 34. Nouarius in tract. de elect. & variat. fori quæst. 43. nu. 5. & seq. sect. 2. in vltima impress. Neap. ubi etiam concludit, Furiosum quem præsumi ex signis furoris, & ideo Marat. in cõf. 129. affirmavit per signa probari, quod animal sit aliquis, ut ita in proprijs terminis tenet Luc. de Pen. in l. stigmata col. 2. C. de Fabricen. lib. 11. ubi dicit ista formalia verba videlicet, & nota hic argumentum, quod si quis agit pro boue, vel equo mercato merco gregis suis licet non probet dominium, tñ sufficit sibi probare, quod illo signo suo mercatus sit reperitur, eius enim res esse videtur cuius signo signata est, & hoc idem tenet ibi Bart. & Angel. qui dicunt sufficere ad probandum in fauorè petitis animal, probare, quod est signatus signo suo, & hoc in simili tenet Bar. in l. cum in diuersis ff. de relig. facit text. & ibi Doct. in l. decernimus C. de aqueductu lib. 11. quorum Doct. hæc est intentio, quod solum signum non arguit de necessitate dominium, cuius probatio est difficilis, & debet fieri per strictiores probationes, ut not. Bart. in l. quidam in suo ff. de condit. instit. tamen inducit præsumptionem in fauorem habentis signum per quam potest obtinere.
- 4 Item facit, quia per sigillum appositum in scriptura præsumitur consensus illorum, quorum est sigillum l. tribunus §. 1. de milit. testam. Gabriel. latè conclus. 4. de præsumpt. Viuius decil. 54. ubi n. 2. quod ex sigillo probatur mandatum ex Innocent. in c. quoniam contra de probat. Card. in clem. 1. in princip. de procur. unde fides vniuersitatis, in qua illius sigillum appositum reperitur ut publicum plene probat Bald. in l. si qua per calumniam col. fin. C. de qua Episc. & Cleric.

RESOLVT. CCCLXV.

- 1 Insignia à quo dentur Canonici, & n. 2. & quid ubi tractatur de Canonici super numerarijs num. 3.

Insignia Canonici An possint dari ab Episcopis locorum Ordinarijs.

- 1 **E**go ipse in decil. Curia Archiepiscopali Neapol. 333. par. 3. fui in opinione insignia non posse dari Canonici ab Episcopis locorum ordinarijs.
- 2 Verum post mea scripta eleganter quidem Nouarius forens. quæst. 24. tom. 1. totum contrarium probauit, respondendo meæ opinioni, quod loquor ibi in causa Hebdomadariorum Archiepiscopatus Neapolitani, qui cum non habeant dignitatem merito dicit ipse, in tali casu fuisse necessarium implorare auctoritatem ab Apostolica Sede.
- 3 Quam opinionem si sequi velis, poteris illam declarare non habere locum, quoties Episcopus crearet Canonicos supernumerarios, nam illis insignia deferre, &

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

habitum Canonicalem assignare in præiudicium antiquorum Canonorum non valebit, ut in proprijs terminis rescripisse Eminentissimum Cardinale de Mōte Nomine Sacra Congregationis, refert nouissimè Nouarius in tract. de elect. fori quæst. 35. nu. 10. sect. 4. & ita reperi fuisse aliquandò decisum per sacram Congregationem Eminentissimorum, & Reuerendissimorum Cardinalium, cuius quidem declarationis verba hic transcribere volui, & sunt quæ sequuntur, videlicet.

Sacrorum Rituum Congregatio in vna Hydruntina 1. Septembris 1612. & in alia Brundusina 10. Nouembris eiusdem Anni respondet non licere Episcopis inuolare, mutare, vel concedere signum, seu habitum Canonicalem in præiudicium antiquorum Canonorum, sine expressa Sedis Apostolicæ licentia, Io. Baptista Rinuccius Secretarius.

RESOLVT. CCCLXVI.

- 1 Exemplis non est iudicandum.
 2 Membra non debent recedere à suo capite.
 3 Nouitates in iure sunt odiosæ, & illi fauere non debemus.
 4 Variatio in iure dicitur odiosa.

Insignia Canonicalia An possint mutari ab Episcopis præter stylum Curia Romanæ.

Cum quidam Episcopus intenderet mutare insignia suis Canonici præter stylum Curia Romanæ voluit à me scire, si id licet agere potuisset, & quidem pro parte affirmatiua urgebat illud axioma, quod exemplis non est iudicandum, sed legibus l. nemo Iudex, §. non enim in verbo non exemplis, & ibi Sal. & Doct. C. de sentent. interlocut. Bald. in rubric. C. quæ sit longa consuetudo, Afflict. in constit. Regni ut de successione col. 7.

- Cæterum re melius perpenſa totum contrarium cõsului, nam cum caput omnium Ecclesiarum sit Romana, ab illa qualibet altera Ecclesia debet se regulare tanquam ab ipsa dependentia, non debent enim membra recedere à suo capite, & stylum Curia Romanæ pro lege haberi debet in Ecclesijs inferioribus, maxime ubi est longeuus stylum, si quidè obseruatiua Curie, & longeuus vsus causari pro lege absque scrupulo allegari potest, Clem. sapè §. & quia, & ibi Cardin. Florët. q. 6. de verb. signif. Afflict. decil. 79. decil. 135. 243. & 391. Eugen. consil. 42. inde in Regno stylum Sacri Cõcilij, tãquã superioris Tribun. vim legis obtinere, latè probat Caraut, in Rit. M. C. V. 1. sub n. 23. & Rit. 260. n. 7.
- 3 Item facit, quia mutatio insignium operatur nouitatem, quæ nouitates in iure sunt odiosæ, & multa incommoda pariunt, & ideo semper euitandæ, Cephal. consil. 583. n. 34. volum. 4. Anchar. consil. 157. Neuizan. consil. 11. ubi firmat, quod nouitas in homagijs induci non debet, & tentans nouitates debet reprehendi cap. quis nesciat 11. dist. & nouitatibus, ideo fanere non debemus, Nouell. regul. 109. ubi ad plura infert, taliter quod non sunt audiendi tẽtantes subuertere antiquos modos regiminis Ciuitatum, ut per Bald. in l. in rebus, ff. de constit. Princip. minime enim mutanda sunt, quæ semper eandem habuerunt interpretationem, & vsus l. minime ff. delegat. Glos. in c. 1. §. præterea in fin. de c. Conrad.
- 4 Et variatio in iure adhuc est odiosa, & doli mali plena, & semper restringenda, Nouarius in suo vtili tract. de elect. & variat. fori q. 3. num. 2. sect. 1. in secunda impress. Neap.

Nec tenendo hanc opinionem obstat, quod exemplis non est iudicandum, nam ista regula cessat in exemplis & stilo Curia Romanæ, Mendoza in tract. de benef. incompatibil. cap. 1. num. 37. par. 2. quia in tali casu, videtur esse exemplum Principis, quod seruari de-

N n bet

bet pro lege, & facit ius quo ad omnes, & iuxta illud est seruandum, vt latissime per plura media probat Vinius decis. 91.

PRAXIS ANTICIPATIONIS

Solutionis non faciendę in locationibus Rerum Ecclesiarum in pręiudicium Successorum.

Ex Concilio Trident. sess. xxv. cap. xj. de Refor.

RESOLVT. CCCLXVII.

1 Dispositio Sacri Concilii Tridentini refertur.

Quid disponat Concil. Trid. circa anticipatam solutionem locationis Bonorum Ecclesię non faciendam successoribus.

1 Circa presentem materiam Sacrum Conciliū Tridentinū sessione 25. c. 11. de reformatione prohibendo huiusmodi anticipationem solutionis his vtitur verbis.

Magnam Ecclesię perniciem asferre solet, cum eorum bona representata pecunia in successorum pręiudicium aliis locantur, omnes igitur dictę locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in pręiudicium successorum valida intelligantur, quocumque indulto, aut privilegio nō obstante, nec huiusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmantur. Non licet etiā iurisdictiones Ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiritualibus locare, nec conductores per se, aut alios ea exercere, aliterque concessiones etiā a Sede Apostolica factę surreptitię censeantur; locationes verō rerū Ecclesiasticarū, etiā auctoritate Apostolica confirmatas sancta Synodus irritas decernit quas a triginta annis circa ad longum tempus, seu vt in nonnullis partibus ad viginti nouem, seu bis viginti nouem annos vocant factas Synodus Prouincialis, vel deputandi ab ea in damnum Ecclesię, & contra Canonicas sanctiones contractas fuisse indicabunt.

RESOLVT. CCCLXVIII.

- 1 Locatio anticipata solutione an sepe pręiudicet successor.
- 2 Solutio anticipata locationis si sit verē conuersa in vtilitatem Ecclesię an successor teneatur stare locationi.

Solutio anticipata si sit verē conuersa in vtilitatem Ecclesię an noceat successor.

1 Si successor in beneficio teneatur stare locationi factę per prędecessorem nomine Ecclesię, vbi fuerit facta anticipata solutio, & conuersa pecunia in vtilitatem Ecclesię, Doctores de iure communi dicunt successorē teneri stare locationi, quando probatur pecuniam receptam per prędecessorem fuisse conuersam in vtilitatem Ecclesię, ita Anchar. in consil. 116. Geminian. consil. 17. Alexand. consil. 160. vol. 6. Abb. in disp. 3. Decian. respons. 14. n. 10. lib. 2. Ferretus consil. 151. lib. 1. Nouarius in opusculo noui iuris Pontificii concl. 1. n. 3. de locat. rerum Eccles.

2 Sed difficultas oritur hodie Concilium Trident. dū annullat locationes factas anticipatis solutionibus in pręiudicium successorum c. 11. sess. 15. de reformat. nihilominus, quando notoria esset necessitas Ecclesię, vt si rueret nisi pecunia pro reparatione inueniretur, quo casu etiam successor teneretur, tunc non videtur tractari de pręiudicio suo, nam hoc casu si contrahe- ret debita, successor teneretur c. 1. de solutionibus dū modo sit notorium, & manifestum. Nam Concilium Tridentinum videtur obuiare fraudibus, quare admitti posset hęc opinio in casu manifestissimę necessita-

tis Ecclesię, salua declaratione Sacrę Cōgregat. Cōcilii Trident. ad quā recurrere poteris pro vera resolutione, & vide Nouariū forensi. q. 62. n. 7. & seq. tom. 1.

RESOLVT. CCCLXIX.

- 1 Prælatus vbi tenetur stare locationi, potest de nouo exigere a conductore pensionem.
- 2 Facto alterius quis grauari non debet.
- 3 Factum vnius non debet alteri nocere.

Facta solutione anticipata prędecessori, an successor possit de nouo exigere pensionem a conductore.

1 IN casibus, in quibus Prælatus tenetur stare locationi ni Prędecessoris, potest de nouo exigere a conductore pensionem prędecessoris anticipatę solutam, Gigas de pension. quęst. 88. Tusc. concl. 419. n. 15. lit. L. Surdus decis. 326. n. 79. firmans n. seq. Pręlatum sciētē repudiaturum Pręlaturam, non obligare successorē, etiam si nomine Ecclesię faciat locationem, licet conductor poterit habere recursum contra hęc locatōis, si forte fuerint soluendo iuxta regul. l. pro hereditariis C. de hered. A. & Pereir. de empt. ca. 25. nu. 6. Barbo. in l. si filio famil. §. final. nu. 21. ff. solut. matrim. refert Nouarius in opusculo noui iuris Pontificii concl. 1. de locat. rerum Ecclesię in fin.

2 Et ad comprobationem confert primo, quod factō alterius nemo debet pręgrauari l. si quis in suo legis C. de inoffic. testam. Surd. consil. 173. n. 84. Alieno factō nullus oneratur l. in causā ff. de procurat. Et alieno factō ius alterius non mutatur l. nam satis §. fin. ff. quem a suo feruit. ammitt.

3 Et factum vnius non debet alteri nocere l. si vnus. §. ante omnia ff. de pactis l. de pupillo §. si plurimū, ff. de nou. oper. nunciat. l. pater famil. ff. de hered. instit. l. nō debet alteri, & ibi Dec. ff. de regul. iur. l. cohæredi C. familię Herciscund. l. hæredes §. in illa ff. eodem l. debitorū pactionibus, C. de pactis, & argumen. text. in l. id, quod nostrum ff. de regul. iuris facit l. trāsfactione matris, C. de trāfact. l. post certis C. de liberali causa, Menoch. consil. 346. n. 26. Surd. decis. 102. n. 1. & consil. 22. nu. 29. & factum alterius non debet nocere ei qui nihil fecit dict. l. de pupillo, §. si plurimum, Farin. p. 4. consil. 65. n. 100.

RESOLVT. CCCLXX.

- 1 Confessio est probatio omnibus melior, & omne genus probationis superat.
- 2 Confessio facta a prędecessore, quādo pręiudicet successor.
- 3 Alius gestus in morte non pręiudicat alteri de cuius pręiudicio tractatur.
- 4 Confessio gratuita Abbatis non valet in pręiudicium Monasterii.

Quietatio facta conductori Bonorum Ecclesię a prędecessore in Mortis articulo, Num successori pręiudicet.

1 QVamuis confessio Pręlati valeat ad liberandum, ita quod pręiudicet successor, vt notatur in c. de Constantinopolitana 22. distinct. quasi quod confessio sit probatio omnibus melior l. cum a matre C. de rei vendic. l. generaliter C. de non n. pecun. & ideo omne genus probationis superat, & semper admittitur, etiam vbi alię probationes non admitterentur, vt per Marant. in praxi p. 6. art. 5. n. 25. Surd. consil. 60.

Tamen quietatio facta conductori bonorum Ecclesię a prędecessore in mortis articulo, non pręiudicat successor in mortis articulo, ex decis. Afflicti. 168. vbi refert decisum confessionem, & quietationem factam per Abbatissam Sanctę Marię de Capua suo Procuratori

tori tempore infirmitatis, ex qua infirmitate mortua fuerat non valuisse in præiudicium Monasterij, & Abbatissæ successitricis in dicto monasterio, & consequenter fuit iudicatum, non obstante dicta quietatione præfatam procuratorem debere dare rationem, & reliqua restituere.

3 Tum quia quietatio habetur pro suspecta ob præiudicium successoris, ex text. in ca. de his, de sepultur., ubi actus factus in morte non præiudicat alteri de cuius præiudicio tractatur, & ideo confessio debiti facta in morte non nocet hæredi, ubi non est iurata Authent. qui obtinet C. de probat., licet secus, ubi esset facta in vita, quia tunc noceret successori l. generaliter C. de non numeratæ pecuniæ.

Tum etiam, quia secundum Federic. de Sen. consil. 142. confessio non potest nocere successori absque auctoritate superioris, nisi probetur veritas.

4 Tum tandem, quia secundum Paul. de Castro in consil. 1. confessio gratuita Abbatis non valet in præiudicium monasterij tanquam ambitiosa, sequitur Panorm. in c. fin. de præsumpt. ubi extra iudicium confessio Prælati minimè obest, & nocet Ecclesiæ.

P R A X I S I L L E G I T I M Æ Successionis filiorum in Ecclesijs Paternis.

Iuxta dispositionem Concil. Trid. sess. 25. Can. 14.

R E S O L V T. CCCLXXI.

1 Dispositio Concilij circa successionem illegitimarum in Ecclesijs paternis reportatur.

Quid in hoc disponat Sac. Concil. Trident.

1 C Irca materiam illegitimæ successionis filiorum in Ecclesijs paternis, Sacrum Concilium Tridentinum sessione 25. cap. 14. his vitur verbis, videlicet.

U^p paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasq; decet longissimè arceatur, non liceat filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio in Ecclesijs, ubi eorum Patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumq; etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesijs quoque modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorumque parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, quod si in præfati pater, & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare Ecclesiam intra trium mensium spatium, aliàs ipso iure eo priuatus existat, & super iis quæcumque dispensatio surreptitia censatur; ad hæc reciproca resignationes, si quæ post hæc à parentibus Clericis in fauorem filiorum fierent, ut alter alterius beneficium consequatur in fraudem huius Decreti, & Canonicarum sanctionum factæ omnino censeatur, nec collationes sequenti vigore huiusmodi resignationum, seu aliarum quarumcumque quæ in fraudem factæ fuerint ipsis Clericorum filius suffragentur.

R E S O L V T. CCCLXXII.

1 Filius non potest canere in Ecclesia, in qua pater habuit, vel habet beneficium, & hoc si ratione mercedis ageretur, num. 2.

An filius illegitimus possit tanquam simplex Musicus canere in Ecclesia, ubi pater obtinet beneficia.

1 S I pater habuit, vel habet beneficium in aliqua Ecclesia, eius filius illegitimus non potest in ea canere tanquam musicus simplex, ita Nauar. consil. 1. de cō-
Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

stit. q. 17. Sayr. decis. 1. de constit. Gratian. tom. 2. cap. 397. n. 26. & seq. Garzia de beneficiis, p. 7. c. 3. num. 68. Barbof. de offic. Episcop. allegat. 65. n. 20. nam in Concilio dicitur illegitimi in dictis Ecclesijs quoquo modo ministrare, & canere in Ecclesia est ministrare eandem ob causam si filius illegitimus iret processionaliter ad aliquam Ecclesiam, in qua eius pater esset beneficiatus, quamuis filius esset Cappellanus alterius Ecclesiæ, filius non potest celebrare, vel ministrare in illa Ecclesia, in qua pater habet beneficium.

2 Hoc autem Decretum Concilij intelligitur, quando filius in Ecclesia paternæ ministraret ex officio, vel ratione mercedis, secus vero si ibi celebraret, vel ministraret ex deuotione, vel ex propria voluntate, ita Roder. in summa, tom. 1. c. 247. nu. 1. Campanil. in diuerfor. rubr. 11. c. 13. n. 67. Garzia loc. cit. n. 73. Armendariz. n. 33. & Barbof. nu. 24. & vbi ita est receptum, quauis Nauar. dicta quæst. 17. n. 46. negat id posse facere, quia inquit, licet non videatur tam ministrare Ecclesiæ, quam suæ deuotioni consulere, negari tamen non potest eum ministrare aliquo modo in illa Ecclesia in altaris ministerio, & conlat rationem fugandi memoriam incontinentiæ paternæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam priuatā, & sententiā hanc sequitur, & tenet Salzedo in praxi crimin. cap. 48. lit. A. sed prior opinio cum in praxi sit recepta tuta conscientia potest amplecti.

R E S O L V T. CCCLXXIII.

1 Titulus attenditur in beneficialibus.

2 Titulum habens, dicitur habere beneficium.

3 Filius potest retinere beneficium, de quo pater non ceperat possessionem.

An illegitimus possit obtinere beneficium in Ecclesia, ubi eius pater obtinuit beneficium, sed non ceperat possessionem.

1 R Atio dubitandi est, quia in beneficialibus non attenditur principaliter possessio, sed titulus c. ex frequentibus de institutio. & in cap. beneficium lib. 6. Boerius dec. 24. num. 8. & facit, quod tradit Card. in Clem. vt ij qui §. illi vero n. 10. & 11. de arate, & qualitate, & is verè dicitur habere beneficium, vt dicit Garzia de benef. c. 2. 3. p. n. 92. vnde Paris. de resignatione beneficiorum lib. 7. q. 7. n. 47. ait, fuisse resolutum in sacra Congregatione Concilij, die 16. Jul. 1587.

Cæterum contrarium est firmadum, vt si pater fuit prouisus de beneficio in aliqua Ecclesia, cuius tamen beneficii possessionem nec per se, nec per suum procuratorem est adeptus, vigore huius decreti Concilij non prohibetur filius obtinere beneficium in ea Ecclesia, ita Garzia de benef. p. 7. c. 3. n. 56. in 2. & 3. declar. Campanil. in diuerfor. iur. canon. rubr. 11. c. 13. nu. 67. Armendariz. in additio. ad recopilat. legum. Nauarræ lib. 2. tit. 19. l. 1. de filiis præbyster. nu. 20. & 44. nam Concilium ita decreuit ad arcendam memoriā paternæ incontinentiæ, & ne inducatur successio in beneficiis, quæ duo cessant, quando patri est quidem collatum beneficium, cuius tamen possessionem non comparauit, si verò eius possessionem habuit, sed sine canonico titulo, vel non pacificè, tunc filius in eadem Ecclesia beneficium habere non potest, nam verba Concilij verificatur in eo, qui verè habuerit beneficiū, quamuis absq; legitimo titulo, vt per Nouarium in secundo opusculo noui iuris Pontificij, titulo de illegitim.

R E S O L V T. CCCLXXIV.

1 Filius retinet beneficium in Ecclesia, in qua pater fuit Cappellanus amovibilis.

Nn 2 2 Cappella-

2 Cappellania non dicitur beneficium.

Illegitimus an possit obtinere beneficium in Ecclesia, ubi pater fuit Cappellanus amouibilis.

1 **S**I pater ministravit in aliqua Ecclesia tanquam Cappellanus amouibilis sine titulo beneficii, tunc filius eius illegitimus potest in eadem Ecclesia ministrare, & habere beneficium, Gratian. tom. 2. discipulat. c. 397. num. 24. & seq. Grazia in tract. de benefic. par. 7. c. 3. n. 72. & alij communiter affirmantes, iuxta hanc sententiam fuisse decisum, & determinatum per sacram Congregationem Concilij Eminentissimorum Cardinalium.

Et ratio præfata opinionis datur, nam Concilium solum loquitur in casu quo pater habet, vel habuit beneficium, at qui servit alicui Ecclesie, vel in ea ministrat non propterea dicitur habere in ea beneficium, quæ ratio, idem probat si pater, & filius velint celebrare in eadem Ecclesia, in qua neuter habet beneficium.

2 Certumque est, Cappellaniam non esse beneficium, & ideo videmus non comprehendi sub Regula octava Cancellariæ de mensibus, & alternatiua, ut latè probat Gonzal. in coment. ad eandem Regul. Cancell. gloss. 5. ubi num. 21. dicit tales Cappellanos non posse conferri ab Episcopis, Curt. Iun. consil. 20. part. 1. Rebuff. de pacific. possessor. num. 287. nam in huiusmodi Cappellanijs non concurrunt requisita beneficii, de quibus alibi diximus, & ideo non oportet iterum hic recensere.

RESOLVT. CCCLXXV.

- 1 Nepotes non comprehenduntur sub dispositione Concilij loquentis de filiis.
- 2 Filius representat incontinentiam patris.
- 3 Filius præsumitur esse similis patri.

Nepotes An prohibeantur habere beneficia in Ecclesijs, in quibus eorum Aui habuerunt, vel habent.

1 **E**GO dixi in decis. Curia Archiepiscopalis Neapol. 300. part. 4. textum Concilij, de quo supra prohibentem, ne filij Clericorum possint habere beneficia in Ecclesijs, in quibus patres ministraverunt, non habere locum in nepotibus, sicque sentierunt Roias de success. ab intestat. c. 20. num. 112. Rebuff. in praxi dispensat. super defect. natal. num. 27. & meam opinionem noviter sequitur Nouarius in suo utili tractat. de elect. & variat. fori quaestione 9. num. 60. in fine sect. 3. in ultim. impress. & ita de mandato Sanctissimi D. N. Gregorij XIII. determinavit Sacra Romana Rota, ut dicit addit ad Sayr. decil. 9. de filiis presbyterorum per hæc verba.

Advertendum est circa id quod tradit Auctor de nepotibus, quod cum Illustrissimi, & Reuerendissimi Cardinales Congregationis sacri Concilij Tridentini existimaverint, tam in dicta constitutione Clementis VII. quam in Concil. Trident. sub illa prohibitione, Ne filij illegitimi beneficium paternum obtinere possint, comprehendi nepotem legitimum ex filio illegitimo respectu beneficii aucti ob ea Concilij verba longissimè, nec vlla in his terminis Rotæ decis. reperta fuisset statuerunt postea iidem Cardinales ex ordine S. D. N. Gregorij XIII. intelligere quid de hac re Rota sentiret, ubi ut notat Nauar. consil. 10. in Novis decisijs fuisse in Rota duodecima die Februarii 1574. non comprehendi nepotem legitimum ex filio illegitimo, neque sub Clem. neque sub Concil. Trident. tam inspectis verbis, quam etiam inspecta mente, seu ratione tam Clem. quàm Concilij; quæ Rota decis. probari facillè potest, si quidem si verba Clement. consideremus certa est illa non conuenire nepoti legitime, ut patet ibi in ipsorum resignantium filiis

ex fornicatione natis; & ibi super defectu Natalium, quæ ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur, & ibi ob inordinatum spuriorum filiorum amorem; & ibi quod de cetero filij presbyterorum, ex fornicatione nati, & similiter, nec verba Concilij conueniunt, ut patet ibi, qui non ex legitimo Matrimonio nati sunt. Unde cum regula generalis sit, quod ubi verba dispositionis non conueniunt, neque dispositio ipsa conueniat, ex Bart. & Dec. in l. 4. §. Prætor ait, de damn. infect. & idem Bart. in c. 1. n. 21. de elect. & Alciat. in l. liberorum num. 6. de verb. significat. & ibidem Alex. in verb. Tertius casus est, & in dictis constitutis, solum mentio fit filiorum, non ea solum ratione, quod si filij sint, sed quia nati sunt ex fornicatione, consequens est, ut quæ de filiis illegitimis statuuntur in nepotibus legitimis locum non habeant, ex Bart. in l. fin. c. de filiis natural. qui etiam cum alijs communiter concludit conclus. 1. num. 58. de verbor. significat. nepotem legitimum ex filio illegitimo heredem de Auo institui posse, quia in eo vitium paternum, & per consequens qualitas patrem excludens cessat, ut docent Card. Paleot. de nobilit. & spuris c. 53. & Couar. in Epit. par. 2. c. 8. §. 5. n.

2 13. sed ne timens, aut ratio Clement. ut Concilij locum, habet in nepote natus filius representat incontinentiam patris, nepos autem non item, & filius præsumitur esse similis patri sic nepos respectu Aui, siue ergo verba, siue mentem Clementinæ, aut Concilij inspicimus dicendum est nepotes legitimos non excludi, cum non militet eadem ratio, & materia est odiosa, & quia si Clementina, vel Concilium nepotem legitimum excludere voluissent, nepotem etiam sicut filium nominassent; Denique huius opinionis sunt, gloss. in cap. presbyterorum, verb. filios dist. 56. & in cap. Apostolica 8. quaest. 1. Archid. ibi Goffred. in summ. n. 5. de filiis presbyterorum, Ioan. Andr. & in c. ad extirpandas titul. eodem, & Auth. ibidem Pisanell. & alij summissæ communiter in verb. illegitimus.

P R A X I S O B S E R V A T I O N V M dierum festiuorum.

Iuxta Concil. Trid. sess. 25. cap. 12. de Regular.

RESOLVT. CCCLXXVI.

- 1 Episcopus habet intentionem fundatam super obseruatione dierum festiuorum.
- 2 Non observans dies festos peccat mortaliter.
- 3 Orationibus vacandum est in diebus festiuis.

Quid disponat in Concil. Trid. obseruationem dierum festiuorum.

PRO introductione discutiendorum libet hic proponere formalia verba Concil. Triden. sess. 25. c. 12. de Regularib. quæ sunt ut sequitur videlicet.

Episcopus an possit sub pena excommunicationis prohibere opera feruilia diebus festiuis.

1 **E**PISCOPUS habet intentionem fundatam, tam de iure cõmuni c. 1. de ferijs, quàm ex forma Constitutionis sanctæ memoriæ Pij Papæ V. incipiente: cum primum Apostolatus officium §. cum vero, circa dierum festiuorum obseruationem, ut in Bullario n. 5. ubi expressè prohibetur Dominicis, & alijs diebus festiuis in honorem Dei, & B. Mariæ Virginis fieri mercatus, & huiusmodi profana negotiationes, & opera feruilia, quæ constitutio obligat inobediētes ad peccatū mortale propter verba præceptiua, & prohibitiva, Nauar. in summ. c. 23. num. 52. post Felyn. in cap. nam concupiscentiam de confit. Abbas in cap. dolentes de celebrat. Missar. Doctor. in Clemēt. dudum de sepulch. & Clemēt. si Dominū, §. ideoque de reliquijs, & venera-
3 tione

3 tione Sanctorum, vacandum est enim diebus his orationibus, & ab opere seruii abstinendum; Nam quod dicitur alias licite exerceri est illicitum dictis diebus, Hostien. in summ. in tit. de ferijs, §. quid nō in princip. & in c. 1. vbi Abbas num. 5. Butr. Cardin. & alij eodem tit. Gregor. in suo opere Syntagm. iuris p. 3. lib. 25. c. 3. num. 8. qui testatur prohibitum esse per legem generalem mercatus, & nundinas his diebus in Gallia fieri, Rebuff. in constit. Regni Gallie tit. de mercatoribus, artic. vnico glos. vltim. nu. 5. & in omni bene constituta Ecclesia prohiberi videmus, vt in constitutionibus Ecclesie, & Prouincie Mediolanen. lib. 1. tit. de Festorum dierum cultu §. 3. Fusc. de visit. lib. 2. ca. 21. numer. 41.

RESOLVT. CCCLXXVII.

- 1 Episcopi tenentur sub mortali si dies festiuos obseruari non faciunt.
- 2 Episcopi tenentur suos populos hortari, vt in diebus festiuis audiant Missam.
- 3 Episcopus num possit excommunicare non audientes Missam in diebus festiuis.
- 4 Memorabile in proposito assertur.
- 5 Episcopus potest prohibere ne histriones in diebus festiuis ante celebrationem Missa in circulis cantent.
- 6 In diebus ferialibus est Missa celebranda valde mane pro Artificibus.
- 7 Episcopus non debet laborari facere diebus festiuis in suo territorio.

De sollicitudine Episcopi circa obseruationem Festorum.

- 1 SUMMOPERE ad cultum Diuinum pertinet obseruatio Festorum, de qua plura sacris Canonibus tit. de ferijs in Bulla Pij V. cum primum quæ obligat Episcopos ad mortale si festa obseruari nō faciunt, & in actis Ecclesie Mediolanen. & apud Summistas pauca vero magis frequentia memoranda censui.
- 2 Primo, quod Episcopus debet hortare populum, totis viribus, vt in diebus festiuis audiant Missam propter summam eius vtilitatem, quam post alios recenset Toletus in instruction. Sacerdot. li. 6. c. 9. & propter singularia exempla relata à Diuo Gregorio in dialog.
- 3 Et quamuis Episcopus possit non audientes Missam excommunicare, cap. Sacerdotes, cap. Missas, ca. omnes de conf. dist. 1. id tamen sine grauissima causa facere non debet, nempe quando contemptus manifestus cognoscitur, quia multi excusantur ex pluribus causis nē excommunicatio potius illaqueet, quam edificent.
- 4 Ioannes Patriarcha Alexandrinus, vt contineret populum ad audiendam Missam vsque ad finem, vsus est tali arte, cum enim populus die quadā finito Euangelio discederet, ipse quoque omittēs celebrare sequebatur illos dicens. Quod Pastor debebat sequi oues quo ibant, Populus verecundia confusus deinceps non discessit ab Ecclesia ante benedictionem Sacerdotis, hoc autem hodie fieri non potest c. in his 7. quæst. 1.
- 5 Secundo debet prohibere diebus festiuis de mane Histriones, & Mimos, quia multi eorum causa retrahuntur ab auditu Missa: Quin immo, qui relictis diuinis, accedunt ad eos, possunt excommunicari, cap. qui die de constit. dist. 1. & ca. 2. dist. 3. Tempore Quadragesimali prædicti sunt prohibendi de mane, & sero, quia est tempus penitentiae.
- 6 Tertiō, vt populus diebus ferialibus audiat Missam, deberet Episcopus mandare, vt valde mane celebraretur vna Missa pro artificibus, & alijs negotiatoribus, iuxta c. est necesse de consecrat. dist. 1. sed vt die festo audiat concionem debent prohiberi Missa priuata

Praxis Aloy. Ricc. Pars IV.

ante conuentuale c. & hoc attendendum, dict. dist. 1. & supra diximus.

- 7 Quarto, vt fideles diebus festiuis desistant ab opere seruii, id ante omnes ipse Episcopus aliorum exemplo seruare debet, & proinde cauere ne in diebus festis faciat boues fidelium laborare in terris Ecclesie quando ipse Episcopus non est pauper, sed posset conducere, quia hoc esset peccatum, & scandalum magnum alijs prohibere, & pro Ecclesia permittere; Dixi nisi Episcopus ob paupertatem posset conducere boues, quia tunc necessitas facit licitum.

RESOLVT. CCCLXXVIII.

- 1 Consuetudo excusat à peccato.
- 2 Episcopus potest prohibere ne in diebus festiuis Populus elaboret, consuetudine aliqua in contrarium non obstante.
- 3 Consuetudo, quæ est inductua peccati, tollenda est.
- 4 Bald. in l. quadraginta, c. de ferijs declaratur.
- 5 Consuetudo per quam tolluntur ferie in honorem Dei, si ex aliqua iusta causa inducitur sit, an subsistat.

An consuetudo regionis excuset ab obseruantia festorum, ita vt pena ab Episc. imposita exigi non possit.

- 1 NEGATIUE resoluendum est, quia tunc consuetudo excusat à peccato, quando est tolerata ab Episcopo, causa rationabili subsistente, puta necessitatis, pietatis, & similis, sed non propterea arctantur Episcopi ne huiusmodi abusus possint prohibere maxime in diebus festiuis solemnibus, in quibus secundum aliquos, nec etiam tolerantia Episcopi excusaret, & ita loquitur Angel. in sum. in verbo feria §. 21. Syluest. in verbo Dominica §. 3. queritur Caiet. in verbo festum §. quo ad tertium, Arm. eodem verb. n. 15. Nauarr. in manu. c. 15. n. 8. Poterunt ergo Episcopi præfata prohibere: immo ad id tenentur, prout expresse præcipitur in dicta Constitutione Pij V. §. cum vero, vers. quibus omnibus districte præcipimus, quæ verba magis obligant ad peccatum mortale, Butr. & Ioan. Andr. in c. dolentes de celebrat. Missarum, & licet Caiet. in dicto §. festum fauendo dictæ consuetudini dicat excusationem tribuere, tamen etiam fatetur laudabile esse huiusmodi nundinas, & mercatus prohibere, obedientia speratur. Immo dicta consuetudo tanquam inducitur peccati potius abusus est ideo tollendus, vt dicit Butr. in dicto c. fual. de fer. n. 3. & ibi Abb. nu. 5. Roch. in c. fin. de consuetud. in princip. nu. 14. & latius n. 28. sect. 2. nu. 4. & 21. cum seq. Rebuff. in tract. de consuetud. num. 44.
- 4 Non obstat doctrina Baldi in l. quadraginta, Cod. de fer. vbi concludit valere consuetudinem per quam tolluntur ferie in honorem Dei, quia non procedit vbi agitur de peccato, vel periculo animæ, prout esset in violatione festorum, quæ præcipiuntur in venerationem Diuinæ Maiestatis, prout explicat Alex. consil. 53. num. 11. lib. 5.
- 5 Præterea tunc valebit dicta consuetudo per quam tolluntur huiusmodi ferie, quando subesset publica, & legitima causa, de qua hic non constat, Bart. de represent. quæst. 9. princip. quæst. 4. vt cum publica necessitas vrget iuxta c. licet de ferijs l. omnes Iudices C. eodem; & ex his patet responso Bald. in leg. vnic. num. 1. Cod. de nundinis, & ad Sotum de iustitia, & iure lib. 12. quæst. 4. art. 4. circa finem, & ad Maranta in praxi iudiciorum dist. 9. num. 49. Francisc. Marc. decil. 53. n. 1. part. 1.

RESOLVT. CCCLXXIX.

- 1 Tolerantia Superioris an excusationem inducat.

Nn 3 2 Tole-

2 *Tolerantia Superioris an excuset transgressores dierum festiuorum.*

An Tolerantia Episcopi excuset transgressores obseruationis festiuorum dierum.

1 **D**ebitandi ratio pro affirmatiua cōfert illud, quod dici solet tolerantiam Superioris inducere excusationem, vt probat text. & quod ibi communiter notatur in cap. cum iam dudum, de prebendis, Bald. in conf. 21. vol. 1. Dec. in conf. 70. nu. 3. & seq. vol. 2. Alex. in conf. 71. nu. 6. vol. 2. & Superioris tolerantiam quodammodo excusare a pena, testatur Sella in decif. 37. Ruiz. in decif. 2. nu. 31. & sequenti, & tolerantia Papae aliquando excusare voluit, Azor. part. 1. lib. 5. c. 12. Posseuin. in explicat. Bullae Cœnæ cap. 13. colum. fin. in medio.

2 Ceterum contrarium firmiter tenendum in casu præposito, nec tolerantiam Episcopi excusare voluit, Gratian. in decif. Rotæ Marchiæ in 21. nu. 7. & seq. & ita pariter scribit de iure verius, ac firmiter tenendū Syluest. in verbo Dominica §. 3. quaritur Caiet. in verbo festum §. quo ad tertium, Armill. eod. verbo n. 15. Nauar. in Manu. c. 15. num. 8. potest ergo Episcopi præfata prohibere, immo ad id tenetur, prout expresse præcipitur in dict. constitut. Pij V. §. cum vero, veris quibus omnibus districte percipimus.

RESOLVT. CCCLXXX.

- 1 *Regulares non tenentur obseruare dies festos inductos in Synodo.*
- 2 *Pars tenetur se conformare suo toto.*
- 3 *Leges Episcoporum Regulari s non ligant.*
- 4 *Ieiunia ab Episcopo imposita non obligant Religiosos.*
- 5 *Casus in quibus Regulares tenentur legibus Episcoporum, & num. 6.*

An dies festiuos inductos in Synodo ab Episcopo, tenentur obseruare regulares.

- 1 **A**ffirmatiuam sententiam docet Vasquez in part. 2. tom. 2. disp. 167. c. 4. nu. 32. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. num. 25. c. 15. qui citat. Rodriquez, Villalobos in summa tom. 1. tract. 2. dub. 51. num. 4. Becanus in summa Theol. part. 2. tract. 3. c. 6. quæst. 11. n. 3. & in hanc sententiam videtur inclinare Malderus in part. 2. quæst. 96. art. 5. fol. mihi 409. col. 1. & alij, qui asserunt religiosos obligari iure naturæ saltem quo ad iuridicam ad eiusmodi leges seruandas, quando ille non derogant statui religioso, & spectant ad communem obseruantiam, & deuotionem totius populi, & Cleri; pars enim debet conformari suo toto saltem in ijs in quibus homogenea est.
- 3 Idem docet Pontius de matr. lib. 5. cap. 7. num. 31. & Portell. in dub. Reg. ver. loc. nu. 1. vbi asserit leges Episcoporum non ligant Religiosos nisi quoad festorum obseruationes, interdicta, ceterasque censuras obseruandas pro quibus ferendis licentiam habent a Trident. & idè rectè Elamas in summa, seu Methodic. part. 3. cap. 5. §. 28. in fine notauit, quod ieiunia ab Episcopo imposita non obligant Religiosos exemptos, quod etiam docuit Portell. vbi supra in dub. regul. verb. festi dies num. 3. sentiens in conscientia ad dict. ieiunia non teneri nisi ratione scandali, & nisi in vsu, & consuetudine illam regulam acceperunt, & citat Suarez vbi supra. Notandū est vero, quod sunt multi casus, in quibus Religiosi etiam exempti tenentur legibus, & sententijs Episcoporum, quia sunt in iure expressi, quorū numerum inuenies adnotatum diligentissime apud Malderum in p. 2. quæst. 96. art. 5. fol. mihi 408. & apud Cenedum in quæst. Canon. quæst. 26. per totam, vide

etiam Barbosam de potestate Episcopi p. 3. allegat. 105.

- 6 Et ex his existimo præter obseruantiam dierum festiuorum solum teneri ad leges synodales ex decencia, & ratione scandali vitandi, ideoque si scandalum cesset, nunquam peccare illas non obseruando, etiam docet Granad. in part. 2. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 6. sect. 3. num. 18. Lorca etiam in part. 2. tom. 2. disp. 25. membr. ult. Suarez de legibus lib. 4. c. 20. num. 9. & Sallas de legibus tract. 14. sect. 4. nu. 42. & ex Prædicatorum Familia, Michael Zanardus in suo direct. Theol. part. 2. præcept. 4. c. 12. in fine.

RESOLVT. CCCLXXXI.

- 1 *Barones an possint prohibere ne in diebus festiuis Vasa libi elaborent, si Episcopi licentia interuenit.*
- 2 *Decisio Sacre Congregationis asseritur.*

Licentia laborandi in diebus festiuis in casu necessitatis, an ultra illam Episcopi requiratur Baronum loci.

- 1 **R**espondeo negatiue, vt censuit sacra Congregatio, cuius tenor est; Officiales Curie secularis Mutinæ prætendunt neminem posse in diebus Festis vacare operibus seruilibus, etiam de licentia Episcopi, nisi eorum quoque licentiam obtineat, & laborantes absque eorum licentia incidere ad pœnas ab eis contra non obseruantes dies festos statutas, Episcopus petit, vt declaretur ad quem spectet huiusmodi licentiam concedere, & an si ipse præuia necessitatis approbatione aliquib. illam concesserit, possint prædicti officiales eos punire.
- 2 Sacra Congregatio Cardin. Concil. Trident. Interpretum censuit facultatem huiusmodi licentiam concedendi ad sacrorum Canonum præscriptum, ad Episcopum tantum pertinere, non autem ad ministros seculares, atque eos, qui diebus festis præuia Episcopi licentia operibus seruilibus vacauerint, nequaquam posse à Iudicibus laicis quoque modo multari, aut puniri. R. Card. P. baldi. locus sigilli.

RESOLVT. CCCLXXXII.

- 1 *Peregrinus an ligetur legibus loci per quem transit, & numer. 3. & 4.*
- 2 *Episcopus an possit ministrare Sacramenta Peregrinis.*
- 5 *Casus in quibus Peregrini subijciunt Episcopis.*

An Peregrinus loci vbi festum est de præcepto, possit si fuerit inobseruans, condemnari ad penam Edicti positam ab Episcopo contra inobseruantes Festa.

- 1 **N**egatiue respondendum, si quidem peregrinos non obligari legibus, & consuetudinibus loci, in quo sunt, dicit Pontius de matr. lib. 5. c. 7. §. 1. nu. 6. Nauarrus in Manu. c. 13. n. 5. Maior in 4. distinct. 15. quæst. 5. Driedo lib. 1. de libert. Christ. c. 17. §. vna est, Ledema 1. part. 4. quæst. 15. art. 2. dub. 2. Lopez in instruct. part. 1. c. 52. §. vna quoque Ciuitas, Couar. lib. 4. var. c. 20. num. 8. circa finem.
- Et ratio est, quia lex tantum obligat subditos, & partes communitatis pro qua fertur, sed aduenæ, & peregrini non sunt subditi, nec pars communitatis in qua versantur; Ergo non tenentur legibus eius, maior est certa, minor probatur: Nam aduenæ non habent intentionem, vt suppono, manendi in tali loco pro maiori anni parte; Ergo non censentur in eo loco habitare, & consequenter non ligantur talibus consuetudinibus, & legibus. Deinde Episcopus talis loci non potest dictis Peregrinis aliqua Sacramenta ministrare præter Confessionem, & Communionem, & hæc

ex 14-

ex tacita proprii Episcopi licentia; nec potest cum illis dispensare; ergo nec iurisdictione obligandi illis suis legibus tenetur, & ita hanc sententiam docet Granado in part. 2. controuerf. 7. tractat. 3. part. 1. disputat. 7. sect. 4. num. 25. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 18. num. 4. & in opere moral. tom. 1. lib. 1. c. 12. nu. 38. Azor. part. 1. lib. 7. c. 30. quæst. vlt. Vegha in summ. tom. 1. c. 14. cal. 11. & alij penes ipsos. Quæ sententia adhuc corroboratur, eo quod Peregrini precepto scandalo non obligantur legibus, & consuetudinibus particularibus locorum ad quæ diuertunt nisi habeant intentionem manendi ibi pro maiori anni parte, non autem pro minori, & ita docet Sanchez ubi supra num. 9. Granado in capitul. 2. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 6. sect. 4. num. 23. & 25. Villalobos in summ. tom. 1. tract. 2. dub. 33. num. 8. Reginald. virtute suorū priuilegiarum possunt pro satisfactione præcepti sumendi Eucharistiam semel in anno tempore Paschæ communicare dictos Peregrinos, qui non habent animum commorandi in aliquo loco pro maiori anni parte, quia in tali casu nulla efficitur iniuria Parochis, cum huiusmodi Peregrini non sunt sui Parochiani, & propria Parochia in illo loco careant, & ita docet Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 23. num. 17. & Fagundez loco cit. n. 5.

4 Intellige supra positam conclusionem procedere, ubi manent in loco transientes, & per modum hospitij, & in transitu prandendo, verbi gratia, vel pernottando, secus si permanent in loco, ita docet Lessius lib. 4. c. 2. dub. 8. num. 51. Suarez de Religione tom. 1. li. 2. c. 14. n. 8. Filiucius tom. 1. tit. 27. c. 7. n. 116. & seq. Fagundez ubi supra de præcept. tract. 2. li. 1. c. 8. n. 15. & 20. & quod obligentur Peregrini quoties sedē figur animo ibi perpetuo manendi, ita docet Angel. in 4. quæst. 4. de ieiunio ante dub. 1. difficult. 2. & alij apud Fagundez de præcept. Eccles. tract. 1. lib. 1. capit. 8. num. 1. & Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 18. num. 8.

5 Sunt tamen nonnulli casus in quibus Peregrini obligantur legibus Episcopi, primo, quoad contractum, solemnitarum, nam omnes aduenæ tenentur seruare solemnitates in contractu requisitas legibus, & consuetudinibus loci in quo contrahunt. Secundo quando legum transgressio cederet in damnum illius loci, tunc enim Peregrini tenentur, ut si aliquid statutum prohibeat aliquid contrahi ex illo loco. Tercio supradicta doctrina secundum aliquos non est intelligenda de vagis, qui nullibi certam sedem habent, hi enim tenentur ad leges illius oppidi, per quod obiter transeunt: Quarto, quando ille leges obligant etiam in loco domicilij, & non solum in loco ubi reperiuntur, nam in hoc casu nulla ratio est excusans, vide Villalobos in summ. tom. 1. tract. 2. dub. 33.

RESOLVT. CCCLXXXIII.

- 1 Episcopus an possit quid exigere pro licentia de elaborando in diebus festiuis, & num. 2. 4. & 5.
- 3 Ea quæ sunt tempore peritura omni tempore fieri permittuntur.

An pro licentia laborandi in die festiuo possit Episcopus aliquid exigere.

1 Ego semper fui in opinione tam nonnullis Prælati consulendo, quam in mea Diocesi obseruando non posse Episcopum pro licentia laborandi in diebus festiuis aliquid exigere ex Azorio 2. par. lib. 1. c. vlt. quæst. 112. sequitur Posseuinus de officio Curati ca. 12. n. 17. Naldus in suis practicabilibus resolutionibus verbo festum num. 7. Meghal. consil. 97. n. 3. & ratio est, quoniam esset contra præceptum decalogi Sabbati.

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

ta sanctifices, contra quem Episcopus ut inferior dispensare nequit c. proposuisti de concess. præbend. c. cum inferior de maiorit. & obedient. late Truif. decif. 42. p. 2. & latissime Duenas regula 25. verbo Episcopus, rursus esset concedere spirituale pro mercede temporali, quod est de iure prohibitum c. fin. de rerū permutat. c. portiones de pactis, & latissime Afflictus in decif. 17.

2 Tandem dicebam, quod aut licentia hæc impartitur causa necessaria laborandi, & tunc cum à iure gratis conceditur, gratis pariter concedenda est ab Episcopo, argumento text. in l. final. ff. de condit. ob turpem causam, frustra enim à Iudice impetratur, quod de iure communi conceditur l. final. C. de precibus Imperatori offerendis.

3 Et de iure perimittuntur fieri omnia, ea quæ sunt tempore peritura, ut voluit Bart. in l. si prius, quæst. 10. de nou. oper. nunciat. Bald. in l. 1. nu. 1. ver. sed nunquid, C. de tempor. appell. Roman. in l. si vero §. de viro, ff. solut. matrim. Doctor. in c. fin. de re iudic. Abb. in c. licet de ferijs, Felyn. in c. Eccles. Sanctæ Mariæ col. 13. not. 8. in fine num. 32.

4 Limitarem tamen, ubi soluitur aliquid Episcopo non quidem immediate, ac directè pro licentia laborandi, sed mutando opus seruale laborare volentis, in aliquam largitionem, cedendam in opus pium, ut voluerunt Posseuinus, & reliqui omnes ubi supra, & hoc bonum erit remedium pro reducenda ad obseruantiam sanctificatione festi, ubi populus multum in ea est releuatus, si tamen hoc velis praticare consulo agas de Episcopi consilio, & quæ dantur non perueniant ad manus suas, sed dentur pro causa pia, & dentur manifestè, ut omnis suspicio euitetur; Item obseruandum ne ista exigantur, nisi quando causa laborandi est dubia, quia si clarum est, esse iustam legitime sine alia exceptione datur.

5 Limitarem secundo, ubi aliquid exigitur ab Episcopo loco pænæ incurse, quo casu secundum Genuen. in Manuali Pastorum quæst. 89. licet posse exigi, & ita seruari Neap. ubi exigitur media pænæ, & frequenter remittitur pauperibus. Animaduertant tamen diligenter Reuerendissimi Antistites, ne pænā exigant ante patratum delictum in grauamen tamen animarum ipsorum.

RESOLVT. CCCLXXXIV.

- 1 Clericus beneficiatus sine licentia sui Prælati potest studia adire.
- 2 Pænæ edicti contra inobseruantes dies festos an exigi possit quando elaboratur sine licentia Episcopi in casibus necessariis.
- 3 Casus necessarii elaborandi in diebus festiuis.

In casibus necessarijs in quibus licita est laboratio in diebus festiuis, an si illa fiat absque licentia, possit exigi pænæ edicti.

R Espondeo negatiuè, quia frustra precibus impetratur, quod à iure communi conceditur l. 1. ff. ad municip. l. Imperatores, ff. de priuileg. credit. l. 1. C. de Theauris lib. 10. Surd. decif. 173. num. 18. conf. 216. num. 2. & consil. 298. num. 26. Escobar de ratiocin. c. 6. num. 29. in fine.

Confert illud simile, quod deducitur ex Nauar. ca. 25. num. 121. notab. 2. per c. fin. de magist. ubi dicitur Clericum beneficiatum posse adire studia sine licentia Prælati; ratio sua est, quia eam ius commune concedit idem Syluest. in verbo residentia §. vlt. ver. 3. Astenf. lib. 6. ritu 43. quæst. 6.

2 Causæ autem necessariae sunt metendi, seminandi, vindemiandi, proponandi, colendi oliuas, coquendo

Nn 4 panes

panes pro necessitate Civitatis, & ijs similibus, quæ omnia fieri non debent sine necessitate, ut quia timetur pluvia, vel aliud periculum est in mora, Abb. in c. licet de ferijs, Navar. c. 13. num. 1. & communis videtur
 3 sufficiens causa quando Messores diebus ferialibus haberi non possunt, & si vindemia differatur, vix sunt in periculo marcescendi, vel alia arbitrio boni viri ne res tempore pereant, viduis pauperibus, quæ non possunt soluere mercedem Messoribus, aut colligētibus vvas, sed tantum victum ob eorum paupertatem, potest concedi licentia quando est periculum, quod vna in qua adest multum dissolvatur, quod solet contingere post aliquot dies si est magna poterit concedi licentia deferendi vinum ad domum in fundo, & aliæ iustæ causæ sunt considerandæ iuxta qualitatem regionis, & ita ego practicaui multoties tanquam Vicarius Archiepiscopalis Curia Neapolitanæ, & vti Episcopus Vici Equensis.

RESOLVT. CCCLXXXV.

- 1 Observatio diei festini quando incipit.
- 2 Horologio Parochie standum est, ut sciatur quando incipit media nox, & quid si in loco non adest Horologium num. 3.

Observantia festivitatis, à quonam tempore incipiat ad effectum excusandi, vel incurrendi in penam adiutorum per Episcopos imponi solitam.

- 1 Pro decisione huius articuli, est affirmandum observantiam hanc incipere à media nocte præcedentis diei, vsque ad aliam sequentis, ut probat Navar. in Manual. c. 13. nu. 6. Sylvester in summa in verb. festum num. 4. in fin. Episcopus Minorens. in sua praxi Episcopali cap. 106. per text. in l. more ff. de ferijs, vbi dies incipit à media nocte, & gloss. notabil. in c. 1. eod. tit. latè Francolinus in tempore horarum Canoniarum c. 87. Ludovic. decis. 116. num. 7. Gonzal. in regul. 8. Cancellar. gloss. 1. 1. a num. 9. Ripa in tract. de nocturno tempore cap. 3. a n. 17. & c. 158. Garzia de benefic. part. 5. c. 1. num. 523. vbi etiam num. seq. annuit mediam noctem incipere à primo pulsū horologii illius horæ mediæ noctis, Sanchez in tract. de matrim. lib. 2. disp. 41. num. 40. & vbi sunt diuersa horologia videtur standum horologio parochiæ, seu vicinæ, in qua residetur, aut illi per quod ibi communiter recipitur cessante tamen fraude, aut notabili de ordinatione, horologii.
- 3 Et in locis, vbi non est horologium, vel si sit, quando probatur non esse bene ordinatum, seu quod audiri non potuit, aut de facto non fuit auditum, accipienda erit media nox, iuxta cursum noctis, arbitriumque, ac iudicium hominum præsertim habentium experientiam, & cognitionem de hoc, & etiam à communiter accidentibus, & similibus, ut latius vltra alios per eundem Garziam de benefic. loco nuper citat. num. 526.

RESOLVT. CCCLXXXVI.

- 1 Episcopus in sua Diœcesi inducere potest dies festos accedente populi consensu.
- 2 Episcopus potest facere constitutiones synodales cum consensu Capituli tantum.
- 3 Text. in cap. final. de ferijs declaratur.
- 4 Dies festini an induci possint per Principem sæcularem, & an per consuetudinem populorum, num. 5.

De intellectu in c. fin. de ferijs circa indicationes diei festi.

- 1 Estos dies inducunt Episcopi in suis Diœcesibus, quod tamen aliqui Doctor. limitant accedente,

populi consensu ducti auctoritate c. 1. de consecr. dist. 3. Verum cum ex iteratis declarationibus Sacra Congregat. consister Episcopum posse abiq; Cleri consensu, sed tantum cum consilio capituli facere constitutiones synodales, non video cur etiam non dicamus posse, & eodem modo dies festos indicare populis.

Ad dictum autem Capitulum, cuius auctoritate nititur contraria opinio, respondetur illud fuisse desumptum ex Concilio Lugdunensi, quod vti Prouinciale, & non generale obligabit pro eadem Prouincia tantum, non etiam extra illam nisi directiue, solum ad dicta per Nald. verbo Canon. num. 2. & Liber. num. 2.

- 3 Et si quis virgeret hoc idem, quod in præfato Lugdunensi Concilio, statuitur fuisse pariter etiam sancitum per Summum Pontificem in c. final. de ferijs, responderetur verba illa cum Clero, & populo in præcitato Capitulo posita non esse iungenda, cum verbo duxerint, sed cum verbo seruanda, ita ut faciant hunc consensum, videlicet, quæ Episcopi duxerint seruanda cum Clero, & populo, & in hunc sensum intelligit illum text. Butrius in eodem loco, & Cassan. in Catal. glor. mun. par. 3. c. 48. & satis inclinatur Panorm. dicens ibidem n. 5. populum non posse contradicere Episcopo præcipienti nouum festum ex iusta causa, & hoc modo intellectus locus ille nihil obstat præfatæ nostræ resolutioni.

4 Festa aliquando etiam indicuntur à Principe seculari, quæ tamen iuxta communem opinionem obligat tantum ad penam temporalem, non etiam ad culpam cum ipse Princeps secularis non se immisceat in cultu Diuino ad quem promouendum à Superiore Ecclesiastico dies festi instituntur; Poterit tamen Index secularis punire violationem diei festi, cum hoc crimen sit misti fori, & ideo locus erit præuentioni; Leo in Theaur. fori Eccles. part. 2. c. 1. num. 29.

- 5 Festum inducitur etiam per consuetudinem populorum, quæ sanè consuetudo, si per decennium fuisset in vsu, videtur obligare ad dicta superius verbo consuetudo n. 2. quod & de ieiunio procedere dicitur infra ieiunium num. 3. & notat Molin. tom. 1. fol. 281. tract. 2. de iust. disp. 77.

RESOLVT. CCCLXXXVII.

- 1 Executio realis an fieri possit in diebus festinis.

An executio realis possit fieri in die feriato.

- 1 Debitores solent infestare Episcopum, quod non debet fieri executio realis, contra eos diebus festis, ad quod dicendum est, quod executio realis, quæ fit sine causæ cognitione, quia iam fuit iudicatum non debet impediri die festo, Feder. consil. 144. idem censuit sacra Congregat. Concil. Trident. executiones personales fieri non possunt nisi debitores sint suspecti de fuga, Doctor. in c. fin. de iudicijs. Verum quia, ut plurimum debitores contra quos non potest fieri executio Realis, sunt suspecti de fuga, & si Episcopi vellent de suspitione fugæ cognoscere, quam plura scandala orirentur, melius est ut non impediatur executio realis, & personalis in ciuilibus, & criminalibus sine causæ cognitione, & ita Ciuitate Neapoli seruatur.

RESOLVT. CCCLXXXVIII.

- 1 Comestibilia an vendi possint in die festino.

Comestibilia an possint vendi in die festiuo.

- V Era existente conclusione communiter ab omnibus recepta festum non violari in omnibus quæ sunt

sunt tempore peritura, vt latè per Doct. in c. fin. de ferijs, & per Summistas communiter in verb. festum, & latè Gratian. in dec. 5. quaritur hic an comestibilia possint vendi diebus festiuis, & communem resolutionem posse, vt latè per Posseuinum de officio Curati cap. 12.

Verum valdè animaduertendum, vt quamuis in diebus festis possint vendi comestibilia, quæ pro necessitate victus humani deseruiunt cap. 1. & c. conquestus, de ferijs tamen, vt cognoscatur aliquod discrimen inter diem festum, debent venditores ponere aliquod signum diebus festis sicut in Vrbe seruatur, nam venditores carnum ponunt ante carnes telam albam, Neapoli duæ tabulæ ante apothecam Aromatarij, capones vendentes pastillos, aut carnes falsas possent videri, laborare, coquere medietate iannæ clausa; Vbi ciues sunt pauci potest differri coctura panis post auditam Missam nisi necessitas urgeat; Idem dicendum in Molendino, quod vi ventorum, vel fluminis molit, vt cessante necessitate prius audiatur Missa.

RESOLVT. CCCLXXXIX.

- 1 *Episcopus an teneatur credere, quem laborasse cū causa.*
- 2 *Credendum est probo viro.*

Si Episcopus sciuerit aliquos in festo laborasse, sed dicant cum causa, an teneatur eis credere.

1 **D**istingendum est, quod aut persona id asserens est modica, ac deprauata fama, aut bonæ, & honestæ, in primo casu minimè credendum, & pœna edicti exigenda, in secundo vero casu est credendum, & proinde à pœna exactione abstinendum.

2 Regula enim iuris est, credendum omnino probo viro, vt per Bald. in consil. 29. nu. 3. & seq. prout creditur etiam probo viro, vel nobili asserenti se delegatum, Innoc. in c. cum in iure de offic. deleg. Abb. in c. cum olim de priuil. Rom. consil. 59. nu. 6. & ibi addit Mascard. de probat. volum. 2. conclus. 1091. nu. 19. latè Gabr. in conclus. 3. nu. 7. & 8. Gabriel. consil. 3. & nu. vide Macerat. resolut. 74. & ita loquendo de Curato voluit Posseuinus de offic. Curat. cap. 12. 2. colum. his vtens verbis, quid si Curatus sciuerit aliquos in festo laborasse, sed cum causa an teneatur credere, vel debeat exigere pœnam; Resp. Teneri credere, quia per istam causam isti laborantes fuerunt excusati, ideo non debent cogi ad pœnam, quia ita rationabiliter iudicatur mentem esse Episcopi, cum alias videatur irrationabile obligare excusatum.

PRAXIS PRÆCEDENTIÆ
Dignitatum, & Canonicorum Ecclesiarum
Cathedralium.

RESOLVT. CCCLXXXX.

- 1 *Vicarius præcedit omnes de capitulo, & num. 6. & 7.*
- 2 *Vicarius generalis habet iurisdictionem ordinariam, & num. 4.*
- 3 *Episcopi, & Vicarij idem est Tribunal, & num. 5.*
- 8 *Decisio Sacre Congregationis Rituum per questionis resolutionem asseritur.*

Vicarius Episcopi an debeat præcedere omnes dignitates, ceterosque omnes de Capitulo.

1 **N**on est dubium, quod Vicarius debet, tam in procedendo, quam in alijs omnibus actibus præcedere Decanum, Archidiaconum, & omnes de Capitulo, Abb. consil. 21. part. 1. latè Felyn. in rubr. de ma-

ior. & obed. n. 10. in fin. Boich. in tract. de Synod. Episcop. par. 3. n. 20. & cap. 13. num. 39. cum seq. vbi latissime Paulin. in tract. de offic. & potest. Cap. Sede vacante q. 10. par. princ. verific. an autem Vicarius n. 17. vbi dicit, fuisse consultum in Vicario Patavin. Beda consil. 22. n. 20. cum sequent. volum. 1. ea potissimum ratione, quia Vicarius habet iurisdictionem ordinariam, in Archidiaconum, Decanum, & totum Capitulum, ac in vniuersam Diocesim, gloss. & Doct. & in cap. Romana de appellat. in 6. in cap. licet, de offic. Vicar. & gloss. in Clem. 2. de rescript. Abb. d. consil. 21. Bertach. in tract. de Episcop. in 3. part. 4. lib. in titul. de offic. Vic. nam, & si ab Episcopo eligatur, iurisdicatio tamen à lege sibi conceditur, ideoque ordinariam iurisdictionem habere dicitur ca. 1. 2. & 3. de offic. Vic. in 6. leg. & quia si de iurisdic. omni. Iud. Bero. d. consil. 22. nu. 37. volum. 1. vnde conueniens est, quod tanquam maior debeat sedere in altiori, & digniori loco, item quia Episcopi, & Vicarij idem Tribunal, idemque Consistorium ca. 8. de cens. in 6. dict. c. Romana, Abb. dict. consil. 21. de Petr. dict. consil. 6. n. 45. 53. auctoritate Episcopi, & ministerio Vicarij, vt dicit Archidiaconus in c. in noua 16. q. 7. Bald. in titul. de pact. Iur. fir. §. ex præmissis, ver. item pono, Bero. consil. 23. nu. 9. volum. 1. igitur diuerso iure censeri non debet, argum. Nam hoc iure de vulg. & pupill. vnde stante huiusmodi vnione inter Episcopum, & Vicarium non debet esse dispar ratio, vt vnus debeat præferri, & non alter.

Et in tantum istud est de iure verissimum, quod contraria consuetudo non est attendenda, tanquam irrationabilis, & contra ius Diuinum, naturale, Canonicum, & ciuile. Imò tanquam pestis habens originem ab ambitione, & vecordia, est vitanda, vt latè per Abb. consil. 21. 2. par. Felyn. in rubr. de maior. & obed. colum. pen. Iaf. in leg. de quibuscunque de leg. Roch. de Curt. in tract. de consuetud. seu in cap. fin. colum. 8. ver. 4. amplifs. Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib. 1. in titul. de ord. seden. in Concil. Nec est facienda distinctio an Episcopus sit præfens, vel absens in loco, quia Vicarius ita habet iurisdictionem ordinariam à lege præfente Episcopo, sicut absente, & illam potest exercere, & ita dicitur habere vnum, & idem Tribunal, & consistorium cum Episcopo, ipso præfente, sicut eo absente, vnde nõ dicatur ratio diuersitatis, & ideo talis distinctio non est admittenda, vt in terminis tenet, & latè profectur de Prat. in tract. de Clyp. Past. c. 6. nu. 41. cum seq. c. 7. n. 13. 14. 15. & per totum, vbi respondet, & probat, quod Episcopus, & Vicarius non sunt duo capita, vt aliqui dicunt, sed vnum tantum caput, & vnum officium tanquam materia, & forma, idem tenet Bero. dict. consil. 22. nu. 22. vbi dicit, quod censetur vna, & eadem persona, & simul iuncti faciunt vnum tantum effectum, iuxta extrauag. vnâ sanctam, nam sicut Christus, & Christi Vicarius Petrus, & Christi successor sunt vnu caput, & ideo vterque debet præcedere honorari, quapropter præsentia, vel absentia non dissoluuntur, ita optimè declarat. de Prat. dict. c. 6. & 7. præsertim num. 13. vsque ad nu. 18. Henr. Boich. in tract. de Synod. Episcop. nu. 21. & quia Vicarius coruscet radijs Episcopi, sicut Augusta radijs Imperatoris Cum. & alij in leg. quod Principi ff. de leg. de Prat. dict. c. 6. nu. 39. & istud multo magis procedit, Episcopo præfente quam eo absente, ideo non est facienda, talis differentia eandem opinionem tenet, & sequitur Arnon. singul. 28. auctoritate, Abb. dict. consil. 21. & ita fuit decisum in signatura sanctissimi pro Vicario contra ecclesiæ Placentiæ Capitulum, & est decisio etiam Rotæ in nouissimis diuers. 200. nu. 4. p. 1. adde etiam vltra alios quos numerare potuissim, & consultò breuitatis causa ommitto Sbroz. de Vic. Episc. lib. 9. 25. Melil. de præced. Vic. & Raucn.

Rauen. de stat. lect. 2. nu. 42. sic obseruatur etiam in Ecclesia Bononiensi, Neapolitana, & alijs, quare pronuntiandum erit Reuerendum D. Vicarium debere, præferri Decano, Archid. & alijs omnibus de Capitulo, tam in choro, quam extra, & primam Sedem obtinere in choro, primam thurificationem, primam Candelam in die Purificationis, primam palmam, & primo se subscribere in causis delegatis, primum locum in processionibus, in celebratione Missarum dierum, solemniis, & demum in alijs omnibus actibus, tam publicis, quam priuatis, & ita fuit decisum etiam in Sacra Congregatione Rituum S. R. E. Cardinalium, sequentibus verbis, videlicet.

Die 28. Nouembris 1595.

8 Congregatio sacrorum Rituum, censuit Vicarium Generalem tam absente, quam presente Episcopo, præcedere debere Canonicos, & Dignitates in Ecclesia, & Choro, & extra in processionibus, ac in alijs omnibus actibus publicis, & priuatis, etiam in Synodo Diocesana.

Quare merito iuxta hanc eandem opinionem ubique feruntur, sed videas nouam opinionem Nouarij iun. in l. 1. C. de consul. lib. 12.

RESOLVT. CCCXCI.

- 1 Vicarius Generalis in Synodo presente Episcopo an præcedere possit Capitulum, & num. 2.
- 3 Vicarius Papæ an præcedat Cardinales in Concilijs generalibus.
- 4 Legatus à latere dicitur habere ordinariam iurisdictionem.
- 5 Quod iuris est de toto quo ad totum, idem est de parte quo ad partem.
- 6 Synodi celebratio ad quid inuenta.
- 7 Prærogative concessa Episcopo censentur communicata eius Capitulo.
- 8 Præcedere ille debet, qui maiorem habet iurisdictionem.
- 9 Vicarius an possit tenere Synodum, & num. 10.
- 11 Iurisdicchio delegata equiparatur extrajudiciali.
- 12 Vicarius habet iurisdictionem ordinariam in tota Diocesi.

Vicarius Generalis Præsidente Episcopo in Synodo An præcedere debeat Capitulum.

- 1 **O** Vamuis in superiori resolutione ad fauorem Vicarij determinauerim: Tamen alias consultus dixi Vicarium generalem in Synodo Diocesana presente Episcopo non debere præcedere Capitulum, ea ratione, quia Vicarius non est de illis, qui ex necessitate debeant in Synodo Diocesana interuenire, nam in multis locis fit mentio de illis, qui sunt vocandi, inter quos connumeratur Capitulum, & tamen nullibi reperitur vocandum esse Vicarium Episcopi, ut in ca. decernimus 18. distinct. Anchar. in c. graue num. 85. in fin. & ibi Butr. post n. 16. & Imol. sub num. 20. de præbend. unde licet Vicarius in aliquibus alijs locis habeat maiorem iurisdictionem, & præcedere debeat, tamen cum in Synodo Diocesana non habeat locum proprium, nec presente Episcopo habeat iurisdictionem, ut infra dicitur, resultat, quod etiam si Episcopus vellet, quod ipse quoque interesset, non per hoc præcederet Capitulum; Nam iurisdicchio, & dignitas, quam habet Vicarius extra Synodum non est habenda in consideratione, nec ei præcedentiam tribuere debet, ad tradita per Felyn. in c. ex literis in 1. not. de probat. Dec. consil. 161. circa princip. Cassan. in Catalog. gloria mundi in 4. par. 46. considerat. Put. decif. 105. li. 3. & plures alios cumulat Rimin. in consil. 151. nu. 12. cum seqq. & Menoch. consil. 152. n. 6. cum seq. lib. 1.
- 3 Quod etiam confirmatur, quia in Concilijs generalibus, in quibus præest Papa, una cum Cardinalibus tam

cum membra ipsius vocandi sunt Patriarchæ, Episcopi, Archiepiscopi, & tamen de illius Vicario, nulla mentio fit, ut post Hostiens. & alios tradit Petr. à Mont. in Monarchia Conciliorum, Concilio qui interest debent sub num. 1. si autem Papa non præest, tunc præest Legatus nomine eius, qui dicitur habere iurisdictionem delegatam. Imol. in d. c. graue num. 12. versic. si autem de præbend. & ita etiam fuit factum in Concil. Trident. quæ iurisdicchio, & auctoritas Legati presente Papa cessat, & in nulla habetur consideratione; merito idem dicere debemus de Vicario Episcopi in Synodo Diocesana, quia quod iuris est de toto quo ad totum, idem iuris esse debet de parte quo ad partem, quæ de tota, & de rei vendic. c. pastoralis, si item cum totum de offic. deleg. & ita arguit de Concilio generali Petr. à Monte in d. Monarchia Concil. in d. c. Concilio qui deb. interesse sub num. 11.

6 Et nihilominus quidquid fit de hoc an Vicarius debeat interuenire in Synodo, vel ne, hoc certissimum est, qui cum celebratio Synodi sit de arduis negotijs, quia tractatur de his, quæ spectant ad totam Diocesim, Episcopus nil potest facere sine consensu, vel consilio Capituli, cap. nouit de his, quæ fiunt à Prælat. sine consensu Cap. & ideo cum in Synodo Capitulum interueniat tanquam integram personam Episcopi, & tanquam particeps iurisdictionis, absq; dubio præcedere debet Vicarium, tum quia Vicarius presente Episcopo nullam habet iurisdictionem, tum etiam, quia Capitulum cum interueniat tanquam membrum integrans corpus Episcopi, certum est, quod nullus medius debet interponi inter caput, & membra, iuxta tradita post Abb. per Fely. in c. cum non liceat sub n. 2. de prescript. Gemin. in c. quamuis, §. 1. nu. 3. de præbend. in 6. Cassan. in tract. glor. mund. in 4. p. considerat. 32. Boer. de auctorit. magn. Concil. sub nu. 79. per totum, quia omnia prærogatiua, & prærogatiua Episcopi de iure communicata sunt ipsi Capitulo, quando interuenit cum Episcopo ad eius personam integrandam, Innoc. in c. dilecti in princ. de maior. & obed. & in d. c. cum non liceat in 3. not. de prescript. & hac de causa videmus, quod Concil. Trident. in ca. 6. sess. 25. vers. Episcopus, præterea de reform. voluit, quod in his quæ fiunt per Episcopum, & Capitulum, Vicarius interuenire non debeat, ex quo Episcopus cum suo Capitulo tanquam membro sine aliquo intermedio stare debeat per prædicta.

8 Accedit, quod ille præcedere debet, qui habet maiorem iurisdictionem, quo argumento vtuntur, etiam pro vrecentissimo omnes Doctor. qui tenent pro Vicario, & ideo pro parte Capituli demonstrabitur Vicarium presente Episcopo nullam habere iurisdictionem, & Capitulum habere apparebit, Capitulum post Episcopum, habere primam partem in præcedentia, quod autem Vicarius presente Episcopo in Synodo Episcopali nullam habet iurisdictionem, clarè probatur, quia ratione Vicariatus nisi sibi in specie demandetur, non potest tenere Synodum, ut post alios tradit Rebuff. in prax. benefic. in titul. de firm. Vicar. Episc. n. 151. & ratio est, quia in Synodis prouidetur per viâ Constitutionis, & statuti, qui non potest facere, nec confirmare, & validare Vicarius Generalis, nisi hoc in specie sibi fuerit demandatum, cum sit voluntariè iurisdictionis, Feder. de Sen. consil. 264. Franc. in ca. 1. num. 5. ubi etiam ceteri alij de offic. Vicar. lib. 6. Dec. in ca. cum accessissent n. 41. de consil. Roman. singul. 700. in fine, nec omnia quæ sunt iurisdictionis Episcopi transeunt in Vicarium, & inter multa alia, quæ non transeunt, non transe, prædicta potestas faciendi, vel confirmandi facta, nec etiam transit cognitio causarum criminalium, c. 2. de offic. Vicar. in 6. & latè ord. Rebuff. in d. prax. benefic. de tit. de form. Vicar. Episc. num. 152.

- 10 Et ideo si Vicarius non habet hanc facultatem nisi in specie sibi fuerit demandata ab Episcopo, sequitur quod illo præsentē, nullam habeat iurisdictionem cū Vicarius, exceptis his, quæ sibi competunt de iure, communi ratione sui Vicariatus in reliquis, quæ non potest de iure communi, sed auctoritate delegata per præsentiam Episcopi, cessat eius iurisdictione, glos. in c. 2. in verb. officiali, & ibi Gemin. n. 12. & Franc. nu. 6. de offic. Vicar. in 6. Selua in tract. de benefic. in 2. p. quæst. 14. num. 51. versic. ergo à contrario, Feder. de Sen. consil. 102. ad fin. versic. credo tamen, quia iurisdictione delegata æquiparatur mandato extrajudiciali, vt post alios tradit Ias. in lim. nou. num. 26. ff. de iurisdic. omni. Iudic. & interuentus Domini in eodem negotio facit cessare facultatem mandatum Procuratori, c. si quidem de Procurat. lib. 6.
- 12 Et ex istis tollitur principalis, & potissima ratio, quæ in contrarium deduci posset, quod Vicarius habet iurisdictionem ordinariam in tota Diocesi, & est supra Capitulum, & singulos de Capitulo ratione iurisdictionis, & consequenter tanquam Superior præcedere debet, quia hoc procedit in his rebus, & in his locis in quibus habet maiorem iurisdictionem, & sic loquuntur Abb. Ioan. de Anan. Fely. Sarnen. & decisio in causa Algaren. in causa Placētina Sedes, & aliæ auctoritates ex aduerso allegatæ, sed in casu de quo agitur in Synodo Diocesana præsentē Episcopo, prout supra probatum fuit, Vicarius nullam habet iurisdictionem, sed bene illam habet Capitulum, & dato quod aliquam iurisdictionem habeat, nihilominus cum Synodus non sit ad instituta, vt iurisdictione contentiosa ibi exerceatur, sed vt decreta Concilij Prouincialis publicentur.

RESOLVT. CCCXCII.

- 1 Abbas an præcedat Canonicos Cathedralis, & n. 2. & 6.
- 3 Dignitas Abbatialis dicitur maior post illā Episcopatus.
- 4 Dignitas Episcopalis dicitur culmen dignitatum.
- 5 Ecclesiæ inferiores de Diocesi debent reuerentiam Capitulo.
- 7 Abbas non debet à suis Monachis separari.
- 8 Abbas præcedit omnes dignitates Episcopo inferiores.

Abbas An præcedat Canonicos Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ.

- 1 **E**st acceptum apud Doctores, quod Abbas præferendus sit Clericis secularibus, vt tenet Panor. in c. decernimus n. 2. & ibi pulchrè etiam Dec. nu. 4. de Iudic. & quod præferendus sit etiam Canonicis Cathedralis ecclesiæ scribit Dominicus de S. Gemin. in cap. fin. in princip. per illum text. de offic. delegat. in 6. & idem etiam decidit Bald. in c. Pastoralis in verb. extra quero de offic. delegat. quos refert Dec. loco citato, versic. ex prædict. quod si Abb. præfertur Canonicis Cathedralis ecclesiæ, qui dicuntur Clerici primi gradus, & est quid maius esse Canonicum ecclesiæ Cathedralis, quam alterius, vt ait Innocens in c. fraternitatem de sepulturis, & in c. sedes in primo glos. de rescript. à fortiori adque dubio præcedet Canonicos Collegiatarum, qui dicuntur Clerici secundi Ordinis, & sunt inferiores Canonici Cathedralis, iuxta regulam in l. de accessionibus ff. de diuers. temporan. præscript. scilicet si vinco vincentem te, multo magis vinco te, quia argumentum à fortiori valet leg. in suis in fin. ff. de liber. & posthum. cum concordantibus de quibus Nouarius lib. 1. quæst. forens. c. 35. num. 10.
- 2 Animaduertas tamen prædicta omnia intelligenda, vt Abbas præcedat omnes Canonicos, & illis dignior habeatur, quando singuli incedunt, quia tunc absq; dubio præferendus est omnibus non solum Canonicis

verum etiam alijs dignitatibus Episcopo inferioribus, cum dicatur maior dignitas post Episcopum, text. in can. si quis deinceps 16. quæst. 7. Felyn. in ca. meminimus in 3. colum. sub n. 6. de accusat. Dec. consil. 162. colum. 1. quando autem Canonici collegialiter procedunt atque in omnibus alijs actibus in quibus Cathedralē ecclesiā repræsentant, quæ plus alijs honorari debet c. quamuis il 2. de præbend. in 6. & quæ dicitur dignior alijs ecclesijs propter caput suum quod est Episcopus, quæ dignitas est, & culmen dignitatum c. penult. de præbend. glos. in c. 2. eod. tit. in 6. tūc Canonici Cathedralis ecclesiæ præcedunt Abbates, quod affirmant Dom. de S. Gemin. in c. quamuis §. quamquam in 3. notab. de præbend. lib. 6. Felyn. in dicto c. meminimus, dicto num. 6. in fin. ita limitans dictum. Bald. in citat. c. Pastoralis, Dec. loco supracitat. Collegium Bononien. in consil. 1. post consil. Zabarell. num. 71. Cassan. 4. part. Cathalog. gloria mudi, consider. 32. Ripa lib. 4. resp. 23. num. 3. Selu. de benef. par. 1. q. 21. à num. 81. vsque ad 89. facit id quod notat Panor. in cap. cum non liceat sub num. 2. de rescript. ubi inquit quod ecclesiæ inferiores, & de Diocesi debent obedientiam, reuerentiam Capitulo sicut debent Episcopo, non sic autem singulis Canonicis, immò non solum Canonici, verum etiam Clerici Cathedralis Ecclesiæ, qui debent gubernari secundum caput suum, scilicet Episcopum, quando processionaliter incedunt, præferendi sunt Monachis, ac etiam Abbatibus, qui tanquam eorum caput non potest à membris separari, neque licet membra à capite discedere, vt in c. nonit de his quæ sunt à Prælat. sine consil. c. & in l. cum diuersis ff. de religiof. & sumptib. funer. & c. cum non liceat de præscript. quæ sententia est verior, & ita in facto prædicatur, & obseruatur, & eam dixit magis communem Collegium Paduanum in consil. 2. post consil. Zabarell. sub nu. 56. subdens, quod ceteris Canonicis, qui non sunt Ecclesiæ Cathedralis, proculdubio Abbas est præferendus, quod intelligo verum, quando Abbas solus sine cōuentu Monachorum incederet, semper enim Clerici seculares præcedunt Regulares, vt notatur in Can. legi Epistolam §. alia 16. q. 1. Ioannes Andreas in reg. de iust. de regul. iur. in glos. final in c. qualiter il 2. de accus. quæ dicit, quod dignior est ceteris Clericorum, quam Monachorum per dictum Can. legi, Cassan. dicta part. 4. considerat. 57. quia Abbas non debet à suis Monachis separari, per antedicta in alijs igitur sessionibus, & actibus in quibus Conuentus cum Abbate interuenire non debet, vt in celebratione Synodi Diocesana, vel alijs huiusmodi utique Abbas non solum Clericos seculares, & Canonicos, verum etiam quascumque dignitates Episcopo inferiores præcedet, & ita pluries consului in varijs casibus occurrentibus.

RESOLVT. CCCXCIII.

- 1 Abbas an præcedat Vicarium Episcopi.
- 2 Maiores reputantur, qui prius secundum ordinem litterarum nominati sunt.
- 3 Prælatorum appellatione veniunt Abbates.
- 4 Abbatialis dignitas est de maioribus Ecclesiæ.
- 5 Vicarius Episcopi an dicatur in dignitate constitutus.
- 6 In Synodo primus locus assignatur Episcopo, & secundus Abbati.
- 7 Vicarius associatur Episcopo in iurisdictione.

Abbas, Num præcedat Vicarium Episcopi.

- 1 **C**um quidam Vicarius generalis prætenderet in sua Ecclesia, præcedere debere quendam Abbatem contra ipsum, & pro Abbate, vt deberet præferri plura considerabantur.

2 Et

- 2 Et primo, quia maiores, & digniores reputantur, qui prius in ordine litera nominati sunt, digniores enim ante scribi debent leg. i. ff. de Albo scribend. per quem text. Bald. in l. cum quidam de verbor. signific. annuit, quod prior nominatus, maior ceteris presumitur, latè Dec. in c. avaritia n. 5. de prabend. sed in c. fin. de maioritate, & obedient. Prælati sunt primo nominati, quorum appellatione benè veniunt Abbates, ut est notum, ideo ille præcedere debet.
- 4 Secundo, quia Abbas est de maioribus ecclesiæ dignitatibus, argum. text. in c. 2. de iudic. & c. final. de offic. delegat. in 6. nam & ille nominatur primo loco post Episcopum, ideo licet Vicarius dicatur in dignitate constitutus, tamen absq; dubio est de dignitatibus Episcopo inferioribus, quod patet cum ab ipsis constituitur, & sit eius minister; ergo ut dignitati Episcopo inferiori, utique ab Abbate ei præcedatur.
- 6 Tertio, quia secundum Bossum in tract. de Synodo part. 3. n. 10. & seq. in Synodo primus locus assignatur Episcopo tanquam capiti ipsius Synodi, & Diocesis, & secundus immediatè assignatur Abbati, per text. in c. final. de offic. delegat. in 6. & tertius locus assignatur Vicario Episcopi, & sic post Abbates, & ita habetur in Cæremionali Episcoporum cap. 23. sic notat expressè Zecch. de Republic. Eccles. c. 25. de Abbatibus, & ca. 29. de ordin. & præcedent. Prælat.
- 7 Et licet pro contraria parte posset dici, quod Vicarius habet iurisdictionem ordinariam, & associatur Episcopo in iurisdictione iuxta text. in c. innovatione 16. quæst. 7. Tamen respondetur, quod Abbas iure proprio habet iurisdictionem quoque ut est notum, Veltoæ, quod praxis observat, quod præcedat Abbas maximè exemptus.

RESOLVT. CCCXCIV.

- 1 Dignitates Ecclesiarum Cathedralium an præcedant Abbates, & num. 5.
- 2 Abbatia est prima dignitas post Episcopalem.
- 3 Abbas insignis Pontificalibus utitur.
- 4 Abbas potest ordinare subditos in minoribus.
- 5 Ecclesiastici inferiores debent reuerentiam Episcopo.
- 7 Abbas præfertur Archidiacono Cathedralis Ecclesiæ.

Dignitates constitutæ in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis, an præcedere debeant Abbates.

- 1 **H**æ dignitates non præcedunt Abbates exemptos, quia verius est Abbatem precedere omnes alios.
- 2 Prælatos Episcopo inferiores, & dignitates, quia Abbas est de maioribus Ecclesiæ dignitatibus, & Abbatia est prima dignitas, & Priorem obtinet locum post Episcopatum c. si quis deinceps 16. quæst. 7. vbi Episcopatus, & Abbatia æquiparantur, latè Dec. in c. 2. de iudic. decoratur enim Abbas insignijs Pontificalibus, quia habet priuilegium deferendi mitram, baculum, sandalia, rocchetum, mantelletum, &c. c. Abbates, & c. ut Apostolicæ de priuileg. & ex maioriore ornatu qua quis utitur, colligitur etiam maiori dignitatis, ut dixit Domin. de S. Gemin. in citat. c. ut Apostolica, & potest etiam ordinare suos subditos ordinibus minoribus, & alia, ut per Nouarium concl. 5. sub titul. de ordinibus, vnde tamen magis priuilegiatus, minus priuilegiato est præferendus, iuxta glof. in cap. accusatus §. sanè, in verbo priuilegiatum de hæret. cum latius notatis per Cassan. in Cathalog. gloriæ mundi part. 4. considerat. 32. versicul. modo magis priuilegiatus.
- 5 Declara tamen suprapositam conclusionem esse veram extra Cathedralē, vbi collegialiter non inceditur, at secus vbi collegialiter incederetur, quia tunc simplices Canonici etiam Abbatibus præferuntur ob

reuerentiam, quæ debetur maiori Ecclesiæ, quæ tunc repræsentatur, & plus alijs honorari debet, quia ecclesiæ inferiores debent reuerentiam Episcopo, & sic Ecclesiæ Cathedrali, Abb. in c. cum non liceat in princip. de præscript.

Et ita intelligendus est Abb. Panorm. in ca. ex ore in 4. notabil. de priuileg. dum affirmat, quod Abbas præfertur Archidiacono Cathedralis ecclesiæ, ut etiā sentit Barbatia in cap. decernimus de iudic.

RESOLVT. CCCXCV.

- 1 Archidiaconus dicitur oculus Episcopi, & Episcopo absente in quibusdam est eius Vicarius, num. 2.
- 3 Archidiaconus habet principalem dignitatem post Pontificalem.
- 4 Archidiaconus præcedit alias dignitates, sed an Archipresbyterum, & num. 5.
- 6 Decanus est maior dignitas in Ecclesia Cathedrali post Pontificalem.
- 7 Decanus habet primam vocem in Capitulo.
- 8 Decanus est caput Collegij.
- 9 Archipresbyter habet primum locum in Ecclesia Cathedrali post Archidiaconum.
- 10 Primicerius habet officium cum iurisdictione.
- 11 Præpositus in Ecclesia Cathedrali quem locum tenet, & quod minus, num. 13.
- 12 Præpositus Ecclesiæ collegiatæ est in dignitate constitutus.
- 14 Thesaurarius an dicatur habere dignitatem.
- 15 Cantor an sit in dignitate constitutus.
- 16 Dignitates plures sunt in Ecclesia Cathedrali, quæ vnā præcedit alteram secundum consuetudinem.
- 18 Consuetudinis maxima est vis.

Quanam dignitates in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis præcedere debeant.

- 1 **A**rchidiaconus, qui oculus, & præordinator Episcopi dici solet cap. 1. ca. ad hæc de offic. Ordin. etiam dicitur Princeps Diaconorum, & debet esse Diaconus c. 1. de etate, & qualitate, Abb. in c. cum in cunctis §. inferiora de elect. & absente Episcopo ipso, factus est eius Vicarius in quibusdam ca. 1. vbi glof. in Butr. ca. ad hæc §. secundum de offic. Archid. vnde dicitur Vicarius natus, ut habetur ex Hostiens. in summ. de offic. Archid. num. 1. & Abb. in ca. dilecto de offic. Archid. & Specul. tit. de iurisdic. omn. iudic. col. 3. dicit illum esse clarissimum, quod intelligitur, si assumatur a Collegio, non autem si ab Episcopo creatur, glof. in c. nullus dist. 60. habet principalem dignitatem post Pontificalem, Butr. in c. 1. de offic. Archid. ad ipsum quoque spectat in beneficijs institutos in possessione mittere, & ponere Abbates, & Abbatissas in Sede, c. ad hæc §. in quadam de offic. Archid. sed hoc est intelligendum de Abbatibus, & Abbatissis non exemptis.
- 4 Hinc Archidiaconus præcedit alias dignitates, & Archipresbyter, præcedit Archidiaconum in Diuinis, Fe. lyn. in rubr. de maior. & obediēt. de Pretis. in Clypeo Pastoralis officij c. 637. nisi Archidiaconus sit in Presbyteratus ordine constitutus tunc, cum sit par etiam in ordine, & maior in administratione debet præcedere Archipresbyterum absente Episcopo in celebratione Missarum in diebus solemnibus, in delatione Sanctissimi Sacramenti, in eius festo, in benedictione candelarum, cinerum, palmarum, & alijs huiusmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus, Hostiens. in c. 1. de offic. Archipresbyter. quem sequitur Io. And. Anton. Abb. Card. Anchar. Bellenc. & censuit Sacra Congreg. in vna Regien. 9. Decembris 1600. his verbis. (Censuit Sacra Congreg. Archidiaconum dictæ Ecclesiæ, qui prima dignitas post Pontificalem existit, & Sacerdos nunc

nunc est, non quidem ex obligatione, sed ex sua voluntate, & deuotione, in decantatione Missarum in diebus solemnibus, delatione Sanctissimi Sacramenti, benedictione candelarum, cinerum, & palmarum, & alijs huiusmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus Episcopo absente, præferendum esse Archiepiscopo, neque allegatam consuetudinem, quæ legitimè probata non fuit, eidem Archiepiscopo ad excludendum Archidiaconum Sacerdotem (in casu de quo agitur suffragari) refert Genuens. in praxi Archiepisc. c. 25. in nouissima editione.

- 6 Decanus est maior dignitas in Ecclesia post Pontificalem dignitatem, vt inquit Roder. Zamoren. in suo Speculo humanæ vitæ lib. 2. cap. 13. vbi dicit, quod Decano Ecclesiæ Cathedralis, post Episcopum maior, & principalior cura, & Collegij administratio competit, est proximior Episcopo dignitate, & honore, & habet in Collegio, & Capitulo primam vocem, vt refert Cassian. 4. par. Cathal. glor. mundi, consider. 37. per hæc verba, videlicet, Decanus in Ecclesia est maior dignitas, post Pontificalem dignitatem secundum Calixtum, quem allegat Roderic. Zamoren. in suo speculo humanæ vitæ lib. 2. cap. 13. vbi amplè loquitur ad propositum de Decano Ecclesiæ Cathedralis dicit, qui Decano, post Pontificem maior, & principalior cura, & Collegij administratio congruit, & proximior est Episcopo dignitate, & honore, cui propinquior est in Concilio, & assistentia, ipse Collegium, nec non personas, ac res Collegij indicat, & tractat, hinc in Exodo iudicantes in vniuersitate Decanus institui iubetur, ex quo vt dicit, sacri Canones venerandam, eam dignitatem decreuerunt, est enim caput Collegij, de quo scriptum est, Constituit eum Dominus in caput, non in caudam, qui ceteris corporis membris auctoritate, & iudicio præcellit, idque primitus loci in Ecclesia iudicat, habet denique Decanus in Collegio, & Capitulo primam vocem, primas salutationes, primos recubitus, hæc sunt verba Roderici, quam postmodum ponit eius calamitatem, & miseria, quas vide, & intellige prædicta de Decano Pontificalis Ecclesiæ, qui alius est ab Archiepiscopo, vt dicit Ioan. de Turrecrem. in capit. 50. dist. & tales habent primum locum, vt dicunt Domini de Rota decis. 447. in cap. fuit dubitatum in nouis quidem Decanus in omnibus fere Hispaniæ, & Franciæ Ecclesijs is dicatur qui præest toti Canonicorum Collegio in Choro, in ingressu comitijs, & suffragijs ferendis, de cuius officio, & dignitate agunt Pute. part. 3. decis. 210. Roman. lib. 3. de Republ. Christiana c. 10. in princip. Paris. de resignat. benefic. lib. 1. q. 1. n. 68. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 19. Rota apud Farin. in decis. 533. à num. 4. par. 1. in recent. Cardin. Tusc. conclus. 60. lit. D.
- 9 Archiepiscopus est, qui primum locum post Archidiaconum tenet in Ecclesia Cathedrali, vt dicit glossa in cap. 1. de offic. Archiepiscopi, diciturque Princeps presbyterorum, Marta decis. 177. num. fin., de cuius potestate munere, & officio, Card. Tusc. conclus. 485. lit. A. Lancellor. in templo omnium Iudic. lib. 2. c. 11. Durand. in specul. Iur. lib. 4. sub titul. de Archiepiscopo, & dicitur Vicarius natus Episcopi, quo ad quædam spiritualia, vt prouidendo ad vitam presbyterorum, & Sacerdotum in celebrando Missam magnam, absente Episcopo, & absoluendo à casib. Episcopi reservatis, eo concedente, vt habetur in summ. Hostiens. de offic. Archiepiscopi, Abb. in cap. conquirente de offic. ordin.
- 10 Primicerius habet officium cum iurisdictione in Clericis Ciuitatis, idè dicitur habere dignitatem de iure communi, Aret. conf. 23. Cardin. Tusc. conf. 650. liter. P. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. ca. 16. & vide text. in c. vt Primicerius de offic. Primicerij.
- 11 Præpositus in Ecclesia Cathedrali sequitur imme-

- diatè post Archiepiscopum, & vbi non est Archidiaconus, succedit in eius locum, & eius munera præstat c. translatio de constit. ex qua causa sonat in nomè dignitatis, & pro dignitate deputatur, licet de iure officium tantum sit, vt dicit Innoc. in cap. de multis de præbend. Archidiacon. in ca. 1. de consuet. in 6. eius munus est fungi officio Archidiaconi, vbi is deest, & curare, & iura Capituli custodiantur, vbi talis consuetudo viget, Lel. Zech. de Republ. Ecclesiast. cap. 24. n. 15. qui Præpositus in Ecclesijs Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ habet personarum, ac dignitatem, & alicubi iurisdictionem, ac curam animarum, totoque præest Canonicorum Collegio, Azor. d. lib. 3. cap. 18. & quod Sedes Præpositi in illis partibus, post Pontificalem sit dignior, censuit Rota apud Farin. decis. 865. n. 8. & decis. 866. n. 1. in 1. Collect. & an. & quando sit dignitas, vide Card. Tusc. lit. P. conclus. 518. & conf. 520.
- 13 Præpositus Ecclesiæ Collegiatæ est in dignitate constitutus, & Prælati, vt affirmat Cuch. in instit. maior. tit. de Præposito, & etiam habet iurisdictionem in Clericis Collegij, quos potest punire, si deliquerint in leuibus, quia in grauib. sunt ab Episcopo puniendi, Abb. in c. cum contingat, in cap. si quis contra de foro compet.
- 14 Thesaurarius quoque dignitatem habere censetur, quia in Choro consensu comitijs, & suffragijs ferendis gradum, vel locum honorificum habet, vt per Azorium instit. moral. par. 3. lib. 3. c. 16. quæst. 6.
- 15 Cantor, qui etiam dignitatem dicitur habere, & præest toti cantorum Choro in duas partes diuiso, & Antiphonas, & Psalmos inchoat, de cuius dignitate, & officio Pute. decis. 89. part. 3. & Card. Tuschus decis. 419. num. 23. lit. D.
- 16 Sunt, & aliæ etiam dignitates in Ecclesia secundum vniuersumque Prouinciæ consuetudines, præminentiam habentes, de quibus quomodo vna præferatur alteri, multum attenditur consuetudo, quoniam vt dicit Boer. in suo tract. de præminentia, & auctoritate magni Concilij, consuetudo in hoc multum operatur, secundum Felyn. de maiestate, & obedientia colum. 1. Cassan. in Cathalogi gloriæ mundi 4. Pont. considerat. 37. vers. de his, nam certum est in iure, quod præcedentiæ debentur iuxta consuetudinem, & in hac materia præcedentiæ semper consuetudini deferuntur, Nat. consil. 62. in fine, Menoch. consil. 51. n. 49. & ita pluries canonizant Rota Romana, vt apud Seraph. decis. 964. & apud Caualler. decis. 649. quia consuetudinis maxima est vis, & vbique, ac semper debet attendi, vt copiosè fundat Nonarius in Collect. decis. super pragmat. Regni Collectan. 153. vbi qu. in plurimas reportat decisiones, & ad plura infert, vt apud eum videri facile potest.

PRAXIS INSTITUTIONIS
in beneficijs Iurispatronatus.

RESOLVT. CCCXCVI.

- 1 Institutio in beneficijs Iurispatronatus multipliciter accipitur.
- 2 Presentatus à Patrono dum est idoneus per Superiorem institui debet, siue velit, siue nolit.
- 3 Ius, quod transfertur in presentatū institutione sequuta.

Quid est institutio in Beneficijs, & quid per illam transferatur in institutum.

- 1 PRO coronide huius quæstionis, ne super incognitis terminis vagetur Tiro, dico, quod licet institutio in beneficijs multipliciter capiatur, tamen in casu nostro Institutio nihil aliud est, nisi quædam concessio Eccle-

- Ecclesia; seu beneficij autoritate legitima Episcopi, vel alterius Ordinari facta, non simpliciter, cuiusq; clerico, sed ei qui est a patrono nominatus, & oblatas, ita Azor. institut. moral. 175. p. 2. lib. 6. cap. 22. qu. 1. & dicitur translatio iuris non libera a Superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto: ita Abb. in cap. autoritate num. 7. de institut. quod fit iuris translatio,
- 2 probat gl. in cap. 1. de regulis iuris lib. 6. & ideo dicitur, non libera, quia superior vellet, nolit, tenetur presentandum idoneum instituere, cap. decernimus 16. qu. 7. cap. Pastoralis, & cap. quod autem de iure patronatus.
- 3 Per quam institutionem non transfertur in institutum corporalis possessio beneficii, Abb. in cap. cum Bertold. num. 3. de regul. iur. gl. in cap. per tuas, in verbo in possessione de donat. licet plenum ius eidem acquiratur etiam absq; corporali apprehensione, Curt. de iure patron. in verbo ius, quaest. 5. sed viget praxis in curijs Ecclesiasticis, ut habita institutione institutus personaliter, vel eius Procurator specialis ad id deputatus accedat ad Ecclesiam, in qua est beneficium, & de manu alicuius corporalem possessionem apprehendat, sicque solet apponi in Decreto institutionis, vide Lambertin. de iure patron. lib. 2. part. 3. quaest. 11. artic. 6.

RESOLVT. CCCXCVII.

- 1 Episcopus solus potest presentatum instituere.
- 2 Episcopus habet fundatam intentionem circa collationem beneficiorum suae Diocesis.
- 3 Instituenti facultas an possit ab Episcopo delegari.
- 4 Capitulum Sede vacante an possit beneficia conferre, & an instituere, n. 5.
- 6 Vicarius generalis Episcopi an possit presentatos instituere.
- 7 Praelati inferiores an possint instituere.
- 8 Religiosi in Ecclesijs, quae pleno iure eis subijciuntur an possint instituere.

Quibus competat ius instituendi in Beneficijs Iuris patr.

- 1 PRO responsione dicendum est, quod Episcopus solus de iure communi potest presentatos a patronis, & per examen idoneos repertos instituere, cap. ex frequentibus de institut. cap. 1. eodem tit. lib. 6. cap. cum satis de officio Archidiaconi, Clement. plures de iure patronatus, Lambertin. lib. 2. par. 3. quaest. 1. princ. art. 10. num. 1. Rota decis. 85. num. 1. par. 2. in nouis, Abb. in cap. cum Ecclesia Vulerana de elect. Marci Antonin. variar. resol. lib. 1. resol. 47. num. 6. & resol. 55. num. 11. in fine, Reginal. in praxi fori penit. lib. 30. tract. 3. num. 224. Vgol. de potest. Episcopi cap. 51. §. 4. num. 1. quia in collatione beneficiorum suae Diocesis Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem, Cardin. Seraphin. decis. 1353. num. 3. Reginald. d. tract. 3. num. 239. Gonzal. ad regol. 8. cancell. §. 1. proem. num. 21. quae quidem instituendi facultas potest ab Episcopo specialiter delegari, etiam ante vacationem: & ratio est, quia institutio fit coacte ad praesentationem patroni, & cessat votum caprandae mortis, Ioan. Andr. & Dominic. in cap. si confirmationem de elect. lib. 6.
- 4 Capitulum Sede Episcopi vacante, quamuis non possit beneficia conferre, quae ad collationem Episcopi spectant, cap. 2. Ne sede vacante, & iuxta Bull. Pii V. incip. sancimus, per Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 38. qu. 1. Gonzal. ad reg. 8. cancell. §. 4. proem. nu. 35. & gloss. §. 1. nu. 77. Quarant. in summ. Bullar. verbo Capitulum Sede vacante, vers. non quero, pagin. 137. potest tamen presentatos Clericos a patronis admittere, atque instituere potest, cap. 1. de institut.

lib. 6. Calder. conf. 3. de iure patron. Rebuff. in praxi tit. forma Vicariatus, num. 182. Azor. d. cap. 38. qu. 2. Quarant. in summ. Bullar. in verbo Capitulum, versic. quae conclusio, pagina 138. Garzia de benefic. part. 5. cap. 7. num. 54. Panuin. de potest. Capituli Sede vacante par. 2. qu. 4. & 5. Rebuff. in praxi benefic. tit. forma Vicariatus num. 132.

- 6 Item Vicarius absque speciali concessione potest confirmare electos, & instituere presentatos, gloss. in cap. fin. in verbo non possent de offic. Vicar. in 6. Nouarr. lib. 3. var. cap. 20. num. 7. Selua de benefic. qu. 14. par. 2. Garzia de benefic. d. cap. 8. num. 84. cum sequ. vbi refert, ita decum in Rota, & per Sacram Congregationem, Suarez de Paz. in praxi, praesud. 3. num. 7. & 8. tom. 2.
- 7 Sic etiam Praelatis inferioribus ius instituendi competere potest ex causa speciali, puta ex praescriptione immemorabili, & privilegio, ut per Antonin. variar. resol. lib. 1. cap. 47. num. 6. siue ex consuetudine cap. 2. & 3. de institut. Cardin. in cap. cum venissent, cod. titul. idem Antonin. resol. 9. num. 11. & resol. 12. lib. 1.
- 8 Pariter Religiosis in Ecclesijs, quae pleno iure eis subijciuntur, conuenit quoque institutio, Clement. 1. in versic. quidam praeterea, & versic. quidam etiam de excess. Praelat. Rocch. de Curt. de iure patron. in verb. competens, quaest. final. Cochier. de iurisd. in exempt. quaest. 80. par. 4.

RESOLVT. CCCXCVIII.

- 1 Requisita ad institutionem obtinendam, & num. 5. 6. 7. & 8.
- 2 Collatio facta ab Episcopo de beneficio, quod est de iure patronatus, tunc demum redditur nulla cum Patronus voluerit, & num. 4.
- 3 Promissio facta spretio patrono est in pendenti.

Ad institutionem obtinendam, quamam requirantur.

- 1 PLURA sunt necessaria ad finem obtinendi institutionem, quorum magis practicaabilia enumerabo.

Primo requiritur, quod fiat praesentatio a patronis, quia si institutio fiat absque patronorum praesentatione, & ipsis spretis nulla redditur, cap. cum dilectus de iure patron. cap. decernimus 16. quaest. 1. Franc. Marc. decis. 474. & alibi, Simon. in Enchirid. benefic. tit. 5. c. 7. a num. 9. Nouarius, qui alios adducit in praxi elect. & variat. fori quaest. 7. num. 1. sect. 1. in vltima impress. dicens hoc verum patronis reclamantibus, & contradicentibus infra tempus datum ad praesentandum alias sustinebitur, & valebit prouiso Ordinarii ex Cardin. in Clement. 1. de supplenda neglig. Praelat. Selua de benefic. part. 1. qu. 6. num. 15. Rota diuers. decis. 77. par. 1. & ratio est, quia nullitas collationis ab Ordinario factae spretio patrono inducta est in fauorem ipsius patroni, & ideo ita demum est nulla si ipse patronus voluerit, & contradicat ad leg. filio praeterito, & ibi gloss. vlt. si. de iniusto rupt. Test. & ideo prouiso facta spretio patrono est in pendenti, & interim habet implicitum statum, ita ut patrono reclamante infra tempus datum ad praesentandum, sit nulla a principio, & ex tunc, ut in dicto cap. decernimus, eo vero non reclamante infra dictum tempus censetur valida a principio, & ex tunc, ut in simili de caducitate, Nouarr. in Manual. cap. 23. num. 104. Lambert. d. art. 2. num. 25. 26. & 27. & ideo firma remanet conclusio, quod institutio facta spretio patrono, immo collatio est nulla si patronus velit, & contradicat, si autem taceat valida remanet, & firma, Cassador. decis. 2. nu. 4. de locato. Abb. in cap. cum Ecclesia num. 12. de elect. Felyn.

Felyn. in dicto cap. cum ex officio nu. 36. 37. Mandol. in regul. 32. q. 24. Put. decif. 412. lib. 1. Verat. decif. 33. n. 1. par. Moledan. decif. 27. num. 2. de caus. possell. & prop., licet si subsequatur patronorum ratificatio per præsentationem tunc institutio reconualeceret, Abb. in q. 5. in 2. dubio num. 7. Lambert. de iur. patronat. lib. 2. par. 3. q. 2. art. 1. & ratio est quia non potest dici facta absque consensu patronorum, eo quia assensus per illos fuit præstitus, licet ex post facto Felyn. in c. cum Bertoldus col. 4. de re iudic.

Item requiritur existentia Iurispatronatus, Rota. dec. 337. num. 1. part. 2. quia si Iurispatronatus non existit, non potest dari præsentatio, & consequenter nec institutio.

6 Item requiritur vacatio beneficii, quia præsentatio habet locum quando vacat beneficium Iurispatronatus. illud de iure patronatus c. fin. de cõfess. præbend. vbi Card. Abb. & reliqui, quia quamvis patronus illi habitu habeat ius præsentandi, tamen exercitium præsentandi non habet in actu, nisi quando Ecclesia vacat d. c. illud, inde præsentatio, seu promissio facta per patronum de beneficio vacaturo non valet, nec conualescit per mortem beneficiati d. c. fin. vbi Doctor. Rota in vna Tullen. 4. Cappell. 16. Iunij 1595. coram R. P. D. Orano in Pamphilonem Beneficij de Huarte 13. Februarij 1595. coram R. P. D. Iulio.

7 Item requiritur, quod præsentatio fiat intra tempus, nempe intra quatuor menses, si sit laicale beneficium c. cum propter de iure patronatus in 6. cap. vnic. §. fin. vbi glos. in versic. quadrimestre eod. tit. in 6. si autem Ecclesiasticum intra semestrem, dict. c. vnic. cap. quoniam, c. si verò, c. iam te, c. si propter de iure patronatus.

8 Item requiritur habilitas præsentati, & sic quod sit in ætate legitima, nõ sit seruus, infidelis, illegitimus, irregularis, seu suspensus ab ordine, laicus, criminolus, & similis, de quibus omnibus latè per Garziam in suo particulari tract. de benefic. & Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij conclus. 2. sub rubrica de præsentatione a patronis faciendâ, vbi num. 6. affirmat, quod sufficit, vt habilitas præsentati reperitur tempore præsentationis, nec prodest si superueniat tempore institutionis, Rot. diuers. decif. 69. p. 3. lib. 1. Seraphin. decif. 1234. num. 4. Maccrat. variat. resoluit. lib. 1. resoluit. 19.

Quæ omnia si interuenerint poterit fieri institutio, etiam si præsentatio simpliciter admissa fuerit, Domin. de S. Gemin. post alios in cap. 1. de præbend. in 6. Lambert. de iur. patron. lib. 2. par. 3. quæst. 2. artic. 12. & ideo ad excludendam institutionem in Curijs Ecclesiasticis solet præstari, vt admittatur præsentatio sic, & in quantum, & non simpliciter, vt quotidie feruatur in Curia Archiepiscopali Neapolitana.

RESOLVT. CCCXCIX.

- 1 Institutio num fieri possit per Episcopum extra Diocesim.
- 2 Exequutor Apostolicus an possit procedere extra Diocesim suam.
- 3 Institutio extra Diocesim fieri potest accedente consensu illius loci Ordinarij.

Institutio an possit fieri extra Diocesim instituentis.

1 **P**luries consultus respondi extra territorium Ordinarij, eiusque Diocesim non debere fieri institutionem, nisi de cõsensu Episcopi loci ordinarij, & partibus non contradicentibus, vt apud Abb. in ca. nouit num. 4. de offic. legat. Rocch. de Curt. in tractat. de iure patronat. in verbo competens alicui q. 34. Lambert. in eiusdem nominis tractat. q. 2. art. 11. lib. 2. p. 3. licet præsentatio bene fieri possit extra territorium, quia

est actus extrajudicialis, & voluntarius, Rocch. de Curt. de iur. patron. in verbo honorificum quæst. 35. num. 66.

2 **V**t etiam Exequutor Apostolicus, & sic Brevium Apostolicorum bene potest procedere extra suam Diocesim, Dominicus de S. Gemin. latè in cap. statutum, §. in nullo quoque de rescript. in 6. Oldrad. consil. 295. Genuenf. in praxi Cur. Archiepisc. Neapol. c. 69. num. 3. & 12. in addit. & ita ego millies practicaui in varijs causis delegatis à Sancta Sede Apostolica.

3 **V**erum accedente Episcopi loci ordinarij consensu Institutio potest tunc fieri in aliena Diecesi non solum in Ecclesijs, sed etiam in quocumque loco, etiam non solito dummodo honesto, Lambert. de iure patronat. dicto lib. 2. par. 3. quæst. 2. art. 10. & ante cum Prapof. Hostienf. Bald. & Imola in ca. qua fronte de appellat. iuxta quorum opinionem ego, & pluribus vicibus vidi præstari indistinctè à diuersis Prælati Regni.

RESOLVT. CCCC.

- 1 Institutio an reiterari possit.
- 2 Patronus pro sui iuris conseruatione potest institutionem reiterari facere.
- 3 Institutio facta per errorem redditur nulla.

Institutio an validè possit reiterari.

1 **E**Vi quandoq; interrogatus à diuersis Reuerendis Vicariis, si institutio potuisset ab eadem persona iterari, & quidem respondi institutionem ab eadem persona iterari posse, quoties de primæ institutionis firmitate dubitatur, alias non, quia in illo tantummodo casu institutio valet, & tenet ex notat a glos. fin. in c. vltim. 3. quæst. 4. & ita pluries iudicauit Rota.

2 **E**t quando patronus, pro sui iuris conseruatione intendit re præsentare, iteratur institutio nõ pro institutione necessitate, sed ad finem, vt patronus in sua quasi possessione conseruetur; At si institutio sit facta ab eo de cuius auctoritate dubitatur, si alia institutio ab altero fiat, vtique illa tenet ad text. in c. post electionem de concess. præben. Lambert. in suo tract. de iure patronat. q. 2. art. 18. lib. 2. par. 3.

3 **I**nde vbi institutio est facta per errorem, vel non Canonice, quo casu non tenet Firman. in tract. de Episcopo in 3. par. 2. part. princip. tertij libri, Lambert. de iure patronatus dicto lib. 2. par. 3. quæst. 9. art. 13. vel vbi esset facta metu, quo in casu nec valet, Firman. vbi sup. quæst. 19. tunc bene potest iterari interuenientibus requisitis necessarijs, etiam ab eadem persona.

RESOLVT. CCCC.

- 1 Institui ille debet ex pluribus præsentatis, qui habet maiora suffragia.
- 2 Maior pars quæ dicitur quando Patroni plures præsentant, & quid in Collegio, num. 3.
- 4 Dignus si fuerit præsentatus à minori parte institui debet, licet maior pars indignum præsentauerit.
- 5 Gratificationi locus est, vbi duo fuerint præsentati cum equalibus suffragijs si æquales sunt, & num. 8.
- 6 Præsentatus si fuerit de familia ille instituendus est, quamvis alius sit præsentatus cum equalibus suffragijs.
- 7 Præsentatis Diocesano, & extraneo, quis eæteris paribus præferendus sit.

Institutio in personam cuius sit faciendâ quando plures reperiuntur præsentati.

1 **V**bi plures à diuersis patronis fuerint præsentati, ille debet institui, qui a maiori parte fuit præsentatus cap. 3. de iure patronatus, vbi glos. Abb. & Card.

- Card. & Paul. de Citad. de iure patronat. par. 2. quæst. 27. Mant. dec. 86. Seraph. dec. 875. Rota dec. 202. p. 2. tom. 1. nisi ad scandalum vitandum, sit necesse non
- 2 admittere præsentatum à maiori parte dicto c. 3. Maior autem pars dicitur, vt si sunt decem patroni, quatuor præsentent Franciscum, tres Andream, & alii tres Ioannem, nam Franciscus non habet maiorem partem omnium, sed habet maiorem partem respectu aliorum
- 3 præsentatorum, & ideo Franciscus institui debet: secus est in Collegio, in quo requiritur maior pars totius Collegii, ita Ioan. Andr. Abb. & Card. in dicto ca. Rocch. de Curte de iure patronat. in verbo honorificum quæst. 58. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. par. 3. quæst. 4. art. 2. & sic faciendæ est comparatio numeri ad numerum, ad hoc, vt præsentatus à maiori parte, possit institui, dummodo sit idoneus, non autem est faciendæ comparatio zeli ad zelum, seu meriti ad meritum, Doctor. in dicto cap. 3. Rocch. de Curte, vbi
- 4 supra quæst. 15. Lambertin. vbi sup. art. 3. Si autem à maiori parte sit scienter præsentatus indignus, & à minori parte dignus sit præsentatus, talis dignus debet institui, quia scienter præsentans indignum pro illa, vice an mittit ius præsentandi, vt notatur in c. cum vos de offic. ordin. Et idem dicendum est in omnibus patronis ex aliquo iure priuatis, quamuis sint maioris numeri, eo enim casu institui debet dignus præsentatus à minori numero, Lambertin. vbi supra artic. 5. n. 2. secus si ignoranter fuisset præsentatus indignus.
- 5 Vbi vero duo æqualiter præsentati fuerunt, vnus à duobus patronis, alter ab aliis duobus, si æqualia sint merita præsentatorum, habens instituire, poterit optare, & quem voluerit instituire, & sic est locus gratificationis, Ioan. Andr. in cap. cum autem, vbi Abb. & Cardin. de iure patronat. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. par. 3. quæst. 5. art. 1. Verum si ex duobus præsentatis, vt supra vnus sit magis idoneus, quam alius, magis idoneus debet institui, quod locum habet ante factam institutionem; Nam si idoneus fuisset institutus, teneret institutio, Dec. consil. 129. num. 2. & Lambertin. vbi supra art. 2. & in tali concursu, si idoneus sit pauper, & magis idoneus sit diues, pauper est instituendus, si vero Ecclesia esset debitis onerata, diues debet institui, Rocch. de Curte de iure patronat. in verbo honorificum, quæst. 15. col. 2. in fine, & Lambertin. vbi supra art. 3. vbi hæc declarat, & rationes diuersitatis affert.
- 6 Sed si patroni in pari numero se diuidant, & duo præsentent vnum extraneum, alii duo præsentent vnu de linea, seu sanguine fundatoris, tunc præferendus, & instituendus est ille de linea fundatoris, stante idoneitate, ita Rocch. de Curte de iure patronat. in verbo honorificum quæst. 18. facit in simili text. in cap. bonæ il secundo, & circa finem, vbi Abb. de postulat. prælat. & text. in c. nullus inuitus dist. 61. glof. in c. neminem dist. 70. in verbo Ciuitatis faciit, notata per glof. & Doctor. in c. si proponente de rescript. & vide Lambert. de iure patronat. lib. 2. par. 3. quæst. 5. art. 4. si autem sit præsentatus æqualiter, Diocesanus idoneus, & extraneus magis idoneus, Diocesanus debet institui, Rocch. de Curte, vbi supra. Ita si sit præsentatus extraneus magis idoneus, & alterius de familia fundatoris idoneus, talis de familia debet institui, Lambertin. vbi supra art. 6. quia charitas debet incipere à proximioribus fundatoris, Nouarius conclus. 5. de concurrentibus in data. Ita etiam debet institui compatronus à medietate compatronorum præsentatus, excluso alio compresentato ab alia medietate, quia ille est compatronus, & de genere fundatoris, nisi ille, qui non est compatronus obtineat derogationem à Summo Pontifice pro alia medietate, Lambertin. loco citat. art. 7.
- 8 Quando autem duo æqualiter præsentati fuerunt,

vel cumulatiue ab eodem patrono, vel vnus à medietate patronorum, alius ab alia medietate, si æqualia sint præsentatorum merita, habens instituire poterit optare, & quem voluerit instituire, taliter quod poterit gratificare ad sui libitum, ca. cum autem, vbi Io. Andr. Card. & Abb. de iure patronat. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. par. 3. q. 44. art. 1. 1. Cæsar. de Grassis decif. 1. num. 9. de iure patronat. talisque gratificatus ab Ordinario aliis præferatur, Maceraten. var. resolut. lib. 1. resolut. 104. n. 2. Rota in faciem portionis 16. Decembr. 1605. coram Eminentiſſimo Card. Pamphilio.

RESOLVT. CCCII.

- 1 Collatio an fieri possit sub conditione.
- 2 Institutio an fieri possit sub conditione.
- 3 Collatio, & institutio pari passu ambulant.
- 4 Argumentum ab æquiparatis est validum in iure.

Institutio an possit fieri per loci Ordinarium conditionatè.

- 1 Certe iuris est, quod collatio non potest fieri sub conditione c. 2. de concess. præbend. cap. 2. de elect. in 6. Abb. in c. significatum n. 6. de præbend. Casador. decif. 15. num. 3. de præbend. Verall. decif. 298. num. 5. par. 2. & decif. 241. nu. 3. p. 3. Paris. de resignat. benefic. q. 2. num. 78. lib. 6. & cum collationis nomen comprehendat institutionem, & omnem modum per quem prouidetur de beneficio, gl. in Clem. 1. de rerum permutat. Verall. dec. 36. num. 15. par. 3. ideo nec institutio sub conditione fieri potest, vt in terminis concludit Maceraten. var. resolut. lib. 1. resolut. 112. cas. 60. vbi assignat rationem, quia collatio, & institutio pari passu ambulant, Rocch. de Curte in tract. de iur. patronat. in princip. nu. 10. cum seq. vnde dispositum in vno, debet habere locum in altero, quia æquiparatorum idem est iudicium, & eadem dispositio l. 1. ff. de l. 1. Glof. in l. si quis seruo C. de furt. & in c. si postquam, §. final. de elect. & argumentum ab æquiparatis in iure est satis validum, vt probat Nouarius foren. quæst. 45. num. 10. par. 1.

RESOLVT. CCCIII.

- 1 Superior an possit præfigere terminum illi, qui instituire habet, vt instituat.
- 2 Metropolitanus supplet defectum Ordinarii.
- 3 Appellatur vbi Episcopus institutionem facere differt.
- 4 Metropolitanus adiri potest etiam in primis causis Episcopo negligente.
- 5 Iurisdictio deuoluitur ad Superiorem Iudice inferiore indirectè negligente.

Instituendi tempus à Superiore an possit assignari.

- 1 Vtique poterit per Superiorem certum tempus assignari habenti instituire infra, quod si non instituerit, potest deinde illum compellere, Lambert. in tractat. de iur. patronat. lib. 2. par. 3. q. 2. art. 6. vbi art. 7. affirmat, quod si ad Episcopum spectet institutio, poterit Archiepiscopus eius Metropolitanus eidem Episcopo præfigere tempus, eiusque negligentiam supplere, vel statim, quod Episcopus differat instituire, sine causa legitima, appellari potest ad Superiorem à grauamine illato, Zerol. in praxi Episcop. in verbo Iuspatronatus §. 8. dub. 3. p. 2. Gutierrez de iurament. confirmatorio c. 13. num. 8. p. 3. negligentia enim inferioris operatur, vt superior possit suas apponere manus, vnde si Iudex ordinarius sit negligens, potest quis in ius vocari extra Prouinciā §. 1. Authen. vt differant. Iudic. latè Nonarius in sua praxi elect. & variat. fori q. 1.

q. 1. num. 15. cum seq. sect. 1. in secunda editione Neapolitana, ubi quod in primis causis potest adiri Archiepiscopus Episcopo negligente in administranda iustitia, & quod ex negligentia Iudicis inferioris iurisdictione deuoluatur ad Superiorem, & ubi Episcopus esset negligens in erectione Seminarii Archiepiscopus supplere debet eius negligentiam, & sic etiam quando Episcopus negligens in executione ultimæ voluntatis; ut plenius apud eum.

RESOLVT. CCCCIV.

- 1 Nullus iudiciarius ordo potest fieri in die feriato.
- 2 Institutio an fieri possit in die feriato.
- 3 Institutio potest fieri in quolibet loco dummodo honesto.
- 4 Obligationes penes acta Curie stipulatæ, an incursari possint in die feriato.

Institutio in Iurepatronatus an possit fieri die feriato.

- 1 Non est dubium, quod nullus iudiciarius actus exerceri potest in die feriato ad text. in l. dies festos, C. de feriis cum latius notatis recentior per Nouarium in pragmatica Regni 1. sub rubrica de feriis, & in suo vtili tract. de priuilegiis miserabilium personarum priuileg. 52. pag. mihi 64. ubi vtilia colligit.
- 2 Tamen cum institutio sit actus extrajudicialis, & dicatur solum fieri per admissionem presentati, Lambert. in tract. de iure patron. lib. 2. par. 3. quæst. 2. art. 13. potest fieri etiam die feriato, sicut presentatio, dummodo fiat extra sententiam, & figuram iudicii, ac per consequens etiam in Ecclesia, & in quocumque loco, quamuis non solito dummodo honesto, Lambert. d. quæst. 2. art. 10. & extra territorium, & diocesim nisi cum plena causæ cognitione ad institutionem procedatur, Abb. in cap. nouit. n. 4. de offic. delegat. Rocch. de Curt. in tract. de Iure patron. in verbo competens alicui quæst. 34. Lambert. in eiusdem nominis tractat. dicto lib. 2. par. 3. quæst. 2. art. 11. & ita pluries fuit practicum in Curia Archiepiscopali Neapolitana annis elapsis.
- 3 Iuuatur hæc opinio ex latissime cumulatæ per Nouarium in allegat. inserta ad nostras Additiones, Tiraquell. de pia causa priuileg. 156. ubi pluribus fundamentis nixus est probare, obligationes penes acta Curie stipulatæ posse incursari die feriato, quia hic actus est voluntariæ iurisdictionis, qui potest expediri die feriato, Viuius decis. 35. num. 2. Borell. de Magistr. lib. 1. cap. 14. num. 91.

RESOLVT. CCCCIV.

- 1 Tempus non est à iure præfixum habenti instituere.
- 2 Beneficium non dicitur deuolutum, licet Episcopus distulerit institutionem facere, & num. 10.
- 3 Decisio Rot. affertur pro quæstionis resolutione.
- 4 Episcopus quando potest Ecclesiam patronatam ordinare patronis contradicentibus.
- 5 Patroni si litigant inter se circa Iurispatronatus, quid Episcopus interim peragat, & n. 6. 7. & 8.
- 9 Text. in cap. quoniam de præbend. declaratur.

Vbi Ordinarius cui competit institutio, distulit instituere, an per hoc deuoluatur beneficium.

- 1 Certum est, quod tempus à iure præfixum, non designatur habenti instituere intra quod facienda sit institutio, sicut præfixum est collatori ad conferendum, Rocch. de Curt. in tract. de Iure patronat. in verbo honorificum num. 55. Rota in nouis decis. 4. de iure patron. Germon. de indul. Cardin. §. volumus à num. 76. & alii Doct. communiter.

Aloyf. Ricc. Praxis Pars IV.

- 2 Inde hoc stante inuincibili fundamento utique est dicendum, quod beneficium non potest dici deuolutum quotiescumque; Ordinarius distulit instituere, quia non est tempus præfixum, & ita in proprijs terminis iudicauit Rota in vna Dertonen. Iurispatronatus 8. Febr. 1599. coram R. P. D. Penia per hæc verba.
- 3 Vtraque parte informante, dubitauit an esset, vel non esset recedendum à decis. in hac causa sub die 8. Febr. 1599. & sub die 10. Ianuar. 1600. & Rota in decis. persistendum censuit per doctrinam Pauli de Leazaris, quam refert, & sequitur Zabarell. in Clem. plures, §. quibus num. 1. quæst. 1. de iure patronat. & Lambert. in de iure patronat. lib. 2. par. 2. quæst. 1. art. 9. ubi late isti Doctores, & alij discutendo hanc materiam distenserunt plures Canones ex quibus Rota aliquot ad hanc causam pertinentes pro intelligentia pertractatis, & decis. dubij propositi considerauit. Primus est quando non constat de iure patron. nec presentantes esse patronos, quo casu, non obstante contradictione prætenforum patronorum, Episcopus poterit Ecclesiam ordinare, quod maxime procedit, si in præcedentibus vacationibus Episcopus prouidit de tali beneficio, tanquam de libero. Nam tunc eo iterum vacante nullo nec sine litis, nec semestri, vel quadrimestri expectato debet Episcopus procedere ad illius collationem, Paul. de Leazaro, & Zabarella in dicta Clementina plures, §. quibus quæst. 1. num. 1. vers. 2. casu Lambert. dicto art. 9. n. 11. vers. tertius casus est, ubi allegat Anchar. Imol. & alios idem tenentes, sed ille non erat casus noster, in quo Iurispatron. præsupponebatur: Alter casus est, quando dubitatur an beneficium sit de iurepatronatus, quo casu Zabarell. præcitato loco utique tertio casu dicebat, quod quando Patroni litigant de iure patronatus, vel de possessione iuris patronatus, Episcopus debet expectare Laicos per quatuor menses, & Clericos etiam si litigent cum Laicis per sex menses, intra quos debet causa finire, alias eis elapsis, Episcopus ordinabit Ecclesiam sine præiudicio euincens, cap. si vero, cap. cum propter, & cap. quoniam in fine de iure patronatus, additque ibidem Zabarella hunc esse casum speciale, in quo contra impedimentum currit tempus. Tertius casus est, quando patroni litigant de presentatione, & de iure presentandi, & tunc idem dicendum est, quia expectari debent usque ad quatuor, vel sex menses. Quartus casus est, quando patroni litigant ratione prærogatiuæ, siue ratione formæ presentationis, & tunc ob lapsum temporis non paratur eis præiudicium, quia non est quod imputetur eis capir. cum Bertoldus de re iudicata, quia si aliter diceretur pararetur via fraudibus, quod esse non debet, cum enim hoc tempus statuatur ad presentandum, non autem ad instituendum ultimo die termini fieri potest, Zabarella præcitato loco, quem ceteri communiter sequuntur. Quintus casus est, quando vel constat de iure patronat. vel illud præsupponitur, ut in casu proposito, in quo non reuocabatur in dubium, & tunc lite pendente super presentatione facta ante lapsum tempus semestris, si presentantes sint Ecclesiastici, vel quadrimestris, si sint Laici non debet Episcopus ordinare, aut alteri conferre beneficium, sed stare debet maiori parti, & vni ipsi considerando merita presentatorum, quia non est lis inter patronos ex vi iurispatronatus cum omnes fateantur presentantes esse patronos, sed lis est inter ipsos super forma presentationis, & tunc non esset locus deuolutionis, ita Zabarell. loco cit. Lambert. ubi supra num. 25. vers. septimus est casus. Denique sextus casus considerabatur, quando est lis inter presentatos in tempore prætendentes solam presentationem de vno quoque factam esse attendendam, & isto casu non erat locus deuolutioni ob lapsum tempus ad presentandum, quia dispositio, text. in e. quoniam de patron.

O o

patron.

- 9 patron. inducens deuolutionem, quando est lis inter patronos tanquam rigorosa, & exorbitans non extenditur ad litem inter presentatos, Imol. in cap. cum vos de offic. ordin. n. 7. vers. nec obstat, ubi Ioan. And. num. 2. vers. vnde iura, Ant. de Butr. num. 7. vers. iura, ergo, Rocch. in verbo honorificum quæst. 24. num. 54. Lapus alleg. 78. num. 15. vers. non obstat, & num. 16. item non debet. Multa expedire suadebant standum in decisio, nam in presenti, nec ius patronatus, nec quasi possessio iuris presentandi reuocabatur in dubium.
- 10 Et propterea non erat locus deuolutioni, & præsertim, quia instructam iam causam reuocari Ordinarius expedire, vt deuolutioni fieret locus ad Zabarell. & alios in contrarium allegatos, in c. cum vos de offic. ordin. placuerunt responsiones datæ in decisione, in hac causa facta die 10. Ianuarij 1600. ubi per similem distinctionem casuum fuit difficultas sublata.

PRAXIS COMPELLENDI SPONSOS
Nolentes contrahere matrimonium, Et de
causis ex quibus excusentur.

RESOLVT. CCCCVI.

- 1 Sponsus si deflorauit sponsam, si demum nolit matrimonium contrahere, cogi potest etiam per capturam personæ.
- 2 Excommunicari non potest sponsus nolens matrimonium contrahere.
- 3 Causa matrimonij ad Iudicem Ecclesiasticum spectat.
- 4 Sponsus qui matrimonium contrahere recusat, an cogi possit, si illo contracto scandalum oriri potest.

Qualiter cogantur Sponsi ad contrahendum Matrimonium.

- 1 Sponsus deflorauit Sponsam, & postea nolit eam ducere in uxorem, solet per Iudices Ecclesiasticos carcerari ad finem vt contrahat matrimonium, prout tenetur iuxta text. in cap. 1. de adult. cum etiam hæc causa matrimonialis sit, an ille sponsus teneatur contrahere, vel nē; & solum ad Episcopum spectet, cap. multorum 35. quæst. 6. cap. auditus de præscript. cap. accedentibus, de excels. Prælatorum, Couarr. variarum relect. 2. part. cap. 7. §. 6. num. 8. & tam de iure antiquo, iuxta veriore opinionem Dominici, & Franch. in cap. cum Episcopus, de officij ordinarij in 6. quam post Concil. Trident. cap. 3. sess. 23. de reformat. possunt Iudices Ecclesiastici, ac debent in omnibus causis, ac coram ipsis vertentibus, etiam ciuilibus, antequam ad censuras deueniant carcerare, Laicos.

- Et posset id etiam seruare, quando non præcessit defloratio, sed solum promissio, vt sententia de contrahendo matrimonio habeat effectum ex prædicto
- 2 cap. 3. Concil. Trident. sed an possit sponsus excommunicari, si nolit contrahere matrimonium, text. in cap. ex literis il 2. de sponsal. Sanchez de matrimo. disput. 29. num. 4. lib. 1. Emanuel Sá in verbo sponsalia, & ratio supradictorum est, quia cum sponsalia sint accessoria ad matrimonium, ex quo sunt præambula ipsius, cap. lillud, ff. de sponsalibus indicatur pariter de matrimonijs, L. oratio, ff. de sponsalibus, Bald. consil. 171. volum. 1. Alexander consil. 77. volum. 2. in numeris adductis per Monaldum in consil. 27. volum. 1. consequenter.
 - 3 Quomodo causa matrimonialis ad Iudicem Ecclesiasticum spectat lege Titia, ff. soluto matrimonio, cap. causam, qui filij sunt legitimi, item hæc causa matrimonialis, & ob hanc causam sponsus excommunicari potest, cap. ex literis il 2. de sponsalibus, qui licet dicat, quod excommunicetur Doctores
 - 4 tamen ibidem asserunt, quod si adest iusta causa non

contrahendi puta, odium tale superueniens, quod spectatur, potius scandalum, quam matrimonium, hiet monitio tantum, & ita procedit, text. d. cap. ex literis, si verò non adest iusta causa non contrahendi, & tunc nolens contrahere, excommunicabitur, & ita procedit, text. in d. cap. requisit, & dicunt Ioan. Andr. Ant. Abb. Præpos. qui testantur de communi in dictis viribus, Ledesma Sacrament. Matrimonij quæst. 76. art. 1. Dicit tamen Andr. in cap. ex literis, quem sequitur Præpos. quod si post excommunicationem Index, videt eam non prodesse, & excommunicationem esse peritiam, debet eum absolueret, etiam nolentem.

RESOLVT. CCCCVII.

- 1 Coactio faciendæ sponsis vt matrimonium contrahat, an praticari possit, ubi iuramentum de contrahendo non interuenit.
- 2 Obligatio ad contrahendum matrimonium oritur ex sponsalibus.
- 3 Coniuges peccant consensum præstare recusantes.

An coactio faciendæ sponsis ad contrahendum Matrimonium locum habeat, ubi sponsalia non sunt iurata.

- 1 Respondetur affirmatiuè, nimirum non requiri iuramentum, sed tantum sufficere promissionem, cap. de illis, 1. versiculo, cap. Mulierem, de despon. impuber. ubi notat Abb. post Hostiens. & Henricum, idē Abb. in cap. ex literis colum. 2. de spons. text. Clarus, cap. iuramenti 22. q. 5. Thom. in 4. & in additio. 3. par. qu. 43. art. 1. Caietan. in summa, verbo sponsalia, Angel. num. 7. Sylu. qu. 5. Sor. dist. 27. qu. 2. art. 3. Couarr. super Nauarr. cap. 22. num. 25. & ita sapissimè iuxta supradictam sententiam indicasse Rotam Romanam testatur Coccin. decis. 377. & Ludouic. decis. 376. quæ decisiones non carent fundamento, si quidem ex sponsalibus oritur obligatio, quædam ad contrahendum matrimonium de presenti, cap. ex literis Sancti Siluarij, cap. sicut, cap. requisit de spons. S. Thom. in 4. quem refert, & sequitur qu. 4. Armil. num. 7. Couarr. cap. 4. num. 1. & omnes.
- 2 Quinimmo peccant coniuges recusantes præstare consensum, vt voluit D. Thom. 4. distinct. 27. quæst. 2. art. 2. D. Ant. 4. par. tit. 1. cap. 18. §. final. Angel. sponsalia n. 90. in fin. Sylu. q. 4. Caiet. verb. sponsalia, Nauarr. c. 22. n. 28. Couarr. 1. par. de spons. cap. 4. n. 2. per text. in cap. 1. de spons. duorum notat Fely. in cap. 1. de pact. lib. 6. quia est contra ius naturale, diuinum, & humanum, vt probat Couarr. supra contra Abb.

RESOLVT. CCCCVIII.

- 1 Promittens contrahere matrimonium cum Berta citra iuramentum, si demum cum iuramento promiserit contrahere cum Ioanna, vt contrahat cum Berta cogi potest.
- 2 Iuramentum quod tendit in dispendium salutis æternæ seruari non debet.

Contrahens sponsalia cum prima absque iuramento, si postea cum iuramento cum alia contrahit, cum qua possit cogi ad contrahendum.

- 1 Respondetur cum prima, & cum ea cogi potest ad contrahendum, ratio est euident, quia est prima obligatio, D. Anton. super D. Thom. & Palud. 4. dist. 27. q. 1. Norant. Innoc. Ioan. And. Abb. Præpos. & Rauenas in cap. sicut de spons. Hostiens. de Butr. Abb. & Henricus in cap. veniens de iure iuran. dicentes iuramentum directè contrarium priori promissioni, quæ quis

quis seruare tenetur temerarium esse, & minimè obligare, cum sit in dispendium salutis aeternae, & foueat peccatum mortale, cap. si vero de iure iurando, quod committeretur si promissio prior non seruaretur, Angel. num. 25. Sylu. sponsalia q. 7. ibi sicut aliàs, & cap. Armill. n. 7. Couat. 1. par. de spons. cap. 4. n. 3. Sot. dilt. 25. qu. 2. art. 4. vers. quin etiam si autem sponsalia iuramento firmata sint, licet cum secunda quacumque alia sponsalia etiam iurata contrahantur, non tenent, vt per Doct. loco citato.

RESOLVT. CCCCIX.

- 1 *Index an possit cogere sponsum ad contrahendum matrimonium si subest iusta causa non contrahendi.*
- 2 *Causa, quae occurrere possunt vt sponfos non possit cogi ad matrimonium contrahendum.*
- 3 *Nuptiae coactae solent secum mala asferre.*

An subsistente legitima causa non contrahendi matrimonium, Iudex possit recedere a coactione.

- 1 Regulariter licet Iudex possit deuenire ad compulsionem, praemissa tamen monitione, contra illum qui iurauit sponsalia contrahere, cap. ex literis il. 2. de sponsal. Triuif. decif. 9. lib. 1. & de priuileg. spons. priuileg. 2. n. 11. & priuileg. 3. n. 1. Rot. Rom. in nouif. decif. 493. num. 1. part. 1. Gabriel. conf. 159. vol. 2. Ferrar. conf. 171. num. 1. Decian. conf. 66. num. 15. vol. 5. Ledesm. super 3. part. S. Thom. quaest. 45. art. 1. vers. 2. conclus. tamen quando subest iusta, & rationalis causa non contrahendi, Iudex debet tantum monere, d. cap. ex literis, & ibi Doct. omnes in cap. requisitum n. 4. de spons. Alex. conf. 212. n. 5. vol. 5. Marc. decif. Delphin. 521. n. 3. & decif. 744. par. 2. Triuif. d. priuileg. 3. n. 3. & priuileg. 7. num. 3. Gabriel. conf. 159. & conf. 186. n. 2. vol. 2. Nauar. in Man. cap. 22. num. 27. & 72. de Ledesm. in d. q. 43. art. 1. vers. 3. conclus. Rot. Rom. in decif. 497. num. 1. plures autem hic concurrebant
- 2 causa non contrahendi matrimonium, & iuxta hanc sententiam censuit Rota apud Ludouisium decif. 376. & fuit dictum in Tulen. matrimonii 17. Aprilis 1617. coram Eminentiis. Canalerio, quando tamen subest aliqua iusta causa Ecclesia abstinet a coactione, Seraphin. decif. 1288. nn. 2. Rota d. decif. 497. n. 1. & in recent. decif. 207. n. 9. par. 1. Sard. conf. 364. num. 7. cum
- 3 nuptiae coactae solent habere malos exitus, Seraphin. decif. 893. n. 33. & decif. 1112. num. 7. vbi plures causas considerantur.

RESOLVT. CCCCX.

- 1 *Iudex non potest cogere sponfos ad Matrimonium contrahendum, vbi inter illos est disparitas conditionis.*
- 2 *Sponfus diues non cogitur matrimonium perficere cum sponsa paupere.*
- 3 *Sponfus similiter nobilis non potest cogi, vt contrahat cum plebeia.*
- 4 *Sponfus ex legitimo matrimonio ortus, non cogitur contrahere cum illegitima.*
- 5 *Macula originis est multum considerabilis.*
- 6 *Proles legitimitur ad omnia per subsequens matrimonium.*
- 7 *Error qualitatis an vitiet matrimonium.*

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum, vbi magna est disparitas inter sponfos.

- 1 Prima, ac legitima causa vt Iudex non possit vt remedio coactionis ad contrahendum matrimonium est, vbi esset magna disparitas inter sponfos, vt censuit Rot. Rom. vt probat Cæsar de Grassis dec. 2.
- 2 de sponsalibus, qui exemplificat quoties sponfus esset
- Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

ditissimus, sponsa autem pauperrima, vt in terminis Maceraten. decif. 2. Paris. conf. 58. num. 37. vol. 4. item sponsus nobilis, sponsa vilis familiae inluper sponsus ex legitimo matrimonio ortus, sponsa ex coitu damnato, Paris. in d. conf. 38. n. 39. quæ licet postea diceretur fuisse legitimata per subsequens matrimonium, tamen macula originis est multum considerabilis, c. tanta, qui fil. sint legit. Couar. p. 2. relect. c. 8. §. 2. nu. 7. de spons. & matrim. Cæsar de Grassis de spons. dec. 6. n. 5. quamuis de iure Canonico per subsequens matrimonium legitimitur proles ad omnia, secundum Castad. de spons. & matrim. dec. 1. n. 6. cum seq. & Couar. d. §. 2. nu. 10. & quando adest magna disparitas Iudex Ecclesiasticus debet omnino abstinere a coactione, Nauar. in Man. c. 16. nu. 18. & in conf. 49. n. 3. de spons. lib. 4. Abb. in d. c. requisitum n. 4. Gabr. d. conf. 186. n. 4. & 8. Coadiuvabitur ex eo, quod dictus sponsus tempore sponsaliorum de futuro contractum ignorauit D. N. esse procreatam ex damnato coitu, & licet error qualitatis non tollat matrimonium. Nau. in d. Man. c. 22. num. 22. tamen videtur esse non modici impedimenti in adimplemento sponsaliorum, c. raptor 37. q. 1. cum error excludat consensum, c. p. 29. q. p.

RESOLVT. CCCCXI.

- 1 *Odium capitale inter sponfos, an sit iusta causa non cogendi ad matrimonium contrahendum.*
- 2 *Causa probabilis non cogendi sponfos ad matrimonium contrahendum, remittitur arbitrio Iudicis.*
- 3 *Sponfus non tenetur actione iniuriarum.*
- 4 *Voluntas non minus factis, quam verbis declaratur.*
- 5 *Iuramentum assumit naturam contractus cui adaptatur.*

An iusta causa sit non cogendi ad contrahendum, odium capitale inter sponfos.

- 1 Censuit Rot. Rom. pro opinione affirmatiua coram Illustris. Coccino, cuius tenor est, Domini dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam, quia licet inter Marcum Antonium, & Annam Mariam fuerint contracta sponsalia per verba de futuro, tamen ipsa non est cogenda contrahere matrimonium per verba de presenti, cum subest probabilis causa, ex qua potest a sponsalibus recedere, cap. ex his 2. de sponsalibus, vbi Doct. not. & causa probabilis committitur arbitrio iudicantis, Abb. in c. requisitum num. 4. de sponsal. Alex. conf. 212. nu. 8. lib. 2. quæ satis videntur concurrere in casu isto, nam pendente iudicio super dissolutione horum sponsalium Marcus Antonius dedit in iudicio articulos concernentes honorem matris ipsius Annæ Mariæ, necnon, & natales eiusdem Annæ, qui defectus etiam quod fuissent veri cum prouenerent absq. culpa ipsius Annæ sequitur, quod grauiter fuerit offensa ei talia obijciendo, vt per Rot. conf. 99. nu. 1. & 2. vers. 2. vera opinio, defectum vero nostrum inhumanum, atq. iniuriosum est detegi, l. 2. vers. quid enim, C. quemad. & quibus quarta pars debetur lib. 10. vnde merito orta sunt odia, & rancores, quæ ne perpetuum pariant dissidium, hæc iusta videtur causa vt recedatur a sponsalibus, & matrimonium impediatur, Abb. in d. cap. requisitum n. 4. Alexand. d. conf. 212. num. 8. Guttierrez lib. 1. quaest. Canon. c. 20. num. 23. ne matrimonium infelicem exitum habeat, prout habere solet, etiam quando post contractum superuenit odium, & considerat Iacob. Menoch. conf. 69. numer. 44. & sequent. num. 1.

Neq. obstat, quod præfati articuli fuerint dati pro sponso ad tuendum ius suum, quia sponsa dicebat eum sibi non esse natalibus parem, propterea videtur dicendum, iniuriam non intulisse, vt per Roman. loco allegato num. 2. vers. mihi vero, quia hæc procedunt

O o 2 ad ef.

ad effectum, quod sponsus non teneatur iniuriarum actione, quia caret dolo, sed non ad effectum, quod dicatur culpa carere, ita ut non fuerit sequuta offensa, ut considerat Castrensis. conf. 255. col. 2. vers. his non obstantibus lib. 1. actus enim licet fiat, absque dolo tamen praedictat, poterat enim sponsus curare offensam, modestius excipiendo contra uxorem, ut ostenderet natalibus esse patrem, absque eo quod ex professo honorem matris, & natales ipsius tangeret.

Neque obstat, quod sponsus ipse non dedit articulos, imò & illos reuocauit, quia sufficit, quod illos approbauerit, requirendo testes, ut super illis deponent, voluntas enim non minus facta, quam verbis declaratur, l. Paulus, ff. rem ratam habere. & reuocatio fuit facta hic in Curia longè post datos articulos, & postquam sponsus requisit dictos testes, unde ista reuocatio ei non suffragatur ad effectum, de quo agitur cum non possit tollere odium, quod inde provenit, & Doctores loquentes de reuocatione, loquuntur ad effectum, ut non possit agi actione iniuriarum, ut per Felyn. in cap. dilecti n. 16. de except. qua actione non agit sponsa, sed ad alium effectum, ut dictum est.

Neque facit, quod ista sponsalia sint iurata, nam si superuenit noua causa non contrahendi per verba de praesenti, iuramentum non obligat, cum assumat naturam, & conditiones contractus cui adijcitur, l. fin. C. de non numer. pecun. sponsalia vero habent tacitam conditionem, si res in eodem statu permanferit, id est si causa ab eis recedendi non superueniat, cap. quemadmodum de iure iurand. ubi gl. in verbo oculos, Hostiensis. nu. 8. Ioan. Andr. n. 23. Anchar. n. 3. Butr. n. 13. Bald. in princip. Abb. num. 9. Imol. n. 3.

RESOLVT. CCCCXII.

- 1 *Conditio de contrahendo matrimonio, si non purificatur, non potest ad compulsionem deueniri, & n. 2.*
- 3 *Fidem frangenti, fides frangatur eidem.*
- 4 *Obligatio conditionalis non parit actionem, nisi purificata conditione.*
- 5 *Actus non dicitur perfectus conditione pendente.*
- 6 *Adimplementum conditiones debet specificè obseruari, & num. 7.*

An iusta causa non cogendi sponsum ad contrahendum sit defectus non purificatae conditionis.

- 1 **N**on purificata igitur prius conditione, non potest deueniri ad compulsionem, ut in puncto firmarunt Doctores in cap. de illis, de cond. ap. Thad. Pis. de spons. par. 1. n. 8. Henric. in sum. Theol. mor. lib. 1. de matrim. cap. 14. nu. 5. Nauarr. de cond. app. lib. 4. conf. 1. n. 1. & 6. conf. 2. Paris. conf. 60. nu. 5. & conf. 58. vol. 4. Caputaq. decif. 338. n. 2. par. 1. n. 1. nam postquam sponsa, vel eius Pater promissam conditionem minime adimpleuerunt à vinculo obligationis contrahendi, debet absolui sponsus iuxta terminos text. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. nam frustra quis fidem sibi ab eo seruari postulat, cui fidem non seruauit, cap. frustra d. Reg. vir lib. nam frangenti fidem, fides frangi potest, l. cum proponas, l. 2. C. de pac. Bar. per illum text. in l. quæro, §. inter locatorum, ff. loca, & qui non facit quod non debet, non recipit quod oportet, Bald. in cap. 1. n. 9. in fin. qual. dom. propriè, priuè, in feud. & Natt. in conf. 226. num. 2. quod locum habet etiam si esset interpositum iuramentum, cap. 3. & ibi Doctor. maxime Felyn. n. 7. de iure iurand. Dec. in conf. 265. n. 3. ad fin. Ruin. conf. 58. n. 2. & 5. lib. 1.
- 4 **Q**uare cum obligatio sit conditionalis de iure non debetur nisi purificata conditione, Ruin. conf. 35. vol. 13. num. 5. praet. Papien. in forma libell. pro legato rei singul. num. 73. versic. ad tertium autem Grat. consil.

364. n. 1. & 24. & conf. 309. vol. 3. si quidem conditio nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non valet, nisi existente conditione, l. si quis sub conditione, ff. si quis omnia caus. test. l. cedere diem, ff. de verb. signif. l. si quis fundum, ff. de contrahen. empt. l. ex facto, ff. de hered. inst. Tusc. in concl. 193. lit. C. quia conditione pendente actus non dicitur perfectus, suspendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis, Menoch. conf. 63. à n. 28. cum seq. Paris. de resignat. benef. lib. 1. quæst. 3. n. 20. Nouarius forens. q. 27. n. 5. lib. 1. ubi supradictos citat.

6 **A**mplia ut adimplementum conditionis debeat specificè obseruari, & precisè in eo quod promissum fuerit, namque aliud pro alio inuito creditore solui non potest, l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. petat, & l. cum à quo, C. de solut. quæ regula tunc præcipue locum habet, cum quis ex obligatione vult alium adstringere, ad aliquid sibi dandum, vel faciendum, tunc enim tenetur ferre in eadem specie, in qua fuit contracta obligatio, l. si rem, §. vult cum seq. ff. de pign. actio. litem liberatur, §. 1. ff. quibus mod. pignor. vel hypot. sol. Prac. Papien. in forma respons. libelli in actione hypoth. in verb. satisfacere nu. 2. & quidem paria sunt non offerre, & illegitimè offerre, l. quoties, ff. qui satisfdar. cogant. Rom. consil. 163. num. 2.

7 **A**mplia secundo, ut adimplementum conditionis debeat esse perfectum, alioquin minimè posset cogi sponsus ad contrahendum matrimonium, ex regul. iuris, ut nemo ex contracto vltro citroque obligatorio adiuuari possit, nisi ex parte sua perfectè impleuerit, d. l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. Gozad. conf. 1. n. 1. & conf. 3. n. 4. Natt. d. conf. 226. n. 2. & Pur. decif. 357. ad fin. lib. 3. Verall. decif. 232. par. 1. & decif. 157. par. 3. neque inspicitur quis primo contraherit, sed qui prius egerit: is enim prius debet docere, se impleuisse R. P. D. Rub. in Romana Aromataria die 31. Maij 1585. in manuscript. & hæc exceptio, vsque adeo est favorabilis, ut Iudex parte etiam non opponente, possit ex officio supplere, Bart. in l. cum qui ita §. qui ita stipulatur num. 4. de verb. oblig. & in l. lecta n. 2. ff. si cert. petat. quem adducit Roman. in conf. 244. nu. 5. vers. 1. & sequitur Crauet. in conf. 151. n. 10. vers. adeo.

RESOLVT. CCCCXIII.

- 1 *Indignatio parentum an sit iusta causa de matrimonio non contrahendo.*
- 2 *Filij an peccent absque parentum voluntate matrimonium contrahendo.*

An iusta causa ad non cogendum ad contrahendum matrimonio sit indignatio parentum.

- 1 **E**st legitima causa secundum Abb. in cap. requisitum num. 4. de sponsal. Felyn. conf. 26. n. 21. Nauar. in Manual. cap. 16. num. 18. & proinde indignatio etiam Dei cum aliqui teneant, filium contrahentem matrimonium sine consensu patris, & sine iusta causa peccare, cap. non omnis 23. quæst. 2. Nauar. in Manual. cap. 14. n. 15. S. Thom. in 2. 2. quæst. 89. art. 7. vide Bellarm. de controuerf. Christianæ fidei tom. 2. de Sacram. matrim. lib. 1. cap. 9. vers. tertia propositio.

RESOLVT. CCCCXIV.

- 1 *Suspicio morbi gallici est iusta causa ut sponsi cogi non possint ad matrimonium contrahendum, & n. 5.*
- 2 *Sponsus an semper cogi possit ad matrimonium contrahendum, n. 3. & 4.*

An

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum
matrimonium morbi gallici suspicio.

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum
matrimonium contradictio parentum.

- 1** Rit pariter legitima, ac iuridica causa non cogendi sponsos ad contrahendum morbi gallici suspicio, vt censuit Rota in vna Toletana matrimonij 27. Ianuarij 1595. coram Sera phino, cuius tenor est.
- Quamuis regula sit pro Gaspare, quod contrahens sponsalia de futuro monendus sit, & vique ad censuras cogendus ad contrahendum per verba de presentis, siue sponsalia sint iurata, siue non. c. ex literis il 2. & c. sicut & c. requisit de sponsal. c. de illis, il 3. ybi Abb. & alij, de despons. impub. & in d. c. ex literis in 3. notab. Felyn. in c. 1. n. 12. de pact. Couar. super 4. decret. par. 1. c. 4. in princ. n. 2. quamuis in sponsalibus iuratis Ecclesia magis studiosè compellat eum, qui iurauit, quamuis compulsionem moderata, non autem præcisa, Abb. in c. requisit in fine, Felyn. in d. c. 1. num. 12. de pac. Sylu. in verbo in sponsalia n. 4. allegatis per Gabr. conf. 186. n. 10. lib. 2. & parte persistente in recusatione pertinaciter Iudex teneatur a coactione desistere d. ca. requisit, vbi Doctor. supra allegati, hæc tamen regula limitatur vt non procedat, vbi adest aliqua causa recusationis propter quam debeat Iudex arbitrari non esse procedendum ad coactionem, vt per Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Abb. Præpos. & alias in d. c. requisit, Syluest. in summ. in verbo sponsalia n. 10. Lup. in c. per vestras §. 8. n. 15. Couar. vbi supra n. 4. & fuit decium in causa Valentina matrimonij coram S. D. N. Clem. VIII. anno 1579. & in Hspal. sponsalium coram bon. men. Domino de Rubéis 1580. & alias sæpius, in casu autem proposito visum est Dominis sufficienter constare de causa, quia ex testibus
- 3** examinatis pro parte mulieris constat eam abhorreere ab huiusmodi nuptiis, & odio prosequi Gasparem, ita vt potius electura sit se in flumen projicere, quam secum contrahere, & hæc est legitima causa desistendi a coactione, vt per Abb. supra citatum in dicto c. requisit n. 3. & in d. c. ex literis n. 8. cum aliis, quæ res comprobatur, ex litis sustentatione per plures instantias, ex quò apparet frustratoriam fore excommunicationem propter obstinatum ipsius propositum, Collect. in c. 2. col. 2. de sponsal. solent etiam coacta sponsalia infelices fortiri exitus, Gabr. d. confil. 156. n. 5. & hoc præsertim, quia videtur satis iusta causa subesse recusationis propter morbi gallici suspensionem, per ea quæ tradit Maiol. de irregular. lib. 2. cap. 19. & facit text. in ca. quemadmodum §. quid si post de iur. iuran. & licet morbus iste non plenè probetur cum de eo vnus tantum testis deponat, tamen est medicus qui illum curauit, & satis videtur ad hunc effectum, quod mulier vehementi suspitione affecta huc abhorreat, accedunt aliæ exceptiones quas non apparet notas fuisse mulieri ante contracta sponsalia, & ex superuenienti notitia potest recedere, Sot. li. 4. sentent. dist. 27. quæst. 2. art. 9. verfic. non quando alter, & ita conclusum vniuersim per Dominos.

RESOLVT. CCCCXV.

- 1** Causa vt sponsus cogi non possit ad matrimonium contrahendum, an sit legitima contradictio parentum, & n. 7.
- 2** Consensus parentum an necessarius sit dum filij matrimonium contrahere volunt, & n. 4.
- 3** Filia nubens sine consensu patris an sit successione priuanda.
- 5** Statutum quo cauetur ne filij possint contrahere matrimonium absque consensu parentum, reprobat.
- 6** Statutum vt non possit contrahi matrimonium cum hominibus alterius Ciuitatis, non valet.

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

- 1** Videbatur prima consideratione affirmatiue respondendum, cum de æquitate requiratur consensus parentum in matrimoniis contrahendis per filiosfamilias, vt apertè patet in l. 2. ff. de ritu nuptiarum.
- 2** & §. p. instit. eodem, vbi parentum consensus in filiorum matrimoniis requiritur, ex ea ratione, quia iuri natura, quò parentes in liberos funguntur, sub quorù potestate sunt, conuenit, ne citra patris consilium, aliquid in re tam graui, vt est matrimonij vinculum, a quo totum vitæ pendet institutum, deliberet, & ipsa perpetuitatis ratio, & amoris nodus, quò debent coniuges vinciri maturissimum in conciliandis nuptiis consilium desiderat, ne forte leuiter facti olim doleat grauiter prosequitur Guibert. lib. 1. quæst. ca. 12. Hieronym. de monte in Miscellan. vir. q. 6. Bar. in l. in bello §. medio, ff. de captiuis, & faciunt adducta a Perier. decisi. vbi latè tractat si filia nubens ante viginti quinque annos, etiam si viro digno nubat sit priuanda legitima successione.
- 4** Caterum totum contrarium est verius, nam quis non cogitur sequi paternam voluntatem circa matrimonia, & ideo leges quæ inferunt penas matrimoniū contrahentibus sine parentum consensu non valent, quia infringunt libertatem matrimonij, vnde non valet statutum in quo cauetur ne filia, vel filius possint contrahere sine consensu patris, alias cadant ab hereditate, Couar. super 4. decret. p. 2. c. 3. §. 8. n. 5. & 6. Cordeb. in tractat. cal. conscientiæ quæst. 171. Nauar. in Manual. c. 24. num. 15. Gutierrez prætic. quæst. lib. 2. quæst. 1. num. Molin. de primog. lib. 2. c. 16. n. 6. Valer. in different. inter vtrumque forum in verbo matrimonio different. 1.

Et secundum Bellet. disquisit. Clerical. titul. 6. §. 4. n. 43. vim legis non habent leges, quæ inferunt penas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu, nam etsi Principes a se tulerint ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensum ab ipsis filiis ad coniugalem contractum, non tamen habent vim, cum id spectet ad summum Pontificem, nam alii statuere nihil possunt, quod matrimonij liberum consensum impediat, etiam circa accidentia ipsi matrimonio, & ideo statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius Ciuitatis non est validum, Morot. confil. 6. num. 9. videndus est Grafs. in tract. de effect. Cleric. effect. 2. nu. 81. cum seq. quia infringit matrimonij libertatem, & illud debet esse liberum, Nouarius in pragmat. Regni 11. de Baronibus, vbi plura adducit.

Et iuxta hanc opinionem sæpius censuit Rota, vt pro iusta causa non habeatur defectus consensus parentum, vt fuit dictum in Tolen. sponsalium 30. Ianuarii 1617. & 17. Aprilis eodem anno coram Cauale-rio, cum de iure Canonico talis consensus in matrimonio non requiratur, vt sciunt omnes, & Doctor. passim affirmarunt.

RESOLVT. CCCCXVI.

- 1** Timor exheredationis an sit iusta causa vt sponsus non possit cogi ad matrimonium contrahendum, & numero 3.
- 2** Compelli quis non potest ad executionem sponsaliorum stante iusta causa non adimplendi.
- 4** Papa, qui habuit notitiam decreti, & litis pendentiæ coram alio Iudice signando commissionem, causam ab eo Iudice auocare censetur.

Oo 3 An

An timor exheredationis paternæ sit legitima causa non cogendi sponfos ad contrahendum matrimonium.

Vt Iudex possit cogere est necesse vt sponsalia probentur, & ex quibus probentur.

Fuit sapissimè resolutum in Rota, timorem exheredationis esse legitimam, ac iustissimam causam non cogendi sponfos ad contrahendum matrimonium, vt in vna Toletana matrimonij Veneris 27. Ian. 1595. & in Romana matrimonij 15. Febr. 1588. coram bon. mem. Orano, quod procedit etiam si sponsalia sint iurata, Ruin. conf. 203. num. 5. vers. & plus etiam dico, li. 1. Doct. communiter in c. requisit de sponsal. summ. Syluest. in verbo sponsalia num. 10. & fuit dictum coram S. D. N. Clemente VIII. in Valentina matrimonij 6. Februarij 1579. quæ in impress. diuers. nou. est 497. par. 1. & in Hispal. sponsalium de anno 1580. coram de Rubéis, & ita pariter fuit resolutum in Rota in vna Tolent. matrimonij 16. Ianuarij 1596. coram Eminētiss. Seraphino cuius tenor est.

Domini sine vlla difficultate censuerunt commissiones suffragari Domino Ioanni Valeæ ad effectum, imponendi perpetuum silentium parti aduersæ, cui iuxta earum penultimæ tenorem fuit præfixus terminus ad transportandum acta, quæ non transportauit hæcenus, ideo non verificantur obiectiones, quæ fuit non fuisse interpositam appellationem ad dec. Egid. 100. Caputaquens. 129. lib. 1. Cæsar. de Grassis 2. de rescript. quia cum de iis constare non possit, nisi per actorum productionem, quæ ex forma rescripti incubebat Annæ sibi imparet si non produxit c. constitutus in princ. de rescript. sed neq; productio releuaret, nam commissio cuius vigore instat procedi Ioannes non fundatur in appellatione, sed in pendentia litis in Rota, de qua constat ex lectura commissionum, & in negotio huiusmodi pars aduersa non fouet bonum ius, cum ipse non possit compelli ad executionem sponsaliorum prætenforum, ex quò extat causa iusta, non adimplendi, vt habetur in c. requisit de sponsal. Gabriel. consil. 188. n. 7. & 8. lib. 2. quia parentes Ioannis cum exheredare volunt, casu quò tale matrimonium contraheret iuxta statutum Lotharingæ, quæ causa visa est, releuans ad reculationem implementi sponsalium in causa Tullen. matrimonij coram Penia, & super hac materia plures aliæ in Rota fuerunt factæ decisiones, quæ referuntur per informantes, neque obstant deducta contra commissiones, quia cessant stante vltima commissione proposita in plena signatura Sanctissimi, in qua hæc omnia deducta, & reiecta fuerunt, Felyn. in c. nonnulli §. sunt, & alij vers. tertio videtur de rescript. & nihilominus satis est, quod Papa habuerit notitiam decreti prouisional, & litis pendentis coram Bisuntio, nam rescriptum hoc casu habet vim auocationis quatenus opus esset, Rot. decis. 3. & de appell. in nou. Felyn. in c. super literis, num. 12. de rescription. non obstat, quod Anna nolit vt vltima commissione, quia Ioannes procedit in vim præcedentis, quare conclusum pro impositione perpetui silentij.

RESOLVT. CCCCVII.

- 1 Sponsus vt cogi possit matrimonium contrahere, necesse est, vt de sponsalibus constet.
- 2 Sponsalia interuenisse quomodo probetur, & numer. 3.
- 4 Sponsalia sine sint iurata, siue non, sunt effectunda per contractum matrimonij.
- 5 Causa diffamationis impudicitie est iusta ad effectum recedendi a sponsalibus.
- 6 Appellari potest a denegatione probationum.

Rota in vna Tullen. matrimonij 17. Aprilis 1617. coram Causlerio censuit pro fundamento intentionis esse, vt Iudex ritè possit procedere ad coactionem matrimonialem, vt constat de sponsalibus antea contractis, & censuit pariter iustam esse sententiam latam ab Ordinario Tullen. in fauorem Catharinæ contra Nicolaum, ex depositionibus quatuor testium pro parte Catharinæ examinatorum nempe 2. 3. 4. & 5. qui vno ore deponunt, fuisse præsentem, & auduisse Nicolaum dicentem Catharinæ: da mihi tam monile pro confirmatione promissionum matrimonialium a te antea factorum, & ipsam illud quod collo gestabat accepisse, & in eius brachio posuisse dicendo, illud tibi dono pro legalitate matrimonij, ipsumque Nicolaum illud accepisse, & cū Catharina ab ipso petisset, quid sibi recipere daret, respondisset ei habes meam fidem, quid amplius velles ego malle cum quingentis damonibus dammaris, quam meam fidem frangere, & aliā, quam eam desponsare, ex quibus verbis reciproca promissionis probari sponsalia non videbatur dubitandum, Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 2. n. 1. & seq. vbi, & disp. 16. n. 5. & disp. 22. per tot. ex his autem resultat promissio de nubendo in qua consistunt sponsalia, l. 1. & seq. ff. de sponsal. stantibus igitur huiusmodi sponsalibus videbatur Dominis, quod essent confirmandæ sententiæ de partibus, in quibus Nicolaus condemnabatur ad contrahendum sub poena excommunicationis, cum regula stet pro Catharina, quod scilicet sponsalia, siue sint iurata, siue non sunt effectunda per contractum matrimonij iuxta text. in c. scilicet, in c. ex literis, il secundo, & in c. requisit, de sponsal. Cardin. Seraph. decis. 111. 2. n. 1. & 2. & licet ab hac regula recedatur quando allegatur aliqua iusta causa non nubendi, quæ remittitur arbitrio Iudicis, qui arbitrari debeat, an sit procedendum ad coactionem, vt ex pluribus allegatis in dicta decis. 111. 2. num. 4. & in decis. 1258. vbi in margine plures decisiones allegantur, & in specie decis. 497. par. 1. diuers. & fuit dictum in Vlixbon. matrimonij 9. Ianuarij 1599. coram bon. mem. Lira, & licet etiam allegata causa diffamationis impudicitie, & inflationis proposita per Nicolaum videretur iusta ad effectum recedendi a sponsalibus, iuxta text. in c. quemadmodum de iur. iuran. vnde videbatur, quod Iudex grauasset Nicolaum dum in sententia condemnauit ipsum ad contrahendum nulla habita ratione articulorum additionalium, quos dederat, & sic denegando ei probationes, quæ nunquam sunt denegandæ, vel angustandæ ex adductis per Surd. decis. 153. num. 25. tamen respondebatur talem exceptionem non fuisse per Nicolaum oppositam in tempore, sed post lapsos omnes terminos probationis, & post conclusum in causa, vnde non poterant amplius admitti probationes quibus censetur renunciatum, c. audistis de procurat. cap. cum dilectus, vbi Felyn. in princ. de fide instr. Maran. in Spec. par. 6. vers. & etiā conclusio, & not. & not. in l. admonendi, ff. de iur. iur. Neque visum fuit obflare, quod dicebatur hæc non procedere in causa matrimoniali ex adductis per adden. ad Vestr. lib. 4. c. 4. nu. 25. vers. item regula, & hoc fauore matrimonij Io. Andr. in c. ad hoc n. 18. vt lit. non contest. & ibid. Felyn. nu. 2. nam præterquam, quod aliqui ex Dominis dubitabant an hæc limitatio esset extendenda ad causam sponsalium, respondebatur etiam partes ipsas habuisse causam pro conclusa, dum Nicolaus non solum non appellauit a denegatione probationum, & ab ulteriori processu, quod tamen erat necessarium, vt per Eminētiss. Cardin. Seraphin. decis. 383. num. 8.

RESO-

RESOLVT. CCCCXVIII.

An fornicatio superueniens post sponſalia contracta ſit legitima cauſa non cogendi ad contrahendum.

- 1 Timor ſcandali eſt iuſta cauſa ne ſponſi cogi poſſint ad Matrimonium contrahendum, & num. 4.
- 2 Arbitrium Iudicis debet eſſe rationale.
- 3 Timor inimicitie non eſt iuſta cauſa vt ſponſus non poſſit cogi ad Matrimonium contrahendum ſi copula ſecuta fuit.

An timor ſcandali, inimicitiarum, & homicidij ſit legitima cauſa recedendi à coactione.

- 1 **R**eſpondetur, quod Eccleſia debet à cenſuris abſtinere, quando ex matrimonio verſimiliter ſcandalum oriri poteſt, ne illud in perniciem contrahentium conuertatur c. 2. in fin. & c. requiſiuit, & cap. cum locum, de ſponſ. & hoc quidem pendet ex arbitrio Iudicis, vt diſcernat an cauſa ſit rationabilis excommunicandi, vel non, vt tradunt Card. & de Butr. in dicto c. requiſiuit, in princ. n. 2. & alij, & Gabriel conſil. 186. num. 8. lib. 2. Proinde Iudex poteſt eum compellere non preciſe, ſed cauſatim quem videt ex ſua ſimplicitate titubantem, non eum quem cognouit, conſtanti animo reſiſtente, vt Fortun. explicat in dicto c. r. n. 30. declarat. 6. de pac. quem ſequitur Gabr. d. conſil. 186. numer. 14. & quidem arbitrium Iudicis debet eſſe rationale, Præpoſ. in c. nunc autem num. 2. in fine 2. r. diſt. quod probatur etiam ex l. ſi ſic legatum, delegat. 3. & l. ſi libertus, ff. de oper. lib. Purpur. conſil. 58. r. num. 27. Albenſ. conſil. 69. num. 5. & conſil. 95. nu. 2. Cacher. decif. 71. num. 53. Decian. conſil. 92. num. 66. & ſeqq. lib. 2. & in proprijs terminis Gabriel. in conſil. 159. num. 4. lib. 2.
- 2 Verum ſi ſponſalia cum iuramento ſint contracta, & ſponſus cum ſponſa concubuerit, & ob id inter eos, & conſanguineos, odium, & inimicitie fuerint exortæ, hæc iuſta cauſa non debet cenſeri, cur ſponſus per cenſuram Eccleſiaſticam non poſſit cogi ſponſam ducere in vxorem, quia hoc odium non eſt eiſmodi, vt ſit timor futuri homicidij, vel adulterij, vel ſeditionis inter conſanguineos, ſi matrimonium ſubſequatur, imò magis eſt verſimile reſpondit Gabriel conſil. 159. num. 12. & ſeqq. lib. 2. & in ea cauſa in ſacro Auditorio, ita reperiò deciſum fuiſſe apud ſel. record. Clem. VIII. tunc temporis ſacri Palatii Apoſtolicæ Auditorum in Valent. matrimonij die 6. Februarij 1579. nam Domini arbitrari ſunt cauſam inimicitiarum ex parte ſponſi prætenſam, non eſſe talem, vt à coactione ſit abſtinendum, quia huiusmodi inimicitie ex eo fuerint ortæ, quod ſponſus recuſauit cum ſponſa contrahere matrimonium; ſubſequenter timor ſcandali ceſſabit, quia ſponſa confidit, & niſi ſponſus compellatur, ex dolo ſuo commodum reportabit, tum quia ſponſam deſloratam, tum quia promiſſa non adimpleuit.

RESOLVT. CCCCXIX.

- 1 Sponſa ſi ab alio fuerit cognita, non poteſt cogi ſponſus ad matrimonium contrahendum, quod limita num. 6. 8. & 9.
- 2 Iurans cum aliqua matrimonio contrahere, intelligitur, niſi mulier poſtea fornicetur.
- 3 Sponſalia diſſoluntur per fornicationem ſubſequutam etiam ſi fornicatio propter vim interceſſerit numer. 4.
- 5 Bigamiam contrahere nemo inuitus cogitur.
- 7 Matrimonium quomodo legitime contrahatur ex Concilio Trident.

Aloyſ. Ricc. Praxis Pa. s IV.

- 1 **C**um ſubſit rationabilis cauſa à ſponſalibus non recedendi ſponſus, vel ſponſa, neque per cenſuram Eccleſiaſticam cogi poteſt, neque etiam moneri debet, vt contrahat matrimonium, vt colligitur ex d. ca. 2. & d. cap. ex literis Syluani, & d. cap. requiſiuit d. ſponſ. nam ſi ſponſa ab alio fuerit cognita, ſequens fornicatio ſponſalia diſſoluit, etiam ſi iureiurando ſint confirmata cap. quemadmodum in princ. de iure iur. gloſ. in capit. ſi quippe 27. quaſt. 2. & Abb. in d. cap. quemadmodum §. illud num. 4. dicit hoc alibi apertius non probari, & cum iſte caſus de facto Senis incidit, ita dicit ſe conſuluiſſe, quod eſt conſil. 48. poſt princ. in verſ. ſed his non obſtantibus lib. 1. Ex hoc autem deducitur, quod ſi quis iurauit aliquam ducturum in vxorem intelligitur niſi poſtea cum alio fornicetur, d. cap. quemadmodum paulo poſt princ. Abb. d. conſil. 48. circa princ. verſ. ſed his non obſtantibus, Alexan. de ſing. cert. c. 22. in fin. Couar. in c. quamuis p. 1. §. 4. num. 1. verſ. idem conſtat de pac. lib. 6. Quod autem dictum eſt ſponſalia diſſolui per fornicationem ſubſequutam, primò extenditur, vt habeat locum, etiam ſi iuramentum ſit interpoſitum dicto ca. quemadmodum in princ.

Secundo extenditur, vt habeat locum non ſolum in ſponſa, ſed etiam in ſponſo, quia ſi cum alia ſit fornicatus, ſponſa non tenetur cum eo contrahere matrimonium, Abb. in d. c. quemadmodum §. illud nu. 4. de iure iurand. & d. conſil. 84. poſt princ. dicto verſ. ſed his non obſtantibus lib. 1.

- 4 Tertio extenditur etiam ſi ſponſa per vim eſſet cognita, quia etiam tunc ſponſus non tenetur eam in vxorem ducere, ſed poteſt petere vt ſponſalia diſſoluantur, gloſ. in c. raptor 27. quaſt. 2. & in d. c. quemadmodum in verbo oculos in fine de iure iuran. & gl. 36. q. 2. in ſuma, & ſequitur Hoſtienſ. in dicto c. quemadmodum col. 3. in verſ. quid ſi ſponſa, & ibidem Ant. de Butr. nu. 15. & Imol. n. 12. ad fin. & Abb. eodem n. 12. qui hanc reddunt rationem, quia nemo inuitus cogitur incidere in bigamiam, que quidem contrahitur, non ſolum ſi quis viduam duxerit vxorem, ſed etiam ſi cū corrupta cōtraxerit matrimonium c. maritum, & ibi not. Archid. Gemin. & Card. Alex. 33. diſt. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 195. verſ. interpretatiua eſt. Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. c. 5. in princ. num. 2. ſed illa iuſta eſt etiam cauſa recedendi à ſponſalibus, quod ſponſa etiam ſine conſenſu per vim deſlorata fuerit, nam & ſi in lepram, vel paralim incidit, vel oculos amiſerit, ſponſalia poſſunt diſſolui c. ult. de coniug. lepras, quod locum habet etiam ſi ſponſalibus ſit interpoſitum iuramentum dicto c. quemadmodum in princ. verſ. quod ſi poſt de iure iurand. & ibi gloſ. in verb. teneretur, & Tiraquell. qui alios etiam reſert de legibus connub. leg. 1. aliàs 2. nu. 22. & Franc. Duare. de ſponſalibus c. 4. §. 1. n. 7. & 8.

- 6 Nunc præſentem cōcluſionem limita multipliciter, primo limita ſi ſponſa cum alio concubuerit, & poſtea cum ſponſo carnalem copulā habuerit, ſponſalia tranſeunt in matrimonium, quia ex ea conſenſus coniugal. præſumitur c. 15. qui fidem de ſponſal. & ita colligit Couar. dicto c. 4. §. 1. nu. 8. licet Neuiz. in Sylua nupt. lib. 2. nu. 12. aliud dixerit ex ſententia Felyn. in c. cum M. col. pen. de conſtit. apud quem Couar. dicit ſe hoc non potuiſſe inuenire licet ſæpius legerit, ſed Felyn. in lib. meo colum. antepen. ſub verſ. ſcias tamen, quod ſponſalia per concubitum tranſeunt in matrimonium per dicta: c. 15. qui fidem, niſi ante copulam renunciatam fuerit ſponſalib. quia poſt renunciationem copula quoad matrimonium nihil operatur cap. per tuas de condit. appol. & quādo per copulam inter ſponſos

Oo 4 præſuma-

presumatur matrimonium contractum, declarat Ferret. conf. 51. num. 8. & seq. & n. 11. & 12. & consil. 63. n. 9. & infra, & Gabr. conf. 21. num. 42. lib. 1.

7 Sed hodie omnis dubitatio submouetur, quia ex decreto Concil. Trident. sess. 24. c. 1. de reformat. matrimonij solus consensus non sufficit ad contrahendum matrimonium, sed requiritur, ut saltem Parocho, & duobus, vel tribus testibus adhibitis matrimonium celebretur, & qui aliter contraxerit quam presente Parocho, vel alio Sacerdote, de Parochi, vel ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimonium est irritum, & nullum.

8 Limita secundo, ut sponsalia dissoluantur ad fauorem eius, cui facta est iniuria, ut declarat Abb. loco citato, nam si sponsus adhuc velit sponsam accipere in uxorem, licet cum alio concubuerit, audiendus est, illa enim cogi debet ad matrimonium contrahendum cum sponso, ne alioquin ex malitia sua commodum reportet, intelleximus de iud. ubi Felyn. num. 4. adducit Conc. & ita concludit etiam Couar. in Epit. lib. 4. & decretal. p. 1. cap. 5. in princ. num. 2.

9 Limita tertio, quod sponsalia per fornicationem subsecutam, dissoluantur intercedente iudicio Ecclesie dicto c. quemadmodum in princ. de iure iurand. quare sponsalia iure possunt dissolui, sed ante iudicium Ecclesie ipso iure non intelliguntur soluta, sed manet vinculum sponsaliorum, gloss. in c. de illis, in primo, in illis verbis iudicio Ecclesie, de despons. impub. Boich. in c. de illis num. 4. & Prapof. num. 6. de spons. Couar. in Epit. lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. §. 1. num. 8.

RESOLVT. CCCCXX.

- 1 Promittens aliquam in uxorem ducere, an peccet si fidem fregerit, & num. 2.
- 3 Sponsi per censuras Ecclesiasticas possunt cogi ad matrimonium contrahendum.
- 4 Sponsus potest cogi ad contrahendum matrimonium, quando aliqua rationabilis causa illud non impedit.

An sponsus recusans contrahere matrimonium cum sponsa absque causa legitima, mortaliter peccet.

1 **I**s, qui promisit se ducturum aliquam in uxorem, fide promissam implere debet, quia studiose agendum est, ut quae promittuntur, opere compleantur, cap. 1. cap. qualiter in Sardinia de pac. graue enim est fidem fallere l. 1. in princ. ff. de constit. pecun. & nihil magis congruit, fidei humanae, quam ea, quae plauerunt custodiri l. 1. in princ. & l. iurisdictionum, §. prator ait, ff. de pac. & l. non minorem, C. de trans. quod si in rebus temporalibus receptum est, multo magis in spiritualibus, sicuti est Sacramentum matrimonij, est obseruandum, nam quae procedunt, inquit, Dominus, de labijs meis irrita non faciam, Psal. 88.

3 Proinde sponsus, qui recusat sponsam in uxorem ducere, debet moneri, & modis omnibus induci, ut fidem promissam seruet, cap. 2. in princ. de spons. & quamuis non praestiterit iuramentum, tamen mortalis culpa reus intelligitur, si consensum coniugalem praestare nolit, D. Thom. in 4. dist. 17. q. 2. col. 1. Imol. in l. Titia in fin. princ. de verb. oblig. cum alijs adductis a Dida. Couar. in Epitom. lib. 4. decretum par. 1. cap. 4. in princ. num. 2. & si quis in sponsalibus iurauit, potest etiam praecise cogi, ut contrahat matrimonium, ut quibusdam videtur per cap. ex literis Siluani, de sponsal. & ita post alios, quos refert intelligit, Couar. in d. c. 4. n. 3. & Hier. Gabr. in consil. 159. num. 1. lib. 2. sed idem Gabriel, in consil. 186. num. 2. eod. lib. sibi ipsi contradicit, ait enim sponsus posse moneri, & excommunicari per d. cap. ex literis, sed non praecise cogi, per cap. requisit, eod. tit. & hanc

sententiam tuetur Ferret. conf. 171. qui obiectis copiose respondet, & huic sententiae idem etiam Couar. in Epitom. d. lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. in princ. num. 5. videtur assentire, ut paulo post subiicitur, sed ipse eod. loco n. 1. & 2. cum Host. Abb. & alijs censuit sponso, per censuram Ecclesiasticam posse compelli ad contrahendum matrimonium, etiam si sponsalia sine iuramento contracta fuerint, & quidem sponsalia sine iuramento contracta, non possunt dissolui etiam si postea fuerint alia contracta cum iuramento, nam adhuc sponsus tenetur primam ducere, Inn. Andr. Prapof. & alij in c. sicut de spons. nam sponsalia in matrimonium non transeunt, ex eo quod iure iurando confirmantur, Diu. Thom. in 4. dist. 28. q. 1. & iuramentum contrarium priori promissioni, quae obseruari debet, est temerarium, Butr. Abb. & Boich. in c. veniens, de iure iurand. & Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. in princ. num. 3.

4 Sed quod diximus sponso posse cogi ad contrahendum matrimonium, sane intelligitur, quando causa rationabilis non impedit, dicto ca. ex literis Siluani, de spons. & si promissio facta sit sine iuramento facilius debet a censuris abstinere, & ideo leuior causa potest sufficere, ut non compellatur, Abb. in c. requisit in fine de sponsalibus, & Prapof. in c. 1. n. 12. declar. 6. de pac. Syluest. in summ. in verbo sponsalia quaest. 4. n. 4. qui ex sententia Diu. Thom. dicit in foro contentioso non esse locum coactioni, nisi interpositum sit iuramentum, sed Ecclesiam pro peccato iniungere poenitentiam, & sequitur Gabriel in d. consil. 186. n. 9. & 10. qui etiam n. 11. subiungit hanc opinionem esse probabilior, quia iura quae loquuntur de censura Ecclesiastica, de iuramento faciunt mentionem, ut in d. c. ex literis Siluani, & c. commissum, & c. requisit, & cap. sicut de spons. quam opinionem sentit etiam gloss. in d. c. requisit, & cum auctoritate D. Thom. magis communi attestatur Gabriel, & dicit sequendam esse, praesertim ad istum effectum, ut qui recusat contrahere matrimonium, possit moneri, non autem per censuram Ecclesiasticam cogi, ut eodem n. 11. subiunxit, & hanc opinionem licet ipse non dixerit communem etiam profitetur, Aret. in l. Titia in princ. col. 2. de verb. oblig.

RESOLVT. CCCCXXI.

- 1 Causa legitima non est si sponsus non possit cogi ad contrahendum matrimonium, si sponsa dotem soluere non potest, sed limitatur, num. 2.

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum, si sponsa dotem promissam soluere non potest.

1 **I**lla autem causa non videtur rationabilis, ut sponsus non possit per censuram Ecclesiasticam compelli, quod sponsa sit inops, & dotem dare non possit, non solum si sponsus, cum sponsalia contraxit, cognouit eius inopiam, sed etiam si sponsa tempore sponsaliorum erat diues, & postea inciderit in paupertatem, ut colligitur ex c. de illis de condit. appof. Ioan. Ant. de Butr. Imol. & alij in ca. quemadmodum de iure iuran. & Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. cap. 5. in princ. n. 4. quod sane intelligitur nisi sponsus promiserit se ducturum sponsam in uxorem si dotem sibi dederit, ut in dicto c. de illis, qui est communis intellectus, ut Couar. subiunxit, d. c. 5. in princ. n. 4. & sequitur Menoch. conf. 386. num. 3.

RESOLVT. CCCCXXII.

- 1 Sponsus an possit excommunicari dum nolit matrimonium contrahere.

2 Matri-

- 2 *Matrimonium metu contractum nullum est.*
- 3 *Sponsus excommunicatus ex quo nolit matrimonium contrahere, absolvens est licet pertinaciter contrahere recuset.*
- 4 *Contritus qui non est, absolui non potest.*
- 5 *Inuitus etiam quandoque absoluitur.*
- 6 *Iudex non ita debet metum inferre sponso ad matrimonium contrahendum, ut consensus desinat esse liber.*
- 7 *Coactio non debet esse precisa, sed moderata dum à Iudice fit ad hoc, ut sponsus matrimonium contrahat.*
- 8 *Ecclesia debet à censuris abstinere, quando ex matrimonio verisimiliter scandalum oriri potest.*
- 9 *Causa an sit iusta excommunicandi, in Iudicis arbitrium remittitur.*
- 10 *Iudicis arbitrium debet esse rationale.*
- 11 *Iudex quando arbitratur rationabilem esse causam ut à censuris absteat.*

Iudex Ecclesiasticus qualiter se conformare debeat circa decretum ad cogendum ad contrahendum.

- A**d tria animaduertere debet, antequam interponat decretum ad contrahendum.
- 1 Primo est animaduertendum sponsum posse quidem moneri, & excommunicari, non autem precise cogi ad contrahendum matrimonium, quia libera debent esse matrimonia cum locum, & c. Gemma de spons. & l. Titia de verb. obl. nemo precise cogi debet, ut consentiat, quia metu contractum matrimonium, etiam si præcesserint sponsalia voluntarie contracta, nullum est ut euidenter colligitur ex dicto c. requisit, & ibi not. Card. & Abbas nu. 2. de spons. & Fortun. Garfia in c. 1. n. 3. de pact. & Tason. in l. stipulet nu. 8. de verbor. obligat. & Ferret. conf. 171. per totum, & Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. parte prima dicto c. 4. in princip. num. 5. & Gabar. dicto conf. 186. num. 2.
 - 3 Ex hoc autem deducitur, quod si quis fuerit excommunicatus, ut metu censuræ Ecclesiasticæ ad contrahendum matrimonium possit induci, & is pertinaciter recuset, etiam si non petat, debet absolui, ut scribit Archidiaconus in c. raptor. 27. q. 2. & not. Ioan. Andr. in dicto c. ex literis il. 2. in verbis extremis, & Anchar. n. 5. & Ant. de Butr. n. 1. in fine, & Præpos. in fin. & Boich. in c. 2. num. 2. & in dicto c. requisit in fin. de spons. & Gabr. in dicto conf. 186. n. 3. lib. 2. Neque obstat, quod non contritus non possit absolui, Rota decil. 13. de sentent. excomm. in antiq. quia imò interdum inuitus etiam absoluitur non tanquam à culpa, sed tanquam à pena, D. Thom. in 4. dist. 18. quæst. ult. art. 2. quem sequitur Io. Andr. in c. 1. de sentent. excomm. lib. 6. & Abbas in ca. ab excommunicatione num. 20. de rescriptis, qui dicit hanc esse communem, & verissimam opinionem.
 - 6 Secundo est animaduertendum, quod metus à Iudice non ita debeat sponso inferri, ut consensus desinat esse liber, ut colligitur ex dicto c. 2. in fine, & in dicto c. requisit in fine de spons. nam nuptiæ per metum contractæ infelices, & perniciosos pariunt exitus, ut dicitur in his iuribus, & in cap. cum dotem eodem titulo, cum enim inuiti coniugio copulantur ad fornicarios, adulteros, & nefarios concubitus facile prolabantur, & coniunctio animorum, quæ in copulandis nuptiis ad liberorum procreationem, & educationem potissimum desideratur per metum distrahitur, ut per Franc. à Victoria sacre Theologiæ egregium professorem scribit Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. dicto c. 4. in princip. nu. 4. & Gabriel dicto conf. 186. in fine lib. 2. Unde coactio non debet esse precisa, sed moderata, & si Iudex viderit sponsum, vel sponsam reluctantem, ita ut non possit induci ad præstandum liberum consensum, magis debet uti admonitione, quam exactissima expulsiōe, Fortun. Garfia in cap. 1. num.

30. de pact. & Couar. dicto cap. 4. num. 5.
- 8 Tertio animaduertendum, quod Ecclesia debet à censuris abstinere, quando ex matrimonio verisimiliter scandalum oriri potest, ne illud in perniciem contrahentium conuertatur dicto c. 2. in fine, & dicto c. requisit, & dicto ca. locum de spons. & hoc quidem pendet ex arbitrio Iudicis, ut discernat an causa sit rationabilis excommunicandi, an non, ut tradunt Card. & Ant. de Butr. in dicto c. ex literis, il. 2. n. 11. & Abb. num. 8. & Boich. in dicto c. requisit in princip. & Præpos. num. 2. & alij, & Gabriel dicto conf. 186. nu. 8. lib. 2. proinde Iudex potest eum compellere non precise, sed cautius, quem videt ex sua simplicitate titubantem, non eum, quem cognouit constanti animo reluctantem, ut Fortun. explicat in dicto c. 1. num. 30. de clarat. 6. de pact. quem sequitur Gabriel dicto conf. 186. num. 14. & quidem arbitrium Iudicis debet esse rationale, Præpos. in c. nunc autem num. 2. in fine, 21. dist. quod probatur etiam ex l. si sic legatum de leg. 1. & l. si libertus ff. de oper. lib. Purpur. conf. 581. num. 27. Albenf. conf. 69. nu. 5. & conf. 92. n. 66. & seq. lib. 2. & in proprijs terminis Gabr. in conf. 159. num. 4. lib. 2.
- 11 Quinimò Iudex tunc debet arbitrari rationabilem esse causam, ut à censuris absteat, quando ex matrimonio subsequuto verisimiliter homicidium, adulterium, & aliud maius malum oriri potest dicto ca. 2. in fine, & dicto c. requisit in fine de spons. & Doctor. utrobique, & Alex. in conf. 12. num. 5. vers. 4. lib. 2. & Gabriel dicto conf. 159. num. 5. qui etiam n. 6. & infra subiungit huiusmodi causam esse euidentissimam, & hanc præsumptionem futurorum malorum vehementem esse oportere.
- 12 Verum enim verò si Iudex ex disparitate conditionis personarum, & diuturna lite, & articulis in actis productis à mala de moribus sponsæ à sponso concepta opinione percipi possit, excommunicationem relictoriam fore, tutior est sententia, ut absteat, nam ex causa etiam leuissima veluti propter obstinatum propositum alterius in contradicendo, Ecclesia potest, & debet dissimulare, coactionem non esse faciendam, etiam si in sponsalibus accesserit iuramentum, ut scribit Collect. in dicto c. 2. col. 2. vers. credo tamen, quod Ecclesia de spons. & sequitur Gabriel in dicto conf. 186. num. 4. & seq. lib. 2.

RESOLVT. CCCCXXIII.

- 1 *Sponsus an possit cogi ad contrahendum matrimonium, si secunda contraxit sponsalia ex quibus copula interuenit, & num. 2. & 4.*
- 3 *Quod semel placuit, amplius reprobari non potest.*
- 5 *Sponsalia de futuro per copulam subsequutam de iure antiquo transibant in sponsalia de presenti.*
- 6 *Matrimonium ut rite contractum intelligatur, sunt seruanda requisita Sac. Trident. Concil.*

Coactio ad contrahendum an cesset contractis secundis sponsalibus per sponsum, & secuta copula.

- V**idebatur affirmandum stante copula subsequuta, ut in puncto firmant S. Raymund. in summ. tit. de spons. §. 7. vers. septimus est, ubi allegat c. inter virum de sponsal. & cap. 1. de spons. duor. & reddit rationem nam ob copulam subsequutam superuenit maius vinculum signum matrimonij, S. Anton. in summa par. 3. tit. 1. c. 18. §. 1. vers. septimus quando maior in 4. dist. 27. q. 5. cal. 2. Couar. de spons. part. 1. c. 4. §. 1. num. 1. cum seqq. & num. 10.
- 2 Caterum negotio benè perpesso resolutum fuit esse attendenda prima sponsalia per text. in cap. sicut, ubi Abb. num. 1. de spons. & in c. de illis de sponsal. impub. Couar. dicto c. 4. num. 1. cum seq.

3 Quæ resolutio comprobatur, tam ex vulg. reg. quod semel placuit, amplius non potest reprobari. glos. in dicto c. de illis, quam ex aliis, qui prior est in tempore, potior est in iure, cap. qui prior de regul. iur. in 6. & ibi Doctor.

4 Quod verum esse dicitur etiam si secunda sponsalia essent iurata; prima verò non iurata, nam quis obligatur sub poena peccati mortalis observare prima sponsalia, & iuramentum in secundis prælitum non est observatorium uti fouens peccatum c. veniens de iureiurand. Abb. in d. c. sicut n. 7. Couar. dicto c. 4. n. 3. & Deus nullam differentiam facit inter iuramentum, & simplicem loquelam, Abb. in dicto c. ex literis il 2. num. 3.

5 Et ad primum partis obiectum respondetur, illud verum esse ante Sacrum Concilium Tridentinum: tunc etenim sponsalia de futuro per copulam subsecutam efficiebantur sponsalia de presenti, & transibant in matrimonium c. is qui de sponsal. Grassi. decis. aur. p. 1. lib. 2. c. 82. num. 4. & in isto tempore sunt intelligenda iura, & doctrinæ in contrarium allegatæ: Sed hodie cum per Sac. Concil. Trident. de reformat. matrimon. sess. 24. cap. 1. disponatur, omnia matrimonia irrita, & nulla habenda esse quæ aliter quam præsentem Parochos, & duobus, vel tribus testibus contracta reperiantur, de quo Surd. conf. 364. num. 5. non possunt attendi secunda sponsalia, licet sit secuta copula, ex quo cessat præsumptio maritalis affectus, nec possit præsumptivè dici matrimonium, sed prima sunt omnino observanda secundum Nauarr. in Manual. c. 22. num. 26. & 28. c. 25. n. 144. & conf. 38. de sponsal. Mascard. de probat. vol. 1. quæst. 10. num. 70. cum seq. Henric. in summ. Theol. moral. lib. 11. de matrim. c. 13. n. 3. Gregor. de Valent. super D. Thom. tom. 4. disput. 10. q. 2. punct. 4. Sylu. in verb. sponsalia num. 4.

Corroboratur hæc responsio, nam dicta copula quamvis maritali affectu subsecuta sit, dicitur post dictum Sac. Concil. Trid. fornicaria secundum Henric. in dicto c. 13. n. 3. & alios Doctores supra citatos.

RESOLVT. CCCCXXIV.

- 1 *Causa rationabilis non est ut sponsus non possit cogi ad matrimonium contrahendam, quia copula interuenit, & proinde odia inimicitie ortæ sunt, & num. 2. & 3.*
- 4 *Copula carnalis ubi in personas sponsi, & sponsæ concurrat sponsalia confirmat.*
- 5 *Spiritualia non recipiunt rectam æstimationem.*

Causa rationabilis an sit cur sponsus per censuras non possit compelli ad contrahendum matrimonium si cum sponsa concubuit, & ob id odium inter eorum consanguineos ortum fuerit.

- 1 **S**i sponsalia cum iuramento sint contracta, & sponsus cum sponsa concubuerit, & ob id inter eos, & consanguineos odium, & inimicitie fuerint exortæ, hæc iusta causa censeri non debet, cur sponsus per censuram Ecclesiasticam non possit cogi sponsam ducere in uxorem, quia hoc odium non est huiusmodi, ut sit timor futuri homicidii, vel adulterij, vel seditionis inter consanguineos si matrimonium sublequatur.
- 2 imò magis est verisimile, quod ex nuptijs sequatur reconciliatio, ut ex facto respondit Gabriel conf. 159. n. 12. & seq. lib. 2. & in ea causa in sacro Auditorio ita decisum fuit apud fel. record. Clem. VIII. tunc temporis sacri Palatii Apostolici Auditorem in Valent.
- 3 matrimonij die 6. Februarij 1579. nam Domini arbitrati sunt causam inimicitiarum ex parte sponsi præsentiam non esse talem, ut à coactione sit abstinendum, quia huiusmodi inimicitie ex eo fuerunt ortæ, quod sponsus recusauit cum sponsa contrahere matrimo-

nium, & si matrimonium sublequatur, timor scandali cessabit, quia sponsa confidit, & nisi sponsus compellatur ex dolo suo, commodum reportabit, tum quia sponsam deslorauit, tum quia fidem non adimpleuit.

4 Et ubi interuenit copula carnalis, illa utique confirmat sponsalia de futuro, Anton. de Butr. in c. a nobis de sponsal. impuber. Stephan. de Gaeta in repetit. ca. ad limita n. 102. 30. quæst. 1. Imò hoc casu probatur confirmatio sponsaliorum de futuro post copulam contractam, ex quo apparet magis enixa voluntas, ita ut recedi non possit, & licet Rota in decis. 497. dicat, quod in illo casu interuenit iuramentum, tamen principaliter se fundat in copula carnali ad evitandum scandalum, quod multò magis procedit in hoc casu propter filij natiuitatem ad evitandum scandalum.

5 Nec potest absolui præstando interesse, quia sumus in spiritualibus, quæ non recipiunt rectam æstimationem iuxta notata in cap. coram de officio delegati, ita singulariter limitat Innoc. in cap. causis de elect. & ibi Abb. n. 11. idem Abb. in dicto ca. ex literis num. 6. Iaf. in l. si pecuniam in 5. not. num. 3. ff. de condit. ob caus. Riminal. Jun. in conf. 538. n. 30.

PRAXIS ORATORIA PVBLICA & Priuata.

RESOLVT. CCCCXXV.

- 1 *Oratorium dicitur ab orando.*

Oratorium unde dicatur.

- 1 **R**espondetur Oratorium dici ab orando, precesque Deo offerendo, ut operi conueniat nomen, cum enim populorum deuotio frequens esset propter eorum commoditatem vsum est plura loca constitui ad orandum: largo modo omnis Ecclesia potest dici Oratorium, dicit enim Dominus, domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam, &c.

RESOLVT. CCCCXXVI.

- 1 *Cappella quando non sit de Ecclesia.*
- 2 *Campanile conceditur Ecclesia.*
- 3 *Oratoria quando dicantur publica.*

Oratorium publicum qualiter à priuato discrepet.

In hac quæst. respondendum existimari cum decis. Rotæ in vna Licien. Cappellæ 5. Decembris 1588. coram Eminentissimo Cardin. Mantica, cuius tenor est. Dubitatur an sententia lata à Reuerendissimo Neritonensi contra Reuerendissimum Episcopum Licien. sit exequenda.

- 1 Et conclusum fuit eam esse exequendam, quia de iustitia constat; Nam Cappella de qua est controuersia, non est Ecclesia cum non sit consecrata, neque dotem habeat constitutam, ut requiritur c. nemo il primo de consecrat. dist. 1. Feder. de Sen. conf. 130. & ideo dicitur, priuatum Oratorium cum in Solo Monachorum sit constructum, & eorum adibus incorporatum, & ad illud non nisi per ades in quib. hospitium est constitutum, datur accessus, quod indicium est certum ad demonstrandum hoc esse priuatum Oratorium, adibusque coniunctum, & ideo non minorem probationis fidem quam instrumentum continet l. iudicia C. de vendit. & l. vlt. C. de probat. Quamobrem cum Cappella sit Monachorum, consequens est fidelium oblationes eis acquiri c. 1. & ibi not. Abb. n. 1. de stat. Monachorum cap. nimis. & ibi Doct. omnes de excessibus Prælatorum. Dec. conf. 148. num. 1.

2 Neque

2 Neque obstat, quod in quibusdam scripturis antiquis dicatur hanc Ecclesiam esse de proprietate Episcopi, & habuisse campanam in turri, quæ vulgo dicitur campanile, quod Ecclesie tantum non etiam priuato oratorio conceditur c. patentibus, & ibi not. Abb. de priuileg. idemque Abb. in c. inter dilectos num. 8. de donat. quia à Dominis fuit responsum has scripturas, non esse in forma probanti, neque constare de huius Capellæ identitate, neque verisimile esse hanc Ecclesiam fuisse, cum nullus omnino pronuntius demonstratur, neque apparet vlla collatio, neque vnio probatur.

Neque testes Episcopi deponunt huiusmodi Ecclesiam ante miracula habuisse Turrem, seu Campanile, & quamuis adesset aliqua Campanella, non sequitur, quod oratorium dici non possit Abbas per illum text. in dict. c. parentibus in 2. not. de priuileg. & in dicto cap. cum inter dilectos num. 8. de donat.

Neque etiam refragatur, quod testes dicant se vidisse in eo loco Missam celebrari in die S. Ioannis, quia ex eo, quod interdum Missa celebratur non desinit esse Oratorium c. vlt. & ibi not. Abb. de censibus, idemque Abbas in cap. interdictos num. 8. de donat. Dec. dict. cons. 148. num. 1. vers. similiter.

Neque ad rem pertinent Episcopi noua visitationes, quia post miracula facta sunt, neque constat de scientia Monachorum, qui vitam degunt intra claustra Monasterij, quod longe distat ab Oratorio, & cum hæc visitationes fuerint liti exordium Monachorum possessioni non debent obesse, quia solo animo possessio retinetur l. 3. §. in admit-tenda ff. de acquirenda possessione, & l. licet. C. eodem.

Similiter non obstat, quod Episcopus hunc locum instruxit, & altare construxit, quia hoc etiam post miracula, & oblationes fidelium fecit.

Neque obstat, quod Episcopus fundatam habeat intentionem ex iure communis, quia Monachi sunt exempti, & de priuilegio exemptionis constat ex actis, vt requiritur c. cum persona de priuileg. lib. 6.

Et vltra hanc decisionem latius videas Marital. de immuni. Eccles. c. 34. §. 4. vbi declarat, quando Oratoria dicantur publica, & quando priuata.

RESOLVT. CCCCXXVII.

1 Parochus habet intentionem fundatam super oblationibus, & qui respectu oblationum imagini pñtæ factarum n. 2. nisi intuitu imaginis essent factæ num. 3.

Oblationes factæ Oratorio, an Rectori, querantur, quando sunt intuitu imaginis eiusdem Oratorij.

1 Licet, vt plures scripsi litteras, oblationes acquiri Parocho, ex quo habeat intentionem fundatam de iure communi super omnibus obuenientibus spiritualibus contingentibus intra limites suæ Parochiæ, vt per Ioan. Andr. & Hostien. in cap. Pastoralis de his, quæ fiunt à maiori pan. Capituli.

2 Quod procedit, etiam respectu oblationum, quæ fiunt imagini pñtæ in Capella, seu Oratorio existente intra limites Parochialis Ecclesiæ, vt pluries memini fuisse dictum in Curia Archiepiscopi Neapolitana.

Nam iste quoque acquiruntur Rectori dictæ Parochialis, vt tradunt Hostien. Butr. Abb. & alij in rubr. de Parochiis supra dicta scilicet ratione, quia oblationes ei debentur iure Parochiæ, vt dicit text. in ca. quia Sacerdotes, & in c. Sanctorum 10. quæst. 1. Idem tenet Abb. in c. dilectus col. 2. de success. ab intest. vbi dicit, quod omnes oblationes, quæ fiunt in aliqua Ecclesia non curata existenti intra Parochiam, quocumque in loco ea sita sit, debentur Rectori dictæ Parochialis.

Quod etiam probatur in d. c. pastoralis in princ. & ibi notant Butr. & Abb. in 2. not. de his, quæ fiunt à Prælat. vbi quod oblationes, quæ fiunt imaginis exi-

stenti in aliqua Capella, non debentur Sacerdoti, cuius est Capella, seu Altare, sed Rectori Parochialis Ecclesiæ, in cuius Parochia existit illa Capella, seu Altare; Hoc etiam voluit Abbas in c. quoniam de decim. in primo not. per illum text. vbi expressè excludit Episcopum, & laicos à perceptione oblationum, & quod huiusmodi oblationes pertineant ad Rectorem est decis. Cappell. Tolos. vbi 483. Adden. plures alios cumulant, & de communi testantur Maluet. in tract. de oblation. dub. 4. n. 46. Soccie. in libell. 18. num. 4.

3 Limitatur tamen supradicta conclusio, quoties apparet oblationes fuisse factas intuitu imaginis existentis intra Oratorium, tunc enim non Parocho, sed ipsi Oratorio queruntur, in c. dilectus de officio Ordinarij, Socce. de oblationibus lib. 18. q. fin. Att. in ca. 2. de successione ab intestato cap. pastoralis de suis, quæ fiunt à Prælati, sine cons. c. Genuen. in Praxi ca. 72. n. 14. Marefcott. lib. 2. quæst. 42.

In dubio tamen præsumuntur factæ intuitu imaginis oblationes, quæ fiunt in Capella, vel Oratorio, sito intra Parochiæ fines non Oratorio, sed ipsi Parochiali adiacantur, verum videtur militare exceptio in superiori capite allata, Decius enim declarat si imago esset in aliquo Oratorio intuitu, cuius fierent oblationes, quod cederent Oratorio, in dubio tamen videtur habere locum prima opinio, quæ mihi placet absolute, tum propter auctoritates supra allegatas, tum etiam quia sicut noualium decimæ debentur Eccles. in cuius Parochia surgunt, ita etiam seruandum de oblationibus, quæ decimis æquiparantur.

RESOLVT. CCCCXXVIII.

- 1 Oratorium venit sub nomine Ecclesiæ.
- 2 Priuilegia concessa Ecclesiæ competunt Oratorio.
- 3 Restitutio competit Oratorio sicut, & Ecclesiæ.
- 4 Beneficium l. vnic. C. quando Imperator competit Oratorio.
- 5 Confugiens ad Oratorium gaudet immunitate Ecclesiæ.

Ecclesiæ sub nomine, an veniat Oratorium, ita vt priuilegia concessa Ecclesiæ illi suffragentur.

1 Respondetur Ecclesiæ sub nomine venire Oratorium, quando illud auctoritate Episcopi est erectum, quia sub tali significatione comprehenditur omnis locus pius Episcopi auctoritate erectus Summ. Bullar. in verbo alienatio nu. 28. Filliucc. de stat. Clericorum tract. 44. c. 4. num. 19. Nouarius in suo opusculo noui iur. Pontific. conclus. 1. n. 2. sub tit. de alienatione rerum Ecclesiæ, & in prax. elect. for. quæst. S. 3. sect. 2. in vltim. impress. Neap.

2 Taliter, quod in hoc casu omnia priuilegia concessa Ecclesiæ extenduntur ad huiusmodi oratoria, ad instar extenduntur ad hospitalia l. omnia C. de Episcop. & Cler. §. fin. Auth. de Eccles. titul. Clem. quia contigit, & ibi Glof. & Io. Andr. de Relig. Dom. fusè Nouarius, qui plures illationes iuxta morem adducit in dicto nouo, & amplo tract. de elect. & variat. fori q. 54. a n. 3. vsque ad n. 9. sect. 2. in vltima impress. Neap.

Et hinc interdicto ingressu Ecclesiæ, dicitur interdictus ingressus oratorij, Couar. in Clem. alma mater de sentent. excomm. in 6.

3 Et restitutio in integrum competens Ecclesiæ, competit etiam Oratorio, & solemnitas requisita in alienatione rerum Ecclesiæ, requiritur etiam in venditione bonorum Oratorij, & legatum factum Oratorio, dicitur pium, sicuti legatum Ecclesiæ relictum, pium quoque appellatur, sicq; etiam, vbi illud relinquatur pro refectione Oratorij, vel Cappellarum, pium quoque nuncupabitur legatum, Thomas in tract. de vlt. volunt. tract. 10. cit. 1. cap. 20. Nouarius in d. tract. de elect.

elect. & variat. Fori. q. 51. nu. 22. sect. 2. refectio siquidem Ecclesiarum, Cappellarum, siue Oratoriorum, dicitur pium opus.

- 4 Et Oratorio competit beneficium, l. vnic. C. quando Imper. inter pupill. & vid. sicuti competere Ecclesiæ, & alijs pijs locis, Thesaur. dec. 177. Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. cap. 66. & omnes scribentes in Const. Regni statuimus de offic. magistr. Instituti.

Inde etiam tractauit in Prax. resol. 11. tom. 2. si Episcopi consensus requisitus in ædificatione Ecclesiæ, sit necessarius quoque in erectione Oratorij, vt ad id nouissimè nos allegat Nouarius in opusc. iur. Pontific. concl. 1. sub tit. de ædificatione, siue Monasteriorum, erectione, ex cuius dictis nu. 4. facias conclusionem in dubio Oratorium auctoritate Episcopi erectum fuisse.

- 5 Et tandem ideo meritò videmus, quod confugiens ad Oratorium Episcopi auctoritate erectum gaudet immunitate, ac si ad Ecclesiam confugiat, vt post antiquos Io. firmarunt Summista in verbo immunitas, German. de Sacror. immunit. lib. 3. c. 16. nu. 29. & 30. Card. Tusc. conclus. 9. n. 15. lit. E. Suarez de stat. Relig. lib. 3. c. 9. nu. 10. Azor. in Sum. moral. par. 2. c. 8. q. 3. & alij omnes moderniores vno ore.

PRAXIS EPISCOPI TITVLARES.

RESOLVT. CCCCXXVIII.

- 1 Episcopi titulares appellantur vagabundi per S. C. T.

Quid disponat S. C. T.

- 1 Sacrum Conc. T. sess. 14. c. 2. ita censuit, & quoniam nonnulli Episcopi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt Clero carentes, & populo Christiano, cum ferè vagabundi sint, & permanentem Sedem non habeant, non quæ Iesu Christi, sed alienas oues in scio proprio Pastore quærentes, dum per hanc Sanctam Synodum, se Pontificalia officia in alterius Diocesi, nisi de loci ordinarij expressa licentia, & in personas, eidem ordinario subiectas primum exercere prohibitos videat in legis fraud. & contemptum, quasi Episcopalem Cathedram in loco nullius diocesis sua temeritate eligunt, & quoscunque ad se venientes, etiam si suorum Episcoporum, seu Prælatorum litteras commendatitias, non habeant Clericali characterè insignire, & ad Sacros, etiam presbyteratus Ordines promouere præsumunt, quo ex plerumq; fit vt minus idonei, & rudes, ac ignari, & qui a suo Episcopo, tanquam inhabiles, & indigni reiecti, fuerunt ordinati, nec diuina officia peragere, nec Ecclesiastica Sacramenta rectè valeant administrare. Nemo Episcoporum, qui titulares vocantur, etiam si in loco nullius Diocesis, etiam exempto, aut aliquo Monasterio, cuiusvis ordinis sederint, aut moram traxerint vigore cuiusvis priuilegij, sibi de promouendo, quoscunque venientes pro tempore concessi alterius subditum, etiam prætextu familiaritatis continuè commensalitatatis suæ, absq; sui proprii Prælati expresso consensu, aut litteris dimissorijs, ad aliquos Sacros siue minores Ordines, vel primam tonsuram promouere, seu ordinare valeat. Contrafacientes ab exercitio Pontificalium per annum taliter verò promotus, ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

RESOLVT. CCCCXXIX.

- 1 Episcopi titulares, qualiter sunt creandi.

Episcopi titulares, qualiter hodie creantur.

- 1 Plus V. post publicationem Conc. Trid. Decreto suo Consistoriali sancit huiusmodi Episcopos non esse creandos, neque suffraganeos dandos, nisi Ecclesijs Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus 200. aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possint.

RESOLVT. CCCCXXX.

- 1 Episcopi titulares ordinantes aliquem, etiam familiarem, absque licentia proprii Ordinarij, sunt suspensi per annum ab exercitio Pontificalium.
2 Episcopus non potest ordinare aliquem in aliena diocesi, absque licentia Episcopi ipsius.

Titulares Episcopi ordinantes absque licentia proprii Ordinarij, sunt per annum suspensi ab exercitio Pontificalium.

- 1 Episcopi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, qui titulares vocantur in quocunque loco, etiam quantumvis exempto, & nullius Diocesis, quem promoueat ad quemcunque ordinem, etiam primam tonsuram, cuiusvis priuilegij, etiam familiaritatis prætextu sine licentia ipsius proprii Ordinarij, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi, sic decidit Conc. Trident. sess. 14. de reform. c. 2. tenent Leon. in Thesaur. fori Ecclesiastici par. 3. c. 8. n. 16. p. 1. c. 4. n. 24. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 6. Henric. in Summ. lib. 14. c. 17. §. 3. in fine litt. A. Galett. in marg. casuum conscientiar. verbo Episcopus pag. 100. col. 1. Nos in Praxi fori Ecclesiast. resolut. 495. in notabilibus, de materia Episcoporum, n. 1. in 2. edit.

- 2 Inde Episcopus ordinans in aliena Diocesi, absque licentia expressa ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi personas non subditas, suspenditur à Pontificalibus, ita decidit Concilium Trid. d. c. 2. Salzed. de Bernardin. in pract. c. 26. Glos. sine licentia sui præsulis vers. 3. casus est Tolet. in Summ. lib. 1. ca. 89. vers. 3. Henric. in Summ. lib. 3. de excomm. c. 38. §. 1. vers. 1. Campanill. in diuers. iuris Canon. rubr. 6. c. 1. num. 2. & rub. 9. cap. 1. per totum. Valasc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 43. num. 15. Bonacin. de censur. disp. 3. q. 6. punct. 5. num. 21.

RESOLVT. CCCCXXXI.

- 1 Episcopi, tam titulares, quam non, prohibentur munus eorum exercere in aliena diocesi, absque licentia Ordinarij.
2 Episcopus alienus conferens ordines in loco exempto, tenetur assequi licentiam superioris loci exempti, & illius Episcopi intra cuius fines locus exemptus extat.

Titulares Episcopi ordinantes exemptos, an incidunt in pœnas Sac. Concil.

- 1 N edum Episcopi titulares prohibentur id agere, verum etiam, qui non sunt titulares extra suam Diocesis, munus suum exercere non possunt, nec absque licentia Ordinarij loci ordinare personas, quæ nõ sunt subiectæ illi Ordinario, nisi habeant dimissorias generales à suis Ordinarijs, ita Concil. Trident. sess. 6. de reformat. c. 5. Nauarr. consil. 69. de sentent. excommunic. Cened. ad decret. collect. 52. num. 1. Henric. in Summ. part. 2. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine iuncto comment. littera S. Salzed. de Bernard. in pract. c. 26. litt. A. Curtier. Canon. lib. 1. ca. 26. n. 26. Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 12. nu. 17. Praxis Episcopalis par. 1. verbo Archie-

Archiepiscopus num. 2. pag. 16. & par. 2. verb. Episcopus pag. 45. Petr. de Ledesm. in Summ. part. 1. de Sacrament. ordinis. cap. 8. conclus. 4. dub. 4. Bonacina de censur. disput. 3. quest. 6. puncto 3. num. 25. Armend. in addit. ad recap. legum. Nauarr. in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 68. Praxis nona Episcopalis par. 1. cap. 1. num. 46. pag. 35. Campanil. dicto cap. 5. num. 6. si tamen contra prohibitionem, de qua per Conc. Trident. in dict. cap. 5. Ordinario proprii Episcopi extra Territorium fiat, valida erit, licet puniri possit, ut resoluit Henricus lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine littera S. & Vgolin. de potest. Episcopi cap. 4. §. 14. n. 2.

2 Episcopus alienus non valens conferre ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus est constitutus, ita dicimus decum in prax. for. Ecclesiast. post resolut. 495. in notabilibus de materia Episcop. Gallert. in marg. causum conscientia, verb. Episcopus pag. 100. colum. 2. Armend. d. loco num. 35. vbi num. 68. refert etiam decum, non posse Episcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iurisdictionis, non Episcopi, sed inferioris vocatum, tamen ab ipso inferiore sine licentia Episcopi, intra cuius Diocesis fines esset locus ille, etiam si ille inferior praterderet exemptionem vocare Episcopum, quem maluerit administrandum Sacramentum confirmationis, dummodo locus istius exempti sit intra fines Diocesis alicuius, ita ut non sit nullius, quia tunc non posset, non tamen, me latet verba illa posita in d. cap. 5. Concil. Trid. ibi ordinarij loci intelligenda de Episcopo, in cuius Diocesi locus est constitutus, & non de Prælato inferiori, & iam exempto si fides adhibenda sit, ita decum attestanti.

Et nec etiam Episcopus alienus potest a Patriarcha induci ad subeunda munera Pontificis in Diocesi alicuius Episcopi suffraganei, nisi de ipsius licentia, quod etiam decum referunt idem Galet. d. verb. Episcopus, & Nos in prax. vbi proximè, nec Archiepiscopus hoc ipsum facere potest, eam cum eadem prohibitionem, quæ est penes Episcopum comprehendatur, quoad materiam, de qua agimus, ut resoluit Praxis Episcopalis. Zerola part. 1. verb. Archiep. verl. ad secundum.

RESOLVT. CCCCXXXII.

- 1 *Tonsuræ collatio. concernit iurisdictionem voluntariam.*
- 2 *Episcopi titulares conferentes primam tonsuram, absq; licentia proprii Ordinarij, an incident in penas S.C.T.*

An Titulares Episcopi conferentes primam tonsuram, absque licentia proprii ordinarij incident in penas S. C.

1 **C**um conferre primam tonsuram concernat iurisdictionem voluntariam ad latè tradita per DD. in cap. cum nullus, de temporibus ordinationum in 6. Gemin. in cap. fin. de officio legat. latè Gratian. in decis. 98. qui allegat Syluest. in Summ. verb. iurisdictione, dicebatur non incidisse in suspensionem per annum ab exercitio Pontificalium quendam Episcopum, qui primam Clericalem tonsuram contulerat, absq; proprii Ordinarij licentia.

Idque corroboratur, ex quo verba Concilii clara videntur, illis verbis Pontificalia exercere, & certum est in collatione primæ tonsuræ non requiri Pontificalium exercitium, ex quo in ministerio Sacrorum Ordinum, solummodo fit collatio ab Episcopis celebrantibus diuina officia indutis vestibus Pontificalibus, & propterea requiritur consensus Diocesani, Glos. in Clem. fin. de priuileg. Abb. in cap. ex tuarum, de auctoritate, & vsu pallij. Conarruu. var. resolutionum,

vbi etiam subdit, secus esse in prima tonsura, allegat Rebuff. de nominatione qu. 14. num. 9. Gratian. in citata decis. 98. num. fin.

Et quod in veris Episcopis sit facultas conferendi primam tonsuram eorum subditis extra propriam Diocesim, voluerunt Barbat. in cap. nouit. num. 18. de officio legat. Rebuff. vbi supra, qu. 14. num. 29. & 65. & in praxi beneficiari Rubrica de Ecclesiasticis. Henricus in Summ. lib. 3. cap. 6. §. 6. quem refert, & sequitur Bonacina de Sacramentis disput. 39. quest. vnica par. nu. 23. licet Campanil. in diuersorio Iuris Canonici, Rubrica 6. cap. primo nu. 2. contrariam sententiam tuteatur, quem refert, & sequitur Barbof. de potestate Episc. quest. 6. in fine.

RESOLVT. CCCCXXXIII.

- 1 *Pontificalium nomine, quæ veniant.*
- 2 *Pontificalium appellatione veniunt benedictio calicum, & corporalium.*
- 3 *Pontificalia insignia, quæ sint.*

Quæ veniant nomine Pontificalium ad effectum cognoscendi, quando titulares Episcopi illis vtentes incident in penas S.C.T.

1 **V**tile est scire quanam Pontificalium nomine veniant, & in primis Glos. verbo a Pontificalibus, in extrauagant. susceptis regiminis de elect. docet suspensum a Pontificalibus prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi alias, ut Pontifici permittitur, & a dependentibus ab eis, velut ab ordinum celebratione, foris Confirmatione Basilicarum, seu Virginum consecratione, & similibus, sic igitur suspensus, quamuis Missam priuatam celebrare non prohibetur, ut ex reg. text. in c. significauit, de corpore vit. post Sylu. & Nau. docent Henricus lib. 13. cap. 32. num. 2. Auila de cens. part. 3. disp. 2. dub. 2. concl. 10. aut alia facere, sine ornamentis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis officij competunt, ut baptizare, penitentias dare, & similia: Missa tamen Sacram, cum Mitra, & baculo celebrare non potest, ita Nos in Praxi fori Eccl. dec. 467. in prima impress. & resolut. 440. in secunda impress. vbi num. 3. asserimus sub hac suspensione, non prohiberi exercitium iurisdictionis Episcopalis, & post alios citamus. Vgolin. de censur. tab. 4. cap. 6. §. 6. num. 5.

2 Nec ab hac suspensione excusatur Episcopus si in aliena Diocesi inaduerter calices, vel corporalia benedicat, ita Praxis Episcop. part. 2. verbo Episcopi, verl. 2. loco in Thesaur. for. Ecclesiast. part. 3. cap. 8. num. 15.

3 Pontificalia insignia, quibus Episcopi vti possunt esse Mitram, chirotecas, baculum, dalmaticas, & sandalia, testatur Isidor. Moscon. in suo tractat. de mag. militantis Ecclesie p. 1. lib. 1. c. 8. verl. ornamenta, quibus doctissimus Campan. d. cap. 3. nu. 3. addit muzzetam, cappam Pontificalem, galerum, quem duplicis forme habere oportet, alteram, quo in solemnioribus equitationibus vtantur, alterum simpliciorum, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum iuxta modum in ceremoniali descriptum, lib. 1. cap. 3.

RESOLVT. CCCCXXXIV.

- 1 *Beneficia Episcopi titularis electi, non vacant.*
- 2 *Rota decisio refertur.*

An per promotionem ad Episcopatum titulem vacant beneficia.

1 **N**on vacare censuit Rota, cuius decisionis tenorem placuit hic inserere.

2 Pro-

- 2 Promotus ad Episcopatum titulem, non amittit beneficia, nisi per adoptionem pacificæ possessionis, & declaratio, quam ad styllum Curie dat, Abb. in cap. cum in cunctis, §. cum verò de electione, & quæ notat Rom. conf. 335. placuerunt Dominis in vna Panormitana pension. coram D. Fabio de anno 1548.

Et propterea in eadem fuit dictum, non obstante stylo, quod talis promotus pro retentione beneficiorum teneretur soluere annuatim, & quod tamen non esset locus extrauagant. Iulij Secundi, quod retentio beneficiorum concessa promotis, non suffragaretur literis non expeditis, quia ante adeptam pacificam possessionem, cum non vacent beneficia, talis promotus non eget illa retentione, & quia illa extrauagans, non annullat actum, quæ poena nullitatis non procedit, nisi in casibus expressis, l. & si quis, §. Diuus, ff. de relig.

RESOLVT. CCCCXXXV.

- 1 Titulares Episcopi non faciunt spolum.
2 Spolium quid sit.
3 Spolium Episcopi non constituitur ex bonis patrimonialibus, vel ex successione parentum, nec ex acquisitis intuitu Sacerdotalis Ordinis.

Titulares Episcopi, an faciant spolia.

- Quamuis à nemine reperiatur articulus iste discussus, & videatur casus omisus à Iure consultis: attamen nullam habere videtur difficultatem, quin Episcopi titulares nullum faciant spolum, nec eorum bona ad Sedem Apostolicam pertineant, & ratio colligitur ex definitione spolij, quod secundum subiectam materiam diffinitur à Nauarro de sponsal. Clem. §. 7. num. 5. vt sint bona à persona Ecclesiastica, vel redditibus eorum debitis, quæ non fuerunt ante obitum impensa, nec facta iure patrimonialia, nec quæ sita alii irrevocabiliter, vel quæ sita ex illicita negotiatione, diffinit Redoan. vbi supra quæst. 22. Molin. de iustitia disput. 147. fol. 824. & licet negatiuum. Azor. institut. moral. 2. par. lib. 8. cap. 2. qu. 1. verum enim est, quod omnia ea bona, quo Prælati, dum vixit, non distribuit, vel consumpsit, inter spolia computantur, quasi illis bonis morte fuerit spoliatus, vel quod illud spolum in dono defuncti relictum legitimo successoris referatur.
- 3 Ex cuius definitione colligitur Episcopum titulem, cum ipse careat bonis Ecclesiæ, & redditibus illius, nullum facere spolum, cum spolum Episcopi non constituitur ex bonis patrimonialibus, quæ ex legitima parentum, vel consanguineorum successione accipiuntur, vel donatione, vel legato, vel ex emptis, & comparatis ex his redditibus patrimonialibus, quia hæc omnia bona temporalia sunt natura sua, quorum successio ad legitimos Episcopi hæredes, vel ex testamento, vel ab intestato deferretur. Nec secundo, sub spolij nomine, comprehenduntur bona acquisita intuitu Sacerdotalis ordinis, vel personalis industria, seu artificij: in his enim Prælati habentur, ac personæ seculares, illorumque administrationem absolutam consequuntur, ex cap. placuit, cap. quicumque 12. quæst. 3. cap. sicut 12. quæst. 1. cap. quia hos, de testament. vbi Couarr. in cap. 1. num. 3. adeo, vt liceat ex bonis Episcopatus alimenta suscipere, & hæc bona patrimonialia, vel quasi hæredibus referuare, cap. 1. de pecul. Clericor. cap. fixum, & cap. vltim. dist. 12. quæst. 3. Innocent. receptus ex Abb. in d. cap. 1. de testam. num. 2. & in cap. Episcopus de præbendis ei, in cap. postulasti de rescript. dicit communem, Couarr. in d. cap. 1. de testam. num. 2. Nauarr. de redditibus par. 1. quæst. 1.

num. 38. loco de iustitia lib. 10. quæst. 4. art. 2. Sarmiento de redditib. 1. part. cap. 1. num. 18. & colligitur ex Paulo 1. ad Corinthios cap. 9. vbi probat prædicatorib. Euangelij deberi sustentationem, licet habeant, vnde viuere possint, sicque procedit Concil. Agatenf. in cap. Clerici omnes 1. quæst. 2. probat D. Thom. 2. 2. quæst. 158. art. 7. in corpore post principum, ibi non bonorum proprium dominium habent, & in eodem articulo, in responsione ad tertium, permittit habentibus patrimonium viuere de fructibus præbendæ, licet contra hanc sententiam teneant Barbaria, & Decius in d. cap. postulasti num. 8. ex autoritate D. Hieronymi in cap. clericos 1. quæst. 2. verior tamen est prima opinio, & ab omnibus obseruata, ex Molin. de iustitia à tract. disput. 142. atque ideo respectu horum bonorum Episcopi reputantur seculares, vt liberè de illis disponant dict. cap. placuit, cap. quicumque 12. q. 3. Nauarr. in apolog. quæst. 1. monit. 15. Valefc. de partit. cap. 35. num. 1. Molin. dict. tract. & disput. 142. & apud nos regia. Ord. lib. 2. tit. 18. §. 7. facit l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. & casu, quo non disponant de his bonis ad hæredes ab intestato deferuntur. Nauarr. de spolij §. 1. num. 14. Barbosa in l. diuortio num. 66. ff. de luto matrimon.

PRAXIS MATRIMONIALIS inter raptorem, & raptam.

RESOLVT. CCCCXXXVI.

- 1 Matrimonium an possit contrahi inter raptorem, & raptam.

Quid disponat Sac. Concil. Tridentin. de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam.

- 1 Attento decreto Sac. Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. de reformat. matrim. nulli dubium est, quin raptus dirimat matrimonium, & obnoxius est excommunicationi, & pœnis in eo contentis; & ideo nimirum, si inter raptorem, & raptam consisteret nequeat, quandiu in potestate raptoris manserit, secus autem, si extra illius potestatem, ac in loco tuto, & libero constituta; nam poterit, si velit contrahere matrimonium cum raptore, dixerunt Nauarr. in summ. capit. 22. num. 74. & conf. 1. de sponsal. & 2. de raptor. Tolet. lib. 7. Summæ cap. 13. num. 2. Henric. lib. 2. de matrim. cap. 14. num. 4. Grat. conf. 38. vol. 2. Azueud. lib. 8. recopil. tit. 13. l. 2. num. 74. vol. 2. Eman. Sa verb. matrimonium in princip. num. 9. Viuald. in candelabr. prima par. de matrim. num. 103. Peguer. decil. crimin. cap. 42. num. 2.

RESOLVT. CCCCXXXVII.

- 1 Raptus, qui dicatur ad finem impediendi matrimonium.
2 Raptus non dicitur, nisi fiat de loco ad locum.

Raptus vt impediatur matrimonium ex vi Concilij, quis dicatur.

- 1 Raptum committit, qui mulierem libidinis causa de loco ad locum inducit, vt in casu, in quo consuluit Barbat. conf. 71. lib. 2. & Paulus de Castro conf. 262. lib. 2. & Alexand. conf. 1. lib. 3. & Cepolla conf. 57. & sequent. & Riminald. conf. 17. quod videtur à maiori parte duplicatum conf. 439. & Gratus conf. 38. lib. 1. & conf. 48. eodem volum. & conf. 51. eodem volum. & Soccin. iun. conf. 50. lib. 3. & Crauet. conf. 18. & Roland. conf. 24. in secundo dub. lib. 1.
- 2 Et dicitur de loco ad locum, quia aliter non potest dici

dici raptus, secundum omnes: & hæc conductio de loco ad locum debet esse ad effectum abducendi, non autem causa commodioris coitus; Et ideo, si quis puellam ex vna Camera ad aliam conduxerit, & super lectum proiecerit, non est tanquam raptor puniendus, ut in facti contingentia consiluit Bertrand. conf. 39. lib. 6. Idemque dicendum est in eo, qui puellam inuentam cum bestiis in campis cepit, & per aliquot passus abduxit, ut eam carnaliter cognosceret, ut patet in facti contingentia consiluit, Cuman. conf. 96. Bene verum est, quod etiam si a mouendo de loco ad locum aliquis per vim cognoscat mulierem, licet non possit dici raptus, est tamen actus violentus, & punibilis ad mortem, & ita communiter practicatur, teste Publ. super consuetud. Aluer. folio 27. num. 22. vide, quæ dixi supra, hoc eodem lib. §. fornicatio, vers. omnes autem.

RESOLVT. CCCCXXXVIII.

1 Raptus committitur cum volente, sed an sit verum, distinguuntur plures casus, ut num. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.

Raptus commissus cum volente, an impediatur matrimonium contrahendum, abique requisitis Concilij.

1 **T**ota difficultas est videre, an huiusmodi crimen committat is, qui volentem mulierem rapit, aliqui volunt fieri locum pœnæ, iuxta text. in l. prima in §. pœnas, C. de raptu virg. & ita communiter tenere Doctores, dicit Clar. in §. raptus num. 3. dicens, ita fuisse per Senatum Mediolanensem declaratum, Berber. in vitiatorio iur. tit. de raptor. Ratio est, quia nemo est Dominus membrorum suorum, l. liber. homo, ff. ad l. Aquil.

Contra, quod abducens volentem non teneatur pœna raptus, facit significatio verbi rapere, quæ innuit violentiam, ut etiam in titul. vi bon. rapt. Hæc ampliatio est difficilis resolutionis, ut inquit Boss. in ritu de raptor. numer. 5. & 6. ideo sunt constituendi plures casus.

2 Primus, quando est mulier, quæ non est in potestate, & dominio Patris, Viri, vel Tutoris, & sponte sua accessit cum raptore; seu verius abductore, absq; aliqua dolosa suasionem abducens: & tunc non dicitur raptus, ita tenet Afflict. in consil. de raptu, & violent. lib. 1. quæst. 1. quem sequitur Camer. in pract. §. circa quartum, num. 284. Marfil. conf. 61. & in d. l. penult. n. 16. præsertim si sit meretrix, vel vilis persona, l. verum, ff. de furt. l. vn. in fine, C. de raptu virg. latè Peguera cap. 43. n. 14.

3 Secundus casus, quando talis mulier, quæ in nullius gubernio est, abducitur non sponte sua, sed dolosis suasionibus, & donis inducta fuit; & tunc quidam tenent esse tunc raptum, & violentiam ex ratione, Angel. in authen. de lenon. in fine, qui vult violentiam fieri ex talibus suasionibus, ita voluit Camer. d. §. circa quartum, num. 284. Ludovic. à Peguera d. cap. 43. n. 4. argum. tex. in l. prima §. persuadere, ff. de fer. corrupt. legem, §. si quis volentem, de liber. homi. exhibend. Contrarium tamen in hoc casu tenet Aegid. Boss. dict. ritu de rap. mulier. num. 15. post Castren. & Ang. in l. si eximendi, ff. ne quis eum, qui in ius vocan. subdens ibi Profl. quod si aliter diceremus, totus mundus capite puniretur, & quod in casu isto plus possunt mali mores, quam vis. Et hoc credo verum, quia dicitur, hoc casu magis seductio, quam raptus, quæ longè differunt, nam rapitur inuita, seducitur volens, licet decepta.

4 Tertius casus, si ob id rapitur, ut matrimonium sequatur, & inde communi consensu nuptiæ post raptum celebratæ fuerint: nam tunc licet aliqui velint,

adhuc pœna raptus teneri, exemplo alicuius Historiæ Ducis Florentiæ, & quod capitali pœna fuit punitus quidam filius Senatoris, qui raptam postea uxorem duxerat, scribitur inter consil. criminal. diuerforum conf. 59. in fin. lib. 2. tamen mitiori pœna multabitur, ut concludit dict. Peguera cap. 42. per totum, & pœna raptus liberari voluit, Calder. in cap. si extra de raptos, Castren. in d. l. raptos colum. 2. text. est in cap. penultim. de raptor. Huic tamen conclusioni fortiter obstat dispositio Sacri Concil. Tridentin. cap. 6. sess. 24. de reformat. matrimon. sed illud non procedit, quo ad pœnam corporis, sed tantum quoad solemnizationem matrimonij, & illius illegitimationem, & pœnam infamiæ, & extraordinariam, & hoc casu etiam dotare tenebitur d. cap. 6. in fin. & dicit in stupro supra decil. 3. Virginem stuprans legitur Exod. 22.

5 Quartus casus, quando mulier est in gubernio, & potestate patris, tutoris, vel viri, & ipsa sua sponte consentit abductioni, & hoc casu, quidam putant esse raptum, & ita intelligi dictam legem primam, §. pœnas, ita tenet Afflict. d. consil. de raptu qu. 11. quem sequitur Carrer. dist. §. circa quartum num. 284. Abb. in d. cap. cum causam de raptu, ubi dicit, quod quantumcumque puella rapui consentiat, quoad parentes raptus committitur per text. in cap. de raptor. 36. qu. 1. quia puella, quæ in potestate est, consensum non habet, contrarium tenet Aegid. Boss. d. tit. de rapt. mul. num. 2. citans ad hoc Bald. in l. r. de rapt. virg. vers. vlt. terius oppo. licet ibi apostill. sentiat contrarium, & illud etiam tenet Marfil. conf. 61. post redditum n. 21. ubi ita consiluit in facti contingentia multa citans, & ita declarans dicta verba volentibus, vel nolentibus, & in hoc limitat statutum Lucen. Capitalem pœnam rapienti imponens Ludou. dec. Lucen. 19. licet non euiet tali rapienti pœnam extraordinariam, ut ibi dicitur, & apud nos, vidi obseruatum, & talis abducens punitus fuit pœna ordinaria secundum qualitatem personarum abducentis, & abductæ, ac suæ familiæ respectu.

Quintus casus est, si rapiat à principio mulierem nolentem, postea consentientem. Nam tunc pœna raptus punitur rapiens. Doctores in d. l. raptos in fine, Cod. de Episcop. & Cleric. Guid. Pap. sing. 569. quem refert, & sequitur Peguera dict. cap. 43. nu. 7. subdens rationem, quia spectatur initium, l. diuus, ff. ad l. Corn. de Syca.

6 Sextus casus, quando mulier est sub gubernio aliorum, & vltius ipsa suasionibus inducta est, & tunc videntur ferè omnes velle, quod sit raptus. Ratio est, quam ponit Terent. in dict. l. prima, §. pœnas, quem ita intelligit Marfil. dicto consil. 60. num. 21. Contrarium tamen, & in hoc casu tenet Boss. d. titul. de rapt. mul. 7. ubi ponit, quomodo probetur, non intervenisse suasionem, & ita in hoc casu censuit Senatus, non esse raptorem pœna raptus puniendum.

Et licet in puella, quo ad raptum committendum, quæ sponte consentit repugnantibus parentibus asseriment Salzed. dict. cap. 78. §. fin. Veg. dict. casu 157. notabil. 1. P. Henric. d. cap. 14. n. 4. Zerola in prax. Episcop. par. 2. verb. Raptus, §. 1. Fr. Emmanuel. d. cap. 232. n. 1. P. Rebello d. quæst. 1. n. 6. Petr. de Ledesm. d. cap. 26. conclus. 2. dub. 1. Negant ex ea ratione, quia iste raptus non repugnat villo modo libertati matrimonij, cui concilium hoc decreto solum voluit consulere, Sanch. lib. 2. P. Valeri Regin. d. lib. 22. nu. 31. & lib. 31. n. 165. vers. 5. Aegid. d. disput. 31. n. 48.

RESOLVT. CCCCXXXIX.

1 Meretricis raptus non punitur.

2 Meretricis raptus, quandoque punitur pœna mortis.

An

An raptus dicatur cum publica meretrice ad effectum impediendi matrimonium virtute Concilij.

ET respond. Marfil. in l. vnica num. 26. dist. quod Doctores tenent, quod non hanc etiam opinionem dicit tenere communiter scribentes, Gomez. super l. 80. Tauri num. 45. Et secundum hanc opin. consuluit Cephal. consil. 140. lib. 1. ad defensionem cuiusdam condemnati de raptu mulieris, non honestæ, dicit tamen Cyn. in d. l. vnica, quod vidit aliquos ultimo supplicio puniri, qui rapuerant publicam meretricem, & illum refert Afflic. super prima part. consil. Regni rubr. 20. num. 7. Refert etiam Grammat. super Consil. Regni fol. 19. col. 1. n. 20. quod cum plures iuvenes, quandam meretricem è postribulo violenter rapuissent, vnus ex eis Febrentinus, qui fuerant principalis, fuit furca suspensus, & alij socii per triennium ad triremes condemnati.

RESOLVT. CCCCXL.

1 *Mulier honesta, quæ dicatur.*

2 *Meretrix, an dicatur illa, quæ vnicum tantum cognouit hominem illicito coitu.*

An ad impediendum matrimonium sufficiat raptus cum muliere inhonesta.

Respondeo cum decis. Triuif. 3. vbi honesta mulier dicitur virgo vidua vxorata, vel Monialis, ita in l. vnica, C. de raptu virginum, iste omnes enumeratæ sunt, & quæ a viro cognoscitur, præterquam a marito inhonesta dicitur, non autem meretrix est, quia habet vnicum virum pro Amasio, non dicitur meretrix, ita Purpurat. consil. 265. num. 1. relatus à Bertazolo in consil. crimin. 134. volum. 1. in ultim. addit. & Abb. inter opera in fine de spons. & matrim. & licet non sit honesta, non propterea dicitur meretrix, quia illa recipit vnum tantum, & non plures, & rapiens eam punitur, non pena, l. vnica, C. de rapt. virg. cum loquatur de honestis mulieribus, quæ est vera conclusio, vt leg. vnica habeat locum tantum in raptoribus foeminarum honestarum, non autem inhonestarum, vt Azor. in d. l. vnica, annotat. & allegat. l. virum, ff. de furt. & hoc idem voluit Hyppol. de Marfil. in pract. §. diligenter nu. 106. vbi multos connumerat auctores tenentes hanc opinionem, quæ quidem honestas in mulieribus adeo attenditur, quod ad testificandum super virginitate admittuntur discretæ, & honestæ, notat Bald. & Innoc. in cap. causam de probat. & ampliatur. Bald. ibi, quod etiā si esset nobiles naturali origine, quia meliores sunt boni mores, quam nobilitas, vt refert Felyn. in d. cap. causam de probat. num. fin. Meretrix illa, ergo dicitur, quæ libidinem exercet, & quæ copiam corporis sui facit, atque venalis est, l. palam, ff. de ritu nuptiarum, cap. meretrices 32. quæst. 4. cap. vidua 34. distinct. & probatur esse talis, ex modo procedendi, quia vagatur modo huc, modo illuc, & quæ alienam domum, nunc hanc, nunc illam intrare, seu ingredi consuevit, ita Angel. in l. si qua illustris C. ad S. C. Orf. item ex habitu, quia quis talis præsumitur in quali habitu reperitur, l. item, apud Labeonem, §. si quis virgines, ff. de iniur. ideo rapiens virginem incedentem in habitu meretricali, de raptu non punitur in l. vnica, C. de raptu virg. Carrer. in pract. sua crimin. folio 200. Item ex loco, in quo morari, vel conuersari reperitur, l. qui adulterium, C. ad l. Iul. de adult. & stupr. & ideo statuto Ferrariensi cap. 23. lib. 10. cauetur, vt mulieres meretrices in locis publicis, ipsis destinatis cohabitent, alias puniuntur, & rectè quidem, vt moris est tanti, tamque prudentis Principis Alphonsi Atheftini II. Ducis Ferrariæ V. ex his circumstantijs colligitur, & facillimè

probatur, aliquam non esse virginem, vel honestam, sed meretricem, de qua meretrice dict. l. vnica, non loquitur, nec illius raptor pena illius legis punitur, vt notat Cyn. ibi sub num. 6. glof. in institut. §. item, seu de public. iudic. Paul. Grillan. in tract. suo pen. omni for. coit. cap. 10. nu. 25. notat. Glof. in l. 1. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confug. Abb. in cap. audientia de sententia excommunicat. quæ mulier, quotiescunque causa quæstus duos ad coitum, vel plures admittit, meretrix vtique appellatur, Abb. in allegat. cap. inter opera de spons. & matrim. num. fin. & in cap. decorum, de vita, & honestate Clericorum, clariusq; Ioan. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 4. ex quibus quidem opinionibus deducitur, Afflic. non bene scripsisse in Constitutione Neapolitana 43. lib. 3. affirmantem eam esse meretricem, quæ vnum tantum virum ad coitum admisit causa quæstus, ex l. mariti, §. qui quæstum, ff. ad legem Iul. de adulter. & stupr. cuius sententia, quantum deuiat à vera ratione cõstat aperte, ex eodem text. consideratis vi, & effectu verborum, qui text. loquitur tantum in marito committente lenocinium, & quæstum, ex hoc faciente, in quo satis est semel quæstum accepisse; Ex quibus verbis Afflic. cõfutat sententia, non semper tamen permittitur rapere meretricem, vt non teneatur pena, l. vnica, & hoc procedit, quando meretrix desinit meretricari, tunc enim illius raptus punitur pena, l. vnica, aut continuatur, & non tenetur Glof. & Doctores in l. verum, ff. de furtis, quod colligitur ex signis, quia nolebat amplius peccare, l. Imperialis, C. de nupt. ita Paul. Grillan. in tract. suo de pen. omnifar. coitus, cap. 10. num. 26. Nec attenditur illius meretricis assertio, scilicet, quod penituit, vel penitere intendit, quia penitentia illam verbalemente oppositi præsumpti contradictio, non admittit sicut non auditur, qui negat se possidere, cū possideat, l. non ignorat, cum sequent. C. ad exhibend. Huius meretricis officium venale, adeo infame est, vt mulier, si est nobilis impudicè tamen viuens perdit illicò nobilitatem, Bonif. in tract. de nobilitate par. 3. nu. 194. & ob adulterium commissum amittit dotem, dicit Alexand. Prapost. Cardinalis in cap. ex parte de spons. & matrim. num. 11. & Clarus in §. adulterij, vers. facta autem, & c. quidquid velint quinimò, nedum perdit dotem adulterando, sed etiam alimenta, Bald. num. 2. Salicet. num. 3. in l. quod vxorem, Cod. de neg. gest. Rom. in l. cum dotem, §. si maritus ff. solut. matrim. nu. 25. Bolognin. consil. 23. in fine, & Rinald. iun. consil. 274. num. fin. vol. 3. & hanc esse communem voluit, Grat. consil. 57. n. 2. vol. 1. nisi vir præbuisset occasionem adulterandi, & permisisset, tunc enim dotem lucrari, non debet iuxta text. in l. cum mulier, ff. solut. matrim. & licet meretrix se publico lupanari exhibuerit, & prostituerit, quo casu Decius in l. inuitus, ff. de reg. iur. tenet posset cogi à quocunque, soluta mercede, ad coitum motus ex eo, quod actio iniuriarum, non datur meretrici aduersus eum, qui causa libidinis eam interpellauit, ex l. qui iniuriæ, & in l. verum in 2. ff. de furt. cum re vera contra Decium opinio probabilior sit, vt voluit Zasius in rubr. ff. si seruit. vendic. quia non tenetur mortale crimen committere, cum quolibet, ideo compelli non posse, ita Ifern. & Afflic. in Constitut. Neapol. rubr. 20. ex quo quidem, l. vnica intellectu decisum fuit, vt raptor mulieris inhonestæ non tamen meretricis, vt est illa, quæ vnicum tantum habet Amasium, puniatur non pena dictæ, l. vnica, sed grauissimè tamen citra mortem attentata qualitate raptoris, & mulieris raptæ.

RESOLVT. CCCCLI.

1 *Raptus non punitur copula non sequuta.*

2 *Regula, quod in delictis atrocissimis punitur affectus non*

non sequuto effectu quomodo intelligatur, n. 3.

4 Raptus, absque copula sufficit ad impediendum matrimonium.

An raptus, absque copula carnali sufficiat ad impediendum matrimonium, absque requisitis Conc. Trid.

1 **L**icet, quo ad penam raptus excusetur, sic rapiens, ex quo vera, & indubitata est iuris conclusio, rapiensem minime pena raptus esse puniendum, nisi copula sit secuta, quia finis definitionis raptus est propter libidinem exercendam, ideo cessante fine delicti tollitur delictum, quia spectatur effectus, non affectus l. prima, §. fin. ff. quod quisque iur. in ali. stat. Iacob. de Beluis inter conf. crimin. diuers. conf. 9. num. 10. vol. 1. & minus hoc dicendum est, cum in l. vnica, C. de raptu virg. minime reperitur iure cautum, vt absq; copula raptus puniatur pena illius legis, l. si fugitiui, C. de seru. fugit. l. prima in fine, ff. de extraordin. crim. Nec obstat text. in l. is, qui cum telo, C. de Sicar. & in l. prima, §. Diuus, ff. eodem tit. & l. si quis non dicam rapere, C. de Episcop. & Cleric. quia licet, sic dicant, debet tamen intelligi, quod puniantur ex dictis legibus, non tamen pena veluti sic perfecissent, notat Glos. in d. l. si quis non dicam rapere, Cod. de Episcop. & Clericis, lege prima, ff. de extraordin. crim. & l. aut facta, §. euentus, ff. de pœnis, & quod notat Innoc. in cap. tua de symonia.

2 Non obstat, quod in atrocissimis delictis, prout est iste, puniatur affectus non secuto effectu, l. si quis non dicam rapere, C. de Episc. & Cler. Glos. 2. in l. qui ea mente, ff. de furt. & in lege cogitationis, ff. de pœnis, & in lege prima, §. hæc verba, ff. quod quisque iur. quia in delictis voluntas ad actum deducta consideratur, & non exitus, l. Diuus, & l. prima, §. Diuus, ff. ad legem Cornel. de fidei. & l. is, qui cum telo, C. eodem tit. præfertim, quando deuenitur ad actum proximum, vt in hoc casu, in quo mulier ducta alibi fuit dict. l. is, qui cum telo, C. ad legem Cornel. de Sicar. l. aut facta, §. euentus, ff. de pœn. quæ si non abducta fuisset, sed tantum raptor tentasset eam rapere attentatum illud puniretur, tanquam raptus, l. si quis non dicam rapere, C. de Episc. & Cleric.

3 Quoniam respondetur, vt supra dicebamus, quod debet intelligi, vt puniatur ex dictis legibus, non tamen eadem pœna, vt voluit, ac sequitur Triuisan. in decis. 41.

Tamen pro alia resolutione, quo ad pœnam infligendam pro huiusmodi raptu, dico, quod quamuis aliqui dicunt, quod sic, & dicit Boff. in tit. de rapt. mulier. n. 14. quod Ias. in quodam Conc. dixit, quod hæc erat communis opin. & ita seruatum fuisse in Francia, refert Chassen. super consuet. Aluer. fol. 27. num. 19. & fol. 159. art. 1. num. 2. quod ita fuit practicum Cunei ipso existente Iudice, dicens, quod licet ille esset, etiam accusatus de alijs criminibus, hoc tamen, mouit animos Iudicum; Multi tamen tenent contrarium, quod scilicet si eam carnaliter non cognouit, non debeat puniri pœna d. l. vnica, & hanc opin. dicit esse communem, Boer. decis. 316. post num. 4. quem refert Didac. in reper. clem. si furiosus fol. 278. nu. 8. & Viuius in lib. commun. opin. in verbo raptor honeste, & secundum illam dicit se vidisse in facti contingentia iudicari, Ioan. de Ana. in c. cum causa in fine, de raptor. quem refert Afflic. sup. prima p. Constitut. Regni rub. 15. num. 7.

Ego vero dico, quod aut eam non cognouit, quia non potuit id commodè facere, & placet prima opin. vt puniatur pœna dictæ l. vnica, aut non cognouit, quia non voluit, & placet secunda opin. ita tamen, vt puniatur citra mortem ea grauiori pœna, quæ iuxta

Prax. Aloys. Ricc. Pars IV.

qualitatem facti, & personarum Iudicis arbitrio imponenda videbitur.

4 Quicquid tamen sit ex supradictis, quo ad impediendum tantum matrimonium, ex vi Concilij salua tamen determinatione Sac. Congr. Conc. Trid. dicem intrare impedimentum, ex quo, quoad effectum, de quo supra dicitur raptum.

RESOLVT. CCCCLII.

1 Matrimonium an impediatur, si mulier rapiat virum.

An impediatur matrimonium virtute Concilij, si mulier rapiat virum.

1 **Q**uestio est inter DD. an intret pœna raptus, si mulier rapiat virum, & quidem Doctores in hoc variè loquuntur, nam Glos. in d. l. vnica, in verbo sponsam, tenuit, quod etiam mulier rapiens virum causa libidinis, incidit in pœnam dictæ legis, & dicit Marfil. in d. l. vnica, n. 223. quod idem tenent communiter Doctores, quàm refert Gomez, super l. 80. Tauri num. 37. & dicit August. in ea l. in fin. quod secundum hanc opinionem vidit Florentiæ comburi quandam meretricem, quæ adolescentulum rapuerat; Et hæc etiam opin. practicat in Gallia, vt dicit Pap. lib. 22. tit. 6. Arresto 3. Contrariam autem sententiam, quod scilicet pœna d. l. vnica, non habeat locum in muliere rapiente virum, dicit esse communem omnium Doctorem, Grilland. de diuersis criminibus lib. 3. quæst. 10. n. 23. quem refert in practica Conradi, fol. 370. nu. 3. pract. lod. c. 91. n. 17.

Et hanc ego etiam sequor tanquam tutiorem, & mitiorem, nam in viri raptu cessant omnia fere scandala, de quibus mentionem facit dicta l. vnica, quæ cum valde rigorosa sit, non videtur ita de facili extendenda.

Verum, quoad impedimentum matrimonij, ex vi C. T. quamuis sunt, qui affirmant, prout Rodriquo. qu. regularium c. 232. n. 4. ver. 5. se hæc notat, quæ esse Decreto, ha. logar tambien, quando vna muger robusta arrebat a vn hombre de menos fuerzas, P. Hériq. d. c. 14. n. 4. ver. si forte fœmina robusta. Veg. tom. 2. Summ. cap. 34. casu 157. notab. 5.

Tamen negat Fatim. in prax. crim. q. 145. n. 45. Sâch. d. disp. 13. n. 16. P. Rebello d. quæst. 11. n. 6. P. Valer. Reginald. d. lib. 3. n. 165. ver. 7. est, dicit vtramq; opinionem probabilem Petrus de Ledesma d. cap. 26. concl. 2. dub. 5. quibus Ego pariter libenter accedo.

RESOLVT. CCCCLIII.

1 Raptus dicitur, qui fit causa libidinis explendæ.

2 Raptus dicitur, quando mulier rapitur de loco ad locum causa libidinis explendæ.

3 Raptus, qui fit causa libidinis explendæ, an impediatur matrimonium contrahendum.

An Decretum S. Conc. locum habeat in raptu, qui fit causa tantum libidinis explendæ.

1 **R**atio dubitandi, vt locum habeat in casu supraposito erat, quoniam conueniebat naturæ raptus, ex quo, vt plurimum fit libidinis explendæ causa, & proinde esse verè raptum non dubitabant Menoch. in conf. 29. Monald. in conf. 72. Alciat. respons. 71. Vrsipell. in conf. crim. 29. Quibus addo Clarum in §. raptu in princip. quem sequitur Triuis. in decis. Rotæ Vene. ta. 67. par. 2. quo in loco raptum definiendo, dicit raptum committi, quando quis mulierè libidinis causa de loco ad locum inducit, item Capoll. inter consilia sua criminalia conf. 57. n. 1. raptu diffiniuit, quod scili-

Pp cet

et intelligatur, quando quis abduxit mulierem honesta vita, & bonae conditionis, si itaque conducere muliere de loco ad locum causa libidinis exercenda, dicitur raptus, utique N. raptum commisit, & per consequens poena raptus debet puniri.

- 3 Et quod minimè locum habet in raptu qui fit causa libidinis, explendz voluerunt Salzed. in pract. c. 78. in fine, Emanuel. in Summ. tom. 1. cap. 222. nu. 3. in 2. edit. Veg. tom. 2. cum c. 34. cas. 157. notab. 1. Sanch. lib. 7. disp. 13. n. 4. Ledelm. d. cap. 3. dubit. 9. n. 70.

RESOLVT. CCCCLIV.

- 1 Raptus an impediatur sponsalia, quemadmodum, & matrimonium, n. 3.
- 2 Mater per sponsalia, non amittit tutelam filiorum.

An raptus impediatur, ut sponsalia, matrimonium.

- 1 Sunt qui existimant sub Decreto Concilij prohibentis matrimonium contrahere inter raptam, & raptorem comprehendere pariter sponsalia, ex quo per sponsalia devenitur ad matrimonium, ut communiter tradunt omnes in cap. 1. de sponsalibus, & latissimè per summistas eodem verbo, & regula iuris est, ut cum aliquid prohibetur, censetur prohibitum omne illud, per quo pervenitur ad illud, l. ad rem mobilem, ff. de procuratoribus, & l. legatum, ff. de acquirenda possessione, facit text. in l. 2. ff. de iurisdictione omnium iudicum, & in propriis terminis adducitur text. in l. oratio, ff. de sponsalibus, ubi Oratio Imperatorum Antonini, & Commodi, quae quasdam nuptias in personas Senatorum inhibuit, de sponsalibus nihil locuta est, rectè tamen dicitur etiam sponsalia in his casibus ipso iure nullius esse momenti, ut suppleatur, quod orationi deest.

- 2 Et ad probationem adducitur, quod mater per sponsalia non amittit tutelam filiorum, quemadmodum per matrimonium, ut latè per Afflict. in decis. 357. & sponso non competit ius accusandi necem sponsae, quemadmodum marito, Triuf. qui refert decisum in decis. 15. p. 2. & in propriis terminis, ut non prohibeantur sponsalia inter raptam, & raptorem, voluit Rodriguez quaestionum regularium, cap. 232. num. 4. Henricus. cap. 14. num. 4. Sanch. disp. 13. nu. 15. Less. n. 70. verl. 3.

- 3 Ceterum S. Concil. censuit contrarium, ut scilicet sponsalia prohibeantur contrahi inter raptorem, & raptam, sicut matrimonium inter eosdem prohibitum est a Conc. Trid. ita Nauarr. in conf. 4. de raptoribus in novis, quem allegat, & sequitur Galet. in Margarita casuum conscientiae, verb. sponsalia.

RESOLVT. CCCCLV.

- 1 Sac. Conc. Trid. cap. 6. de reform. quid disponat.
- 2 Rapta, quando dicatur in potestate rapientis.

Quando dicatur puella in potestate raptoris, ut impediatur matrimonium inter eos contrahendum.

- 1 Ex verbis Conc. Trid. clarè, & apertè depromitur matrimonium inter raptam, & raptorem omnino prohibendum, donec, & quousque rapta manserit in potestate raptoris.

- 2 Quare fuit dubitatum, quando dicatur rapta in potestate raptoris, ad effectum ut impediatur virtute Concilij matrimonium inter eos contrahi; in quo articulo dicimus, quod licet potestatis verbum multifariam sumatur, ut probatur in l. potestatis verbum, ff. de verborum significatione, & ibidem latissimè per Coras Gallin. & Alciat. & l. vnic. §. in potestate, C. de

rei vxor. actione, & per Pascal. in suo utili tract. de patria potestate in principio, tamen in casu, de quo verba facimus, quando scilicet rapta in potestate raptoris manere dicatur; dicendum extimavi, quoties ei aditus non conceditur liberè de aliqua re disponere, nec suam liberam voluntatem coram aliquo deducere, ut probatur in l. in vinculis, ubi omnes, ff. de verborum significatione, & DD. alibi passim.

RESOLVT. CCCCLVI.

- 1 Raptus dicitur, licet non cum violentia, si tamen fiat muneribus, & promissionibus factis puellae, sed an sit verum, vide num. 2. cum declaratione Auzobis, num. 3.

An raptus commissus solum importunis precibus impediatur matrimonium.

- 1 Sunt qui firmant, quod licet raptus non possit fieri absque violentia, tamen si fiat muneribus, promissionibus factis puellae, & invito patre de domo exeat, & ad ipsum veniat; vocatur raptus, & incurrunt poenae Sacri Concil. Tridentini sess. 24. cap. 6. de reform. matrimon. quae sunt excommunicatio ipso iure, tam rapientis, quam dantis consilium, auxilium, & fauorem, & infamia. Ratio est, quia trahitur homo, etiam amore, & promotorio, siue excitatorio aliquo, ut inquit D. August. tract. in cap. 6. in Ioann. ita tenet, Nauarr. conf. 1. de raptor. & d. simili in Manual. cap. 16. num. 17. & Foller. in practica crimin. prima par. tertiae partis num. 16. Similiter si interueniunt blanda verba, oblectamenta, & promissiones dolosae, & punitur poena mortis.

- 2 Verum pro aliquali dilucidatione supradictae quaestiones animaduertendum, primo raptorem illum esse, qui metu nimis, & violentia rapit mulierem aliquam ipsa inuita. Secundo, qui rapit eam, sed ea non consentiente cum contradictione partis, Dicus Thom. 2. 2. quaest. 154. art. 7. Tertio, qui promissionibus falsis, verbis blandis, & munusculis: Quarto non autem ille ad quem sua sponte aliqua vadit, etiam si vir eam defloret voluntariè, Nauarr. conf. 1. enim primo de raptor. conf. 2. & 3. num. 1. & in Manu. loco cit. Et sic in primo, 2. & 3. casu incidunt poenae, vide Afflict. in conf. si quis rapere in vers. sed quæro num. 4. de rapientibus meretrices, vide in Confit. omnes nostri, vide Dynum in regula scienti, ac consentienti num. 4. & ibi addit Boerij litera B. vide Azon. in summ. lib. 9. eodem rubr. 13. num. 1.

- 3 Quidquid tamen sit, ex supradictis ergo propositae dubitationi, ita distinguendo respondendum censui, quod aut preces sunt tales, quod violentiae equiparantur, iuxta tradita communiter in l. ad inuidiam, C. de ijs, quae vi met. causa sunt, & tradita, Afflict. in decis. 61. Carocc. in decis. 16. de Franc. in decis. 173. & tunc raptum inducit impedimentum matrimonio contrahendo non seruatis solemnitatibus, Sac. Conc. Trident. ita Sanch. lib. 7. disput. 15. num. 12. secus si essent simplices, quo casu non inducunt supradictum impedimentum, ex quo secundum eum non deficit consensus.

PRAXIS LIBERTAS ECCLESIASTICAE TVENDÆ.

RESOLVT. CCCCLVII.

- 1 Libertas Ecclesiastica, dicitur eadem, quae immunitas.
- 2 Libertas Ecclesiastica unde dicatur.

Libert.

Libertas Ecclesiastica, quæ dicatur, & an eadem sit, quæ immunitas.

Hæc Ecclesiastica libertas alio modo vocatur immunitas Ecclesiastica, ut ait Covarr. lib. 2. var. cap. 20. in princip. & dicitur illa, quæ & ad rerum, & personarum Ecclesiasticarum libertatem, & exemptionem pertinet, unde libertas Ecclesiastica dicitur talis à subiecto, cui inest, puta materiali Templo, & Ecclesiasticis personis in se ipsis, vel in eorum bonis: & ideo sicuti libertas in communi est naturalis facultas eius, quod cuique facere licet, nisi si quid vi, aut Iure prohibetur, ut in l. libertas ff. de stat. hom. & in §. libertas instit. de iur. person. ita libertas Ecclesiastica est Ecclesiæ facultas faciendi, quodcumque facere licet, quia per eam Ecclesia latatur in plenitudine Juris sui, iuxta text. in cap. 1. de immunit. Eccles. in 6. Hinc merito Bald. in l. 1. C. de sacros. Eccles. libertatem Ecclesiasticam consistere definiuit in liberè faciendi, vel non faciendi quodlibet iuxta libertatis in communi definitionem, quia nullus habet in Ecclesia auctoritatem imperandi, sed necessitatem obsequendi, cap. fin. de reb. Eccles. non alien. ubi non immerito etiam habetur non tantum Sanctos Patres, sed etiam Principes seculares, quamplurimis privilegijs Ecclesiasticam libertatem minuisse, de quibus latè habetur per Butr. in cap. nouerit de sentent. excommun. & Zabarella in cap. perpen. 19. eod. tit.

RESOLVT. CCCCLVIII.

- 1 Sac. Conc. Trid. sess. 25. c. 20. de reform. quid disponat.
- 2 Clerici quo Iure sunt exempti à iurisdictione seculari.
- 3 Libertas Ecclesiastica renunciari non potest.
- 4 Libertas Ecclesiastica non tollitur immemorabili consuetudine.

Sacr. Concil. Trident. quid disponat ad fauorem libertatis Ecclesiasticæ.

Verba formalia Sac. Conc. Trid. sess. 25. c. 20. de reform. sunt tenoris sequentis, videlicet, *Cupiens Sancta Synodus Ecclesiasticam disciplinam in Christiano Populo, non solum restituere, sed etiā perpetuo servatam testā à quibusque impedimentis conservari; propterea, quæ de Ecclesiasticis personis constituit: seculares quoque Principes officij sui admonendos esse censuit, confidens eos, ut Catholicos, quos Deus sanctæ fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit, ius suum Ecclesiæ restitui non tantum esse concessuros; sed etiam subditos suos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & Superiores ordines reuerentiam reuocatueros, nec permissuros, ut officiales, aut inferiores Magistratus Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonis sanctionibus constitutam aliquo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua violenter; sed vna cum ipsis Principibus debitam Sacris Summorum Pontificum, & Conciliorum Constitutionibus obseruantiam præstent, decernit, itaque & præcipit Sacros Canones, & Concilia generalia omnia, necnon alias Apostolicas Constitutiones in fauorem Ecclesiasticarum personarum, libertatis Ecclesiasticæ, & contra eius violatores editas, quæ omnia præsentem etiam decreto innotat exactè ab omnibus obseruari debere, prætereque; admonet Imperatores, Reges, Respublicas, Principes, & omnes, & singulos cuiuscunque status, & dignitatis extiterint, ut quo largius bonis temporalibus, atque in alios potestate sunt ornati eo sanctius, quæ Ecclesiastici iuris sunt, tamquam Dei præcipua, eiusque patrocinio testā venerentur, nec ab illis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, alijsve Dominis temporalibus, seu Magistratibus, maximeque ministris ipsorum Principum lædi patiantur, sed seuerè in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque in-*
Aloyf. Ricc. Praxis Pars IV.

risdictonem impediunt, animaduertant, quibus etiam ipsimet exemplo ad pietatem Religionem, Ecclesiarumque protectionem existant, imitantes optimos, religiosissimosque Principes, qui res Ecclesiæ suæ in primis auctoritate, ac munificentia auxerunt, ne dum ab aliorum iniuria vendicant, adeoque ea in re quisque officium suum sedulo præstet, quo cultus Diuinus deuotè exercere, & Prælati, ceterique Clerici in residentijs, & officijs suis quiete, & sine impedimentis cum fructu, & edificatione populi permanere valeant.

2 Et non abique ratione reperitur priuilegiata immunitas Ecclesiastica, cum Clerici sint exempti iure diuino, & humano à legibus, & iurisdictione Principum secularium, ut docent communiter Canonistæ, & Theol. puta Azor. p. 1. lib. 5. cap. 12. qu. 1. Alter. de censur. to. 1. disp. 16. lib. 5. c. 2. Peregr. de imm. Eccles. cap. 16. n. 37. Crass. effect. cleric. 1. nu. 2. Valenz. in defens. conf. Pauli V. p. 4. n. 37. Guttier. de gabell. q. 92. n. 9. & sic priuilegium exemptionis Clericorum fuit à Iure diuino immediatè concessum, & à Iure Canonico postea stabilitum, immò etiam seculo Iure diuino immediato, potuisset exemptio libertatis Ecclesiasticæ per Ius canonicum sine adminiculo Iuris ciuilibus introduci, quod quidem Ius ciuile postea dictum priuilegium concessit.

3 Adeo quod huiusmodi libertas Ecclesiastica, nequit per Clericos renunciari, tam in causis ciuilibus, quam criminalibus, cap. in solita 11. quæst. 1. cap. placuit extr. de for. compet. Duard. in Bull. Cen. Dom. lib. 2. c. 14. q. 8. nu. 2. Bonac. de cens. d. 2. qu. 4. p. 2. nu. 1. Ambros. de immunit. Eccles. c. 16. n. 12. Sayr. in clauic. reg. lib. 2. c. 7. n. 10. Gram. decil. 6. l. n. 14. Surd. conf. 2. n. 31. tom. 1. eo quod priuilegium exemptionis à laica potestate, non est concessum singularibus personis, sed natui Clericorum, sed nullus cedere potest priuilegio communitati concessio, cap. 5. 1. diligent. de foro compet. quamuis fuisset renunciatum de consensu Episcoporum, Farin. de inquisit. q. 8. nu. 13. & alij quos refert, & sequitur Grass. effect. cleric. 1. n. 652.

4 Immò nec per consuetudinem immemorabilem dicta immunitas reuocari posse voluerunt Azor. p. 1. lib. 5. cap. 12. quæst. 1. vers. sed dubitari posset, Bellec. dilquirit. cleric. par. 1. tit. 3. §. 3. n. 8. Surd. conf. 301. nu. 52. tom. 3. & ratio euident est, quia laici cum sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, nunquam possent se tueri consuetudine, etiam immemorabili, quæ nunquam legitima esse potest ad præscribendum: ultra, quod omnis consuetudo contra Ecclesiasticam libertatem reprobatur, cap. nouerint de sent. excommun. auth. caula, C. de sacros. Eccles.

RESOLVT. CCCCLIX.

- 1 Clerici non habentes requisita Sac. Conc. Tridentin. sess. 23. cap. 6. an gaudeant immunitate non soluendi collectas, & num. 2.
- 3 Declaratio S. Congr. refertur.

An immunitas Ecclesiastica non soluendi collectas competat Clericis non habentibus requisita Conc. Trid. sess. 23. cap. 6.

Multoties dubitari solet, & sæpissimè consultus fui à pluribus vniuersitatibus huius Regni si Clerici non incedentes in habitu, & tonsura, nec habentes requisita Sac. Conc. Trid. gaudere deberent exemptione à solutione collectarum, & gabellarum, & pro negatiua opinione, nempe non exemptos esse voluerunt Azor. p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 6. Fillucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. nu. 98. Reginald. tom. 1. lib. 9. c. 25. n. 376. Alter. de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 5. c. 6. dub. 10. Barbos. in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 7. n. 7. asseren-

Pp 2 tes

tes Clericos non obseruantes requisita Conc. Trident. nō posse dici exemptos a tributis, nisi sint Iurisdictioni Ecclesiæ subiecti, & sic cum Clerici in minoribus non gaudeant priuilegio fori ex defectu dictarum conditionum, consequenter non gaudent immunitate a tributis, & gabellis, & secundum hanc opinionem, vt Clericus sit exemptus a gabellis debet incedere non solum in habitu, & tonsura, sed etiam deferuere alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi, nam has condiciones requirit Conc. Trid. & ita etiam fatetur, Moises. in Summ. tom. 1. tract. 6. cap. 10. n. 65. & tom. 2. tract. 12. cap. 22. nu. 162. & hanc opinionem probabilem, ait Graff. p. 1. lib. 2. c. 125. n. 21.

- 2 Contrariam tamen non minus probabilem esse sentio, & hanc in casibus consului, nam dicti Clerici de iure communi sunt exempti a solutione gabellarum, nec obstat ius nouum Conc. Trid. nam loquitur tantum de priuilegio fori, & tantum restringit illis hoc priuilegium, immunitas verò a tributis non dependet a priuilegio fori, & potest habere rationem omnino diuersam, nam & laicis quibuscumque sine priuilegio fori conceditur, ergo.

Et iuxta hanc sententiam docet Lessius lib. 2. c. 33. dub. 5. num. 34. Molina tom. 3. tract. 2. disput. 270. n. 5. Caldeus in 2.2. tract. 5. cap. 6. dub. 8. Garzia de beneficiis tom. 1. cap. 3. par. 2. num. 5. in fine, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem apparet apud Comitolum in respons. moral. lib. 6. quest. 20. vbi habetur Epistola tenoris sequentis directā ad eundem Comitolum.

- 3 Molto Reuerendo Padre, sono state altre volte considerati, & resoluti nella Congregatione del Concilio i dubii, che mi scrine la R. V. quant' al primo è stato deciso, che chi non ha beneficio, o non camina con habito, & tonsura senz' altra monitione uenit escluso del priuilegio del foro, quant' al secondo la Congregatione ha sentito, che i Chierici, che mancando nelle cose contenute nel Capitolo 6. sess. 23. non godono il priuilegio del foro, non per questo s' intendono priuati del priuilegio del Can. si quis suadente Diabolo, da questo ne segue la resolutione al terzo questiono, perche non togliendo il Concilio notentur hac Verba, se non il priuilegio del foro, tutti quelli altri priuilegi, che competono a Chierici, rimangono nella dispositione della ragione commune, con che rimangono, &c.

Di Roma il dì 22. d' Agosto 1581. Di V. R. come Fratello Amoreuolissimo, Antonio Cardinale Carraffa.

Et iuxta hanc sententiam, quoque scribit nouissime D. Nouarius hodie Regius Auditor Prouinciarum Capitanatæ, & Comitatus Molisij in sua praxi elect. fori quest. 52. sect. 2. in vltima impress. Neapolit. vbi ideo firmat electionis fori beneficium competere Clerico, etiam quod requisita Concilij non habeat.

RESOLVT. CCCCLX.

- 1 Clerici exuti habitu Clericali, an teneantur restituere immunitatem perceptam a collectis. n. 3.
2 Collecta imponi potest per Principem super bonis Clericorum assumentium habitum animo illas fraudandi.
4 Clerici animum non habentes persistendi in clericatu dicuntur persone Ecclesiastica.

An immunitas Ecclesiastica, proest Clericis, qui habitum Clericalem assumpserunt sine intentione permanendi in Clericatu, sed in fraudem collectarum, ad effectum, vt cessante clericatu, teneantur restituere immunitatem perceptam.

Vtinam celestis militiæ gradus sumeretur ab hominibus animo tantum Deo seruicij, sed (salua pace bonorum) sequuntur eo animo potius fraudandi collectas, & post longi temporis spatium, redeunt ad

vitam secularem, quare ex hac causa solet saepius dubitari, si clerici vulgo espoliati, & laicali habitu induti teneantur restituere immunitatem acceptam a solutione collectarum.

Et prima facie videbatur dicendum pro affirmatiua opinione argumento eius, quod Princeps, potest imponere collectas super bona Clericorum, qui habitum clericalem assumpserunt sine intentione clericali, sed tantum in fraudem collectarum, & ita facientes non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vt scripsit Coriolan. in exposit. d. Bull. 18. & Prosper. de Augustin. in addit. ad Summ. Quarant. verb. vctigal. ex autoritate legis, quando sub prætextu, Cod. de sacros. Ecclesie.

3 Contrarium tamen verius puto de iure procedere posse, si quidem Clerici incedentes, cum habitu, & tonsura, & diuinis seruientes, etiam si habitum ipsum assumpserint in fraudem gabellarum gaudere debent, & ratio est, quia supradicti Clerici, etiam si non habeant animum permanendi in clericatu, adhuc verè Clerici sunt, ergo gaudent exemptione gabellarum, & ideo illas ab eis exigentes, & repetentes incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ita Duardus in Bull. Cœnæ lib. 2. can. 18. q. 7. n. 2. quod procedit etiam si alicui Ecclesiæ non deseruissent, nam vt clerici sint immunes a soluendis gabellis, non est necessarium, vt habeant condiciones requisitas a Conc. Trident. nam Concilium in illo loco loquitur tantum de priuilegio fori, & nihil tangit de alijs clericorum priuilegijs, vt diximus supra in præcedenti resolutione.

RESOLVT. CCCCLXI.

- 1 Bullæ Cœnæ Canon. 19. memoratur, & ampliatur, ut numer. 2. & 3.
4 Iudex secularis processans occultè Clericum animo tradendi processum eius superiori, an incurrat Bullam Cœnæ, duo opiniones referuntur, quæ concordantur, n. 5.

An immunitas Ecclesiastica dicatur violata a Iudice seculari processante occultè Clericum in causa criminali animo presentandi processum Iudici Ecclesiastico.

1 Ad resolutionem huius questionis præmittendum est, quod Iudex laicus interponens se in causis criminalibus Ecclesiasticorum sine expressa, & speciali Rom. Pontificis licentia incidit in excommunicationem canon. Bullæ Cœnæ, etiam si fuerit magistratus magnus, medius, minor, aut minimus, quod procedit, siue clerici sint seculares, siue regulares, tam professi, quam Nouitij, etiam si prima tonsura tantum initiati sint, dummodo habitum, & tonsuram deferant, & feruiant in diuinis, iuxta Cœc. T. & idemq; dicendū est interponentibus se in criminalibus equitū Meliteni ad latè tradita per Duar. in Bull. Cœn. Dom. can. 15. q. 3.
4 Quibus præmissis deueniendo ad articulum propositum, dicas primo cum Graff. in lib. decis. p. 1. cap. 18. n. 135. lib. 4. Iudicem secularem processantem occultè Ecclesiasticum in causa criminali animo postea presentandi processum Prælato Ecclesiastico, non incidere in excommunicationem huius Bullæ duplici ratione; tum quia Bulla Cœnæ expressè loquitur de processando, & processus incipit a citatione, vt habetur ex Ias. & alij in rubr. ff. de iniur. voc. & in l. postquam liti. n. 10. vers. veritas est. C. de pact. & dicitur processus a procedendo, eò quod gradatim in eo proceditur, fit enim. Primo citatio. Secundo litis contestatio. Tercio probationes, & reliquæ, & ideo non dicitur processare Episcopus Ecclesiasticus absq; citatione, nec procedendo ad vltiora per ea, quæ sentit idem Duar. loc. cit. q. fin. n. 5. tū etiā, quia minus dicitur processare clericum,

ricum, qui contra illum informationem caperet animo præsentandi informationem, non regis officialibus, sed Romano Pontifici, aut alteri Iudici Ecclesiastico ipsius clerici competenti, idem Duard. ubi sup. q. 5. n. 2. subdens n. 3. non ob stare si dicatur, quod vi huius canonis excommunicantur, quomolibet se interponentes in causis capitalibus Clericorum, nam respondet, licet dictionem quomolibet comprehendere, omnes modos excogitabiles, ut habetur ex Hippol. de Marl. conf. 80. n. 38. dum ait, quod hoc verbum importat modum realem, personalem, directum, & indirectum, tamen hoc loco intelligendum esse putat auctoritativè, atque ita Iudices sæculares se interponant in causis capitalibus Ecclesiasticorum, ac si ad ipsos pertineret de illis cognoscere; allegat Sayr. lib. 3. Thefaur. tom. 1. cap. 23. sub n. 2.

Non desunt tamen alij contrariam opinionem asserentes, nempe in excommunicationem incidere Iudicem sæcularem, qui secretò Ecclesiasticos processaret, etiam si animum haberet præsentandi talem processum Summo Pontifici, vel alio Prælatò, ut voluit Filiucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 312. & Soula in Bulla Cœnæ, cap. 20. disp. 95. conclus. 2. n. 3.

- 5 Ego autem dicerem primam opinionem procedere, quando non esset aditus ad Prælatum, qui iuridicè se informare posset de facto criminali, alicuius Ecclesiastici, & in eo continuare, & est periculum in mora, tunc poterit Iudex sæcularis informationem facere, ut Prælatò præsentet, non verò in alijs casibus, in quibus viget secunda opinio, & ita videtur colligi, ex eodem Soula loc. cit. num. 2.

PRAXIS CONDITIONES IN FUNDATIONE Iuris patronatus appositæ.

RESOLVT. CCCCLXII.

- 1 Verba S. Conc. Trid. referuntur disponentia circa conditiones appositæ in fundacione beneficiorum.

Quid disponat S. C. T. circa conditiones appositæ in fundacione beneficiorum.

- 1 SACR. Concil. Trident. sess. 25. cap. 5. de reformat. ita censuit. Ratio postulat, ut illis, quæ benè constituta sunt, contrariis ordinationibus non detrahatur, quando igitur ex beneficiorum, quorumcumque erectione, seu fundacione, aut alijs constitutionibus, qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt iuncta, in beneficiorum collatione, seu in quacunque alia dispositione eis non derogetur, idem in præbendis Theologalibus, Magistratibus, Doctoralibus, aut Presbyteralibus, Diaconalibus, aut Subdiaconalibus, quandoque ita constituta fuerint, observentur, ut eorum qualitatibus, vel ordinibus, nihil in villa promissione detrahatur, & aliter facta promissio subreptitia censeatur.

RESOLVT. CCCCLXIII.

- 1 Episcopus, an possit dispensare super conditionibus appositis in Iure patronatus.
- 2 Præsentatiæ facta non servata voluntate testatoris est nulla.
- 3 Episcopus nec cum consensu patroni, potest alterare Testatoris impositionem.
- 4 Qualitates in fundacione appositæ Iuris patronatus servandæ sunt.
- 5 Ordinarius quando possit commutare voluntatem Testatoris.

Prax. Aloys. Ricc. Pars IV.

An Episcopus possit dispensare contra conditiones appositæ in fundacione.

Constantinus Imperator in l. 1. C. de sacrosanctis Ecclesijs rectè scribit, nihil enim est, quod magis hominibus debeat, quam ut supremæ voluntatis, postquam, iam aliud velle non possunt liber sit stylus, & licitum, quod iterum non redit arbitrium; quæ sententia est hodie confirmata in cap. 5. sess. 25. de reformat. Concil. Trid.

- 1 Ex cuius verbis contra Episcopos, videtur dicendum, ne valeant dispensare in conditionibus appositis in fundacione. Nec pro Iudice Ecclesiastico, aliquid facit patronorum consensus, quia patronus solum habet ius nominandi, & præsentandi Cappellanum, non verò alterandi, & minuendi qualitates institutionis, & fundacionis, in tantum, quod præsentatio facta non servata Testatoris voluntate est nulla, ut in cap. 3. de iure patron. & sic neque Ordinarius ex facultate propria, neque accedente consensu patroni poterit pias defunctorum voluntates, & qualitates mutare, quia omnis qualitas à Testatore requisita in suo Cappellano intelligitur adiecta per modum causæ finalis, ut eleganter docet Bald. in l. eam, quam versiculo extra quæritur, C. de fideicom. quam opinionem sequitur Alex. in l. si pater tuus, n. 2. C. de heredib. instituendis, ergo cum causæ finalis non possit mutari, non solum per patronum, & ordinarium, ut tradit additio ad c. Tolos. 26. Guid. Pap. dec. 516. & sequitur Guttier. col. 1. n. 19. ubi dicit, quod nec respectu causæ, nec personæ, neq; loci potest Episcopus, etiam de consensu patroni alterare testatoris voluntatem, l. si quis ad declinandum, §. si autem in personam certam, C. de Episcopus, & Clericus, ubi Butrigarius dicit ita fuisse iudicatum, idem resoluit pluribus citatis de Curte, de iure patronat. verbo pro eo, quod n. 32. & 33. ubi existimat Abbatem contrarium tenentem, malè locutum fuisse, quia illius opinio nullo iure fundatur, idem tenet Berachinus in tract. de Episc. n. 72. vers. 31.
- 3 Et sic nec respectu qualitatibus personæ, neque loci potest Episcopus, cum consensu patroni alterare Testatoris voluntatem, Bald. in l. 1. n. penult. C. de his, quæ pœnæ nomine, ubi dicit, quod ita per Collegium Bononiense fuit responsum, & cum qualitas, quod Sacerdos præsentetur, utilis sit Ecclesiæ, non potest patronus in hac qualitate dispensare, nec Ordinarius ab illius voluntate dissentire, maxime quando est in damnum tertij nominati, & concurrat alter consanguineus Presbyter, in cuius præiudicium nullo iure admittenda est dispensatio, seu commutatio voluntatis, etiam de iure communi ante novam legem, Concil. Trid. ut tradit Guttier. d. conf. 1. a. n. 2. cum sequentibus, & Dec. conf. 121. n. 3. Purpurat. conf. 167. num. si. in fin. vol. 1. Spin. in speculo testamentor. glof. 4. de patronis n. 69.

Hodie verò ex dicto cap. 5. sess. 25. de reformat. Concil. Trid. est omnino sublata, hæc potestas Iudici ordinario, ut advertit Costa in rubrica de iudicijs n. 219. fol. 51. Et tenet Azened. in l. 5. tit. 6. nu. 2. lib. 1. recopil. Quam sententiam tutatur Garzia de beneficijs 2. par. cap. 1. §. 1. num. 102. ubi movet hanc quæstionem, M. num. 107. & 111. ita censuit, & sequitur nostram decisionem Concilij Tridentini, & sic censuit Sacra Cõgregatio referens Rotæ decisiones satis singulares in proposita quæst. & sic resolutivè tenendum est, quod siue Cappellania sit Sacerdotalis in actu, vel in habitu, vel requiratur, quod Cappellanus habeat certam ætatem, vel gradum, vel quod descendat, vel non descendat ex certo genere, vel quid simile servandæ sunt ad vnguem dictæ qualitates, & patronus, neque pro vna vice poterit consentire, ut alterentur, aut mutantur, neque Ordinarius habebit facultatem dispensandi, etiam si vergat in utilitatem

Pp 3 Cap-

Cappellania, dum sit contra voluntatem Testatoris, quia per Concil. Trident. est sublata dicta potestas, ita ego in collectan. decisionum, collectanea 558. vbi dixi, quod sic fuit declaratum per Sac. Congregation. & sic recurrendum est ad Pontificem Maximum, vt in Clem. quia contingit de religiosiis domibus, vt resolu- it Ceual. lib. 4. commun. quæst. fin. n. 57. cum sequen- tibus, quod est menti tenendum, quia sæpe de facto contingit.

Ex quibus omnibus non venit recipienda opinio, Laran. lib. 1. de annuatijs cap. 10. a nu. 29. cum se- quentibus, vbi sequendo Guliel. Benedictum tener contra alios, quos ipse citat nu. 31. posse Ordinarium facere commutationem voluntatis testatoris, quando commutatio est utilis, & necessaria, quia illa potestas iam est denegata Ordinario ex Concil. Trid. c. 6. sess. 22. de reformat. nisi procedat in commutatione tan- quam executor, & delegatus Sedis Apostolicæ, secus verò ex potestate ordinaria, & ante Conc. Trid. con- trarium erat etiam dispositum in d. clementina, quia contingit de religiosiis domibus, & sic merito illius opinionem etiam reprobat Garzia vbi supra d. cap. 1. n. 110. in fin. vbi dicit, quod loquitur contra dictam Clementinam, & plus Ego dico, quod loquitur contra expressam determinationem Concilij, quæ non potest adaptari ad potestatem Iudicis Ordinarij, cum loqua- tur in executore Sedis Apostolicæ, qui eius vicem, & non propriam gerit, vt dicit Cened. lib. 4. commu- nium quæst. a n. 57. cum sequentibus.

RESOLVT. CCCCLXIV.

- 1 Fundator Iurispatronatus, an possit quancumque appo- nere conditionem in fundatione, & n. 2.
- 2 Iurispatronatus sine consensu Episcopi erigi non potest.
- 3 Episcopus tenetur assentire conditionibus iustis, quæ ap- ponuntur per fundatorem Iurispatronatus.

Conditiones in fundatione adiectæ si fuerint impossibi- les, & contra Canones, an sint obseruandæ.

- 1 Poteest fundator quascumque conditiones appone- re, dummodo iuri communi non sint contrariæ, & a voluntate fundatoris non est recedendum, cap. religiosus de testam. in 6. vbi glos. in verbo non ha- beat, Conarr. & Lambert. quos probat Rodriq. tom. 2. regul. quæst. 12. art. 2. §. quantum ad tertium, & alij communiter.

Quod eatenus est verum, vt secundum dictos DD. locum habeat etiam si Iurispatronatus sit laicalis, & possideatur a personis Ecclesiasticis.

- 2 Plus docuerunt Doctores ex dispositione sacrorum Canonum, vt possit patronus in limine fundationis apponere conditiones quascumque, etiam contra iu- ris communis dispositionem, dummodo non sit con- tra naturam iurispatronatus, nam accedente consensu Ordinarij, ac dispensatione, admittuntur conditiones prædictæ, text. est in cap. cum dilectus de consuet. vbi glos. in verb. constitutum, & ibi Ioan. And. Butr. Bald. Abb. & alij, quam sententiam post Card. Felyn. Cal- der. Rocch. de Curt. & alios probat Lambert. lib. 1. de iurepatron. qu. 9. n. 49. cum sequentibus, vbi sic pluries iudicatum refert.

- 3 Hinc est etiam, quod licet iurispatronatus nec pos- sideri, nec fundari possit sine consensu Episcopi, cap. 1. de regulis iuris in 6. cap. ordinarij de officio ordi- narij in 6. Abb. Felyn. & alij, quos probat Lambertin. lib. 3. de iurepatr. par. 3. nu. 3. qui consensus satis est, si ante, vel postea interueniat, re tamen integra, vt no- tar Abbas post illum text. in c. suggestum de iurepatr. post alios Ioan. Dilect. de arte testan. cautel. 67. nu. 2. cum sequent. vt omittam alios; Nihilominus valida,

est conditio appositæ in fundatione cum consensu Or- dinarij, quod absq; Episcopi institutione Cappellanus in articulo mortis nominet succedentem, vt ex pluri- bus in ciuitate Papiæ consuluerunt nonnulli, quorum consilia refert, & probat, & secundum illa decim refert Lambert. d. lib. 1. qu. 9. art. 3. per totum, & sic re- fert iudicatum de Amatis in dec. Rotæ Marchie dec. 4.

- 4 Accedit quoniam tenetur Episcopus, vel alius Or- dinarius assentiri prædictis conditionibus tanquam honestis, & iustis, licet sint contra ius commune, vt est text. notab. in c. nullus de iurepatr. vbi Abb. & omnes Canonist. communiter, quos etiam probat Lambert. d. quæst. 9. n. 50. & 82. vt alios omittamus, omnes enim docent, hoc assumptum ad hoc, ne fideles remonean- tur ab ædificandis Ecclesijs, & ab earum dotationi- bus, quod esse Ecclesiæ magis damnosum, quam as- sentiri prædictis conditionibus, ne Ordinarius se in- gerat in præsentatione, & sic de alijs.

RESOLVT. CCCCLXV.

- 1 Practica instituenti beneficia, & quæ in his possit Epi- scopus, num. 2. & 3.

Facultas reiiciendi, & admittendi conditiones, an perti- neat ad Episcopum.

- 1 Affirmat Abbas in cap. significatum nu. 5. de præ- bendis, vbi posuit practicam instituenti benefi- cij, secundum quam ait fundatorem posse ordinare, prout sibi videtur, & illum ordinem porrigere post- modum Episcopo, vel Papæ, indeque superiorem pos- se instituere beneficium, & apponere illa onera, vel modos quos sibi legitimi videbuntur.

Ex cuius dictis habes plurimum deferri voluntati fundatorum in ipso fundationis limine circa leges ip- sas constituendas.

- 2 Caterum quatenus desistant ab ordine iuris, vel illi aduersentur id totum pendere ab auctoritate Epi- scopi, a mol. in cap. casu dilectus sub num. 22. vers. aut Collegium, & ibi quoque Butr. nu. 10. & 11. & 14. de consuet. Rota decis. 530. sub num. 2. vers. etiam si iuri communi par. 1. in recent.

Quæ propterea auctoritas dicitur causa efficiens legum huiusmodi, vt pulchrè deducit Lambertin. de iure patronat. lib. 1. par. 1. in 9. quæst. art. 2. n. 69.

- 3 Ad ipsum Episcopum enim pertinet examinare lo- cum erectionis, dotis congruentiam, & futurum regi- men, vt scribit Calderin. conf. ult. in 1. col. vers. & ra- tio, quæ, & eodem tit. de iure patron. & in idem coin- cidunt rationes, de quibus per Rocch. de iurepatron. in verb. pro eo num. 7.

RESOLVT. CCCCLXVI.

- 1 Episcopus, quas conditiones possit reiicere, vel approba- re in fundatione iurispatronatus.
- 2 Impossibile nulla est obligatio.
- 3 Conditiones, quæ dicuntur appositæ contra ius. Prohibitio perpetua, quomodo intelligitur.

Quæ conditiones sunt admittendæ, vel reiiciendæ.

- 1 Maxima difficultas stat in discernendo, quando sint tales leges, quas possit Episcopus, vel alius superior reiicere, vel etiam si Episcopus consentiat, ea- tamen non obligent, & sanè videtur in facto firmari posse eas tantum in hunc numerum recensendas, quæ vel natura impossibiles, vel turpes, vel contra substan- tiam beneficij, vel denique, quæ contra iuris prohibi- tionem fiunt, nam licet ius adeo deferat defunctorum voluntatibus, vt velit eas vim legis quodammodo obti- nere,

neret. §. disponat in authent. de nup. nihilominus institutionibus, quodque inutiliter eæ conditiones adijciuntur, quæ vel sunt secundum rerum naturam impossibiles, l. si quis, ita de condit. insit. seu quæ impossibilibus æquiparantur propter nimiam difficultatem, vt in l. cum hæres, §. ult. de stat. liber. vel sunt contra bonos mores, l. conditiones, quæ eod. tit. de condit. insit. vel contra substantiam testamenti, l. institutio eodem tit. & vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium, l. conditiones, l. 2. quæ in ordine est 14. cum l. seq. eod. tit. atque ita maturè discusso artic. hanc sententiam probauit in terminis huius quæstionis, Rota in vna Romana Iurispatronatus 31. Maij 1613. coram Eminentissimo Sacro.

- 2 Cum enim impossibile nulla sit obligatio omnes eæ leges impossibiles reputantur, siue impossibilitas sit secundum rerum naturam, §. impossibile, insit. de inutil. stipul. vbi optima glos. in verb. cui natura, siue, secundum mores, per quos videlicet lædatur pietas existimatio, vel alicuius verecundia, tales enim turpes sunt, & ideo inter impossibiles referuntur ex Papinian. sententia in l. filius eodem tit. de vendit. insit.

Nec ab huiusmodi qualitate recedunt, vel contra substantiam beneficij sunt, vel contra perpetuam iuris prohibitionem, qui enim contra substantiam beneficij leges meditantur vtique destruit, quod agit, cum illis positis subiectum corrumpatur, leg. cum præcario, ff. de præcar. suntque eæ, quas l. c. in d. l. conditiones, la secunda, vocat derisorias, quemadmodum etiam, qui adijcit leges à iure prohibitas, vt in d. l. filius, & in l. si stipuler, 35. ver. item quod de verb. obligat.

Horumque omnium vna est ratio, quia scilicet eæ non intelliguntur esse in alicuius potestate, vt ait l. c. in eadem leg. filius, & latius explicat Carac. ad Papin. quæst. lib. 16. in principio.

- 3 Verum videndum est, quando censetur aliquid appositum contra prohibitionem iuris, & sanè Rota in præallegata Romana Iurispatronatus videtur id referre ad indiuiduum prohibitionem, ne tale quidpià apponatur, quod tamen videtur confundi ex text. in d. l. si stipuler quatenus prohibitionem refert ad nuptias, non tamen ad stipulationem, quod patet, nam licet lex prohibeat nuptias inter fratrem, & sororem nullibi tamen prohibet super huiusmodi nuptijs stipulationem interponi.

- 4 Ego salua semper tanti Auditorij reuerentia, dicere illam intelligi prohibitionem perpetuam, quæ habet causam à iure perpetuo, & immutabili, itaut hæc perpetuitas opponatur possibilitati variationis ipsius iuris; quemadmodum in materia prohibitionis nuptiarum sumitur apud Syluestr. in verb. matrimonium, quæst. 9. ad finem, Sanch. de matrimon. lib. 4. disp. 4. n. 8. ac ideo, quoad nuptias cum sorore adoptiua l. c. stipulationem quidem vitari eque pronunciat, sed non ratione perpetuæ prohibitionis; verum quia contra mores.

RESOLVT. CCCCLXVII.

- 1 Episcopus si nolit assentiri conditionibus apposis in Iurispatronatus, an possit adiri Archiepiscopus.
- 2 Decisio Gizzarelli 63. ad quæst. deferretur.
- 3 Consensus alicuius si in aliquo actu requiratur si nolit consentire potest adiri superior.

Si Episcopus nolit admittere conditiones, an possit adiri Archiepiscopus.

- 1 **S**I Episcopus denegat eis legibus sine causa legitima consentire, potest fundator recurrere ad superiorem, qui eum cogat ad consentiendum: vel si contumax sit ipse, superior consentiat. Felyn. in cap. cum Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

venerabilis, sub num. 33. ver. & si Episcopus, de exce. p. tion. post doctrinam Innocent. in cap. in Lateranensi, num. 5. de præbend. & totam materiam hanc locupletissimè examinat Lambert. in suo tract. de Iure patronatus.

- 2 Et ad comprobationem confert decis. Gizzarelli 63. vbi si in contractu minorum, vel mulierum adhibendus est consanguineorum consensus, si nolint consentire, potest adiri superior, qui superior posset cogere ad consentiendum, ex Bart. communiter à Doct. rib. omnibus, ibi recepto in l. si cum dotem, §. eo. autē tempore, ff. solut. matrim. & ex his, quæ dixit Bald. in leg. 1. n. 3. C. de nupt. quod si ex duobus, qui tenentur consentire, vnus est paratus consentire, alter verò dissentit: iudex coget illum consentire, arg. l. huiusmodi in fine, ff. de legat. primo, & si ille potius patitur se excommunicari, quam consentire, iudex supplebit eius vices, vt in d. leg. 1. & l. viduæ, C. eodem de nupt. l. bonorum, C. qui admitt. l. si infanti, C. de iure deliber. & l. profectitia in princip. ff. de iure dot. & idem tenet in lege 1. num. 68. ff. de qui admitt. & in l. transactionem, C. de transact. & in l. in conjunctione n. 5. & in l. viduæ, n. 4. C. de nupt. Salyc. in l. viduæ, & in l. dudum, C. de contrahend. emptio. late Roman. in l. transactione, Rauen. in suo Alphabeto aureo, in verbo statutum, pagina mihi 175. in parua impressione, ver. de statuto, quod mulier, & in eisdem terminis, Abb. in c. nullus, extra de iure patron. nu. 1. vbi est bonus text. ad hoc dicens, quod vbi si desideratur consensus vnus in fauorem alterius, si non vult consentire sine causa legitima, potest ille habere recursum ad superiorem, & ipse dabit licentiam, vel consensum, vel compeller illum ad consentiendum: & infert ad sit tutum, quo prohibetur puellam contrahere matrimonium sine consensu duorum agnatorum, si enim agnati sine causa denegant præstare consensum, potest adiri superior, vt ipse det licentiam causa cognita, vel quod ipse compellat consanguineos ad consentiendum, & dicit sic ipsum aliàs consuluisset, & idem tenet in c. auaritia, n. extra de præben. in c. quod ad Dei timorem, extra de stat. Monac. & consensus in singulis suis in sing. 69. incip. statuto cauetur in verbo consensus.

RESOLVT. CCCCLXVIII.

- 1 Consensus Episcopi an possit superuenire in conditionibus apposis in fundatione Iurispatronatus.
- 2 Beneficium semel constitutum in libertate non potest amplius redigi in seruitutem.
- 3 Vnusquisque de rebus suis potest ad libitum disponere.

In conditionibus admittendis, an requiratur expressus Episcopi consensus, & an possit superuenire.

- 1 **N**ec sufficeret consilium, aut ipsius consensus petitio, nam exigitur consensus expressus, vt per Lambert. vbi sup. n. 131. de quo, vbi constat omnia prædicta alia præsumi ab eo diligenter excussa etiam circa congruentiam dotis, Lambert. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 11. & sequuta est Rota decis. 521. n. 1. p. 2. quod intelligitur de consensu adhibito in ipso fundationis limine: nam post fundationem tales leges non possunt de consensu ipsius Episcopi apponi, aut quæ appositæ sunt alterari, vt pariter aduertit idem ibid. n. 37. Glos. in c. cum dilectus in verb. constitutum ad finem, & ibi Abb. nu. 5. Imol. n. 22. de consuet. Rota dec. 561. nu. 2. p. 2. vt in simili dicimus de promissione dotis, quæ non potest qualificari eius actu perfectæ, & absoluto, lex morte, §. ult. & ibi glos. in verbo obligationis, C. de pact. conuent. quo simili vsus est pro hac sententia adituenda, Ioan. Andr. in cap. generali nu. 6. & ibi etiam Gemin. sub num. 12. ver. ad finem gl. de elect. in 6.

Pp 4 2 Hinc

- 2 Hinc dicimus beneficium semel constitutum in libertatem, non posse redigi in seruitutem; sed potius e conuerso, si in seruitute sit forte, in libertatem quantum patitur, reducendum: in idque emittendum esse, Bal. in cap. significauit num. 1. de testibus, cum aliis per Felyn. in tract. quando lit. apost. noceant patrono colum. 2. vers. corroborari, & praterea neque est ferendum, ut magis grauetur, quam fuerit grauatum in fundatione, exemplo liberti, qui non impositis operibus est manumissus, quique ideo non potest compelli ad eas praestandum, etiam si aliquo tempore ex sua voluntate praestitisset, l. operis 31. ff. de oper. libert. quae est ratione patronatus semel in persona vnius vnitus, rursus possit in plures discindi, Gemin. in c. hoc consultiissimo, §. Laici, num. 3. de reb. Eccles. non alienand. in 6. probato autem consensu huiusmodi, inde resultat praesumptio, quod omnia alia de iure necessaria interueniant, Rota decif. 521. n. 1. par. 1.

Ratio autem cur in statuendis huius legibus tantum deferatur voluntati fundatorum, constituta est super fauore Ecclesiae, ut ij alliciantur, & non retrahantur a fundationibus, ideoque proculdubio illis pro arbitrio de rebus suis, licet disponere, l. in re mandata, C. mād. ut considerat Anchar. conf. 129. sub n. 1. vers. praterea, quilibet, nec enim intelligitur Episcopus tunc quicquam contra ius moliri, cum id efficiat iuris permiffus, inquit Butr. in eod. cap. cum dilectus nu. 42. etiam res ipsas Ecclesiasticas seruituti subijciendo, Gemin. in d. cap. hoc consuliisse, §. contractus sub n. 7. vers. sed quare, de reb. Eccles. non alienand. in 6.

RESOLVT. CCCCLXIX.

- 1 Nemo potest in suis dispositionibus legem apponere a qua demum recedere non licet.
- 2 Quilibet rei suae est moderator, & arbiter.
- 3 Voluntas hominis est ambulatoria, vsque ad mortem.
- 4 Conditiones appositae in fundatione iurispatronatus an possint demum reuocari, absque consensu Episcopi, & numer. 5. & 6.

Conditiones adiectae in limine fundationis, an possint ex post facto reuocari cum consensu Episcopi.

Dubitandi ratio pro affirmatiua sententia oriebatur ex illa vulgata iuris conclusione, neminem posse legem in suis dispositionibus apponere, a qua recedere non licet, l. consuecantur, ff. de iure codicillorum, Bal. in conf. 22. vol. 2. Det. in conf. 13. num. 6. & in conf. 71. n. 17. vol. 2. Alex. in conf. 12. nu. 6. & sequent. volum. 1.

- 2 Item, quia quilibet est moderator, & arbiter rei suae l. in re mandata, C. mandati, l. fin. cum vulgaribus, ff. si quis a parente fuerit manumissus.
- 3 Item, quia ambulatoria est voluntas hominis, vsque ad mortem, l. 4. ff. de adimendis legatis, & reuocatio permittitur in iure, l. eum, qui ff. de probationibus, cum late traditis per scribentes communiter in l. prima, C. de sacrosanctis Ecclesijs.
- 4 Ceterum supradictis minime suffragantibus contrarium censui, & consulendo, & iudicando in varijs causis a Sede Apostolica mihi delegatis; motus iuribus, & rationibus.
Iuribus enim, nam ita voluit Rota in decif. 562. n. 2. par. 2. in recentioribus. Secundo, ita pariter censuit eadem Rota in decif. 1. verb. patronus, Verall. p. 2. & nouissime plura ad hoc comprobans, Loter. in suo tract. de re beneficiaria quaest. 32. par. 1.
- 5 Cuius conclusionis duplex est ratio.
Prima quoniam correctio, & mutatio non permittitur, nisi in casibus a iure expressis, ut probat. tex. in l. inuenimus, C. de sacros. Eccl. l. eum, qui ff. de probatio-

nibus, late Ias. in authent. quas actiones, col. 7. Cod. de sacrosanctis Ecclesijs, Doronald. in conf. 22. num. 6. Alciat. conf. 61. num. 3. Roman. in confil. 317. num. 1. Federic. de Senis in confil. 227. & Verall. vbi supra num. 3.

- 6 Secunda ratio est, quia legi prohibenti, non censetur derogatum per subsequenter dispositionem, nisi in quantum in secunda continetur expressum, Bar. conf. 71. n. 5. & ex his remanet absolutus articulus, & patet responsio ad contraria.

RESOLVT. CCCCLXX.

- 1 Aetas, quae exigitur in obtinendis beneficijs.
- 2 Condicio ut minor 14. annis possit admitti ad Beneficium, an sit reiicienda per Episcopum, & n. 3.

Condicio, ut minor 14. annorum admittatur ad Beneficium iurispatronatus appositae in ipsius fundatione, an sit reiicienda per Episcopum.

Ratio dubitandi pro responsione negatiua urgebat ex Concilio Tridentino, sess. 23. cap. 11. vbi ad Beneficia obtinenda exigitur aetas 14. annorum, late Garz. de beneficijs par. 4. cap. 1. num. 6. & sequent. Loter. lib. primo, de re beneficiar. cap. 17. num. 21. & sequent.

- 2 Ceterum contrariam sententiam amplectendam existimaui, praedictam scilicet conditionem in fundatione beneficii positam minime reici posse per Episcopum, & proinde illam admittendam ex ijs, quae plenè docuit, Nouarius forens. quaest. 71. lib. 1.

Cuius opinionis illa praesertim ratio tradi potest, ex eo, quod quamuis pueri Ecclesiastica beneficia conferri Canones prohibeant: tamen, quia ipsa prohibitio est variabilis, uti dependens a mero iure positivo, cap. 2. & 3. de etate, & qualitate ideo.

- 3 Et ex praedictis deducitur primo, tollerandam esse per Episcopum legem in fundatione appositae, per quam mandatur, ut pueri valeant institui ad beneficia iurispatronatus, ut fuit decissum in vna Granaten. Cappellanar. 12. Ianuarij 1608. coram Marchemonio. Quod ampliatur procedere etiam si fundator voluisset beneficium esse Sacerdotale, Rota in decif. 4. de Marceraten. Resolut. 112. casu 53. & ad supradicta videnda est decif. 15. par. 1. recentiorum, & late Eman. Sa in suo Aphorism. verb. beneficium num. 6. Gonzal. in Reg. 8. Cancellar. glos. 5. nu. 91. Garzia de benefic. cap. 4. n. 9. par. 7.

- 4 Secundo, deducitur falsam esse sententiam Seluae, qui in tractatu de beneficio, quaest. 14. num. 16. temerarie ausus fuerit scribere, Papae mandati institui puerum ad beneficium non esse obediendum ex Felyn. quem allegat in cap. si quando num. 4. de rescriptis.

Et tertio deducitur claudicare dicta in decif. Cur. Archiepisc. 26. par. 3. apud nos, quae non recepit Nouarius in Opusculo noui iur. Pontific. conclus. 2. de etate, num. 6.

RESOLVT. CCCCLXXI.

- 1 Episcopus nec quilibet beneficiatus potest sibi eligere successorem.
- 2 Resignatio habet vim praesentationis.

Condicio in limine fundationis appositae, ut Rector beneficii nominet sibi successorem, an sit admittenda.

Memini me alias scripsisse super intellectu praesentis difficultatis, verum, quia noua in posterum occurrunt proposita, super eo aliquid discurre breuiter supposui, pro cuius introductione, dico, quod quam-

1. quauis Episcopus, neque quauis alius beneficiarius possit sibi eligere successorem, cap. Episcopo, cum sequen. 8. quæst. 1. Tamen aduertendum est, quod cum hæc absoluta prohibitio minimè habeat causam perpetuam à iure naturæ, nihil est, quod si in fundatione dispositum reperiatur, vt beneficij Rector nominet, & designet sibi successorem, ad quem beneficium peruenire debeat, absque alia Ordinarij Episcopi institutione, huiusmodi dispositio, vtique seruanda est, prout coram me in quadam facti contingentia fuit resolutum ex ijs, quæ plenè concludit, Lambertin. in tract. de iure patronat. quæst. 9. art. 3. præcisè, nu. 17. lib. 1. par. 1.
2. Certum est enim, quod præfata designatio, seu nominatio habet vim præsentationis, quatenus inductum est, vt simpliciter fiat, & quatenus inductum fuerit, quod alia Ordinarij institutio minimè requiratur, nec censetur exclusiua institutio, sed ipsa retinet vim institutionis tanquam facta à persona Ecclesiastica, quod quidem non videtur contra naturam beneficij, prout esset, si mandatum foret, vt absque institutione aliquis, posset obtineri, vt dixit Rota Romana decisl. 530. num. 3. part. 1. in recentior. quare hæc opinio est seruanda in praxi, & ideo pluries iuxta eam conclusui.

RESOLVT. CCCCLXXII.

1. Bona data in dotem, an ex pacto reuocari possint.
2. Ecclesia an ex fructibus alterius Ecclesie dotari possit.
3. Natura dotis est, vt sit perpetua.

Conditio adiecta in limine fundationis, vt bona in dotem consignata, possint reuocari per patronos, eorumque hæredes, an sit admittenda.

Minimè admittendam esse verius iudicauim ex consil. Anchar. 197. & Monald. in cons. 23. vol. 1. & ex Ferrinac. in decisl. Rotæ 566. par. 4. diuersorum quorum ratio videtur eo, quod natura beneficij repugnat, cum Dos debet esse perpetua, vt voluerunt Mundos cons. 37. Alban. in cons. 3. i. num. 6. & sequent. per text. in cap. 1. de cappellis Monachorum, Marefcott. lib. 2. variarum resolut. cap. 2. & ita censuit Rota in vna, Lucana Decanatus 23. Martij 1582. coram Aldobrandino, cuius tenor est.

Domini resolverunt dictum Anchar. cons. 147. applicari in casu nostro, etiam respectu cedentium commendis, concludit enim in summa Anchar. non posse apponi pactum circa bona data in dotem Ecclesiæ, quo mediante talis datio, seu consignatio reuocari possit, quia hoc pacto status Ecclesiæ redigeretur ad nihilum, cap. si quis obierit 11. quæst. 3. notatur in c. 2. 10. qu. 1. & in cap. si quis Basilica de consecrat. dist. 1. quod conuenit casui nostro, si enim cedentes possent ad eorum Ecclesias reuerti, status Collegiæ de nouo erectæ redigeretur ad nihilum, quia sine illis redditibus Decanatus, & Canonicatus consistere nequirent.

Non obstat, quod dictum Anchar. sit intelligendum de constructione Ecclesiæ, ob cap. 1. de sen. seu cens. quod allegat, etiam quod alioquin si generaliter esset intelligendum, obstaret, cap. verum de cond. appof. quia explicitè Anchar. loquitur solum immutatione

2. status Ecclesiæ: in casu enim suo fuerat erecta Ecclesia in Monasterium, vt liquet num. 1. & num. 6. vt propria contingit in casu nostro, in quo mutatus fuit status Ecclesiæ, ex quo erecta fuit collegiata Ecclesia secularis, quod Collegium seculare prius non aderat. Non obstat dispositio, cap. verum, quia Ancharan. limitat dictum Capitulum verum, & ibi tradita, vt non procedat, quando pro dote aliquid Ecclesiæ datur.

Sicut non obstat, quod fructus Præposituræ Prioratus non fuerint assignati pro dote, quia lectura literarum erectionis, & Breuis, de quibus in dubio tollunt difficultatem, vt in literis dicitur, illisque pro eorum dote duo mille Ducati, necnon omnes, & singulos fructus, & prouentus dict. Prioratus. Et licet vno Præposituræ facta fuerit mens Capitulari, fuit tamen facta pro dote, vt constat ex Breui, in quo dicitur ex illis pro eorum dote Præposituram Sancti Georgij perpetuò vniuissimus. Nec etiam mouit Dominos, quod non possit dici de hoc, ex quo fructus erant Ecclesiæ, & sic non poterant dici dotasse de suo, Rocc. de iure patronat. verb. & dotauit num. 26. cum alijs allegatis, quia non dicunt Doctor. quod ex fructibus Ecclesiæ non possit dotari alia Ecclesia, quia immo dicunt id fieri posse, & quod ius patronatus non acquiritur beneficiato, sed Ecclesiæ cuius erant fructus, & bona ex quibus dotata fuit Ecclesia, quod verum est: argumentum enim concludit solum, quod cedentibus non potuit, ex hac causa referuari ius patronatus, quod verum est, nec ipsis fuit referuatum, sed Ioann. Paul. & Matthæo, qui de suo dederunt illa bis mille, sed non concludit, quin illi fructus quantumuis Ecclesiæ non fuerint assignati pro dote Collegiæ: ex verbis etiam Ancharan. num. 6. in fin. tollitur alia responsio data, quod in casu Anchar. esset appositum post erectam Ecclesiam, quia ibi dicit, quod licet legatum esset factum post erectionem, tamen cum in exordio ipsius Ecclesiæ sit facta promissio, legatum postea factum censetur declaratio promissionis non autem noua dispositio; Accedit etiam ratio non redigendi statum Ecclesiæ ad nihilum, cui liceat in vtroque casu, sicut non obstat, quod non redigatur ad nihilum, ex quo hæc Ecclesiæ reuertentur ad statum regulare, quia etiam in casu Anchar. de Ecclesia seculari fuerat erectum Monasterium, & tamen consideratur interitus illius status, quod semel, cum illa dote erectus fuit, vt in hoc casu, quo etiam ad dicta Paul. de Città de iure patron. par. 3. cap. 2. n. 26. in fin. & n. 46. pariter in fine, seu potius illius rationem concluderent non applicari, quia per hanc reuersionem fructus beneficiorum non traderentur ad vltus profanos.

PRAXIS PRÆSENTATIO
Ab beneficia iuris patronatus.

Iuxta Concil. Trident. sess. 14. cap. 13. de reformat.

RESOLVT. CCCCLXXIII.

1. Concilij Tridentini verba referuntur.

Quid disposuit Sacrum Concilium Tridentinum circa formam nouissimè præsentationis.

Sacrum Concilium Tridentinum, sess. 14. cap. 13. de Reformat. his vtitur verbis videlicet. *Non liceat præterea patrono cuiusvis priuilegij prætextu, aliquem ad beneficia sui iuris patronatus, nisi Episcopo loci ordinario, ad quem promissio, seu institutio ipsius beneficij cessante priuilegio, iure pertineret quoquo modo præsentare aliàs præsentatio, ac institutio forsitan secuta, nulla sint, & esse intelligantur.*

RESOLVT. CCCCLXXIV.

1. Præsentatio fit superiori, & quid de nominatione.
2. Effectus præsentationis, & nominationis.

Quod

Quod nam discrimen sit inter præsentare, & nominare.

- R**espondeo cum decis. Rot. apud Achill. de Grass. decis. 12. de iure patronatus, cuius tenor est. Præsentatio intelligitur tantum, quando fit superiori, alioquin dicitur magis nominatio ad decis. Rot. 211. in non. de quo per Rot. de Cur. tract. iur. patr. in ver. honorificum 41. q. 2. tradit Franc. in cap. p. §. verum in 1. not. de iur. patronat. & Mil. in ver. patronus debet, quod tenuerunt Domini in vna Aſculana parochiali S. Io. coram Domino Ant. August. de Anno 1548. esse verum non solum ad effectum validitatis præsentationis, sed etiam ad hoc, ut noua propositio declaratur subreptitia, in qua asserbatur præsentationem esse factam, & non constabat de præsentatione facta Ordinario.

Istud tamen vltimum postea melius considerando, fuit reprobatur ex eo, quia Papa nihil aliud considerauit nisi consensum Patronorum, quem omnino sciebat pati aliquem defectum, & iste non erat talis, qui retraxisset Principem. Quod eo magis placuit, quia in noua provisione, de qua agebatur, erant clausula multum prægnantes, quod scilicet posset impetrans exprimere qualitates, etiam infectiuas, & annullatiuas.

RESOLVT. CCCCLXXV.

- 1 Præsentari omnes possunt, qui non sunt prohibiti.
- 2 Aetas legitima præsentari requiritur, & quæ sit.
- 3 Præsentationis tempore requiritur habilitas.
- 4 Præsentari potest pro vna vice, non habens omnia requisita in fundatione, & quomodo.
- 5 Præsentatorum inhabilitas, quæ sit remissiuè.
- 6 Requisita in conferendis beneficijs, quæ?
- 7 Consuetudo non admittendi ignobiles in Canonicos non valet.

Præsentatio, ut fiat iuxta mentem Concilij, necesse est habilitas præsentati.

- R**egulariter ad Inſpatronatus præsentari possunt omnes, qui prohibiti non reperiuntur, ut toto titulo de iure patron. & 6. q. 7. per totam; dummodo in ea ætate esse debeant, quam beneficij qualitas postulat, Vgolin. de potest. Episcopis cap. 51. §. 2. in fine, seruata Conc. Trid. dispositione circa ætatem ad beneficia requisitam. Quæ inhabilitas, siue habilitas consideratur tempore præsentationis, Bald. consil. 127. vol. 1. Alex. consil. 21. vol. 2. Dec. consil. 270. & Monald. consil. 16. num. 3. & sequitur Nouarius in opusculo noni iur. Pontific. conclus. 1. de præsentat. vbi quod inhabilis, quis iudicandus est si talis reperiatur tempore præsentationis, nec prodest habilitas, si superueniat, Rot. decis. 69. par. 3. lib. 2. diuersi. Seraphin. Rotæ Rom. dec. 1234. num. 4. Campan. in diuersorio iuris canon. rub. 11. cap. 23. num. 461. Et patronus potest de consensu Ordinarij pro vna vice præsentare ad beneficium eum, qui non habet omnes qualitates in fundatione appositas, ut tenuit Rot. apud Seraphin. dec. 871. num. 4.
- Et de inhabilitate præsentatorum legendus est Viuianus de iure patronat. part. 2. lib. 6. cap. 10. vbi de obligatis ad ratiocinia, de curialibus, de coniugatis, bigamis, criminosis, non habentibus ætatem legitimam, illiteratis, & pluribus alijs, quos videre poteris etiam apud Nouarium in opusculo noni iur. Pontific. conclus. 2. de præsentat. a patron. faciend.
- In conferendis beneficijs, nil aliud magis inquire debet, quam ætatis maturitas, morum grauitas, & honestas, litterarum scientia, vita, virtus, & fama personæ, cap. cum in cunctis in princip. de elect. cap. innotuit, ibi inducere videbantur eod. tit. & non ex locorum,

vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debent Clerici, nec vrbium claritate, sed fidei puritate, cap. nos qui præsumus 40. dist. beneficia igitur, tam nobilibus, quam ignobilibus sunt indistincte conferenda, itaut non valeat consuetudo, quod non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium, cap. venerabilis, vbi Abbas nu. 4. de præbendis, quia non generis, sed virtutum nobilitas, vitæque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruicium, cap. sicut excellentiam vers. non gradus 23. qu. 4.

RESOLVT. CCCCLXXVI.

- 1 Ecclesia patronata, si sit in confinibus duarum Diocesium, quo in loco facienda est præsentatio, & nu. 4. & 5.
- 2 Io. Mariae Nouarij I. C. Lucani Allegatio adducitur.
- 3 Præsentatio facienda est coram locorum ordinarijs.
- 6 Cadaver occisi, vbi reperitur in confinio duarum Terrarum, ad quem spectet cognitio.
- 7 Ecclesia est illius Diocesis, in qua porta existit.

Præsentatio coram quo est facienda, quoties Ecclesia patronata reperitur in confinibus duarum Diocesium.

Placuit aliquando in facti contingentia respondere, dum essem consultus, quod vbi Ecclesia patronata sita sit in confinibus duarum Diocesium, præsentatio poterat fieri coram vno Episcopo illarum Diocesium, ex dictis per Bal. in l. iuris petitos, ff. de excusat. tutor. maxime quoties ita solitum esset, cumq; in huius articuli solutione in manus meas venisset methodica allegatio eruditi Domini Io. Mariae Nouarij I. C. Lucani, volui illam hic reponere, & est, ut sequitur.

Illustrissimæ, & Reuerendissimæ Domine, votum, quod alias voce dedi, nunc rogatus breuibus verbis illud confirmo, satis inquam notum mihi erat, præsentationem ad beneficia iuris patronatus coram locorum ordinarijs faciendam, iuxta tenorem Cap. Nobis de iure patronatus, & Conc. Trident. sess. 14. cap. 13. de reformat. si Ecclesia patronata esset in confinibus duarum Diocesium, in tali casu esse communem Episcopis talium locorum Ordinarijs, prout ita in terminis nostris firmasse reminiscor, Lambert. in tractat. de iure patronat. lib. 2. part. 2. qu. 4. art. 6. & Bellescien. in tract. de charitativo subsidio, qu. 52. qui scripserunt in huiusmodi casu præsentationem legitimè fieri posse coram vno ex præfatarum Diocesium Episcopis.

Quorum sanè sententia vera redditur, nam in simili, sic videmus in materia parochialium, Glof. in cap. licet 16. qu. 3.

Idemque cautum reperitur in materia arboris in confinio positæ, ut aperte patet, ex §. insula instituit. de rer. diuisi.

Taliter, quod vbiunque Episcopi locorum ordinarij essent discordes, posset vtique haberi recurſus ad Archiepiscopum Metropolitanum, cuius partes erunt, ut alternis vicibus Ecclesiam Episcopi suffraganei ordinem iuxta ea, quæ notatur in Clem. plures, §. & vt facilius de iure patronatus.

Hæc omnia licet sint vera, non per hoc fuit ponere os in Cælum, dum affirmavi in casu de quo agitur, & meum exquirebatur votum, iuridicè præsentationem factam, & institutionem subsequutam apud Reuerendissimum Episcopum suum suffraganeum procedere, dum in eius Diocesi caput Ecclesiæ, siue Cappellæ patronatæ situm videbatur, & in rei veritate existat, quo in casu ad illius Territorij iurisdictionem spectare dicendum est argum. text. in l. cum in diuersis, ff. de religioſ. & sumpt. l. iug. videmus in quam, quod si in-

confinio cadauer occisi reperitur, cognitionem spectare ad eum, in cuius territorio reperitur caput occisi, Belius in pract. crim. c. 18. lib. 3. nu. 63. Zang. de except. n. 238. Berlich. decis. 62.

Imò cum in eisdem Territorio, & solo Cappellæ ipsius porta sita sit, nescio quo pacto de nullitate præsentationis possit prætendi, non est enim nouum illius Diocesis Ecclesiam esse, in cuius solo sita est porta principalis ex notatis per Bar. in l. quid in prædijs, §. qui domum, ff. de leg. 3. Viuian. in tract. de iure patronat. lib. 8. cap. 7. nu. 14. Barbof. de potest. Episc. alleg. 72. n. 150. par. 3.

Iuridicè igitur iuxta morem locutus sum, & ideo votum aliàs impartitum approbo, & sector, siq; consulo. Ego Io. Maria Nouarius I. C. Lucanus.

RESOLVT. CCCCLXXVII.

- 1 Præsentatio potest fieri coram Capitulo Sede vacante, & ita in praxi.
- 2 Capitulum tenet locum Episcopi mortui.
- 3 Præsentationes factæ coram Capitulo debent executioni mandari, absque scrupulo.

Præsentatio an validè fiat coram Capitulo Sede vacante.

SCuti præsentatio, licitè fit coram Episcopo, loci Ordinario, ita illo mortuo, benè fieri potest coram Capitulo Sede vacante, vt probat Io. Andr. in cap. no. bis de iure patronat. per text. in cap. 1. de institut. in 6. sequitur Viuian. in suo nouo tract. de iur. patron. lib. 8. c. 8. n. 4. p. 2. Nouarius in suo Pontificio nouo concl. 1. n. 4. de præsentatione. & ita scio practicum fuisse, pluries in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & nouissimè, dum ego ipse Vicariatus officio fungerer, & sic quotidiana viget Praxis in alijs Curijs Ecclesiasticis.

Cuius quidem opinionis Ratio est euident, eo quia actus, qui debebant fieri coram Episcopo, illo mortuo terminari, & perfici validè possunt coram Capitulo, Sede vacante, tanquam in eisdem Episcopi locum subrogato, & subiecto: millies enim fuit dictum in singulis, quasi vt plurimum Capitulum, Sede vacante, succedere Episcopo, cum & eisdem vices gerat, Nouarius forens. quest. 103. tom. 1.

Vnde præsentationes factæ mortuo Episcopo, coram Capitulo, Sede vacante, licitè possunt mandari executioni, & consequenter institutio potest subsequi, absque aliquo scrupulo, prout in dies sic videmus seruari.

RESOLVT. CCCCLXXVIII.

- 1 Præsentatio potest fieri coram Vicario Episcopi, vel Capitulari.
- 2 Episcopi appellatione venit Vicarius.

Præsentatio in beneficio Iurispatronatus, an possit fieri coram Vicario Episcopi, vel Capitulari.

Certum est præsentationem debere fieri coram habente ius instituendi, vnde quando ad Episcopum spectat institutio, vel ad Capitulum Sede vacante, ipso mortuo, tunc præsentatio validè fieri potest in eisdem Curia, & sic coram eius Vicario, vt notauit Barbof. in cap. cum Laici n. 2. de iure patron. & Campanil. in diuers. iuris canonici, Rubr. cap. 13. num. 395. cum seq. vbi fatetur iuxta hanc opinionem se in facti continentia obtinuisse, & ita practicatur in Curia Archiepiscopali Neapolis.

Cuius conclusionis Ratio est, quia regulariter Epi-

scopi vbi fit mentio non excluditur eius Vicarius, nisi in specie dicatur, Gratian. decis. Rot. March. 98. & Vicarius venit sub appellatione Episcopi loci ordinarij, Paris. de resignat. benefic. quest. 11. n. 2. lib. 3. Nouarius in Opusculo noui iuris Pontificij, conclus. 1. nu. 2. sub tit. de causis primæ instantiæ coram locorum ordinarijs tractandis.

RESOLVT. CCCCLXXIX.

- 1 Præsentatio facta coram superintendente est valida.
- 2 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
- 3 Superintendens est caput Curie.

Præsentatio an sit valida, si fiat coram superintendente relicto in Diocesi ab Episcopo.

Tempore quo Episcopus Caluens. fuit relictus superintendens in Archiepiscopatu insignis Ecclesiæ Neapolis per Dominum Cardinalem Aquauium felicitis memoriæ, dum coram eo fuisset facta præsentatio ad quoddam ius patronatus, insurrexit dubitatio, si valide ipsa præsentatio fieri potuisset, stante, quod Concilium Tridentinum loquitur illam faciendam esse coram Episcopo.

Et fuit in curia Archiepiscopali dictæ Ciuitatis communi voto conclusum, præsentationem validam fuisse, tum quia ipsemet habebat amplam potestatem agendi omnia, & singula, quæ ad iustitiam tendebant, quo in casu expeditio præsentationis non poterat retardari, tum etiam, quia ipsemet erat susceptus in locum Domini Cardinalis Archiepiscopi, & subrogatus sapit naturam eiusdem in cuius locum subrogatur, l. eum, qui ita §. iniuriarum, ff. si quis caution.

Ultra quòd si est verum præsentationem posse fieri in curia illius Episcopi, qui habet instituere, vt in superiori resolutione dictum est, tanto magis poterat fieri coram superintendente, qui erat caput curiæ, dum ibidem Vicariæ, & omnibus alijs præerat, & singuli ab eius mandatis pendeabant.

RESOLVT. CCCCLXXX.

- 1 Potestas ordinis, & Iurisdictionis, quæ sit in Episcopo.
- 2 Episcopalis ordinis ad potestatem quamam propriè pertineant.
- 3 Ecclesias consecrare, & calices benedicere potest simplici Sacerdoti à Papa committi.
- 4 Sacramenta ex potestate ordinis conferenda ministrari debent ab habente potestatem requisitam.
- 5 Pontifex non potest prohibere Episcopo ne ordines validè conferat.
- 6 Iurisdictionis potestas alia pertinet ad dignitatem Episcopalem, alia ad simplicem iurisdictionem.
- 7 Episcopus consecratus cognoscit de his, quæ spectant ad dignitatem.
- 8 Episcopus electus cognoscit de his, quæ spectant ad simplicem iurisdictionem, & etiam de indulgentiis.
- 9 Promotus apud Sedem Apostolicam litteras à dicta Sede consecrationis obtineat aliàs non potest administrare.

Præsentatio an possit fieri coram Episcopo non consecrato.

Pro responsione huius dubij sciendum est, in Episcopis aliam esse potestatem ordinis, aliam Iurisdictionis, ordinis ea est potestas, vt sciatur, & possit omnia Sacramenta conferre, chrismata conferre, prædicationis munus exercere, alios ordinare ad Eucharistiæ sumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis vero

vero vnus est illis, cum Sacerdotibus communis, qui est Sanctissima Eucharistia consecratio, & offerre. Domino verum sacrificiū, quo in vniuersū Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctoritas a Deo ipia pendet: Episcopalis tamen ordinis potestas ad hunc Eucharistia consecrandā, & offerendā finem, nō ita proximē ordinatur ad Sacerdotium, sed remotius, quatenus hoc perficit, & potestatem consecrandi per Sacerdotum institutionem confert, vnde ad potestatem Episcopalis ordinis tria propriē, & insolidum pertinere, scilicet ordinare, consecrare, & confirmare, tradit Glos. verbo de talibus, in cap. transmissam de electione, & refertur in Pontif. Roman. in rub. de consecratione. Episcopi: verum cōsecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit ordini Episcopali, cum tamen sit Sacramentale potest Papa Sacerdoti committitur, Henric. in Summa, cap. 5. §. 6. in com. lit. K. Sacramenta vero, quæ ex sola potestate ordinis cōferuntur, non possunt ministrari ab alio, qui ordinem ad illa requisita non habeat, nec Summus Pontif. potest Episcopo prohibere, ne ordines valide conferat, quia circa ordinis potestatem, quam habebat Episcopus, vel Papa ordinans, habens se, vt instrumentum liberum, sed ab alio motam, nempe à Christo, & ea potestas pendet à Papa cōsecrante, quam quidem ordinis potestatem immediatē à Deo Episcopi accipiūt, nam respectu illius omnes Apostolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, itaut nullatenus, quæ ordinis Episcopalis esse dixi, possint inferiori Prælati, qui Episcopus non sit, nec consuetudine, aliove iure speciali competere, Abb. in cap. accedentibus de excessi. Prælat. post num. 2. vbi addit Alex. de Neuo Clarioribus, id explicat verbis, & accurrit text. in cap. quanto de consuetudine, & in c. aqua de consecratione Ecclesie, vel Altaris.

Iurisdictionis autem potestas ad mysticum fidelium corpus spectat, quibus toto orbe terrarum diffusis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorum frequentia, illis assignari Antistites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iurisdictionis potestatem ad leges condendas haberent, prout necessitas, aut utilitas postulare videbatur. Potestas hæc iurisdictionis diuidi solet in illam, quæ pertinet ad Dignitatem Episcopalem, cuius meminit text. in d. cap. accedentibus, scilicet cognoscere de causis matrimonialibus, publicis iniungere pœnitentias, atque indulgentias concedere, & in illam, quæ dicitur simplicis iurisdictionis, nempe iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à Vassallis, confirmare, inuestire, beneficia conferre, instituere, & similia inter vnam, & alteram iurisdictionis diuisionem.

Alia est differentia, quod de illis, quæ pertinent ad Dignitatem Episcopalem, solus ipse Episcopus consecratus cognoscit, exceptis indulgentiis, quas electus Episcopus ante consecrationem concedere potest, vt dixit D. Thomas in 4. sententiarum distinct. 25. art. 2. & dist. 20. quæst. 1. art. 4. ver. ad secundam quæstionē, sequuntur Sotus ibi distinct. 21. quæst. 1. vt 4. ver. hinc fin. August. de Ancon. de potestate Ecclesie, quæst. 29. Syluest. verbo indulgentia, num. 13. Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 41. in princ. n. 1. de illis vero, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus, & confirmatus, licet nondum sit in Episcopum consecratus, Rebuff. de pacific. possess. num. 243. quia exercitium iurisdictionis actu acquiritur per confirmationem, Cost. in Pragm. Sanct. tit. de collatione verbo maiorationes pag. 186. & ideo poterit subditos de iure communi excommunicare. Nauar. in man. cap. 27. n. 5. & beneficia conferre, Cost. tit. de collatione verbo iuridictio pag. 181. Rebuff. d. tit. de pacific. possess. nu. 251. Gonzal. ad reg. 8. C. ncell. §. 4. primi n. 27. vbi ver. 10 apud Sedem Apostolicam promouetur, literas di-

ctæ Sedis promotionem, consecrationemque continentes habere debet alioquin ad suam Ecclesiam accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere, aut iurisdictionem aliquam exercere, non potest; à nemine, absque huiusmodi litterarum ostensione recipi, obedientiaue ei præstari, atque audiri debet, Vgolin. de potestate Episcopi cap. 2. §. 1.

Ex quibus satis potest colligi decisio præfati articuli, quod præsentatio possit fieri coram Episcopo, et si non consecrato.

PRAXIS PROMOTIO Ad primam Clericalem tonsuram, vel ad Minores Ordines in Regno Neapolitano.

Iuxta dispositionem Sac. Congregat. de mandato fel. mem. Gregor. XV. editæ.

RESOLVT. CCCCLXXXI.

1. *Modus habendus per Episcopos in collatione ordinum minorum.*
2. *Praxis in Regno circa ordines minores conferendos.*

In promouendis ad primam tonsuram, vel ad Ordines Minores, quid obseruari debeat per Ordinarios.

AD elucidationem huius quæsti, placuit hic repone-
re Decretum Sac. Congregat. editum pro tali effectu, quod est tenoris sequentis, videlicet.

1. *Sac. Congreg. Cardin. negotijs Iurisdictionalibus Regni Neap. Præpositorum iustis, grauiusq; adducta causis de S. D. N. Greg. XV. speciali ordine viue vocis oraculo de super habito, expresse præcipit, & mandat omnibus, & singulis eiusdem Regni Archiepiscopis, & Episcopis, & alijs inferioribus legitimam facultatem habentibus, vt antequam ad primam tonsuram, siue ad minores Ordines aliquem promoucant, Parochos, seu alteri, cui magis videbitur, committant, diligenter inquirat, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum committentem, quam primum transmittat, ad hoc, vt ita ex his, quam ex alijs ex Sac. Conc. Trid. præscripto in cap. 7. sect. 23. de reformat. adhibendis diligentis sibi constet promouendos illos esse qualitatibus præditos, quæ per sacros canones, idemq; Concilium requiruntur. Quod, & obseruent in literis dimissorias concedendis, in quibus exprimitur præfatas diligencias præcessisse. Dist. autem literas dimissorias vni tantum, & certo Ordinario ad electionem concedendis in posterum dirigantur, & pluribus directæ sint nullæ, prædictaq; vult inuolabiliter obseruari, donec aliud fuerit ordinatum; si quis vero contra formam præsentis Decreti fuerit ad primam tonsuram, siue ad minores ordines promotus, ab executione collati, & à suspensione superioris ordinis, perpetuo suspensus sit, & ulterius condignis penis puniatur; ordinans verò, vel dimissorias concedens ultra diuinam ultionem, quam incurreret, à collatione ordinum per annum suspensus sit eo ipso; Præterea, siisdem Ordinarijs enixè iniungit, vt Decreta per sacros Canones, sacrumq; Conc. Trid. & Apostolicas constitutiones, quo ad delationem Clericalis habitus, & tonsuræ, seruatiūq; Ecclesie præstandum, ita curent per huiusmodi Clericos obseruari, & in eos, qui contra fecerint, statutus per ea pœnis animaduertere, vt ipsi nequeant de damnabili, circa hæc negligentia redargui. Romæ 10. Kal. Iun. 1623. Octau. Cardin. Bandinus. Laur. Campagius Secretarius.*

2. *Quare attempta hac decretatione, omnes, & singuli Illustrissimi locorum Ordinarij solent, & in effectu semper vtuntur hac forma, de qua in supradicto Decreto, & ita in dies practicatur in toto Regno isto Neapolitano.*

R. E.

RESOLVT. CCCCLXXXII.

- 1 *Regulares promouendi an comprehendantur sub decreto edito per Sac. Congreg. circa collationem ordinum minor.*
- 2 *Verba Decreti Sacre Congregationis.*

Regulares an comprehendantur sub Decreto de promouendis ad tonsuram, & Minores ordines.

1 **P**RO resolutione huius articuli nimis laborare non debemus, quia extat declaratio Congregationis sequentis tenoris videlicet.

2 Anno verò 1626. cum quaesitum esset. An praefato decreto comprehendantur Fratres Ordinum Minorum Sancti Francisci Capuccini nuncupati in dicto Regno Neapolitano pro tempore de familia commorantes.

Sacra Congreg. Cardinalium negotijs Regularium praeposita censuit decretum, vt supra editum ad Capuccinos, aliosq; regulares non pertinere. Romae die 27. Iulii 1626. Laur. Card. S. Sift. Prosper Fagnanus Secret.

Quare dum casus accidisset in Anno 1627. & ego essem consultus à quodam Illustrissimo Praelato, in hanc deueni sententiam, & ita hodie indistinctè obseruatur in omnibus Curijs Ecclesiasticis.

Pro qua declaratione facit, nam quando in aliqua dispositione non fit mentio de regularibus ipsi comprehensi non videntur maximè in odiosis, & minus fauorabilibus, in quibus stricta fit interpretatio, & de vno ad aliud non fit extensio, ex dictis per Nouarium de elect. for. quaest. 52. art. 27. sect. 2. in vlt. impress.

RESOLVT. CCCCLXXXIII.

- 1 *Milites Hierosolymitani an comprehendantur sub Decreto S. Congreg. de promouendis ad primam tonsuram, & minores ordines.*
- 2 *Statutum loquens de religiosis locum habet, etiam in militibus S. Ioannis.*
- 3 *Nouarius doctè loquitur.*
- 4 *Vouens Religionem satisfacit efficiuntur Milites S. Ioannis.*
- 5 *Milites S. Ioannis profitentur tria vota Religionis nimirum castitatis, & paupertatis, & num. 6. & 7.*

Milites Hierosolymitani, vbi volunt ordinibus Minoribus insigniri, an comprehendantur in Decreto de promouendis ad primam tonsuram, & Minores Ordines.

1 **S**Tante declaratione Sacre Congregationis Eminentissimorum, per quam fuit decisum Regulares non comprehendi sub decreto de promouendis ad primam tonsuram, vel minores ordines in Regno Neapolis, vtique concludendum est, quod vbicunque Milites Hierosolymitani tales ordines suscipere velent, non essent obseruanda disposita in praefato decreto.

2 Quia cum illud exceptuet regulares, ipsos milites quoque excepisse videtur, statutum enim loquens de religiosis, & regularibus etiam in stricta significatione extenditur ad huiusmodi Milites, Faber. decis. 27. Cod. de Episcop. & Cleric. Rip. obseruat. 185. quia Religio hec Hierosolymit. dicitur vera religio, & gaudet privilegijs veræ religionis. Nald. in Summ. in verbo matrimonium num. 43. Auditor Nouarius eleganter, & doctè, vt solet in sua Praxis, & vtili tract. de elect. & variat. fori qu. 69. num. 3. sect. 2. in vltima impress. Neapol. folio mihi 180. vbi num. 5. rationabiliter firmat, quod emittens votum ingrediendi religionem, satisfaceret, si habitum Diui Ioannis assumat ex pluribus, quos allegat inter quos sunt Aragon. 2.2. q. 88. art. 11. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 13. c. 4. quaest. 4.

Fernandez in exam. Theolog. moral. p. 3. cap. 9. sect. 11. §. 18. num. 20.

5 Facit pro corroboracione, quia tales Milites, siue Equites Hierosolymitani profitentur tria illa vota, substantialia religionis, scilicet castitatem, paupertatem, & obedientiam, quæ professio probat eos verè religiosos ad textum in Clem. 1. vbi gloss. in verb. obedientia de religiof. Dom. Rimin. lun. conf. 57. num. 28. lib. 5. Mohedan. decis. 10. de caus. possess. & propriet.

3 Ultra quod praefati Milites semper profitentur vna ex Religionibus à Papa approbatis, prout S. Benedicti, S. Augustini, & similibus, & ideo regulares appellari possunt, Menoch. consil. 54. num. 17. lib. 1. Ferrar. super consuetud. Burdegalens. in titul. de feud. §. 10. colum. 1.

7 Et tandem adaptari possunt per plura, quæ hoc eodem tomo cumulauius in titulo de religiof. Ordin. militar. vbi varia sunt scripta, quæ ad corroboracionem supra hic dictorum satis iuuant ibidem videnda.

PRAXIS APPELLATIO.

Ex Concil. Trid. sess. 13. cap. 1.

RESOLVT. CCCCLXXXIV.

- 1 *Verba S. C. Trident. referuntur.*
- 2 *Appellatio est permessa ab omni sententia, licet secus hodie virtute Concil. Trid. num. 3.*

Appellatio de iure S. C. T. à qua sententia hodie detur.

1 **V**ERBA Sac. Concil. Trid. sess. 13. cap. 1. sunt quæ sequuntur.

Cum igitur rei criminum plerumque ad euitandas penas, & Episcoporum subterfugienda iudicia, quævelas, & grauaamina simulent, & appellationis diffugio iudicis processum impendant, nè remediò ad innocentie praesidium instituto ad iniquitatis defensionem abutantur, atque vbi huiusmodi eorum calliditati, & tergiversationi occurratur, ita statuit, & decreuit in causis visitationis, & correctionis, siue inhabilitationis, necnon criminalibus ab Episcopis, seu illius in spiritualibus Vicario Generali ante definitiuam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur, neque Episcopus, seu Vicarius appellationi huiusmodi tanquam frivole deferre teneatur, sed ea quacumque inhibitione ab appellationis Iudice emanata, necnon omni stylo, & consuetudine, etiam immemorabili contraria non obstante ad ulteriora, valeat procedere, nisi grauamen huiusmodi per definitiuam sententiam reparari, uel ab ipsa definitiua appellari non possit, quibus casibus Sacrorum, & antiquorum Canonum statuta inlibata persistant.

2 Ex quibus verbis rejicitur Doctorum antiquorum opinio dari appellationem, appellatio enim est permessa regulariter ab omni sententia, l. 1. ff. de appell. Papien. in pract. in forma appellat. à sententia definit. in gloss. coram vobis num. 9. vers. quaeritur, Alexandr. conf. 113. viso themate, vers. hoc promissio, Soc. conf. 195. circa primum, & conf. 39. Marian. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, Olaseus dec. 61. actor iurament. vers. in contrarium, Tiraquel. tract. le morte saisat lenif. vers. nec illud, & Vestr. in. Praxi lib. 2. c. 3. n. 1.

3 Et sic hodie, vt videt ex mente Concilij, non admittitur appellatio ab omni sententia interlocutoria, sed ab ea solum, quæ habet vim definitiuæ, nisi à definitiua, vel à definitiua vim habente, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari nequeat, & pro iudice facit, quia de iure Canonico ab interlocutoria

toriam admittitur appellatio, vt docet Angelus in leg. quoniam iudices, C. eodem titulo.

Et ratio est, quia si admitteretur appellatio non possit iudex ulterius de causa cognoscere, cap. cum appellationibus, de appellationibus lib. 6. & sic priuaretur sua iurisdictione, qua vti potest, non obstante appellatione ab interlocutoria, vt in cap. Romana, §. si vero, & §. non solum de appellationibus, quia donec datur inhibito a Iudice, ad quem, nunquam est suspensa iurisdictione Iudicis, a quo, & si ipse ab omni interlocutoria admitteret appellationem, esset priuatus, & quasi spoliatus sua iurisdictione, & potestate, & sic ad obuiandum huic damno, consequens est dicere non facere vim, non admittendo appellationem maxime post nouam legem Sacri Concilij Trid.

RESOLVT. CCCCLXXXV.

- 1 Appellatur de Iure Canonico a quocumque grauamine.
- 2 Causa grauaminis in appellatione, an inferi debeat.
- 3 Decretum interlocutorium, quando habet vim diffinitiuam.

Quenam dicantur sententiae interlocutoriae habere vim diffinitiuam ad admittendum appellationes iuxta Concilium.

- 1 Generaliter, vt supra diximus de iure Canonico a quocumque grauamine datur appellatio, Abb. in cap. venerabilis de iudic. num. 7. & in cap. vt debitus de appellat. num. 3. & in cap. qualiter, & quando de iudic. num. 3. in quibus grauaminibus non habentibus vim diffinitiuam causae grauaminum, debent nominatim inferi, Clemen. appellanti de appellat. interlocutoria vero inferens grauamen irreparabile vimque diffinitiuam habens in libello huiusmodi appellationis, non tenetur appellans causas grauaminum inferere, vt interlocutoria per quam Iudex restituit aliquem ad appellandum dicitur habere vim diffinitiuam notat Bellam. conclus. 335. n. 1.
- 4 Item quando Iudex pronunciauit neutri parti litigantium esse deferendum iuramentum litis decisiui, & ipsarum pars petierit, quod aduersarius, aut iuret, aut referat, iuxta l. manifestae turpitudinis, ff. de iure iuran. ita singulariter notat Bald. in cap. iuramentum de iureiuran. num. 3.
- 5 Similiter quando iudex sententiam tulit, & reum in expensis minimè condemnauit, Rota decis. 1. n. 1. vt lite non contestata in nouis.
- 6 Pariter a secundo decreto Iudicis, Bart. in l. si finita, §. si forte, ff. de damn. infect. n. 1.
- 7 Adhuc ab obseruatione Iudicij, l. Titia, ff. de occupat. Bartol. ibi num. 2. 3. 4. 5. & 6.
- 8 Item quando Iudex admittit Procuratorem ad causam, qui verè Procurator non est, & è contra, Bald. in l. 2. C. de Episcopali audientia num. 14.
- 9 Similiter quando quis vult probare exceptionem contra testem ex aduerso examinandum, & Iudex recusat, text. in cap. ex parte de iureiuran.
- 10 Præterea a denegatione quartae dilationis petita, cum solemnitate legali causa vlla legitima, non refragante, quare concedi non debeat, cap. significauerunt de iureiuran.
- 11 Et quando Iudex mandat examinari testes, & aduersarius ignorat examen esse faciendum, seu saltem locum, in quo testes examinari debent, Federic. de Senis conf. 71. num. 1.
- 12 Tamen a Pronuncia competentis, cap. significationibus de officio, & potest. Iudic. de leg. Bartol. in l. 2. ff. de appellat. recipien. n. 13. & Abb. latè in cap. ex parte Decani de rescript. n. 6.
- 13 Quando a Pronuncia in competentia, Abb. in d. c.

significantibus de officio delegat. n. 3. & cap. peruenit 2. de appellat. nu. 9. & Bald. ibidem n. 2. item Bald. in cap. cum cessante de appellat. num. 12. Felyn. in cap. qualiter, & quando de accusat. num. 9. Bartol. in l. 2. ff. de appellat. nu. 13. & Bald. in l. 2. C. de Episcopali audientia num. 13.

Dummodo a Pronuncia appellationem fuisse deferam, Bald. in l. 2. C. de Episcopali audientia n. 20.

- 14 Ita a Pronuncia non ritè fuisse appellari.
- 15 Etiam quado a Pronuncia non potuisset appellari.
- 16 Nam a Pronuncia appellationi non esse deferendum, vt notat And. Barb. in addit. ad Bald. in l. 2. C. de his quibus, vt indign.

17 Quandoque eodem loco notatur, vt quando fit preceptum contra consistentem in iudicio non pendente iudicio fit interlocutoria habens vim diffinitiuam.

- 18 Item a Pronuncia iudicis mandantis procedendum esse ad vltiora super libello obscuro, Bart. in l. 2. ff. de appell. recip. n. 16. & Bald. in allegat. l. 2. C. de Episcopali audientia num. 12.

Præterquam ab arbitrio fideiussores approbando, qui verè non sunt idonei, l. arbitro, ff. qui satisfat. cogant.

- 19 Et quando a Pronuncia Iudicis, quod procedendum sit super libello inepto, Bald. in alleg. l. 2. Cod. de Episcopali audient. n. 2.

Cum a falsa interpretatione sententiae, l. ab executore, ff. de appellat. & relat.

- 20 Item a denegatione copiae Actorum, l. 2. C. vt lite pendente. Nouarius in Opusculo noui iuris Pontificij, concl. 1. de appellat. n. 12. vbi alios allegat.

21 Pariter Bannitus ab interlocutoria Banni, Bald. in allegat. l. 1. C. de Episcopali audient. n. 9.

- 22 Item a sententia lata a Iussu Prætoris, vt pecuniam soluat minori sine tutore, l. ita Prætor, §. præmittitur, ff. de minoribus.

23 Quandoque a breuiori termino a Iudice assignato, Abbas in cap. speciali, §. porro n. 2. de appell. in fine, terminus enim debet esse competens iuxta facti, & loci qualitatem, Nouarius in tract. de elect. & variat. fori q. 17. sect. 1. in vltima impress. Neapol.

- 24 Quoniam quando iudex mandat non esse respondendum libello, tanquam inepto, Abb. in cap. peruenit 2. de appellat. num. 8. & in c. ad dissoluendum de spons. impub. n. 2.

25 Quia ab interlocutoria iudicis de habenda quaestione in quacunque causa, l. ante sententiam, ff. de appellat. recipien. & Bald. in allegat. 2. C. de Episcopali audientia, n. 4.

- 26 Pariter a precepto iudicis de soluendo, l. creditor, §. iussus, ff. de appellat. Bart. in l. quod iussit, ff. de re iudicat. n. 4. Ioan. And. in cap. peruenit 2. de appell. n. 6. Henric. Boich. in cap. literis de officio, & potestate iudic. deleg. n. 8. & 9.

27 Præterquam interlocutoria iudicis super exceptionibus, etiam declaratorijs, vel peremptoris iudicium nullum reddentibus, cap. final. de appellat. in 6. gl. 2. in Clem. fin. eod. tit.

- 28 Pariter super recusatione iudicis, & sic fore, vel ne suspectum, ita Archidiacon. in c. iudex officio Iudicis delegat. in sexto.

29 Similiter, & ab interlocutoria, qua pronunciat esse probatum, vel non, vt per gloss. in Clem. fin. de appellat.

Tantummodo ab interlocutoria super reuocatione attentatorum, seu innouatorum, gloss. magna circa finem in cap. non solum de appell. in 6.

Etiam si interlocutoria, quo reuocatur inhibito facta Iudici a quo per Iudicem, ad quem Federic. de Senis conf. 84. secundum primam impressionem, qua incipit factum sic se habet.

- 30 Est etiam, quando Iudex pronuntiat probationes admit-

admittendas esse, vel non, text. in cap. significantibus de noui oper. nunc. & ibi Innoc.

- 31 Iterum quando iudex pronunciat super alimentis non principaliter, quia esset definitiua, sed incidenter, Angel. in leg. si quis a liberis §. si parens ff. de libert. agnoscend. Franc. in cap. cum cessante de appellat. num. 55.
 - 32 Et item, quando iudex pronunciat causam esse committendam, vel non, prout notat Bald. in l. 1. C. si quacunque præd. pot. Franc. in allegato cap. cum cessante num. 58. de appellat.
 - 33 Pariter, quando iudex pronunciat aliquem esse admittendum ad causam tanquam curatorem, procuratorem, vel è contra, cap. ex parte de appellat. il. 2. latè videndus Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij, conclus. 1. n. 5. & seq. de appellat.
 - Insuper taxatio expensarum super attentatis, & super salario aduocati habent vim diffinitiuam, Rota, decil. 5. de dolo.
 - 34 Præterea sententia de exequendo aliam sententiam, est interlocutoria habens vim diffinitiuam, Capic. dec. 1. n. 21. Rom. conf. 41. n. 11.
 - 35 Et tandem datio insolutum à iudice facta habet vim diffinitiuam, Rimin. iun. conf. 3. n. 7. & 32. vol. 1.
- Et consequenter præceptum de residendo habet vim diffinitiuam, Abb. in cap. peruenit 2. de appellat. num. 7.

RESOLVT. CCCCLXXXVI.

- 1 Ex quibus causis pronuntietur appellationem esse desertam.
- 2 Res iudicata, dicitur quando non remanet recursus appellationis.
- 3 Recursus per vim violentie cessat, vbi causa est executiua.

Sententia super desertione, an habeat vim diffinitiuam ad effectum admittendi appellationem ex vi Concilij.

- 1 Post litem finitam, vel quia sententia fuit transacta in auctoritatem rei iudicatæ, vel quia ab ea non fuit prouocatum, vel quia appellatio fuit deserta, vel tres sententiæ conformes fuerint pronuntiatæ, solet Index interloquendo pronuntiare appellationem fuisse desertam, & sententiam transactam in auctoritatem rei iudicatæ, vt lege Hispanica cauetur in l. 2. tit. 2. lib. 4. recopilat. ibi Passada en cosa iurgada, & tunc dicitur sententia translata in rem iudicatam, quoties nullus recursus appellationis remanet, vt tradit Couarr. practicarum cap. 15. num. 2. in principio, & cap. 33. n. 2. Cassador. tit. de rescriptis decil. 8. nu. 3. à qua pronuntiatione esse locum appellationi, tenet Philippus Franch. in cap. ex ratione de appellat. Maranta tit. de appellat. nu. 191. Lanfranc. in c. quoniam num. 14. de appellationibus. Et ratio est, quia illa interlocutoria, est quædam sententia, quæ habet vim diffinitiuam cum totam causam definiat, & ponat finem liti, & sic videtur dicendum Iudicem aggravare non admittendo appellationem, cum in his casibus, in quibus admittitur appellatio esset vis.

Sed pro contraria parte facit text. in l. final. §. illud, C. de tempor. & repar. appellat. quo cauetur appellatione deserta, sententiam ad effectum perducere debere, perinde, ac si à principio appellatum non fuisset.

Secundo, pro hac sententia facit text. in cap. personas, & cap. cum sit Romana de appellationibus, quorum prior ait appellatione deserta compellendum esse appellatorem sine contradictione aliqua iudicatis stare; Alter verò text. ait, qui contra fatalia tempora appellationem non fuerit prosecutus, nec amplius lu-

per eodem negotio audiatur appellans, & sic appellationem submouere videntur illa iura, & per consequens non aggravat Iudex, qui non obstante appellatione exequitur suam interlocutoriam; & istam opinionem tenet nouissime Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. in 1. p. §. 22. nu. 11. in fine, vbi dicit, quod ita practicitur ex l. 1. tit. 27. lib. 4. recopil. idem sentit Didac. Perez, in l. 3. tit. 16. lib. 3. Facchineus lib. 1. cap. 29. Olafcus decil. 28.

In qua opinionum varietate proferam meam sententiam, quæ talis est, quod sententia transiit in rem iudicatam, vel quia pronuntiata fuerint tres conformes, à quibus non licet prouocare tertio, vel quia intra terminum à iure præfixum non se presentauit appellans, & declaratum est, quod appellatio remanet deserta: in primis duobus casibus, quando vel non fuit appellatum à sententia, vel quia lis iam fuit finita per sententias tres conformes libenter admitterem opinionem Parladorij, & aliorum: si vero sententia transiit in rem iudicatam propter desertionem appellationis, profecto ab hac declaratione iudicis admittenda est appellatio, & aliter Iudex aggravat exequendo appellatione remota, & in hoc casumitterem, & practicarem primam opinionem, vt tenet nouissime Scaccia de appellationibus quæst. 11. art. 5. n. 148. vbi sic distinguit, ad quod moueor tenendum ex traditis per Gutierrez lib. 1. practicarum, quæst. 102. n. 4. Afflicti decil. 79. & 175.

RESOLVT. CCCCLXXXVII.

- 1 Appellatio non datur regulariter ab interlocutoria.
- 2 Sententia Iudicis declarans se esse competentem, an habeat vim diffinitiuam.
- 3 Appellatio conceditur ab interlocutoria, ubi in diffinitiuam grauamen reparari non potest.

An sententia Iudicis declarantis se competentem habeat vim diffinitiuam ad admittendum appellationem.

- 1 Sæpe diximus ab interlocutoria non dari appellationem, ante sententiam, C. quorum appell. non recip. ita Aret. conf. 20. num. 5. Sordus, qui plures refert conf. 252. nu. 25. lib. 2. & sic videtur dicendum iudicem non aggravare, licet procedat ad vltiora causæ, non obstante exceptione incompetentiæ, vel licet se declarat Iudicem competentem.
- 2 Sed his non obstantibus contraria opinio est verior, & tenenda, & practicananda in vtroque foro; Quæ expresse tenet Bald. in auth. habita nu. 38. C. ne filius pro patre, Natta conf. 172. n. 1. Beccius n. 31. Menoch. de adipiscenda possess. remed. 4. nu. 822. Misingerius obseruatione 35. centuria 3. Et ratio est, quia hoc grauamen non potest reparari per definitiuam, vt etiam dicimus de legitimatione personarum, vt docet Hondede. conf. 27. n. 20. & 21. lib. 1. Roland. conf. 33. nu. 3. lib. 4. quia licet sit sententia interlocutoria, admittenda est appellatio, quando grauamen est irreparabile, vel cum difficultate reparatur l. 1. §. quæ situm de appellat. Gratian. lib. 1. disp. forens. cap. 26. per totam, vbi declarat nostram quætionem ex qua sequitur Iudicem non aggravare admittendo appellationem.

RESOLVT. CCCCLXXXVIII.

- 1 Appellare an liceat à decreto mandante exequi sententiam, & n. 4. 5. 6. & 7.
- 2 Appellari non potest ab executione.
- 3 Prohibito uno, censentur omnia prohibita per quæ deuenitur ad illud.

Man-

Mandatum de exequendo, an habeat vim diffinitiu, vt possit ab eo appellari virtute S. C. Trid.

- D** Vbitissimū iuris est, vtrum ab ea sententia appellare liceat, quā pronuntiatur sententiam exequendam esse, vt colliges ex traditis per DD. in l. ab executione, C. quorum appellationes non recipiantur, & in l. ab executore, ff. de appellat. & plura tradit Gabriel, tit. de appellat. concl. 4. Diaz, reg. 42. Menoc. de adipisc. possess. remed. 4. num. 828. Azuned. in l. 4. tit. 21. num. 4. lib. 4. recop. & pro Iudice, qui exequitur non obstantē appellatione facit regula text. in dictis legibus ab executione, & ab executore, vbi ab executione appellari non potest; Ergo similiter, neque à pronuntiatione de exequendo, quia pronuntiatio de exequendo, nihil aliud est effectus, quam executio verbalis; Ergo quemadmodum non potest appellari à reali executione, similiter neque à verbali, & per consequens Iudex non aggrauat procedendo, ad vteriora maximè, quia pronuntiatio Iudicis de exequendo nihil aliud est, quam præambulum ipsius executionis, & sic lex, quæ prohibet appellationem ab executione, prout hodie cauetur in leg. 64. videtur etiam prohibere appellationem ab huiusmodi pronuntiatione de exequendo, quia lex non debet esse imposita verbis, sed rebus, vt in l. 2. C. de communia de legatis, rursus facit pro hac sententia, quia prohibito vno, censentur omnia prohibita, per quod deuenitur ad illud, leg. oratio de sponfalibus, l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procuratoribus; Ergo videtur prohibita appellatio à pronuntiatione de exequendo, per quā deuenitur ad ipsam executionem; quia præceptum de soluendo non est sententia, sed executionis præparatio, vt docet Bartolus in leg. 1. Cod. de confessis, Bertachinus de gabellis 8. par. membr. 4. num. 4. & sic non admittitur appellatio, vt tradit Speculator, tit. de appellatione, §. in quibusdam colum. 1. Paulus de Casiro in lege si debitori, ff. de Iudicis, Canarius de executione instrumenti, qu. 46. & 47. Couar. p. p. cap. 23. num. 9. & istam opinionem sequitur Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum cap. fin. 1. par. §. 4. num. 20. vbi illud limitat, quoad effectum deuolutiuum, quia, quoad illum effectum admittenda est appellatio.
- 4** Sed pro reo, qui interposuit appellationem à mandato de exequendo, faciunt sequentia; Primo, quia, generaliter loquendo, appellatio est permessa ab omni sententia, l. & in maioribus, C. de appellat. Ergo similiter habebit locum à pronuntiatione de exequendo, quia semper regula standum, gl. in l. omnis definitio, ff. de regulis iuris, & istam opinionem tenent Doctores, quos refert Anton. Gabriel. vbi sup.
- 5** In qua difficultate Fachineus lib. 1. controuersiarum iuris cap. 24. littera F. distinguit, quod aut loquimur de iudice mero executore, qui solum habet executionem, & non cognitionem, vel de iudice executore mixto, qui habet causæ cognitionem, vt insuper quæstionum de officio delegat. tunc in primo casu procedat prima opinio, in hoc secundo secunda, maximè de iure Canonico, quo iure inspecto, appellare licet ab omni sententia interlocutoria, quæ continet grauamen: Ego vero ita rem definiendam existimo, quia aut Iudex ordinarius, siue executor merus, vel missus pronunciauit sententiam de exequendo, cum causæ cognitione citata parte, vt sæpe contingit quando dubitatur, an decernendum sit mandatum de exequendo, vel sine aliqua cognitione, quia viso instrumento publico decernitur mandatum; In primo casu existimo, quod sit admittenda appellatio ad vtrumque effectum, & quod iudex non aggrauat exequendo appellatione remota: In secunda vero quando simpliciter, & sine causæ cognitione executiue procedat, tunc non sit admittenda appellatio,

quod ad effectum suspensiuum, ad quod moueor ex fundamentis supra traditis, & ex ratione text. in leg. nec quicquam, §. vbi decretum, ff. de officio pro consul. omnia quæcunque causæ cognitionem desiderant per libellum expediri non possunt, text. singularis in leg. fin. cap. communicat epistol. ibi. Quod magno conflictu sententia decerni solet id paucis literis temere de scriptis definiri fas non est, & sic cum dictum mandatum de exequendo præcesserit magnus conflictus, idest causa cognita non debet postea paucis literis breui, & summario executiuo iudicio finiri, & sic appellatio admittenda est, & secundum hanc distinctionem potest terminari articulus per viam violentiæ cum casus de facto contingat, & ita pro hac opinione fuit iudicatum in Regno Aragonum, vt tradit Sesse decif. 148. num. 22.

RESOLVT. CCCCLXXXIX.

- 1 Appellatio suspendit iurisdictionem Iudicis à quo.
- 2 Sequestratio est odiosa.
- 3 Decretum de sequestrando, an habeat vim diffinitiu, n. 4.
- 5 Tertius appellans, an impediatur sententia executionem.

Decretum de sequestrando, an habeat vim diffinitiu ad admittendum appellationem.

- A** Ppellatio suspendit iurisdictionem Iudicis à quo, & ea pendente nihil innouandum est l. appellatio, C. de appellationibus, l. 1. ff. nihil innouari appellatione pend. cap. non solum de appell. lib. 6. c. post appellat. §. ante appellat. 2. q. 6. l. 26. in fine tit. 23. p. 3. & sic Iudex grauat, qui sequestrat fructus beneficii appellatione pendente maximè, quia sequestratio est odiosa, & prohibitoria l. 1. C. de prohib. pec. sequestrat. Clem. 1. de sequestrat. possess. & fruct. secundum verum intellectum, & in proprijs terminis huius quæstionis hanc opinionem tenet Cardin. in Clem. q. 22. in fine vers. si verò proceditur id negot. per l. fin. ff. nihil innouari appell. interpos. vbi expressè resoluit, quod non potest fieri sequestrum contra possessorem beneficii appellat. pendente, vt in Clem. 1. de sequestr. possess. & fruct.
- 3** Sed contraria opinio est verior, & tenenda in terminis dict. Clem. 1. videlicet post latam sententiam contra possessorem, quia tunc valebit actus sequestrationis factæ per ordinariū appellatione pendente. Nec in hoc casu Iudex dicitur attentare, & per consequens non grauat, ita Casador. decif. 5. n. 2. vers. sed maior pars, de sequestr. possess. & fruct. Afflic. dec. 152. n. 6. Lancelot. de attent. appell. pendente limit. 12. num. 2. Mandos. regul. 29. de subrogandis litig. quæst. 13. in princ. Stephan. Gratian. discep. Forens. 2. par. ca. 32. vbi declarat materiam.
- 4** Amplia etiam si tertius pro suo interesse compareat appellando, vt fuit decisum in Rota decif. 11. alias 294. in antiquis tit. de sent. & re iudic. & dec. 4. de sequestr. possess. & fructus alias 340. in nouis, Vestr. in sua Praxi lib. 7. cap. 2. num. 5. Vantius de nullit. num. 21. ad medium, vt dicit veriorē opinionem, Gratian. vbi sup. num. 6. cum nullum damnum tertius patiatur; secus si aliquo modo recipiat damnum, vt tradit Curtius conf. 142. & vide Couar. p. 1. cap. 23. num. 8. Afflic. decif. 169.
- 5** Nec obstat, quod tertius appellans impediatur executionem sententiæ, quod est maius quam fructuum sequestratio, vt in leg. cum super de re iudic. & tradit Honded. consil. 25. num. 1. lib. 2. & sic multo fortius debet impediri sequestrum propter appellationem, quia illud procedit, quando agitur de magno præiudicio, quod posset fieri tertio appellanti, secus in nostro casu, in quo habenti vnā sententiam pro se, non

non dabitur possessio, nec aliqua fructuum perceptio, nisi finalem victoriam obtinuerit, & sic maius præiudicium fieret tertio per executionem, per quem sequeltrum.

- 6 Si vero sententia fuerit data in Curia Romana, vt in terminis dict. Clem. tunc appellatio non impedit sequeltrum, quod non fit autoritate, & mandato Iudicis, sed legis ita disponentis, vt in l. fin. C. quibus appellare non licet, quia lex non dicitur grauare, vt tradit Bald. in cap. ad nostram de appellat. & an sit exprimenda causa in appellatione a sequelstro sunt duæ opiniones contrariæ, quas refert Gratian. sup. num. 24. & tutior est opinio, vt causæ exprimantur, cum sit interlocutorium decretum sequelstri, vt tradit Cas. ad. dict. decif. 4.

RESOLVT. CCCCXC.

- 1 Sententia condemnatoria expensarum, an habeat vim diffinitiuæ, & n. 2. & 3.
4 Rigor commissionis non extenditur ad duo specialia.
5 Appellare an liceat a taxatione expensarum.

Sententia condemnatoria expensarum, an habeat vim diffinitiuæ ad admittendum appellat.

- 1 Sententia diffinitiuæ, licet possit exequi appellatione remota, quando definit peremptorie totam causam, tamen si condemnatio expensarum taxetur post appellationem, etiam si Iudex referuauerit in se eius taxationem si sententia exequatur, quoad expensas dicitur Iudex attentare, & vim facere, & per consequens omnia sunt reuocanda, ita resoluit Rota decif. 46. de re iudic. in antiquis, & tenet Butr. in cap. pastoralis num. 4. de appell. vbi Decius vers. postremo, quod maxime procedit, si inhibito præciserit taxationem, vt tradit Mandosius de inhibito quæst. 106. in fine, & ratio nostræ principalis quæstionis est, quia in dicta taxatione expensarum potest reus grauari excedendo modum taxationis, & sic datur appellatio ex hac causa, quæ non potest esse decisa per sententiam diffinitiuam, vt docet Bald. in l. facimus ad finem, vt C. de iudicijs, Afm. in Praxi cap. 2. §. 32. n. 2.
2 & ideo licet causa principalis non suspendatur per appellationem, suspenditur sententia taxationis, vt declarat Dec. in dicto cap. pastoralis. §. verum, ad finem, num. 4. si verò taxatio fiat incontinenti, & ante appellationem, tunc Iudex non dicitur aliquid de nouo facere, vt tradit Lancell. de attent. appell. pendente limit. 1. n. 11. & ita declarat decif. Tholosana 460. & Lopus allegat. 82. n. 8. Felyn. confil. 13. vbi alios refert pro contraria opinione, quæ verior mihi videtur, quia parum interest, quod taxatio fiat incontinenti, & ante appellationem, si continet taxatio grauamen, & sic tempus ad appellandum datur, vt in cap. non solum de appell. lib. 6.
3 In qua varietate opinionum distinguendum esse censeo, quia aut loquimur de Iudice commissionis, aut de Iudice ordinario: in primo casu procedat prima opinio, quia licet Iudex commissionis procedat, cum clausula appellatione remota intelligitur respectu causæ principalis, vt dicimus in quæst. fin. num. 10. quia licet causa principalis, de quibus nihil fuit dictum, & per consequens rigor commissionis non extenditur ad duo specialia circa causam principalem, & circa expensarum condemnationem ne quis duplici onere grauetur, vt explicat Gratianus discept. forens. 2. p. ca. 348. ex n. 7. in secundo vero casu, quando sententia diffinitiuæ exequitur post tres sententias conformes de iure canonico, vt in Clem. 1. de re iudicat. vt tradit Co. uarr. practicarum, capit. 25. num. 9. Gabriel. lib. commun. tit. de statutis, concl. 3. num. 9. tunc non admit-

Aloyf. Rice. Praxis Pars IV.

5 ritur appellatio a taxatione, & executione expensarum, quia dependet a causa principali propter referuationem in dicta sententia factam, vt tradit Rota decif. 46. tit. de sentent. & re iudic. in antiquis, Mandos. de inhibitionibus, quæst. 106. Lancellot. de attentat. tit. de appell. pend. limit. 1. n. 3. & ita obseruatur, & practicatur in omnibus tribunalibus Ecclesiasticis, & secularibus, & secundum istam distinctionem terminabitur articulus violentiæ, cum causa de facto contingat.

PRAXIS COGNOSCENDI CAVSAS
Episcoporum.

Iuxta dispositionem S. C. T. sess. 24. cap. 5.

RESOLVT. CCCCXCI.

Quid disponat circa cognitionem causarum Episcoporum.

- 1 In sess. 24. cap. 1. habentur hæc verba, Causæ criminales grauiiores contra Episcopos, etiam hæresis, quod absit, quæ depositione dignæ sunt ab ipso tantum Summo Romano Pontifici cognoscantur, & terminentur, quod si huiusmodi sit causa, quæ necessario extra Romanam Curiam sit committenda, nemini prius ea committatur, nisi Metropolitanis, aut Episcopis à Beatissimo Papa eligendis. Hæc verò commissio, & specialis sit, & manu ipsius Sanctissimi Pontificis signata, nec vnquam prius his tribuat, quam vt solum factis instructionem sumant, processumque conficiant, quem statim ad Romanum Pontificem transmittant: reseruata eidem Sanctissimo sententia diffinitiuæ; cætera aliàs sub felic. record. Iu. 10. III. super his Decretis, nec non & constitutio sub Innocent. III. in Concilio generali, quæ incipit: Qualiter, & quando, quam Sancta Synodus in præsentem innotat, ab omnibus obseruentur. Concordat Conc. Sard. cap. 3. cap. ad abolendam, cap. excommunicatus, §. damnati verò, de hæretic. cap. quo iure dist. contra Episcopos.

RESOLVT. CCCCXCII.

- 1 Archiepiscopus an possit formare processum contra Episcopum.
2 Prohibitus iudicare in vna causa, an censeatur prohibitus assistere.
3 Concilium Prouinciale, an possit formare processum contra Episcopum ad finem transmittendi ad Summ. Pontif.

Archiepiscopus, seu Prouinciale Concilium an possit formare processum contra Episcopum vt illum transmittat Roman. Pontif.

- Ad deo secundum tradita per Concil. Tridentin. causa Episcoporum tractandæ sunt coram Romano Pontifice, vt nec Prouinciale Concilium, aut Archiepiscopus possit formare processum ad finem illum transmittendi Romano Pontifici, etenim absolutissimum est causas criminales Episcoporum grauiiores, etiam hæresis, quæ depositione dignæ sunt à Papa solum cognosci debere, & si fortè necessario, tales causæ extra Romanam Curiam essent committendæ requiritur specialis commissio manu Sanctissimi signata facienda Episcopis, vel Metropolitanis, qui solam facti constitutionem sumere debent, & processum ad eundem Sanctissimum statim transmittere, cui sententia diffinitiuæ reseruatur, ita mandat Sacrosanct. Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 5.

Qq

2 Et

- 2 Et prohibitus iudicare in aliqua causa, censetur pariter prohibitus assistere, & formare processus, ut per Annam in alleg. 42. tom. 1. Gaspar. Thesaur. q. 51. p. 1 & ita declarauit Sacra Cardin. Congreg. cuius tenor est, *Sacra Cardin. Congregatio censuit, quod Concilium Prouinciale non posset formare hunc processum contra Episcopum, ad effectum transmittendi illum ad Sanctissimum, quia vult hoc, & c. ut non solum definitio, sed etiam cognitio sit tantum Sanctissimi, sic Congregatio censuit die 3. Octobris 1585.*

RESOLVT. CCCCXCIII.

- 1 *Causæ criminales Episcoporum non possunt tractari, nisi coram Summo Pontifice, & quid in causis minoribus, num. 2.*
3 *Decisio Sac. Congregationis refertur.*

Minores causæ criminales Episcoporum an possint definiri per Concilium Prouinciale.

- 1 **L**icet, ut dixi supra causas criminales grauiiores Episcoporum, non nisi coram Summo Pontifice tractandas esse.
2 Tamen supradicta conclusio minimè procedit in causis minoribus, ut probatur ex verbis eiusdem Concilij, ibi *Minores criminales causæ Episcoporum, in Concilio tantum Prouinciali cognoscantur, & terminentur, vel a deputandis per Concilium Prouinciale, quia modica, & minima non sunt habenda in consideratione, & de minimis causis non est tantum curandum, ut plena manu iuxta morem comprobatur Nouari. for. q. 37. n. 9. & seq. tom. 1. & ita censuit Sac. Congreg. per hæc verba. In Concilio Prouinciali possunt tractari, & definiri causæ criminales minores, non existentibus duodecim Episcopis a Concilio requisitis, quia constat Concilia Prouincialia ex minori numero Episcoporum consistere, neque obstat, quod in cognoscendis causis Episcoporum requirantur duodecim Episcopi, quia illud procedit in causis maioribus, & ita censuit Congregatio, ut dicit Nouarius conclus. 1. n. 5. de foro compet. in suo Pontific. Nec est necesse, quod debeant esse Episcopi, qui deputati sunt per Concil. Prouinc. quia facultas est generalis, & ita censuit Sacra Congregatio.*
Item possunt deputati prædicti cognoscere, & determinare causas Concil. Prouinc. dissoluto, si causæ erant ceptæ, ab istis deputatis ante dissolutionem dicti Concilij, quia in simili non expirat iurisdicção delegatis, quando vero causa non erat cepta dicti deputati, tunc non possunt amplius illas terminare, ut eadem Congregatio censuit.

RESOLVT. CCCCXCIV.

- 1 *Citari quilibet potest.*
2 *Episcopus quando potest citari ad comparandum in Romana Curia, & num. 4.*
3 *Causæ criminales Episc. tractantur coram S. Pontif. n. 6*

Citari quando possit Episcopus ad personaliter comparandum in Romana Curia.

- 1 **C**itari quilibet regulariter urgente causa legitima potest, iuxta notata per gl. celebrem in Clemēt. pastoralis de sententia, & re iudic. Bal. in conf. 29. vol. 1. Alex. in conf. 16. n. 17. & seq. vol. 2. Dec. in consil. 33. n. 6. Monald. in conf. 71. n. 6. vol. 1.
2 Verum conclusionem supradictam minimè in Episcopis procedere disponitur per S. Conc. Trid. sess. 13. c. 6. vbi sanctè, & iuste mandatur Episcopos minimè citandos ad personaliter comparandum, nisi ob causam, ob quam veniret deponendus, siue priuandus.

- 3 Ampliatur etiam procedere, siue per viam inquisitionis, siue per iudicis officium procedatur, ut volunt Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 59. Salzed. in add. ad Diaz. in prax. crimin. cap. 112. Gratian. lib. 1. quæst. forens. cap. 169. n. 15. Quos omnes eruditissime refert more suo, Nouarius in suo opere non iur. Pontificij conclus. 9. alias 1. de foro competenti.

Ratio autem prohibitionis credo, quod deduci potest propter eminentiam Episcopalis dignitatis, ut probatur in c. primo, & c. quia Pontifici de offic. delegatis, & in Conc. Trident. sess. 25. cap. 6. de reform.

- 4 Ampliatur secundo in atrocissimis delictis, nam ad Romanam Curiam citari non possunt, nisi in primis accedat specialis commissio Papæ, ut fanciuit bonæ memoriæ Pius IV. in constitut. incip. de salute gregis Anno eius Primo, prout refert Cocher. de iurisdic. ordin. in exemptos par. 1. quæst. 41. præcipue si resideant, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 41. n. 5.

5 Nam omnes criminales causæ grauiiores Episcoporum Summo Pontifici referuntur, qui si extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio manu ipsius signata, & ut adsint ad sententiam duodecim Episcopi, cum Metropolitanis referuata, eidem Sanctissimo sententia diffinitua, Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 5. Flamin. de resignat. lib. 10. quæst. 10. n. 40. Henric. in summ. lib. 13. cap. 55. §. 2. de iure vero antiquo si contingeret criminaliter agi contra Episcopum, & crimen postulare depositionem ab ordine, & dignitate Episcopali, examinanda erat causa ab omnibus Episcopis totius Prouinciæ, vna cum Metropolitano, vel vt minimè ad duodecim Episcopos vltra Metropolitanum, ut notat Gl. in suum. verb. quod autem 3. quæst. 8. per text. in cap. si quis

- 6 Episcopus criminaliter 6. quæst. 4. iure postea recentiori dicti Episcopi cognoscere poterant, vsq; ad sententiam tantummodo; sententia autem, & definitio referuabatur Papæ, ut in cap. accusatus, ut in c. quamuis, & in cap. multum stupeo 3. quæst. 6. Aluar. Guerrero in speculo iuris Pontificij, c. 29. quia semper ad solum Papam pertinet Episcopos deponere, vt asserit Innoc. III. in cap. quod translationem 4. & ibi gl. verbo referuata de officio legati, & gl. verbo pertinere in c. sicut 8. de excessibus Prælat. cap. inter corporalia de translat. Episcop.

RESOLVT. CCCCXCV.

- 1 *Causæ Episcoporum à Romano Pontifice terminantur.*
2 *Sedes Apostolica dicitur caput omnium Ecclesiarum.*
3 *Episcoporum priuatio ad solum Papam spectat.*
4 *Causæ criminales Episcoporum, an possint delegari.*
5 *Episcopi ob quam causam possint citari, ut personaliter compareant coram Summo Pontifice.*

Causæ depositionis Episcoporum ad quem spectet.

- 1 **E**piscoporum causas à Rom. Pontif. Sedeque Apostolica, & non ab alio finiri, vel ab Apostol. Sedis constitutis iudicibus dignosci oportere traditur in c. Inquisitores de hæret. in 6. c. nullam 2. qu. 5. faciunt c. omnis, c. ad Romanam, c. si quis putauerit, c. ideo, c. si quis Episcopus 2. q. 6. c. dudum 3. q. 6. c. 1. & seq. 6. q. 4. c. maiores de Baptismo, c. vltra Prouincia 3. q. 6. c. Synodum dist. 17. c. ipsi Canonem 9. q. 3. c. cuncta per modum eadem causa, & q. c. multis 17. dist. in quibus iuribus habetur difficiliores, & maiores causas ad Sedem Apost. referre oportere, & in c. præceptis 12. distinct. ait Gregor. Pap. IV. nulli dubium esse non solum Pontificalem accusationem, sed etiam hominem Sanctæ Religionis relationem ad Sedem Apostol. cam, quasi ad caput Ecclesiarum debere referri, & inde normam accipere vnde sumpsit exordium, & huiusmodi

modi causas Episcoporum, tanquam maiores ad Roman. Pontific. spectare resoluunt, Abbas in dict. cap. maiores, num. 1. & 3. de Baptismo, & in cap. vt debitus num. 9. & 37. de appellat. & cap. 2. de accus. vbi Felyn. num. 2. notab. vlt. aduertit. Primates posse cognoscere de crimine Episcopi, & licet non possent deponere, credatur, tamen deponendum Episcopum pronuciare, & ad Papam sententiam depositionis referre, Bero. in ca. 1. de iudic. num. 69. cum sequent. demonstrat. Episcopi priuationem ad solum Papam spectare, & ab alio deponi non posse, Turrecrem. in. cap. vbi que is, quaest. 7. num. 5. 6. & 7. resolut. Episcopi causam criminalem, in qua, aut deponendi, aut priuandi ab ordine agitur, solum Papam cognoscere, idque decere Summum Pontific. facere adhibito Amplissimorum Cardin. Concilio, sicut in ceteris arduis, ita vt a Prouinciali Concilio non possit Episcopus deponi, aut priuari, immo nec deponendum pronuciari, DD. in cap. 1. de translat. Episcopi, vbi Butrus num. 2. in 4. notab. Abb. num. 3. Bero. in dict. cap. 1. nu. 4. Nec a Patriarcha, vel Legato de latere, abique speciali Papae mandato, Gemin. in ca. Primates 2. quaest. 1. & in cap. remouantur 2.2. distinct. vbi ita declarat. cap. quia suspecti 3. quaest. 5. & addit eum Felyn. in c. non potest, col. 3. nu. 4. de re iudicata criminales Episcoporum causas non posse delegari, vel vt ipse loquitur non posse delegari fieri auctoritate, Gloss. magna in dict. capit. Inquisitores, de heretic. in 6. quod tamen sic est accipiendum, vt Papae delegatus, vel Vicarius, iudex vt in hisce causis constitutus non possit alteri delegare, vt loquuntur DD. relati a Felyn. dict. num. 4. in d. cap. non potest.

Speciali igitur reuerentia Episcopi, eorumque causa Summo Pontifici immediate subiungitur, vt probant text. in cap. quatuor 3. quaest. 6. cap. Frater 16. quaest. 1. notat Borgos. de irregular. & dispens. par. 6. tit. quis possit excommunicare in fine, adeo nec quidem citari possint, vt personaliter compareant, nisi ob causam ex qua deponendi, siue priuandi renitent, etiam si ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, vel accusationem, siue alio quouis modo procedatur, Concil. Trident. sess. 13. de reform. c. 6. in fine, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 124. lit. A. in nouis edit. Sbroz. de officio Vicar. Episcop. lib. 2. q. 59 num. 1. & 2. Gratian. discip. forens. cap. 169. num. 15. & ex quouis delicto, etiam atrocissimo.

RESOLVT. CCCCXCVI.

1. Archiepiscopus an possit cognoscere de causis civilibus Episcoporum.
2. Decisio Sacrae Congreg. refertur

An in causis civilibus modici momenti possit procedere Archiepiscopus contra Episcopum.

Consideranda in conf. 83. tenet indubitanter in causis civilibus modici momenti posse Archiepiscopum Metropolitanum cognoscere contra Episcopum, cuius opinionem sequuntur Monald. conf. 97. nu. 6. & sequi vol. 1. Marend. conf. 12. nu. 15. Henriq. conf. 57. nu. 6. nam quidquid sit in causis criminalibus Episcoporum, cognitio reseruata est Summo Pontifici immediate, vt voluit Abb. in cap. pastoralis n. 2. vers. nota de officio ordinarij, & expresse S. C. T. sess. 24. cap. 5. de reformatione, vt refert Scaccia in tract. de appellationibus, quaest. 8. nu. 98. vers. secus dicendum, & iuxta hanc opinionem fuisse per Sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium, refert Marfillus in tit. de iudicijs cap. 2. per hec verba Sacra Cardinalium Congregatio censuit posse Metropolitanum cognoscere causas ciuiles Episcoporum.

Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

PRAXIS CAPPELLANI REGII.

Ad ornatum S. Conc. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 11.

RESOLVT. CCCCXCVII.

1. Reges solent habere Cappellas proprias.
2. Cappellani Regij, qui proprie dicuntur.
3. Palatini dicuntur, qui Palatio seruiunt.
4. Hospitalia vnde sic dicta.

Qui dicantur Cappellani Regij. 3. 11

Ne super incognitis terminis progrediamur, sciendum est pro introductione, quod Reges solent habere Cappellam Regiam, & Regios Cappellanos, vt legitur in cap. cum Cappella de priuileg. quem ad id reportat D. R. Constant. in l. vnic. C. de Palat. & Domin. lib. 11.

Qui quidem dicuntur, & vere appellantur inferuientes eidem Cappellae, nomen siquidem recipit ex effectu rei, cum nomen sit consequens rei, l. nomen, cum ibi notatis, ff. de verb. signific. l. si idem, C. de codicill.

Inde Palatini dicuntur, qui Palatio seruiunt, l. vnic. C. de Palatini lib. 11. & Castrenses appellantur, qui habitant in Castro, vt per add. in rubr. C. de Castren. lib. 12.

Et Togati, qui portant togam, & cucullati, qui se induunt cuculla, & mercatores, qui merces exercent, Nouarius in Praxi electionis, & variationis for. q. 23. sect. 2. in vit. impress. Neapol. fol. mlii 103. col. 1. & hospitalarij vocantur ab hospitando, eo quia recipiunt hospites, & vniuersitates vocantur tamquam personarum vnio, idem in eodem tract. qu. 25. ead. sect. & Agricola dicuntur, quia agrum colunt, sique de singulis similibus inferri potest.

RESOLVT. CCCCXCVIII.

1. S. C. T. refertur super materia Cappellanorum Regiorum.

Quid disponat Conc. Trid. circa Cappellanos Regios.

Notandum est, quod in hac materia Regiorum Cappellanorum Sacrum Conc. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 11. disponit, vt infra per sequentis verba videbimus.

Quoniam priuilegia, & exemptiones, quae varijs titulis plerisque conceduntur, hodie perturbationem in Episcoporum iurisdictione excitare, & exemptionis occasionem laxioris vitae praebere cognoscuntur, decreuit Sancta Synodus, vt si quando iustis & auius, etiam ferè necessarijs suadentibus causis aliquos honorarijs titulis Protonotariatus, Acolythatus, Comitatus Palatini, Cappellani Regij, aut alij huiusmodi in Romana Curia, vel extra insignibus decernendos esse placuerit, necnon alios cuiumq; Monasterio oblatos, vel quomodocumq; addictos, aut sub nomine seruientium militijs, seu Monasterijs, Hospitalibus, Collegijs, aut quocumque alio titulo assimi; nihil ex iis priuilegijs detractum esse Ordinarijs intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi consigerit, ipsis Ordinarijs, tamquam Apostolice Sedis Delegatis, plenè in omnibus, & quo ad Cappellanos Regios iuxta Constitutionem Innocent. 111. quae incipit, Cum Cappelle subiecti existant; exceptis tamen iis, qui praedictis locis, aut militijs actu seruiunt, & intra eorum septa, ac domos resident, subq; eorum obedientia viuunt, siue iis, qui legitime secundum regulam earundem militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debeat, non obstantibus priuilegijs quibuscumque etiam Religionis S. Ioannis Hierosolymit. & aliarum militiarum, quae verò

Qq 2 priui-

privilegia residentibus in Curia Romana vigore Engemane constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent, ea in ijs, quae beneficia Ecclesiastica obtinent ratione praedictorum beneficiorum minime intelligantur, sed Ordinarij iurisdictioni subiecti permaneant, non obstantibus quibuscunque inhibitionibus.

Ad cuius quidem tex. Concilij enucleationem vide omnino decisionem Rotae Romanae diversorum 736. & 744. par. 1. ubi notabilia reperies, quae per te legere poteris.

RESOLVT. CCCCXCIX.

- 1 Cappellani Regij coram quo conveniuntur, & n. 3.
- 2 Cappellanus Regis Maior multas habet prerogativas.

Cappellani Regij coram quo sint conveniendi pro eorum causis.

- 1 Pro resolutione huius quaesiti sciendum est, quod in aliquibus Regni inter Cappellanos Regios, adest Cappellanus Maior, qui necdum ex Regum permisso multas habet prerogativas, & certarum causarum cognitionem; verum etiam ex speciali Sedis Apostolicae privilegio speciale habet Tribunal, Regios Cappellanos, tam in civilibus, quam in criminalibus cognoscendo, ita quod per eorum causas coram ipso Cappellano Maiore veniunt conveniendi, & ita censco attento privilegio praedicto, & non aliter.

RESOLVT. D.

- 1 Musici dicuntur inservire Regiae Cappellae.
- 2 Musica deseruit pro cultu diuino.

Cantores, & Musici Cappellae Regiae, an gaudeant privilegio exemptionis.

- 1 Supposito Apostolico privilegio, cuius tenor in hac materia erit semper ante omnia inspiciendus, cum Musici adhuc dicantur inservire Regiae Cappellae, videntur quoque esse exempti, prout & Regij Cappellani, sufficit enim, quod ipsi sint adscripti servitio dictae Cappellae, ut privilegio illi concessio fruatur ex dictis per Carauitam in ritu Mag. Cur. Vicar. 46. a nu. 17. cum seq. Nouar. de elect. for. q. 57. sect. 4. in ult. impr. Neap. Et facit, quia Musici Cappellae Regiae dicuntur de familia Regis, & Proregis, & gaudent privilegijs familiarum ipsorum, ut per Castill. decis. Sicil. 140. n. 12. & seq. ubi probat, & refert decem Musicos Cappellae Regij Palatii non teneri de persona, & consequenter non posse in carceribus detrueri, prout nec possunt carcerari ministri, & famuli Excell. Domini Proregis illius Regni.
- 2 Certum est enim, quod musica deseruit pro cultu diuino, praesertim in Sanctis. Missae Sacrificio ad fidelium animas excitandum in Patriam caelestem, in qua continuo per Angelos Sanctos Dei Omnipotentis cantantur laudes, unde tanquam seruientes Ecclesiae privilegiatae, ipsi quoque privilegiati esse debent ad tradita per Nouar. de elect. for. q. 15. sect. 3. in ult. impress. Neap. fol. 228. attento tamen quoad personas Ecclesiasticas Apost. privilegio, ut sup. diximus, & non aliter.

RESOLVT. DI.

- 1 Cappellani Regij gaudent exemptione si actu seruiant.
- 2 Famulus, qui actu non seruit Domino suo illius privilegijs non gaudet.
- 3 Officialis nisi alia seruiet, non gaudebit privilegijs concessis Officialibus.

Cappellani Regij actu non seruientes, an gaudeant beneficio exemptionis.

- 1 Pertet aperit Conc. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 11. ut in tantum Cappellani Regij a iurisdictione Episcoporum locorum ordinariorum exempti censcantur, in quantum actu inferuiant, & ita post Reg. Constant. in l. vnic. num. 21. C. de Palat. & Dom. Domin. fatetur Nouar. suo vtili, & nouo tract. de election. & variat. fori quaest. 57. n. 15. sect. 4. ubi etiam probant, quod licet in causis familiarium, & commensalium Regis cesset electionis fori privilegium, alias concessum miserabilibus personis vigore l. vnic. C. quando Imper. Tamen dicit ipse id esse verum, quoties ipsi commensales actu seruiant, & sint sub Regio servitio, alias secus ex regula, quod qui actualiter non stat in servitio domini, illius privilegijs frui non debet ex Tiraquell. in tract. cessante causa nu. 20. vers. familiaritate, cessant, eo quia privilegium datur propter servitium, unde cessante illo, debet quoque & privilegium cessare, cap. cum cessante de appellat. & cessante sine adaequato legis, cessat ipsius dispositio ad tradita per Abb. in cap. quia in Insulis de regul. Comit. lib. 6. respons. moral. q. 1. n. 10.

Conferat pro corroboracione illud simile, quod dixerunt Doctores in Mercatore, quem talem esse non approbant, nisi ultra matriculationem in effectu actu exerceant mercaturam, Bar. & Bal. in l. scriuariis, C. de testam. milit. Signor. conf. 246. vers. item est aduertendum, Franc. dec. 170. quos refert, & sequitur Nouarius in suo tract. de elect. fori quaest. 23. num. 4. sect. 2. in vltima impress. Neapol. fol. 103. col. 2. ubi etiam affirmavit tale exercitium per se ipsum, & non per alium faciendum esse; allegat Aret. in d. l. scriuariis, & Card. Tusc. conclus. 209. lit. M.

Tandem facit, quod officiales, qui actu non exercent officium privilegijs concessis officialibus, uti non possunt, idem Nouarius in d. tract. de elect. & variat. fori qu. 25. in fin. vers. declar. sect. 4. ubi idem dicit de Scholari non studente, de artifice non exercente suam artem, & de Clerico non seruiente Ecclesiae, quos dicit ipse non posse uti privilegio, alias huiusmodi personis concessio.

RESOLVT. DII.

Cappellani Regij, an possit ad libitum reuocari.

- 1 Pro opinione negativa arguendo a beneficii manuali adducitur Abb. in cap. ad nostram num. 12. Dec. num. 7. de confirmat. vtil. vel inutil. & Milius in repertorio, verb. beneficium manuale, sub num. 26. Rebuff. in tract. de pacific. possessor. num. 275. vers. 2. intellige, quod quamuis beneficia manualia de sui natura sint amouibilia, tamen si Abbas sine causa Monachum remoueret a Prioratu manuali, posset idem Monachus implorare officium superioris, ut sine causa ex sola malitia non remouetur, ubi idem Rebuff. semel ita seruari vidisse refert, & allegat Innocentium in cap. infirmante sub num. 2. vers. & si concurreret casus, Qui clerici, vel vouentes dicentem haec verba, quod si occurreret casus, in quo Abbas, vel Superior vellet ex malitia remouere Monachum a loco, quem ei deputauit, posset supplicari superiori, & superior eum audire deberet ad similitudinem serui, ut in l. 1. C. de precibus Imperat. offerend. & §. sed & maior instituitur de his, qui sunt sui, vel alieni iuris.
- 2 Ceterum contrarium est determinandum, ut possint, scilicet ad nutum Cappellani maioris remoueri subsistente legitima causa, concurrentibus scilicet requisitis constitutionum ipsorum, argumento text. in Clem. 1. §. per-

§. permissa, & ibi Cardinalis num. 4. Ancharanus, & Imola, & omnes de supplend. negligend. Prælator.

- 3 Difficile mihi enim videtur, quod in praxi seruari possit, vt sine causa remoueri non valeat, & propterea dicit Ioan. Andr. in cap. cum singula 32. n. 1. sub Glos. a. l. idem de præbend. lib. 6. quod apud Italos communiter hoc non recipitur, & ibi etiam tradunt omnes præsertim Geminianus num. 10. Dec. in dict. cap. ad nostram num. 7. ver. sed in Italia de confirmat. vtil. Milius in repertorio, verb. beneficium manuale si Abbas sub num. 26. licet Franchus sub num. 5. in dict. cap. cum singula in distincte non admittat opinionem Io. Andr. sed distinctione quadam vtatur, & tandem concludit, quod licet talis promotus non audiat pro interesse suæ personæ; Tamen pro interesse loci a quo moueretur, vt quia ex tali reuocatione læderetur prædictus locus, semper fit audiendus, dicit etiam Rota in decif. 1. sub nu. 1. de restitut. spoliat. in antiquis, ver. nec seruamus, quod nõ seruat opinionem D. Innocentij in dict. ca. ininuante. Qui clericus, vel vouentes, idem etiam dicit Rota decif. 6. de restit. spoliat. in nouis, & fuit resolutum in vna Burgenf. amotionis Magistri Cappellæ 11. Decembris 1581. coram Blanchetto, Rota, decif. 778. nu. 1. & per totam p. 1. diuersorum, vbi alij plures allegantur, cum igitur remouens vtatur iure suo, remouens conueniri non potest, ex quo illi iniuriam non facit, iniuriarum, §. 1. ff. de iniurijs, cap. cum Ecclesia Viterana, & ibi Glos. verb. iniuria de electione, Berfignat. decif. 2. de rerum permutatione.

Quod tamen declara, & limita, quādo superior priuaret animo se vindicandi, vel alias maio, & de hoc posset aliquatenus apparere, veluti, quia spoliaret Monachum, pendente accusatione, vel inquisitione, contra eum cepta, vel similiter, Rota dicit. decif. 1. Nau. in cap. non dicaris. 12. quæst. 1. nu. 66. ver. addo octauo, Rota d. decif. 778. num. 2. ibi dummodo absit malitia, p. 1. diuersor. sicut nec si beneficium esset perpetuum, Rota d. decif. 6. de restitut. spoliat. in princ. Nauar. vbi supra sub dicto num. 66.

RESOLVT. DIII.

- 1 Cappellania Regia est amouibilis ad nutum, & n. 2.
3 Cappellania Regia, quando datur in titulum.

An titulo Cappellaniz Regiæ, quis ordinari possit.

- 1 Non posse cenfeo, ac plures consului ex infra dicendis rationibus: Tum primo, quoniam huiusmodi Cappellania nil aliud continet nisi Regium seruitium in supradicta Regia Cappella, vt patet in cap. cum Cappella de priuilegijs, de cuius intellectu latissimè per Cened. in Collect. 9. par. 2. & certum est neminem posse ordinari ad titulum seruitij, vt voluit Paris. de designatione beneficij lib. 2. q. 6. Henric. quæst. 22. & alij communiter in cap. cum nullus de temporibus ordinationum.
- 2 Tum secundo, quoniam dicta Cappellania est manualis, & amouibilis ad nutum, & proinde ratione dictæ Cappellaniz minimè ordinari posse voluerunt Gonzal. glos. 8. §. 5. num. 87. Nauar. conf. 56. de temporibus ordinationum. Sayr. in decif. 56. cod. tit.
- 3 Quare in supradicta quæstione Cappellaniarum distinguendum puto, quod aut datur in titulum, & tunc iudicatur beneficium Ecclesiasticum, & consequenter ratione ipsius poterit ordinari, ita Azor. p. 2. lib. 10. c. 3. quæst. 3. Nauar. de horis canonicis cap. 20. nu. 17. Diaz cap. 62. secus autem si habeat Cappellaniam, seu beneficium vulgariter dictum seruitium Missarum, quoniam tales Cappellaniz non dantur in titulum, nec in perpetuum, sed sunt amouibiles, nec veniunt appellatione beneficij, vt notauit Azucedus to. 1. Prax. Aloys. Ricc. Pars IV.

lib. 1. leg. 1. tit. 4. num. 7. Recopil. & alij, & ita etiam gaudere priuilegio fori dicendum est, si clericus habet præstimonium, seu frataniam si dictum tamen præstimonium possideat in titulum perpetuum, & aliquod spirituale annexum habeat; nam cum illis conditionibus præstimonium pro beneficijs habetur, & ita probat Azucedus, vbi supra Menoch. conf. 201. num. 56. Paris. de resignat. benef. lib. 1. q. 1. §. 2. nu. 11. Garz. de benef. tom. 1. p. 1. c. n. 117. Bonac. de legibus disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 11.

RESOLVT. DIV.

- 1 Cappellanus Maior, qui dicatur, & quod eius officium.
2 Cappellanus Maior exerceat iurisdictionem in Cappella Regia.
3 Iurisdicchio Cappellani Maioris, quæ remissio.

Officium Cappellani Maioris, quodnam sit.

- 1 Cappellanus Maior, dicitur pariter Cappellanus Regius, & maiorem iurisdictionem obinet, & tanquam caput ipsorum, argumento text. in ca. quæst. de verborum significatione, Bal. in consil. 22. nu. 3. vol. 1. Alex. in consil. 91. num. 6. Alciat. Respons. 13. de Ponte, latè in decif. 36. & Minad. in decif. 28. vbi dictus Maior Cappellanus iurisdictionem exerceat in Cappella Regia, argumento text. in l. prima cum sequent. C. de officio Magistri officiorum, & latè Cenedus in cap. cum Cappella de priuilegijs, & in eius Cappellanos, vt optimè tractat, & exornat Castill. in decif. 142. vol. 1. & latissimè Frezz. de subfeudis lib. 1. in tit. de officio magni Cancellarii num. 28. Tasson l. nouissimè in tract. de antefato, ver. 3. obleru. 3. n. 271. & nonnulla etiam de iurisdictione, ac officio Cappellani maioris habes apud Regentem, Constantium in l. vnica, C. de palatijs, & domibus Dominicis, lib. 11.

PRAXIS POENARVM
renitentium soluere decimas.

RESOLVT. DV.

- 1 Concilij Tridentini dispositio circa renitentes soluere decimas.

Quid disponat Sacrum Concilium Tridentinum circa renitentes soluere decimas.

- 1 Sacrum Concilium sess. 25. cap. 12. de reformat. sic censuit. Non sunt ferendi, qui varijs artibus decimas Ecclesijs obuientes subtrahere moluntur, aut qui ab alijs soluendas temerè occupant, & in rem suam vertant, cum decimarum solutio debita sit Deo, & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt res alienas inuadunt. Præcipit igitur Sancta Synodus omnibus cuiuscunque gradus, & conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, vt eas ad quas de iure tenentur in posterum Cathedrali, aut quibuscunque alijs Ecclesijs, vel personis, quibus legitime debentur integrè persoluant; Qui verò eas, aut subtrahunt, aut impediunt excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absoluantur. Hortatur de hinc omnes, & singulos pro Christiana charitate, debitoque erga Pastores suos munere, vt de bonis sibi à Deo Collatis Episcopis, & Parochijs, qui tenentioribus præ sunt Ecclesijs, largè subuenire ad Dei laudem, atque Pastorem suorum, qui pro eis inuigilant dignitatem tuendam grauentur.

RESOLVT. DVI.

- 1 *Causa decimarum est executiua, & n. 2.*
- 3 *Brachium seculare imploratur contra renitentes soluere decimas.*
- 4 *Subditi coguntur soluere decimas appellatione remota.*
- 5 *Appellatio an admittatur in solutione decimarum.*

In exactione decimarum, quo ordine ad præceptum excommunicat. fit procedendum.

- 1 **C**ausa decimarum constit. quod ij contra quos petantur, recipiant Sacramenta ab Ecclesia Parochiali; vel quod possessiones super quibus petuntur decimæ, sint infra limites Parochiæ; est executiua, & incipit a præcepto, nec datur appellatio, nam si agitur ad Decimas non solutas, incipi potest a præcepto cum monitione sub excommunicationis pœna, vt intra tot dies soluere debeat tantam summam Decimarum Rectori, est Glos. in Clem. dispendiosam in versiculo præmoniti de iudic. & tenet Card. Zabarel. ibidem num. 17. Imol. num. 11. & Anchar. num. 4. vbi etiam tradunt formam.
- 2 Idem etiam de decimis in futurum soluendis tradunt iidem DD. loc. supr. cit. & hoc est, quod voluit Rebuff. in tract. de decimis quæst. fin. num. 25. dum ait in materia decimarum incipi posse a præcepto per cap. peruenit de decimis, quod idem tenet Cened. ad Collect. iuris canon. c. Pastoralis in fin. eod. tit.
- 3 Immo contra pertinaces in solutione decimarum inuocari potest brachium seculare, ita Glos. in clem. in verb. coerceri per cap. postulat de homicid. quam ibi sequitur inter cæteros Imola num. 12. Rebuff. dict. quæst. ult. n. 18.
- 4 Et subditi cogendi sunt ad soluendum decimas appellatione remota tex. in cap. ex multiplici, & cap. tua a nobis, vbi Abb. num. 8. & cæteri de decimis, & notat Glos. in dict. clem. dispendiosam in verbo coerceri, vbi inter cæteros Imol. num. 12. & Rebuff. dict. quæst. ult. n. 21. Triuifan. decis. Vener. 29. num. 16. part. 6. titul. de appellat. num. 304. Marchesanus in tractat. commiss. de appellat. cap. 4. num. 15. part. 2. fol. mihi 70. vbi dicit commissionem appellationis decimarum dari cum clausula sine retardatione.

Et licet Glos. in d. cap. tua nobis in verb. tributa, & Tiraquell. de priuileg. pæ causæ priuileg. 153. & alij dixerint in causa decimarum admitti appellationem, distinguendum tamen est cum Abb. d. cap. tua nobis, num. 9. & alijs, qui eum sequuntur, quod aut Laicus solum allegat præscriptionem, vel consuetudinem, & non admittitur appellat. & sic procedunt iura superius allegata; aut allegat priuilegium Papæ, vel compositionem legitimam, admittitur, & sic procedit d. Glos. & aliorum. Ratio diuersitatis ea est, quam adducit Abb. loco cit. quia contra ius Diuinum non admittitur præscriptio, aut consuetudo; secus autem fit in priuilegio, aut compositione, vel alia potest esse ratio, quia fauorabilius est priuilegium, & compositio, quam consuetudo, vel præscriptio, latè Moneta de decim. cap. 8. num. 56. vsque ad num. 61. Ruginellus de appellat. §. 2. cap. 3. verb. decim. num. 256. vbi quod sententia lata super decimis, non recipit appellationem, appellari tamen poterit a non admissione, exceptionum in iudicio decimarum propositarum, & clarius supra dicta firmat ibidem num. 4. §. 6. Glos. 2. cap. 2.

RESOLVT. DVII.

- 1 *Decretum irritans ligat etiam Papam.*

An dispositio S. Conc. T. locum habeat circa pœnam excommunicationis, quoties decimæ sint Laicis concessæ per priuilegium cum clausula speciali derogatoria.

1 **N**on habere locum respondi si priuilegium decimarum fuerit Laicis concessum cum clausula speciali derogatoria Conc. Lateran. alias secus. Cuius conclusionis Ratio est, quia cum Concilium huiusmodi habeat decretum irritans, & clausulam derogatoriam voluntatis ad quasuis alias sequentes dispositiones contrarias, secundum doctrinam Archid. in c. 1. n. 2. de constit. in 6. quam totus mundus amplectitur, vt ait Gomez. ibi n. 178. Felyn. in c. nonnulli col. 3. de rescript. & communem dicit Paris. conf. 68. nu. 404. lib. 4. Gemin. conf. 36. col. fin. verfi. præterea, & conf. 44. Socin. conf. 65. col. fin. lib. 3. & 18. sequitur, quod in priuilegijs decimarum, quæ Laicis concedantur, sit specialiter derogandum d. Concil. Lateran. seu Concilij Generalibus, alijs priuilegijs nõ valent, Archid. in d. c. 1. de constit. in 6. Oldrad. conf. 326. post princ. & conf. 328. in princ. Bald. in l. humanum in 3. notab. C. de legib. Rom. conf. 436. n. 11. in fine, Felyn. in d. c. nonnulli col. 3. sub n. 2. verfi. & nota de rescript. Alex. conf. 122. n. 9. lib. 4. Dec. in rubr. de constit. in 2. lect. in fine, & in cap. prudentiam n. 15. de off. delegat. Sarnen. in proem. regul. qu. 5. n. 9. Veral. decis. 176. lib. 1. & tenuit Rota coram Robulterio in Vlixboni. decimarum 5. Nouemb. 1574. & in vna Oriolen. decimarum sub die 8. Februar. 1588. coram Orano, quæ loquitur in terminis d. cap. prohibemus de decim.

2 Decretum siquidem irritans, & clausula derogatoria de quibus in d. Concilio ligant ipsam Papam, ex quadam protestatione contrariæ voluntatis, præsertim, vbi solus Papa per viam priuilegij, seu rescript. particularis procedit, vnde si Papa specialiter non denegat præambule protestationis, actus est nullus ex defectu voluntatis, Gemin. in cap. statutum, vbi etiam Frane. Prob. & alij de præbend. in 6. idem Gemin. Anchar. & alij in cap. quadam eod. tit. & lib. Glossator. super regul. Cancell. 22. verfi. ex quo sequitur Soccin. conf. 117. col. fin. verfi. sed quando prædicta cessarent lib. 3. Paris. conf. 37. col. 1. verfi. 2. lib. 4. & sequens dispositio, quæ de præcedenti clausula derogatoria mentionem non facit, etiam illam expresse non tollit, non valet, d. c. nonnulli de rescript. l. si quis in princ. de leg. 3. cum alijs per Feder. de Sen. cõf. 233. per totum, Paris. conf. 42. n. ad fin. Castador. sup. regul. dec. 38. per totam.

RESOLVT. DVIII.

- 1 *Habens intentionem fundatam manutenendus est in possessione priuilegij.*
- 2 *Parochus habet intentionem fundatam super perceptione decimarum, & n. 4.*
- 3 *Episcopus an possit facere præceptum sub pœna excommunicationis aduersus recusantes soluere decimas præscriptione se tuentes.*

Exceptio præscriptionis, an impediatur, quo minus Episcopus non possit excommunicare nolentem soluere decimas.

1 **I**nter coarctationes traditas per scribentes ad regulandum est in possessione iuxta text. in c. cum personæ, & quod ibi communiter notatur de priuilegijs illa est, vt non procedat quoties allegetur præscriptio, & probetur, vt latè per Apont. in conf. 90. vol. 1. & latissime per Marefcot. lib. 1. variarum resolut. c. 11.

Ex quo deducitur, vt licet Parochus habeat intentionem fundatam circa perceptionem decimarum ex omnibus medijs in sua Parochia existentibus c. cum in tua

prescriptionem idonei, quoties prescriptio iur. commun. obstat possidenti.

- 2 Idcirco pro concordia duo casus sunt distinguendi. Primus casus est, quando versamur in possessione, quam vniuersalem vocant, & tunc est subdistinguen- dum; Nam aut ius commune assiluit possidenti, & so- la possessio vniuersalis suffragatur pro manutentione, vt in Parocho, qui probata possessione recipiendi de- cimas aliquorum fructuum, debet manuteneri in pos- sessione iuris decimandi respectu totius agri; Ant. de Butr. in c. fin. nu. 40. vers. idem si Rector. de caus. pos- sess. & propriet. Abb. conf. 71. num. 2. in fin. lib. 1. sic etiam probata possessione, seu quasi iuris decimandi respectu certorum praediorum ei manutentio datur, quoad alia praedia intra Parochiam existentium. Bald. in l. 1. C. de eman. liber. num. 24. vers. & tu dic. Abb. conf. 54. n. 3. in princ. lib. 1. Alex. confil. 68. nu. 21. lib. 2. Rot. decif. 2. nu. 3. in nouis, & fuit tantum in vna Cor- duben. redecimarum coram Card. Seraphin. 25. Oct. 1593. & coram eod. in vna Valentina Decimarum 23. Octobr. 1398. & in allegata Reantina decimarum 14. Decembris 1605. coram Iusto.

- 3 Quod intellige verum, nisi probaretur alium esse in possessione, si quidem in concursu particularis proba- tionis vniuersalis possessionis probatio non operatur ex late congettis per Gabr. de prescript. concl. 2. nu. 24. & seq. & fuit resolutum coram eod. Seraph. in vna Hspal. iuris decimandi 11. April. 1567. & in allegata Valentina Decimarum, aut possidenti ius commune resilit, & tunc ex sola possessione vniuersali non da- tur manutentio, veluti, quando res ad alium spectat ex iuris dispositione, vt per Abb. & alios tradit Gabr. dict. conclus. 2. num. 24. vnde si aliquis probaret pos- sessionem percipiendi decimam in alia Parochia de vna specie fructuum ei non daretur manutentio respec- tu alterius speciei, cum ius resiliat huic possessioni, sicuti post Archid. scribit Butr. in d. cap. num. 44. vers. per hoc dicit de caus. possell. & propriet. Milet. in re- pet. in verb. possessio, seu quasi iuris decimandi.

- 4 Limita nisi probaretur titulus, seu privilegium, nam eo concurrente bene datur manutentio ex possessio- ne vniuersali, licet ius commune resiliat, vt fuit deci- sum in allegata Valentina decimarum 20. Februarij 1598. coram Peregrino, in qua agebatur de iure deci- mandis Archiepiscopo, & capitulo competente ex pri- uilegio in tota Dicecesi, quod est contrarium commu- ni, vt in d. cap. 1. de prescription. in 6. & in cap. ad de- cimas de restit. spol. eodem lib. idem fuit tentum in dict. Hspalen. Decimarum coram Card. Seraphin. vbi fuit firmatum, quod probans possessionem, ex priui- legio decimandi in toto aliquo Territorio respectu fructuum, qui in eo alias nascebantur, iuuatur etiam respectu noualium ex post repertorium in eodem Territorio per cap. commissum, & cap. contingat de decim. Couar. pract. q. cap. 57. num. 5.

- 5 Et ratio huius rei est, quia probato privilegio ces- sat iuris assilientia, cum possessio iustificetur ex titulo, & consequenter permittitur retentio ipsius posses- sionis, quae erat prohibita, nam vt inquit Bald. in l. 1. nu. 24. vers. tu dic. C. de emancipat. lib. magis est con- sideranda causa, quam exercitium ipsius actus, vnde etiam per vnicum actum singularem, si tamen causa, seu privilegium sit vniuersale acquiritur vniuersalis possessio manutentibilis.

- Quod etiam voluit Bart. in l. 1. §. si quis, hoc inter- dicto, ff. de inten. actuque priuandum inquit, quod ha- bens concessionem a superiore exercendi iurisdictionem, si vtatur iurisdictione in vno actu, retinet posses- sionem in omnibus, hoc idem tradit Felyn. in cap. au- ditis n. 19. vers. 3. declaratio de prescript. & post alios Gabr. d. concl. 2. n. 2.

- 6 Secundus casus est, quando versamur in possessione

particulari, & tunc si ius commune non resilit nemi- ni, quidem dubium est, quin manutentio sine titulo, etiam in beneficiis concedatur; Rota diuersorum dec. 595. nu. 8. par. 1. & fuit resolutum in vna Sorana beneficiorum 22. Maij 1582. coram Orano, & in An- conitana pensionis 15. Iunij de eodem anno coram Card. Plato, verum difficultas est, quando ius com- mune resilit, quo casu est distinguendum, secundum Rotam in supracitata Corduben. redecimarum 25. Octobr. 1593. coram Card. Seraphin. quod aut is, cui ius commune resilit, agit contra superiorem, & pro- cedit id quod habetur in d. cap. cum persona de pri- uileg. in 6. vt scilicet sola possessio non sufficiat pro manutentione, sed requiratur titulus saltem praesum- ptus, & ita quoque Rota alias tenuit, vt per Achil. de- cif. 5. de rest. spol.

RESOLVT. DXII.

- 1 *Possessio Auctoris non soluendi decimas, an profit suc- cessori ad effectum, &c.*
- 2 *Tempora praedecessorum coniunguntur cum successori- bus, &c. 4. 5. 6. & 7.*
- 3 *Casus aliqui distinguuntur in questione proposita.*

An possessio non soluendi Auctoris, & sic praedecessoris profit successori, quo minus non possit excommunicari.

- 1 **P**rodesse extimauerunt nonnulli, quos longa serie enumerauit Menoch. conf. 91. vol. 1. Alban. in conf. 23. vol. 1. praedecessorum.

- 2 Cuius rei deducitur ex eo, quod tempora coniun- guntur cum successore, l. id tempus, ff. de vluap. & proinde per huiusmodi exceptionem impeditur ex- communicatio.

Sic quoque dicimus in possessione defuncti, nam si quærat, an continetur in eius heredem distin- guendi sunt duo casus.

- 3 Primus est, quando nullum extat statutum conti- nuans possessionem; Et tunc sub distingue secundum Rot. in Vrbeuetana Caltrorum de Cernaria 18. Maij 1569. coram Card. Seraph. aut defunctus corpore, & animo possidebat, & talis possessio non continuatur in heredem sine apprehensione, aut animo suo, & corpore alieno possidebat, & hoc casu sufficit conti- nuatio coloni heredis nomine, secundum opinionem Iacobi de Rauennas quem sequuti sunt Angel. & Alex. in l. qui vniuersas, §. quod per Colonum de acquiren- da possessione, aut alieno animo, & corpore posside- bat, & per eius mortem non interruptitur possessio, sed in heredem sine aliquo facto transit, vt per glof. in l. si quis pro emptore in verbo non habere, ff. de vluap.

- 4 Secundus casus est, quando adest statutum de conti- nuanda possessione defuncti in heredem, quod sta- tutum viget Bononia, & tunc vera, & communis opi- nio est, quod possessio ipso iure transeat Tiraquell. in tractat. le mort, say fit le vis. in praefatione in 6. decla- ratione num. 5. & sequent. & nu. 13. vbi reprobat con- trarium tenentes ex quo inferitur, quod heredi com- petit interdictum retinenda contra turbantem pos- sessionem defuncti, absque aliqua actuali apprehen- sione, vt tradit Menoch. in 3. remed. retinend. n. 59. & talis possessio dicitur vera, licet modus acquirendi sit fictus, Ripa responf. 80. n. 79. Tiraquell. in praellat. declarat. 1. num. 4. & 6.

- Aliquoties tamen haec continuatio statuti non ha- bet locum, & primo, locum non habet in bonis, quæ a defuncto naturaliter tantum possidebantur, Immol. conf. 16. col. 2. Iaf. in conf. 147. n. 3. lib. 2. & in terminis bonorum feudaliū, & in Emphyteuticorum tradunt Corn.

Corn. conf. 173. in vltim. dubio. lib. 2. Iafon. conf. 152. circa princip. & col. vltim. lib. 4. Alexand. conf. 121. & fuit decifum in Imolen. bonorum 20. Aprilis 1592. coram Card. Pamphilio.

6 Secundo prædictum statutum non habet locum, quando poffeffio erat apud defunctum, & de fui natura non tranfitoria ad hæredes, Alexand. conf. 159. n. 4. lib. 2. & conf. 153. n. 4. lib. 6. Riminald. fun. conf. 545. num. 35. & 36. lib. 5. Menoch. conf. 139. num. 18. & in terminis statuti Mediolanen. fuit refolutum in vna Mediolanen. bonorum 28. Martij 1594. coram Cardin. Melino.

7 Tertiò non procedit, quando poffeffio naturalis fuit medio tempore ab initio occupata, Iaf. in l. fi forori num. 2. verf. limita. C. de iur. delib. Alex. in l. fi hæredes nu. 4. de acquirend. poffeff. & dict. conf. 131. n. 4. circa med. li. 6. Tiraquell. vbi fupra in declarat. 8. Rota decif. 27. n. 13. p. 1. diuerf.

PRAXIS RECUSATIO

Iudicis Suspecti.

RESOLVT. DXIII.

- 1 *Caufe recusandi Iudices fufpectos, quæ remiffiue.*
- 2 *Acta facta per Iudicem allegatum fufpectum recufatione pendente, an valeant, & n. 5. & 6.*
- 3 *Iudex dicitur grauare, vbi procedit in caufa appellatio pendente.*
- 4 *Recufatio fufpendit iurisdictionem Iudicis ficut appellatio, & n. 7. & 8.*

An hodie ftante difpofitione S. C. Trid. feff. 14. c. 5. proceffus factus poft interpoftam recufationem fit nullus, etiam fi non fuerit appellatum à proceffu ad vltiora.

Solent actor, vel reus in iudicio comparentes iudicem grauare, ac proinde eum recufant interpofto iuramento, & proteftantur caufas recufationis, & fufpitionis coram Superiore, vel iudicibus arbitris proponendas, quæ plures funt in iure, quas refero Ego ipfe in Collect. 445. vbi refero octo caufas: Iudex verò ad vltiora procedens, non obftante recufatione; pars, quæ fentit, iudicem grauare appellat, & imporat Regale auxilium, fed ipfe Iudex omnibus neglectis iterum ad vltiora procedit, dobitatur, an faciat grauamen in tantum, quod omnia acta fint reuocanda poft recufationem, ficut reuocarentur poft appellationem, in qua dubitatione vltra tradita per Cenual. in q. 680. lib. 2. prac. comm. contra commu. vbi refoluit omnia facta poft recufationem efle nulla, & pro parte, quod iudex grauatur, probat text. in c. accedens 2. vt lite non conteftata, ibi, & prædictas caufas inuenimus fententias, immo caufas pronunciamus, & inanes.

3 Quia iudex procedendo in caufa poft appellationem dicitur grauare, vt tradit Burl. conf. 21. n. 36. per illum tex. Corneus conf. 247. volum. 1. Paul. de Caftre. conf. 123. vol. 2. Cacheran. decif. 84. n. 10. & id ita iudicauit Rota, vt refert Antonius Auguftinus Auditor Rota tit. de recufatione Iudicis decif. 4. Lapis allegat. 1. num. 11. vbi Mandotius illud ampliat, etiam fi appellatio fit deferta, quia acta Iudicis nulla non reuocantur.

Quæ fententia in tantum vera eft, & procedit, quia fi pars recufans appellat, non poterit iudex ad vltiora procedere, & faciet vim, vt tradit Rebuffus tit. de recufatione art. 9. glof. vnica in fine, vbi dicit, ita Regium Senatium iudicafle.

4 Quia recufatio non minus fufpendit Iudicis iurisdictionem, quam appellatio, vt dicit commun. opi-

nionem, Suarez in fuis communibus, verbo recufatio num. 19. dicens, quod proceffus factus poft fuperiorem allegatus, etiam appellatione non fequuta, nullius momenti redditur, vt tradit Millius in fuo Repertor. verbo iurifdictio fufpeditur, Maran. de ordine iudiciorum diftinct. 26. nu. 8. Mandotius in addit. ad Confil. Roman. 220. num. 3. in verbo momenti, Capella Tholofana decif. 278. & ita Curia Romana iudicauit die 7. Nouembr. Anno 1552. & in alia caufa Placentina decimarum die 16. Decembr. Anno 1558. vt tradit Palæotus decif. 268. quam refert, & fequitur Burlatus dict. conf. 21. num. 21. in fin. vbi hanc dicit communem opinionem, tam refpectu Iudicis ordinarij, quam delegati.

5 Quod puta verum, etiam de iure canonico, licet appellatio non fuerit interpofta, quia omnia acta poft recufationem, erunt nulla, quidquid contrarium refoluit Cacheranus decif. 150. quia hodie ex noua lege Concil. Trid. cap. 5. feff. 14. in fin. fi Iudex dicatur fufpectus, non eft amplius in caufa procedendum ibi, quod fi in his caufis, in quibus ipfe reus fuerit, contingerit, vt electus ab eo conseruator, ab actore fufpectus efle dicatur, nequaquam in caufa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos fuper fufpitione fuerit iudicatum, per quæ textum cellant quinque opiniones, quas in hoc articulo refert Francus in cap. cum speciali num. 47. verf. vlt. queritur de appellat. & Vital. in tractatu claufularum, in claufula nihil nouari recufat. iud. pendente, & Cacheranus dicta decif. 84. a num. 6. Neuzarius conf. 36. num. 8. & fic licet Innocentius, & alij, quos refert Lancellotus de attentatis 2. par. c. 6. nu. 2. teneant de iure canonico omnia facta poft recufationem, non efle nulla, nifi appellatione interpofta.

6 Hodie tamen funt nulla ex dicto Concilio verbo nequaquam, quod verbum importat actus nullitatem, quia eft verbum refolutiuum, vt eft verbum, non aliud, & non aliter, vt eft glof. in l. fi quidem, vbi Bald. num. 3. C. de exceptionibus, Marta de claufulis, clauf. 61. num. 9. vbi dicit, ita fuiffe in Rota refolutum, maxime, quia hodie femper interponitur appellatio, plures refert, & fequitur Doctores Lancellot. vbi fupra num. 4. qui tenent, tam de iure ciuili, quam canonico efle omnia acta nulla poft recufationem, licet appellatio non fuerit interpofta à non admiifione recufationis, vt tradit etiam Cephalus conf. 241. nu. 19. lib. 2. Parifius conf. 98. n. 7. lib. 5. Ruinus conf. 6. nu. 5. lib. 4. Calsaneus conf. 30. n. 21.

7 Quæ opinio vera eft, & procedit non folum refpectu Iudicis ordinarij, fed etiam refpectu Iudicis executoris, licet habeat nudum minifterium, vt Iudex compulfo alioqui poteft, vt fufpectus recufari, Quintilianus, Mandotius de compulforialibus comit. 16. licet contrarium teneant Caputaquensis decif. 168. & 172. Guido decif. 66. & omnia facta per recufationem funt nulla, vt refoluit Rota die 26. Octob. Anno 1562. & in alia caufa die 18. Februar. Anno 1555. fequitur Lancellot. de attent. 2. punct. c. 6. de attentatis poft recufationem iudicis num. 12. & 13. cum fequentibus, vbi n. 19. tenet Iudicem recufatum procedentem in caufa poft recufationem agrauare partem, & ita refert fuiffe iudicatum in caufa cuiusdam penfionis die 27. Nouemb. Anno 1553.

8 Et limitanda eft, quando Iudex executor procedit in caufa ex commiffione Pontificis, cum claufula recufatione remota, vt docet Francus in cap. poftremo num. 2. de appellat. quem fequitur Conradus de offic. prat. in caufa ciuili §. 2. cap. de exceptionibus num. 3. verf. 2. ampliat. & Villalobus in Iuris communibus lit. C. num. 21. vbi dicit, quod Papa de plenitudine poteftatis poteft committere caufam recufatione remota, & tunc Iudex non aggrauabit, qui non obftante recu-

re recusatione procedit in causa ad vltiora, & ita
obseruatur in Curijs Ecclesiasticis.

RESOLVT. DXIV.

1 Clausula recusatione remota, quid operatur.

An vbi recusatio proposita est friuola, Iudex possit pro-
cedere ad vltiora.

1 Clausula recusatione remota, operatur, vt Iudex
possit procedere ad vltiora, nec dicitur graua-
re, maxime si nascatur post datam Iudici commissio-
nem, vt tradit Natta plures citat conf. 174. n. 5. lib. 1.
quem sequitur Lancellotus de Attentat. in 2. p. cap. 6.
de attentat. post recus. n. 33. & cum in hoc casu sit ne-
cessaria cognitio causae principalis, cum sine ea non
possit terminari articulus grauaminis, sequitur Iudi-
ces in hoc casu habere causae cognitionem, an recu-
satio sit friuola, cum sine hac cognitione articulus
grauaminis examinari non possit, vt dixerunt Do-
ctores declarando clausulam appellatione remota,
quod tenementi, quia est vtile in practica, & saepe po-
test contingere de facto.

RESOLVT. DXV.

1 Causa recusationis, an possint proponi in omni parte Iu-
dicij, & num. 3.

Recusatio Iudicis suspecti debet esse specialis non
autem generalis.

Aduertendum est, quod in foro Ecclesiastico non
sufficit recusatio generalis, sed necessaria erit
specialis, siue Iudex ordinarius sit recusatus, siue dele-
gatus, vt in cap. cum speciali, vbi glos. verbo coram
de appell. & in cap. quod si contra vnum, vbi glos.
verbo probari de officio delegat. lib. 6. & in cap. 6. de
appellat. & causas suspicionis tradit glos. fin. in capit.
causam de officio delegat. & quadraginta causas re-
fert Perusinus in cap. postremo num. 7. de appell. Ma-
ranta de ordine iudicio 6. par. membro 2. a num. 27. &
70. refert Bertachinus verbo Iudex suspectus, & 93.
1 Auferius in tractatu de recusatione, sed istae recusa-
tiones, licet de iure Ciuili, & Regio possint proponi in
quacunque parte litis, vt l. apertissimi, C. de iudicijs,
Conarruius practicarum, quaest. cap. 20. n. 6. & tradit
Paz. in sua Praxi prima par. 1. tomo cap. 20. num. 18.
& 19. at vero de iure Canonico proponi debet talis
recusatio ante litis contestationem, vt probatur in d.
cap. speciali verbo protestator de appellat. & tradit
Rebuffus in tractatu de recusatione artic. 1. glos. 2. nu.
21. & hanc dicit communem opinionem Aretinus in
cap. 2. de iudic. vbi Decius num. 24. nisi causa suspicio-
nis de nouo veniat ad recusantis notitiam, & illud iu-
rauerit, tunc enim admittenda erit recusatio, secun-
dum Glossam in l. error verbo facti, C. de inris, & facti
ignorantia receptam communiter, & Ias. ibi num. 26.
Decius in dicto cap. pastoralis num. 18. Couarru. cap.
26. n. 2. pract. quaestione, & si tempus lapsum fuerit ad
proponendum recusationem in causa Ecclesiae, vel
minoris concedenda est restitutio, vt tradit ipse Co-
uarru. d. c. 26. n. 4.

RESOLVT. DXVI.

1 Proposita recusatione Iudex compellit litigantes ad eli-
gendos arbitros.
2 Causa recusationis probata remittitur negotium princi-
pale ad suum Iudicem.

Proposita recusatione, quid agendum.

1 Respondeo, quod si Iudex recusatus fuerit delega-
tus a Romano Pontifice poterit ipse compellere
litigantes ad eligendos arbitros, coram quibus causa
recusationis probetur, & decidatur, & poterit illis ar-
bitris tempus statuere ad terminandam causam recu-
sationis, & interim est suspensa Iurisdicatio, & si arbi-
tri discordent, possunt nominare tertium, vt docet
textus in cap. suspicioni de officio delegati, & in cap.
2. requisitis, l. 1. & in cap. legitima de appel. lib. 6. & si
2 probata fuerit causa recusationis, causa remittenda
est ad suum superiorem; neque potest alteri Iudici
committi etiam de consensu reculatoris, vt probat
text. in cap. Iudex de officio delegat. lib. 6. Si vero Iu-
dex recusatus, fuerit ordinarius veluti Episcopus, vel
eius Vicarius, licet arbitri sint eligendi, vt in capit. si
contra vnum verbo Episcopi, de officio delegati lib.
6. vbi Doctores, tamen si causa recusationis probetur
bene possunt, vel remittere causam ad superiorem, vel
de consensu reculatoris alteri committere, vt in dict.
cap. 14. cum speciali, vbi Imola num. 10. Perusinus nu.
16. & Praeposit. num. 17.

RESOLVT. DXVII.

1 Subdelegatus delegati S. Pontif. si fuerit allegatus sus-
pectus quid agendum.
2 Vicarius generalis Episcopi, quando recusatur, vt sus-
pectus quid agendum.
3 Recusatio proponenda est in scriptis.
4 Assessor an possit ab vtraque parte allegari suspectus.

An si subdelegatus Delegati Pontificis fuerit recusatus,
sint arbitri eligendi?

1 Quando Iudex recusatus fuerit subdelegatus dele-
gati Pontificis, tunc non sunt arbitri nominan-
dis, sed causa recusationis sunt proponenda coram ip-
so delegato Papae, vt in cap. idem tenes, & quando
2 Vicarius Generalis, huius Archiepiscopatus recusa-
tur, quia causa sunt proponenda coram Domino Ar-
chiepiscopo, & non sunt arbitri nominandi, vt pro-
bat textus in cap. si contra vnum de offic. deleg. in 6.
& sic vidi practitari in aliquibus Curijs Ecclesiasticis,
3 quando Vicarius recusatur, quia recusatio proponen-
da est in scriptis, vt probat text. in l. apertissimi, C. de
iudic. & tenet glos. in cap. quoniam contra de probat.
verbo recusationes, secus est in mixto executore, qui
habet causae cognitionem, vt tenet Ferretus conf. 53.
in princ. & ex verbo cognoscatur in c. decenti 25. qu. 2.
& docet Felyn. in cap. de cetero, de re iudic. & vide
Rebuff. in tract. de recusationibus art. 5. n. 5.
4 Sed quid est dicendum de assessore recusato ab vtra-
que parte, resolue non posse recusari, vt suadet in c.
cum olim de causa possels. & prop. Escobar de ratio-
cin. lib. 1. cap. 8. num. 13. maxime si iurauit, quia tunc
est effectus Iudex, & non potest remoueri, sed alius
adiunctus nominandus, & ita vidi iudicatum, & practica-
tum, & bene, vt pracludatur via malitiae recusationis.

RESOLVT. DXVIII.

1 Recusatio debet proponi coram Iudice suspecto.
2 Recusatio, & appellatio equiparantur. (quiratur).
3 Appellatio vt legitime interposita iudicetur, quid re-

Recusatio Iudicis suspecti, si non proponatur coram
Iudice recusato, an acta postea facta sint nulla.

1 IN casu proposito dicebam, certum esse de iure re-
cusationem esse proponendam coram ipso; na non
recte

re dē propofita nihil operatur iuxta difpofitionem text. in cap. cum fpeciali de appellat. ibi ftatuimus, vt fi allegauerit fe iudicem habere fufpectum coram eodem caufam iultz fufpicionis affigere: facit text. in cap. fufpicionis de officio, & potestate Iud. deleg. & in cap. legitima de appellat. lib. 6. l. apertiffimi, C. de Iudic. & tenet Spec. in tit. de recusat. §. qualiter autem debeat fieri recusatio num. 1. & fi fi dicta recusatio coram dicto Iudice inferiori propofita non fuerit, eius iurifdictio non fufpenderetur, quia recusatio, & appellatio equiparantur, vt tradit Franch. in cap. fuper 10. num. 17. cum feq. de appellat. & in rubr. eod. tit. in princip. & tenet Burfat. conf. 21. num. 21. & ficut appellatio neceffario proponenda eft coram Iudice inferiore, & a quo appellatur, vt difponit text. in cap. vt debitus de appell. & in cap. alius §. 61. dic. com. 2. q. 6. glof. in cap. fuggellum in vlt. oppofitione de appellat. & in c. appellatio eodem tit. lib. 6. & in Clem. 1. verb. maiori, eodem tit. fic etiam dicta recusatio, vt fuum effectum poffet operari coram Iudice recufato, neceffario proponenda erat, & maxime, quia ficut in appellatione requiritur, quod fiat intimatio Iudicis ad hoc, vt talis appellatio intimata operetur effectum attentatorum, vt Dec. Rot. 38. alias 309. Attestata de appellat. & inponat, vt tradit Franch. in cap. fi iustus metus quæst. vlt. nu. 41. de appellat. & Ioan. Andr. in cap. duobus eodem tit. & Speculat. in tit. de appellat. §. qualiter, verf. item fit cautus, Lapis alleg. 39. vt tradit bene Maranta in fuo fpecul. in 3. part. 6. partis princip. quæst. 2. n. 39. eodem modo, etiam requiritur, quod recufato Iudice recufatio intimatur.

RESOLVT. DXIX.

1 *Requifita qua fint, vt Index poffit allegari fufpectus, & num. 2. & 3.*

Quæ fint feruanda in recufatione Iudicis fufpecti.

Vbi non feruantur infrascripta in recufatione Iudicis fufpecti, Index procedendo ad vltiora non grauat.

1 Primo, quando in recufatione non fuit allegata caufa aliqua fpecifica fufpicionis, prout de iure canonico requiritur, Pract. Pap. in foro delin. iurifdict. in verb. rationibus, & caufis, & ibi addit, Aufter. de recuf. fufp. iud. verf. fed de iure canonico fol. 488. vbi teftatur, ita feruari de confuetudine bene verum eft, quod poffunt de nouo exprimi caufæ fufpicionis, tempore tamen debito, Aufer. ibid. verf. fed ponamus.

2 Secundo, quando non nominatur aliquis arbitri ex parte allegantis iudicem fufpectum, prout requiritur nominari in actis, Pract. Pap. in d. verf. rationibus, & caufis, & ibi addit Neouonf. conf. 36. n. 2.

3 Tercio nominatio arbitrorum reperitur facta extra iurifdictionem Iudicis allegati fufpecti vltra vnam dietam, Borgogn. decif. 28. n. 99. par. 2. Triuif. in decif. 84. & iuxta hæc fcio practicum aliquando fuiffe in Curia Archiepifcopali Neapolitana.

PRAXIS CAUSÆ DISPENSATIONIS
Matrimonialis.

RESOLVT. DXX.

1 *Causæ, ob quas conceduntur difpensationes matrimoniales.*

Quid difponat Sac. Conc. Trid.

1 *In feff. 24. de reformat. matrimonij cap. 5. in fine, hæc habentur verba in contrahendis matrimo-*

nij, vel nulla omnino detur difpensatio, vel raro, idque ex caufa, & gratis concedatur, in fecundo gradu numquam difpensatur, nifi inter magnos Principes, & ob publicam vtilitatem.

Quanam fint caufæ difpensationis.

Prima eft, quod cum oratrix dotem habeat minus competentem iuxta ftatus fui conditionem, cum qua virum fibi non confanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poffit, inuenire queat, & dictus orator intendat illam cum dicta minus competentem dote in vxorem ducere, &c. quam referunt Fer. Emanuel. cap. 237. conc. r. num. 2. Iacob. de Graffis parte 1. decif. lib. 2. cap. 81. in fine, Ledefma de matrimon. quæst. 56. artic. fin. & in fumm. de Sacrament. tit. de matrim. cap. 27. concluf. 5. Galleg. de cognat. fpirituali cap. 22. num. 8. Gutierrez. canon. lib. 2. cap. 15. num. 107. Sanch. lib. 8. difput. 19. num. 16. Reginald. lib. 31. num. 194. vbi num. 196. refoluit censendam iuftam caufam difpensandi, cum in defectu ipfo dotis inuenitur ratio pietatis, vide Henricu. lib. 12. cap. 3. §. 9. verf. 3. Egid. difp. 33. num. 47. Nos in collectan. dec. 4. par. 3. collect. 709.

2 Secunda, quod cum dicta oratrix in dicto loco, propter illius anguftiam, virum fibi non confanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poffit inuenire nequeat, &c. referunt Galleg. de cognat. fpirit. cap. 22. nu. 10. Veg. in fumm. tom. 2. cap. 34. cafu 167. Eman. d. cap. 237. num. 2. verf. la quarta, Henricu. d. §. 9. Sanch. lib. 8. difp. 19. num. 12. Egid. d. difp. 33. n. 46. Reginald. d. lib. 31. num. 196. verf. ad tertiam, vbi refoluit requiri tantum, vt intra oppidum proprium femine non inueniatur æqualis, cui nubar, refertque ita refponfum effe Archiep. Mediolan. a Congr. Cardinalium 18. Nouembr. Anno 1570. cuius refponfionis verba adducit Sanch. d. difp. 19. num. 3. dicens nu. 15. non effe adstringendam ad nubendum alicui verulo, aut durioris intolerabiliorisve ingenij, & Nos in decif. Curie Archiepifc. Neapol. decif. 25.

3 Tertia, quod cum inter dictorum oratorum parentes confanguineos, vel affines graues inimicitie ortæ iam fint, & ad præfens vigeant aliunde tamen, quam ex caufa matrimonij inter oratores contrahendi provenientes, & ante illius tractatum exortæ, & certum fit, quod fi oratores prædicti inuicem matrimoniali ter copularentur, inimicitie huiusmodi omnino componerentur pro illis igitur componendis, ac pro bono pacis Oratores prædicti cupiunt, &c. referunt Sanch. lib. 8. difput. 19. num. 8. Reginald. d. lib. 31. nu. 196. verf. ad fecundam.

4 Quarta, fi inter dictos Oratores, feu eorum parentes lites fuper rebus magni momenti ortæ iam fint, Eman. d. cap. 237. num. 2. verf. la fecunda por fe acabar vn gran pleyto, Egid. d. difp. 33. n. 45. Sanch. lib. 8. difp. 19. num. 8. vbi num. 9. refoluit, quod ad hanc caufam reducitur euitatio fcandalorum inter cognatos, & num. 11. dicit fimiliter effe iuftam difpensandi caufam, quando difpensatio eft quali remedium neceffarium obuiandi alicui magno delicto.

5 Quinta, quando locus ad litus maris fitus continuis inuafionibus piratarum, & fidei orthodoxæ hoftium expofitus fit, propterea extreni homines, non ita libenter, vt cum dicti loci habitatricibus contrahant accedere velint, capiunt, &c. refert Quaranta in Summa Bullar. verbo matrimoniales difpensationes.

6 Sexta, cum nifi Matrimonium inter oratores contrahatur dicta oratrix innupta, & diffamata remaneret, graniaque exinde fcandala poffent verifimiliter exoriri, refert Sanch. lib. 8. difput. 19. num. 9.

7 Septima, quando oratrix vigeftimum quartum annum excederet, & hæcenus virum paris conditionis cui

cui nubere posset non inueniret, refert Quarant. dict. verb. matrimoniales dispensationes.

8 Octaua conseruatio diuitiarum in eadem cognatione, ne causa dotis distraherentur ad aliam cognationis familiam, quando ex amplissima sunt, referunt Galleg. d. cap. 22. nu. 11. cum seq. Veg. tom. 2. Summ. cap. 34. casu 167. Eman. d. cap. 237. concl. 1. in fine, Agid. d. disp. 33. n. 49. Reginald. d. lib. 31. n. 197.

9 Nona excellentia meritorum in Ecclesiam, siue dispensationem petentis, siue eius cui petitur, referunt Galleg. d. cap. 22. n. 17. Sanch. d. disp. 19. n. 32. Agid. d. disp. 33. n. 49. vers. 6.

10 Decima proles habita ex consanguinea, quando bona fide suscepta est, referunt Ledelm. de matrimon. qu. 56. art. vlt. ad finem; Guttier. canon. lib. 2. cap. 15. num. 107. Sanch. dict. disputat. 19. num. 33. Agid. dict. disp. 33. n. 49. vers. 7.

11 Vndecima conseruatio Illustris familiae in eodem sanguine alias periturae, ut si eius caput esset foemina, quia hoc ad Reipub. bonum aliquo modo spectat, refert Agid. d. disp. 33. n. 49. vers. 4.

Sed quia in materia dispensationis matrimonialis dux solummodo causa in Praxi frequentiores videntur, scilicet propter incompetentiam dotis, & propter angustiam loci, opere pretium duxi de infra scriptis dubitare.

RESOLVT. DXXI.

- 1 Dos congrua, quae dicatur.
- 2 Dos incompetens, quae appellari possit.

Dos incompetens, quatenam dicatur ad effectum verificandi Bullam dispensationis.

EX modo probandi congruitatem dotis resultare, modum probandi incongruitatem eiusdem, nec verò difficile est aestimare dotis congruitatem, ut inquit Celsus in l. si filia, ff. de leg. 3. cum illa congrua dicenda sit, quae constituta fuerit, pro modo facultatum

1 tam viri, quam vxoris, aut eius, qui mulierem dotare teneret pro dignitate coniugum, & pro consuetudine loci d. l. quzro, d. leg. cum post, §. gener. ff. de iure dot. l. creditores, C. de administ. tut. d. lege si filia, ff. de legat. 3. Soccin. conf. 57. num. 25. & 27. lib. 1. vbi etiam inquit variari dotes pro temporum varietate, itaut quae olim congrua fuerit procedente tempore tenuis existimari possit, Dec. conf. 26. nu. 4. dicens congruitatem dotis considerari potissimum ex consuetudine Ciuitatis, itaut eadem dos in vna Ciuitate sit congrua, in alia sit incongrua, Corn. conf. 115. lib. 3. & conf. 107. lib. 2. col. pen. Grammat. dec. 101. num. 65. & 69. vbi videtur tradere modum probandi dotis incongruitatem, nempe si articuletur, & probetur, quod inter similes personas, similes dotes frequentari soleant, & si praefata mulieri non sit similis dos constituta, congrua sit dicenda, & quod in loco limitato soleat talis dos ex incongrua extimari, & dos congrua est, quae legitime commensuratur, idque procedere si talis dos commensurata legitime frequentari soleat in Ciuitate, alioquin, si hoc ipsum indistinctè intelligeretur, totum ferè Regnum discordijs subuersum, id etiam tradit Afflict. in consit. Reg. de success. filiorum commun. Rubr. 23. num. 33. de Vbald. in cap. Rayt. ext. de testam. quod etiam videtur de mente, Brun. in tract. de statut. exclud. fecm. art. 9. num. 34. & plures alios corruat, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 149. num. 38. Gabr. conf. 142. n. 7. lib. 1.

3 Cum non ex facultatibus mariti tantum, dotis incongruitas existimetur, sed ex alijs, etiam in simul iunctis nobilitate scilicet, aut ignobilitate eiusdem facultatibus, & dignitate vxoris, potissimum verò ex con-

suetudine regionis, itaut ex omnibus in simul iunctis temperamentum quoddam adhibeatur, nec vna qualitas adeo potens est, ut alias ad se trahat, ut antea dictum fuit.

RESOLVT. DXXII.

- 1 Dispensatio conceditur mulieri, propter incompetentiam dotis.
- 2 Mandatur executioni si inuenit ignobilem, & diuitem.

Dispensatio concessa mulieri, propter incompetentiam dotis, an sit mandanda executioni, si inuenit ignobilem, & diuitem.

1 **C**onceditur dispensatio mulieri nobili, ut nubat consanguineo ob dotis incompetentiam, cum qua sibi parem inuenire non posset, si in loco adsunt ignobiles diuites, qui illam ducerent, an possit uti dispensatione, quasi parem non inuenit, breuiter dicendum, quod potest, quia paritas debet considerari ex genere, & moribus, non ex diuitijs text. est singul. in l. Iudices, C. de nupt. vbi lex inter pares magis defert generi, & moribus, quam diuitijs, & ibi notat Bald. inferens alia. Fallit si est Doctor, & diues ex notabili doctrina, Salic. in l. prouidendum, C. de postulando, vbi dicit, quod Comitissa magna nubes Doctori non dicitur nubere viro indigno, quem refert Campeg. de dote in 1. par. quaest. 3. Lup. in cap. per vestras, §. 8. nu. 12. recompenfantur enim qualitas virtutis, cum diuitijs, & nobilitate Contisla, sed videtur etiam attendenda consuetudo locorum.

RESOLVT. DXXIII.

- 1 Delegatus ad dispensandum, an possit dispensare cessante causa.
- 2 Mandatum dispensandi continet clausulam si preces veritate nitantur.

An si dos, quae tempore impetrationis dispensationis erat incompetens, efficiatur, postmodum competens, itaut possit Bulla dispensationis executioni demarari.

1 **D**elegatus ad dispensandum non potest valide dispensare si post mandatum, seu indultum, sibi a Summo Pontifice concessum, cessauit causa iusta dispensandi, vnde si Papa commisit Episcopo facultatem dispensandi in Titio irregulari, ut ad ordinem, propter parentum paupertatem promoueri valeat, sed interim antequam Episcopus dispense, causa dispensationis cessat, eo, quod parentes Titij ad pinguiorem fortunam venerint, non potest Episcopus dispensare quandiu iusta dispensandi causa cessat, quandiu scilicet parentes diuitijs affluunt, ita Suarez lib. 6. cap. 20. num. 13. Sanchez lib. 8. disputat. 30. num. 2. Ratio est multiplex.

2 Tum quia mandatum ad dispensandum datur sub conditione si preces veritate nitantur, sed si preces non nituntur veritate, cessat causa, ob quam data fuit delegato facultas dispensandi, ergo delegatus ad dispensandum non potest valide dispensare, si iusta dispensandi causa cesset, postquam superior facultatem dispensandi dedit.

Etiam tum inferior valide potest dispensare, quatenus illis conceditur a Superiore, cum sit veluti mandarius, qui mandati formam seruare tenetur, sed superior non videtur concedere facultatem dispensandi, cessante iusta dispensationis causa: non enim praesumitur velle facultatem alteri dare ad id, quod ipse licite praestare non potest, cum autem ipse non possit licite dispensare siue iusta causa, sequitur non praesumi facultatem.

facultatem alteri ad dispensandum dare cessante causa in precibus narrata, etiam si causa tempore commissionis adesset.

Tandem, quia sicut superior non vult facultatem dispensandi dare, nisi subistente tali causa, ita data dispensandi facultate, non censetur velle dispensationem ipsam concedi non subsistente iusta dispensationis causa.

Quinimmo ad supradictorum comprobationem valde confert, quod voluit Bonac. de legibus, disput. 1. punct. 2. quest. 10. §. 1. proposit. 2. causam, scilicet ad dispensandum requiri non solum, quando superior dat inferiori mandatum ad dispensandum, ut patet ex cap. quia circa, de consang. & affinit. verum etiam, quando inferior vult dispensandi facultatem vti; Ita Gutierrez de matrimon. c. 126. nu. 1. Sanchez Suarez, & alij loc. itatim citandis, qui bene aduertunt confessorios, aliosque quibus dispensandi facultas datur, magna vti debere diligentia in indaganda rei veritate, ut videlicet respiciant, an preces verificentur, non solum dum ipsi dispensationem vi facultatis sibi concessæ exequi volunt, verum etiam tempore concessionis Romæ obtinent. Ita Sanchez, num. 5. contra Gutierrez loc. citat. vers. nihilominus, qui videtur sibi contrarius vers. si verò causa.

Non obstat, quod effectus consummato prout in superiori casu, non esset dispensatio cessante causa, ut bene docet Menoch. de presumpt. 189. nu. 197. Bartolus, & alij apud Sanchez, & Suar. loc. cit. sed effectus dispensationis est exemptio ab obligatione legis, quæ legitimè concessa est, postquam is, cui datum erat mandatum ad dispensandum, dispensauit, ergo dispensatio, seu exemptio ab obligatione legis non cessat, si causa dispensationis cessat, antequam dispensatio suum effectum fortitur; Tum quia obligatio legis sublata est per dispensationem, effectus autem semel extinctus non potest naturaliter reproduci.

Quoniam respondetur supradicta vera esse, ac procedere de effectus dispensationis ultimato, & iam omnino consummato, non censetur autem effectus omnino consummatus, donec dispensatio fortita sit causæ effectum, propter quem data fuerat facultas ad dispensandum.

RESOLVT. DXXIV.

1 Non dicitur fieri posse, quod incommode fit, nonnulla inferitur ad regulam.

An Dos dicatur competens respectu vnus filiar, si pater dotando illam, non possit alias competenter dotare.

1 Minime dici competentem, & sic Commissarium iure optimo possit Bullam dispensationis executioni demandare, ex quo vera, & indubitata est iuris conclusio, quod illud dicitur fieri non posse, quod commodè fieri non potest, l. nepos procuro, ff. de verb. significat. cap. faciat 22. quest. 2. quemadmodum paria sunt aliquid non esse, vel inutiliter esse, & consequenter aliquid non fieri, vel fieri non solemniter, l. vnica, C. de rei vxor. act. l. quoties, ff. qui satisfat. cog. & l. atate, §. nihil, ff. de interrog. act.

Et ita demum paria quoque sunt, non appellare, & appellare nulliter, ut per Marc. Mant. conf. 125. nu. 30 & conf. 146. n. 11. prout paria sunt, etiam non arbitrari, & nulliter arbitrari, rectè Ruyn. conf. 142. n. 4. vol. 4. & sic denique paria sunt non factam extitisse executionem, vel factam, sed illegitimè, ut per Roland. conf. 9. n. 7. & conf. 14. n. 25. volum. 1. Soc. in l. quoties n. 1. ff. qui satisfat. cog.

Etiam paria sunt factum, quid esse, vel fieri debuisse quantum ad maculam atinet amittentis, Cra-

nett. conf. 376. num. 6. rr. 20. cum sequ. vol. 3.

Immo paria sunt, etiam quod causa expressa non sit, vel expressa, & non quidem aptè, intelligibiliter secundum Mart. in rubr. ff. de fideiusor. n. 374.

Paria sunt etiam nullam habere causam conquirendi, vel habere, sed non iustam, Soccin. in rubr. n. 3. ff. quod quique iuris.

Et sic ad idem propositum paria sunt, etiam non accipere possessionem, vel accipere, sed nulliter, l. 4. §. condemnatum, vbi iuris interpretes omnes de re iudic. Roland. conf. 78. n. 26. vol. 3.

Sicque etiam paria sunt non habere titulum, vel habere sede nulli, l. quoties, & ibi DD. ff. qui satisfat. cog. Riminal. lun. conf. 343. Magnifica n. 28. vol. 3. Surd. cum alijs aggregatis per eum conf. 28. n. 52.

Pariaque sunt, quoque non adesse causam, vel falsam, & inhabilem, l. 1. §. & quidem, ff. quod cui vni. hom. Grammat. conf. ciu. 81. n. 13. prout paria sunt similiter non assignare rationem, aut assignare, & non bonam, & concludentem, ut per Spec. in tit. de testam. §. 1. vers. item, quod interrogatus, Grammat. conf. ciu. 30. num. 4.

Paria sunt, virum non habere, vel habere inutilem, ut per Glos. in l. fin. Cad leg. Flauiam de plagia. Abb. in c. bonæ memoriæ, col. 3. de postul. Prælat. Roland. conf. 9. n. 25. lib. 1. & est textus in c. 2. de trans. Prælat. ita sanè, etiam paria sunt, non habere vxorem, vel habere, sed inutilem, ut discussimus solito stylo in maritum non habere.

Immo paria, etiam sunt aliquid non fuisse factum, vel nullum habere effectum, vel aliquid factum esse, & fuisse reuocatum; ita Beccius conf. 6. n. 3. & sequent. vol. 1.

Paria quoque sunt, civilem esse funditus extinctam, per sententiam, vel nunquam fuisse natam obligationem, ut per Ang. in l. Iulianus, ff. de condict. in deb. quem ibi sequitur Ant. de Alexand. col. 6. vers. & deinde civilis fuit extincta.

RESOLVT. DXXV.

1 Tempus præsens attenditur.

2 Spes non habetur in consideratione.

3 Principium rei attenditur.

Dos an dicatur compens. si supplenda veniat per extraneam personam.

1 Minime dici posse huiusmodi puella dotem competentem habere, quamuis magnam hereditatem, & successionem speret, ut in proprijs terminis firmat Nauar. in consil. 19. de rescriptis, Menoch. in consil. 71. n. 6. vol. 1. Henric. in consil. 97. num. 6. & sequent. sequitur Genuen. in Prax. Curie Arch. Neapol. cap. 25. num. 9. & seq.

Mouentur supracitati, quamplurimis fundamentis, & auctoritatibus.

Primò, ex quo in omni dispositione attendatur tempus præsens, l. si ita ff. de auro, & argento legato. Achil. de Grass. in decis. 4. testamentis, Ioseph. Ludouic. in dec. Rot. Perus. 7. allegat Socc. lun. in conf. 99. vol. 3. Parisius de resignat. beneficij lib. 2. quest. 6. vbi ex supradictis deducit, non posse, quem ordinari, abiq; titulo quamuis speret magnam patris hereditatem, sequitur Crillenzon. in consil. 14. Grass. in consil. de temporibus ordinationum, vbi plura ad hoc conducentia colligit.

2 Secundò, quoniam spes non habetur in consideratione, ut probatur apertè in l. spem, C. de donationibus, sequitur Bald. in consil. 22. n. 6. & sequent. Alex. in consil. 97. num. 8. & sequent. vol. 1. Dec. in consil. 339. vol. 3. Monal. in consil. 16. Alciat. respons. 6. referens spem

spem haberi ut non ens, quoniam multa, quæ sunt in spe, ut plurimum non eueniunt, ut probatur in §. licet, quibus ex causis manumittere non licet, Dec. in consil. 16. vol. 1. ubi ex supradictis deducit non valere pactum de hereditate viuentis, l. fin. C. de pactis, l. licet, C. cod. & latè per omnes in cap. quamvis eod. tit. in 6. quemadmodum iactum piscium vendi non posse, leg. iactum, ff. de actionibus empti, ubi latissime Bal. & Castrenf.

3 Tertiò, ex quo principium cuiusque rei est spectandum, l. Pomponius, ff. de negotijs gestis, Surd. decif. 102. & facit tex. in cap. principatus 191. ubi vix bono peraguntur exitu, quæ malo inchoata principio, & ad idem expenditur text. in l. 2. ff. de origine iuris. ubi cuiuscumque rei potentissima pars principium est, & ibi Glos. rectè adducit illum versum Horatii *Dimidium facti, qui bene cepit habet* propterea Christum rebus cunctis principium dicimus, cap. cum Paulus 1. quæst. prima, quare cum principio petitionis ista puella nil valet, istud tempus attenditur, & non futurum, ut ex supradictis.

RESOLVT. DXXVI.

1 Suppletio quomodo facienda.

2 Extraneus non tenetur dotare.

Dos an dicatur compensata, si supplenda veniat per extraneam personam.

1 **M**axima altercatio exorta fuit in Bulla dispensationis Vicario à Sede Apostolica commissaria matrimonialis ob incompetentiam dotis, nam quamvis re vera Dos reperiebatur incompetens, verum, vir quidam eiusdem Diocesis timorata conscientia: supplere illam cupiebat, fuit dubitatum, si de iure potuissimus Bullam Apostolicam executioni demandare; dicebam, Ego id omnino fieri posse, ex quo, tam tempore impetrationis, quam gratiæ Dos in veritate erat incompetens, & sic preces veritate nitentibus, & propterea gratiam exequendam, cap. ad audientiam de re scriptis, c. cum dilecta eod. tit. & latè per Ludouil. in decif. 1. Rotæ Romanæ, & probatur per omnes in l. cum mandati, C. mandati, item dicebam minime considerationem habendam per suppletionem tertie, ac extraneæ personæ, ex quo non tenebatur de iure dotare, ut probatur communiter in l. vnica, §. final. C. de rei vxor. actione, & consequenter non suffragabatur suppletio prædicta ad inducendam dotis competentiam.

3 Ceterum supradictis minime obstantibus viso consilio Nauarr. 13. de consanguinitate, & affinitate contrarium dixi exequendum, prout exequutum fuit.

RESOLVT. DXXVII.

1 Locus angustus, quis dicatur.

De secunda causa dispensationis matrimonialis propter angustiam loci circa quam dubitatur.

Quisnam dicatur locus angustus ad effectum dispensandi.

1 **S**ecunda, & frequentior causa, quæ Romano Pontifici preponi solet, circa dispensationis gratiam obtinendam, est propter loci angustiam, quare multoties dubitari solet coram Commisarijs, quisnam dicatur locus angustus ad effectum, ut supradictus Commisarius iure possit Bullam dispensationis executioni demandare, & quidem ex cons. Nauarr. 7. de verborum significatio, locus ad effectum, de quo supra dici potest angustus, quoties ibidem non maneant nisi

consanguinei, inter quos matrimonium contrahi non possit, nisi præuia auctoritate, & dispensatione Apostolica.

RESOLVT. DXXVIII.

1 Dispensatio est strictè interpretanda.

2 Potestas dispensandi est amplianda.

Dispensatio concessa propter angustiam loci, an sit mandanda executioni, si mulier in alio loco vicino virum suæ conditioni parem inuenire potest.

1 **A**liud est dubium, si dispensatio est concessa propter angustiam loci, an sit mandanda executioni, si mulier in alio loco insigni vicino suæ patriæ virum suæ conditioni parem inuenire posset; videtur, quod non per text. in l. hoc modo, ff. de condit. & demonstrationi, ubi censetur permissum, quid fieri in loco prohibito, dummodo alibi commode fieri non possit, non aliter, & dispensatio est strictè interpretanda, cap. 1. & 2. de filiis presb. in 6.

2 Contrarium fuit seruatum in Curia Archiep. Neapolit. cum in dispensatione non ponatur dicta conditio, & licet sit strictè interpretanda, regulariter tamen est latè interpretanda, quatenus verba sonant, & natura verborum requirit, Dec. in §. de adult. num. 169. & etiam privilegia simpliciter loquentia, sunt simpliciter intelligenda, ut non recedatur à vi verborum text. notab. ubi Ant. in cap. ad audientiam de decimis, & potestas dispensandi est fauorabilis, & latè interpretanda, quando nemini nocet cap. fin. ubi omnes de simon. & si Papa hoc voluisset, expressisset, & contra eum, qui legem dicere potuisset, larga est faciendi interpretatio regul. contra eum, de reg. iuris in 6. Calderin. consil. 1. de athin. & consanguinit.

Non obstat tex. in lege hoc modo, quia ibi erat facta prohibitio, quid faciendi in certo loco, in isto vero casu permissio.

RESOLVT. DXXIX.

1 Dispensatio Summi Pontificis super matrimonio inter consanguineos contracto liberat à pena temporalis.

2 Dispensatio Pontificis super radice matrimonii omnia conualidat.

An dispensatio Pontificis liberet à pena temporalis consanguineos, qui contraxerunt.

1 **A**n dispensatio Summi Pontificis super matrimonio inter consanguineos contracto liberet à pena temporalis, si erant contacti propter incestum; in Lusitania fuit indicatum, quod liberet à pena, ita Gema decif. 180. quicquid in contrarium videatur tenere Bald. in Auth. ex complexa, C. de incest. nupt. Cass. consil. 43. vol. 1. Anchor. consil. 406. Abb. in cap. tuæ de procurat. Facit quod quando Papa dispensat in radice Matrimonii, omnia conualidantur, etiam pro præterito iuxta communem in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi.

RESOLVT. DXXX.

1 Valida est dispensatio alicuius impedimenti respectu habentis plura, aliis non expressis, exceptis matrimonii impedimentis.

2 Habens votum castitatis, & Religionis, vel non inmundi matrimonium, si velit contrahere cum consanguinea debet exprimere impedimentum consanguinitatis, & voti.

Vica-

Vicarius cui committitur dispensatio matrimonialis propter angustiam loci, an iure mandet executioni, si ad sint alia impedimenta non expressa.

Valida est dispensatio alicuius impedimenti, quam quis pluribus impedimentis obstrictus obtinet, non expressis alijs impedimentis, nisi forte impedimenta matrimonij excipiamus. Vnde irregularis ob homicidium, & illegitimitatem, vel ob alias causas valide potest obtinere dispensationem irregularitatis, & illegitimitatis, vel alterius causa. Quamquam non potest ad ordines promoueri antequam ab omnibus irregularitatibus liberetur, ut per se patet.

Ratio conclusionis est, tum quia nullo iure probatur vnum impedimentum auferri non posse alijs non ablati. Tum quia obstrictus pluribus excommunicationibus valide potest absolutionem ab vna obtinere, tacitis, & non ablati alijs, ut patet ex dictis de censuris, & ex communi DD. sententia; ergo etiam detentus pluribus impedimentis potest vnius dispensationem obtinere tacitis alijs.

Tum quia licet cognitio omnium impedimentorum, seu vinculorum difficiliorem reddat dispensationem, non tamen hinc sequitur omnia impedimenta necessario exprimenda esse, cum non sit necesse exprimere, quicquid difficiliorem reddit dispensationem.

Vnde sicut, inquit Sanch. lib. 8. num. 22. & alij, quos retuli de censuris contra Nauarrum conf. 18. de preceptis, Rodriq. 1. par. cap. 179. conclus. 5. Suar. lib. 6. de legibus cap. 24. num. 12. valida est dispensatio irregularitatis homicidij, quam quis contraxit ex homicidio Sacerdotis, quamuis in dispensatione non exprimat occisum fuisse Sacerdotem, cum irregularitas non sit inducta ob circumstantiam, quasi extrinsecam Sacerdotij, sed propter actionem homicidij, ita in obtinenda dispensatione vnius impedimenti necesse non est omnia manifestare, aut aperire, quicquid difficiliorem reddit dispensationem. Tum quia vnum impedimentum potest sine alio induci, ergo etiam potest auferri.

Tum quia in dispensante ad sunt omnia requisita, adest enim potestas, voluntas, & iusta causa; ergo valida est dispensatio vnius impedimenti, non facta mentione aliorum.

Tum quia sic vsu receptum est in Curia Romana, ita Nauar. conf. 7. & 8. de consanguinit. & affinit. de constit. quest. 19. Suarez lib. 6. cap. 24. & nu. 6. Sanch. lib. 8. de matrim. num. 2. Salas disp. 20. sect. 15. ad fin. Henric. lib. 12. c. 3. n. 8. Emanuel Sa. verb. dispensatio nu. 16. Lopez, & alij.

Dixi nisi forte impedimenta matrimonij excipiamus, nam aliqui Doctores hanc doctrinam extendunt, etiam ad impedimenta matrimonij, & putant valide obtineri dispensationem vnius impedimenti non expressis alijs, ita docet Salas d. 20. sect. 15. ad fin. Henric. lib. 12. cap. 3. n. 8. Emanuel Sa. 1. dispensatio nu. 16. Rodriq. prima par. cap. 238. n. 1. & alij apud Sanch. lib. 8. d. 23. innixi rationibus allatis.

Suarez loco cit. Sanch. d. 23. num. 2. & d. 24. num. 1. Guttier. cap. 113. num. 22. de matrim. Ledesm. de matrim. quest. 56. art. 2. dub. primo ad 2. arg. Menoch. Couarruu. Cephalus, & alij apud Sanch. num. 2. excipiunt impedimenta matrimonij, consequenter putant dispensationem vnius impedimenti in materia matrimonij obtentam ab eo, qui pluribus detinetur impedimentis, inualidam esse si taceantur alia impedimenta. Ratio est, tum quia Pontifex decipitur putans contrahentes vno solum impedimento laborare, tum quia sic vsu, & stylo Curie receptum est, cum hac tamen duplici limitatione.

Prima est, quando aliquis habet duo impedimenta,

quorum vnum potest auferri alia via, quam per dispensationem, tunc enim valida est dispensatio vnius impedimenti, non narrato altero impedimento, quod alia via, quam per dispensationem potest auferri, ut si quis volens ducere consanguineam, habeat votum, castitatis emissum ante pubertatem, & non ratificatum post pubertatem, tenetur impedimenti consanguinitatis facere mentionem, non autem voti, nam votum non indiget dispensatione, cum possit, etiam alia via, quam dispensatione auferri; potest enim a parentibus irritari, ut patet ex dictis de voto; ita Sanchez d. 23. num. 6. Guttier. de matrim. cap. 123. nu. 22. & alij.

Secunda est, quando aliquis habet duo impedimenta, quorum vnum est publicum, & alterum priuatum, seu occultum, quod non potest Papae manifestari, absque infamia, tunc enim obtineri potest dispensatio publici impedimenti, non explicato occulto, quia non presumitur Papam velle impedimentum occultum explicari, cum tanto supplicantis incommodo; Quamquam qui publici impedimenti dispensatione a Summo Pontifice obtinuit, debet postea dispensationem occultum a Sacra Penitentiaria, absque nomine personae obtinere, expresse tamen non solum impedimento occulto, verum etiam illo cuius dispensationem a Sede Apostolica obtinuit, sic enim est stylus, & praxis Sacrae Penitentiariae, ut obseruat Sanch. num. 7. Suarez n. 3. Guttier. cap. 123. n. 22. de matrim. sicq; periculum incurrendae infamiae praecauetur, cum taceatur nomen personae, obserua tamen cum Suarez loc. cit. Guttier. & Suar. loc. cit. non referre, siue utrumque impedimentum prius proponatur Sacrae Penitentiariae, & postea publicum Papae, siue e contra, valet enim eadem ratio in utroque casu.

RESOLVT. DXXXI.

1. An dispensatio expiret morte dispensantis.
2. Gratia facta non expirat morte concedentis.
3. Gratia quando censetur facta, & quando facienda.

Vicarius cui commissa est dispensatio matrimonialis propter angustiam loci, vel in competentiam dotis, an possit illam executioni mandare mortuo Summo Pontifice.

Commissiones dispensandi in impedimentis matrimonij Ordinario factae, an expirent morte Pontificis: dissensio est inter Doctores, nam quidam voluerunt expirare, re adhuc integra praesertim, cum emanant pro designatis personis, ita Sanch. lib. 8. distinct. 28. num. 80. & seq. Suarez lib. 8. cap. 31. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 3. Ratio est, tum quia non sunt gratiae factae, cum dentur ad dispensandum in fauorem tertiae personae determinatae; Tum quia sic habetur in decis. Rot. apud Domin. cap. si super gratia n. 7.

Alij vero, prout ipse met Sanch. num. 87. Henriquez lib. 12. cap. 2. n. 5. cap. 3. n. ult. in comment. lit. V. Rodriq. in Summ. cap. 236. n. 3. Guttier. de matrim. cap. 125. num. 21. Suar. de cens. disp. 41. sect. 2. ad fin. & alij apud Sanch. & apud Henric. loc. cit. putant gratiam esse factam, consequenter huiusmodi commissiones non spirare morte concedentis.

Ratio est, quia tunc gratia censetur facta, quando delegatus, qui expediturus est dispensationes, est executor necessarius, quando scilicet ei praecipitur, ut dispensationes, seu commissiones expediat cognita praecum veritate.

3. Si vero liberum sit ipsi exequi, quia scilicet non ei praecipitur, ut exequatur, sed sola exequendi facultas datur gratia non censetur facta. Ratio est, quia nullum acquirit ius cum liberum sit delegato expedire: in pri-

in primo verò casu acquisitum est ius illi, in cuius favorem gratia concessa est; sed prima opinio probabilior mihi videtur, nam illa necessitas, quæ imponitur delegato ad exequendum, si preces veritate nitantur, potius vicem gerit mandati, quam gratiæ, & privilegij, mandatum autem spirat morte mandantis, ita Suar. loc. cit. n. 13. & 14.

RESOLVT. DXXXII.

- 1 Delegatus in causis matrimonialibus, nihil potest capere pro labore.
- 2 Quid in esculentis.
- 3 Amplia ut neque pro visura processus.

An Vicarius, cui dirigitur dispensatio matrimonialis possit aliquid capere pro capienda informatione.

1 **D**elegatus, cui commissa est dispensatio matrimonialis, nihil potest percipere pro labore impenso in capienda informatione, & alijs actis dispensationis ex clavis verbis Brevis, ibi cuiusque muneris, aut præmij etiam sponte oblatis, & ita voluerunt Monald. conf. 33. Merenda conf. 16. Menoch. conf. 70. n. 1. vol. 1. Genuen. in prax. cap. 25.

2 Amplia, ut neque esculenta, & poculenta accipere possit, ita Nauar. conf. 21. de rescrip. Henric. conf. 23. Sayrus decif. 4. eodem tit. de rescript. & Genuen. vbi supra, & sic limitatur textus in c. statutum, §. final. de rescript. in 6.

3 Amplia secundo, ut neque pro studendo processu aliquid sumere possit, Henric. & Menoch. vbi supra, Auendan. conf. 12. arg. tex. in cap. cum ab omni de vi. ta, & honest. Clericorum, & ita declaravit Sacra Congregatio Concilij.

Amplia tertio, ut neque etiam pro accessu ad examinandum testes commorantes in alijs locis, cum id tendat ad capiendam informationem, ita Menoch. conf. 22. vol. 2. & Genuen. vbi sup.

Limita si delegatus esset pauper, quia tunc crederem, quod ratione interesse, quod pateretur in accessu prædicto pro vecturis equorum, posset aliquid accipere, cum id in Breui non prohibeatur, sed tantum munus, aut præmij, & pariter si post concessam dispensationem vellent coniuges, pro eorum maiori cautela penes se habere transumptum dispensationis, non video cur aliquid a Vicario accipi non possit, sicut pro transumptu aliarum scripturarum, cum id non concernat dispensationem, & ita aliquando fuit servatum in Curia Archiep. Neapol.

RESOLVT. DXXXIII.

- 1 Confessio iudicialis probat.
- 2 Contra propriam confessionem, quis non auditur.
- 3 Consanguinitas qualiter probetur.

Commissarius dispensationis matrimonialis, qualiter probare debeat gradum consanguinitatis.

1 **S**olet ut plurimum dubitari, si huiusmodi gradus consanguinitatis possint probari per confessionem impetrantium, & sunt, qui affirmant posse, prout Bal. in conf. 93. num. 6. & sequent. Alciat. respons. 16. nu. 3. siquidem confessio facta in iudicio plenè probat leg. prima, C. de confessis, l. generaliter, C. de non numerata pecunia, nec auditur, quis contra propriam confessionem, l. contra, qui propriam, C. eod. tit. latè, Viu. in decif. 71. & Triuif. in decif. 5. Rotæ Venetæ, & ad matrimonium dirimendum sufficit confessio coniugum, cap. super eo, vbi glos. in verb. confessionem de eo, qui cognouit, &c. & glos. in cap. si duo 35. quæst. 5.

& fuisse in Rota decifum, testatur Veral. in decif. 206. part. 2.

Ceterum contrariam sententiam veriore, & in praxi sequendam existimo, & ita Curiam Archiepiscopalem Neapol. testatur Genuen. in prax. cap. 25. nu. 15. & sequent. ex regula, quod alleganti incumbit onus probandi, l. 2. ff. de probationibus, latè Afflict. in decif. 377. Brunus de cessione bonorum, qu. 26. cuius sententiæ ratio deducitur ex verbis Bullæ dispensationis, diligenter te informes, quæ non ponerentur si assertioni impetrantium standum esset argumento, text. in l. qui testamentum, ff. de probationibus, vbi inter facientes actus prohibitos non statuitur assertioni ipsorum, ut latè per Bar. in l. si fortè, ff. de castrensi peculio, B. nint. in decif. Rotæ Bononien. prima, & Anna sing. 550.

3 Quo verò ad probandum consanguinitatem per testes, exiguntur duodecim requisitæ, quæ enumerantur in cap. licet, ex quadam de testibus, & latius per Farin. de testibus quæst. 69. n. 103.

Et vbi est probanda in certo gradu, prout in dispensatione matrimoniali diligenter animaduertant DD. Commissarij, ut testes deponant de gradu, & stipite, secundum Alex. in conf. 82. col. prima, vol. primo, Dec. in conf. 321. col. 3. & in conf. 531. num. 4. vol. 2. & fuisse dicitur, refert Anna sing. 102. quem nota.

RESOLVT. DXXXIV.

- 1 Referuntur casus in quibus dispensatio impediatur.

Commissarius dispensationis matrimonialis, quo casu non teneatur illam expedire.

1 **C**rederem in duobus casibus solummodo. Primus est, si adessent scandala, nam tunc dispensatio fieri non debet ex regula tex. in cap. nihil de presumptionibus, & capit. qui scandalizauerit de regulis iuris, vbi latè per Felyn. quin immò Episcopus debet impedire matrimonium contrahendum semper, & quoties est timor scandalij futuri, Abb. notabiliter in cap. cum tuum per illum tex. de sponsalibus, & Felyn. in cit. cap. nihil citato titulo ex quo deducitur, quod si post factam dispensationem matrimonialem a delegato accusetur matrimonij coram Episcopo, posset Episcopus cognoscere de subreptione dictæ dispensationis, ut si fuisset expressum vnum pro alio, & ita fuisse iudicatum in Curia Neapoli refert Genuen. vbi supra num. 16. & seq. ex notabili doctrina, Abb. in c. cum venissent de iudicijs.

Secundus casus, quoties appareret præcessisse copulam inter contrahentes, nec de ea fuisse factam mentionem, quoniam tunc tamquam subreptitia non est executioni tradenda, ut latè tradit Guttier. canonicarum quæst. cap. 10. quidquid voluit Nauarr. in conf. 48. & 12. de consanguin. & affinit. nam contra eum est communis DD. opinio per Garz. de benefic. par. 3. c. 4. Nald. verb. dispensatio.

RESOLVT. DXXXV.

- 1 Dispensatio tacito incestu est inualida.
- 2 Amplia etiam si interuenit post dispensationem.

Commissarius cui dirigitur dispensatio matrimonialis, an non obstante quod de copula incestuosa non fuerit facta mentio, possit procedere ad executionem dispensationis.

1 **N**on dubitatur inualidam esse dispensationem, obtentam ad contrahendum matrimonium, cum affine, vel consanguineo tacito incestu, id est copula

pula inter affines, vel consanguineos habita antequam litera Romae transmittentur, vel antequam Ordinarius, cui data est facultas dispensandi dispensationem expediret, hic enim est stylus Romanae Curiae; Et haec est verior, & probabilior opinio. Sicque declaravit Eminentissimus Cardinalium Congregatio.

Quod adeo verum est, ut procedat, non solum si copula habita fuit antequam litera Romae transmittentur, verum etiam si fuit habita, postquam Summus Pontifex concessit dispensationem per Ordinarium, vel etiam per confessarium exequendam; Nam dispensatio Summi Pontificis non censetur completa, nec suum sortitur effectum antequam Ordinarius, vel Confessarius cui demandata est cura expedienda dispensationis, dispensationem expedierit, ut bene docet Sanchez, & alij DD. citati.

Secus dicendum est, si copula fuit habita post expeditionem Ordinarii. Ratio est, tum quia huiusmodi copula non est incestuosa, cum per dispensationem sublatum sit affinitatis, vel consanguinitatis impedimentum.

Tum quia nullo iure, neque stylo Curiae constat faciendam esse huius copulae mentionem; Ita Rodriq. in Summa prima part. c. 238. nu. 7. Guttier. lib. primo canoniarum questionum c. 15. num. 23. Sanchez loco cit. nu. 4. & alij, qui bene observant hoc valere, etiam si in rescripto Summi Pontificis adesset clausula sub hac conditione, si copula non intercesserit, nam conditio adimpleta est, cum re ipsa copula non intercessisset antequam expediretur dispensatio; copula igitur incestuosa aperienda tantummodo est, quando dispensatio nondum expedita est.

Amplia secundo a fortiori copulam incestuosam in obtinenda dispensatione aperiendam esse, si copula fuit habita spe facilius obtinenda dispensationis, vel cum tractatu matrimonij, vel cum scientia, vel ignorantia impedimenti, non enim sufficit aperire copulam, sed etiam explicandus est animus, quamvis alter eorum tantum talem habuerit animum, vel tractatum, quem contrahentes habuerunt ante expeditam dispensationem, ut patet ex stylo Curiae, videte Sanch. disp. 25. a nu. 24.

Limita supra positam conclusionem infrascriptis modis.

Et primo, nisi taceatur ob periculum infamiae, ut inferius explicabo. Ita Sanch. lib. 8. disput. 25. num. 8. Ledesma de matrimon. quest. 56. art. ult. dub. 2. concl. 4. Guttier. de matrimon. c. 124. num. 12. & alij contra Nauar. li. 4. conf. 2. & 5. de consanguinitate & affinitate. Emanuel. Sa verb. dispensatio num. 10. & de impedimentis n. 4. & alij apud Sanch. loc. cit. num. 6. & apud Guttier. de matrimon. loc. cit. n. 14.

Limita secundo, quam dicimus de expressione incestus faciendi in dispensatione, obtinenda intelligi debere de incestu completo, id est de copula completa, cum seminis effusione, cum affine, vel consanguinea, ut patet a simili ex dictis de incestu, & de peccato nefando in tract. de matrimon. ita Sanch. loc. cit. num. 10. qui hoc idem asserit si incestus formaliter committatur tantum ex parte vnus eo, quod alter nesciret alterum esse affinem, vel consanguineum, nam hic non est completus incestus, & cum versetur in materia penali, non est facienda extensio.

Limita tertio, & intellige de copula habita solum cum affine, vel consanguinea, non vero de copula habita cum cognata cognatione spiritali, nec ex stylo Curiae receptum tantummodo videtur, ut exprimitur incestus cum affine, vel consanguinea. Ita Nau. lib. 4. conf. de cognat. spirit. conf. ult. n. 9. quem citat, & sequitur Sanch. loco citat. num. 9.

Limita quarto, ubi copula esset occulta, tunc enim non est necesse facere de ipsa mentionem in dispensa-

Prax. Aloys. Ricc. Pars IV.

tionem a Summo Pontifice obtinenda pro foro externo, ad contrahendum matrimonium cum affine, vel consanguinea, sed satis esse, ut illius dispensatio obtineatur a Sacra poenitentiaria, explicata simul consanguinitate, vel affinitate publica, in qua Summus Pontifex dispensationem concessit, vel concedet: idem dicendum est si incestus occultus committatur post dispensationem Summi Pontificis obtentam in affinitate, vel consanguinitate, nondum expedita per Ordinarium dispensatione. Ratio est, non quia incestus sit impedimentum Pontificium, sed quia stylus Curiae sic postulat, ut incestus coniunctus cum impedimento affinitatis, vel consanguinitatis exprimitur, ita Guttier. loc. citat. nu. 15. Sanch. nu. 11. Nauar. & alij apud eundem Sanch. quamquam Nauar. putat satis esse si dispensatio ab Episcopo obtineatur, quod ego non admiserim ob allatam rationem de stylo Curiae.

RESOLVT. DXXXVI.

1. *Dispensatio concessa pro foro externo non suffragatur foro interno.*

2. *Dispensatio tacita, copula est inualida.*

An dispensatio matrimonialis concessa pro foro externo, cum conditione si copula non intercesserit, valida sit, copula occulta interueniente.

1. Aliqui Doctor. putant validam esse, si dispensatio petatur in foro externo, & copula sit occulta; nam verba dispensationis intelligenda sunt iuxta dispensationis naturam, si ergo dispensatio petatur pro foro externo, incestus constare debet, consequenter si contrahentes rogentur ab Ordinario, an intercesserit incestus negare possunt etiam cum iuramento copulam intercessisse adita scilicet aliqua restrictione, exempli gratia, ut teneantur illi fateri, nam reus iuridice non interrogatur non praecedentibus iudicijs, vel infamia, ita Emanuel. Sa verb. dispensatio n. 11. Henric. l. 12. de matrimon. c. 2. n. 7. Rodriq. in Summ. c. 238. n. 8. & alij.

2. Sed, & probabilius mihi asserendum est, dispensationem inualidam esse, non manifestato incestu, & contrahentes interrogatos de copula, licet occulta, teneri confiteri iudici interroganti. Ratio est, tum quia sic declaravit Eminentissimus Cardinalium Congregatio teste Guttier. lib. 1. canon. quest. c. 15. n. 24. de matrimon. c. 124. nu. 14. Tum etiam, quia talis interrogatio non adhibetur, ut contrahentes puniantur, sed ne matrimon. contrahatur, cum dispensatione irrita, & inualida, si ergo contrahatur matrimonium interroganti de alio impedimento, licet occulto, tenentur illud fateri iudici interroganti, vel a matrimonio abstinere, ita etiam interrogati de copula, licet occulta, tenentur eam fateri, vel a matrimonio abstinere, & hoc mihi verum videtur contra praedictos Doctor. etiam si in rescripto non apponatur conditio, si copula non intercesserit, ut patet ex allata ratione, ita Sanch. num. 15. Guttier. num. 14. vers. si tamen, & alij.

Limita ubi contrahentes non velint, uti ea dispensatione, donec aliam pro foro conscientiae obtinuerint explicata consanguinitate, vel affinitate, cum incestu, nam si contrahentes non velint uti prima, videntur liberi ab onere respondendi iudici, quia cessat ratio propter quam iudici competeat ius de copula interrogandi, cum nolint matrimonium irritum celebrare, & inualida dispensatione; uti idem dicendum censeo si contrahentes dispensationem circa incestum pro foro conscientiae iam obtinuerunt, ut patet ex allata ratione, ita Sanch. lib. 3. de matrimon. dict. 14. n. 4. lib. 8. disp. 25. n. 16. quod idem a fortiori asserunt Nauar. Rodriq. Eman. Sa, & Henric. loc. cit. contra Gutter. loco cit. ad finem.

R r R E

RESOLVT. DXXXVII.

1. *Augmentum dotis qualiter fiat.*

Dispensatio concessa propter incompetentiam dotis, cum clausula dummodo augeatur dos, qualiter augmentum fiat.

1. **V**T plurimum dispensationes matrimoniales Ordinarijs locorum diriguntur, & quandoque ex-primuntur oratoreni velle dotem supplere, & per Summum Pontificem apponitur clausula, dummodo augeatur dos, quare fuit dubitatum, qualiter fiat huiusmodi augmentum, & super quibus bonis impetran- tis sit dos constituenda.

Et quidem dos prefata, non est constituenda sim- pliciter super omnibus bonis ipsius impetran- tis, sed in specie debet ostendere, si habet bona, ut sit consultum uxori in casu eius mortis, ne indigeat tali dispensa- tione ita Genuen, in Prax. cap. 25.

PRAXIS SUPPRESSIONIS BENEFICIORVM, eorumque dismembrationis.

RESOLVT. DXXXVIII.

1. *S. C. T. sess. 24. cap. 15. tenor.*

Quid censet Trid. circa suppressionem beneficiorum.

1. **S**ac. Conc. Trid. sess. 24. c. 15. ait in Ecclesijs Cathedra- libus, & Collegiatis insignibus, ubi frequen- tes, adeoque tenues sunt prebende simul cum distri- butionibus quotidianis, ut substinendo decenti Cano- nicorum gradui pro loci, & personatum qualitate, non sufficiant, liceat Episcopis, cum consensu Capituli, vel aliquod simplicia beneficia non tamen regula- ria ijs vnire, vel si hac ratione provideri non possit, ali- quibus ex ijs suppressis, cum patronorum consensu, si de iure patronatus laicorum sint, quarum fructus, & proventus reliquarum prebendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciores numerum reducere, ita tamen, ut tot super sint, quae Diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiae commodum valeant respondere, non obstantibus quibuscunque reser- uatione generali, aut affectione, neque praedictae vniones, aut suppressiones tolli, seu impediri possint ex quibuscunque prouisionibus, etiam vigore resigna- tionis, aut quibuscunque alijs derogationibus, vel suspensio- nibus.

RESOLVT. DXXXIX.

1. *Suppressio exigit causas necessarias.*
2. *Fructuum diminutio est causa necessaria suppressionis.*
3. *Fructuum diminutio, quomodo sit articulanda numero 4. & 5.*

Suppressio, ut valide fiat, an exigit causas, & quas.

1. **Q**uamvis vero attinet ad suppressionem, cum ea euidenter tendat ad diminutionem Diuini cultus, atque ideo difficiliter permittatur, cum accessisset, & c. ex parte de constit. exigit causam praecise necessariam, secundum Tholosam de benefic. c. 19.

2. **Q**uae quidem fructuum diminutio, ita assignatur per text. in c. vltim. de verborum significat. ubi glos. & Doct. Felyn. post alios in dicto c. cum accessisset n. 17. & quoad iustificationem causae lucus, sunt aliqua circumstantiae diligenter attendendae. Quarum praecipua est, ut recte articuletur valoris diminutio, non in

genere, sed specificè cum sua causa, cum possit esse temporalis, & in specie probationem genericam per testes simpliciter dicentes fructus esse diminutos reie- cerant DD. me informante in vna Calaguritana be- neficij de Trespuentes 28. Nouembris 1607. coram Pamphilio, & ubi deficit causa testibus cognita, arti- culandus est valor decem annorum continuorum re- tro actorum computato fertili, cum sterili, Rota di- uersorum decis. 189. num. 4. par. prima.

4. **A**ltera est, ut articuletur non simplex diminutio, sed talis, ut persona idonea non possit cum fructibus illis vivere, atque perferre, & absolvere omnia onera, ut non obscure censuit Felyn. in dicto cap. cum accessisset paulo ante num. 20. vers. aut ex causa necessaria, quae tamen circumstantia vestiendi est ornatu Impe- ratorio: non enim oportet ad mensuram expensarum querere etiam suppressiones, hoc enim simul ad avari- tiam, in paritatem, perducit, sed ex his, quae sunt, ex- pensas metiri, ita Iustinianus in authent. ut determi- natus sit num. cleric. §. cum vero Deo, vers. non enim, qui habet aures audiendi audiat.

5. **E**t alia denique, ut articuletur, probetur ista dimi- nutio non simpliciter, sed habito respectu quantitatis assignatae a principio foundationis, alias non conclu- det, quia si beneficiati praedecessores diuturno tem- pore contenti fuerunt ea portione, & quantitate non est minuendus numerus, sub hoc praetextu insufficien- tiae reddituum, ut alias respondit Rota apud Seraphin. decis. 1385. num. 3. in qua allegatur alia resolutio in Calaguritana portio de Nabaia 3. Iunii 1589. co- ram Penia.

RESOLVT. DXXXX.

1. *Suppressio in dubio non praesumitur.*
2. *Fructuum diminutio est plenè probanda.*

Fructuum sufficientia in dubio praesumitur ad effectum inuolundandi suppressionem non apparente in actis suppressionis insufficientia.

1. **A** Nimaduertendum summopere est in hac suppressio- nis materia, numquam illam fieri debere, nisi redditus Ecclesiae diminuti probentur, ut fuit in Rota resolutum in vna Burcen. beneficij 15. Nouembris 1610. coram Ludouico, & tradant DD. in c. cum accessisset de constit. Seraphin. decis. 1345. nu. 1. ubi dicit numquam esse faciendam suppressionem nisi re- ditus Ecclesiae diminuti probentur, & fuit plenè dict. in Calaguritana beneficij 28. Nouembris 1607. coram R. P. D. Pamphilio, & in alia Calaguritana de Iocano de anno 1601. coram Cordub. late Garfia de benefi- cio part. 12. num. 2. cap. 1.

Cuius ratio est, quoniam in dubio redditus Eccle- siae aucti potius, quam diminuti praesumuntur Angel. conf. 274. n. 4. in fine, & beneficia de sui natura praesu- muntur congrua c. nemo de consecrat. distinct. prima. Caputaquen. decis. 62. nu. 1. part. 1. tenuit Rota in vna Calaguritana beneficij de Iocano 9. Aprilis 1601. co- ram Domino Cardin. Seraphino, & est inter eius de- cisiones impressas decis. 1385.

Et interpretatio illa fieri debet, quae sit fauorabilis in augmentum cultus Diuini, ut tenuit eadem Rota in vna Calaguritana portio de Nabaia 2. Iunii 1589. coram R. P. D. Penia, & in vna Burgen. reductio- nis beneficiorum 15. Nouemb. 1620. coram Eminen- tiss. Cardin. Bononien. demum S. D. Gregor. XV. rela- ta a Farinac. p. 2. tom. 1. decis. 316. num. 4.

2. **H**aec autem, ut supra diximus, fructuum diminutio est plenè probanda, quia fructus potius aucti, quam diminuti praesumuntur, ut firmatur in hac decis. & tra- dit Gigas de pens. quaest. 9. n. 9. vers. & praedicta Sera- phin.

phin. decis. 1385. num. 1. & saltem præsumuntur sufficientes, Seraphin. decis. 1385. Verall. decis. 61. par. 1. & fuit dictum in dicta Calaguritana beneficij coram R. P. D. Pamphilio, ubi allegatur Glos. in cap. fin. in verbo sufficienti, de rescriptis, & firmatur in hac decis. & quod diminutio reddituum Ecclesiæ sit iusta causa diminuendi numerum beneficiorum, tradit Azor. instit. moral. p. 2. li. 6. c. 30. quæst. 11. & 12. post Rocch. de Curt. de iure patronat. in verbo (pro eo) sub nu. 27. quod procedit etiam si in Ecclesiâ esset certus numerus statutus auctoritate Papæ; nam superueniente noua causa, scilicet diminutione reddituum, potest dictus numerus diminui, Garz. dict. cap. 1. n. 3. & 4. sicut autem diminutio reddituum est iusta causa diminuendi numerum beneficiorum; ita ex causa auctis redditibus augeri debet numerus, Rocch. de Curt. in loco præalleg. sub num. 27. Garz. d. c. 1. sub n. 5. fuit dictum in Calaguritana beneficij de Traspuntas 13. Febr. 1606 coram R. P. D. Pamphilio.

E quibus deducitur, quod si sunt factæ probationes super sufficientia, & insufficientia, seu super non diminutione, & diminutione, præualebit probatio pro sufficientia, & non diminutione; non solum fauore cultus Diuini, cum ad eum pertineat in qualibet Ecclesiâ haberi quamplures beneficiatos, & tot quot possint ex redditibus sustentari, ca. primo, ubi Abbas, & alij de instit. Seraphin. dict. decis. 1385. num. 5. sed etiam ratione verisimilitudinis, & præsumptionis cum redditus cuiuscunque beneficij præsumantur sufficientes, prout hucusque fuerunt, Glos. in c. final. in verb. significabant, de præsumpt. quinimò potius aucti, quam diminuti, Angel. conf. 274. sub num. 4. Seraphin. ubi supra, & latè fuit deductum in dicta Calaguritana de Trespentes, quæ fuit confirmata 13. Febr. 1606. Videreturque prorsus intentio suppressantis, si appareret paulò ante numerum fuisse iuratum, ut apud Seraph. ubi supra, nec existimo, tunc quicquam proficere probationem; nam imputandum est ei, qui depauperatum beneficium acceptauit, Glos. in ca. 1. in verbo necessitatem 21. quæst. 1. Rota decis. 56. num. 11. p. 2. diuersorum, & propterea hoc casu existitur iustificatio depauperationis post ipsam acceptationem, ut dixit Glos. in dict. ca. 1.

RESOLVT. DXLI.

- 1 Supprimendi facultas non competit Capitulo Sede vac.
- 2 Suppressionem facere possunt Papa, & Episcopi.

An facultas supprimendi vigore Concilij competat Capitulo Sede vacante.

- 1 Non competere Capitulo Sede vacante refert decisum Moneta de decimis quæst. 5. numer. 20. quem refert, & sequitur Barbof. de potestate Episcopi quæst. 67. numer. 3. Henric. conf. 33. num. 6. & seq. Monald. consil. 41. num. 5.
- 2 Quorum ratio est, ex quo ad supprimendum exigitur autoritas Papæ, vel Episcopi priuatiuè, quoad alios Prælatos inferiores, ita Episcopi, & Ecclesiarum suarum Diocesis vnio, & suppressio earundem, sunt verba tex. in c. sicut vnire, de excess. Prælat. & rectè quidem suarum Diocesis cum nequeat vnire beneficia alterius Diocesis, Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Cocchin. decis. 249. num. 3. ex quo tex. Doctores notant facultatem vniendi esse vnum ex casibus reseruatis Episcopo, & denegans inferioribus Prælati, etiam si ad eos pleno iure Ecclesiæ spectent, ut ibi per Abb. & Io. Andr. vtrumque num. 2. Archid. num. 3. Butr. nu. 4. Cardin. conf. 97. num. 3. Paris. conf. 36. nu. 8. lib. 4. nisi ista plenitudo moueatur in iurisdictione quasi Episcopali, quæ sit in tali inferiori, ut pulchrè declarat Card. Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

in conf. 47. sub num. 1. vers. quo casu dico, & num. 3. & benè etiam docuit Abb. in eodem c. sicut vnire sub n. 3. vers. aut iste Prælatus, Caccialup. in tractat. de vnio artic. 9. num. 20. & 21. Tolos. de benefic. c. 20. num. 7. Rota in practicabil. de vnion. num. 11. & de hac plenitudine nisi intelligatur, Innoc. in c. statumimus, num. 2. ad finem, vers. de Abbacia autem, & Gl. quæ cum recitat in Clement. 1. in verb. proprijs, de reb. Eccles. non alienand. ea opinio non potest aliter videri iuridica, ex præcatis, quibus addi potest Glos. in Clem. 1. §. ad hæc in verbo Ordinarios de stat. Monachorum, prout eam sine hoc salis grano intellectam expressè rejcit Card. d. conf. 44. sub num. 1. & ratio est, quia sicut soli Papæ, vel Episcopo, aut Prælato habenti iurisdictionem quasi Episcopalem concessa est facultas instituendi beneficia, ut supra firmatum fuit quæst. 5. in eisdem solis licet eadem beneficia accessorie vnire cum vnione extinguatur beneficium iuxta regul. l. nihil tam naturale, cum ibi not. de regul. iur.

RESOLVT. DXLII.

- 1 Suppressio, & erectio alicuius præbendæ, quando fieri possit per Episcopum, & num. 2.
- 3 Episcopi non possunt applicare præbendam mensæ Capituli, & num. 4.

An suppressio præbendæ possit fieri ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, & bona suppressa caderent in vtilitatem Capituli.

- 1 Concludendum est pro negativa opinione, cum hæc suppressio, & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ, quam ex causa potest facere Episcopus cum consensu Capituli, ut resoluit Garzias de beneficijs par. 12. cap. 1. à num. 2. ubi numer. 11. intelligit si Episcopus sit auctor ipsius dismembrationis, non habet locum, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, prout resoluit Glos. verb. mensæ suæ, vers. item facit, in Clem. si vna de reb. Ecclesiæ non alienand. quam ibi sequuntur Cardin. nu. 1. Gambar. num. 22. Abbas in cap. cum accessisset, num. 5. de consil.

Et neq; etiam hoc posse Episcopum, quamuis bona illius, & Capituli sint diuisa, si id caderet in vtilitatem Capituli, quia fructus applicantur ipsi Capitulo, seu mensæ Capituli tenent Butr. & Imol. in d. ca. cum accessisset, & ibi Felyn. n. 22. ac Dec. n. 57.

- 3 Sed verius est, quod licet mensæ Capituli applicare non possint Episcopi fructus præbendarum suppressarum, cum agatur de interesse ipsius Capituli, & ipsum auctorizare non possit in facto proprio, tamen si vellent applicare vni præbendæ, vel etiam singulis possent, quia tunc non auctorizarent in facto proprio, cum aliud sit applicare Capitulo, aliud singulis Canonicis, seu singulis de Capitulo, prout tenet Imol. quem sequitur Dec. dict. cap. cum accessisset a nu. 54. Gabr. conf. 186. lib. 2. dicens, quod potest item Episcopus cum consensu Capituli suppressere præbendam, dignitatem, aut officium, eius fructus applicando non Capitulo, sed distribuendo inter singulos Canonicos, assignando scilicet cuique Canonico, vel præbendæ certam portionem, quo casu dicit procedere d. c. cum accessisset.

RESOLVT. DXLIII.

- 1 Beneficiati non possunt esse in Ecclesiâ plures, quam quot possint ex redditibus ipsius sustentari.
- 2 Suppressio præbendarum fieri debet in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis insignibus.

R r 2 Sup.

Suppressio beneficiorum, & prabendarum vigore Concilij, an habeat locum in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis non insignibus.

Cum beneficiati non debeant esse in Ecclesia plures, quam quot possint ex redditibus illius sustentari c. 1. ubi Abb. de instit. Idem in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, ubi frequentes adeoque tenues sunt prabendae simul cum distributionibus quotidianis, nec illis vnire aliquot simplicia beneficia possunt, licitum est Episcopis, aliquibus ex ijs impressis cum patronorum consensu, si de iure patronatus clericorum sint, quorum fructus, & prouentus reliquarum prabendarum distributionibus quotidianis applicantur, eas ad pauciores numerum reducere, ita tamen, vt tot supersint, quae diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiasticae commodè valeant respondere, ita Concil. Trident. sess. 24. de reformatione c. 15. praxis Episcopalis §. 1. verbo beneficia §. 1. ver. 11. Moneta de distribut. quotid. q. 1. c. 5. a num. 27. Gonzal. ad regul. 8. cancell. Glof. §. 7. a num. 127. quid quidem solum in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis insignibus locum habet, in alijs vero nulla datur Episcopis potestas extinguendi prabendas, vt augeantur distributiones, etiam ad augmentum cultus Diuini, ita decisum refert Moneta d. 95. num. 28. ubi n. 29. etiam asserit decisum non licere Capitulo, etiam Sede vacante, suppressere portiones vigore Concil. dict. c. 15. & num. 30. resoluit Collegiatam Ecclesiam relata hanc suppressionem prabendarum tenuarum facere non posse, licet sit exemptus, & Ecclesia sit insignis, cum hoc solum Episcopis Concilium concesserit cum suorum consensu Capitulum.

RESOLVT. DXXXXIV.

- 1 Collegiata Ecclesia insignis probatur fama.
- 2 Nobilitas fama probatur.
- 3 Collegiata Ecclesia insignis probatur exemplo loci insignis, qui ex communi opinione hominum dignoscitur.
- 4 Collegiata probatur arbitrio Iudicis.

Collegiata insignis ad supprimendum beneficia, vt illi vnatur, quae nam dicatur, & qualiter probetur.

Nonnullis modis probari collegiatam insignem Doctores asserunt, & primo probatur fama, siue communi omnium opinione, cum multa in iure ex tali extimatione probentur, vt patet exemplo nobilitatis, quae fama, siue communi omnium extimatione, probatur, Bal. in leg. prouidendo nu. 1. per illum text. C. de postul. sequuntur Alex. Guid. Pap. Felyn. Ial. & Dec. relati per Tiraq. de nobil. c. 10. nu. 8. item exemplo dignitatis, quia illa dicitur, quae communiter reputatur in tali Ecclesia, vel loco, vt per Inn. in cap. de multa sub nu. 6. de prabend. quem ibi sequuntur Hostien. & Io. And. Butr. & Abb. quem sequ. etiam Sylu. de benef. p. 1. q. 2. n. 3. Hoc idem voluit Mill. in suo repert. Card. in Clem. 1. n. 3. de prabend. & latius conf. 62. Gemin. consil. 140. n. 1. Bald. conf. 387. Felyn. ad dub. de maior. & obed. nu. 3. Staphil. de lit. grat. & iust. in 2. forma n. 9. Lam. de grat. expect. n. 26. Rot. decil. 9. de prabend. in nou. & decil. 4. nu. 2. & 3. de elect. in nou. Eo ita resolutum fuit in vna Cortouen. praepositurae coram D. Cort. 14. Octobris 1575. Secundo probatur exemplo loci insignis, qui ex communi opin. hominum dignoscitur d. l. labeo, ff. de suppellect. leg. c. ex litteris de sponsal. ita gl. in ca. statutum, & ibi Io. Monach. nu. 15. Archid. Gugliel. de Mont. laud. Gemin. ac Prob. in add. ad Monach. n. 32. Imol. in c. praesent. tit. de re script. lib. Spec. de citat. §. 1. n. 17. Lap. alleg. 123. n. 2. demum Card. in Clem. 1. n. 28. de foro competet.

Tertio probatur, nam eadem qualitas insignitatis alicuius Ecclesiae posse arbitrio Iudicis terminari ad instar nobilitatis, vel ignobilitatis, quae arbitrio Iudicis reponitur, Bald. in l. Brachus, C. de adul. Alex. in l. 3. in add. ad Bart. ff. de testib. Rip. in l. si Constant. ff. solut. matrim. Tiraquel. in l. si vnquam, C. de reuocad. don. ex de nobil. & ad instar. loci, qui an sit insignis, vel non status arbitrio Iudicis, vt per Glof. Monach. Archid. Gem. Barb. Inno. Spec. Lap. & Card. in loc. sup. cit. quibus additur Alber. in suo dict. Vital. in Clem. 1. n. 2. de foro competet. Tiraquel. in d. l. si vnquam.

RESOLVT. DXXXXV.

- 1 Solemnitates, quae requiruntur in suppressione, sunt necessariae in vnione.
- 2 Pinguendo Parochialis, est causa sufficiens dismembrationis.
- 3 Dismembrare nequit Ordinarius curata beneficia, & vnire simplicibus.

An eadem solemnitas, quae exigitur in suppressione, requiratur pariter in dismembratione.

Requiri eadem solemnitates, quae in suppressione, & vnione voluerunt Monald. conf. 16. Alciat. respons. 31. & Henric. conf. 81. num. 6. & sequent. & sic consensus Capituli, Paueri de potestate Capituli Sede vacante 3. 1. q. 2. par. num. 19. Mandos. regul. 22. q. 13. num. 8. & 9. Nicol. Garfia de benef. part. 12. c. 5. requiruntur etiam vocatio Rectoris, vel defensoris, & aliae solemnitates in alienatione rei Ecclesiae requisitae c. 1. de reb. Ecclesijs non alienan. in 6. c. 1. de Sed. vac. glof. verb. defensor in c. 1. de reb. Eccles. Mandos. dif. 9. 13. n. 12. Gam. de offic. legat. li. 5. Rub. de dismembrat. n. 14. & 15. Marci Ant. Genuens. in prax. Archiep. Neap. c. 75. n. 17. & 18. Rot. Rom. in vna Tolet. beneficij 12. Octobris 1579. coram Seraphino, est inter impressas decil. 414. ubi fuit tentum dismembrationem beneficij causa cognita de consensu rectoris valere, & in altera Tolet. beneficij 2. Decembris eiusdem anni 1579. coram eodem Seraphino, & est inter decisiones impressas dec. 428. fuit resolutum pinguendum Parochialis dici esse causam sufficientem dismembrationis, & in alia Mediolanen. dismembrationis 28. Ianuarij 1595. coram ipso Illustrissimo Seraphino dec. 162. dictum fuit non posse Episcopum dismembrare fructus vnus beneficij, & illos alteri applicare, sine solemnitatibus, in alienatione locorum Ecclesiae, & de consensu Rectoris, quod iterum tenuit eadem Rota in vna Salernit. parochorum 1. Iunij 1611. coram Illustriss. Card. Bonon. nunc S. D. N. Gregor. XV. & est apud Farinac. p. 2. tom. 1. dec. 348. n. 2. dismembrare non potest ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs simplicibus: item non potest separare ab Ecclesijs Parochialibus beneficia simplicia, siue oratoria, si illis vnita essent, quamuis illis repartitis parochialis non egeant referunt decisum Alas. Riu. in Prax. for. Ecclesiast. dec. 492. in prima edit. & resol. 383. n. 5. & 7. in reedit. Nicol. Carc. de benef. p. 12. c. 2. n. 83.

RESOLVT. DXLVI.

- 1 Argumentum datur de suppressione ad unionem.
- 2 Suppressio probatur ex enunciativis antiquissimis supra centum annos.

Causae necessariae ad iustificationem suppressionis, an probentur ex enunciativis antiquissimis.

Simendum argumentum a simili de suppressione ad unionem, quod de iure validissimum esse testatur Alban. conf. 22. dicerem probari suppressionem; na

ex enunciatiuis antiquissimis idest supra centum annos vnionem ipsam sufficientem probari dicit, Par. dec. 204. nu. 1. lib. 2. in correct. qui tamen loquitur de enunciatiua supra annos nonaginta, Seraph. decif. 1272. num. 1. Rot. decif. 724. nu. 3. part. 2. in recent. & fuit decifum in Barchinonen. Vicariæ 9. Februarii 1624. coram R. P. D. Merlino. habent enim tales enunciatiue, ne dum vim famæ, Rot. decif. 163. num. 2. & decif. 472. n. 1. & decif. 541. n. 5. part. 1. in recent. & p. 2. in eisdem decif. 360. n. 4. 673. num. 6. & 674. num. 2. quæ in antiquis plenè probat, vt in terminis vnionis ait Verall. dec. 344. num. 2. & 3. part. 3. & confirmauit, Rot. in d. Barchinonen. Vicariæ 2. Octobr. 1624. coram bo. mem. D. Vbaldo, præcipue si essent enunciatiue factæ simul ab Episcopo, & Capitulo, qui possunt vniui, Mantie. decif. 355. num. 6. & decif. 359. num. 7. Rota dec. 580. par. 2. in recent. quos in his terminis sequitur est Rota in eadem Barchinonen. Vicariæ, quicquid sit vbi processissent ab Episcopo tantum cui non est credendum circa factas à se vniones, Alex. conf. 70. nu. 10. vers. non obtat lib. 3. nisi alia quoque concurrant Illustrissimus D. meus Coccin. decif. 468. n. 3. sed etiam possunt iustificare immemorabilem, vt per eundem Verall. ead. par. 3. decif. 345. n. 2. cum seq. quæ conclusio procedit, etiam si enunciatiue huiusmodi non essent conceptæ in indiuiduo super vnione, sed virtualiter tamen, vt censuit Rota in recent. 1. decif. 626. sub n. 2. vers. quæ enunciatiue.

RESOLVT. DXXXXVII.

1. Diuturnitas temporis facit præsumere interuenisse solemnitates.
 2. Consensus Domini præsumitur interuenisse in alienatione facta per emphyteutam.
 3. Consensus patris præsumitur interuenisse in contractu.
 4. Consensus diocesani præsumitur interuenisse in fundatione Iurispatronat.
 5. Diuturnitas temporis non operatur Ordinarium in suppressione iustificasse causas si ex actis nihil appareat.
- Ad Diuturnitas temporis operetur Ordinarium in suppressione iustificasse causas si ex actis nihil appareat.

PRæsupposito, quod in suppressione facienda per Ordinarium loci requiratur causa articulanda, & concludenter probanda iuxta allegata per nos in superioribus solutionibus facilius posse deuenire, an ex cursu temporis præsumantur dictas causas interuenisse, si in decreto suppressionis nulla fuerit facta de eis mentio, nec concludens probatio.

1. Prima facie videtur dicendum ex diuturnitate temporis causas interuenisse, ex quo solemnitas necessaria per spatium decem annorum in actu interuenisse præsumitur, prout est text. in l. si filius, Cod. de petit. hered. cum alijs, quæ ponit Iaf. in l. si certis annis colum. 3. c. de pact. & in l. sciendum col. 5. in fin. & seq. ff. de verb. oblig. in l. qui aliena colum. 5. & seq. ff. de acquir. hered. loc. in reg. 376. in 5. fall. Cassan. in conf. 11. colum. 27. Ang. in d. l. sciendum col. 1. in fine Abb. in c. peruenit colum. 2. de empt. & vend. Corn. conf. 144. colum. 1. in fin. volum. 4. Alexand. in d. l. sciendum colum. 4. Curt. senior in conf. 77. colum. 2. Vnde inferitur, vt præsumatur consensum Domini directi interuenisse in alienatione facta per emphyteutam, ita sentit Alex. in conf. 111. Iaf. in l. 1. c. qui admitti.
 3. Inferitur etiam, vt præsumatur in contractu consensus patris statuto, quod filius non possit contrahere sine patris consensu, Bald. in l. si filius, ff. de petit. hered. Alex. conf. 79. Barbat. in conf. 33. Tiraq. de leg. connubial. fol. 222. Goz. in conf. 73. Decius in conf. 722. Corin. conf. 94. ubi dicit, quod ex diuturnitate
- Prax. Aloyj. Ricc. Pars IV.

temporis præsumitur filium adiuisse de consensu patris, sic pariter inferitur, vt in testamento condito à Prælato præsumatur consensus Pontificis præcessisse, Aret. in conf. 6. Alex. in conf. 101. Fel. in c. sicut de re iudiciaria, vbi videtur de illo dicto, & postea soluatur illud Iaf. in l. sciendum, & in l. qui in alienam, Tiraq. loco citato, Mant. in conf. 83. Et à simili ex cursu temporis præsumitur interuenisse consensus Diocesani in constructione Ecclesiæ, vel Cappellæ, quando in ea publicè sunt celebrata Diuina. Imol. in c. officij de testam. Rom. in l. sciendum, Iaf. in l. sciendum, & in l. si certis annis de pactis, Dec. in l. 1. in lect. C. qui admitti, Iaf. in l. qui in aliena, ff. de acquir. hered. Per. de Vbald. in tract. 4. Episc. c. 4. Soc. conf. 1. Roch. in tract. iur. patron. Barb. in rep. Rub. de fid. inst. in rub. C. qui admitti, & in conf. 1. & in conf. 33. Alex. in conf. 101. decif. Neap. 368. Brun. in tract. de for. Pet. in c. sicut de iud. Bar. in c. requisuisti, Soc. conf. 270. Alex. confil. 219. & Alex. in conf. 134. Ruin. in confil. 41.

His tamen non obstantibus contrarium videtur mihi verius, nempe ex cursu temporis non præsumi interuenisse causas in suppressione, & ratio videtur esse: Nam cum causæ concludenter articulanda, & probanda, vt supra diximus, proinde requirant scripturam, & sic absque actis nullatenus probarent, nam vniuersalis actus requirit scripturam, prout in casu nostro, cum solemnitas non præsumatur ex diuturnitate temporis, ita voluit Cassaneus super consuetud. Burgund. fol. 325. colum. 3. Felyn. in c. sicut de re iud. Ruin. conf. 69. volum. 1. & conf. 49. volum. 4.

PRAXIS NOVISSIMÆ SPECIEI
dandi coadiutores.

RESOLVT. DXXXXVIII.

1. S. C. T. sess. 21. cap. 6. tenor.
2. Coadiutores dandi sunt per Episcopos, tanquam Sedis Apostolicæ delegatos parochis imperitis.

Quid disponat circa coadiutores.

1. **S**ACR. CONC. Trid. sess. 21. c. 6. sic ait, quia illiterati, & imperiti parochialium Ecclesiarum Rectores Sacris minus apti sunt officijs, & alijs propter eorum vitæ turpitudinem potius destruunt, quam ædificant; Episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati eisdem illiteratis, & imperitis si alias honeste vitæ sint coadiutores, aut Vicarius pro tempore, deputare partemque fructuum eisdem pro sufficiens victu assignare, vel aliter prouidere possint quacunque appellatione, & exemptione remota, eos vero, qui turpiter, & scandalosè viuunt, postquam præmoniti fuerint corceant, ac castigent, & si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseuerent, eos beneficijs iuxta Sacrorum Canonum constitutiones exemptione, & appellatione quacunque remota, priuandi facultatē habent.
2. Quod Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ Delegati Rectoribus Parochialium imperitis, & minus aptis dare debeant coadiutores, vel Vicarius pro tempore, & assignare eis partem fructuum pro sufficiens victu, vel aliter prouidere, & quod hoc potest Episcopus, etiam in parochijs exemptis propter indentitatis rationem tenet, Zerola in praxi Archiepif. p. 1. verbo parochia §. 7. Regin. in praxi fori penitent. li. 30. tract. 3. nu. 173. Gonzal. ad reg. 8. cancell. glos. §. 9. nu. 29. & 30. resoluit, quod Parochus cui datus est coadiutor propter insufficientiā, non poterit abesse a residentia, & dicit decidisse Sacrā Cardinaliū Congregationē in hæc verba propter deputationē coadiutoris, parochus cui datus est coadiutor, non poterit abesse a residentia.

R r 3 In

In tex. ibi (partemq; fructuum) vide Gambar. de offic. delegat. lib. 5. tit. de coadiutoribus num. 11. Gonzal. §. 9. num. 33.

In text. ibi (eos vero, qui turpiter, & scandalosè viuunt) vide Parif. de resignat. lib. 5. q. 6. n. 101.

RESOLVT. DXXXXIX.

- 1 Coadiutor datur parochi propter infirmitatem.
- 2 Coadiutor datur propter senectutem.
- 3 Coadiutor datur leproso.
- 4 Coadiutor quibus in casibus sit dandus numer. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

An alijs casibus præter Sac. Conc. Trident. detur coadiutor.

- 1 **V**Ltra disposita in C. T. vt coartentur Episcopi coadiutores dare parochis imperitis dandus est pariter propter infirmitatem, vt probat ex multis Henric. in cons. 91. & Gonzal. glol. §. 9. n. 20. vbi propter infirmitatem incurabilem mandat Episcopum de coadiutore prouideri c. 1. 7. q. 1. c. 1. c. ex parte eodem tit. de clerico ægrotante, vt quia maiore parte temporis infirmetur iuxta notata in c. nisi cum pridem §. alia vero causa de renunciatione. Veral. de c. 91. par. 2.
- 2 Et propter senectutem cap. vnico de clerico ægrotante lib. 6. vbi Gemin. n. 5. c. nihil. §. ecce 7. quæst. 1. Rebuff. in prax. tit. de reprob. benef. viuen. impetratione n. 50. Firmian. in tract. de Episcop. lib. 1. q. 3. vbi etiam refert Venerijs nouum Duce creatum, existente adhuc Francisco Fulcaro Duce, iam senio confectio, & inutili Mandos. in regul. 1. q. quinta num. 2.
- 3 Leproso etiam datur coadiutor c. de rectoribus c. tua nobis de clerico ægrotante c. qualiter & c. seq. c. nihil. & c. sequ. q. p.
- 4 Dementi quoque, vel furioso datur coadiutor, vt in dict. cap. vnico §. si vero, & ibi communiter Doctores de clerico ægrotante lib. 6. Bertachin. in tract. de Epif. 2. par. lib. 4. num. 24. Nauar. consil. 3. nu. 2. de clerico ægrotante.
- 5 Et ei, qui linguæ officium amiserit, vt in paralitico c. fin. eod. tit. de clerico ægrotante c. vnico §. si vero eod. tit. lib. sexto.
- 6 Item propter negligentiam, & remissionem illius, qui præst. datur coadiutor in Regno c. 2. de supplen. neglig. Prælator. lib. 6.
- 7 Item propter populi numerositatem auctam prouidendum est rectori de coadiutore, Cæsar. de Grassis decil. vnica de parochijs.
Similiter, quando est suspectus de dilapidatione bonorum Ecclesie. Speculator in tit. de inquisitione. §. nunc videndum num. 4. & 5. Abb. in c. venerabili not. 4. de officio delegati, & in c. licet heli nu. 8. de fimo. Mandos. in reg. 1. de reuocat. refertur. 95. n. 6.
- 8 Item præfili ab hostibus capto coadiutor datur in spiritualibus, & temporalibus c. si Episcopus de supplenda neglig. Prælatorum in 6. clem. 1. de for. cōpeten. Rebuff. in tract. de nominationibus quæst. 6. n. 27. & in praxi vbi sup. n. 60.
- 9 Item si sit inhabilis, vel illiteratus, vt non possit muneri sibi iniuncto incumbere cap. quoniam vers. sed si propter, vbi Hottien. num. 1. Abb. nu. 2. de officio ordinari. Zabarell. cons. 70. nu. 1. & hodie expressè remouetur a Concil. Trident. c. 6. sess. 21. Mandos. in praxi signature gratia tit. coadiutoris. Tamen coadiutus, tunc abesse non poterit, ne sit melioris conditionis stultus, quā illiteratus c. eum, qui de rebend. vt censuit Sac. Conc. Trid. Congregatio. 7. in dixi, propter deputationem coadiutoris parochus cui datus est coadiutor non poterit abesse a reuerentia.

10 In his, & alijs similibus casibus datur coadiutor cōtemplatione Ecclesie, & ipsius Prælati, & beneficiati, vt coadiutor exerceat officium illius, qui non potest, ne pro defectu Pastoris gregem Dominicum inuadat lupus rapax, aut in facultatibus suis Ecclesia, quasi viduata graue patiatur detrimentam c. ac pro defectu de electione.

11 Et quia non esset iustum, vt Episcopus ex causis supra relatis priuaretur, prout priuari non potest, quia afflictio non est danda afflictio c. cum percussio 7. q. 1. c. ex parte de clerico ægrotante ca. vnico eodem tit. lib. 6. Nauar. consil. 1. de clerico ægrotan. Alex. in ca. pastoralis num. 2. 7. quæst. 1.

12 Et tali coadiutori sunt ministranda expensæ necessariae pro eius sufficienti victu ex fructibus beneficij ipsius coadiuti c. de Rectoribus in fin. cap. tua nos de clerico ægrotante c. vnico ante finem, ibi de præuentibus Prælatorum, ad quorum assumentur auxilium sumptus recipiant moderatos eodem tit. in 6. l. 18. in fine tit. 16. par. ita prima, Concilium Tridentinum sess. 21. c. 6. ibi partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, Gambar. de officio legati lib. 5. tit. de coadiutoribus num. 11.

RESOLVT. DL.

1 Collatio parochialis facta penitus illiteratis est inualida.

Collatio parochialis facta penitus illiterato, an possit declarari nulla ipso iure.

1 **P**Ro sententia affirmatiua facit text. Concilij Tridentini in cap. 4. sess. 22. de reformat. in fine, qui irritam pronunciat omnem prouisionem illi factam, qui atatem, & ceteras habilitates integrè non habuerit, ex quo ponderato verbo illo, integrè colligitur prouisionem esse nullam factam, tam penitus illiterato, quam carenti integra ad collatum beneficium scientia, quod ex diametro videtur contrariari dispositioni eiusdem Concilij in dict. c. 3. quatenus præcepit, vt beneficia personis dignis, & habilibus conferantur, & in fine in hæc verba prorumpit, aliter autem facta collatio, & prouisio omnino irritetur.

2 Quam opinionem firmarunt nonnulli, quos refert Barbof. de potestat. Episcop. quæst. 63. vt collatio parochialis facta penitus illiterato sit inualida, & irrita per text. & glol. in c. 1. distinct. 36. & in cap. precipuus dist. 34. resoluunt Rebuff. in tract. de pacificis possels. num. 15. alias 260. Flam. de resignat. lib. 4. c. 1. nu. 19. & lib. 5. quæst. 3. num. 76. Carol. de Grassis de effect. cleric. in præl. 1. num. 71. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. quæst. 3. cum sequentibus, & c. 26. quæst. 1. 1. Less. lib. 2. de iustit. c. 34. num. 129. Nauar. de orat. miscel. 40. num. 8. & miscel. 33. num. 7. multos refert, & sequitur Nic. Garz. de benefic. par. 7. cap. 7. num. 12. & illi subscribit Campan. in diuert. iuris canon. rub. 11. cap. 14. nu. 5. illiterati enim sunt incapaces beneficiorum cap. illiteratus distinct. 36. ca. penitentes, dist. 55. Hoieda de incompatibil. benefic. part. 1. capitul. 24. num. 25. Flamin. d. q. 3. num. 25. Car. de Grassis de prælud. num. 72.

3 Limita primo suprapositam conclusionem, & declara illam solummodo procedere in illis, qui sunt penitus illiteratis, quia tunc prouisio illis facta non est ipso iure irrita, sed venit irritanda ex Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 3. ibi omnino irritetur, poterant enim interea addiscere, & necessariam acquirere scientiam, quod si non facerent, quam primū commodè potuerint, peccarent, teste Nauar. in c. si quando except. 18. sub num. 4. de rescriptis. illudque dimittere tenerentur, & fructus interea perceptos restituere, prout ex Quintam ad Azor. & Arag. resoluunt Campan.

Campan. d. c. 14. num. 1. & hoc casu cogi poterunt illud renunciari, & relaxari. Flamin. lib. 3. quæst. 18. n. 20. & 21. Grassi. dict. prælud. num. 70.

- 4 Limita secundo in illiteratis, qui aliàs honestæ vitæ sunt ob causam quoad obtenta tolerari possunt, scilicet, si ex longo usu, & rerum experientia sciunt rectè exercere omnia ad suum officium spectantia, vel si charitatis perfectio, scientiæ defectum suppleat, vt probat Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 5. c. 5. n. 3. His etenim dare debent Episcopi, etiam tanquàm Sedis Apostolicæ delegati coadiutores, vel Vicarios pro tempore, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu, vel aliter prouidere, vt disponit Sacri. Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 6. & tenent Francisc. Leo in prax. for. Ecclesiast. par. 2. c. 2. nu. 71. Reginald. in praxi for. penit. lib. 30. tract. 3. num. 172. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glof. 5. §. 9. num. 29. Gar. de benefic. par. 4. c. 5. a num. 7. & nos in praxi fori penitent. decis. 574. in prima editione, & resolut. 494. in secunda editione prax. Episc. Zerol. par. 1. verb. parochia, §. 7. vbi propter identitatis rationem aliter procedere in parochijs exemptis.

RESOLVT. DLI.

- 1 Archidiaconus est Vicarius Episcopi ordinatus à lege, & vnire non potest.
- 2 Vnio beneficii inter ardua, & est contentiosa iurisdictionis, vt n. 3.
- 4 Coadiutoris datio fieri non potest à Vicario, vt n. 5.

An Deputatio coadiutoris virtute S. C. T. parochio imposito possit fieri à Vicario.

- 1 **Q**uod Vicarius talem facultatem non habeat, videtur hinc primo suaderi, quod Archidiaconus fit Vicarius Episcopi ordinatus à lege cap. 1. extr. de offic. Archidiacon. & nihilominus non possit vnire, vt docuit Innocen. in c. ad hanc sub num. 1. in verbo ardua eodem tit. de officio Archidiacon. ergo neque habebit hanc facultatem Vicarius hic Generalis, ita inferendo arguit Geniū. qui hanc opinionem tenuit in consil. 38. num. 10.
- 3 Præterea vnire beneficia reputatur inter ardua dicto c. sicut vnire ardua, autem non veniunt in mandato generali, ita Gemin. vbi supra, & post ipsam sententiam hanc probauit Rota apud Puteus decis. 52. n. 2. lib. 3.
- Vnde neque censetur, hæc potestas data Vicario si post facultatem conferendi, sit adiecta clausula potestatis faciendi maiora expressis iuxta reg. qui ad agendum de procurat. in 6. & hanc opinionem probauit Rebuff. in prax. tit. de forma Vicarij n. 102. Hoyed. de benefic. incompat. par. 2. c. 3. n. 7. versic. non est etiam omittendum cum alijs, quos citant Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 115. nu. 3. Gratian. cap. 278. num. 33.
- 4 In contrarium facit, quod vnire fit de iurisdictione ordinaria, & quidem contentiosa cum actus unionis subsistente causa exerceatur in inuitum l. 2. ff. de officio Proconsul. omnia vero, quæ sunt de iurisdictione ordinaria transeunt in Vicarium Generalem. Felyn. in c. eam te num. 17. in princip. de rescript. cum alijs per Sbroz. dict. lib. 2. q. 52. n. 2.

Et quamuis possit controuerti, an sit de iurisdictione voluntaria potius, quam de contentiosa, ex quo potest expediri extra iudicialiter, nec attenditur in contingentia contradictionis, & consecutina expeditio actus in inuitum, vt in simili videmus manumissionem esse actum voluntariæ iurisdictionis, & nihilominus aliquando reddi in inuitum l. vlt. §. sint autem libertatis, & §. licet enim C. de testam. manum. constat nihil.

Prax. Aloys. Ricc. Pars IV.

lominus Vicarium ex Generali deputatione confectum, qui etiam exercitium voluntariæ, Felyn. in c. ex parte in vltim. col. vers. non obstat, quod ea, quæ sunt voluntariæ de constit. ita Mohed. decis. 3. de offic. Vicar. quicquid in contrarium scripserit Mil. in verb. Vicarius Episcopi.

- 5 Cuius conclusionis ratio est, quoniam coadiutoris datio spectat ad solos Episcopos, exclusis alijs inferioribus Prælatiis, vt per Barbof. cit. loc. n. 7. & sequentibus, nec illius dationem censi comprehensam in generali commissione Vicariatus tenuit Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 112. num. 2.

RESOLVT. DLII.

- 2 Coadiutoris datio facta ab Ordinario vigore S. C. T. non est attentata si fuerit executata post appellationem.

Coadiutoris deputatio facta ab ordinario vigore C. T. an sit attentata si fuerit executata post appellationem.

- 1 **P**er text. in c. non solum de appellationibus in 6. videbatur concludendum supradictam coadiutoris deputationem fuisse attentatam, ex quo omnia acta post appellationem, vel pendente termino ad appellandum, attentata dicuntur per text. vbi supra. Mohed. in decisione 150. n. 2. quid in decisione 104. Rota in decisione 22. Aug. in epitim. de sequestrat. §. 3. cap. Aque. in decisione 70. & decisione 157. par. 3. Puteus in decisione 414. p. 3. & fuit sapius in Rot. resolutum.
- 2 Ceterum contrariam sententiam fertur tenuisse Rotam in proprio casu in vna Detruden. Archipresbyteratus 16. Nouembris 1594. coram Pennia, vbi fuit dictum deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore Decret. ca. 6. sess. 24. non esse attentatam, etiam si sit executata post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit.
- Ratio est quoniam per dictum Decretum Sacri. Concilio tollitur appellatio ad effectum suspensuum tantummodo, sed non deuolutiuum, vt censuit Sacra Congregatio, atque appellatio poterit interponi ad Metropolitanum, non obitante, quod procedat tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, nisi quando procederet contra exemptum, vt delegatus, quia tunc esset ad Sedem Apostolicam interponendam, ita Garz. quem refert, & sequi. Barbof. vbi sup. n. 11. & sequent.

RESOLVT. DLIII.

- 1 Scientia maior requiritur in Parochijs, quam in Canonici.
- 2 Imperitus, quis dicatur, ut ei dari possit coadiutor.
- 3 Imperitia remittitur arbitrio Iudicis.

Parochus, quo casu dicatur imperitus, vt fit ei deputandus coadiutor vigore Concilij.

- 1 **C**um in parochijs requiratur maior scientia, quam in Canonicatibus, & obtinentibus beneficia simplicia, ex quo cura animarum dicatur ars artium cap. pen. de etate, & qualitate cap. nihil de electione, cap. indecorum sup. cit. tit. nam cum parochianos confiteri teneatur, & scire, & distinguere inter lepram, & lepram, peccatum, & peccatum, & euangelium declarare maior in eis, quam in alijs requiritur scientia, Staphil. de literis gratiæ §. seita forma num. 2. Nauarr. in manual. cap. 2. num. 2. idem Nauarr. in ca. caueant. num. 19. & seq. de penitentijs, Parisius lib. 1. de resignatione quæst. 2. nu. 27. Concilium Trident. sess. 5. cap. 2.
- 2 Propterea ego crederem dici imperitum ad effectum deputandi coadiutorem vigore Conc. Trid. quoties esset.

R r 4 per-

persona inhabilis ad explorandum ea, quæ incumbunt muneribus, ac oneri beneficii, quod habet, & secundum dignitatem, statum, & officium, ad quod assumitur, ut in cap. 1. & per totum 23. distinctione, Innoc. in ca. cum in tantis num. 1. in princip. de electione, Hostien. num. 8. & 9. Butr. num. 11. Abb. num. 4. vers. quia ut dixi, Decius num. 16. ibid. Felynus in cap. per tuas, num. 2. de simonia. Nauarr. in c. si quando, exceptione 14. num. 1. & per totam de rescript. Menoch. d. casu 425. ex num. 47. cum seq.

Nam turpe est alicui ignorare artem in qua versatur l. 2. §. feruius, ff. de origine iuris, Specul. tit. de aduocato §. 1. n. 33. l. si vero 13. §. si iudex, ff. de adulteriis, leg. professio tua, Cod. de muneribus patrimoniorum li. 10. c. cum sis de conuersione coniugatorum, Sarmientas lib. 3. selectarum c. 12. Nauarr. in c. 1. §. sacerdos n. 1. de penitent. distinct. 6. & verendum est aliorum ex manibus querere, quod apud se inuenire debet, Innoc. in d. c. cum in cunctis sub n. 1. post principium de electione, & Ioan. Andreas num. 9. plura in proposito tradit Gomezus in regula de subrogandus q. 7. num. 9. vers. nam ut dicit text. & num. 10.

3 Qua propter totum hoc relinquitur arbitrio Iudicis, Innocentius in dicto c. cum in cunctis num. 1. Hostien. num. 15. ad finem, Ioan. Andreas num. 12. de Butrio num. 11. Abb. num. 4. Vitalinus in Clementina prima num. 46. de etat. & qualitat. Nouar. in d. cap. si quando exceptione 11. num. 6.

RESOLVT. DLIV.

- 1 Parochus imperitus, & scandalosus est priuandus.
- 2 Parochus concubinaris, ut priuari possit ter monendus.
- 3 Parochi concubinatus est probandus, ut priuari possit.
- 4 Publica fama concubinatus non est concludens probatio.
- 5 Concubinatus quomodo probetur.

An parochus imperitus sit dandus coadiutor, si prater imperitiam addit vita scandalosa.

- 1 IN supradicto casu non est dandus coadiutor, sed priuandus est parochialis iuxta Concil. Trid. ad quæ tamen effectum, etiam si concubinatus sit publicus, requiritur trina monitio, ex quo postea constat de perseverantia in concubinato, iuxta formam Conc. Trident. sess. 25. c. 14. de reformat. & tenuit Rota in allegata Tullen. Monasterij S. Mansueti 27. Ianuarij 1597. coram Penia, quam monitionem, & perseverantiam esse necessariam, etiam de iure, ut possit quis puniri tenet Diaz in practica crim. canon. c. 73.
- 2 Sed aduertendum est, quod ad probandum concubinatum ad effectum priuationis, necessaria est plena, & concludens probatio, etiam si ciuilitate agatur, quod regulariter verum est in omnibus delictis, in quibus agitur ad priuationem, ut per gloss. in c. veniens il 1. vbi Abb. n. 4. & Dec. num. 8. de testibus, Alciat. conf. 2. num. 41. tom. 1. lib. 1. Natta conf. 299. nu. 1. in fine, vers. quia responderetur lib. 2. & hanc sententiam Rota amplexa est in multis causis, & præsertim in vna Calaguritana confidentia 25. Jun. 1593. coram Pamphilio, & in allegata Tullen. Monasterij.
- 3 Ex quibus inferitur ex testibus deponentibus de publica voce, & fama non oriri legitimam probationem, Mohed. decis. 167. alias quarta num. 2. de probat. Cessar. de Grassis 187. alias 2. de accusat. Verall. decis. 8. p. 2. Gabr. de probat. concl. 1. n. 13. & in terminis publici concubinatus, quod non probetur per testes de publica voce, & fama extat decis. Rot. 60. in manuscriptis incipien. die 15. Nouembris in vna Perusina, per doctrinam, Felyn. in c. super his de accusat. & ratio est, quia quando agitur de crimine, etiam ciuilitate intentata fama, nec etiam semiplenam probationem

facit, Bald. in c. tam literis num. 1. de testibus, Butr. c. veniens n. 10. & ibi Abb. n. 9. de testibus, Natta confil. 18. num. 13. lib. 1. Verall. decis. 8. num. 2. p. 1. Sed delicti solum operatur inditum, Marfil. in leg. de minore §. plurimum n. 30. ff. de quaest. Aret. confil. 153. incip. in ista causa num. 12. lib. 4. idem Marfil. confil. 3. incip. sapere, ac sapius de re iudic. num. 5.

5 Verumtamen testes de publica voce, & fama eo casu, quo alijs concurrentibus ad probandum hoc delictum admittuntur, debent explicare a quibus personis huiusmodi fama habuerit originem, hoc est, quod audierunt a viris bonis, & honestis. Nam cum ab inimicis, & maleuolis, etiam oriri ea fama potuerit, tamquam vana populi vox spernenda esset c. in cunctis 11. quest. 3. c. qualiter, & quando il 2. vers. non quidem a maleuolis de accusat. Marant. art. 6. num. 18. vers. vltra predictas rationes, & hanc opinionem passim Rota tenet, ut per Achil. decis. 322. alias 8. num. 4. de iure patronatus, & fuit decilum in vna Calaguritana confidentia coram Penia die 14. Decembris 1592. quod optima ratione comprobatur, quia cum fama succedat loco accusatoris dict. cap. qualiter, & quando de accusat. & c. licet. Heli se simon. & notat gloss. in c. 1. in verbo inquirere de officio iudicis, sicut non adhiberetur fides accusatori, vel denunciatori maleuolo, ita nec ei fama credendum est, quæ vel a maleuolis fuerit orta, aut incertum est, an a talibus originem traxerit.

Præterea cum ob concubinatum non inducatur ipso iure beneficiorum priuatio, ut supra dictum fuit, testes debent etiam deponere de perseverantia in concubinato post legitimas monitiones.

Item probare debent concubinatum, cum qualitatibus de iure ciuili requisitis, videlicet cum continua cohabitatione, & communi lecto, & mensa, Aym. confil. 368. num. 1. Natta confil. 474. num. 42. & 43. li. 2. Præposit. in rubric. de sponsal. num. 5. gloss. in l. concubinam, vbi Dyn. ff. de concubin.

6 Sed Rota non tueretur hanc opinionem, sed aliam amplectitur, quam tenet Diaz, in practica crim. canon. c. 79. in princip. vers. concubinarium insuper, vbi illum clericum concubinarium recte dici, & esse putat, qui etiam in aliena domo suam sceminam habet cui solet carnaliter commisceri, si de consuetudine constat, & diffamatus est in sua, vel ipsius sceminæ vicinia. Unde sequitur, quod quamuis constat de liberorum procreatione, non tamen concludenter probetur concubinatus, tum quia ex simplici fornicatione, & ex vino, tertiove accessu ad mulierem filij procreari possint, cum non curetur hoc esse, quod potest non esse, cap. in præsentia de probat. l. non hoc, Cod. unde cognat. Tum quia ex liberorum existentia, non inferitur ad concubinatum de tempore præsentis, quia licet clericus ex concubina olim filios procreauerit, nihilominus potest esse, quod deinde impudicam sceminam a suo consortio abdicauerit.

PRAXIS STATUS BENEFICIALIS, eiusque mutatio.

RESOLVT. DLV.

- 1 Possessio vltima attenditur in consideranda qualitate beneficii etiam curati.
- 2 Beneficium ex vltimo statu potius collatum, quam manuale præsumitur.
- 3 Status vltimus attenditur, an cappella sit beneficium Ecclesiasticum.
- 4 Præsentatus ab eo, qui habet vltimum statum præsentandi quibus præfertur.

An

An ultimus status attendi debeat in consideranda qualitate beneficiorum.

VT clarius materiam hanc, si qualis status beneficii sit attendendus cum in Sacrae Rotae auditorio legissimè controuertatur explicemus: duxi constituendam esse huiusmodi regulam, videlicet, quod in consideranda qualitate beneficii ultimus status, & ultima, atque immediata, quasi possessio attenditur per text. in cap. cum Ecclesia futrina ibi ultimo, & immediatè de caus. possell. & propriet. Hanc conclusionem passim Rota tenet, vt in decis. 24. nu. 2. de praben. in nouis, & decis. 49. idem scribit Oldrad. conf. 312. nu. 2. & alij per eum allegati, & Ferre. confil. 282. nu. 11. & 12. & confil. 210. nu. 4.

Primo, ex quo inferitur secundum Bal. in l. si mater tua, nu. 2. C. de statu defunct. per quinquennium quatur, quod beneficium ab initio curatum, pro non curato habetur, si ad praesens regatur sine cura, & e conuerso si nunc habeat curam animarum pro curato reputatur, quamuis a principio esset sine cura.

Secundo rursus inferitur, quod beneficium ex ultimo eius statu collatum potius, quam manuale presumatur, videlicet si habeat Rectorem perpetuum, quia beneficium habens Rectorem perpetuum, non potest dici de mensa, Glof. in Clem. vnica §. quedam etiam, in verb. ad mensam de excessibus Praelatorum, si quidem Rector non capit fructus de mensa monasterij, sed iure proprio, Glof. in d. Clem. 1. Innoc. in c. Monacis de praben. & ita tenuit Rota in vna Taruina parochialis 27. Nouembr. 1602. coram Ludouiso, vbi fuit dictum hoc procedere, quamuis Rector, aliquid solueret Monasterio occasione beneficii, quia ex tali solutione non arguitur, quod sit de mensa illius: simili quoque modo, Rota in vna Parmen. Prioratus 14. Aprilis 1600. coram Penia ex ultimo statu iudicauit beneficium esse collatum, quamuis existeret intra Ecclesiam Monasterialem, & consequenter videretur manuale, Cassad. decis. 12. nu. 9. de praben. siquidem etiam in Ecclesia regulariter possunt esse beneficia secularia, quae clericis secularibus conferuntur, c. fin. §. precipimus per tot. & ibi Ant. de Butr. nu. 16. ver. nam, & Monachi, Anchar. n. 15. versic. videtur, & melius, quia & Monachi de statu Monachorum.

Tertio, inferitur etiam, quod ad cognoscendum, an Cappella sit beneficium Ecclesiasticum conferibile, vel potius Oratorium simplex ultimus eius status inspicitur, praesertim si sit antiquus, Dec. conf. 126. nu. 1. & tenuit Rota in vna Volaterana Cappella 16. Nouembris 1594. coram Cardinale Seraphino, vbi vocabat Cappellam tanquam simplex Oratorium fuisse per longissimum tempus rectam, & gubernatam per confratres laicos, qui ad eorum nutum, & sub articulo constitutione semper deputauerunt Cappellanos, absque aliqua Episcopi auctoritate, vel alterius Praelati Ecclesiastici, qui status ostendebat illud esse Oratorium simplex ipsius confraternitatis ad Roman. conf. 47. nu. 10. Dec. conf. 140. nu. 1. & licet ibi adesset campanile, & Missae celebrarentur, & tamen cum haec essent signa equiuoca, quae possunt conuenire, etiam priuatis Oratorijs, Abb. in c. petentib. nu. 3. de praben. Dec. dist. conf. 48. Archid. in ca. nemo de consec. dist. 1. Lambertin. de iure patronat. par. 1. art. 7. quæst. princip. nu. 10. Nec aliqua asserentur signa, quae demonstrarent illud esse beneficium Ecclesiasticum, sed potius Oratorium, per Federic. de sen. conf. 130. Rebuff. de pacif. possell. n. 243. Sylu. de benef. p. 1. q. 1. Gig. de pension. quæst. 86. Rota censuit illum non fuisse Cappellam Ecclesiasticam conferibilem, sed Oratorium simplex, quod ex statu praesenti praesumebatur semper tale fuisse etiam a principio ad Cassad. decis. 4. nu. 7. de praben. & decis. 7. de iure patron. nu. 7.

Quarto inferitur ex eadem Conclusionem, quod praesentatus ab eo, qui habet pro se ultimum statum, & sic quasi possessionem praesentandi, praefertur praesentato a vero patrono c. consultationibus de iure patr. & ibi Anton. de Butr. n. 9. & Abb. n. 6. idem Abb. conf. 54. nu. 2. lib. 1. Oldrad. d. conf. 312. nu. 2. ante medium, & conf. 124. nu. 1. & 2. Rot. dec. 14. de iure patron. in antiquis, Put. decis. 189. lib. 1. cum multis alijs congectis per Menoch. conf. 90. nu. 124. ideo post Innoc. egregiè tradit Card. confil. 69. nu. 4. vers. sufficit, quod quando adfunt veri patroni non existentes in quasi possessione praesentandi, & alij non patroni existentes in quasi possessione in literis Apostolicis non est opus facere mentionem de veris patronis, sed de existentibus in quasi possessione, quia per literas Apostolicas non praedjudicatur veris Patronis, quoad praesentationem, quod non ipsi, sed quasi possessores facere debeat, & casum referunt, & sequuntur Fel. in tract. quando lit. Apost. non par. col. ante penult. in 9. limitat. Dec. conf. 117. nu. 1. & conf. 126. nu. 3. Lambertin. de iur. patron. art. 1. q. 3. par. 1. lib. 2. n. 8. & latius art. 23. q. 9. p. 3. li. 2.

RESOLVT. DLVI.

1 Status ultimus attenditur quoties apparet illum non fuisse praescriptum, quod declara num. 2.

An ultimus status attendatur quoties apparet illum non fuisse praescriptum.

Regula, quod ultimus status attendatur, locum habet, quamuis non sit praescriptus iuxta decis. 2. de praben. in nouis sub num. 1. quae vult, quod si praetendatur beneficium esse seculare, nec doceatur de priori statu contrario, sufficiat ostendere ultimum statum seculare esse, licet non probetur, quod ille status fuerit praescriptus, subditque hanc singularem Aegidij opinionem fuisse, quae Dominis placuit idem tenet Rebuff. super concord. tit. de collationibus, §. volumus in verbo regularia vers. 4. requiritur, & in conf. 34. nu. 13. vers. non obstat, ibi inquit, quod beneficium tale praesumitur in quali statu requiritur tempore vacationis, licet non sit praescriptum tanquam tale per spatium quadraginta annorum per eum de beneficio de praben. lib. 6. cum alijs eum allegatis.

Et istud absque vlla dubitatione procedit, quando incidenter agitur inter prouisum de validitate ipsius collationis, quia ad hunc effectum sufficit qualicumque possessio, licet non praescripta, cum, vt dixi collatio sit fructus iuris conferendi, qui ad possessorem spectat: Vnde quamuis illa, quasi possessio, & ultimus status non sit sufficiens ad immutandam qualitatem beneficii, puta quod de regulari efficiatur seculare, sufficit tamen pro sustinenda collatione, etiam ad effectum includendi, vel excludendi reservationem Papae iuxta conf. Calder. 23. incip. an si Papa de prabend. approbatum a Rota, vt per Mohed. decis. 8. alias 179. de priuileg. Symonet. de reserv. quæst. 70. Put. decis. 206. lib. primo de Tanis decis. 1. & fuit saepe alijs in Rota decisum, & signanter in vna Vicentina beneficii 19. Nouembris 1599. coram Pamphilio, & rursus in vna Ferrariensi Prioratus 17. Martij 1608. coram Penia, vbi constabat de ultimo statu secularitatis, quia beneficium, tanquam seculare fuerat in titulum collatum ab Ordinario, quod licet a sua primaria origine fuisset regulare, & propterea praetenderetur reservatum. Nihilominus, quia hic erat non inter ipsos principales collatores, sed inter proximum Ordinarium, & Apostolicum, Rot. tenuit, quod ad sustinendam collationem Ordinarij, & ad effectum excludendi reservationem Papae, attendenda esset dicta, quasi possessio, & ultimus status beneficii per dictum conf. Calder. 23.

R E-

RESOLVT. DLVII.

- 1 *Status non mutatur nisi concurrat voluntas mutantis.*

Status beneficij non censetur mutatus, nisi vltra potestatem, concurrat etiam voluntas in mutante.

1 **I**nter requisita mutationis status in beneficialibus illud principalius est, vt adsit voluntas mutandi ab initio, alias non dicitur nouus status impressus, Felyn. in præallegat. cap. in nostra sub num. 41. versic. 2. nota diligenter de rescriptis, Sylu. de benefic. parte 3. questione 11. sub num. 40. versic. item notandum est, Rebuff. super concord. tit. de collat. Glos. 2. in verb. regularia. Rot. decisione 254. num. 5. & decisione 368. num. 4. part. 2. & fuit plene decisum in præallegat. Perusina Vrgellen. & Ferrarien.

Proindeque, cum multiplex voluntatis status in homine conderetur, concepte, videlicet, prolata, & scripte, vt post Bald. tradiderunt Boer. decisione 1. numero 8. Flores decisione 57. num. 65. & Costa de facti scientia in spect. 1. nu. 34. vt de hoc voluntatis extremo doceatur, necesse est in primis iustificare scientiam de priori, & antiquo statu in ipso, de cuius agitur voluntate, nec enim quisquam potest animo concipere, aut quicquam velle circa id, quod ignorat l. & si confensum, §. si rem meam, ff. de contrahend. empt. cum simul ignorantia, hæc in dubio præsumitur cap. ignorantia de reg. iur. in 6. & qui scientiam supponit eam probare debet l. omnes ad finem, C. de agricol. & consilio lib. 11. latè Rebuff. ad l. labeo §. item si Dominus colum. 3. versic. 22. de verb. signif. Mox necesse est docere de voluntatis manifestatione: voluntas enim in mente retenta nihil operatur l. si repetendi, C. de condit. ob caus. & quod illa sit clara, & perspicua, vnde si detur aliqua compatibilitas, cum statu antiquo, non est censendus superior animi habuisse eum immutandi Cald. conf. 19. versic. & hoc patet ex eo de præbend.

Hinc si Religiosus præponatur Ecclesiæ seculari iuxta c. Quod Dei timorem de statu Monachorum, licet talis Ecclesiæ per quadraginta annos, per eum gubernetur non censetur, eius status immutatus de seculari in regularem, quia nisi superior hoc declarauerit, non censetur vnquam voluisse, vt regularis, ibi deseruiat regulariter, sed seculariter, atque ita, nec simplicem quidè vsum circa regimè mutare. Gemin. n. 9. versic. dicit tamen. Nihil enim prohibet, quamuis regulares promoueat ad parochialem, non tanquā claustralis, sed tanquā Rector, & Clericus secularis, itaut tanquā alienatus à Monasterio, cum eo nullam retineat communionem, nec tamen si alias non deberet stare solus, inquit Glos. in clem. vnic. in verb. reuocari de supplend. neglig. Prælatorum tenetur habere ibi focium, vt voluit Abb. in c. constitutis 47. sub num. 2. versic. idem dic si Monachus de elect.

Et hinc est, quod licet regularis non possit præsentari ad beneficium consuetum regi per seculares, tamen quia id intelligitur si præsentetur tanquā claustralis, alias secus Glos. in clem. vnic. in verb. secularibus de supplend. neglig. prælatorum, sumetur interpretatio ad excludendam intentionem mutandi statum, poteritq; talis Ecclesiæ, consummata prouisione per secularem impetrari, Felyn. in dict. c. in nostra n. 41. versic. subdit Dominicus.

Similiter si Episcopus contulerit beneficium, non facta mentione iuris patronatus, non censetur mutatus status, nec inter turbata possessio patroni; sumitur enim interpretatio, quod contulerit si patrono placuerit Rota de iure patron. decis. 10. in antiquis num. 5. Verall. decis. 189. n. 2. parte tertia.

Hinc etiam est, quod licet Papa prouideat in per-

petuum alicui regulari de prioratu, qui de sui natura est manualis, aut prouisionem iam factam ad nutum per inferiorem in perpetuum confirmet, quia potest fieri interpretatio pro dispensatione in persona, absque eo, quod Papa habuerit animum mutandi statum, semper sumatur interpretatio pro exclusionem voluntatis mutandi statum, Calder. consil. 28. ad finem de præbend. consummataq; ea prouisione per vacationem Prioratus resumatur, seu continuet naturam suam pristinam. Butr. in c. correctæ sub n. 2. versic. & dicit, quod per hoc de confirmatione vtil. vel inutil. Felyn. in dict. c. in nostra num. 45. cum congestis per Lupum allegat. 9. sub num. 4. vbi Mandos.

RESOLVT. DLVIII.

- 1 *Status beneficij mutatur spatio 40. annorum.*
- 2 *Status beneficij ad hoc, vt mutetur plura requiruntur.*
- 3 *Status beneficij non potest mutari per inferiorem Episcopum.*
- 4 *Statum beneficii non mutat prouisio Papæ.*

Vt status beneficij mutetur, quæ requirantur.

1 **L**icet spatio 40. annorum mutetur status beneficij cap. cum de beneficio, & ibi not. cum aliis supra allegatis, attamen plura requiruntur. Primo, quod ille, qui possidet beneficium, tanquā seculare, vel tanquā regulare illud habeat titulo institutionis, vt de tali beneficio exponit Gemin. n. 9. Bob. ad Monach. n. 7. Felyn. in c. in nostra num. 14. versic. secundo, nota diligenter de rescript. Moden. in reg. 8. Cancell. gl. 8. n. 33. Egid. conf. 41. n. 9. alias col. 4. versic. tertio probat, & fuit dictum in Perusina Sancti Beueniatis 18. Martij 1589. coram Illustrissimo Cardinale Pamphilio, vbi quod requiritur valida collatio per Egidium d. conf. 4. nu. 2. versic. 3. quod sine.

Secundo ad hoc vt beneficii status mutetur, requiritur, quod collationes sint factæ ab eo, qui habet potestatem mutandi statum illius beneficii, & hoc fecerit animo, & intentione, vt statum mutaret, quod vel debet exprimere, vel facere collationem, vt patet de regulari, tanquā seculari, Doct. in c. cum de beneficio, & ibi Gemin. n. 9. de præben. in 6. Felyn. in c. in natura n. 41. versic. 2. nota de rescript. Sylu. de benefi. p. 3. q. 11. n. 40. & 124. cum seq. Rebuff. super concord. tit. de collat. in verbo regularia, & fuit resolutum in Perusina Sancti Beueniatis 13. Maii 1586. & 19. Martij 1589. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio Florentina Commenda 26. Iunii 1589. coram Comitulo Cumeni parochialis 27. Maii 1591. coram Card. Scraphin. & dixi in superiori resolutione.

Amplia procedere, etiam si concurrat lapsus temporis, si enim non concurrat mens superioris mutandi statum beneficii, numquam dicitur mutatus, Gemin. in d. c. cum beneficio n. 6. & 9. Franch. nu. 6. Prob. ad Monach. n. 4. & 13. de præben. in 6. Calderin. conf. 1. de consuetudine, Felyn. in c. in nostra, Corall. de rescript. Sylu. de beneficiis p. 3. q. 11. Rebuff. in §. volumus verbo regularia nota in d. Perusina Sancti Beueniatis 13. Maii 1588. & 19. Martij 1586.

3 Nullus Prælatus inferior Episcopo potest mutare statum beneficii, Franch. in d. c. cum de benef. nu. 6. de præb. in 6. fuit dictum in Perusina Sancti Beueniatis 19. Martij 1589. & in Sanctæ Seuerinæ prioratus 14. Maii 1604. coram Pamphilio.

Beneficii statum non mutat prouisio Papæ, Dec. conf. 176. in fin. Abb. dec. 13. de iure patronatus, Caputaquen. 180. p. 3. Puteus 7. de iure patron. Rota Imolen. iuris patronatus 26. Martij 1593. & Maior. Sacristiæ 26. Iunii 1602. coram Pamphilio.

Tertio requiritur bona fides, Doct. in d. c. cum de beneficio,

nefficio, & ibi Gemin. num. 9. & Franch. etiam n. 9. de præben. Egidius conf. 41. nu. 1. verſ. illud dubium, & num. 12. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. §. volumus verb. regularia verſ. 2. requiritur bona fides. Toſ. in nouis in fin. Moden. ſuper reg. 8. Cancellariæ gl. 8. n. 35. & 36. Rota in Peruſina Sancti Beneuolentis, & in Florentinæ Commendæ ſuperius allegatis.

Vltimo non ſufficit, quod beneficium nō poſſideatur per commendatarium, ſed requiritur, quod poſſideatur à vero titulari. Rebuff. vbi ſup. verſ. ſecundo requiritur, Oſeda de incompatibilitate p. 2. cap. 24. n. 92. Moder. ſuper diſta regul. 8. gloſ. 8. num. 37.

RESOLVT. DLIX.

- 1 Status vltimus beneficii introducit per vnicū alium.
- 2 Poſſeſſio conferendi deducitur per vnicam collationē.
- 3 Vicarii officium an expiret poſt obitum Episcopī.

Vltimus ſtatus, an introducat per vnicum actum effectum ſortitum.

- 1 Vltimus ſtatus conſtituitur, ac introducit per vnicum actum effectum ſortitum iuxta tradita in c. cum Eccleſia ſutrina de cauſa poſſeſſionis, & proprietat. & latè per Annam in alleg. 130.
 - 2 Ex qua conſuſione deducitur primo acquiri poſſeſſionem conferendi per vnicam collationem, Feder. de Sen. conf. 234. ſub n. 4. verſ. eſt dicendum, Dec. conf. 226. num. 2. verſ. & ita quaſi poſſeſſio, Ferret. conf. 210. n. 5. & tenuit Rota in ſupra allegat. Bracharen. 4. Maij 1598. coram Lancellott. in qua fuit dictum, quod ad effectum acquirendi quaſi poſſeſſionem iuris conferendi, ſufficit vnica collatio effectum ſortita per c. quærelam de elect. & c. cum Eccleſia ſutrina, vbi gl. in verb. trium Abb. num. 22. Rip. num. 91. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Ayn. conf. 322. num. 2.
 - 3 Et iſtud procedit etiam in collatione facta per aſſertum Vicarium, quia per illam Episcopō acquiritur quaſi poſſeſſio conferendi; Quinimo ex collatione facta à Vicario generalis, licet ſit facta Episcopō mortuo, & ante ſucceſſoris aduentum, acquiritur ita quaſi poſſeſſio conferendi Episcopō ſucceſſori non conſtituto, quod obitus prædictus ad notitiam Vicarij peruenit, vt tradit Papazon. in addit. ad decif. primam n. 4. de officio Vicar. in nouis, vbi inquit Rotam ſic tenuiſſe in vna licent. Canoniceatus, & præbendæ corā Ant. Auguſtino per conf. Calder. 4. de offic. delegat.
 - 4 Quamuis etenim officium Vicarij poſt obitum Episcopī expiret c. fin. de procurator. Abb. in c. penult. de officio Vicarij, & in huiusmodi renouatione, quæ fit per mortem certificatio non videatur neceſſaria ad not. per gloſ. poſt Innoc. in c. de tua de renouat. Felyn. in c. ex parte Decani col. 11. de præſcriptione.
- At tamen hæc opinio tenenda eſt propter errorem communem, & vtilitatem publicam ad legem Barbarius ff. de offi. Præſ. ob quam rationem Rota etiam conſuit validam eſſe reſignationem factam in manibus Vicarij generalis mortuo Episcopō antequam de illius obitu certioretur, vt per Mohed. decif. 29. de renouat. alias 215.
- 5 Sed quamuis per vnicum actum, quaſi poſſeſſio, & vltimus ſtatus acquiratur, vt dictum eſt, tamen iſtud declaratur. Primo, vt non procedat, quando actus eſſet admiſſus cum clauſula ſine præiudicio, quia tunc etiam ſi eſſet effectus, non tamen ex eo acquireretur quaſi poſſeſſio conferendi, aut præſentandi propter dictam clauſulam quæ præſeruat ius, tam in petitorio, quam in poſſeſſorio, ita vt per potentiam, ſeu conſenſum in illo actu tantum, non autem in futuris ſibi quiſque conceſſat præiudiciale iuxta tradita per Decium in c. cum acciſſent ſub n. 17. col. penult. verſ. 3. limitatur,

& verſ. 5. limita de conſtit. Put. decif. 188. lib. 2. & fuit dictum in vna Maioricens. iuris patronatus 4. Decembris 1581. coram Bubalo.

- 6 Rurſus declaratur, vt non procedat in conſenſu dato ſub conditione puta quatenus beneficium ſit iuriſpatronatus, & non aliàs, vt fuit dictum in vna Brictorien. iuris patronatus 2. Aprilis 1601. coram Cardin. Lancellott.

- 7 Tertio declaratur vt nō procedat, quando compatronus ſimpliciter præſentauit, quia ex tali præſentatione nō acquiritur, quaſi poſſeſſio præſentandi aduerſus alium compatronum, ſed requiritur, quod præſentauerit priuatiuè, quoad alium. Alioquin per præſentationem ab vno compatrone factam alterius quaſi poſſeſſio præſeruat iuxta conſ. Feder. de Sen. 102. in fine, cum ſimil. & fuit dictum in vna Burgen. Capellanæ 29. Aprilis 1589. coram Gyphio.

RESOLVT. DLX.

- 1 Status beneficii non mutatur ex promiſſionibus Apoſtolicis, & n. 2. & 3.

An vltimus ſtatus inducat ex promiſſionibus Apoſtolicis.

- 1 Promiſſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum, Bellamen. in decif. 107. & 212. Achil. decif. 13. de iure patron. Lambert. de iur. patron. li. 3. quaſt. 7. in princ. art. 7. n. 6. vbi voluit promiſſionem Apoſtolicam non impedire iur. patronat. nec quaſi poſſeſſionem illius, etiam illi derogando, vt latè per Felyn. quando literæ Apoſtolicæ, & habetur per Dec. in conſ. 126. n. 4. quos reſert Mariſcott. lib. 2. variar. reſolut. c. 55. n. 34. Quo fit, vt tempus collationum Apoſtolicarum eſt de medio deducendus, iuxta decif. Guidon. 125. quod multo magis obſeruandum erit in collationibus inferiorum, qui non habent poteſtatem mutandi ſtatum beneficij, vt poſt Arch. tradunt Io. And. Gemin. Franch. & I. C. alij in cap. cum de beneficio de præbendis in 6. & fuit per Rotam reſolutum in vna Vergellen. Parochialis 13. Ianuarij 1606. coram Marchomontio.
- 2 Et quamuis promiſſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum, vt ſupra diximus, tamen bene, & optimè declarant ſtatum, Rot. in dec. 315. nu. 2. & in dec. 580. num. 7. par. 2. in recentioribus, Seraphin. in dec. 1273. num. 2. & 1267. nu. 4. Rot. in decif. 337. num. 2. par. 2. recentior.
- 3 Et maxime non attenduntur præfatæ promiſſiones, vbi conſtaret de ſtatu antecedenti contrario, vt firmavit Rota in vna Vergellen. Parochialis corā Marchomontio, & prius in vna Hoſtien. Cappellaniæ 17. Decembris 1599. coram Lancellotto.
- 4 Limita, quæ ſupra diximus de promiſſionibus Apoſtolicis, vt non mutant ſtatum, non procedat, quando non conſtat de animo Papæ, quod voluerit mutare ſtatum, quia tunc ſtatus beneficij bene immutatur, Anchar. in d. cap. cum de beneficio, nu. 2. 10. Andr. col. 2. Gemin. num. 20. Franc. num. 6. & alij de præbend. in 6. Sylua benef. par. 3. q. 124. Felyn. in cap. in noſtra, numer. 41. in fine de reſ.ript. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. §. volumus in verb. regularia, verſic. tertio, requiritur, vbi ponit exemplum, quando ſeculari conſertur beneficium regulare expreſſo nomine regularitati in diſpoſitione; quia tunc inducitur mutatio, licet beneficium non ſit illius qualitatē, ſecus ſi daretur in commendam, vel ex diſpenſatione poſſideretur, vel diceretur dependere à Monafterio, aut diceretur officium regulare: Nam tunc qualitas contraria non præſcinditur.

RE-

RESOLVT. DLXI.

An pro iustificatione gratiæ sufficiat vltimus status.

IN causis delegationis Apostolicæ semper iudicauit, prout erat vltimus status, & iuxta illum mandauit gratiam executionis, motus ea conclusione, vt sufficiat pro iustificatione gratiæ vltimus status, prout ita censuit Rota in vna Hostien. Cappell. 16. Maij 1597. coram Illustriss. Seraphino, vt refert Genuen. in prax. Archiepiscop. cap. 100.

Cuius conclusionis ratio est, quoniam regulare est, vt vnaqueque res iudicetur secundum tempus dispositionis, l. cum ad præsens 37. ff. si cert. per. Decian. consil. 69. num. 11. lib. 1. quia talis status, vt præmissimus innititur nudæ, & simplici præsumptioni, quemadmodum præsumptio veritati cedit, l. continuus, §. cum ita, de verb. obligat. l. vlt. in princ. quod met. caus. cum simil. adductis per Decian. consil. 40. nu. 84. & consil. 44. num. 82. lib. 4.

RESOLVT. DLXII.

1 Quando dicatur constare de proprietate, & n. 2. & 3.

Vltimus status, an attendatur, vbi de proprietate beneficij apparet.

VIs vltimi status limitatur, vt non habeat locum, quando in contrarium de proprietate beneficij apparet, quia tunc vltimus status possessionis non attenditur, Ferret. consil. 210. nu. 6. & 7. in fin. ver. non obstat: hinc est, quod licet alias attendatur præsentatio facta à maiori parte eorum, qui sunt in quasi possessione præsentandi, nihilominus si constat præsentationem ad alium spectare ratione proprietatis, dicta quasi possessio non suffragatur, Abb. in c. consultationibus n. 9. de iur. patr. & fuit resolutum in vna Compottellana parochialis 16. Ianuar. 1595. coram Blanchetto, simili quoque modo quamuis collatio iur. patronatus facta ab ordinario existente in quasi possessione liberè conferendi valeat, & præferatur præsentationi patroni in quasi possessione non existentis quando fuit facta, antequam constaret de proprietate iuris patronatus, nihilominus si fuit facta postquam constituit de dicta proprietate, præsentatio præfertur ipsi collationi, ea ratione, quia proprietas absorbet causam possessionis, c. cum dilectus de caus. posses. & propriet. & declarat Abb. in d. c. consultationibus n. 9. verb. quod ego intelligerem de iure patron. Paulus de citat. cod. tit. p. 6. art. 3. quæst. 7. n. 16. Dec. consil. 129. nu. 1. & consil. 149. n. 2. ver. extenta ista conclusione, Lambert. de iur. patr. art. 6. q. 3. part. 1. lib. 2. num. 4.

2 Aduertendum tamen est, quod in proposito non dicitur constare de proprietate, nisi de illa constet, vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam, eo quia causa per tres conformes fuerit terminata, si quidem lite ipsa durante, possessor habens vltimum statum non prohibetur vti sua possessione, cum non dicatur constare de non iure suo, quamdiu in progressu litis de illo docere potest, iuxta decis. Agidij 103. & fuit dictum in vna Valentina Parochialis 26. Ianuarij 1582. coram Seraphino, & in vna firmata iuris patr. 29. Maij 1584. coram Blanchetto.

3 Secundo est aduertendum, quod licet vltimus status possessionis non attendatur quando constat de proprietate in contrarium, nihilominus si possessione concurrat præscriptio legitima, nouus status in beneficio imprimittur, qui attendi debet non obstante proprio statu contrario, cessante autem præscriptione a priori statu, non receditur, veluti si constet antiquum statum Ecclesiæ regularem esse cum fundatione, vel præscri-

ptione, nam ille debet attendi donec ostendatur possessor status secularitatis, qui sit legitime præscriptus post Lapum in cap. cum beneficio tradunt Butr. & Gemin. ibidem nu. 8. Franch. num. 3. Felyn. in c. in nostra Corollar. 46. sub num. 43. Sylu. de beneficij part. 3. quæst. 11. nu. 127. Vltima n. possessio non præscripta, non tollit titulum, & præscriptionem præcedentem, Federic. de Senis consil. 234. num. 4. latè Decius consil. 126. num. 4. & ita sæpius tenuit Rota in dec. 2. de præbend. in nou. & in vna Perusina Sancti Beneuenatis 13. Maij 1588. & 19. Martij 1689. coram Pamphilio, & in Bracharen. Monasterij 19. Decembris 1597. coram eodem, vbi fuit reuocata sententia Ordinarij Bracharen. quatenus declarat Ecclesiā B. Mariæ de Iuncas non esse regularem, ex quo non ostendebatur posterior status secularitatis, qui esset legitime præscriptus, tamen ex aduerso appareret de antiquo statu dictæ Ecclesiæ regulari, hoc idem fuit tentum in vna Parmen. prioratus 28. Ianuarij 1594. coram Litta, quæ fuit confirmata 19. Iunij 1595. coram eodè.

PRAXIS TEMPORA VETITA
ad contrahendum matrimonium.

RESOLVT. DLXIII.

1 S. C. T. sess. 24. cap. 5. tenor.

Quid disponat S. C. T. circa prohibitionem temporum matrimoniorum contrahendorum.

Concilium Trident. sess. 24. ca. 5. ab Aduentu Domini Nostri Iesu Christi, usque in diem Epiphaniæ, & à Feria quarta cinerum, usque ad octauam Paschatus inclusiuè, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obseruari S. Synodus præcipit, in alijs vero temporibus nuptias solemniter celebrari permittit, quas Episcopi, vt eas, quæ decet, modestia, & honestate fiant, curabunt, Sancta enim res matrimonium, & Sanctè tractandum.

RESOLVT. DLXIV.

1 Sponsalia non censentur prohibita tempore aduentus.
2 Sacramentum deficit in sponsalibus.

An tempore Aduentus prohibeantur sponsalia contrahi.

Quod censentur prohibita sponsalia deducitur ex regula illa, quod vbi prohibetur antecedens, prohibitum etiam præsumitur omne id, per quod peruenitur ad illud l. oratio, ff. de sponsal. Glos. in clem. 1. in verbo contrahere, de consanguinitat. & affinit. est bon. text. in c. constitutus de concess. prebend. & in c. ex tenore, eodem tit. Sal. in l. 2. col. 2. versic. secunda est, ff. de iurisdic. omnium iudic. per illum text. & hinc est, quod qui non potest alienare, non potest etiam promittere de alienando. Bald. in l. final. in princip. cip. C. ad l. Falcid. Dec. in consil. 205. colum. 1. Dec. in l. 2. col. fin. ff. de iurisdic. omn. iudic. Claud. in l. 1. col. 2. ff. de nou. oper. nunc. Tiraquell. de re coactat. fol. 123. vbi dicit, quod censetur prohibitum omne illud ex quo alienatio sequitur, hinc est etiam, quod prohibita venditione per statutum censetur prohibita, etiam promissio de vendendo, & per Ruyn. in consil. 145. colum. 2. vol. 1. qui ampliat etiam si talis promissio post mortem conferatur.

2 Contrarium tamen dicendum est, vt tempore Aduentus non censentur prohibitum sponsalia contrahere,

Non

Non obstat tex. in l. oratio, ff. de sponsalibus, si quidem multas habet restrictiones.

3 Prima quoniam procedit in penalibus, & in materia in qua non est faciendus extensio, quia illa non operatur, nisi in actu consummationis. Bald. in l. penul. §. penult. ff. ne quis eum, qui in ius, & per eundem Bald. in l. 1. & per hoc determinatur duarum questionum cap. si rector. Alexand. in consil. 194. Abb. in c. 1. num. 3. & ibi Dec. colum. 8. de postul. praelat. Barb. & Dec. in c. nam concupiscentiam in 2. lect. col. 2. & seq. de consil. Ias. in l. 2. col. fin. ff. de iurisd. omnium iudic. Ias. in l. quominus in nono no. ff. de fluminibus. Ripa in tract. de peste n. 300. cum pluribus seq. Ias. in l. cum quidam, ff. de lib. & posthum. Corn. in consil. 147. volum. 1.

4 Secunda, ubi non viget eadem ratio prohibitionis l. 1. C. si rector, & ibi Cyn. colum. 1. & ibi etiam Saly. Alex. in consil. 194. volum. 2. Dec. in c. iuravit de prob. Ripa in tract. de peste num. 202. Dec. in consil. 502. & in l. 2. in fine, ff. de iurisd. omni. iudic. Corn. consil. 147. volum. primo, & sic applicando casui nostro text. in dicta l. oratio non procedit data diuersa ratione, quæ in proposito reperitur, ut bene explicat Canon. comment. iuris civilis lib. 8. c. 2. n. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 93. num. 7. Guttier. de iurament. confirmat. part. 1. c. 51. n. 9.

5 Cuius ratio est, quoniam Sacramenti gratia ob quam secundum nostram resolutionem, matrimonium eo tempore prohibitum est, aperte deficit in sponsalibus, sunt enim pure contractus humani, atque ita aduertit, Vgol. c. 7. §. 3. nu. 2. Sayr. c. 7. n. 40. Marc. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. c. 7. in princ. Neque his terminis applicari potest reg. tex. in l. oratio, ff. de sponsal. quod prohibito matrimonio prohibetur sponsalia.

RESOLVT. DLXV.

1 Illatio non fit ex diuersis.

Consummare matrimonium contractum ante tempus Aduentus an liceat.

1 CVM ex diuersis non fiat illatio l. Papinianus exul. ff. de minoribus. Bal. in consil. 91. volum. 2. Alex. in consil. 17. n. 3. & sequent. sequitur ex hoc, quod cum per Sac. Concil. Trident. sit prohibitum solummodo contrahere matrimonium, non censetur pariter prohibitum illud antea contractum, consummare, ut voluit Barbosa de potestate Episcopi allegat. 32. n. 194. ubi consummare matrimonium, antea contrahendum, his temporibus non est prohibitum, cum iura non loquantur de consummatione. Ita Nauarr. manual. c. 22. n. 71. Sanchez disp. 7. n. 21. Cardin. Belarmin. lib. primo de matrim. c. 31. Coninch. disp. 30. dub. 3. ad finem. Reginald. li. 3. n. 189. quamuis prædictis temporibus vetitum sit matrimonium contrahi, si tamen de facto contrahatur, validum erit, contrahentes vero peccabunt mortaliter, prout decimum refert Armend. in addit. ad recopil. legum. Nauar. li. 4. tit. 15. lege 1. de matrim. in declarat. n. 10. resoluunt Sanc. dict. disp. 7. a n. 3. Martens. glof. 1. n. 147. Cened. Collect. 22. n. 2. Bonac. n. 4.

RESOLVT. DLXVI.

1 Matrimonium licet non possit celebrari à prima die aduentus, &c. tamen potest celebrari, absque solemnitate, vt num. 2.

Matrimonium tempore Aduentus potest celebrari absque solemnitate.

1 A Prima die Aduentus Domini, vsq; ad diem Epiphania; & à quarta feria cinerum, vsque ad octa-

uam Paschæ inclusiue matrimonia celebrare vetitum est, quod tempus incipit à media nocte Dominicæ Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ cinerum, cum tunc incipiat Aduentus, & Quadragesima more Romano, vt dicam infra in sequenti resolutione.

2 Verum tamen est licentia Ordinarii, posse dictis temporibus celebrari sponsalia, & matrimonia sine solemnitate, vt ait glof. communiter recepta in cap. Cappellanus de feriis in Matrimonium prohibetur per Ecclesiam in Aduentu, & Quadragesima, quoad solemnitates, translationem, scilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout decimum referunt Galet. in Margarita casuum conscientiarum verbo matrimonium pag. 163. col. 1. Leo in Thesoro fori Ecclesiast. p. 2. c. 9. nu. 57. resoluunt Sanch. n. 12. Reginald. num. 188. Bonac. nu. 4. dictis locis, Coninch. de Sacrament. disp. 30. de matrim. dub. 3. num. 36.

RESOLVT. DLXVII.

1 Matrimonium contrahi potest tempore interdicti.

2 Matrimonium an conferant gratiam.

Matrimonium an tempore interdicti contrahi possit.

1 COMMUNIS opinio est, matrimonium posse contrahi tempore interdicti, quod procedit, tam in Ecclesia, quam in personis specialiter interdictis, gl. verbo Sacramentis in c. alma, sequitur Abbas in cap. non est num. 8. de sponsal. ubi Alexand. de Neu. num. 21. & post alios antiquiores, Nauar. in manual. ca. 27. num. 179. Couarr. in cap. alma, part. 2. §. 2. num. 7. verfic. matrimonij autem, plures refert Henric. in Summ. lib. 13. cap. 45. §. 3. Tolet. lib. 1. capit. 53. num. 3. Sà in aphorism. verbo interdictum nu. 17. Emanuel. quæst. regular. tom. 2. quæst. 109. artic. 3. late tuetur post multos, quos refert Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 8. a n. 3. lausissime Marc. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. ca. 7. Auil. de censur. part. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 6. prax. Episcop. part. 1. verb. interdictum §. 4. plures asserentes rationes, quarum prima est ex glof. verbo Sacramentis, quod reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti gratiam conferunt, non ita matrimonium, sed falsa est, & hæretica hæc doctrina, cum enim matrimonium vnum sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis necessario conferre gratiam dicendum est ex Trident. sess. 7. de Sacrament. in genere can. 1. & 6. & de ipso matrimonio definit idem Trident. sess. 23. can. 1. & ex Florent. & Colonien. ac receptissima Theologorum Schola comprobatur Couarr. de sponsal. part. 2. c. 1. §. 1. nu. 3. & ex Sanctis Patribus late probatur Cocci in suo Thesoro Christiano tom. 2. lib. 9. artic. 2. Spin. in specul. testam. glof. 15. princip. nu. 15. Sayr. de Sacrament. in genere lib. 1. c. 2. quæst. 2. artic. 4. verfic. quod vero ad matrimonium, Ledesm. in Summ. part. 1. de Sacrament. matrim. cap. 1. conclus. 1. & 19. Cardin. Bell. tom. 2. de matrim. Sacram. lib. 1. ca. 5. argument. 22. Valent. tom. 4. disp. 10. quæst. 1. puncto 5. Guttier. de matrim. c. 42. Bonacina eodem tractat. quæst. 2. puncto 1. num. 2. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 18. num. 5. Henric. in Summ. lib. 1. cap. 8. in princip. Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 10. a num. 2. Reb. de obligat. iustit. par. 2. lib. 2. quæst. 3. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 3. c. 1. a num. 2. Coninch. de Sacrament. tom. 2. disp. 24. dub. 2. a num. 2.

RESOLVT. DLXVIII.

1 Dies dicitur, quando Sol est super terram.

2 Dies dicitur à luce.

3 Dies incipit à media nocte, vsque ad mediam noctem.

Dies

Dies a qua hora incipiat, ne matrimonium contrahi possit à prima die Aduentus vsque ad diem Epiphaniæ; & à feria 4. cinerum vsque ad Octauam Paschatis.

- 1** **E**X dispositione tex. in c. consulti de officio delegati colligitur diem propriè dici, quando Sol est super terram, & ita dixit Federic. de Senis in consil. 44. num. 2. ver. nam tunc dies, vbi quod dies finitur ab hora completorij, & quod nox non venit appellatione diei, nisi per fictionem, & idem consil. 256. in fin. vide Alex. consil. 190. Plura. n. 20. li. 6. vbi dicit, quod dies dicitur esse viginti quatuor horarum, & statutum puniens delinquentem maiori poena in die, vel in festo B. Mariæ, non habet locum in eo, qui deliquit in nocte sequente festum prædictum, quia per fictionem dicitur dies, vel pars diei non vere, Alex. dicto consil. 44. per totum, & consil. 256. per totum.
- 2** Et ideo dies dicitur à luce, & nox à tenebris, & per lucem, & tenebras diuiditur dies à nocte, quia Deus appellauit diem lucem, & noctem tenebras. Genes. c. 1. & Gem. in cap. fin. §. in festiuitatibus colum. pen. de sententia excommunicationis lib. 6. Ioan. Andr. in dict. lib. 6. Ias. in l. more Romano num. 8. ff. de ferijs, licet tamen attendatur vsus loquendi, vt tenet Gar. vbi supra, prout etiam dies intelligitur orto iam Sole in nostro hemispherio, vsque dum ab illo effugiat, & postquam ab illo effugit, dicitur nox, vsque iterum in hemispherio oriatur, quando statutum punit delinquentem maiori poena, seu aliquod maleficium de nocte perpetratum ca. si perfodiens, vbi Doct. de homicid. c. primo, vbi etiam notant scribentes, C. de custodia reorum, & Bar. in l. aut facta §. tempus num. 2. ff. de penis. Abb. in c. quoniam nu. 3. de fer. & Ias. in l. Titius §. Lucius num. 16. ff. de lib. & posth. in iudicialibus tamen actis incipit hic mane, vbi primum dies elucescit, & à tenebris terminatur ca. consulti de officio deleg. Auth. de Iud. §. sedebunt col. 6. gloss. verb. prius in c. quoniam de fer. & Abb. in d. c. si perfodiens num. 2. de homicid.
- 3** Quibus sic præmissis, deueniendo ad quæstionem præpositam, firmandum est, matrimonia prohiberi contrahi à prima die Aduentus, & sic à media nocte diei prædictæ, eum ab eo tempore incipiat dies more Romano l. more Romano. ff. de ferijs, Bellam. consil. primo num. 3. Alexandr. consil. 190. num. 20. lib. 6. hinc videmus, quod dies incipit à media nocte, in mediam noctem vidend. & Cardos. in prax. Aduoc. Iud. verb. dies nu. 2. & Cardin. Tusch. conclus. 407. litt. D. plures Doctores refert Cened. ad decretal. collectan. 22. Ledesm. in Summ. part. 1. de Sacram. matrim. capit. 10. conclus. 8. dub. 1. versic. el terzo. Reginald. in prax. for. penitent. lib. 31. num. 188. Bonacin. de magn. matrim. Sacram. q. 3. part. 14. num. 14. & Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 7.

PRAXIS VISITATIONIS PERSONARVM, & locorum exemptorum.

RESOLVT. DLXIX.

- 1** Visitatio ad quos spectat, & num. 2. 3. & 4.
5 Visitandi potestas transit ad Capitulum Sede vacante.
6 Capitulum viuente Episcopo, quando habeat ius visitandi.
- Facultas concessa Episcopo visitandi loca exempta, tanquam Delegato Apostolico, an transeat in Capitulum Sede vacante.
- 1** Visitandi potestas singulis Prælati Ecclesiasticis, quibus iurisdictio, & administratio conuenit

radicata est in capit. 1. §. hunc de censib. in 6.

- 2** Sic etiam legati Pontificis, qui non sunt à latere, sed dicuntur nati, quibus legatio Apostolica cõpetit, ratione dignitatis, in qua sunt constituti cap. cum instantia, & c. procuraciones de censibus, Nouarius in suo opusculo noui Iuris Pontificij conclus. 1. num. 3. de visitat. vbi etiam num. 4. affirmat, quod legatis Apostolicis id competat, si tamen visitandi onus eis specialiter sit impositus, vel si vrgens aliqua necessitas visitationem poscit ad textum in dicto c. cum instantia, & c. procuraciones, idem affirmans n. 5. de Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Plebanis, & alijs inferiorib. visitandi ius habentibus, si id longa consuetudine præscriperint c. super eo, & c. cum Apostolus de censibus, de quibus recenset Concil. Trident. sess. 24. de reformat. dict. c. 3. loquendo mandat, vt Archidiaconi, Decani, vel alij inferiores in his Ecclesijs, vbi hæcenus visitationem exercere legitime consueuerint, debeant assumpto Notario de consensu Episcopi deinceps per se ipsos visitare, prout similiter competit hoc visitandi ius Abbatibus, Generalibus, Prioribus, Ministris, ceterisque Præsidentibus in Monasteriis Religiosis, vel deputatis in iisdem ad text. in c. in singulis, & c. ea quæ de stat. Monachorum, sic etiam, & Abbatibus, alijsq. Regularibus, in Monasteriis quibus degunt, & in alijs earum iurisdictioni subiectis, licet visitationem exercere, Clem. attendentes, in princ. de stat. Monach.
- 5** Immo, vt deueniam ad resolutionem articuli propositi, an visitandi potestas Episcoporum transeat Capitulo Sede vacante, quod potest visitare Ecclesias Episcopatus subiectas, vt habetur in Summa Bullar. in verbo Capitulum Sede vacante, vers. quibus sic prælibatis, Azor. instit. moral. quæst. 14. lib. 3. c. 37. p. 2. annuens quæst. 15. non posse visitare Monasteria Monialium exempta, quæ auoquin potest Episcopus vt delegatus Sedis Apostolicæ, prout ita voluit Rota in vna Burg. Idris visitandi 1588. coram R. P. Orano, vbi tractabatur de visitando Monasterio Monialium non exempto, & fuit decisum illud visitari posse à Capitulo Sede vacante. Ego ipse in praxi resolut. 533. par. 1. in magn. vbi affirmo habere locum etiam quando Sedes Episcopalis, quasi vacat veluti Episcopo à Turcis capto, refert Nouarius in dicta conclus. 1. n. 8. de visitat. vbi ampliatur Capitulum adhuc viuente Episcopo ex præscriptione, vel privilegio visitandi ius habere, vt ex Concil. Trident. sess. 24. dict. c. 3. versic. visitatores, quo in casu annuit decisum visitatores debere esse approbatos ab Ordinario.

RESOLVT. DLXX.

- 1** Visitatio Ecclesiarum exemptarum fit ab Ordinarijs tanquam Delegatis Apostolicis, etiamsi essent seculares Ecclesie.
2 Visitari nequit locus exemptus ab Episcopo exclusas in fundatione.

Visitari an possit locus exemptus ab Episcopo quoties in fundatione fuit exclusus.

- 1** Hodie ex dispositione Sac. Conc. Trid. Ordinarii locorum possunt, ac debent singulis annis visitare Ecclesias, quomodo libet etiam exemptas tanquam Sedis Apostolicæ delegati, vt in sess. 2. de reformat. c. 8.
- 2** Quod procedit etiam respectu Ecclesiarum secularium, quæ nullius sunt Diocesis, nam istæ quoque ab Episcopo, cuius Cathedralibus est proximior, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato singulis annis visitandæ sunt, vt habetur in eodem Concilio sess. 24. c. 9.
- 3** Et huiusmodi Constitutio Concilii locum habet, quamuis facultas visitandi in fundatione Prælato inferiori

riori sit concessa, quia non ob id censetur adempta, facultas visitandi tributa Episcopo ex dispositione eiusdem Concilij, cum intelligi debeat cumulatiue, non priuatiue ad Episcopum, contra quem debet esse expressa prohibitio, vt censuit Sacra Congregatio Concilij, & tenuit Rota in vna Abulen. iuris visitandi 10. Nouëbris 1600. corâ Ludouïso, deinde Gregorio XV.

4 Quinimmo licet Episcopus ex propria voluntate sibi aliquos adiunxerit pro visitatione faciendâ, vt sibi permittitur à Concilio dictâ sess. 6. c. 4. vel etiam vigore concordie inter ipsum, & Capitulum, etiam à Sede Apostolica confirmatâ habeat visitare cum alijs quibus Canonici assilientibus eligendis à Capitulo, non propterea tenetur adhibere Consilium, vel consensum prædictorum, vt tenuit Rota in vna Illerden. visitationis 13. Nouëbris 1602. coram Iusto.

5 Et circa eas, quæ principalem articulum concernunt dico facultatem traditam Episcopo loca exempta visitandi, minime procedere quoties in fundatione Episcopos fuisse exclusos, vt fertur declarasse Sacra Congregationem his verbis, Congregatio Concilij censuit ex decreto Concilij cap. 8. sess. 22. non posse visitare omnia loca exempta nisi aliter cautum sit in institutione, quam declarationem refert, & sequitur Ludouïf. in decif. 81. Garz. de benefic. par. 1. cap. 2. numer. 99. fed. vide contrarium apud Nouarium in opusculo noui Iur. Pontific. concl. 3. de visitat.

RESOLVT. DLXXI.

1 Ordinarij appellati veniunt inferiores Episcopo, An Ordinarij inferiores Episcopo habeant ius visitandi loca exempta.

1 Illud propterea admonendi sumus, quod decreta Concilij in locis supra citatis loquentia de Ordinarijs comprehendunt etiam inferiores Episcopo habentes iura Ordinarij, cum materia sit etiam ipsis inferioribus adaptabilis ad tradita per Io. Monach. post glos. in c. Ordinarij. l. in. 1. & 2. Franc. n. 3. Gem. num. 5. de offic. ordin. lib. 6. Abb. in c. post cessionem in primo not. quem sequuntur ibi Aret. Felyn. & Dec. de probat. & tenuit Rota in vna Pifcen. seu nullius iurisdictionis 5. Maij 1589. coram Gypso, & per prius in vna Salamantina iurisdic. 3. Octobris 1579. coram Cardinale Seraphino, in qua fuit dictum, quod Concilium in dict. cap. 8. sess. 7. disponens, quod locorum Ordinarij Ecclesias quasque quomodolibet exemptas auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, habere etiam locum in inferioribus, licet idem Concilium sess. 4. c. 10. & sess. 25. c. 1. de Episcopis, & non de Ordinarijs loquatur.

2 Nam debet interpretari ex alijs Decretis in quibus sancta Synodus, loquendo de Ordinarijs intellexit, etiam de inferioribus cum vna lex declaret aliam, nec sit conueniens, vt vna, & eadem res diuerso iure censetur ad l. eum, qui ædes de vlucap.

RESOLVT. DLXXII.

1 Visitatio spectat ad Episcopum ex intentione fundata in omnes Ecclesias sibi subiectas.

2 Visitari nequit Ecclesia specialiter exempta, quo ad visitationem.

Vbi Ecclesia est specialiter exempta, an Episcopus possit illam visitare virtute Concilij.

1 Communis, & trita conclusio, quod Episcopus de iure communi habet intentionem fundatam, vt possit visitare omnes Ecclesias sibi subiectas c. 1. §. hæc

autem, & ibi Gemin. de censibus li. 6. Soc. de visit. col. 4. num. 4. versic. 10. quæro, & subiectæ præsumuntur quæcunque existentes in sua Diocesi. Rot. decif. 186. n. 1. par. 1. diuersorum.

Quinimmo propria auctoritate, visitare potest, etiam Ecclesias exemptas, quoad visitationem, cum exemptio à visitatione, non comprehendatur sub generali concessione exemptionum facta ad fauorem alicuius Ecclesiæ. Rot. decif. 2. de censibus in antiquis, Achil. decif. 2. de exempt. Rot. diuersorum dictâ decif. 186. num. 2. par. 1.

2 Quod si Ecclesia sit particulariter exempta, quoad visitationem Episcopus illam visitare nequit, nec aliâ quoque illi vnitam, cum ratione vniionis fortiatu eadem exemptionem, & per consequens Ordinarius non potest clericos ibidem existentes corrigere, Achil. de exempt. decif. 1. & de priuileg. 15. Puteus decif. 115. lib. 3. & tenuit Rota in vna Pifcen. seu nullius iurisdictionis 7. Maij 1582. coram Gypso, quæ loquitur de Ecclesia Parochiali vnita cuidam Abbatiæ Congregationis Cassinen. quæ habet priuilegia amplissima exemptionis.

3 Ad cuius resolutionis approbationem videnda est decisio Rotæ in vna Iuuenacen. iurisdictionis 29. Aprilis 1577. coram Eminentissimo Card. Lancellotto, cuius tenor est.

Fuit conclusum, quoad caput visitationis, quod Episcopus Iuuenacen. habet fundatam intentionem de iure communi, quoad institutionem Ecclesiæ Teruiceni, cum præsupposito, quod dicta Ecclesia sit sub dictâ Dioc. Iuuenacen. iuxta rext. in cap. cum Episcopus de off. ordin. m. 6. cum allegatis.

Nec obstant priuilegia, & exemptiones concessæ dictæ Ecclesiæ per antiquos Episcopos Iuuenacen. relatos in Bulla Latini Cardinalis Legatis, quia nulla in eis sit mentio de exemptione à visitatione, & sub generali concessione exemptionum non comprehenditur exemptio à visitatione, iuxta decif. Rot. 2. de cens. in antiquis. & dec. Achil. si de exemptione, sed illa forma remanet Episcopo, vt per Marian. Soc. in tractat. de visit. lib. 6. quæst. 14. num. 16. Minus etiam facit facultas corrigendi, carcèrandi, & multandi concessa dicto Episcopo, quoniam non intelligitur de correctione, quæ fit in visitatione, sed de ea, quæ fit in ordinaria cognitione causarum criminalium, propter præcedentia verba de quibus in dictâ concessione, & quia materia est odiosa, ideo stricte interpretanda.

Non obstat etiam confirmatio dicti Legati, quia est restricta ad declarata, & specificata in literis Heltonis Episcopi, quarum litterarum tenorem dicit Legatus se referre de verbo ad verbum, & in dictis literis infirmantur Priuilegia, & exemptiones concessæ dictæ Ecclesiæ Teruiceni, à suis prædecessoribus, solum quoad particulas expressas, & specificatas, sed in dictis literis de hac exemptione à visitatione verbum nullum præterea in dictis literis Rectoris Episcopi est apposta clausula reseruatim, videlicet reliquis iuribus, & iurisdictionibus Episcopali- bus eidem Episcopo Iuuenacen. & successoribus suis semper saluis, sic ius visitandi dicitur præsentatum Episcopo postquam non est specialiter concessum iuxta not. per glos. in c. 1. §. in eos ver. quantum ad ista de priuileg. in 6. Minus etiam potest fieri fundamentum in sententia Episcopi Birutin. quia in præsens illa refert supra dicta priuilegia concessa per Episcopos Iuuenacen. dictæ Ecclesiæ Teruiceni, & confirmationem dicti Legati, postea dicit, quod per testes fuit probatum, quod dicta Ecclesia Teruiceni possedit iura Episcopalia declarata per d. Heltonem, tanto tempore, quod satis est ad inducendam præscriptionem, & quia constitutum, quod sententia Tranen. non fuit mandata executioni contra dictum Archipresbyterum, & quod d. Archipresbyter postea fuit in possessione exemptionum, & libertatum Iurium Episcopaliū, propterea confirmat prædicta priuilegia cum clausula reseruatim reliquis

reliquis iuribus Episcopalibus, quæ exstant iurisdictionis, & ordinis Episcopalis, quia cum dicta sententia referat, & se restringat ad prædicta priuilegia, de quibus supra dictum est, non potest comprehendere visitationem.

Quo vero ad collationem ordinum res fuit visa. Dominis satis clara propter expressam formam datam in dictis literis Episcopi Hektoris relatis per d. Legatum, quæ non reperiuntur in aliquo alterata, & ita fuit conclusum circumscripta præscriptione, quam præcedit dictus Archiepiscopus.

RESOLVT. DLXXIII.

- 1 Prothonotarij sunt Principes Notariorum.
- 2 Prothonotarij visitantur ab Episcopis etiam extra actum visitationis.

Prothonotarij Apostolici, an cum sint exempti possint visitari ab Episcopo.

DE Prothonotarijs, multi multa scripserunt, Mandosius de signatura gratiæ tit. Prothonotarij, ubi fusè per tot. Gomez. in proem. super regulis Cancell. q. prima, Ant. de Pratis tract. de iurisdic. Episc. c. 8. n. 16. fo. de Platea l. fin. C. de diuisionib. lib. 10. & lib. 2. c. de Primicerijs lib. 12. ex quibus satis sit hic parua ad materiam desumere.

- 1 Prothonotarios esse primos, & velut Notariorum principes, omnes cõfuerunt Gomezius, Mand. Platea, ubi etiam Alciatum locis iam citatis, & eos in dignitate esse testatur Ant. de Pratis d. c. 8. n. 76. per Bart. l. 1. & 2. C. de Primicerijs lib. 12.

Quos etiam à iurisdictione ordinaria Leonem Pontificem exemisse fusè præter ceteros, refert idem Anton. de Pratis d. tract. de iurisdic. Episcopi c. 4. & c. 8. num. 17. Mandosius ubi suprà ita tamen si Rocchetum, habitumve Prothonotariorum actum deferant, Ant. dict. c. 4. & 8. item Mandosius, quod à iure alienum esse non videtur.

- 2 Quibus suppositis, ut articulum resoluam, dico, & affirmo licere Episcopo visitare quoscunque Clericos seculares exemptos, Prothonotarios Apostolicos, Cappellanos Regios, Acholitatus Comitum Palatini, seu alicuius militiæ, vel Hospitalis titulis insignitis: dummodo actu militiæ, seu Hospitalis, cui adscripti sunt inseruiant, item, & residentes in Curia Romana, & familiares Cardinalium ratione beneficiorum in sua diocesi existentium, ut probat idem Concilium, sess. 24. de reformat. c. 11. & tradit Rodriq. q. regul. 108. art. 3. to. 2. quos refert Nouar. in opusculo noui iur. Pontif. concl. 3. num. 3. de visit. vniuersali.

- 3 Quod, & si resideant etiam in persona in Monasterio in causis delictorum, & correctionis ab eodem Diocesano, siue in visitatione, siue extra visitationem puniri possunt, ut disponit idem Concil. sess. 14. de reformat. c. 4. sed non posse Episcopum virtute d. ca. 4. extra iurisdictionem corrigere, & punire Clericos seculares à se exèptos, & altero inferiori Ordinario seculari intra diocesim existentes subiectos approbavit Summ. Pontifex apud Arment. in addit. ad recopil. legum, Nauar. lib. 1. tit. 6. l. 5. resolutione 2. num. 9. qui text. in d. c. 4. non derogat consuetudini immemorabili, ut annuit Seraphin. decis. 417. n. 7. nec corrigit text. in extrauagan. ad Matthei 3. de Acret. inter comm. ex Cened. ad Clem. collect. 14. n. 9. cum sequent.

RESOLVT. DLXXIV.

- 1 Exemptio generalis Pontificis priuat iure visitandi.
- 2 Exemptio Pontificis liberat quem à reuerentia Episcopi, secus uero si esset Episcopi, & num. 3.

Exemptio plena, & generalis Pontificis an auferat etiam ius visitandi.

- 1 **R**espondetur priuare etiam iure visitandi ob reuerentiam præceptorum Summi Pontificis, ut voluerunt Bal. in cons. 22. vol. 2. Monald. in cons. 71. nu. 6. & ita censuit Rota, ut voluit Achil. in dec. 15. de priuilegijs, cuius tenor est.

Ex hac differentia inter exemptionem Papalem, & eam, quæ conceditur ab Episcopo, tenuerunt Domini in vna Gerunden. iuris visitandi coram Ant. Aug. de anno 1549. veram illam doctrinam Mariani tract. de visitat. col. 12. versic. 1. quæro, ubi voluit in generali, & plena exemptione, etiam esse sublatum ius visitandi; eo magis, quia correctio concedebatur Abbati, & prohibebatur Episcopo, ne posset excommunicare, quæ cum sint coherencia visitatione sublata, etiam censetur correctio, argum. sumpto à contrario in cap. cum venerabilis §. 1. de cõfibus, & decis. Rot. 334. alias 2. de cõfibus in antiquis loquitur, quando Episcopus eximeret, quia tunc non veniret visitatio, & intraret ratio, Imol. in cap. cum ex officio de præscript. quia tunc, quodammodo Episcopus renunciaret visitationi, quod non potest, secus, quando Papa existit, quia ipse poterit deputare visitationem.

- 2 An autem exemptio Pontificis liberet, etiam à reuerentia Episcopi, vide aliam decisionem Rotæ, cuius tenor est, videlicet.

- 3 Exemptio plena Pontificis liberat, etiam à reuerentia Episcopi, licet secus sit in exemptione Episcopali, & sic tenuerunt Domini opinionem, Felyn. contra. Barbat. in cap. cum inter col. 2. de re iudic. quod probat, tex. ubi Paul. de Castro post Bal. in l. fin. C. de bon. libert. & tradit Iason. in l. sed si hac, §. patronum in 4. not. de in ius vocand. & sentit Alex. in l. alia, §. eleganter solut. matrim.

Qua pro opinione ultra tex. dict. l. fin. allegabatur tex. in argumentum in l. etiam, in vers. idem est si à Principe de bon. libert. & in cap. Abbatibus, & cap. luminoso 18. quæst. 2. Nec obstat argumentum de præscriptione, videlicet, quod præscribens exemptionem, tenebatur ad reuerentiam Episcopo, ut per Oldrad. in consil. 254. colum. 1. & 244. colum. 1. in fine, & 172. Abbas in cap. veniens col. 6. versic. pono secundum, de de præscriptione. & Parit. in cap. cum non liceat, num. 42. eodem tit. quia illa iura loquuntur in præscriptione extinctiua reuerentiæ, quia sicut Episcopus per suam exemptionem non liberat à iure reuerentiæ, ita nec per reuerentiam, secus est in præscriptione translatiua in alium, quæ est similis exemptioni Papali, quæ licet liberet ab Episcopo, tamen supponit sibi causam exempti sub sinu Pontificis, ut per Bald. in tract. de exempt.

RESOLVT. DLXXV.

- 1 Visitatio Ecclesiarum nullius diocesis spectat ad Episcopum vicinorem, & quis dicitur Episcopus vicinior, n. 2. & 3.
- 4 Vicinus quis dicatur remittitur arbitrio Iudicis, & n. 5.

Quis dicatur Episcopus vicinior ad effectum visitandi Ecclesias nullius Diocesis.

- 1 **F**acultas visitandi Prælati concessa ampliatur quæque, ut Episcopus Cathedralis Ecclesiæ proximior possit visitare Ecclesias seculares nullius Diocesis, quantumuis exemptas, & Sedi Apostolicæ immediate subiectas, earumque Prælatus secularem in eas iurisdictionem quasi Episcopalem habentem vigore Concil. c. 9. sess. 24. de reform. Mariscott. var. resol. d. c. 15. n. 6. Rota recoll. per Farin. dec. 396. p. 1. to. 1. etiã habetur Episco-

Episcopum in singulis Ecclesijs existētibus infra fines Diocesis habere ius visitandi, non obstantibus quibuscunque privilegijs, per text. Concil. sess. 7. de reformat. c. 8. ad cuius ornatum videndi sunt vltra antiquiores, Azor. institution. moral. lib. 7. c. 40. part. 2. & Nos in Collectan. 1591.

Sed difficultas est, quis dicatur Episcopus vicinior ad effectum visitandi Ecclesias seculares nullius Diocesis, qua in re dicendum in primis est, esse spectandā locorum consuetudinem, vbi illa reperitur, ita tradit Bartol. in l. si tertius in principio n. 2. ff. de aqua plu. arc. Butr. in c. super spec. de privileg. & Fol. in c. quosdam num. 1. de præsump. Alex. conf. 22. n. 7. lib. 4. vbi autem consuetudo deficit, plures casus sunt distinguendi de quibus per Menoch. infr. cit.

3 A qua opinione omnino est recedendum, cum non sit applicabilis proposito casui, & dicas, quod vbi agitur de vicinis ratione locorum, vt Ciuitatum, Vicorum, & Castrorum, quo in casu sunt opiniones, nam gloss. in l. 4. §. si tam vicinum, ff. de dam. infect. sensu duas Ciuitates vicinas esse, cum solum per centum miliaria inter se distant, quæ opinio iure non probatur. Altera fuit opinio gloss. in c. præfenti ex text. illo de præbend. vicina loca dici, quæ per duas dietas inter se distant, quæ sanè opinio illo tantum casu in omnibus absolutè locum habet.

4 Menoch. vero de arbitr. iudic. lib. 2. casu 222. tenet remitti arbitrio iudicis, quis locus dicatur vicinior, allegat gloss. in c. cum nullus, in verbo remotis de tempor. ordin. in 6. in clement. causam in verbo remotis de elec. vbi Card. & Imol. Archid. in c. quicunque 16. quaest. 3. Bar. in dict. l. 4. §. tam vicinum, & ibi Alexand. in fin. ff. de dam. infect. Bald. in l. si vicinis in fin. C. de nupt. Alex. conf. 17. num. 6. lib. 3. & conf. 22. n. 5. lib. 5. Felyn. in ca. quosdam num. 1. & nu. 3. de præsum. Tiracquel. in repet. l. si vnquam in verb. omnia, vel partē num. 1. C. de reuocand. donat. Mantua. in cap. nonnulli in fin. post Cardin. ibi de resignat. Lamberteng. in comment. ad statum Mediol. prohibens mulieres sine certa solemnitate contrahere in gloss. 1. in verb. in alienat. num. 209. Petrus Gregor. lib. 4. Syntagm. c. 24. num. 4. & Schröder. in tract. feudorum part. 6. cap. 2. num. 4. qui alios refert sua ergo prudentia Iudex secundum suppositam materiam iudicabit loca esse remota, vel vicina. His accedit, quod scriptum reliquit Afflic. in c. 1. nu. 21. versic. sic etiam habet arbitrium ex quibus cau. seu. amit. post Bald. in l. acceptam quaest. 12. de vsur. esse in iudicis arbitrio, quod creditoris domicilium mutatum à primo multum distare dicatur, vel debitor.

5 Qui autem dicatur vicinus, dici illum, qui proximè habitat, ita vt alta voce acclamando audiri possit, Menoch. de arbitr. iudic. casu 222. Mascard. concl. 1406. num. 4. Flores de Mena var. qq. lib. 1. q. 1. num. 6. Sess. decif. Arag. qq. Gon. 5. de Paul. Schol. ad ll. styli l. 64. num. 4. cum seq.

RESOLVT. DLXXVI.

Visitari an possint Monasteria exempta commendata.

1 Patet responsio ex verbis Concilij sess. 21. cap. 8. cuius tenor est in Summa, quod commendata Monasteria, etiam Abbatia, Prioratus, & Propositura nuncupata, in quibus non viget regularis obseruantia.

2 Nec non beneficia, tam curata, quam non curata, secularia, & regularia qualitercumque commendata, quamuis exempta ab Episcopis, etiam tamquam Apostolica Sedis Delegatis annis singulis visitantur, eurentque iidem Episcopi congruentibus remedijs, etiam per sequestrationem fructuum, vt quæ reuocantur. *Prax. Aloys. Ricc. Pars IV.*

tione indigent, aut restauratione reficiantur, vt cura animarum, sicque illis, vel eorum annexis imminet, aliaque debita obsequia exerceantur appellationibus quibuscunque privilegijs consuetudinibus, etiam immemorabili tempore præscriptis conseruatorijs iudicium deputationibus, & eorum inhibitionibus non obstantibus iuxta Concil. Tridentin. decretum, sess. 21. de reformat. cap. 8. & sess. 25. de regularibus cap. 11. refert. Marefcott. variarum resolutionum lib. 2. c. 15. num. 7.

RESOLVT. DLXXVII.

1 Monasteria regularium exempta, etsi curam animarum non exercent visitantur ab Episcopo.

Monasteria Regularium exempta an visitari possint.

1 Ampliatur pariter potestas Episcoporum, quo ad visitationem locorum exemptorum, vt quamuis Monasteria regularium sint exempta, quo ad Episcopalem iurisdictionem, vt in c. primo de Cappellis Monachorum, tamen quoad eam, quæ curam animæ concernunt benè visitari possunt, vt voluit Nouarius de visitatione conclus. 3. in fine, cuius hæc sunt verba, videlicet.

2 Amplia pariter, vt Episcopus valeat visitare quauis Monasteria, seu Ecclesias, & loca regularium curam animarum habentia in concernentibus tamen ipsam curam, prout & personæ talem curam exercentes, etiam regulares in tali casu subfunt Episcopis locorum Ordinarijs iuxta text. Concil. Trident. sess. 25. de regul. d. c. 1. de cuius materia, vt antiquiores omitam tractat Lyua in exam. Episcop. tit. 16. Antonin. resol. 17. lib. 1. & Nos in prax. resol. 513. & 532. par. 1. & Campanil. in diuers. iur. Canon. Rubric. 12. c. 13. a n. 51. & seq. affirmans, quod in deponentibus à cura animarum Episcopi fruuntur auctoritate in regularibus, itaut, quodammodo veniat in consequentiā personarum, vt inquiratur qualiter conseruetur Sanctissimum, & venerabile Sacramentum, & ornata Ecclesiæ, ex Seraphin. decif. 1067. annuus pariter d. c. 3. num. 52. quod in casibus, in quibus locorum ordinarijs competit facultas visitandi Monasteria regularium, vel alia exempta, si dum ipsi ingredi velint ex tali causa prædicta Monasteria, Regulares sint renitentes illos intromittere, ostia claudendo, valebunt mandare, vt portæ frangantur, & num. 53. Addit. licere Episcopo excommunicare visitationem impediētes, etiam non adhibitis monitionibus in ipso actu manifestæ violentiæ sibi illatæ, quod pariter tutatur Genuen. in prax. Cur. Archiep. c. 8.

RESOLVT. DLXXVIII.

1 Hospitalia visitantur ab Episcopis locorum, etiam extra actus visitationis num. 4.

2 Collegia montes pietatis, & confraternitates laicorum, quando visitantur ab Ordinarijs locorum.

3 Visitari possunt pia loca ab Ordinarijs.

An Hospitalia exempta visitari possint per Episcopum.

1 Locorum Ordinarijs singulis competit visitandi facultas, & curare maximopere debeat, vt hospitalitatis opus fideliter administretur, ita Sac. Concil. Trident. sess. 7. de reform. capit. 16. & sess. 25. cap. 8.

2 Ita vt tamquam Sedis Apostolicæ delegati potiuntur iure visitandi huiusmodi Hospitalia, & collegia montes pietatis, Eltauritas, & Confraternitates laicorum

eorum quocumque nomine nuncupatus, non tamen sunt sub Regum immediata protectione, absque eorum licentia ex eod. Sac. Conc. sess. 22. de reformat. cap. 8.

3 Amplia, ut singula pia loca priuata possint visitari ab Episcopo, siue sint erecta ipsius autoritate, siue non, ut determinat Bonadill. in sua prolit. lib. 2. cap. 17. num. 39. Garfia de benefic. part. 5. cap. 1. num. 602. in fin.

4 Amplia quoque, ut Episcopi virtute Concilij, non solum in ipso actu visitationis ius habent visitandi Hospitalia, & pia loca omnia, etiam extra visitationem, & in casibus a iure non expressis, ut censuisse Sac. Congr. fatetur Bellef. in disqui. Cleric. part. 1. titul. de bonis cleric. §. 12. num. 6. docens numer. 7. eandem Sac. Congr. in vna Montis Pietatis Bauener. de anno 1617. respondisse licere Episcopo pro bono regimine Montis Pietatis decreta ipsius confirmare, reformare, & augere, non tam in visitatione, quam extra, & sibi referuare facultatem huiusmodi decreta reformandi, & augendi ad sui libitum.

Amplia procedere, etiam si in fundatione Hospitalis esset dictum, quod ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, cum non potuerit fundator eximere ab Episcopi potestate, Barb. de potestate Episcopi c. 1. num. 3. & 5. Licet contrarium fuisse decisum per Sac. Congreg. dicat Armand. in addit. ad recompile. eorum Nauar. lib. 1. tit. 6. l. 5. num. 66. & per Sanctam Sedem rescriptum testetur Crass. de effect. cleric. effect. 1. num. 610.

Declarat tamen non habere locum, quando Hospitalia, vel aliud simile esset nouiter fundatum, & fundator viuerat, nam visitare nequit contradicente fundatore, Nauar. consil. 3. de Religiof. domib. Sayr. decis. 3. eod. tit. & de his omnibus Nouarius in opuscul. noui iur. Pontific. concl. 3. de institut.

RESOLVT. DLXXIX.

Quid statuatur Concilium Tridentinum, circa visitationem locorum, & personarum exemptionum.

1 In sess. 7. Concilij Tridentini cap. 12. de reformat. hæc habentur. Curent Ordinarii, ut Hospitalia quacumque a suis administratoribus quocumque illi nomine censeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter, & diligenter gubernentur Constitutiones Concilij Vniuersalis, quæ incipit, quia contingit forma seruata, quam quidem Constitutionem Sancta Synodus innotandam duxit, & innovat cum derogationibus in ea contentis.

2 Super quo text. emanarunt infrascriptæ declarationes Eminentissimorum Cardinalium Concilij interpretum, & sunt videlicet.

In text. ibi fideliter, & diligenter gubernentur Declar. Cardin. Quia curare debent Episcopi, ut Hospitalia a suis administratoribus quomodolibet exemptis diligenter, ac fideliter gubernentur, dubium non est, quin illorum visitationem instituere debent, ut per illam cognoscere possint, quæ facere debeant administratores Hospitalium, Confraternitatum Constitutionis Concilij Vniuersalis. Hæc Constitutio habetur in Clem. eod. tit. vide illam in gloss. super cap. quia ad Collegij de Magistris verb. Concilij Vniuersalis.

3 Item in eadem sess. cap. 2. hæc habentur. Habeant Episcopi ius visitandi Hospitalia, Collegia quacumque, ac Confraternitates Laicorum, etiam quas Scholas, siue quocumque alio nomine vocant, non tamen, quæ sub Regum protectione sunt sine eorum licentia Eleemosinas Montis Pietatis, siue charitatis, & pia loca omnia quomodocumque nuncupentur, etiam si ad Laicos pertineant, atque

eadem pia loca exemptionis privilegio sint munita, ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, ipsi ex officio suo iuxta Sacrorum Canonum statuta cognoscant, & exequantur, non obstantibus quacumque consuetudine etiam inmemorabili privilegio, aut statuto.

4 Super quo text. emanarunt infrascriptæ declarationes habent ius Hospitalia Declar. Card. Licet autem, hoc decretum concedat facultatem Episcopis visitandi Hospitalia, & cetera pia loca non prohibet, tamen quin etiam, & Indices seculares eadem visitare possint, sic hoc eis aliis legitime cõpetit, non obstante prohibitione in fundatione Hospitalis, quod Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, possit Ordinarius vigore præsentis cap. dictum Hospitalia visitare. Congregatio censuit Ordinarium posse visitare Hospitalia priuata, & ex hoc Decreto corrigere, & reformare in his tantum, quæ ad observandam voluntatem fundatorum pertinet, & ex alio decreto sess. 22. cap. 9. auctoritate habere exigendi rationem ab administratoribus ipsius Hospitalis vna cum illius deputatis quibus ex consuetudine ratio reddenda est: Ordinarius non habet auctoritatem visitandi Hospitalia, neque Confraternitates, quæ a Laicis reguntur, nisi in casibus a iure expressis, caput autem hoc intelligitur, et habet locum tantum in casibus a iure communiter permisis, licet autem Ordinario ab eis ratione in administrationis exigere nulla habita ratione iuris communis, sed seruata tantum huius cap. dispositione Ordinarius Hospitalia etiam priuata visitare, & corrigere potest in his tantum, quæ pertinent ad observationem voluntatis fundatoris. Hospitalia etiam unita in quibus Ecclesiæ sunt, ubi assidue Diuina officia celebrentur, & bona eorum, & earum non sunt distincta debent ab Ordinariis visitari.

5 Confraternitates laicorum Decl. Card. Episcopus potest visitare Confraternitates personarum secularium in Ecclesiis Regularium exemptionum existentes, non autem eorum Cappellas, vel Altarias, quæ intra eandem Ecclesiæ consistunt. Item declarat. Cardin. Episcopus potest visitare Cappellas Confraternitatum Laicorum in Ecclesiis regularium erectas, & cogere administratores, quæ sub Regum immediata protectione sunt. Et an in exceptione, quæ hic excipiuntur Hospitalia, quæ sub Regum immediata protectione sunt, ut sine eorum licentia non possint ab Episcopis visitari comprehendantur omnia Hospitalia, quæ sunt in eorum diocibus, & Regibus, Congregatio censuit non comprehendenda Hospitalia, nisi quæ expressè reperiuntur sub Regum protectione Congregatio censuit si Episcopo Hospitalia aliquod visitare volenti iuxta hoc cap. opponatur exceptio, quod sub immediata Regum protectione existat, utique non ad secularem indicem, sed ad ipsummet Episcopum de talibus exceptionibus cognitionem, & diffinitionem pertinere.

6 Cura ad laicos Declar. Card. Hospitalia licet a laicis ministrantur, & sint sub protectione Ducum, si alias Ecclesiastica erant, possunt ab Ordinariis visitari, & potest Episcopus in eis exequi, quæ in hoc decreto continentur. Congregatio censuit Episcopum visitare posse omnia Hospitalia, & pia loca quocumque nomine nuncupentur, etiam si sint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in casibus a iure concessis nempe ob negligentiam, uel dilapidationem bonorum, utque testatoris voluntas seruetur iuxta hoc Decretum.

7 Eadem pia loca Decl. Card. Etiam si sint priuata Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Episcopus Abulensis nuper volens visitare quoddam Hospitalia de Olmendo a laicis ibi fundatum, necnon Cappellanas in eo existentes fuit impeditus a Religiosis Sancti Hieronymi præteritis ad eos dicti Hospitalis administrationem spectare, ad quorum instantiam processus ad seculares Iudices delatus fuit, quo tamen non obstante Episcopus præteritis vigore huius cap. dictum Hospitalia visitare posse, & ita iupplicatur declarari, etiam si dictus

Prior

Prior à fundatione fuerit patronus institutus. Congregatio Concilij censuit ex Decreto huius capite Episcopum posse visitare nisi aliter cautum sit in fundatione, & licet prædictus prior instaret attentis verbis in fine dictæ declarationis, tamen, quia verba institutionis dicti Hospitalis, & iuris patronatus erant huiusmodi, videlicet item rogo, & peto in gratiam, & elemosinam, & propter seruitium Domini Nostri à Domino Priore nunc temporis Beate Mariæ della Mezza Vada Ordinis Sancti Hieronymi, ut tempore meæ migrationis ab hac præsentis vita, & ab eius successoribus pro tempore, & in perpetuum exeuntibus in dicto Monasterio, sint patroni dicti Hospitalis, quod ita fundo, & relinquo fundatum, quos ego nomino in tales patronos successuè vnun post alium, ita ut Prior pro tempore dicti Monasterij patronus dicti mei Hospitalis, quod ita fundauit, ut illud visite, & in eo providere debeat, quicquid ei videbitur conuenire pro illius sustentatione in quantum sufficient redditus, quos ego relinquo dicto Hospitali, adeo, quod dictus apponat personam fidelem, & bonæ conscientie, quæ locare debeat hereditates, & bona per me dicto Hospitali relicta, exigatq; eorum redditus eosq; iustè, & sincere exponat in sustentationem ipsius Hospitalis, & illius manutentionem, & personarum, & operum ibi bene gestorum, prout redditus per me relicti sufficient, dante dicto patrono tali persone pro eius labore ex redditibus dicti Hospitalis, quod sibi videbitur mereri dictusq; patronus singulo anno recipiat computum dictorum introitum, & visite Capellam, & sciat an Missæ illius quas ego instituo celebrentur, & exigat pœna à Clericis, & Capitulo huius oppidi de Olmedo si eas incurrerint ob non celebrationem dictarum Missarum virtute, & vigore horum verborum, siue clausule prædictæ iuris patronatus, & testamenti, quia in prædicta fundatione non fuit cautum, ut Episcopus nullatenus se immisceret: Congregatio Concilij respondit non bene constare quia fundatio, quæ producit non excludit Episcopos à visitatione.

8 Exemptionis priuilegio declarat Cardin. Si loca pia in eorum fundatione exempta facta fuissent ab Ordinario per hoc decretum nihil eis derogatum.

Iuxta Sacrorum Canonum itatuta Concord. text. in c. tua c. Ioan. de testam.

9 Cognoscant, & exequantur Declar. Cardin. Congregat. Censuit Episcopum habere votum absoluendi, & condemnandi ceteris deputatis, & illius votum commutari debere cum voto ceterorum, quorum maior pars votorum condemnat, vel absoluit.

10 Non obstantibus declarat Cardin. Non obstat, quod videatur hæc facultas à iure data Episcopis c. tua, & c. communis de test. bus, & ita Concilium sustulisse eam habentibus ex consuetudine, vel priuilegio, nam etiam de iure potest competere inferioribus Prelatis, quia hoc est officium necessarium, & potius dicitur onus, quam honor.

11 Priuilegio declarat Cardin. Nec obstat, quod qui debent persolvere aliquod legatum sint officiales Sancti Antonij, vel Inquisitionis, & ideo exempti à Iurisdictione Ordinarij, vel professores in aliqua Vniuersitate ratione literarum conseruatoriarum, quæ eximunt à Iurisdictione ordinaria non autem delegata à Sede Apostolica.

12 Aut itatuta declarat Cardin. Concilium hic non sustulit fundationem, quare quando in fundatione cautum est, ut non possit uisitari ab Ordinario Ordinarius ex hoc decreto non poterit uisitare. Congregatio censuit executionem aduersus administratores condemnatos iuxta hoc dec. sine soli Ordinario reddita fuerit ratio, siue una cum alijs ad ipsummet Ordinarium spectare. Congregatio censuit Decretum hoc debere habere locum etiam extra uisitationem, & in casibus à iure non expressis, & licet Episcopis exigere rationem ab administrationibus, etiam locorum mere laicorum, & priuatorum generaliter, sine ulla distinctione, & quando ex priuilegio, vel consuetudine, vel Aloyj. Ricc. Praxis Pars IV.

aliqua alia Constitutione alijs reddenda, nisi in fundatione aliter cautum est, nempe, quod rationes, nec Ordinario reddendæ essent. Congregatio censuit Ordinarium ex hoc cap. posse ab administratoribus Hospitalium, aliorumque piorum locorum rationem administrationis exigere donec coram Ordinario eod. m. doctum fuerit de institutione in qua secus expressè cautum sit præsupposita consuetudine potest proprius Sacerdos Hospitalis pauperib. ibi degentibus Sacramenta ministrare, ibique eosdem sepelire, absque interuentu Parochi, dummodo Sacerdos Hospitalis ab Ordinario sit approbatus.

PRAXIS POTESTATIS ABBATVM conferendi Ordines minores.

RESOLVT. DLXXX.

Quid disponat S. C. Trident.

1 Sac. Concil. Trident. sess. 23. cap. 5. ita censuit Abbatibus, ac alijs quibuscunque quarumvis exemptis non liceat in posterum intra fines alicuius Diocesis consentientibus, etiam si nullius Diocesis, vel exempti esse dicantur cuiquam qui regularis subditus sibi non sit Tonsuram, vel Minores Ordines conferre, nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium litteras Dimissorias aliquibus Clericis secularibus, ut ab alijs ordinentur concedant, sed horum omnium ordinario seruatis omnibus, quæ in huius Sacrosanctæ Synodi Decretis continentur ad Episcopos intra quorum Diocesis fines existant pertineat, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, præscriptionibus, aut consuetudinibus, etiam immemorabilibus: penam quoque impositam ijs, qui contra huius Sanctæ Synodi sub Paulo III. Decretum à Capitulo Episcopali Sede vacante litteras Dimissorias impetrant ad illos, qui easdem litteras non à Capitulo, sed ab alijs quibuscunque in iurisdic. Episc. loco Capituli Sede vacante succedentibus obtulerint, mandat extendi concedentes autem Dimissorias contra formam Decreti ab officio, & beneficio per annum sint ipso iure suspensi.

RESOLVT. DLXXXI.

1 Episcopus est dispensator Sacramenti Ordinis.

2 Abbatibus competit facultas ordinandi ex priuilegio.

Iurisdicção concessa Abbatibus conferendi ordines an sit ordinaria, vel delegata.

1 Sacramenti ordinis verè, & propriè Episcopum esse dispensatorem de fide definitum est in Conc. Trident. sess. 23. de Sacram. ordinis can. 4. & latè probant D. Th. 3. p. quæst. 65. art. 3. argum. 2. Bonau. in 4. dist. 25. art. 1. q. 1. vbi Ric. art. 1. quæst. 1. & Palud. q. 1. art. 2. Victor. de Sacram. ordinis num. 2. 3. & 4. Praxis noua Episcop. p. 1. c. 1. num. 6. pag. 26. Cocc. in Tesauro Catholico lib. 7. art. 18. Boran. de Sacram. dispu. 8. quæst. vnic. punct. 5. numer. 1. Henric. libr. 10. cap. 21. Vasqu. in 3. p. D. Thom. rom. 3. disput. 243. & 245. Reginald. in prax. for. penitent. lib. 30. numer. 3.

Ampliat etiam si Episcopus esset excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus, adhuc enim retinet characterem, & potestatem conferendi ordines, & si formam Ecclesiæ seruans illum audeat ordinare, validè characterem imprimi, & validè ordines confert, licet minus id faciat, & ordinatus propterea executione careat, ita tex. in c. 2.

Si 2 19. dist.

19. dist. & in c. Dominus §. memento 1. q. 1. c. quomodo de consec. dist. 4. Soto in 4. dist. 25. q. 1. art. 1. Henric. d. li. 10. c. 2. in princ. de Valentia ad D. Tho. disp. 9. q. 3. punct. 2. vers. pen. to. 4. Fornar. de Sac. ordin. c. 4. n. 2. ad fin. Coninch. de Sac. tom. 2. disp. 20. dub. 9. Bonac. d. punct. 4. nu. 2. & latius infra nu. 18. Bellet. disp. quilibet cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 1. n. 25.

- 2 Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate, etiam non Episcopis potest convenire autoritas conferendi ordines minores, prout illis præter Episcop. si nunquam conferunt Abbates inferiores Prælati, aliq; Sacerdotes; de Abbatibus clarum est à iure communi ad primam tonsuram ceterosq; minores ordines posse promovere Conuersos Monachos sui Monasterij, & illos in quos habent iurisdictionem Episcopalem sub quasi c. Abbates de priuileg. in 6. cum contingat, vbi Glof. verb. à non Episcopis de ætat. & qual. c. 1. vbi Glof. cur. à non Episcop. de ordinat. ab Episc. qui renunt. Episc. c. 1. vbi glof. verb. alia de supplenda negligentia Prælat. Bellamer. in d. c. cum contingat q. 1. vbi Cardin. not. 1. Abb. n. 2. & Butr. n. 13. Nauar. conf. 13. de Abbat. n. 13. de priuileg. & in hoc nihil immutasse Conc. Trid. sess. 23. de refor. c. 10. & Cardin. Congreg. ita decis. prodixit referunt Bonac. de Sac. disp. 8. q. vnic. punct. 4. num. 3. Quarant. in Summ. Bullar. verb. ordo, Iur. Abbatibus.

RESOLVT. DLXXXIII.

- 1 Abbas potest dari administrator.
2 Abbas supradictus potest minores ordines conferre.

An Abbas constitutus administrator Ecclesiæ Cathedralis, minores ordines subditis illius Episcopi concedere possit.

- 1 Abbatem, qui datus est administrator Ecclesiæ Cathedralis vacanti, eodem minores ordines subditis illius Episcopi, dare possit, tenent Gemin. in c. is cui nu. 7. vers. vidi dubitari de elect. in 6. Felyn. in cap. ante num. 8. de rescriptis, & commendat. Selua de benef. part. 2. q. 6. post num. 3. vbi dicit, quod eodem Mod. poterit, quo potest inuitatus in claustris aliorum exemptorum iure suo conferre tonsuram, & minores ordines, prout inquit ex plurimorum auctoritatibus. Idem Gemin. in c. Abbates num. 6. de priuileg. in 6. ac Maior. de irregularitate lib. 3. ca. 23. num. 12. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 13. post num. 15. de iure enim communi Abbates ordinum Monachalium S. Benedicti minores ordines poterant conferre sibi subditis, non solum monachis, verum etiam & laicis, in quos ordinariam Ecclesiasticam habebant iurisdictionem, vt probat text. in d. ca. Abbates, & tenet Miranda in manual. Prælatorum q. 358. art. 9. conclus. 1. tom. 1. verum Conc. Trid. sess. 23. cap. 10. hoc restrinxit, & immutauit, vt Abbatibus, & alijs quibusque exemptis non liceat in posterum intra fines alicuius diocesis existentibus, etiam nullius diocesis, vel exempta esse dicantur cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre, Mirand. in manual. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 9. concl. 2. vbi etiam asserit conciliarem constitutionem comprehendere Abbates exemptos inuitatos ab alijs exemptis, qui non poterunt ordinare Monachos alterius Monasterij non sibi subditos.

RESOLVT. DLXXXIV.

- 1 Dispensatio interstitiorum ad quem spectet.
2 Abbas potest in interstitijs dispensare.

Abbates, qui subditis suis primam tonsuram, & minores ordines possunt conferre, poterunt cum eisdem in interstitijs dispensare.

- 1 Quamuis dispensatio hæc interstitiorum pertineat ad Episcopum, etiam respectu religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum superiorum manifesta, ita quod nefas sit Præpositis regularibus in hoc casu dispensare, ita Hieron. a Sorbo verbo ordines Sacri, vers. quoad secundum. Eman. in explicat. Bullæ cruciatæ ad finem, Ledelm. in Sum. p. 1. de Sacram. ordinis cap. 8. vers. la difficulda referunt de cefum. Praxis noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 50. pag. 58. & Nos in decis. Curie Archiepisc. Neapolit. decis. 81. num. 1. & in prax. for. Eccles. decis. 561. in 1. edit. & resolut. 483. num. 5. in 2. edit. Henric. in Summ. lib. 10. ca. 23. §. 4. in comment. lit. L. Vgolin. de potestat. Episc. part. 2. c. 26. §. 27. n. 3. de August. in addit. ad Quarant. in Summ. Bullar. in verb. ordo prope finem pag. 395. Ioan. Bapt. ita Consecutus in Collect. priuilegiorum Sacri ordinis fol. 156. Bonac. de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 5. nu. 34. Miranda. art. 7. conclus. 1.

Sed, quod huiusmodi facultas in interstitijs dispensatione concessa sit, etiam Abbatibus voluerunt Barbosa. de potestat. Episc. allegat. 3. num. 6. & seq. Nald. in variar. resolut. verb. Abbas num. 8. post Viui. in decis. 314. Sorbo in compend. priuilegiorum mendicantium verb. ordo, Miranda in manual. Prælatorum quæst. 38. tom. primo artic. 7. conclus. 3. Campan. in diuers. iur. canon. Rub. 12. num. 13. & 42.

Licet Abbas ordinans subditum, non seruatis interstitijs, nullam penam incurrat, prout resoluunt Nauar. confil. 4. num. 1. in nou. de temporibus ordinat. Nos in praxi fori Eccles. resolut. 483. n. 7. in 2. edit. nec ordinatus aliquam contrahit censuram, vel irregularitatem, ita prax. Episcop. p. 1. verb. ordo §. 8. pag. 79. p. 2. eodem verb. vers. ad quintam, Sayr. dec. 56. sub tit. de tempor. ordination. quem referimus Nos in collect. decis. p. 3. collect. 576. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 43. praxis noua Episcop. d. cap. 1. n. 50. vers. nullam, Bonacin. de Sacram. dict. punct. 5. n. 35 & de censur. disp. 3. quæst. 6. punct. 5. n. 7. vbi tamen resolut recipientem ordines non seruatis interstitijs peccare, si faciat absque licentia Episcopi, quamuis contrarium teneat Henric. in Summ. lib. 6. c. 10. §. 3.

RESOLVT. DLXXXV.

- 1 Abbates non possunt literas Dimissorias clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur concedere, sed tantum pro regularibus sibi subditis possunt.
2 Eiusdem potestatis est ordinare, & literas Dimissorias concedere.
3 Ordinatio Clericorum secularium ad solos tantum Episcopos pertinet.
4 Papa non potest dare licentiam ei, qui non est ordinatus conferendi ordines Sacros, quia nemo dat, quod non habet.
5 Licentia audiendi confessiones non potest demandari personæ non idoneæ, potestatem audiendi non habent.
6 Sublato antecedenti, sublato etiam censetur consequens.

An Abbates possint promouere ad Ord. Minores seculares habentes Dimissorias sui Episcopi.

Tria requiruntur in Abbatibus, vt minores ordines conferre possint; nempe, quod sit presbyter, secundo, quod benedictionem acceperit, ac tandem, quod proprio Monach. conferat ita Franc. Marc. Delphin. decis. 1082. num. 2. lib. 1. & decisum refert praxis noua Episcopalis part. prima c. num. 6. par. 26.

ex quibus concluditur facultatem huiusmodi non posse per Abbates exerceri secularibus habentibus Dimissorias ab eorum Episcopis, ut censuit Rota 27. Aprilis 1592. coram Illustrissimo Seraphino, cuius tenor est.

- 1 Fuit mihi iniunctum ab Illustrissimo, & Reuerendissimo Domino Card. Matthæo, de ordine Sanctissimi Domini Nostri, ut sequens dubium proponerem in Rota, an Abbates, qui habent facultatem conferendi Tonfuram, vel Minores Ordines subditis suis sibi regularibus, possint stante Decreto Concilij Trident. ca. 10. sess. 23. Tonfuram, ac Minores Ordines conferre, personis secularibus habentibus literas Dimissorias à suis Ordinarijs, & re mature discussa, Domini iuerunt in sententiam negatiuam, ut non possint, quamuis enim de iure communi ante Concilij dispositionem Abbates ex priuilegio Apostolico habentes iura Episcopalia possint conferre Primam Tonfuram, & etiā Ordines Minores saltem, vsque ad lectoratum ex sententia gl. in c. Abbates in verbo Tonfuram de priuilegio in 6. non solum Monachis, & Conuersis suis, sed etiam puris laicis, nec conuertendis dummodo in eos Episcopalem iurisdictionem obtinerent, ut per illum text. tradit gl. in dist. c. Abbates in verb. quasi Episcopalem, & post Guid. & Archidia. in c. quoniam n. 6. dist. 69. cui sententiæ accedit Innoc. in rubr. de cleric. peregr. n. 3. Angel. Clauusius in Sum. in verb. ordo 2. post Ioan. Andr. & Burr. in c. cum contingat de etat. & qualitat. Tamen Concilium restringere voluit hanc facultatem ad regulares subditos tantum, ut in his liceat Abbatibus quantumvis exemptis Tonfuram, vel Minores Ordines conferre, & quamuis verba sint clara, ita ut nulla comprobatione indigere videantur; potest nihilominus hæc sententia confirmari ex eo, quod in eodē loco prohibetur ne ab Abbatibus literæ Dimissoriæ Clericis secularibus, ut ab alijs ordinentur concedantur, cū enim eiusdem sit potestatis ordinare, vel literas Dimissorias concedere c. 1. dist. 72. satis apparet eis adimi facultatem dandi Dimissorias, quia neque
- 4 etiā ordinare possunt, & ideo denegatur eis hæc facultas respectu clericorum secularium tantum, quorum ordinationem ad solos Episcopos vult pertinere, & hoc probabiliter ea ratione, quia voluit religiosos vacare alijs negotijs, præter ea, quæ ad eorū religionem pertinent, & quia forte multi his facultatibus abutebatur in præiudiciū Episcopalis dignitatis, ad quā solā
- 5 de iure spectat ius ordinandi suos subditos c. nullus de temporibus ordinat. Hinc sequitur Abbates non posse subditos alienos, cū Dimissorijs proprii Episcopi ordinare, nā quemadmodū Papa nō potest dare licentiā
- 6 ei, qui ordinatus non est, conferendi ordines Sacros, ut tradit Innoc. in c. quanto de consuetud. cū nemo det, id quod non habet; ita neque per Dimissorias suas potest Episcopus dare facultatem vni, qui ea facultate ex dispositione Concilij caret, prout etiam videmus, quod consecratio suffraganei ab Episcopo committi debet ei, qui alias eius muneris obeundi sit capax c.
- 7 quod Ledem. de officio ordin. & ibi Doctor. & similiter audientia confessionis potest demandari ab inferiori à Papa dūmodo persone idoneæ, & potest audienti confessiones habenti demāderetur, ut tradit Steph. & Gaetan. in repet. c. ad limina §. 5. n. 257. quæst. 1. Quod eo magis in hoc Decreto Conciliari standum est cum veniat addendo, & immutando respectiue dispositionē iuris communis, ut patet ex illis verbis, non liceat in posterum, cum itaque ex iuris communis dispositione ipsi Episcopo non liceret alienum subditum ordinare sine Dimissorijs dict. c. nullus Episcopus de temporibus ordin. videretur superflua hæc prohibitio Concilij respectu non subditorum nisi intelligeremus, etiā in casu in quo ordinandi haberent literas Dimissorias, ideoque concludendum est ex mente Concilij, neque

Prax. Aloys. Ricc. Pars IV.

etiam licere cum Dimissorijs ordinare, ex quo sublatā est præcisē, & absolūtē facultas Abbatibus conferendi ordines, præterquam regularibus eis subditis; nam sublato antecedenti necessario sublato etiam censetur consequens ex eo proueniens, ut per Bal. in l. conuenticula num. 3. versic. item argumentum à remotione generis Cod. de Episcop. & cleric. & in leg. 1. nu. 11. Cod. de fideicommiss. hocque est dicendum omnino ne incidamus in absurdum, quod licentiā inferioris tollat inhabilitatem prouenientem ex lege superioris c. cum inferior de maiorit. & obedient. c. inferior distinct. 2. c. cum similibus, & ita conclusum salua semper Sanctissimi Domini N. determinatione.

RESOLVT. DLXXXV.

1 Subditus dicitur tripliciter.

Subditus, quis dicatur, ut possit ad minores ordines promoueri ex S. C. T.

- 1 **L**icet tripliciter, quis efficiatur subditus, & Dicesanus Episcopi ratione, scilicet originis, ratione domicilij, & ratione beneficii c. cum nullus de temporibus ordinat. lib. 6. Frat. Eman. quæst. regul. tom. 1. q. 18. art. 4. Paul. Romitol. resp. moral. lib. 6. quæst. 46. Fornar. de Sacram. ordinis c. 5. num. 6. prax. noua Episcop. p. 1. c. 1. a num. 8. pag. 27. Henric. in Sum. lib. 10. c. 24. num. 1. Quaranta in Summ. Bullar. verb. ordo Leon. Lesside iustitia lib. 2. c. 44. dub. 19. n. 92. Nos in Prax. for. Eccles. decil. 298. in prima edit. & resolut. 257. in prima edit. Campanil. in diuersor. iur. canon. sub. 9. c. 8. n. 8. cum sequent. Bonacin. de Sacr. dist. 89. vnic. punct. 4. a num. 8.
- 2 Nihilominus supradicta minimè applicari possunt casui nostro, siquidem procedunt, quo ad ordines suscipiendos ab Episcopis, non autem ab Abbatibus priuilegium obtinentibus, cum supradicta qualitate subiectionis; puto tamen, quo ad hunc effectum is subditus dicatur, qui sub Abbatis ordinatis regula professus est, ut voluit Nald. in sua Summ. variar. resolution. verbo Abbas numer. 3. & seq. vbi pariter refert simplicem subiectionis speciem, scilicet patriæ Dominiæ, & religionis, allegat Bald. in cap. primo de pace constantia, vid. Henric. consil. 71. num. 6. & seq. Monald. consil. 16. num. 6. post Burr. in consil. 26. num. 10.

RESOLVT. DLXXXVI.

1 Subditus non dicitur in temporalibus.

An subditus Abbati in temporalibus tantum, possit ab eo promoueri ad ordines minores.

- 1 **P**uto minimè posse, ita Naldus in Summa verb. Abbas, Henriquez consilio 12. numer. 6. Menoch. consilio 666. numer. 15. & seq. vol. 4. Surd. consilio 17. vol. 1. qui dicunt, quod subditus esset tantum in temporalibus, puta si Monasterium haberet iurisdictionem temporalem in aliquo loco, non posset ab ipso ordinari, nisi haberet Dimissorias sui proprii Episcopi, & idem esset, quoad alios regulares ei non subditos respectu suorum Prælatorum, quorum similiter Dimissorias habere deberent præhabita semper facultate, & consensu Episcopi illius loci in cuius Diocesi Abbas alienum subditum in prædictis casibus ordinare vellet nouissimè docuit Vgol. de offic. & potest. Episc. par. 2. fol. 26. in hoc autem allegat declar. Sacr. Congr.
- 2 Sed quia plerumque non constat de veritate huiusmodi declar. Sacr. Congr. quæ quidē cum certe omni veneratione, atque reuerentia omnibus esset habenda,

§ 3 da,

da, propterea in facti contingentia consulerem ei, qui de ipsis authenticam, atque certam fidem non haberet, ne vilo modo recederet a contraria sententia Rotæ in his propriis terminis, vt per Seraphin. p. 1. decis. 985. vbi concorditer tenuerunt mentem Conc. Trid. fuisse dirimere Abbatibus secularibus facultatem conferendi primam tonsuram, & ordines Minores personis secularibus, etiam habentibus literas Dimissorias prout eis competeat ante Concilium, vt patet in ca. nullus Episcopus de temporibus ordinat. eamque refirmixit ad suos subditos tantum regulares; Concilium enim per illa verba non liceat in posterum venit addendo, & immutando respectiue dispositionem iuris communis, videretur ego superflua hæc prohibitio Concilii respectu subditorum nisi intelligeremus eam etiam in casu in quo ordinandi haberent literas Dimissorias, & absurdum esset dicere, quod licentia inferioris tolleret inhabilitatem prouenientem ex præfata lege Conciliarii Superiori, vt optimè deducitur ibi per Dominos.

RESOLVT. DLXXXVII.

- 1 Noutij non sunt vere religiosi.
- 2 Noutij non dicuntur subditi.

Noutij an veniant nomine subditorum, vt promoueri possint ad ordines Minores ab eorum Abbatibus.

I cet nouitij dici nequeant religiosi iuxta text. vbi communiter notatur in cap. religiosi de sententia excommunication. Angel. in verb. relig. num. 24. rectè tamen, & validè nominantur Ecclesiastica personæ per gloss. in cap. Relig. §. quamuis, non possit de sentent. excommunicat. in 6. & privilegio etiam fori gaudere, vt non possint conueniri coram Iudice seculari, ita Ias. in auth. si qua mulier num. 59. Cod. de Sacrosanctis Eccles. Buanol. a Sole in locis comm. verb. nouitius, Galet. in Margarita casuum conscientie verbo nouitius, Moder. de iurisdic. part. 4. casu 121. num. 24. Curia Philipp. part. 3. §. 1. nu. 12. Sayr. in floribus decis. lib. 2. tit. 2. decis. 3. Cenal. commun. contra commun. tom. 4. quæst. 897. num. 1026. Azor. instr. mor. par. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 2. Gut. de gabell. quæst. 95. nu. 22. cum sequentibus, Eman. quæst. regul. tom. 3. quæst. 51. art. 12. Campanil. in diuersorum iuris Canon. rub. 12. cap. 3. num. 27.

Verum non veniunt sub appellatione subditorum regularium, de quibus in Concil. Trident. cap. 10. qui non possunt Ordines suscipere a super. reg. licet suis subditis minor. ordin. conferre possint, sed vtique ab Episc. in cuius Diocesi existit Monasterium, quod incolunt tempore probationis, ita Lapus in cap. cum nullus num. 3. vbi Anch. num. 3. atque Franch. num. 5. de tempor. ordin. lib. 6. Mir. dict. art. 9. concl. 2. in fine ordin. lib. 6. Henr. in Summ. lib. 10. cap. 23. §. 3. in com. lit. GG. Mir. dict. art. 9. concl. 2. in fine, ex ea scilicet ratione nequeunt præfati Abbates, Nouitij suis Minor. Ordin. aut Dimissorias pro ipsis suscipiendis concedere, quia valent retrogredi, & illorum aufugere superioritatem; Alioquin ordinantes huiusmodi nouitios incurrunt suspensionem comminatum in Concil. Trident. d. c. 10. prout tenere videtur Maior. de irregular. lib. 4. c. 2. sub num. 11. quamuis promouentes Nouitios non incurrere præfatum suspensionem crediderunt minus bene Henric. dict. ca. 23. §. 4. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 13. num. 5.

- 2 Ex is pariter deducitur rectè dici subditos ad effectum, vt promoueri valeant ab eorum Abbatibus.

RESOLVT. DLXXXVIII.

- 1 Conuersi sunt vere religiosi.
- 2 Conuersi dicuntur subditi.

An conuersi dicantur subditi, vt ab Abbatibus promoucantur ad Ordines Minores.

Conuersi, qui Religiosi sunt, eo, quod tria illa vota paupertatis, castitatis, & obedientie emittunt, privilegio fori, & exemptionis a potestate seculari, & a tributis gaudent, prout resoluit de Mena variarum lib. 2. quæst. 21. nu. 194. Hi vulgo dicuntur Fratres laici, non quod Ecclesiastica personæ, & Religiosi non sint, sed quia Ordinibus carent, & Clerici non sunt sicut alij Monachi, & Religiosi, ita Peregr. variarum lib. 6. nu. 70. Bellug. in Ipeculo Princip. rubr. 11. §. videndum nu. 6. ver. item comprehendendi, Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 28. Eugen. consil. 26. n. 10. Camill. de Curt. in diuersis, seu comprehens. iuris feud. p. 2. c. 2. n. 92. de Grassi. de effectu 1. n. 96. Garfia de benef. p. 1. c. 4. num. 11. Miranda in manual. Prælatorum tom. 1. quæst. 29. art. 1. concl. 1. sic etiam huiusmodi conuersos gaudere privilegio Canon. si quis suadente 17. q. 4. per c. parochian. 9. de sententia excommunic. resoluunt Nauarr. in manu. c. 77. num. 79. Suar. de censur. disp. 22. lect. 1. a num. 19. Paulin. Berti Lucen. in prax. criminal. regular. tit. 1. cap. num. 2. Bonac. de censur. disp. 2. quæst. 4. puncto 1. nu. 6. Miranda dict. quæst. 29. art. 3.

RESOLVT. DLXXXIX.

- 1 Abbates gaudent privilegio fori.
- 2 Abbates dicuntur subditi Abbatibus.

An Abbates dicantur subditi ad effectum de quo supra.

Ordinati, qui se, & sua in totum Religionem tradiderunt, gaudent privilegio fori, Moder. de iurisdic. tion. par. 4. casu 113. num. 37. Tufchus practic. concl. lit. O. conclus. 16. Peregrin. variarum lib. 6. n. 71. Paulin. dicto c. 3. num. 3.

2 Ex quibus deducitur illos dici subditos ad effectum de quo supra.

PRAXIS IUDICVM ADIVNCTORVM
Capitulorum ad ornatum S. Conc. Trident.
sess. 25. cap. 6. de reformat.

RESOLVT. DXC.

Quid disponat S. C. Trident.

Sac. Conc. Trid. sess. 25. cap. 6. de reformat. ita censuit. Statuit Sancta Synodus, vt in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis decretum sub Felice. Recor. Paulo II. l. quod incipit, Capitula Cathedralium: obseruetur non solum, quando Episcopus visitauerit, sed, & quoties ex officio, vel ad petitionem alicuius contra aliquem, ex contentis in dicto decreto procedat: ita tamen, ut cum extra visitationem processerint, infra scripta omnia locum habeant, videlicet ut Capitulum initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio, & assensu Episcopus, vel eius Vicarius, tam in formando processum, quam in ceteris omnibus actibus, usque ad finem causæ inclusiue, coram Notario tamen ipsius Episcopi, & in eius domo, aut consuetudo tribunali procedere teneatur. Vnum aut tantum sit utriusque votus, possitque alter Episcopo accedere, quod si ambo

ab Episcopo discordes in aliquo actu, seu interlocutoria, vel definitiva sententia fuerunt, tunc intra sex dierum spatium cum Episcopo tertium eligant, & si in electione tertij, etiam discordant ad viciniorum Episcopum electione denoluntur, & iuxta eam partem, cum qua tertius conveniat, articulus in quo erat discordia terminetur: alias processus, & inde secuta nulla sine, nullosque producant iuris effectus, in criminalibus tamen ex incontinentia provenientibus, de qua in decreto de concubinarijs, & in atrocioribus delictis depositionem, aut degradationem requiruntibus, ubi de fuga timetur ne iudicium eludatur, & ideo opus sit personali detentione: possit initio solus Episcopus ad Summariam informationem, & necessariam detentionem procedere, servato tamen in reliquis ordine præmissis, in omnibus autem casibus ea ratio habeatur, ut iuxta qualitatem delicti, ac personarum delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur. Episcopi præterea ubique hic honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, & in Choro, & in Capitulo, in processibus, & in actis publicis sit prima sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & quod si aliquid canonicis ad deliberandum proponant, nec de re ad sum, vel suorum commodum spectante exquirant, & iuxta ea concludant: absente vero Episcopo, omnino hæc ab his de Capitulo, ad quos hoc de iure, vel consuetudine spectat, perficiantur, nec ad id Vicarius Episcopi admittatur. Cæteris autem in rebus Capituli iurisdictionis, & potestatis, si qua eis competit, & honorum administratio salua, & intacta omnino relinquatur, qui vero non obtinent dignitates, nec sunt de Capitulo, hi omnes in causis Ecclesiasticis Episcopo subiacentibus, non obstantibus, quo ad supradicta privilegia, etiam ex fundatione competentibus, nec non consuetudinibus, etiam immemorabilibus sententiarum, iuramentis, concordijs, quæ tantum suos obligent auctores: salvis tamen in omnibus privilegijs, quæ Universitatibus studiorum generalium, seu earum personis sunt concessa, hæc autem omnia, & singula in iis Ecclesijs locum non habeant, in quibus Episcopi, aut eorum Vicarii ex constitutionibus, vel privilegijs, aut consuetudinibus, sine concordijs, seu quocunque alio iure maiorem habent potestatem, auctoritatem, ac iurisdictionem, quam præsentis decreto, ut comprehensum, quibus Sancta Synodus derogare non intendit.

RESOLVT. DLXXXI.

1 **Necessitas deputandi adiunctos procedebat de iure antiquo.**

An necessitas Episcopo deputandi adiunctos procedebat de iure antiquorum canonum.

1 **Necessitas in casu processus per Episcop. contra aliquem de Capitulo adhibendi saltem duos de eodem Capitulo, ut hic disponitur, non est novum: nã etiam in Concilio Carthaginensi Quarto c. 23. dispositum fuerat, ut Episcopus nullius causam audiat, absque præsentia Clericorum suorum, alioquin irrita sit sententia, nisi præsentia Clericorum confirmetur, sunt verba Concilij relata in can. Episcopus, qui est penultimus is q. 7. quæ optimè aduertit Rota apud Matic. dec. 202. n. 9. indeque receptum, ut in gravibus in quibus procederetur sententiam suspensionis foret necessarium Capituli Iudiciu c. primo de excess. Prælat. i. cõsensu, explicat Fel. post alios in c. irrefragabili n. 3.**

Quamvis in leuibus sufficiat consilium, ut post Salzed. in prax. crim. c. 3. tradit Rodriguez de regul. tom. 2. quæst. 22. in 7. art.

RESOLVT. DLXXXII.

1 **Adiuncti non dantur in capitulis non exemptis.**

Alojs. Ricc. Praxis Pars IV.

Deputatio adiunctorum, an locum sibi vendicat in Capitulis non exemptis.

1 **Fertur Rotam in vna Cadicen. 12. Iunii 1580. coram Seraphino, Decidisse in negatiuam opinionem, ut patet sequentibus verbis, Illustrissime, & Reuerendissime Domine diebus præteritis fuit petita pro parte Reuerendissimi D. Episcopi Cadicen. declaratio Sacre Congregationis, quod Decretum Concilij c. 6. sess. 25. dum loquitur de adiunctis non habeat locum nisi in Capitulis exemptis, & propterea petebatur declarari, quod Reuerendissimus Dominus Episcopus Cadicen. non obligetur dicto Decreto, neque teneatur assumere adiunctos capitulares, quia capitulum non est exemptum; prout fuit pluries in alijs capitulis declaratum in Sacra Congregatione, & quatenus forte exemplo prætendatur Capitulum esse exemptum, ne propterea retardetur declaratio petita, supplicatur illam fieri cum præsupposito quatenus Congregatio Concilij censuit, si verum est Capitulum Cadicen. non esse exemptum à iurisdictione Ordinarii, non habere in eo locum Decretum illud Concil. sess. 25. cap. 6. Domini dixerunt, quod postquam Concilium non loquitur de exemptis, quod seruentur statuta.**

RESOLVT. DLXXXIV.

1 **Deputatio adiunctorum fieri non potest extra Capitulum Canonicorum.**

Deputatio adiunctorum, an possit fieri de personis extra Capitulum Canonicorum.

1 **Ex verbis eiusdem Concilij colligitur deputatio nem adiunctorum non posse fieri de personis extra Capitulum, ut patet ex illis verbis, ibi eligat ex Capitulo duos, unde regulariter alij non possunt eligi, quam Canonici, qui soli cum Prælato suo faciant Capitulum, non item Cappellani, neque Affijs, siue Portionarij iuxta doctrinam Compstell. in c. 1. sub n. 4. vers. respondeo, Curia Romana de elect. ubi ait Curiam Romanam tenere hanc opinionem, glos. in capen. in verb. Affijs, & ibi Butr. num. 8. Abb. n. 9. tit. 6. latè ex adductis per Rotam decif. 296. ex num. 1. par. 1. in recent. & decif. 708. n. 1. par. 2. Et ratio est, quia isti clerici Canonicis inferiores sunt introducti, non ad faciendum consortium cum ipsis, sed ad seruendum, iurant n. obedientiam, & reuerentiam, nedum Episcopo, sed etiam Ecclesie, sub qua appellatione continetur Capitulum, ut est singulariter expressum in c. cum clerici 19. de ver. significat. quem tex. ad hoc ponderat Abb. in c. cum non liceat sub nu. 2. vers. & aduerte de præscript. cum alijs adductis per Cef. de Grassi. decif. 131. alias 4. num. 8.**

Verum tamen cum de consuetudine statutovè Ecclesie possint ijdem effici de capitulo, ut admittit Compstell. loco ante citato ponens exemplum in Ecclesijs Leginen. & Oueten. Gemin. in c. vlt. nu. 5. vers. aut querimus, & ibi etiam Franch. n. 6. de præbend. in 6. Abb. in c. scriptum n. 4. de electione, & in c. cum olim n. 8. ubi etiam Felyn. n. 4. de sent. & re iudic. Rota diuersorum decif. 713. num. 5. part. 1. cum alijs copiosè adductis in dicta decif. 296. num. 5.

Quemadmodum dicitur etiam de dignitatibus, ut de Decano, quamvis non habeat Canoniatum, siue præbendam Canonicalement, pronunciauit Abb. in c. cū vniuersas 18. n. 2. & in c. auditis 29. n. 3. vers. nota tertio de præscript. & vniuersaliter de omnibus dignitatibus censuit Rot. dict. decif. 708. n. 3. par. 2.

Vbiunque beneficij, vel alij huiusmodi sunt tales de iure speciali in illis optimè verificatur supradictu Decretum Concilij, ut ex mente S. Congregationis fuit resolutum in præcatis duabus decif. 296. p. 1. & 708.

Si 4 part. 2.

part. 2. & prius idem fuerat decifum in Calaguritana Iurisparronatus 25. Maij 1598. coram bon.mem. D. Corduba diftinguendo tamen inter effectum ftatuti hoc difponentis, & effectum confuetudinis, vel etiam ftatuti, quoad aliqua, quæ diftinctio eft defumpta ex doctrina Gemin. in cap. vlti. num. 5. ad finem verfi. aut quærimus de iure ftatutario de præbend. & dignitat.

Nec iuuaret eodẽm poffeffio, quoad aliqua, vt hinc poffet indici confuetudo, aut poffeffio vniuerfalis pro qua eft neceffaria vt poffeffio omnium rerum, vel poffeffio circa ea, quæ funt figna vniuerfalitatis, vt bene deducit Coccin. decif. 497. nu. 2. Habet enim hoc cafu locum regula tritiffima tantum præfcriptum, quantum poffeffum eo, quod non præexiftat caufa vniuerfalis iuxta theoricam Abb. in c. 1. num. 3. verfi. folutio ex dictis de relig. dom. omnino enim ad hunc effectum requiritur talis caufa, Bald. in repet. l. 1. num. 24. C. de emancipat. lib.

RESOLVT. DLXXXIV.

- 1 Portionarij Ecclefie Corduben. habent ius votandi cum Canonicis, & an poffint finguli votare.
- 2 Canonicus ftatim creatus habet ius eligendi idem in portionario.
- 3 Portionarius habet ius votandi annexum.
- 4 Cleri quilibet admittitur ad agendum in concernentibus intereffe Ecclefie.
- 5 Claufula omni meliori modo facit actum valere eo modo, quo potelt.
- 6 Commiffio regulatur iuxta mandatum productum.

Portionarij an poffint deputari in adiunctos.

- 1 Poffe portionarios deputari in adiunctos, cenfuit Rota 18. Decembr. 1551. coram Capice. cuius tenor eft, Capitulum Portionariorum Ecclefie Cordub. quod habet ius votandi cum Canonicis, omnes, & finguli de per fe poffunt agere fuper eodem iure votandi contra poffeffores, quia ficut quilibet Canonicus ftatim, quod eft effectus Canonicus dicitur habere ius eligendi, idem dicendum eft in Portionario, qui habet ius votandi annexum, Innoc. in cap. bono, & 2. verfi. fed hoc de poffulat. Prælat. Abbas in c. ex literis colum. 2. Felyn. colum. 3. & Dec. colum. 4. de probat. Immo quilibet de Clero admittitur ad agendum in concernentibus intereffe Ecclefie, ex Felyn. in c. cum olim colum. 3. verfi. quamuis de testamen. & idem in c. dilecti colum. 4. verfi. quilibet de Clero de maioritat. & obediunt. præfertim quando faciunt madatum cum claufula omni meliori modo, quæ claufula facit actum valere eo modo, quo valere potelt, Bald. & Imol. in l. cum pater §. filius matrem, ff. de leg. 2. Et quia in commiffione per Portionarios obtenta erant in genere Portionarii nominati, & fic quafi Capitulariter fuit refponfum, quod commiffio regulariter fecundum mandatum productum, & ita tentum die 18. Decembris 1551. coram Domino Capifuccio in vna Burgen. iuris votandi, ut eius lib. fol. 252.

Non ignoro tamen Rotam, vti terminis portionariorum in eadem caufa, in qua procefferunt dictæ Decifiones, maxima fuit inter DD. controuerfia adeo, vt prius pro maiori parte fub die 25. Aprilis 1606. coram Ortembergo fuerit contra Portionarios refponfum, & antea ter caufa propofita femp̃ vota fuerunt æqualiter fefta, & potiffima fundamenta, quæ afferbantur pro dignitatibus, & Canonicis erant duo; Alterum, quod in eadem c. 6. feff. 25. in §. qui fi aliquid fiat mentio de Canonicis in indiuiduo, ibi qui fi aliquid Canonicis ad deliberandum proponant relata ratione ad Epifcopum, nec eft dubium vocem illam Canonicis effe expreffiuam Vniuerfitatis, & fumi

pro Capitulo; vbi in aliqua difpofitione fit mentio, nunc de Canonicis, nunc de Capitulo fimpliciter, nunc appellatione Capituli non veniunt alij, quam Canonici, etiam fi exiftant alij, qui funt de Capitulo iure aliquo speciali, vt videtur fenfiffe Franch. in cap. fin. numer. 6. & etiam de præbend. in 6.

Potiffimum, vbi id etiam natura fubiectæ materie perfuadet, neque enim munus iftud fimile, cuius actiuitas æquẽ conueniat Portionarijs, ac Canonicis, & Dignitatibus; Nam pro munere hoc iudicandi abfoluendo non fimpliciter exigitur intellectus, & capacitas, fed maiestas quædam, & decus circa perfonam, vt eft tex. in c. ftatutum, vbi Glof. in verb. Canonicis de refcript. in 6. per quem text. in indiuiduo prohibetur attentata hac ratione caulas delegari Portionarijs, feu beneficiatis Ecclefie maxime, vt ita fiant Iudices ipforum Canoniorum, vnde videatur perturbari ordo Ecclefiafticus, dum inferior conftituitur Index maioris contra text. in can. vlt. vbi Glof. in verb. & portiores 89. dift.

Alterum quod cum femp̃ ifta qualitas adhæreat perfonis portionariorum de iure speciali, non fit verifimile legiflatorem illam habuiffe in confideratione, fed in fua difpofitione voluiffe tantum includere, qui effent capitulares de iure cõmuni, quia cum iâ huiusmodi fpecialia funt facti, & in factio confiftant nõ cenfetur legiflator ad ea fe referre c. 1. de conflit. per quẽ text. ita docet Gemin. in præcit. ca. vlt. fub num. 6. ad finem, verfi. ad propofitu ergo, & ibi etiam Franch. ibidem nu. 6. verfi. fi ergo Papa de præbend. in 6. quod plurimum fuit ponderatum in vna Corduben. iurifdictionis 17. Martij 1602. coram Orano.

Cæterum iure optimo, & Sacra Cõgregatio, & Rota cenfuit portionarios hoc cafu poffe eligi in adiunctos, feu coniudices, cum etiam, & poffint de iure fpeciali effe de Capitulo iuxta doctrinam præallegatam Compofitell. in cap. 1. num. 4. verfi. numquid portionarij de electione æquẽ verẽ tales dicentur, ac fi effent de iure cõmuni iuxta text. in leg. de quibus cum fequent. de legibus, ac proinde cum in talibus verifictur verba Decreti militabit etiam eufdem Decreti difpofitione leg. 4. §. toties de dam. infect. & in fimili dicimus non folum verẽ effe ciues.

RESOLVT. DXC.

- 1 Adiuncti quo cafu funt deputandi.
- 2 Contra actum vifitationis, an funt deputandi adiuncti.
- 3 Immemorabilis non excluditur.
- 4 Iurifdictio intelligitur conceffa cumulatiue.

Facultas conceffa Epifcopis iudicandi capitulares fimul cum adiunctis, an intelligatur cumulatiue, vel priuatiue alijs inferioribus Prælatibus.

- 1 Capitula Cardinalium, & aliarum maiorum Ecclefiarum, illarumque perfonæ nullis exemptionibus, confuetudinibus, fententijs, iuramentis, concordijs, quæ tantum fuos obligent Auctores (non etiam fucceffores) tueri fe poffint quominus a fuis Epifcopis, & alijs minoribus Prælatibus per fe ipfos, vel alijs, quibus fibi videbitur adiunctis iuxta Canonicas fanectiones toties quoties opus fuerit vifitari, corrigi, & emendari etiam auctoritate Apoftolica poffint, & valeant, vt habetur in Concil. Trident. feff. 6. de reformat. cap. 4. & feff. 25. de reformat. cap. 6.

- 2 Hoc tamen ibi addito, quod quando extra vifitationis generalis actum procefferit Epifcopus, Capitulum in initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos de

de quorum Consilio, & assensu Episcopus, vel eius generalis Vicarius, tam in formando processum, quam in ceteris omnibus actibus, usque ad finem causæ inclusivè procedere valeat.

- 3 Quæ conciliares constitutiones, non sustulerunt facultatem, alias ex immemoriali, & laudabiliter observata consuetudine Decano, & Capitulo singulares Capituli ipsique subiectas personas cumulatim cum Episcopo, seorsum tamen ab eodem ipsumque Episcopum toties, quoties sua auctoritate uti volentem non excludendo visitandi, corrigendi, & emendandi, quia Concil. non dicitur eam facultatem concessisse Episcopo privativè, quoad alios inferiores Ordinarios, de quorum exclusione non constat, & ab eis debite punitis non est cogendus coram Episcopo denuo se purgare, vel ab eodem iterum puniri, ita referunt decem Gravian. discept. forens. c. 154. n. 40. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 2. proem. num. 21. Armendar. dict. tit. 6. de visitatione. n. 28. Garzia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 194. declarat. 3. illam vero Concilij in dict. c. 6. dispositionem intelligi procedere tantummodo in capitulis exemptis, ut censuit Rot. Romana decis. 121. 205. & 308. part. secunda diuersorum, & apud Seraphin. dec. 743. ubi fuit dictum, quod cum Ecclesia Galigenfis non sit exempta, non possit in ea locum habere dispositio Concilij, & ita quoque declaravit Sac. Congreg. prout referunt Armendar. in addit. ad recopil. legum. Navar. lib. primo tit. 17. l. 2. de Episc. nu. 88. Nos in prax. for. Eccl. decis. 566. in prima editione, & resolut. 488. in fin. in secunda editione, & in Collect. decis. collect. 751. in princip. prax. Episc. par. prima verb. capitulum §. 9. pag. 84.

RESOLVT. DLXXXXVI.

- 1 *Adiuncti an sint deputandi in Capit. Collegiata.*
- 2 *Et quid in Confirmat. Apostolica.*

An in punitione Canonicorum Ecclesiæ collegiatae debeant deputari adiuncti.

- 1 **A**mpliatur præfata deputatio adiunctorum, etiam si agatur de puniendis Canonis Ecclesiarum Collegiatarum, quod locum habet, non solum in exemptis, sed etiam in habentibus concordias, tenuit Rota apud Patinac. decis. 709. num. 3. & decis. 715. num. 2. in 1. Collect. illas vero, quæ à Sede Apostolica sunt confirmatæ non comprehendit Concilium in dict. c. 6. ut censuit Sac. Congreg. teste Armendar. d. tit. 6. de visit. num. 67. Vnde sub illo decreto non comprehenditur collegiata in Cathedrali erecta, quæ prius non erat exempta, sed in omnibus Episcopo subiecta, ut censuit Sac. Congr. teste Armendar. loc. proximè citato.

RESOLVT. DLXXXXVII.

- 1 *Episcopus cum adiunctis potest assumere fiscalem.*

Canonici adiuncti, an dum inferunt Episcopo iudicialiter procedendo, lucrentur distributiones quotidianas.

- 1 **D**vo illi Canonici, ex Capitulo eligendi, quorum consilium, assensum, tam in formando libello, quam in ceteris omnibus actibus, usque ad finem causæ inclusivè, Episcopus, seu eius Vicarius adhibere debet, dum extra visitationem contra aliquam personam Cathedralium, vel Collegiatarum Ecclesiarum procedere voluerit, si quando ea de causa sine fraude tempore Diuinorum officiorum eos abesse contingat, priuandi non sunt quotidianis distributionibus tam-

quam absentes propter Ecclesiæ utilitatem ex officio sibi attributo, ut resoluit Moneta de distribut. quotidian. p. 2. quæst. 8. nu. 19. in ult. impress. Et coram eisdem adiunctis ab Episcopi Notario processus est, fulminandus etiam in iudicialibus, & extrajudicialibus correctionibus, & tenetur visitationis dare transumptum, si repererit aliquod delictum carceratione, vel castigatione dignum, ut censuit Sacra Congregatio teste Armendar. d. lib. 1. tit. 6. de visitat. num. 61. & 62.

2 Ac etiam potest Episcopus suum Fiscalem assumere, vel alium, quem voluerit deputare sine Capituli consensu, ut sibi interueniat, quia Capitulum nullum ius habet in electione Fiscalis, qui interuenire solet in criminalibus, Canonicorum reorum, sed eius electio ad Episcopum solum spectat referat Sacra Congreg. decisum Armendar. dict. lib. primo tit. 18. leg. septima de Episcop. num. 91. & 92.

RESOLVT. DXCVIII.

- 1 *Adiuncti sunt deputandi, tam in leuibus, quam in grauius.*
- 2 *Episcopus caret facultate procedendi, absque adiunctis.*

An in delictis leuibus Canonicorum requiratur deputatio adiunctorum.

- 1 **I**n delictis, tam grauius, quam leuibus contra Canonicos necesse est, ut cum adiunctis procedat Episcopus, ut tenuit Rota in vna Cartaginensi iurisdictionis 27. Nouembris 1585. coram Seraphino, ut patet in eius decis. 710. quam refero Ego ipse dict. resolut. 488. num. 4. & 5. ubi amplio procedere etiam in leuibus, in quibus non est opus tela iudiciaria, & refertur censuisse Sacram Congregat. in vna Codicem. statutorum 17. Iunij 1580. & sine huiusmodi adiunctis non deuoluitur ad Episcopum facultas procedendi contra aliquem ex Capitularibus si ipsi adiuncti requisiti cum eo, procedere negligant, vel reculent, ita declarante Sacra Congregatione, ut refert Armendar. dict. leg. 7. de Episcopis num. 89. & 90.

RESOLVT. DLXXXXIX.

- 1 *Solus Episcopus potest sine adiunctis Capitularibus ad correctionem, & punitionem Portionariorum.*
- 2 *Potest Episcopus procedere ad priuationem Canonicorum.*

Adiuncti quibus in casibus non sint deputandi.

- 1 **P**rimus casus est, quoties agitur de punitione Portionariorum, nam solus Episcopus potest sine adiunctis Capitularibus ad correctionem, & punitionem Portionariorum procedere, quia non dicuntur de Capitulo, ut fuit decisum in vna Gerunden. annuatiariorum 1566. coram Domino de Grassis in decis. 411. part. 1. diuers. & etiam casu, quo Portionarij de consuetudine, aut ex privilegio Apost. vel Ecclesiæ statuto in Capitulo habeant, vel ut plurimum uocem, ut censuit Sacra Congreg. teste Armendar. d. l. 7. de Episcopis n. 91. nisi de consuetudine, vel statuto sit, contra illos Episcopus sine adiunctis non procedat, & fuit resolutum in Rota in una Calciaten. 25. Februarij 1611. coram Attrebraten. & tunc etiam poterunt in adiunctos, & Coniudices eligi, ut censuit Sacra Congregat. de mense Aprilis 1614. ut per nos in Collect. 751. in fine contra coadiutores cum futura successione non tenetur Episcopus cum huiusmodi adiunctis procedere, nisi ex forma coadiutorie colligatur ipsi coadiutori concessa fuisse omnia privilegia, quæ habent Canonici, ut censuit Sac. Congreg. teste Nicol. Garl. in addit. ad suum tract. de benefic. p. 4. c. 5. n. 96.

2 Sine

- 3 Sine adiunctis potest etiā Episcopus procedere ad priuationem Canonicoꝝ, ex causa, quod ordines suis præbendis annexis non susceperint, & ita censuit Sacra Congreg. prout referunt Nicol. Garf. par. 2. c. 4. num. 22. & Nos in resolut. 488. num. 2. & 3.
- 3 Potest etiam Episcopus, absque prædictis adiunctis corrigere, punire, & emendare excessus, ac peccata Capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, non tamen poena ordinaria, sed ea, quæ morum magis emendationem, quam punitionem respiciat, ita decisum refert Armendar. d. tit. 6. n. 39. & num. 77. similiter à Sacra Congreg. declaratum aserit posse Episcopum uisitare solum Capitulares, & bona, eorumque bonorum administratores, uel cum quibus sibi uidebitur adiunctis, de quo etiam Nicol. Garf. p. 3. cap. 3. num. 198. in 10. & 11. declarat. qui ampliare posset etiam solum Episcopum uisitare fabricam.
- Potest denique, absque huiusmodi adiunctis Episcopus uisitare corpus Ecclesiæ Cathedralis, Sacramenta, Reliquias, Vestes, Ornamenta, cæteraque ad cultum Diuinum destinata, item, & Cappellas, Cappellania, & dotationes anniuersariorum, institutiones, memorias defunctorum, pia opera, uel res, aut bona fabricæ, uel Ecclesiæ, ut censuit Sacra Congreg. teste Armendar. dict. tit. 6. de uisitat. num. 123.

RESOLVT. DC.

- 1 Quando totum Capitulum nemine excepto deliquit, iurisdicctio deuoluitur ad solum ordinarium: secus si aliqui non participarunt, 4. 6.
- 2 Concordia, de qua hic est strictè intelligenda.
- 3 Appellatione personarum non venit Collegium, uel Vniuersitas.
- 4 Ius Vniuersitatis, uel Capituli etiam in uno remanet.

Deputatio iudicum adiunctorum, an debeat fieri, ubi agitur de crimine per totum Capitulum patratum.

- 1 Valde dubitabilis est ille iuris articulus, si deputatio iudicum adiunctorum sit facienda, ubi agitur de crimine per totum Capitulum patratum, in quo iuris articulo, licet usque adhuc non inuenerim Doctorem illum tangentem, nihilominus, ut de illo aliquid dicam, ratio dubitandi pro opinione negatiua adducebatur ex regula uerbi legis generaliter esse intelligenda, generaliter cum concordantibus ff. de le-

gatis præstandis, & ubi lex non distinguit, nos distinguere non debemus, Vulgata l. de pretio, ff. de publician. in rem actione.

Cæterum contrariam sententiam tenuit Rota in una Burgen. Concordia 12. Nouembris 1593. coram Seraphin. cuius tenor est.

Fuit dubitatum si Capitulum delinquat, an sit procedendum per Dominum Archiepiscopum iuxta formam Concordiæ, uel quomodo? Domini fuerunt in sententia, ut si totum Capitulum delinquat, nemine ex capitularibus excepto, iurisdicctio deuoluatur ad Archiepiscopum cum nulli supersint Canonici, cum quibus Episcopus possit procedere, seruata forma concordie gl. in c. irrefragabili §. excessus in verbo capitulum de officio ordinarij, quam ibi sequitur Butr. Card. Imol. Felyn. & alij maxime, quia uersamur in concordia, quæ strictè est intelligenda, ut fuit dictum in causa Burgen. deputationis Fiscalis coram R. P. D. Blächetto, unde fit, ut appellatione personarum non ueniat Collegium, uel Vniuersitas, ut tradit Felyn. in c. cum te num. 14. de rescrip. Neque obstat, quod iste casus, uti comprehensus, in concordia debeat remanere in dispositione iuris communis, quo inspecto iurisdicctio deuoluitur ad Papam, qui est Iudex exemptorum, prout Capitulum se facit, quia subintrat dispositio Concilij, quæ dat Episcopo saltem uti Sedis Apostolicæ delegato iurisdicctionem, etiam in exemptos, sed & ista exemptio non probatur, immo suadetur contrarium, ex quo in pluribus casibus, non comprehensis in concordia fuit decisum pro Archiepiscopo, si uero non omnes de Capitulo delinquerunt, sed aliqui supersunt, qui non participarunt in delinquendo, tunc cessant rationes, gl. in dicto c. irrefragabili, & illi debent iuxta tenorem concordie assumi una, cum Episcopo ad cognoscendum de tali delicto; Nam neque delinquerunt, neque efficiuntur Iudices in causa propria, Innoc. in dicto c. irrefragabili n. 1. per text. in c. gratum de postulat. & ibi gl. & Abb. num. 5. & cæteri, & in c. bone de electione ius vniuersitatis, uel capituli remanet etiam in uno, l. sicut municipij, quod cuiusque Vniuersitat. c. si forte 63. distinctè. exceptus fuit casus a priori conclusione nisi totum Capitulum committeret contra Archiepiscopum, tunc enim ex eiusdem tex. dispositione. cognitio deuolueretur ad superiorem saltem propter scandalum, ut inquit Hostiens. ne uideatur Episcopus esse Iudex in causa propria, & ita fuit conclusum.

PROOEMIUM OPERIS.

Remissionis delinquentium materia, quam sit vtilis, & frequens, docet quotidiana Forensium causarum experientia, tam in foro laicali, quam in Ecclesiastico. Tractaturus, itaque hanc remissionis delinquentium materiam varijs in locis per Legistas, & Canonistas tractatam in unum recoingere duxi, ad hoc ut quærentibus facilius pateat adiutus, & pro faciliiori intelligentia, & ad hoc ut minus laboris habeas (benigne Lector) in quinque partes diuidere censui. In 1. agatur de remissione in genere. In 2. de remissione, quæ fit à Iudice seculari ad Ecclesiasticum. In 3. de illa, quæ fit à Iudice Ecclesiastico seculari. In 4. de illa, quæ fit à M. C. Barombus. In 5. verò de illa, quæ fit professoribus alicuius artis, quas antequam aggrediar, Diuinum impiorabo auxilium, iuxta dispositionem tex. in §. & inchoetur, in auth. ut proponatur nomen Imperatoris, & gl. in proem. Instituit. cum vulgat. sine cuius ope sapere desipere est, secundum Diuum Augustinum in 5. medit. in princ. & qui absque illo consultis in tenebris ambulat, & ignorat quò vadit, Ioannes in c. 12. sine ipso factum est nihil, quod factum est, opere consistunt, omnia in Nomine Iesus quidem facere debemus Diuus Paulus ad Colossenses cap. 3. & cap. non licet 26. qu. 6. nam per se homo nihil sine Diuina gratia potest, s. Augustinus cap. 5. soliloquiorum, ut igitur per viam veritatis ambulemus Individua Trinitatis, ac Beate semper Virginis, & omnium Sanctorum suffragium inuoco, ut hisce laboribus nostris ad alienam potius, quam ad nostram utilitatem redactis, sit præsens, & adiutorium nostrum. Amen. Iesus.

RESOLVT. DCI.

Quid sit Remissio delinquentium.

Acturus de dicta materia remissionis fori, conueniens mihi visum fuit, primo declarare essentiam

ipsius remissionis, ut cognita diffinitione, deinde cum maiori facilitate possemus deuenire ad ipsius materiam dilucidationem.

Vnde pro intelligentia dicendorum sciendum est, quod remissio delinquentium nil aliud est, nisi quædam rei traditio ab vno Iudice facta Iudici Territorij delicti.